

Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta

Katedra muzikologie

Studijní rok 2013 - 2014

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Kvantitativní obsahová analýza hudební žurnalistiky
ve vztahu k hudební kritice a reflexím hudebního života
v německo-jazyčném lokálním periodickém tisku let 1875-1884 v Olomouci

Mgr. Renata B e d n á r i k o v á

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem svou rigorózní práci vypracovala samostatně
a uvedla v ní veškerou literaturu a jiné prameny, které jsem použila.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb.,
o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským
a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Olomouci dne: 1. 1. 2014

Podpis:
Mgr. Renata Bednáriková

Obsah

Úvod	6
I. Terminologická vymezení (9)	
1.1. Hudební kritika, její specifikace a limity	9
1.2. Hudebně-kritické žánry jako aplikační formy hudební kritiky a žánry hudební publicistiky	12
II. Teoretická, materiálová a historická východiska. Hudební žurnalistika v dobovém kontextu kulturního dění 2. poloviny 19. století (15)	
2.1. Práce věnované hudební kritice a hudební publicistice	15
2.2. Hudební kritika a žurnalistika v širších evropských souvislostech	17
2.3. Tištěná lokální periodika vycházející v olomouckém regionu	22
III. Mediální prostor olomouckých periodik 2. poloviny 19. století a metody výzkumu hudebně-kritických a hudebně-publicistických textů v nich uveřejněných (23)	
3.1. Specifika německo-jazyčné hudební žurnalistiky v kontextu bilingvního mediálního prostoru lokálních periodik 2. poloviny 19. století	23
3.2. Metodologie zkoumání olomouckého periodického tisku, hudebně-kritických a hudebně-publicistických textů	27
IV. Analytická část hudební agendy a hudebně-kritické agendy (33)	
4.1. Kvantitativní obsahová analýza tematické diversity, žánrové diferenciacie a rozsahu hudební agendy v německo-jazyčném lokálním periodickém tisku v letech 1875-1884 (33)	
4.1.1. Diversita hudební agendy v německo-jazyčném periodickém tisku, obsahová stránka a tematika sledovaných textů	33
4.1.2. Výskyt a užití žurnalistických žánrů v hudební agendě	43
4.1.3. Analýza délky (rozsahu) textů s hudební tematikou	54
4.2. Kvantitativní obsahová analýza kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884 (65)	
4.2.1. Tematická diversity hudebně-kritické agendy	65
4.2.2. Analýza rozsahu hudebně-kritické agendy	71
4.2.3. Tematické proměny, preference a vývoj hudebně-kritické agendy	81
4.2.4. Ke komentářům z hudební i kulturní oblasti jako komponentní součástí hudebně-kritické agendy	82

V. Analytická část hudebně-zpravodajské agendy (86)

5.1. Kvantitativní obsahová analýza hudebně-zpravodajské agendy v německo-jazyčném lokálním periodickém tisku v letech 1875-1884	
5.1.1. Tematická diversita hudebně-zpravodajské agendy.....	86
5.1.2. Analýza rozsahu hudebně-zpravodajské agendy.....	91
5.1.3. Tematické proměny, preference a vývoj hudebně-zpravodajské agendy.....	99
5.1.4. Kvantitativní obsahová analýza tematické diversity, rozsahu a vývoje hudebních pozvánek a avíz jako komponentní součásti hudebně-zpravodajské agendy.....	100
5.1.5. K inzertním útvarům z hudební sféry jako svébytné oblasti hudebně-zpravodajské agendy.....	107

VI. Hodnotící hledisko: analýza hudební žurnalistiky ve vztahu ke kritickým reflexím a reflexím hudby v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884 (109)

6.1. K výsledkům kvantitativní obsahové analýzy německo-jazyčné hudební žurnalistiky v periodickém tisku a její vývojové tendence v letech 1875-1884.....	109
6.2. K charakteristickým znakům a postavení hudebně-kritických reflexí a reflexí hudby v německo-jazyčném lokálním periodickém tisku v 2. polovině 19. století	112

Antologie textů	117
Přehled novogotického písma / Fraktura.....	246
Německé zkratky / Textová podoba / Originální podoba.....	247
Příloha / Antologie / Originální znění.....	249

Závěrem	317
----------------------	-----

Literatura	320
Kódovací manuál	323
Seznam analytických grafů	324
Jmenný rejstřík	332
Rejstřík německo-jazyčných periodik	335
Abstrakt	338
Resumé	340
Summary	341
Resümee	342

Anotace	343
----------------------	-----

Kapsa s CD / Antologie / Originální znění / Digitální podoba

*„Hudební kritik překládá - a překládá za tmy,
neboť tam nemůže být žádný slovník, aby mu pomohl...“*

Dean Winton

*„Pomalou, ale jistě kráčí vpřed smíření našich obou zemských národů,
může to být také ještě velmi negováno ze strany nepolepšitelného tisku.
Konečně byla nalezena neutrální půda, na níž se setkáme a podáme si ruce.
Tím místem není míněna aréna poslanecké sněmovny,
nýbrž v koncertním sále se lid pasuje a vzájemně bije...“*

Mährisches Tagesblatt ze dne 14.5.1881

Úvod

Zcela na počátku této práce stál prvotní záměr zmapovat oblast české a německé hudební žurnalistiky v periodickém lokálním tisku v 2. polovině 19. století, obě oblasti porovnat, případně zjistit, jakým způsobem česká a německá hudební žurnalistika absorbovala, a zdali vůbec vyjadřovala, národnostní emancipační snahy. Po prvotním prozkoumání dostupných lokálních tištěných médií však bylo zřejmé, že takto zamýšlený výzkum, obou oblastí české a německé hudební žurnalistiky současně, není reálný a nebylo by možné vtěsnat jej do rámce jedné práce. Přestože české emancipační snahy ovlivňovaly rozvoj česky tištěných médií, která získávala stále pevnější pozice také díky liberalizaci mediální legislativy, progresivně využívajíc celospolečenské poptávky a zájmu čtenářů, zůstával německo-jazyčný mediální prostor stále dominantním, což bylo směrodatné pro prvotní výzkumnou orientaci této práce. Německo-jazyčný mediální prostor v oblasti Předlitavska nabízí velice bohatý zdroj cenných reflexí pro prozkoumání sféry německo-jazyčné hudební žurnalistiky, která se jeví jako velice zajímavý fenomén. Jaká byla tedy německo-jazyčná hudební žurnalistika v denním periodickém tisku? Jaká byla její tematická diversita a lze vůbec vysledovat proměny hudebních témat v delším horizontu? Jakých žurnalistických forem a žánrů hudební žurnalisté v denním tisku užívali? Je tedy možné zachytit vývoj, proměny, postavení, rozsah či charakteristické rysy německo-jazyčné hudební žurnalistiky v době utváření moderní společnosti, za bouřlivého kvasu moderní žurnalistiky v historickém periodickém tisku bilingválního teritoria, jakým bylo například i prostředí Olomouce v 2. polovině 19. století? Lze získat exaktní měřitelné údaje, které by poskytly odpovědi na tyto výzkumné otázky?

Překládaná rigorózní práce se bude zabývat řešením těchto výzkumných otázek, a to užitím efektivních metod mediální analýzy, jež vytvořila platformu pro možné budoucí výzkumné srovnání německé a české hudební žurnalistiky ve vymezeném časovém období. Úvodem lze nastínit, že aplikací kvantitativní obsahové analýzy na lokální periodika tištěná v německém jazyce, vycházející na území císařsko-královského města Olomouce, lze například přesně stanovit, jak rozmanité byly hudebně-publicistické texty. Ve stanoveném časovém úseku bude možno sledovat tematické proměny a vývoj žánrových útvarů, které hudební publicisté požívali při komunikaci se čtenářem. Již úvodem lze předznamenat, že v německy tištěných periodických hudební publicisté čtenáře informovali o hudebních událostech, vzdělávali a čtenáře orientovali v hudební oblasti. V některých případech

i signalizovali a posilovali národní identitu, což je pochopitelné, a to vzhledem ke vzrůstajícím emancipačním snahám ostatních národů tvořících rakouské mocnářství. Hudební publicisté se aktivně hudebního života účastnili, participovali a reflektovali hudební dění a své reflexe prostřednictvím periodického tisku předkládali čtenářům. Čtenáři byli často současně aktivními návštěvníky a posluchači koncertů, operních či operetních představení. Snahy německy píšících hudebních žurnalistů v 2. polovině 19. století jsou patrné: usilují o živé vykreslení hudebního dění dostupnými jazykovými prostředky, vyjádření hodnotícího evaluativního stanoviska a čtenáře i umělce s ním konfrontují. Čtenáři získávali možnost identifikovat se s otištěnými názory, prezentovali je dále. Takto docházelo k integraci a zpětné vazbě mezi hudebními žurnalisty, umělci, hudebními institucemi i čtenáři a k participaci na kulturním dění. Enormní množství hudebně-kritických textů a reflexí a jejich řazení v rámci jednotlivých periodik dokazují, že se hudebním žurnalistům dařilo podávat podrobný a ucelený obraz hudebního života. Četnost, rozsah a řazení těchto textů v denním tisku dokazuje, jaké postavení zaujímala hudební kritika a publicistika v 70. a 80. letech 19. století v médiích, a jaké se těšila společenské poptávce u čtenářů. Ze zkoumaných hudebně-publicistických textů vyplývá, že žurnalisté vytvářeli platformu pro informování čtenářů o hudebním dění v lokálních poměrech, přinášeli také informace o dění evropském a světovém. Zaznamenávali události odehrávající se v hudebním světě, zejména sledovali další angažmá a vystupování původně lokálních umělců na světových jevištích. Hudební žurnalistika tedy reflektovala nejen lokální, ale rovněž evropské a světové hudební dění, čtenářům zprostředkovala informace přesahující hranice města a regionu. Úvodem lze předznamenat, že zkoumané útvary německo-jazyčné hudební žurnalistiky 70. a 80. let 19. století jsou autentickými reflexemi hudebně kulturní historie a v tomto aspektu se stávají zajímavými pro řadu jiných vědních oborů. Také tato práce přistupuje k tématu hudebně-publicistických a hudebně-kritických reflexí v periodickém tisku interdisciplinárně. Dříve než bylo možno podrobit zkoumané hudebně-publicistické texty analýze, bylo nutno provést jejich transkripci. S postupným pronikáním do široké problematiky zkoumaných textů bylo zjištěno, že na sledované texty bude nutno aplikovat nejen přístup analyticky kvantitativní, v jehož rámci se uplatňuje jak stratifikace hudebně-publicistických a hudebně-kritických reflexí, tak komparace jejich četnosti v jednotlivých letech. Pro podání uceleného obrazu stavu německo-jazyčné hudební žurnalistiky byla použita také kvalitativní sonda za účelem prozkoumání tematické a sémantické stránky textů. Při transkripci samotné bylo nezbytné užití

lingvistických metod, ovšem v určitých momentech, pro úplné vystižení myšlenkového vývoje v hudebně-kritických a popularizačních textech a rekonstrukci historického rámce, bylo využito interdisciplinárních poznatků z hudební historie, žurnalistiky i psychologie.

Jaká byla autentická podoba zkoumaných hudebně-publicistických a hudebně-kritických reflexí, které vycházely v německo-jazyčném denním tisku na území Olomouce v 2. polovině 19. století, dokládá připravená antologie textů, včetně originálních textů, která je zpracována rovněž digitálně.

I. Terminologická vymezení

1.1. Hudební kritika, její specifikace a limity

Vymezení, definice a významový obsah výrazu hudební kritika, její terminologická platnost a jednoznačnost je důležitá pro obsah této práce. Pro účely této práce je kritikou míněn význam ve smyslu slova posuzování hudebního umění¹. Hudba patří k nejobtížněji posuzovatelným druhům umění, vzhledem k jejím nejpřirozenějším danostem. Jako umění hudba probíhá v čase a je vyjádřena zvukem. Při živých vystoupeních či představeních musí být znovu a znovu performována, čímž dává podnět a vytváří platformu pro posuzování. *The New GROVE Dictionary of Music and Musicians* na tento aspekt navazuje tvrzením², že posuzování hudebního díla podle partitury je poněkud nejistou či nebezpečnou metodou, protože ignoruje fyzický vliv zvuku a nepřesnost hudební notace, což jsou dva nezbytné faktory, které zajišťují, že neexistují dvě přesně stejná hudební provedení. Zvuk je v hudbě primárním materiálem na rozdíl od primárních materiálů ostatních druhů umění. Z estetického hlediska je hudba neverbální, ačkoliv by hudební umění mohlo být spojováno se slovy. Nemůže nést konotace, které asociuje verbální jazyk. Hudební kritik nemůže komunikovat se svými čtenáři prostřednictvím not notových osnov, musí použít slov. Způsob práce hudebního kritika výstižně personifikuje *The New GROVE Dictionary of Music and Musician*³, když doslovně uvádí: „...He is translating – and translating in the dark, for there can be no dictionary to help him... The critic of music can only appeal from his own experience to that of his readers⁴...“

Lexikon *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*⁵ vysvětluje kritiku jako zkoumání, posuzování a hodnocení uměleckých děl, hudební reprodukce a institucí. Může být vykonávána jednotlivcem i grémiem a lze ji šířit písemně, publicisticky v knihách, časopisech a novinách, ale také ústně, v rozhlase, filmu a televizi. Tato charakteristika bere v úvahu, že k realizaci hudební kritiky jsou potřebné určité společensko-historické podmínky, jako je

1. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Edited by Stanley Sadie, Vol.5. Londýn 1980., s.40.

2. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians: The limitations of Music*. Edited by Stanley Sadie, Vol.5. Londýn 1980, s. 44.

3. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians: The limitations of Music*. Edited by Stanley Sadie, Vol.5. Londýn 1980, s. 45.

4. "... On překládá - a překládá za tmy, neboť tam nemůže být žádný slovník, aby mu pomohl... Kritik hudby se může odvolávat pouze na vlastní zkušenost a působit tak na své čtenáře..."

5. *Stuckenschmidt, Hans Heinz*: Musikkritik, in: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, Kassel 1961, s. 1147.

vznik a rozvoj médií. Proto až do počátku 18. století existovaly pouze náznaky hudební kritiky. Kritické hodnocení a posuzování o hudbě existuje již od antiky, avšak bez toho, aby vznikl či existoval samotný jev hudební kritiky. Tradice kritického posuzování jako specializovaná aktivita vzniká až utvořením a uznáním hudby jako autonomního umění.

Termín **hudební kritika** je v odborných publikacích definován vcelku jednotně. Nejobecněji je hudební kritika definována jako specifické uplatnění kritické (analyticky rozlišující) soudnosti v oblasti poznávání hudby jako kulturního (uměleckého) jevu⁶. Jedná se o specifickou reflexi, která společně s vnímáním a estetickým hodnocením hudby formuluje a působí na kritický postoj.

Analytický posuzovací úkon je zahrnut již v samotném pojmu hudební kritika, který je odvozen z řeckého termínu "krino" ve významu posuzuji, rozlišuji a je zpřesněn významovým adjektivem vztahující kritiku k oblasti hudby a hudebním jevům a odlišující kritiku od jiných druhů umělecké kritiky. Výraz umělecká kritika je někdy využíván jako synonymum k označení hudební kritika. Tento pojem však může mít poněkud odlišné významové zabarvení. Hudební kritika je v odborné literatuře uváděna jako jedna ze součástí umělecké kritiky. Je poznávací aktivitou, jež usiluje o odborné vysvětlení hudby. K tomu využívá standardizované prostředky umělecké kritiky⁷ a nachází uplatnění v rozsáhlém okruhu médií, jejichž prostřednictvím se obrací k široké skupině recipientů. Předmětem hudební kritiky jsou díla a jejich složky, osobnosti i hudební tělesa, interpretační výkony, postoje jednotlivců či skupin k hudbě a v neposlední řadě i globální jevy hudební kultury.

Okruh metod užívaných v hudební kritice je velice obšírný a rozličný. Východiskem jsou umělecko-kritické a estetické soudy či normy. Vyslovování hodnotových soudů předchází poměřování zkoumané problematiky normou. Normativní a subjektivně angažovaný je mravní soud, který je hodnocením vyjadřujícím etický souhlas či nesouhlas jednotlivce nebo skupiny. Užívá se při společenském či individuálním hodnocení potřebnosti a funkčnosti⁸ hudby. V běžné komunikaci se mezi vnímátele hudby užívá estetický soud,

6. Lébl, Vladimír – Poledňák, Ivan – kolektiv autorů: *Hudební věda*. Svazek III, SPN, Praha 1988, s. 861. Fukač, Jiří: heslo *Hudební kritika*.

7. **Standardizované prostředky umělecké kritiky** - jedná se o prostředky písemné a mluvené uplatňované formou jednotlivých žánrů – recenze; kritický esej; kritická studie; medailon.

8. Lébl, Vladimír – Poledňák, Ivan – kolektiv autorů: *Hudební věda*. Svazek III, SPN, Praha 1988, s. 863.

který je založen na určení libosti či nelibosti. Hudební kritik prostřednictvím estetických soudů sděluje své individuální postoje a názory. Dále své kritické usuzování formuje pozorováním, rozlišováním jevů a jejich konfrontováním s normou.

Smyslem kritického myšlení a psaní hudebních kritik je především reflexe obecných i specifických hudebních a kulturních hodnot, opírajících se o míru kritikova vzdělání, o stupeň jeho rozhledu a o jeho životní a tvůrčí filosofii. Konkrétní kritická tvorba má vycházet z maximální znalosti tuzemské i zahraniční hudební produkce (včetně hudebně teoretického a kulturně historického kontextu díla) a představuje v tomto smyslu výsledek kritikovy schopnosti hodnotit a charakterizovat jak vlastní hudební dílo, tak i kontext, v němž vzniklo a v němž v daných kulturně historických souvislostech figuruje.

Proto, aby soubor soudů získal povahu umělecko-kritické reflexe, musí být splněny následující předpoklady: Existuje okruh recipientů a zájemců, jejichž společným jmenovatelem je aktivní zájem o hudební sféru, hudební události atp. Tento okruh recipientů je dostatečně široký a vyspělý na to, aby mohl být osloven, mohl mu být distribuován či adresován kritický soud, nebo jehož jménem lze takovýto kritický soud vynášet. Dále existují odpovídající publicistické formy či prostředky a komunikační kanály, kterými jsou tyto publicistické formy doručovány okruhu recipientů. Nezbytné názorové a vkusové disproporce ovlivňují stav i proces estetické recepce a zapříčiňují nezbytnou permanentní kritickou komunikaci mezi odborníky a recipienty. Hudební kritika je tedy kvalifikovaný verbalizovaný hodnotící proces, jehož cílem je dynamizace hudební sféry a hudebních procesů a cílevědomé působení na recipienta těchto hudebních procesů.

Z výše popsaných podmínek a vztahů vyplývá prvotní a základní funkce hudební kritiky, která tkví v uplatňování kritického soudu a permanentní apelaci na estetický úsudek hudební veřejnosti ve smyslu změny a zkvalitnění estetických soudů. Vázanost hudební kritiky na oblast médií determinuje její další funkce: informačně propagační, dokumentaristické a popularizační. Dále hudební kritika kultivuje hudební recepci a plní rovněž výchovně vzdělávací funkci. Kritik zpětně ovlivňuje skladatele i interpreta a ovlivňuje jejich další tvůrčí případně interpretační praxi. Nemalou roli v tomto procesu sehrává faktor veřejného působení hudební kritiky, kdy tato činnost ovlivňuje veřejné mínění zájmových skupin recipientů. Působením na tyto zájmové skupiny dochází k ovlivňování společenské objednávky, utvrzování normotvorných a hodnototvorných procesů, což vyvíjí tlak na umělce.

1.2. Hudebně-kritické žánry jako aplikační formy hudební kritiky a žánry hudební publicistiky

Hudebně kritické žánry patří ke standardním prostředkům umělecké kritiky a spadají z žurnalistického hlediska do žánrů vyjadřujících názor. Jedná se o žánry komentující, které často doprovázejí zpravodajské útvary, jež jsou pro žurnalistiku výchozí. Podle tematického zaměření a způsobu popisu lze rozlišovat analytickou kritiku či recenzi skladby, stylu a interpretačních výkonů. Hudebně kritické projevy v těchto žánrech obsažené mohou mít na jedné straně přísně analytické, muzikologické pojetí, ale mohou také nabývat stylu kulturně-zpravodajského, žurnalistického. Je potřeba akcentovat, že i když hudební kritika může mít podobu muzikologické aplikace, nikdy nezískává systémově vědecko-disciplinární charakter. V historickém vývoji lze nalézt různé mezistupně mezi výše uvedenými protipóly a typologicky obtížně vymežitelné hudebně-kritické útvary. Individuálnost hudebně-kritických reflexí je tak značná, že metodický profil a styl je proměnlivý jak u samotných kritiků, tak u jednotlivých kritik. Různorodost hudebně-kritických projevů zapříčiňuje, že vědecké bádání neustále usiluje o vyhraněnou typologii. Vycházejí například z periodizačních hledisek v historicky zaměřených pracích, ze samostatných druhů a forem kritiky, z tematického zaměření, případně z jazykového rozboru kritiky či stylu jednotlivých autorů. Uvedené typologie vycházejí z hledisek, jako jsou motivace, výchova, vzdělávání, metoda aj. Nejčastější typologie dělí hudební kritiku na dva druhy: subjektivní a objektivní. Čili buď vycházejí z recepce tj. ze subjektivního posluchačského zážitku, nebo jsou při hodnocení východiskem objektivní hudebně-teoretické poznatky o díle. Ani toto dělení však nelze exaktně aplikovat, jelikož by hudební kritika využívala forem literárních útvarů anebo vědecké studie.

Z hlediska získání exaktních údajů a aplikace moderních metod výzkumu médií se jeví jako nejvhodnější klasifikovat hudební kritiku na základě použitých forem žurnalistických žánrů. Typologie žurnalistických žánrů je přehledná, jasná a na jejím základě lze klasifikovat hudebně – kritické reflexe a získat exaktní charakteristiky. I když ve specifických případech může docházet k žánrovému prolínání, v naprosté většině případů lze přesně určit a začlenit, jakou formu hudebně – kritická reflexe má. Tato typologie je zcela zjevná a vykristalizovala na základě expanze médií a nosičů mediálních obsahů, kdy tištěná (ale také audiovizuální a elektronická média) nabídla platformu pro hudebně-kritické reflexe, které v uvedených médiích nabývají forem žurnalistických žánrů. Na tomto místě je nutno zdůraznit, že hudební

kritika jako specifické uplatnění kritické soudnosti v oblasti poznávání hudby je míněna v širším slova smyslu a forma žurnalistického žánru označovaná termínem hudební kritika je determinována v užším slova smyslu.

Žurnalistický žánr označovaný jako kritika (v užším slova smyslu) či recenze je komentář s nejčastějším výskytem v té části novin, která se pravidelně věnuje kultuře. Autorsky se na tomto žánru podílejí jak novináři, tak odborníci. Tyto žánrové útvary požadují vysoce vzdělané redaktory a spoluautory, jejich příprava je často velmi časově náročná. Jazyk těchto útvarů je nejčastěji originální, jazykově elegantní a rétoricky přesvědčivý⁹. Základním a nezbytným prvkem vyskytujícím se v kritice či recenzi je **hodnocení a vysvětlování**. Nejdůležitější komentář ve vydání novin, který rovněž může hudební kritik využít, je úvodník. Již z názvu je patrné umístění tohoto komentáře a toto specifické umístění poukazuje na důležitost sdělovaného obsahu. Tento může vyjadřovat názor listu i stanovisko celé redakce. Dalším druhem komentáře, který často bývá krátkým jiskřivým příspěvkem, a je hudebními publicisty rovněž používán, je glosa. Tento žurnalistický útvar smí být sarkastický až kousavý a směřuje k pointě. V moderní žurnalistice existují ještě další druhy komentářů, s nimiž se denně recipienti setkávají, a hudební kritici a publicisté do nich vtělují své soudy, kritické úsudky i subjektivní postřehy, avšak v historickém periodickém tisku se s nimi neseťkáváme. Zde patří sloupek, pravidelně vycházející komentář významného hudebního publicisty a karikatura jako nejmělečtější varianta komentáře.

I když hudební kritika chápaná v širším slova smyslu pracuje ponejvíce s žurnalistickými žánry vyjadřujícími názor tj. s komentáři, má k dispozici tzv. *základní stavební kámen* všech médií, a to zprávu. Byť je zpráva nejdůležitější žurnalistickým útvarem, vlastní pohled na věc jí nepřísluší. A v tomto bodě zpráva nabízí výchozí žurnalistickou formu pro objektivní informace typu avíza na koncert, operní představení či jakoukoliv jinou hudební produkci. Zpravodajskou formu může mít také referát o výše uvedených událostech. Nelze absolutizovat, že zpráva není pro hudební kritiku v širším slova smyslu zajímavá, jelikož se stává výchozím bodem pro explicitní vyjádření kritikova mínění, tedy pro hudební kritiku ve všech jejích variantách. Pro zpřesnění však lze konstatovat, že zprávy z hudební oblasti, tedy o hudebních událostech, představení a dění, jsou základním stavebním kamenem popularizace hudby v médiích a výchozím bodem pro hudební kritiku. Byť v novodobé

9. Russ-Mohl, Stephan – Bakičová, Hana: *Žurnalistika*. Grada Publishing, a.s., Praha 2005, s. 60.

žurnalistice je prosazován princip oddělování zpráv od komentářů, často dochází k jejich prolínání. Informování o události a komentování vytváří kompaktní celek, který umožňuje recipientovi vnímat informace v souvislostech. Tento jev prolínání jednotlivých žurnalistických žánrů má své kořeny již v historické žurnalistice, kdy toto prolínání lze sledovat i v dalších pracovních nástrojích hudební kritiky. Jedním z těchto nástrojů je portrét nebo také profil osobnosti. Jedná se o žurnalistický žánr zaměřený na konkrétní osobu, umělce, skladatele či interpreta. V novodobé žurnalistice je tento žánr charakterizován jako žánrové prolínání reportáže, případně interview portrétované osoby. Vzhledem k faktu, že se v historickém tisku oba dva výše uvedené žurnalistické žánry nevyskytují (tj. reportáž a interview), profil osobnosti je zde koncipován jako referát, který často obsahuje komentující hudebně-kritické hodnocení s tematickým zaměřením na konkrétní osobnost z hudební sféry.

II. Teoretická, materiálová a historická východiska.

Hudební žurnalistika v dobovém kontextu kulturního dění 2. poloviny 19. století

2.1. Práce věnované hudební kritice a hudební publicistice

Počátky muzikologického bádání v oblasti hudební kritiky se datují do 20. a 30. let 20. století a jsou především historického zaměření. Jedná se převážně o německojazyčnou oblast, avšak nikoliv výlučně. Podnětem byl zejména nárůst hudebně-kritických textů a snaha o systematizaci této oblasti. Cílem těchto prací byla především rekognoscace širokého terénu hudební kritiky, která zůstávala na okraji zájmu badatelů. **Friedrich Mahling** v publikaci *Musikkritik (Münster, 1929)* podává ucelený systematický výklad hudební kritiky z filozofického hlediska. Snaží se postihnout podstatu kritického soudu, který podle něj vzniká porovnáváním jednotlivých předmětů a jejich objektivním hodnocením. První větší historicko-sociologickou prací jsou *Beiträge zur Geschichte der Musikkritik (Greifswald, 1938)* **Helmuta Anderse**. Přehled dějin hudební kritiky, který komentuje kritické spory 18. a 19. století, zpracoval **Max Graf** v *Composer and Critic (New York, 1945)*.

O vymezení podstaty hudební kritiky jako specifické reflexe hudby pojednává **Arnold Schering** v publikaci *Aus der Geschichte der musikalischen Kritik in Deutschland (Leipzig, 1951)*. Dle Scheringa kritika je ovlivňována dobovým prostorem a podmíněna vlivy sociálními a mimouměleckými. Z hlediska dějin hudebně-kritického myšlení označuje kritiku zveřejňovanou v tištěných médiích jako vývojovou etapu. Touto specifikací však vyvolal další odezvy z řad badatelů. Tématem hudební kritiky se dále zabýval rovněž **Hans Heinz Stuckenschmidt**¹⁰. Jeho *Glanz und Elend der Musikkritik (Berlín, 1957)* představuje dílčí systematické závěry, v nichž reaguje na aktuální dobovou situaci v oblasti existence a reflexe hudební kritiky. Studium věnované dějinám hudebně kritické publicistiky kumuluje v publikacích *Die Musikkritik (München 1954)* **Corbiniana Lachnera** a *Situationsgeschichte der Musikkritik und des musikalischen Pressewesens in Deutschland* **Helmuta Kirchmeyera (Regensburg, 1967-1968)**. S výsledky muzikologického, estetického a psychologického bádání v oblasti kritického soudu pracují **Carl Dahlhaus** ve studii *Probleme der Kompositionskritik*

10. Hans Heinz Stuckenschmidt, *1.11.1901-†15.8.1998, hudební kritik. Působil v Praze a od roku 1929 v Berlíně. Když mu byla v Německu zakázána jakákoliv literární činnost, vrátil se do Prahy jako hudební kritik. Působil v novinách Prager Tagesblatt a Neuen Tag. Působil mimo jiné jako hudební kritik Neue Zürcher Zeitung a Frankfurter Allgemeine Zeitung. Hlavním předmětem zájmů jeho hudebně kritické činnosti byli soudobí skladatelé.

(*In Über Musik nud Kritik, Mainz 1971*) a dále **Werner Braun**. V práci *Musikkritik (Köln, 1972)* vychází z podstaty kritického soudu a v kritizování vidí paralelu s hodnocením. V přehledu literatury k tématu hudební kritiky nelze opomenout práce **Theodora Ludwiga Wiesengrund Adorna**¹¹, který byl jedním z nejvýznamnějších filozofů, estetiků a kritiků v Německu po druhé světové válce.

Rozsáhlé muzikologické úsilí podrobně popisuje historický vývoj hudební kritiky. Bádání však doposud nepodaló komplexní obraz o podstatě a charakteru hudební kritiky, byť v linii historické badatelé postihují charakteristické konstantní znaky hudební kritiky. Přínosnou publikaci *Hudobná kritika a hodnotenie (Bratislava, 1986)* připravila **Nada Hrčková**, v níž překlenuje oddělenost muzikologického a širšího esteticko-filozofického bádání. Podává komplexní historicko-systematický rozbor. Hudební kritiku chápe jako specifický druh hodnocení, který je zaměřený na hodnocení hudby. Dále se věnuje zejména funkcím kritiky.

Dosud nejkomplexnější obraz hudební kritiky podává *The New Grove Dictionary of Music and Musicians (London, 1984)*, který připravil **Dean Winton**¹². Encyklopedické resumé poznatků o fenoménu hudební kritiky, je nazíráno z mnoha úhlů, což ve výsledku dává plastický obraz o této oblasti. Teoretická část nabízí několik pregnantních definic této disciplíny, nechybí všudypřítomná historická reflexe rozfázovaná od „prehistorických“ hudebně-kritických kritických počátků až po 20. století, to vše doplněno nejnovějšími trendy a estetickými aspekty a klasifikačními kritérii hudební kritiky.

V českém prostředí se hudební kritikou nejobsažněji zabývá **Jiří Fukač** v kapitole *Hudební kritika (in Hudební věda III, Praha 1988)*. Jednotlivé podkapitoly se věnují vědeckému poznání hudební kritiky i dějinným etapám ve vývoji hudební kritiky. Neschází přehled cizojazyčných a tuzemských prací k hudební kritice, který je poskytuje základní přehled v této oblasti. *Dokonalý antiwagnerián (Supraphon, Praha 1992)* **Jitky Ludové** je

11. Theodor Ludwig Wiesengrund Adorno, *11.9.1903-+6.8.1969, německý filosof, muzikolog, estetik.

S Maxem Horkheimerem nejvýznamnější představitel kritické teorie frankfurtské školy. Hudební kritice se věnoval během studií a zajímal se o dílo Arnolda Schönberga. Studoval hudební kompozici ve Vídni u Albana Berga a klavír u Eduarda Steuermanna. Osobně se znal s Arnoldem Schönbergem, Antonem von Webern a Györgem Lukácsem. V roce 1938 emigroval do USA a v tomto období vzniklo dílo *Filozofie nové hudby*. K dílům o hudební kritice patří:

- Reflexe o hudební kritice, in: *Hudební rozhledy* XXIII/1, s. 29.

- *Filozofia nowej muzyki*, Warszawa 1974.

- *Ästhetische Theorie, Gesammelte Schriften VII*, Frankfurt a. M. 1970.

12. Winton Dean, *18.3.1916, anglický muzikolog, hudební publicista.

Příspěl do řady muzikologických publikací (*The Musical Times, Opera*). Publikoval několik prací týkajících se skladeb Georgese Bizeta. Jeho spisy obsahují studie francouzské a italské opery. Jeho zásadní přínos spočívá v analytický zaměřených pracích k dílům Georga Friedricha Händela.

monografickou prací o Eduardu Hanslikovi. Jedná se o výbor z jeho pamětí, fejetonů a kritik v překladu výše uvedené autorky.

K novějším počínům uplynulých dvaceti let patří *Music Criticism in Nineteenth-Century France* (Cambridge, nové vyd. 2007), jenž se zabývá dobovou hudební publicistikou a autorka **Katharine Ellis** se zaměřuje na hudební spisy v denním a periodickém tisku ve Francii v průběhu devatenáctého století. Publikace analyzuje francouzskou hudební kritiku, zejména to, jak ji ovlivňovaly estetické a filozofické proudy. Publikace dále předestírá vývoj francouzské muzikologie a zvyšující citlivost kritiků k otázkám výkonu praxe. Kapitoly o nové hudbě se věnují neodvratnému konfliktu, který nutně vzniká při střetu komerčních zájmů vydavatelů s estetickými hledisky hudebních kritiků.

Hudební kritika a popularizace hudby (Praha 1997) **Jana Vičara** představuje koncentrované kompendium pro studenty hudební vědy, hudební výchovy a hudebních oborů na uměleckých vysokých školách. Hudební kritika je zde systematicky pojednána jako diachronně-synchronní kontinuum, a z tohoto hlediska jsou sledovány dvě linie, a to teoretická a historická¹³. Organickou součástí této publikace je antologie textů, jež je velice přínosná, neboť kategorizuje hudebně kritické útvary z hlediska žurnalistických žánrů a podává komplexní obraz hudební kritiky aplikované v praxi.

2.3. Hudební kritika a žurnalistika v širších evropských souvislostech

Navzdory vědeckému úsilí popsat obsáhlou oblast historie hudební kritiky, zůstává tato problematika otevřená a těchto cílů nebylo úplně nikdy dosaženo. Tento fakt je dán nekonečným množstvím útvarů nejenom v knihách, ale především v historickém periodickém tisku, které by bylo nutno prozkoumat.

Jelikož rámec této práce je zasazen do 2. poloviny 19. století, v kontextu světových trendů lze v hudební kritice spatřovat protipól k extravagantní romantické kritice, a to v pokuse reformovat úkoly hudební kritiky. Výraznou osobností na poli hudební kritiky je Eduard Hanslik, který po padesát let dominoval vídeňské hudební žurnalistice. Eduard Hanslik je často připomínán jako Wagnerův odpůrce a nepřítel, což se dokonce promítlo

13. Vičar, Jan: Hudební kritika a popularizace hudby, KLP, Praha 1997, s.14.

ve Wagnerově tvorbě, který jej vykreslil v postavě městského písaře Sixta Beckmessera v opeře *Mistři pěvci norimberští*. I když Eduard Hanslik ostře odsuzoval principy školy lisztovsko-wagneriánské, mnohé jeho ostré kritiky Wagnera nazývají největším skladatelem své doby. Eduard Hanslik ovlivnil charakter hudební kritiky 2. poloviny 19. století, jelikož proslul jako odvážný a pronikavý kritik svým elegantním žurnalistickým stylem¹⁴. Přirozená duchaplnost, vtip, literární šarm a úzké propojení hudebních kritiků s publikem - to je výčet stěžejních znaků vídeňské hudební žurnalistiky, která ovlivňovala trendy v hudební žurnalistice na teritoriu celé monarchie. Vídeňská hudební žurnalistika byla proslulá tzv. vídeňským vtipem¹⁵. Smyslem hudební kritiky bylo především působení na publikum.

Po celém západním světě se v 80. a 90. letech 19. století šířila vlna nepřátelské hudební kritiky vůči vrcholným dílům a více než opodstatněným ambicím Richarda Wagnera. Wagner byl zapálený spisovatel a ve svých četných spisech svou hudbu propagoval a projevy nepřátelské hudební kritiky odsuzoval. Považoval hudební kritiku za nemorální profesi a navrhoval její zrušení. Hudební kritik a publicista Ernest Newman¹⁶ ve skutečnosti prokázal, že Wagnerova díla byla u široké veřejnosti a hudebních impresáriů v oblibě. Největší oblibě a podpoře se Wagnerově hudbě dostalo v německojazyčném prostoru, kde byl po několik let za propagátora a lídra wagneriánského hnutí považován filozof Fridrich Nietzsche¹⁷.

Anglická hudební žurnalistika 2. poloviny 19. století navazuje na pevně zavedené konvence a tradice předchozí generace hudebních kritiků. V předchozí epoše anglická hudební kritika přijala Beethovenova tvůrčího génia mnohem dříve nežli Francie. S menším zápalem však byli hudebními žurnalisty podporováni romantičtí skladatelé Gioacchino

14. Eduard Hanslik považuje spojení mezi uměním a emocemi za náhodné, a tím diskvalifikuje romantické skladatele.

Současně však tímto tvrzením bral „půdu pod nohama“ vídeňským klasikům, které uctíval. Viz *The New Grove Dictionary of Music and Musicians: Criticism*, §4: The Romantic period. Edited by Stanley Sadie, Londýn 1980, s.39

15. Hrčková, Naďa: Hudobná kritika a hodnotenie. Opus Bratislava. Bratislava 1986, s.71.

16. Ernest Newman, *30.11.1868-†7.7.1959, byl anglický hudební kritik a muzikolog. The New Grove Dictionary of Music and Musicians ho popisuje jako "nejslavnějšího britského hudebního kritika v první polovině 20. století". Jeho styl kritiky intelektuální objektivitu kontrastoval se subjektivními přístupy jiných kritiků. Působil jako hudební kritik v The Sunday Times od roku 1920, a to celých čtyřicet let. Ve svých dílech se věnuje osobnostem Richarda Wagnera, Hugo Wolfa, Richarda Strausse a dalších.

17. Friedrich Wilhelm Nietzsche, *15.10.1844 – †25.8.1900, byl německý filosof, klasický filolog, básník a skladatel. V roce 1868 se v Lipsku seznámil s Richardem Wagnerem a jeho pozdější ženou Cosimou. Oba velmi uctíval a od začátku svého pobytu v Basileji byl častým hostem v mistrově domě v Tribschenu u Luzernu. Wagner, který byl pro něho po jistou dobu „otcovskou postavou“, ho občas zval do svých nejužších kruhů, především však spoléhal na jeho pomoc při propagaci založení Festspielhausu v Bayreuthu. Roku 1872 vydal Nietzsche svou první větší práci „Zrození tragédie z ducha hudby“. Práce byla zdrojem ostrých kontroverzí a veřejných polemik. Také jeho čtyři „Nečasové úvahy“ (1873–1876) s kritikou kultury v linii Schopenhauerově a Wagnerově neměly očekávaný ohlas. Zklamán z prvního festivalu v Bayreuthu roku 1876, kde ho odpudila banalita činohry a nízká úroveň publika, se rozhodl rozejít se s Wagnerem a z nadšeného čitele se postupně stal jeho rozhodným odpůrcem.

Antonio Rossini, Carl Maria von Weber, Luis Spohr. Poněkud snadnější cestu měl na stránkách denního tisku Felix Mendelssohn-Bartholdy a také Hector Berlioz. Hudební zpravodajství a hudebně-kritické komentáře se věnovaly rozmanitým sférám a oblastem hudebního života. Tak jako měla Vídeň a potažmo Rakousko-Uhersko svého hudebního kritika par excellence v osobě Eduarda Hanslicka, i hudební žurnalistika v Londýně měla své výrazné lídry. Henry Fothergill Chorley (působil v literárním časopise Athenaeum v letech 1830 - 1868) a Jamese Williama Davisona (publikoval v britském národním deníku The Times v letech 1846-1879). V návaznosti na přechodnou epochu hudební žurnalistiky jejich preference získal v oblasti opery Gioacchino Antonio Rossini v opeře, s výjimkou posledních kvartetů rovněž Ludwig van Beethoven a Felix Mendelssohn-Bartholdy v instrumentální hudbě. Dále hudební kritiku v denním tisku na území „Viktorínské Anglie“ výrazným způsobem ovlivnil Georg Bernard Shaw. Naďa Hrčková v publikaci *Hudobná kritika a hodnotenie*¹⁸ ji charakterizuje takto: „...Jeho kritika je extrémne osobná a sotva už súvisí so svojím predmetom. Neraz väčšmi vypovedá o spisovateľskej virtuozite autora ako o hudebnom výkone. Jeho vydavateľ Westphall povedal, že Shawove kritiky môže čítať aj hluchý...“ Konzervatívni vkus anglickej spoločnosti a väzanosť na tradície¹⁹ zapríčinili napríklad propad raných diel Wagnera či preceňovanie Rossiniho. Kampaň na stránkách denního tisku proti hudbě Giuseppe Verdiho byla však vedena spíše sociálními nežli hudebními důvody. Jako argumenty proti Verdimu byly často zdůrazňovány vulgárnost melodií a jeho špatný vkus při ztvárňování vášnivých emocí či zavádění moderních metod na jevišti. Henry Fothergill Chorley napsal, že si nikdy nebyl plně vědom hodnoty Auberova *Gustava III*, dokud neslyšel útok signora Verdiho založený na stejném příběhu (*Un ballo in maschera*)²⁰. Bědoval nad úpadkem neměnných skvělých principů, oceňoval jednoduché technické metody věku Rossiniho, a popíral možnost dramatické ironie v opeře a její kvalitu.

Výrazné osobnosti evropské hudební žurnalistiky musely obhajovat své pozice. S rozvojem periodického tisku se rekrutovali noví talentovaní hudební kritici. Jako příklad lze uvést Eduarda Hanslicka, jehož pevná pozice v této oblasti byla oslabena mladým hudebním skladatelem a hudebním kritikem Hugo Wolfem. V letech 1884-1887 tříbil své umění pera

18. Hrčková, Naďa: *Hudobná kritika a hodnotenie*. Opus Bratislava. Bratislava 1986, s.71.

19. Anglickou hudební kritiku silně ovlivňovalo puritánské a evangelizační hnutí ze 17. a 18. století, které bylo v podstatě nepřátelské k osvětě a novým tendencím v umění.

20. Drama *Gustav III. aneb Maškarní ples* napsal Eugen Scribe, pro Gioacchina Rossiniho a roku 1833 jej zhudebnil Daniel François Esprit Auber. Dále viz in *Velká encyklopedie opery: Giuseppe Verdi*. Droemersche Verlagsanstalt Th. Knauer Nachf., München 1983, s. 450.

v časopise *Wiener Salonblatt*. Wolf byl jednostranný kritik, ale jeho práce měla pronikavý vtip. V některých zemích byla úroveň u hudební kritiky a žurnalistiky velmi nevýrazná. K takovým zemím patřila v 2. polovině 19. století například Francie. Jiné země se v této oblasti potýkaly s velice specifickými problémy. Jak tvrdí *The New GROVE Dictionary of Music and Musicians*²¹, hudební svět v Čechách a Rusku zaplavovaly proudy hudebního nacionalismu. Pera hudební kritiků se stávala mocnou zbraní často podporující národní emancipační snahy. Jak uvidíme dále na konkrétních ukázkách, tyto národní a národnostní boje se na stránkách denního tisku objevovaly frekventovaně a nebyly determinující pouze pro jeden národ. Nacionální podtext byl patrný také z německých hudebních kritik, tedy je nutné výše uvedené tvrzení *The New GROVE Dictionary of Music and Musicians* potřeba upřesnit a dále rozšířit. Národnostní emancipační snahy v Rakousko-Uhersku totiž probíhaly napříč jednotlivými národy a zahrnovaly rozmanité oblasti hudebního života. Bylo by zjednodušující je lokalizovat pouze na oblast české národní opery, i když Bedřich Smetana patřil k nejvýraznějším postavám těchto národních emancipačních snah v hudební oblasti.

Velmi specifickou je hudební kritika a žurnalistika na území carského Ruska. Ruští hudební kritikové César Antonovič Kjuj²² a Vladimir Vasiljevič Stasov²³. Kjuj píše velice půvabně a „aromaticky“, přičemž atakoval jak Wagnera, tak italskou operu, Čajkovského i Rubinsteina, Musorgského i Rimského-Korsakova. Dalším významným hudebním kritikem působícím v *Moskovskoj Gazjetě* byl Petr Iljič Čajkovskij²⁴. Jeho práce jsou subjektivní, on sám nebyl opomenut německými hudebními žurnalisty. Prostřednictvím hudební kritiky se

21. „*The countries where musical nationalism was in spate, Bohemia and Russia for instance, were disturbed by cross-currents of their own: the critical pen was more often than not the servant of a cause, sometimes of several causes. Smetana, who became critic of a Prague daily paper in 1864, campaigned continually for Czech national opera and the Liszt-Wagner movement.*“ Viz *The New Grove Dictionary of Music and Musicians: Criticism*, §4: The Romantic period. Edited by Stanley Sadie, Londýn 1980, s.40.

22. **César Antonovič Kjuj**, *6.1.1835 -† 13.3.1918., známý také pod anglickým jménem César Cui (rusky: Цезарь Антонович Кюи, Tsezar' Antonovič Kjuj). Vynikl především jako přední skladatel hudebního romantismu a významný člen tzv. Ruské pětky. Zapsal se do dějin hudby i svou činností hudebního kritika. Jako hudební kritik přispěl mezi lety 1864-1918 téměř 800 články do různých novin a jiných publikací v celém Rusku a části Evropy. Po roce 1900 však již přispíval zřídka. Jeho rozsáhlé zpravodajství zahrnovalo od koncertů, recitálů, hudebního života, až po nové hudební publikace a osobnosti. Velkou pozornost věnoval především opeře, o které napsal několik set článků. Jeho sebrané články byly také často vydávány jako monografie. Mezi ně patřila témata jako Wagnerův Prsten Nibelungů z roku 1876, vývoj ruských romancí, ruská hudba nebo klíčové přednášky Antona Rubinsteina o historii klavírní hudby z let 1888-1889.

23. **Vladimír Vasiljevič Stasov**, *14.1.1824 –†23.10.1906, ruský hudební kritik a historik umění. V letech 1851–1854 žil v Itálii. Jeden z nejvýznamnějších činitelů ruské demokratické kultury 19. století, ovlivněný estetikou ruských revolučních demokratů. Teoretik skupiny Mocná hrstka, propagátor díla M.I.Glinky (více než 30 prací), autor monografií o M.P. Musorgském, A.P.Borodinovi, díla Vybrané statě o ruském malířství a dalších prací například z oblasti archeologie, folkloristiky.

24. **Petr Iljič Čajkovskij**, *7.5.1840 –†6.11.1893, ruský skladatel, hudební kritik a dirigent. Profesor na konzervatoři v Moskvě (autor učebnice nauky o harmonii), jeden z nejvýznamnějších představitelů hudby 19. století. Jako hudební kritik působil v 70. letech 19. století v *Moskovskoj Gazjetě*.

odehrával boj o moderní Rusko. Řešily se politické otázky i národní zájmy. Kritika bojovala za ideály národní hudby a často byla charakteristická svým velice ostrým a bojovným tónem. V textech lze vysledovat trendy v nadřazování rolnických mas nad individualitu jednotlivce a realismus nad krásu. V těchto úvahách koření zárodky socialistického realismu a lze v nich spatřovat rovněž paralelu k puritánství v anglicky mluvících zemích.

Itálie s tradicí velký operních podniků a vydavatelských domů byla v oblasti denního tisku často postižena cenzurou. Denní tisk byl otevřen novým trendům a vznikala nová reformní periodika jako například časopis *Armonia*, který založil Abramo Basevi a Filippo Filippi. Ten po několik let působil jako redaktor v milánském periodiku *Gazetta Musicale* a jako hudební kritik *La perseveranza* a zasazoval se pro přijetí Wagnerovy hudby. V Anglii byl výsledek podpory wagneriánství kuriózní. Mnoho aktivních podporovatelů anglického hudebního obrození uctívalo velikány německé hudby jako J. S. Bacha, ovšem nebyli schopni zcela akceptovat Richarda Wagnera a obraceli se k módní italské opeře.

Jedním z nejschopnějších londýnských hudebních kritiků byl Bernard Shaw. Shaw později veřejně přiznal, že jeho hudební kritiky byly záměrně nadhodnoceny, jelikož usiloval o představení a propagování Wagnerových děl. Odmítal psát hudební kritiky nezábavné a zkostnatělé. Jeho dar psaného slova v sobě snoubil jedinečnou schopnost vyjadřovat se jasně, znalecky a zrcadlil obrovské zapálení a lásku k hudbě. Tímto překročil onu pomyslnou laťku vysoko nad „pera a hlavy“ svých kolegů hudebních kritiků.

2.2. Tištěná lokální periodika vycházející v olomouckém regionu

Zkoumaná periodika z období 70. a 80. let 19. století jsou archivována ve Vědecké knihovně v Olomouci. Je zde archivována i celá řada dalších materiálů jako například mimo jiná zájmová hudební periodika vydávaná a vycházející v řadě dalších moravských měst²⁵. Tento tematický okruh periodik je zajímavý a přínosný pro stávající i další hudebně-vědné bádání reflexí hudebního života. Z hlediska územního se tato rigorózní práce zaměřuje na periodika vycházející v Olomouci a nejbližším okolí. *Die Neue Zeit*, první německý deník, začal v Olomouci vycházet v roce 1848. Z německy psaných novin

25. **Hlasy hudební:** List pro zájmy hudebního umění, Bystřice pod Pernštejnem 1(1873), 50.434.

Hudební květy: Časopis věnovaný hudbě a umění mladých pianistů, Třešť-Brtnice 1-8(1884-1891), II 43.773.

Hudební listy, Brno 1884. 1-4 (1884-1888), II 43.794.

se soustavně na hudební sféru a události s ní spojené zaměřoval **Olmützer Zeitung** a **Das deutsche Volksblatt für Mähren**, který byl v roce 1880 přejmenován na **Mährisches Tagblatt**. Týdeník **Das deutsche Volksblatt für Mähren** založil v roce 1872 čelný představitel židovsko-německého liberálního směru, advokát a žurnalista JUDr. Jakob Eben²⁶. Jakob Eben působil v letech 1872-1896 jako poradce starosty Josefa Engela pro politické záležitosti. **Mährisches Tagblatt** se stal oficiálním tiskem olomoucké radnice. **Mährisches Tagblatt** reprezentoval především zájmy liberálních Židů hlásících se jazykově a kulturně k německví. List **Olmützer Zeitung** náležel k předním konzervativním olomouckým listům. Existovaly také další německé deníky s několikaletou dobou života – **Olmützer Eilpost**, **Olmützer Allgemeiner Anzeiger**. Některé vycházely velmi nepravidelně, nebo dokonce, zpravidla v důsledku finančních potíží, brzy zanikaly.

Již výše zmíněný německý centralistický list **Die neue Zeit**, vydával majitel tiskárny František Slavík, který získal rovněž většinový podíl ve vlasteneckém listě **Moravan**. Národnostní pnutí²⁷, střety zájmů mezi vydavatelem obou listů a redakcí českého **Moravana** však způsobily, že došlo k odštěpení a založení nového česko-jazyčného listu, označovaného redakcí jako „list ryze slovanský“ **Morava**. Dále byly v Olomouci vydávány tři české deníky. Čtenáři byl oblíbený konzervativní česko-jazyčný list **Našinec**, který vycházel od roku 1869. O dva roky později, v roce 1871, začal vycházet radikální pokrokový list **Pozor**. Byl vydáván vydavatelským družstvem a zpočátku zastával názory rolnictva a řemeslnictva. V roce 1884 vstoupily do mediálního prostoru **Selské listy**. Byť česky tištěná periodika nebudou součástí výzkumu, jsou uváděny pro úplný přehled dobového mediálního prostoru.

Tato unikátní periodika, dokumentující rozvoj žurnalistiky v Olomouci a každodenní koncertní, operní, operetní i divadelní provoz, jsou čtenáři velice žádaná. Vědecká knihovna v Olomouci přistoupila k jejich postupné digitalizaci, což je vedeno především snahou zabránit jejich opotřebování. I to byl jeden z důvodů, proč je tato rigorózní práce doplněna o digitalizované kopie originálních textů²⁸. Německo-jazyčná periodika vycházející na Moravě v 2. polovině 19. století jsou zpracována v bibliografickém soupisu v kapitole Rejstřík německo-jazyčných periodik na straně 334.

26. **Jakob Eben**, *24.10.1842 – †13.8.1919. Advokát a žurnalista. JUDr. Jakob Eben stál v čele olomoucké židovské náboženské obce v letech 1901-13. Založil noviny *Das deutsche Volksblatt für Mähren*, který byl v roce 1880 přejmenován na *Mährisches Tagblatt*. Noviny se staly oficiálním orgánem olomoucké radnice.

27. **Fischer, Richard**: České noviny a novináři v Olomouci 1848 – 1938; Olomouc 1938, s. 11.-12.

28. Viz příloha CD této rigorózní práce a dále také Příloha / Antologie / Originální znění, s. 249.

III. Mediální prostor olomouckých periodik 2. poloviny 19. století a metody výzkumu hudebně-kritických a hudebně-publicistických textů v nich uveřejněných

3.1. Specifika německo-jazyčné hudební žurnalistiky v kontextu bilingvního mediálního prostoru lokálních periodik 2. poloviny 19. století

Důležitými centry německého tisku na Moravě byla města Olomouc a Brno. Tradice periodického tisku v Olomouci sahá do poloviny 19. století. Na této časové ose se moravská centra mnohem častěji než na Prahu orientovala směrem k Vídní. Vyplývá to ze skutečnosti, že Vídeň byla středoevropskou metropolí, středem obchodního, politického a kulturního dění a determinovala nové trendy ve všech oblastech každodenního života. Pohlížíme-li na německou regionální žurnalistiku jako na službu občanům, pak je důležité konstatovat, že se v tomto období utvářela jako platforma pro kulturní, společenské, i politické informování a podstatným způsobem ovlivňovala informovanost širokého okruhu čtenářů, a to napříč jednotlivými národnostmi a etniky žijícími v Olomouci a okolí.

Hlavními znaky německo-jazyčného periodického tisku je to, že informoval, vzdělával, kulturně a jazykově ovlivňoval čtenáře a nabízel účast na veřejné diskuzi. V dobových tiskovinách lze rozlišit několik základních žurnalistických útvarů, a to zpravodajské, komentářově analytické, propagační i zábavné. Německo-jazyčný tisk však mnohdy až dogmaticky setrval na svých „provládních pro-monarchistických“²⁹ pozicích a byl nedílnou součástí státotvorných nástrojů, které rakousko-uherská vláda používala k upevnování svých pozic. Tyto snahy často podněcovaly národnostní napětí, které místo dialogu mezi jednotlivými národnostmi žijícími v dualistickém Rakousko-Uhersku, rozdmýchávalo v kauzy, aféry a půtky, a to jak mezi jednotlivými německo-jazyčnými a česko-jazyčnými novinami navzájem, tak uvnitř těchto novin samotných. Z trvalého soupeření jednotlivých národů a etnik monarchie lze dovozovat, že se neprosadila společně sdílená identita občanů Rakousko-Uherské říše³⁰.

29. Na počátku novověku vznikl ve střední Evropě z království Českého, z království Uherského a ze zemí rakouských významný politický útvar. Každá z jeho součástí žila sice dále samostatným životem, ale zvolení společného panovníka z rodu habsburského vedlo k vytvoření ústřední moci, která stále rostla a nakonec se projevila názvem Rakousko-Uhersko (německy Österreich-Ungarn; maďarsky Osztrák-Magyar Monarchia). Oficiální název Království a země v Říšské radě zastoupené a Země svaté Štěpánské koruny uherské, byl státní útvar existující od 8. června 1867 do 31. října 1918, který vznikl přeměnou Rakouského císařství (Habsburské monarchie) na základě tzv. rakousko-uherského vyrovnání v únoru 1867. Viz Dorazil, Otakar: *Světové dějiny v kostce*, JEVA, Rudná u Prahy 1993, s. 274.

30. Viz Končelík, Jakub, Večeřa, Pavel, Orság, Petr: *Dějiny českých médií 20. století*, Portál, Praha 2010, s. 16.

Na stránkách tisku se vedl permanentní boj o tzv. „německé“ a „české“, a to ve všech oblastech politického, společenského a kulturního života. Je nutno zdůraznit, že se jednalo o jevy vykrystalizované z tehdejších společensko-politických poměrů a nezbytně vedoucí k formování moderní regionální žurnalistiky, která se podstatným způsobem podílela na utváření moderní společnosti. Postupnou liberalizací mediální legislativy³¹ a liberalizací poměrů³² od 60. let 19. století byla rozšířena svoboda tisku a svoboda slova. Dalším ekonomickým předpokladem pro rozvoj lokálních médií byl rozvoj podnikání, vzrůstající kupní síla čtenářů a zájem inzerentů. Zadavatelé inzerce tzv. inzerenti byli nejčastěji z obchodnických a podnikatelských vrstev. Příjmy z inzerce pokrývaly náklady na tvorbu a distribuci periodického tisku. Postupná měšťanská demokratizace nahradila předchozí model církevně aristokratické kultury a zpřístupnila širším vrstvám obyvatelstva participaci na kulturním dění a diskuzi o něm, a to také prostřednictvím periodického tisku.

Ačkoliv v Rakousku-Uhersku nebyl přímo stanoven úřední jazyk, na základě právního obyčeje byla používána němčina³³. Oba jazyky, němčina a čeština, existovaly vedle sebe v mluvené podobě na území Moravy od středověku. Nicméně během této doby jako psaný jazyk vzdělaných vrstev, duchovenstva a císařské správy sloužila latina. V 19. století mezi Čechy začal silný odpor proti dvojjazyčnosti, kdy česky mluvící populace požadovala uznání svého rodného jazyka. Masivní prosazování a zrovnoprávňování češtiny vyvolalo v 2. polovině 19. století odezvu u některých zákonodárců, kdy se pokusili prosadit němčinu jako státní jazyk³⁴. Tento pokus však skončil nezdarem a emancipovaný český živel kráčel vpřed mílovými kroky ke svému osamostatnění. Čeština se stále více stála „módní“ ve všech sférách společenského, kulturního i obchodního života. V následujících desetiletích byl český

31. Rakouský tiskový zákon a zákon o řízení tiskovém č. 6 a 7/1863 ze 17.12.1862, které tvořily až do poloviny 20. století základ mediální legislativy v českých zemích, vyňaly tisk z pravomoci policejních úřadů a podřídily ho justici. O tom, co je závadné již nerozhodoval policejní úředník, ale jednání v rámci řádného soudního procesu. **Dále viz Končelík, Jakub, Večeřa, Pavel, Orság, Petr: Dějiny českých médií 20. století**, Portál, Praha 2010, s. 16.

32. Provádění předběžné cenzury, jak to bylo typické pro období před revolucí 1848-1849, by v podmínkách 2. poloviny 19. století nebylo možné s ohledem na objem a literární a žurnalistické produkce. **Dále viz Končelík, Jakub, Večeřa, Pavel, Orság, Petr: Dějiny českých médií 20. století**, Portál, Praha 2010, s. 18.

33. Tzv. Stremayrovo jazykové nařízení z 19.4.1880 zrovnoprávnilo češtinu a němčinu u státních úřadů v tzv. vnějším úřadování (strana byla oprávněna podávat žádosti, přípisy atd. úřadům v obou zemských jazycích a měla dostat příslušnou odpověď v jazyku podání.) Čeština jako vnitřní úřední jazyk byla částečně a dočasně zavedena v roce 1897 (Badeniho jazyková nařízení) a v roce 1898 (Gautschova jazyková nařízení). Procentuální jazykové zastoupení na území Rakouska-Uherska: Němčina 23,36 %; Maďarština 19,57 %; Čeština 12,54 %; Polština 9,68 %; Srbsština a Chorvatština 8,52 %; Ukrajínština a rusínština 7,78 %; Rumunština 6,27 %; Slovenština 3,83 %; Slovinština 2,44 %; Italština 1,5 %; Ostatní 4,51 %.

34. Viz Kol. autorů: Československé dějiny v datech, Nakl. Svoboda 1986, s. 315, 324, 325.

31.1.1884 hlasováním v říšské radě zamítnut návrh zákona hraběte Wurmbanda, kterým měla být prohlášena němčina za státní jazyk Rakouska. Návrh byl předložen již 10.5.1880 a byl reakcí na Stremayrova jazyková nařízení. **Viz kol. autorů: Československé dějiny v datech**, Nakl. Svoboda 1986, s. 317.

jazyk značně rozšířen, zároveň nastávalo obtížné hledání uspokojivého kompromisu mezi jednotlivými etnickými a jazykovými skupinami Rakousko-Uherska. Aktivní emancipace českého národa vyvolávala četné odezvy mnohonárodnostní takřka multikulturní společnosti, jakou byla i Olomouc v 2. polovině 19. století. K negativním odezvám na emancipaci českého živlu patřila radikalizace poměrů.

Radikalizace poměrů v česko-německé společnosti zasahovala do všech společenských a kulturních oblastí a projevovala se také ve sféře hudební. Německý tisk tuto skutečnost nejenom dokumentuje, ale rovněž se na radikalizaci poměrů aktivně podílí, a to tím, že poskytuje tiskový prostor textům polarizujícím události v hudební kultuře na německé a české, což se projevuje například rovněž výběrem recenzovaných děl a autorů, spolkové činnosti i profilů osobností. Vzrůstající národnostní pnutí ovlivňuje jak výše uvedený výběr recenzovaných událostí tak „bojkotování“, případně nezáměrně německo-jazyčné hudební kritiky o české hudební události, případně se vyskytují hudebně-kritické texty s ironickým podtextem vůči interpretaci německých autorů českými umělci. Mährisches Tagesblatt³⁵ ze dne 14. 05. 1881 na titulní straně ve formátu tzv. podvalu³⁶ uveřejnil následující recenzi³⁷: „...Kdo by ještě před rokem tušil, že jednou bude na programu slovanské „Zábavy“ poznamenáno: „Hudba od Richard-a Wagner-a.“A přesto se to stalo. Mistrovny nekonečné melodie se snoubí s nekonečnými melodiemi českých zákonodárců, budoucnost se přesunula do přítomnosti v koalici s tympány a trubkami, a most Bohů vedoucí do Walhally se stal hudebním mostem usmíření. „Hudba od Wagner-a“ zní hrdá slova, která hlásají nový úsvit soumraku Bohů. Zůstane při interpretaci Wagnerova díla zachována jeho jedinečnost? Nebo se bude překládat do češtiny také text Prstenu Nibelungova, tentýž text, o němž odpůrci Bayreutského giganta tvrdí: je plný ponurých zákoutí a obtížností, bombastických stylistických figur, zakořeněných významů, rytmu z náslovných rýmů? Český slovník disponuje více než nutným počtem samohlásek, což nyní opět zpronevěří a připraví české Nibelungy o slovní spojení jako: hloupý alp, černý plavající sirnatý trpaslík, kudrnaté dítě, ošklivý skřípec, studená kostnatá ryba a především nádherná „Wigalaweia“, vokální mateřská ukolébavka beze slov. Cožpak budou tato slovní spojení v líbezně znějící české řeči přeložitelná? Saulus

35. Mährisches Tagesblatt ze dne 14. 05. 1881, č. 110 str. 1-2 roč. 2.

36. Podval je žurnalistické označení pro formát žurnalistického útvaru lokalizovaný v tiskových médiích na dolní části strany. Často vyplňuje celou spodní část titulní strany.

37. Celé znění recenze viz Antologie textů, str. 167-169.

Wagner je doprovázen českými psalmodisty. Pradávný bojovník za židovství v hudbě se obchodně spojil s odpůrci židovství. Wagner a Smetana! Dva obrovské protiklady. A přece se oba ocitli na jednom programu a společně obstarali hudební menu nějaké „Zábavy“...

Nicméně výše popsané projevy německé hudební žurnalistiky nelze paušalizovat, a byť je lze doložit, přesto se v německém tisku objevují rovněž hudební kritiky například o hudebních událostech spjatých s českým prostředím a českou spolkovou činností. *Olmützer Zeitung* ze dne 25. 4. 1883³⁸ na titulní straně opět ve formátu podvalu recenzuje koncert Žerotína: „...Spolek Žerotín mohl být na včerejší vystoupení právem hrdý.“ *S těmito slovy, která včera uveřejnil jeden zdejší list, můžeme plně souhlasit. V tom vězí stěžejní bod celé kritiky. Komu čest, tomu čest! Úspěch byl v každém ohledu velice skvělý. Pokud bychom chtěli v našem listě opakovat uznávané snahy toho šlechetného spolku, potom bychom nemohli referovat jinak, než vyjádřením obdivu... Pojdme však k samotnému programu. Ten byl správně řečeno postačující, přece jenom jednotlivé kousky svým vnitřním obsahem důvěrně zapůsobily také na naše německé publikum. Pokud mi budou dostačovat síly, pokusil bych se o malou analýzu. Na ní bych rád procvičil způsob kritiky. Styl a způsob kritiky mi připadá právě tak obtížný. Arci, je to snadné vyrábět kritiky jako na běžícím páse, tak jak to dělá jeden věhlasný kritik zdejšího žurnálu, který je známý svými recenzemi. Totiž: uvedení tohoto čísla bylo dobré, avšak... pan nebo slečna X zpívali, hráli dobře, avšak... Demoralizující je ta kritika, kterou pěstuje jiný list vycházející v českém jazyce, a která je pravděpodobně postavena na osobní nenávisti nebo něčem podobném. To se nás však týká málo, avšak člověk se může pokusit o kritice této kritiky „P“ přesvědčit publikum...“* I ze zkráceného znění celého textu je zřetelná snaha německé hudební kritiky o vymezení. Tentokrát nikoliv vůči hudbě jako takové, ale vůči hudební kritice v česko-jazyčných novinách Pozor.

Německo-jazyčné noviny plnily v tehdejšímu kulturním prostředí specifickou roli, která byla velmi důležitá. Hudební žurnalisté v těchto novinách intenzivně propagovali připravované hudební akce a události u místního obyvatelstva, a tím zvyšovali návštěvnost a prestiž těchto událostí, autoritu uměleckých osobností i institucí. Tím, že jak noviny samotné vycházely v němčině tak hudebně-kritické texty v nich uveřejněné byly psány německy, posilovaly vnímání kulturní identity českou i německou čtenářskou obcí a integrovaly mnohonárodnostní, často až multikulturní projevy a trendy do společně sdílené

38. *Olmützer Zeitung* ze dne 25. 4. 1883, č. 716, s 1, r. IX; Podčárník. Koncert Žerotína. Antologie textů, s.218.

kulturní identity Rakousko-Uherské monarchie, která však čelila a velmi dlouho odolávala silným emancipačním snahám jednotlivých národů.

3.2. Metodologie zkoumání olomouckého periodického tisku, hudebně-kritických a hudebně-publicistických textů

Německo-jazyčný mediální prostor v oblasti Předlitavska nabízí velice bohatý zdroj cenných reflexí pro prozkoumání sféry německo-jazyčné hudební žurnalistiky, která se jeví jako velice zajímavý fenomén. Jaká byla tedy tematická diversita a rozsah hudebně-kritických textů a reflexí? Lze vysledovat proměny hudebních témat v delším horizontu? Jakých žurnalistických forem a žánrů užívala německá hudební žurnalistika v době utváření moderní společnosti, za bouřlivého kvasu moderní žurnalistiky v historickém periodickém tisku bilingválního teritoria, jakým bylo například i prostředí Olomouce v 2. polovině 19. století? Lze získat exaktní měřitelné údaje, které by poskytly odpovědi na tyto výzkumné otázky?

Překládaná rigorózní práce zabývá řešením těchto výzkumných otázek, a to užitím efektivních metod analýzy mediálních obsahů, jež vytvořila platformu pro možné budoucí výzkumné srovnání německé a české hudební publicistiky ve vymezeném časovém období. Aplikací kvantitativní obsahové analýzy na lokální tištěná periodika v německém jazyce vycházející na území císařsko-královského města Olomouce lze například přesně stanovit, jak rozmanité byly hudebně-publicistické texty. Ve stanoveném časovém úseku bude možno sledovat užití žánrových útvarů i jejich rozsah či proměny, preference hudebně-tematických okruhů, které hudební publicisté považovali za významné i zajímavé a pro čtenáře přitažlivé. Enormní množství hudebně-kritických textů a reflexí a jejich řazení v rámci jednotlivých periodik dokazují, že se hudebním žurnalistům dařilo podávat podrobný a ucelený obraz hudebního života. Úvodem je nutno konstatovat, že podstatným hendikepem zkoumaných novin byl fakt, že žurnalisté opakovaně komolili názvy představení, jména umělců či autorů a dále skutečnost, že mnohdy chybí celá jednotlivá vydání. Přesto lze předznamenat, že zkoumané útvary německo-jazyčné hudební žurnalistiky 2. poloviny 19. století jsou autentickými reflexemi hudebně kulturní historie, byť jsou-li noviny jediným pramenem, není z výše uvedených důvodů zcela zaručena autenticita badatelsky důležitých informací. V tomto aspektu se stávají zajímavými pro řadu jiných vědních oborů. Také tato

práce přistupuje k tématu hudebně-publicistických a hudebně-kritických reflexí v periodickém tisku interdisciplinárně.

Centrálními pojmy této práce jsou *periodika*, termín označující tiskoviny periodicky vydávané různými vydavateli v Olomouci a okolí ve sledované časové periodě tj. v letech 1875-1884. Z hlediska teorie současné žurnalistiky a mediální komunikace jde o *noviny*. Vyjdeme-li z definičního vymezení novin a časopisů³⁹, pak je pro většinu periodik příznačná pravidelná periodicita, aktuálnost zpravodajství a univerzálnost obsahu tzn. znaky, charakterizující právě noviny. Jiný teoretický přístup⁴⁰ noviny definuje jako informačního nositele s kulturní a politickou funkcí a nositele reklamy. Z hlediska struktury tiskovin, stavby textů a celkové orientace listů⁴¹, jde o noviny. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, periodický tisk distribuovaný v Olomouci a okolí v 2. polovině 19. století má bilingvní platformu tzn., že tištěná periodika vycházela v německém jazyce i v českém jazyce.

S ohledem na výzkumnou otázku tj. zkoumání vybraných německo-jazyčných médií pro zmapování hudebně-kritické a hudebně-publicistické agendy se jevila jako vhodná metoda kvantitativní obsahové analýzy. Jak již bylo předznamenáno, tato metoda je vhodná zejména proto, že lze exaktně určit rozsah hudební agendy, tj. jakými hudebními tématy se periodika zabývají a jak velký prostor jim věnují a dále lze touto metodou popsat proměnu hudební agendy ve stanoveném časovém horizontu. Termínem hudební agenda tedy označujeme soustavu témat z hudební sféry, která se ve zkoumaných německo-jazyčných periodících vyskytují.

Kvantitativní obsahová analýza patří k tradičním analytickým přístupům a poskytuje relevantní výsledky zkoumaných mediálních obsahů historických periodik **v delším časovém horizontu**⁴². Dalším možným výstupem výzkumu je posouzení **diversity hudební agendy**, a to, zda se zkoumaná periodika snaží reflektovat rozmanitá spektra hudebního života, anebo je zajímá pouze specifická tematická oblast. Je očividné, že výzkum diversity hudební agendy umožňuje posoudit hudebně-kritickou a hudebně-publicistickou činnost žurnalistů, a to ve smyslu, zda předkládali recipientům rozmanitá témata a reflektovali hudební život v plné šíři, nebo se zaměřovali na úzký tematický okruh.

39. Reifová, Irena: *Slovník mediální komunikace*, Portál, Praha 2004, s. 32 – 33, 164 – 166.

Osvaldová, Barbora – Halada, Jan: *Encyklopedie praktické žurnalistiky*, Libri, Praha 1999, s. 38, 115–119.

40. Reifová, Irena: *Slovník mediální komunikace*, Portál, Praha 2004, s. 165.

41. Reifová, Irena: *Slovník mediální komunikace*, Portál, Praha 2004, s. 165.

42. Trampota, T., Vojtěchovská, M.: *Metody výzkumu médií*, Praha 2010, s. 100.

Zcela na počátku analytické práce bylo nutno provést konstrukci zkoumaných vzorků periodik, což probíhalo ve dvou rovinách. V první rovině byly stanoveny zdroje zkoumaných obsahů, a to německojazyčná periodika *Olmützer Zeitung* a *Das deutsche Volksblatt für Mähren*, jako reprezentativní tištěná média německo-jazyčného mediálního prostoru. V druhé rovině byl proveden výběr konkrétních vydání jednotlivých periodik. Tato jsou chronologicky řazena v antologii textů, a jejich výběr byl předem dán dostupností konkrétních vydání ve Vědecké knihovně v Olomouci.

Dříve než bylo možno podrobit zkoumané hudebně-publicistické texty analýze, bylo nutno provést jejich transkripci ve smyslu přepisu textu archiválie. Z hlediska paleografického se jednalo o transkribování textů z tištěného novogotického písma tzv. fraktury⁴³. Fraktura je úsporným písmem, charakteristickým písmem s lomenými špičatými zúženými oblouky. Tento typ písma byl vnímán jako tradiční hodnota nacionální tradice v německo-jazyčném prostoru a přetrvával až do 20. století⁴⁴. Z hlediska současné typografie jde o písmo obtížně čitelné, což výrazně podporuje jednodušnost dobových novinových stran bez výraznějších předělů titulky a absencí grafického layoutu. Pro úplný přehled je součástí antologie textů abeceda tištěného novogotického písma a seznam užitých dobových zkratk, které se opakovaně v transkribovaných textech opakovaly.

V bodě grafického zpracování dobových periodik je nutno zdůraznit, že se jednalo v podstatě o typizovanou sazbu tj. zalamování jednolitěho textu zpravidla do tří sloupců, kdy jediným grafickým odlišením byla tučně zvýrazněná první věta publikovaného textu. Občas se vyskytovaly titulky sázené v odlišné velikosti, ovšem zpravidla pouze na titulní straně. Jediným výrazným grafickým útvarem je logo periodika v umně zpracovaném záhlaví. Zcela protikladně k textovým stranám pak působily strany inzertní, v nichž je obsaženo vše, co na textových stranách chybí tj. velice originální a esteticky hodnotná grafická úprava.

Při transkripci původních textů bylo přihlíženo k uvedeným pravidlům interpretace textů. Transkribované texty mají povahu duchovních a kulturních výtvorů, jsou dobovými historickými výpověďmi o hudbě a vznikaly v různorodých historických souvislostech, což platí také pro jejich interpretaci, jež je ovlivněna vědomostmi a zkušenostmi ovlivňující

43. Marečková, Marie: *Přehled vývoje písma*, Brno 2005, s. 29.

44. **Omezená použitelnost fraktury** v moderní typografii vedla od poloviny 18. století k stále častějšímu volání po jejím opuštění. Fraktura však byla vnímána jako hodnota nacionální tradice, takže nakonec přežila dlouho do 20. století a byla v Německu zrušena teprve 1. září 1941 výnosem říšského ministerstva výchovy.

proces překladu. Z hlediska Gadamerovy teorie hermeneutického kruhu⁴⁵ bylo při překladu textů postupováno v duchu teorie, že každý text má kolem sebe celý okruh různorodých souvislostí, ve kterých vznikl, a do překladu (interpretace) se rovněž promítá okruh vědomostí a souvislostí a překladatele⁴⁶. Původní texty tedy ovlivněny těmito souvislostmi, což se odráží v jejich překladech. Také nebylo možno provádět překlad schematicky a v doslovném smyslu. U takto překládaného textu je vysoké procento pravděpodobnosti, že bude pro recipienta nesrozumitelný. Striktní dodržování originální struktury často nepostihuje v textu obsažené sdělení. Struktura německo-jazyčných textů je odlišná, stejně jako slovosled a způsob vázání vět na sebe. Četné jsou věty vedlejší a zakončení vět slovesem, což se v 2. polovině 19. století přenášelo jako přežitek také do českého jazyka. Mnohdy bylo nezbytné rozdělit větu na více, zjistit, případně přenést či přetlumočit význam archaických a dobových výrazů, uzpůsobit slovosled tak, aby překlad přinášel sdělení textu dobového. A to za použití všech dostupných prostředků současného jazyka, při snaze dodržovat dobové zvláštnosti a originalitu původních hudebně-kritických a hudebně-popularizačních textů. Ovšem s ohledem na esprit dobových textů bylo třeba provádět pouze takové změny, které byly nezbytné s ohledem na eleganci překládaných předloh a přirozenost jazyka. Autenticita překládaných textů a jejich výpovědní hodnota o hudební žurnalistice nejen v regionálním měřítku je natolik fascinující, že je v hudebně-kritických textech, i v hudebních reflexích zachovávan pravopis ve shodě s originálním tiskem tzn. původní místní označení, přepis jmen a názvů a jiné dobové zvláštnosti vnášející do překladu genius loci tehdejšího mediálního prostoru a obtížně napodobitelný esprit dobové hudební žurnalistiky.

Po realizaci transkripce a překladu archiválií bylo přistoupeno k přípravě kvantitativní obsahové analýzy. Jako základní jednotka měření, tj. nejmenší prvek analýzy, byl stanoven hudebně-kritický či hudebně-publicistický text. Selekcce hudebně-kritických a hudebně-publicistických textů byla prováděna na základě jednoznačné identifikace, a tím bylo označení titulkem řadící text k hudební tématice. Tyto jednotky měření jsou chápány jako úseky mediálních obsahů a v rámci analýzy v nich byly zkoumány níže popsané obsahové kategorie jednotlivých proměnných, které mohou zkoumané jednotky analýzy nabývat.

45. Hans Georg Gadamer (1900-2002) byl německý filozof, žák Edmunda Husserla a Martina Heideggera. V souvislosti s teorií hermeneutického kruhu hovoří o tom, že každé poznání či porozumění předpokládá předporozumění in *Pravda a metoda*, 1960.

46. Sedláček, Jiří: *Filozofie*, Opava 2009. s. 109.

Stěžejním zkoumaným aspektem bylo, jakých žurnalistických žánrů jednotlivé proměnné nabývají. Tento aspekt umožňuje sledovat stanovené kategorie, a to kategorie žurnalistických žánrů. Tzn., že jednotky měření byly klasifikovány žánrově, a to proto, aby bylo jednoznačně určeno, které žánry doboví hudební kritici a publicisté nejčastěji pro svou práci využívali. Kategorizace byla vystavěna tak, aby se kategorie každé proměnné vždy vzájemně vylučovaly, a zároveň pokrývaly celé spektrum hudební agendy ve sledovaném časovém období.

Dále bylo pro analýzu hudební agendy při stanovení obsahových kategorií použito tzv. *emergent kódování*, kdy byl nejdříve prozkoumán zkoumaný vzorek, a poté byly vystaveny tematické kategorie jednotlivých proměnných, dle nichž probíhala klasifikace. Po předběžném prozkoumání preferovaných témat v hudebně-kritických a hudebně-publicistických textech byly ustanoveny tyto následující obsahové kategorie: „OPERA“ – „OPERETA“ – „OPERA+OPERETA“⁴⁷ – „KONCERTY“ – „PROFIL OSOBNOSTI“. Texty, které nebylo možno zcela jednoznačně zařadit do odpovídající kategorie, byly klasifikovány jako „JINÉ“, s tematickým zpřesněním: „SMÍŠENÉ“ – „KLAVÍRNÍ, PĚVECKÁ ŠKOLA“ – „DIVADELNÍ SEZÓNA“ – „PROGRAM“ – „Z DIVADLA“ – „SPOLKOVÁ ČINNOST“. Velice specifickou tematickou kategorií byly „BULVÁRNÍ ZAJÍMAVOSTI Z HUDEBNÍ OBLASTI“ vyskytující se žánrově ve „ZPRÁVÁCH“ a „KULTURNÍ POLITIKA“ s žánrovým výskytem v „KOMENTÁŘÍCH“. Aby bylo možno tyto proměnné sledovat v čase, byla dále soustava proměnných strukturovaná dle jednotlivých zkoumaných let.

Za účelem stanovení rozsahu hudební agendy byla jednotka měření, tj. hudebně-kritický text, dále klasifikován z hlediska délky (rozsahu) a zařazen do vyhovující kategorie, a to jako „KRÁTKÝ“, „STŘEDNÍ“, nebo „DLOUHÝ“. Dle předběžného prozkoumání zkoumaného vzorku bylo stanoveno pro kategorii „KRÁTKÝ“ text do dvaceti řádků, „STŘEDNÍ“ v rozsahu od dvaceti jedna do padesáti řádků a text od padesáti řádků byl zařazen do kategorie „DLOUHÝ“. Takto koncipovaná kvantitativní obsahová analýza vyžadovala zpracování velmi velkého množství jednotek měření. Jádro samotné analýzy tj. kódování vzorků obsahů bylo velmi časově náročné. Bylo nutno posuzovat každou měřenou jednotku samostatně a u každé bylo zaznamenáváno, jakých kategorií proměnné nabývají.

47. Tematická kategorie „OPERA+OPERETA“ je charakteristická zaměřením na oba žánry současně.

Ke zpracování byl použit kódovací manuál (viz str.323), který je soupisem proměnných a jejich kategorií. Po dokončení kódování celého vzorku byly provedeny výstupy a vyhodnocení (včetně grafů), které přinášejí následující kapitoly.

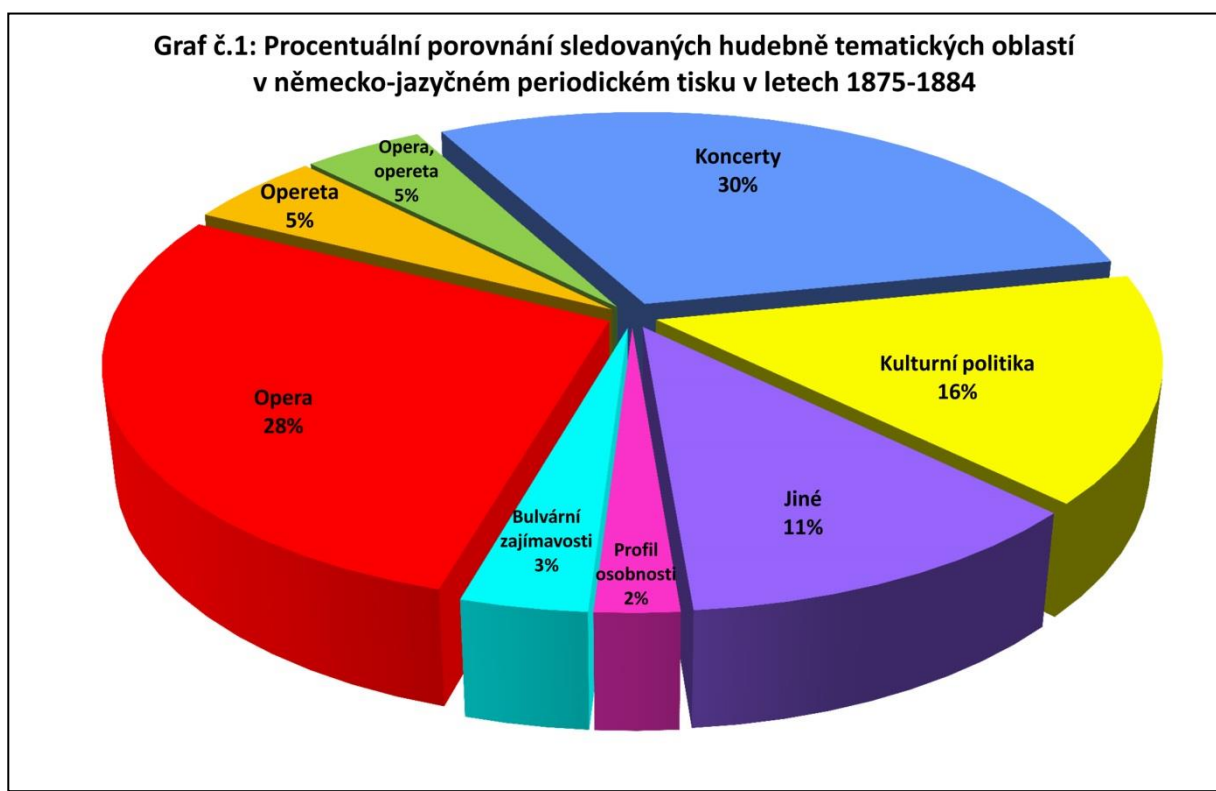
Pro podání uceleného obrazu stavu německo-jazyčné hudební žurnalistiky byla použita také kvalitativní analytická sonda za účelem prozkoumání tematické a sémantické stránky textů. Při práci samotné bylo nezbytné užití lingvistických metod, ovšem v určitých momentech, pro úplné vystižení myšlenkového vývoje v hudebně-kritických a popularizačních textech a rekonstrukci historického rámce, bylo využito interdisciplinárních poznatků z hudební historie, žurnalistiky a psychologie. Jaká byla autentická podoba zkoumaných hudebně-publicistických a hudebně-kritických reflexí, které vycházely v německo-jazyčném denním tisku na území Olomouce v 2. polovině 19. století, dokládá připravená antologie textů, včetně antologie originálních textů, která je zpracována rovněž digitálně.

IV. Analytická část hudební agendy a hudebně-kritické agendy

4.1. Kvantitativní obsahová analýza tematické diversity, žánrové diferenciaci a rozsahu hudební agendy v německo-jazyčném lokálním periodickém tisku v letech 1875-1884

4.1.1. Diversita hudební agendy v německo-jazyčném periodickém tisku, obsahová stránka a tematika sledovaných textů

Užití kvantitativní obsahové analýzy umožnilo získat relevantní výsledky německo-jazyčných periodik v časovém rozpětí let 1875-1884. S vysokou přesností se podařilo určit diversitu hudební agendy. Názorně tuto diversitu vystihuje graf č. 1 (viz níže). Procentuálním porovnáním všech sledovaných hudebně tematických oblastí bylo zjištěno, že nejvíce byla preferována témata koncertů, a to třicetiprocentním podílem, dále následovala témata opery (28%), velmi preferovaná byla rovněž témata z oblasti kulturní politiky (16%).

Preference hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884 je z výše uvedeného grafu jasně patrná. S dvouprocentním předstihem převažovala témata koncertů. Koncerty byly vděčným čtenářským námětem a pro hudební žurnalisty jasnou volbou, jelikož tyto události byly součástí kulturního a společenského dění města, angažovaly

se v nich přední osobnosti hudebního, kulturního, církevního, akademického, vojenského, společenského a často také politického života. Žurnalisté reflektovali koncertní dění v celé jeho šíři. Hojně byly otiskovány recenze a zprávy reflektující četné koncerty hudebních pěveckých spolků jako například Olmützer Damensingverein⁴⁸ či Männergesangverein⁴⁹. Zájmu žurnalistů i čtenářů se těšily také koncerty vojenských kapel⁵⁰ hudební akademie⁵¹, koncertní vystoupení ve prospěch chudých, benefiční koncertní vystoupení, koncertní pohostinská vystoupení zahraničních těles⁵² i virtuózů⁵³, operních i operetních pěvců a pěvkyní, a to jak tuzemských tak i zahraničních. Vyskytují se také recenze koncertů chrámové hudby⁵⁴.

Opera s podílem dvacet osm procent z celkové hudební agendy je druhým nejpreferovanějším tématem v práci hudebních žurnalistů německo-jazyčného periodického tisku. Recenze, hudební kritiky, zprávy i komentáře se nejčastěji zaměřovaly na německo-jazyčné městské divadlo v Olomouci. Nejčastěji byla recenzována aktuálně uváděná operní představení. Recenzovaná představení a nejčastěji publikovaná jména jako Richard Wagner⁵⁵, Giuseppe Verdi⁵⁶, Wolfgang Amadeus Mozart⁵⁷, Johann Strauss ml.⁵⁸, Gaetano Donizetti⁵⁹, Giacomo Meyerbeer⁶⁰ aj. věrně kopírují operní dramaturgii německojazyčného městského divadla v Olomouci. Existuje důvodná, zatím však pouze nepodložená hypotéza, založená na prostudování stovek německo-jazyčných recenzí a kritik, že nejvíce preferovaným skladatelem byl pro německé hudební žurnalisty Richard Wagner. Tuto tezi bude však nutno potvrdit v případném dalším, podrobněji zaměřeném výzkumu. Tematická kategorie „OPERA“ však zahrnuje také vystoupení operních pěvců nebo primadon, což dokládá například kritika pod názvem „Koncert Trebelli“⁶¹, která recenzuje vystoupení Zelli Trebelli, světově proslulé operní pěvkyně, která 6.4.1878 vystoupila v městském divadle.

48. *Das deutsche Volksblatt für Mähren* ze dne 19.2.1878 č. 3, str. 3, roč. 7; (Koncert pěveckého spolku).

49. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 24.2.1884, č. 45, str. 2, roč. 4; (Koncert mužského pěveckého spolku).

50. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 19.10.1884, č. 241, str.4, roč. 5; *Vojenský koncert v „Hotelu Pietsch“*.

51. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 5.10.1883, č. 228, s. 5, r. 4; *Koncert ve prospěch školního spolku*.

52. *Das deutsche Volksblatt für Mähren* ze dne 14.12.1878, č.50, roč.7; (Koncert hudebního spolku). *Florentinský kvartet*.

53. *Olmützer Zeitung* ze dne 8. 11. 1882, č. 669, r. VIII, s. 2-3; *Koncert. Signorina Therese Tua, mladá houslová virtuoska z Itálie...*

54. *Olmützer Zeitung* ze dne 17. 12. 1882, č. 688, r. VIII, s. 3; *Koncert chrámové hudby*.

55. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 18.9.1883, č. 213, s. 6, roč. 4; *Divadlo. Lohengrin. Romantická opera o třech jednáních od Rich. Wagnera*.

56. *Das deutsche Volksblatt für Mähren* ze dne 19.2.1878, č. 3, str. 3, roč. 7; (Z opery) *Bál masek*.

57. *Das deutsche Volksblatt für Mähren* ze dne 2. 2.1878, č.5, str.3, roč. 7; (Z opery) *Kouzelná flétna*.

58. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 1. 2.1881, č. 25, str.5, roč. 2; *Divadlo. „Lucie z Lammermooru“*. Opera od Donizettiho.

59. *Das deutsche Volksblatt für Mähren* ze dne 4.1.1878, č. 1, str. 3, roč. 7; (Z opery) *Lazebník sevillský*.

60. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 17.11.1881, č. 262, str. 6, roč. 2; *Divadlo. Hugeneri*.

61. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 6. 4. 1881, č. 78, str.5 – 6, roč. 2; (Koncert Trebelli.)

Tematická kategorie „Kulturní politika“ je s šestnáctiprocentním podílem v hudební agendě velmi preferovaným tématem. Dokládá fakt, že publicisté aktivně vstupovali do procesu vytváření veřejného mínění v otázkách vedení městského divadla⁶², v otázkách návštěvnosti operních představení⁶³, případně jejich výpravy, otázkách reformy církevní hudby⁶⁴ etc. Objevují se také polemicky, často bojovně laděné komentáře, jakým je také text pod názvem: „Kdo zkomponoval operu *Troubadúr*?⁶⁵“, který se zabývá otázkou vlastnictví práv k uvádění opery, a z takto zvoleného tématu jsou patrné kořeny k řešení problematiky autorských práv. Komentář vytříbeným stylem bohatým na obrazná přirovnání, předvolává za svědky básníka libreta Salvatora Cammerana i samotného skladatele Giuseppe Verdiho, aby potvrdili autorství opery, což je vtipnou, avšak současně varující pointou autora. Vtip, elegance či řečnické otázky, to jsou základní znaky společné pro tuto tematickou kategorii, která je charakteristická břitkým vytříbeným stylem.

Kategorie „JINÉ“, jež byla zastoupena jedenáctiprocentním podílem, zahrnovala rozmanitá témata z hudební sféry, a to především programy koncertů, operních či operetních představení, informace z hudebních či pěveckých škol, texty o divadelní a spolkové činnosti a jinam nezařaditelné texty. S pětiprocentním podílem byla tématem ve sledovaných textech opereta. Stejným podílem tj. pěti procenty dotvářejí diversitu hudební agendy texty se smíšenými tématy jak z oblasti opery, tak z oblasti operety. Hudební žurnalisté totiž často v jednom textu kombinovali více témat.

Bulvární zajímavosti z hudební oblasti začínají pozvolna nacházet své místo v periodickém tisku, což se promítá v tříprocentním podílu celkové hudební agendě. Bulvární zajímavosti sahají k senzačním tématům, jakým byla například nehoda při uvedení opery *Faust*⁶⁶, kdy se přetrhl provaz a operní pěvkyně se zřítily do propadliště, ukončení kariéry a dražba šperků operetní pěvkyně Hortense Schneider⁶⁷, případně až smyšlené texty o muzikální gorile⁶⁸. Objevují se také profily osobností s dvouprocentním podílem v hudební

62. *Olmützer Zeitung* ze dne 12. 1. 1878, č. 2, str. 3, r. VII; *Ředitel J. C. v. Bertalan*. Celé znění viz antologie textů, s. 130.

63. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 31. 10. 1881, č. 248 str. 1 roč. 2; (*Feuilleton. Olomoucké tlachání*).

64. *Olmützer Zeitung* ze dne 15. 4. 1882, č. 610, ročník VIII, strany 2-3; *K reformě církevní hudby*.

65. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 21.11.1881, č. 265 str. 2 roč.2; *Kdo zkomponoval operu Troubadúr?*

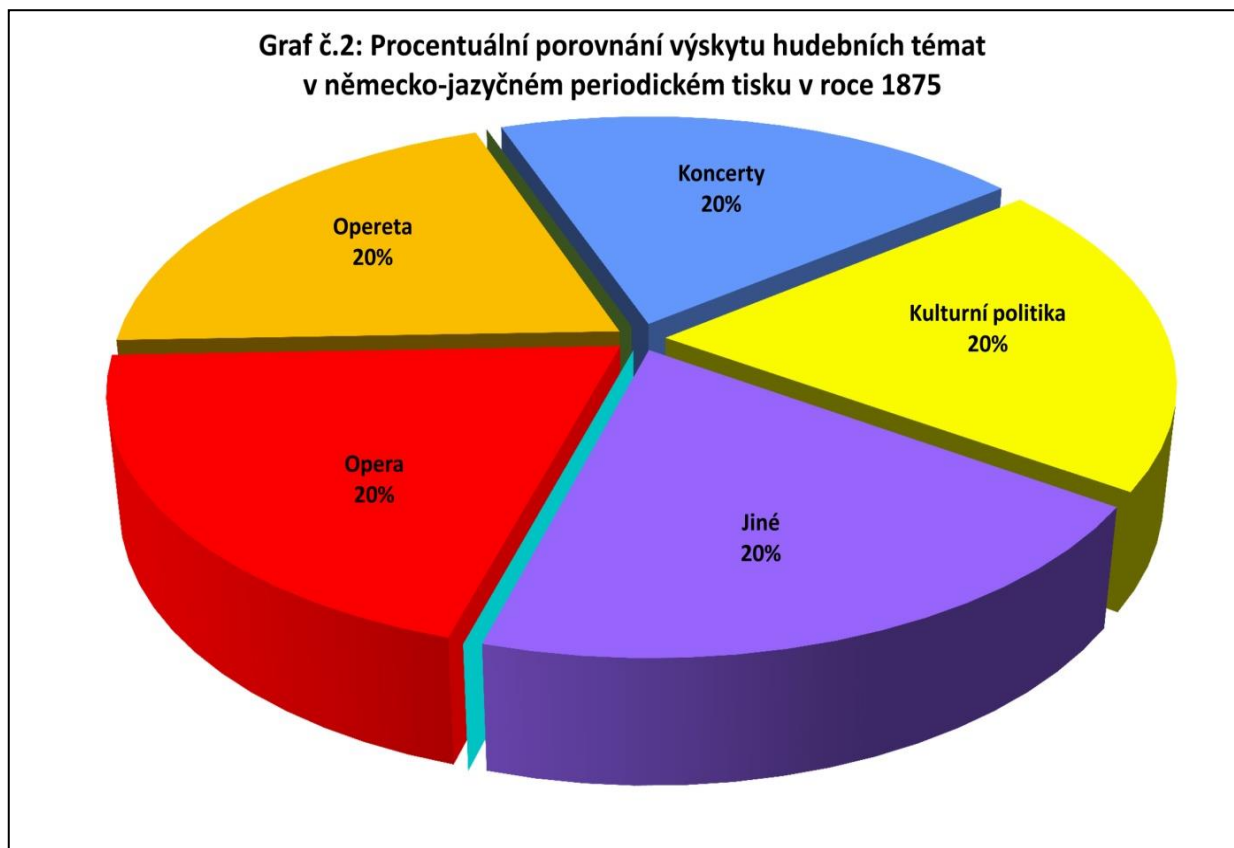
66. *Olmützer Zeitung* ze dne 4. 1. 1882, č. 581-683, r. VIII, str. 3; *Neštěstí v Olomouckém divadle*.

67. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 11. 04. 1881, č. 82 str. 7 roč. 2; *Její ctihodnost operetní pěvkyně*

68. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 26. 6. 1880, str. 5, roč. 1; *Muzikální gorila*.

agendě, a to zejména mladých talentovaných virtuozů⁶⁹, hudebních skladatelů, případně operních umělců či umělkyní⁷⁰.

V jednotlivých sledovaných letech však byl procentuální poměr témat hudební agendy proměnný, tak jak níže detailně demonstrují grafy č.2 - č.11.

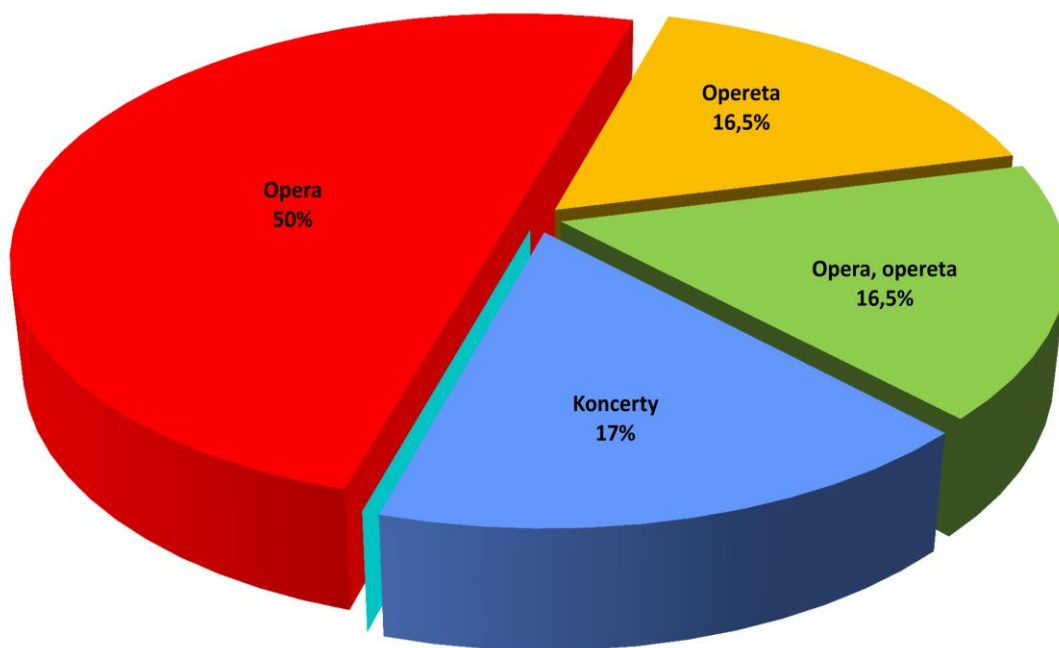
Zatímco rok 1875 je ve výskytu témat pokryt proporcionálně, v následujících letech je situace jiná. Zejména v roce 1876 se jedná o jednoznačnou dominanci tématu opery, která s výjimkou let 1877 a 1879 má v hudební agendě velmi vysoké zastoupení. Vysokým podílem je v zobrazených letech zastoupeno také téma koncertů, jejichž preference patří v celkovém hodnocení k nevyšším. Škálu témat doplňuje kulturní politika, která byla také v jednotlivých letech početně zastoupena, bulvární zajímavosti i opereta, a to jak samostatně, tak se objevuje v textech kombinovaná s operou.

69. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 15. 10. 1881, č. 235 str. 1 roč. 2; Fejeton. Maurice Dengremont.

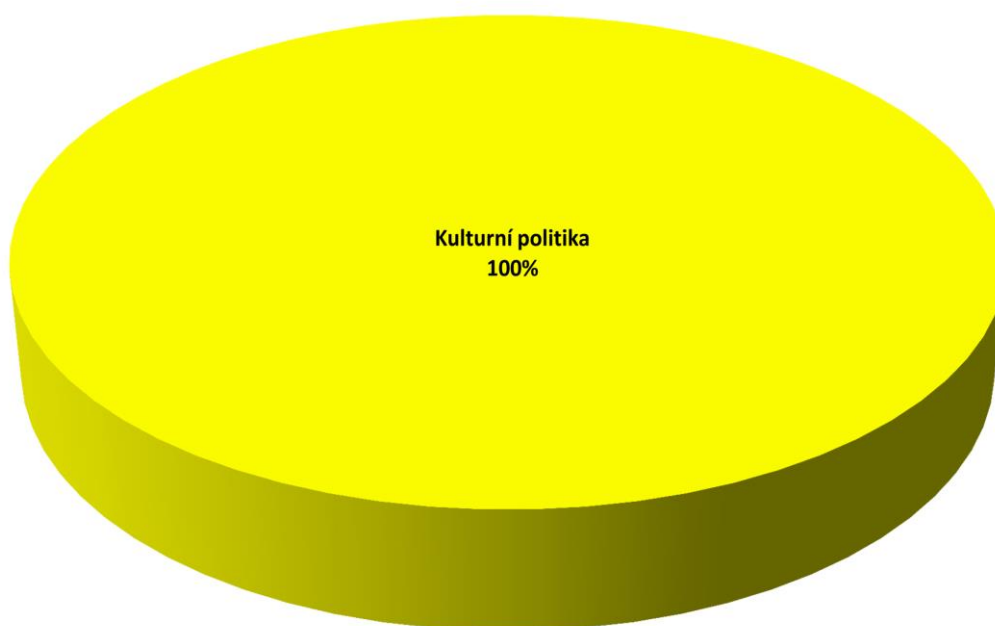
70. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 2. 10.1883, č. 225, s. 1-2, roč. 4; *Podčárník. Marie Wilt.*

Mährisches Tagesblatt ze dne 3. 10.1883, č. 226, s. 1- 2, r. 4; *Podčárník. Marie Wilt.*

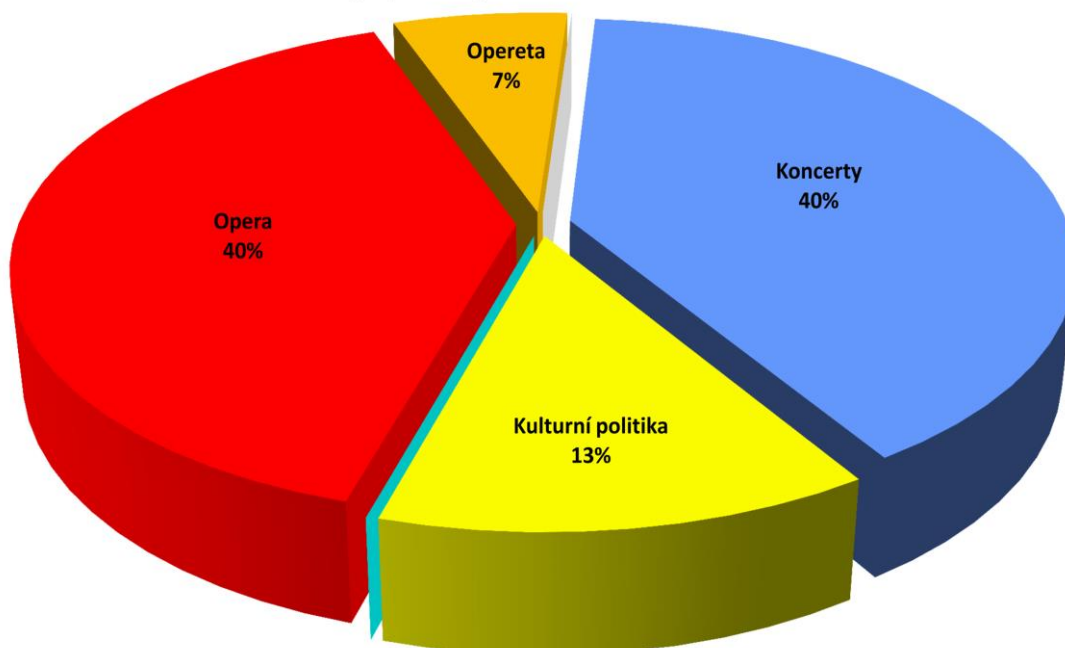
**Graf č.3: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876**

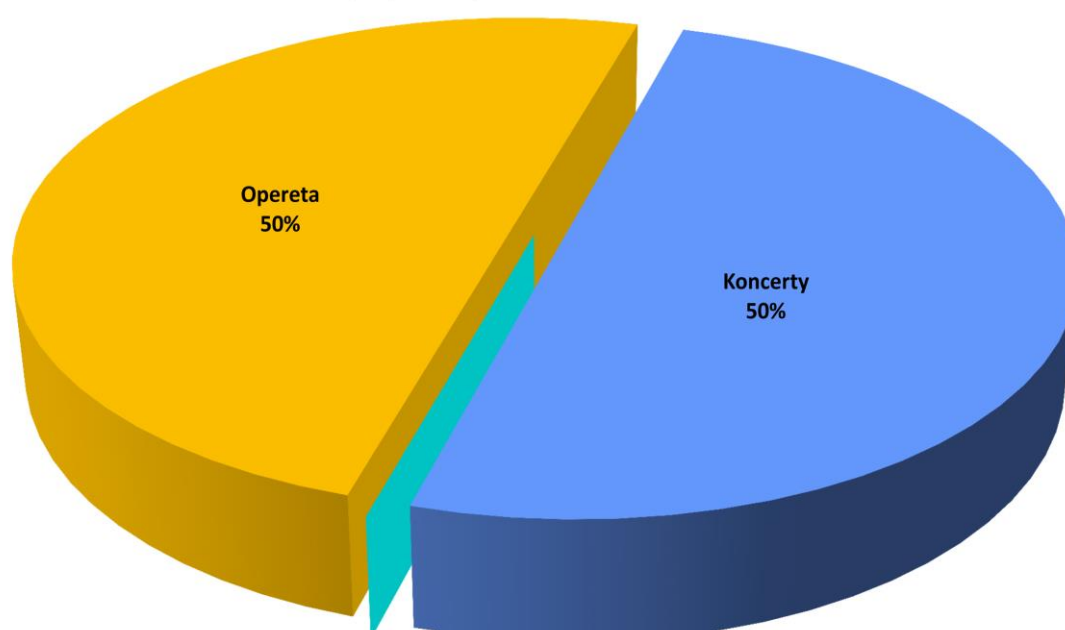
**Graf č.4: Procentuální pokrytí hudebních témat
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1877**

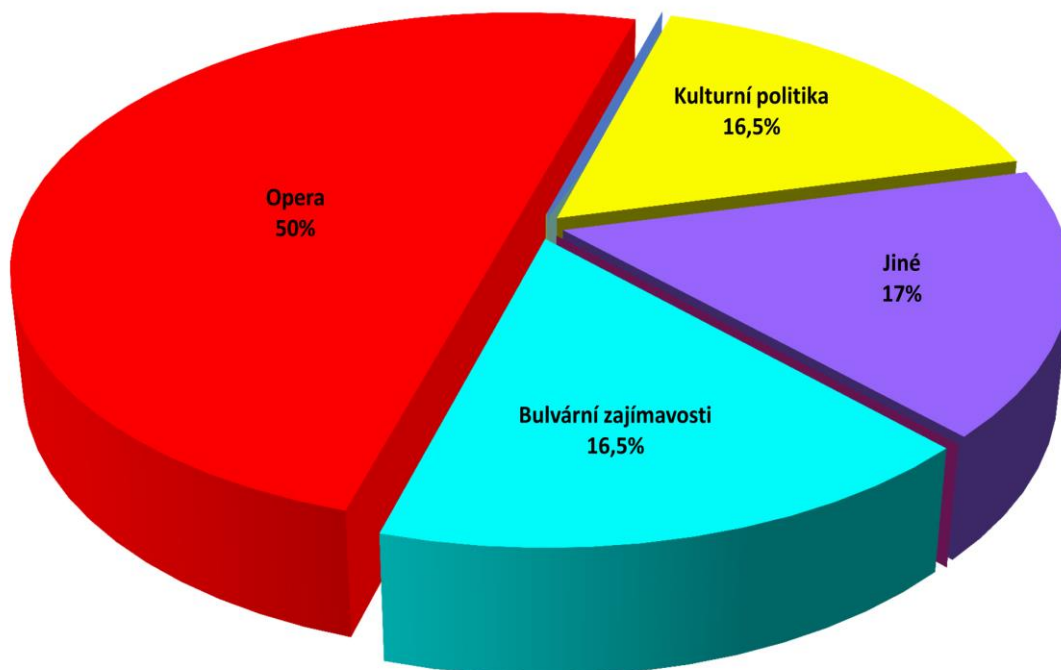
**Graf č.5: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878**

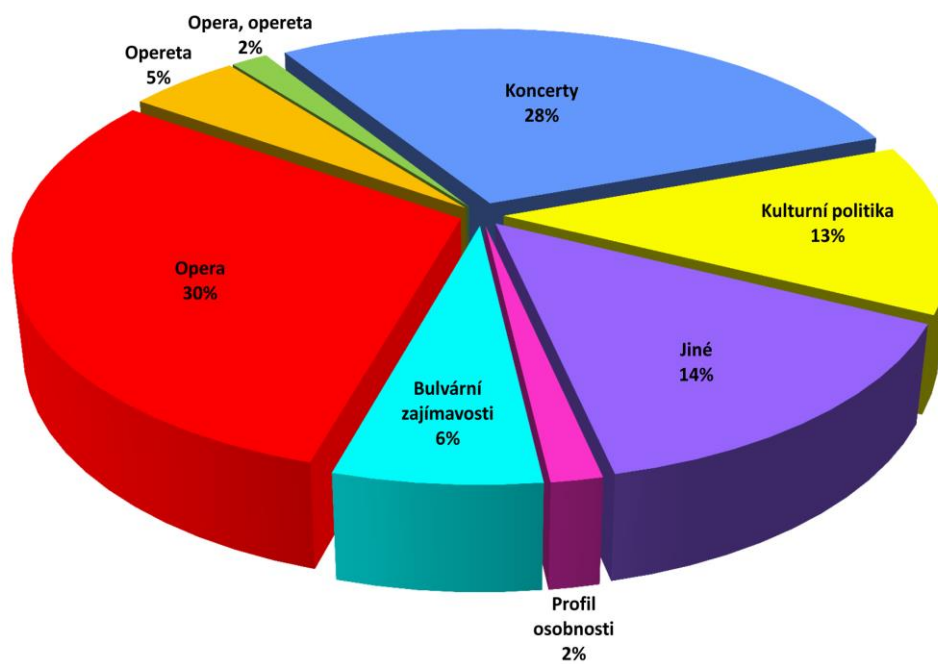
**Graf č.6: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879**

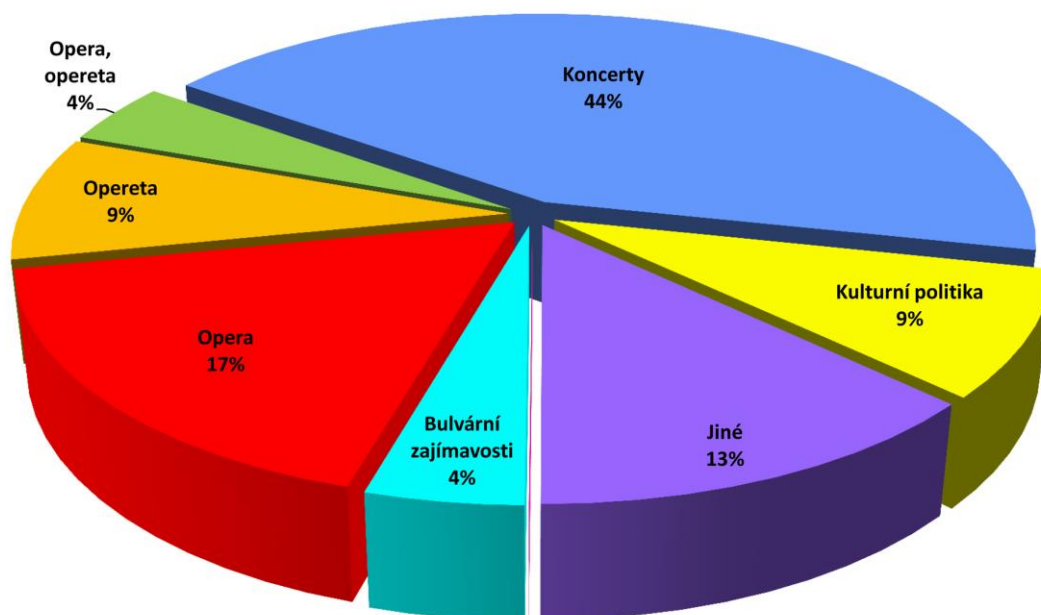
Graf č.7: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880

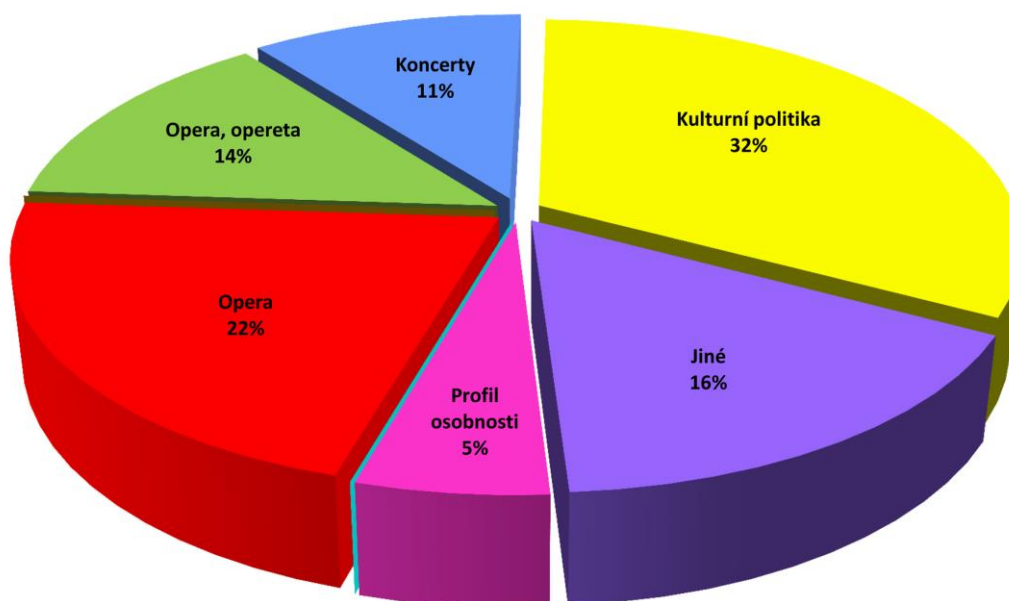
Graf č.8: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881

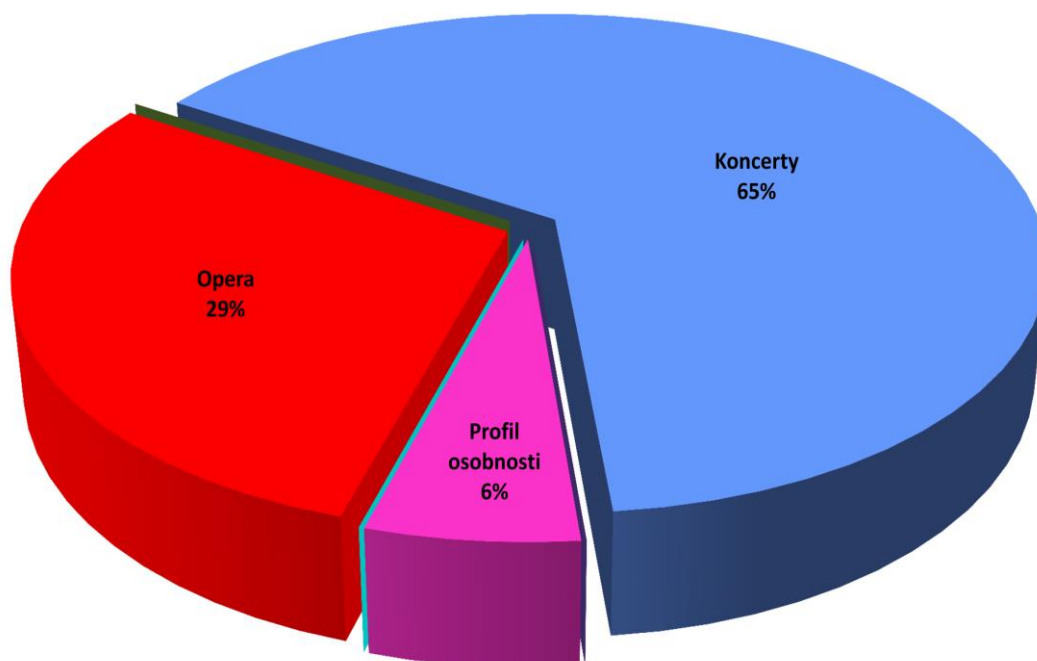
**Graf č.9: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882**

**Graf č.10: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883**

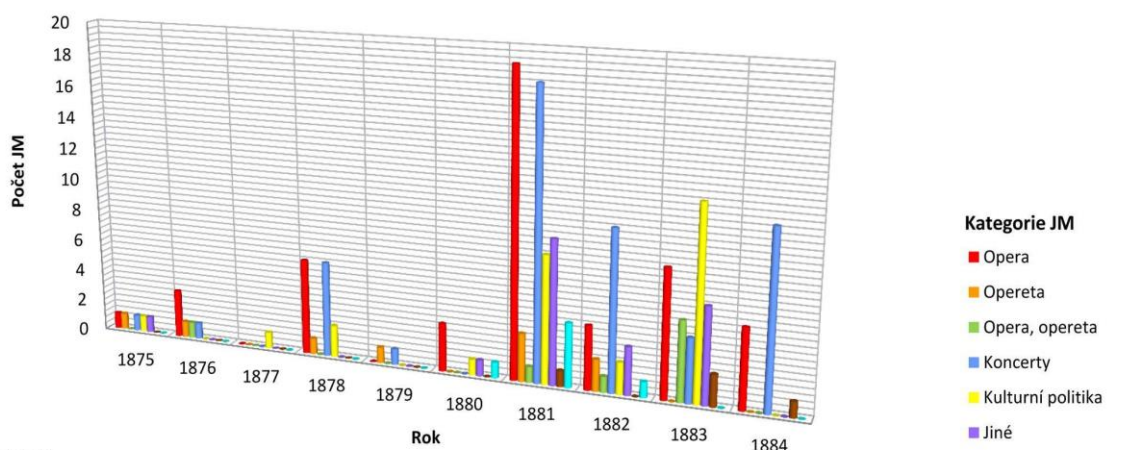

**Graf č.11: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1884**

Hudební agendu v německo-jazyčném periodickém tisku lze dále kvantifikovat a porovnávat rovněž numericky, a to přesným vyčíslením počtu měrných jednotek tj. hudebně-kritických a hudebně-publicistických textů ve sledovaných letech. Numerický stav a preference témat v jednotlivých letech poté přibližují grafy č.12 a č.13 (viz níže). Na základě této analýzy lze přehledně určit, že rok 1881 byl, co se diversity hudební agendy týče, pokryt ve všech tematických oblastech tj. „OPERY“, „KONCERTY“, „JINÉ“, „KULTURNÍ POLITIKA“, „BULVÁRNÍ ZAJÍMAVOSTI“. „OPERETA“, „OPERA+OPERETA“, „PROFIL OSOBNOSTI“. Obdobně jsou diversifikována témata hudební agendy v následujících letech 1882 a 1883 s tím rozdílem, že v roce 1882 není zastoupeno téma „PROFIL OSOBNOSTI“ a v roce následujícím téma „OPERETA“, které je ovšem zastoupeno v kategorii „SMÍŠENÉ“ společně s operou. Četnější výskyt hudebních témat a diversity je však v tomto bodu tj. numerického vyčíslení a grafického zpracování ovlivněna dostupností archivních výtisků, kdy některá čísla vydání sledovaného periodického tisku se nedochovala a není možno tak zajistit relevantní informace a tyto dále zpracovat.

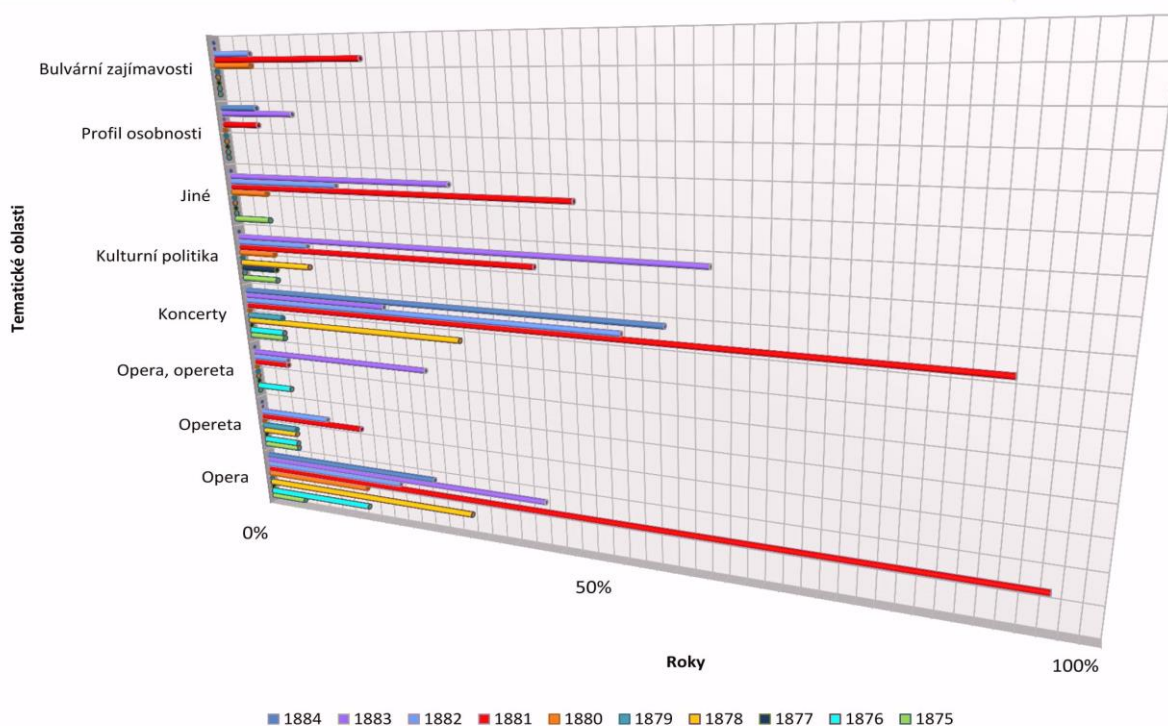
Graf č.12: Výskyt a kvantifikace hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

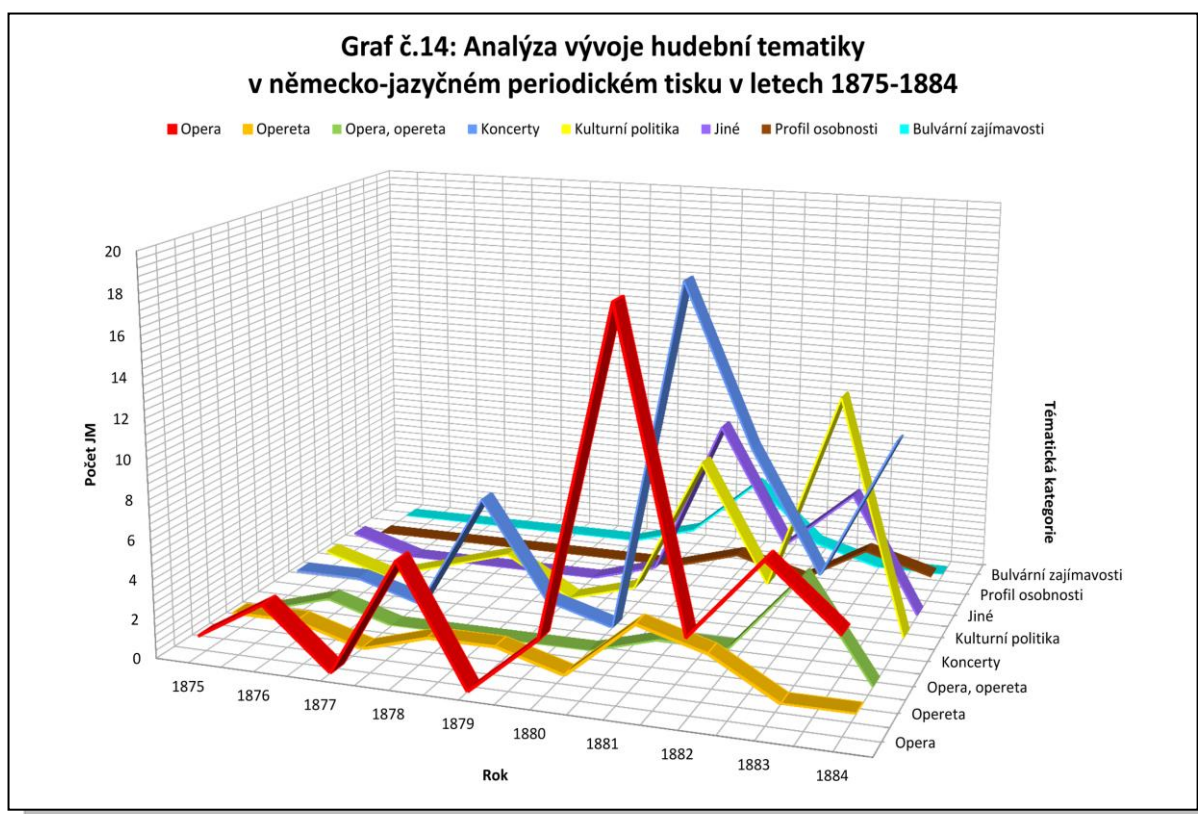

Kategorie JM / Rok / Počet JM

	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884
Opera	1	3	0	6	0	3	19	4	8	5
Opereta	1	1	0	1	1	0	3	2	0	0
Opera, opereta	0	1	0	0	0	0	1	1	5	0
Koncerty	1	1	0	6	1	0	18	10	4	11
Kulturní politika	1	0	1	2	0	1	8	2	12	0
Jiné	1	0	0	0	0	1	9	3	6	0
Profil osobnosti	0	0	0	0	0	0	1	0	2	1
Bulvární zajímavosti	0	0	0	0	0	1	4	1	0	0

Graf č.13: Preferované hudebně tematické oblasti ve sledovaných letech

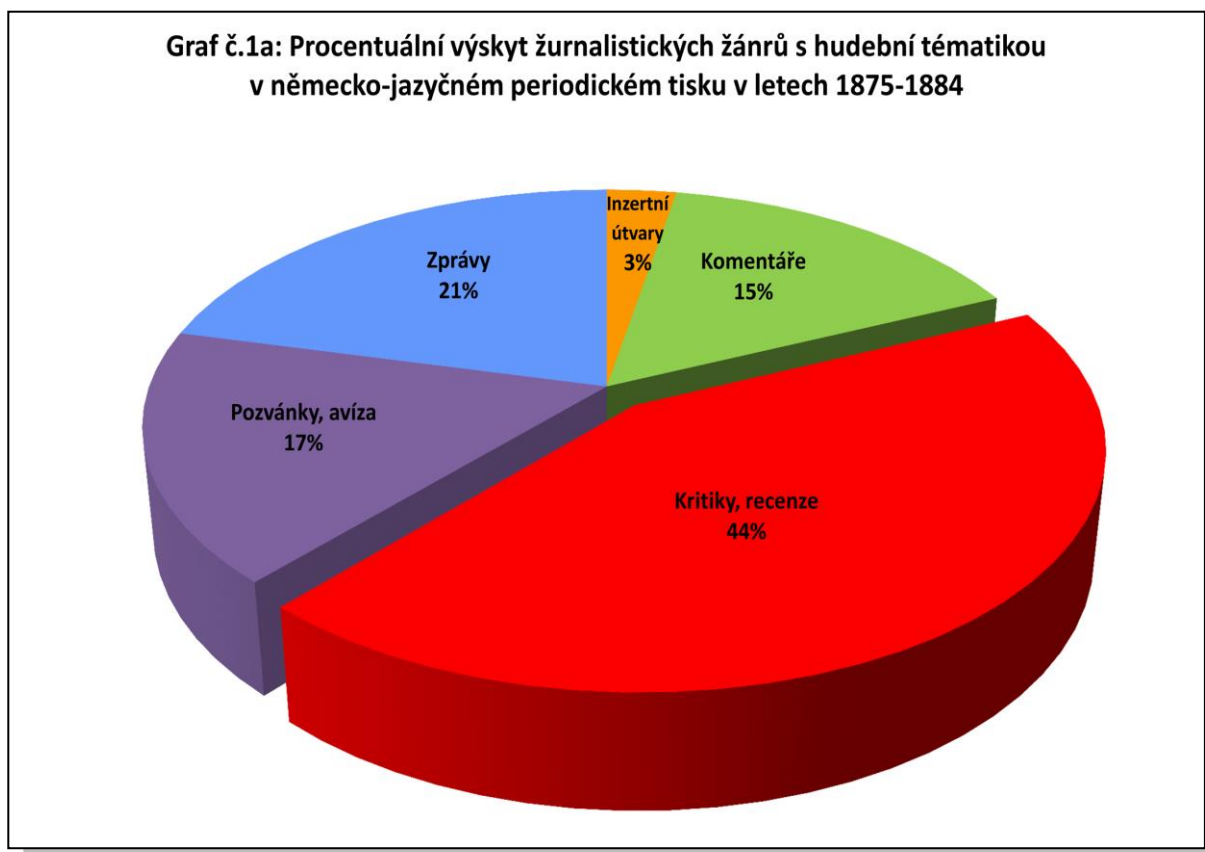

Fenomén německo-jazyčné hudební žurnalistiky v mediálním prostoru Předlitavska získal velice výrazné tematické kontury, jejichž proměny jsou v čase jasně patrné. Shrnující vývojový graf č. 14. nabízí náhled do vývoje tematických preferencí hudebních žurnalistů v průběhu let 1875-1884. Na základě tohoto vývojového grafu je pregnantně stanoveno, že v průběhu sledovaných let byla v popředí zájmu německo-jazyčných médií témata opery, koncertů a kulturní politiky. Pozorujeme pozvolný nárůst těchto témat v letech 1875-1880, velký vzestup následuje v roce 1881, v následujících letech se stav vrací zpět na úroveň přechozích let, ovšem s výjimkou témat z oblasti kulturní politiky, které nadále stoupají. Vývojový graf již vypovídá o existenci a mírně rostoucích preferencích hudebních témat bulvárních i profilů osobností, které se daleko průrazněji prosazují až v následujícím století.

4.1.2. Výskyt a užití žurnalistických žánrů v hudební agendě

Dalším aspektem resp. proměnnou, která byla na jednotkách měření zkoumána, a která je součástí řešení výzkumné otázky, je užití žurnalistických žánrů v textech s hudební tematikou. Aplikací metody kvantitativní obsahové analýzy byly

jednotlivé jednotky měření analyzovány z hlediska žánrového členění a kategorizovány. Výstupem této analýzy je řešení výzkumné otázky na základě získaných relevantních údajů o tom, jakých žurnalistických forem a žánrů užívala německá hudební žurnalistika v denním periodickém tisku v Olomouci v časovém rozpětí let 1875-1884. S vysokou přesností se podařilo stanovit procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou, jak je názorně patrné z grafu č.1a (viz níže).

Procentuálním porovnáním bylo zjištěno, že nejvíce byly preferovány žurnalistické žánry kritik a recenzí, a to se čtyřiceti čtyřprocentním podílem. Dále byly hudebními žurnalisty preferovány zprávy (21%), pozvánky a avíza na rozmanité hudební představení (17%), komentáře (15%), nechybí ani inzertní útvary, které třemi procenty předjímají další růst tohoto žánrového útvaru.

Jak již bylo uvedeno výše, hudební žurnalisté na stránkách německého periodického tisku nejhojněji užívali kritik a recenzí, přičemž užívají vkusové a estetické soudy, což se mnohdy prolíná s jejich poznatky hudební teorie. Recenzenti bezprostředně vystihují okamžik hudebních produkcí, na základě svého bezprostředního dojmu zaznamenávají svá

subjektivní pojetí. Analytický moment často ustupuje do pozadí i z praktických příčin: v denním tisku nelze publikovat notové příklady, které se běžně zařazovaly v recenzích v odborném tisku.

Kritiky a recenze se v převážné většině věnovaly aktuální operním⁷¹, operetním představením⁷², občas také současně operním a operetním představením⁷³ i vystoupením koncertním⁷⁴. Z větší části hodnotily interpretační provedení, jednotlivá díla i jejich části, konkrétní interprety⁷⁵ nežli samotné hudební skladatele. V převážné většině se jednalo o komentáře k hudebním událostem či osobám z hudební sféry s nejčastějším výskytem v první polovině novin. Při významných událostech nebylo výjimkou, když recenze tzv. doslova „otvírala noviny“, čili byla umístěna na titulní straně⁷⁶. Nezbytnou součástí těchto útvarů bylo hodnocení a vysvětlování. Jazyk těchto útvarů vynikal originalitou, jazykovou nápaditostí a elegancí, s cílem zaujmout a rétoricky přesvědčit čtenáře. Je zcela prokazatelné, že kritiky a recenze jsou nejpreferovanějším žurnalistickým útvarem v hudební žurnalistice na stránkách německého periodického tisku v 2. polovině 19. století. Ovšem nikoliv výlučným žánrovým útvarem.

Hudební žurnalisté využívali i jiných žárů, které rovněž měly na stránkách denního tisku své místo. V tomto případě lze zprávy ze světa hudby a s hudební tematikou v širším slova smyslu chápat jako základní stavební kameny hudební žurnalistiky. Proč tomu tak bylo, bude objasněno níže. U zpráv se jednalo o názorově neutrální informace, stručně shrnující již konané hudební události například dobročinného charakteru, předběžně informující o zamýšlených akcích, jakými byly hudební věnečky tzv. „Liedertafely“⁷⁷, angažmá operních i operetních pěvců a pěvkyně, o novinkách či angažmá v divadelní sezóně, nechyběly ani informace s bulvárním podtextem z hudebního světa⁷⁸. Výčet zpráv s hudební tematikou je daleko širší, což však dokládá antologie textů, která je součástí této práce. Specifickým

71. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 28.11.1881, č.271 str.4 roč.2; (*Feuilleton. Olomoucké tlachání*).

72. *Das deutsche Volksblatt für Mähren* ze dne 15.1.1879, č.3 str.3 roč.8; Z *OPERY (Geneesova opereta, „der Seecadet“)*.

73. *Olmützer Zeitung* ze dne 30.1.1876, č.11 str.2-3 roč.2; *Rubrika Feuilleton. (Zvesela a vážně)*.

74. *Olmützer Zeitung* ze dne 25.12.1875, č.6 str.6 roč.1; *Rubrika Divadlo*.

Das deutsche Volksblatt für Mähren ze dne 19.2.1878, č.3 str.3 roč.7; (*Koncert pěveckého spolku*).

75. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 26.1.1878, č.4 str.3 roč.7; (*Z divadla*).

76. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 14.10.1880, č.103 str.1 roč.6; (*Divadlo. Martha*).

Mährisches Tagesblatt ze dne 24.3.1881, č.67 str.1 roč.2; *Nová opera Krysař z Hammelnu*.

77. *Olmützer Zeitung* ze dne 1.1.1876, č.7 str.7 roč.2; *Rubrika Miscellen. Silvestrovský, „Liedertafel“*.

Das deutsche Volksblatt für Mähren ze dne 1.6.1878, č.22; *Rubrika Lokální a provinciální zprávy. („Liedertafel“)*.

78. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 21.11.1881, č.265 str.2 roč.4; (*Z divadla*).

druhem zpráv jsou pozvánky či rozmanitá avíza, která se pro hudební žurnalisty stala praktickou aplikací. Tyto žánrové útvary s přesným určením programu⁷⁹, místa konání, času i účinkujících osob umožňovaly zvýšit publicitu hudební akce, zajistit její návštěvnost a recenzent mohl dále na tento žánrový útvar navázat hudební kritikou⁸⁰. Podíl pozvánek a avíz s hudební tematikou v hudební agendě činil 17%, což je třetí nejpreferovanější žurnalistický žánr užívaný hudebními žurnalisty.

Komentáře z hudební popř. kulturní oblasti doplňovaly, zařazovaly či glosovaly události i dění tamtéž. Snad u žádného jiného žánru hudební žurnalistiky nelze nalézt takovou disproporci v rozsahu tj. délce jako u komentářů, ale o této problematice podrobněji pojednává kapitola 4.2.2. V hudební agendě se komentáře s patnáctiprocentním podílem profilují jako krátké útvary glosující dění v opeře⁸¹ či angažmá operních pěvců či pěvků⁸², nebo rozsáhlejší texty, které se věnovaly například hudebnímu vzdělávání ve školách⁸³. Hudebně-kritické komentáře se věnovaly rozmanitým sférám a oblastem hudebního života. Byly často situovány na úvodní straně listu a přinášely stěžejní téma daného vydání, v němž zaznělo vyjádření stanoviska redakce, s cílem ovlivnit popř. zainteresovat na konkrétním hudebně-kritickém tématu čtenáře, tak aby si utvořil názor. I z tohoto důvodu tyto texty vynikaly sarkasmem, vytříbeným stylem směřujícím k zamýšlené pointě.

Velmi specifickými útvary, které byly i přes svou specifičnost zařazeny do žánrů hudební agendy, jsou inzertní úvavy. Tematicky pokrývají především sféru koncertů a hudebního vzdělávání. Ve srovnání s klasickými žurnalistickými žánry s hudební tematikou jsou odlišně graficky zpracovány, a to odlišným typem písma, ohraničeny rámečkem atp. Po jazykové stránce jsou formulovány jako sdělení o konání hudební akce nebo poskytování hudebně-vzdělávací činnosti jako byla například výuka hry na klavír či zpěvu⁸⁴. S tříprocentním podílem tvoří podíl v celkové hudební agendě německého periodického tisku v letech 1874-1885.

79. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 29.9.1884, č.225 str.4; *Velký vojenský koncert v hotelu „Pietsch“*.

80. Hudební avízo in *Mährisches Tagesblatt* ze dne 16.11.1881, č.261 str.5 roč.2; (*Slovanský koncert*).

K tomu viz recenzi in *Mährisches Tagesblatt* ze dne 21.11.1881 č.265 str.2 roč.2; (*Slovanský koncert*).

Hudební avízo in *Mährisches Tagesblatt* ze dne 23.11.1881, č.267 str.4 roč.2 (*Koncert hudebního spolku*).

K tomu viz recenzi in *Mährisches Tagesblatt* ze dne 28.11.1881 č.271 str.4 roč.2; (*Koncert hudebního spolku*).

81. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 16.11.1881, č.261 str.5 roč.2; (*Z opery*).

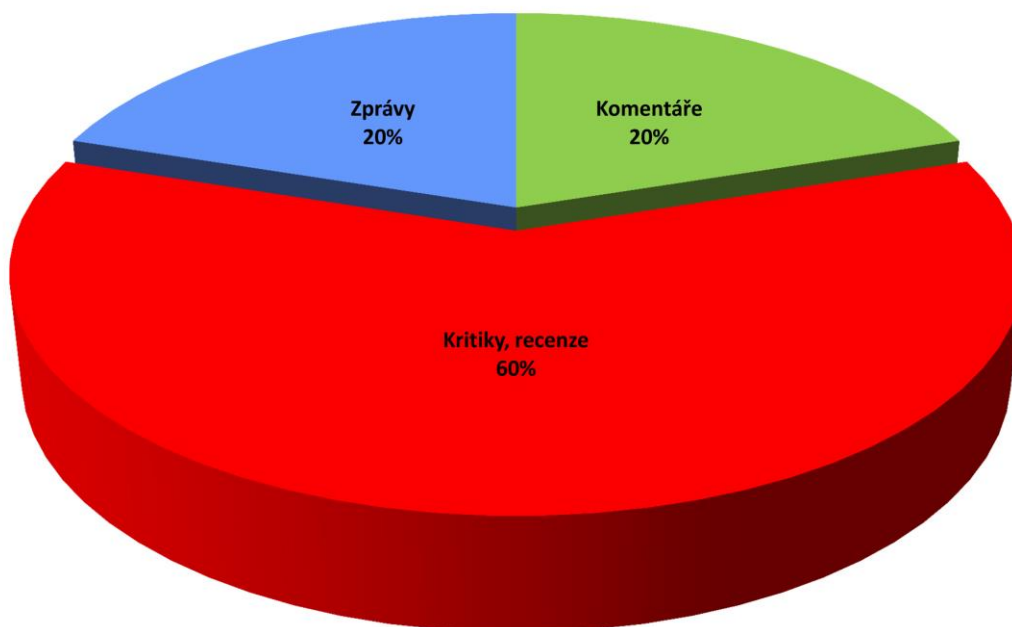
82. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 23.11.1881, č.267 str.4 roč.2; (*Z divadla*).

83. *Olmützer Zeitung* ze dne 15. 2. 1882, č.593 r.VIII str.3; *Hudební vzdělávání ve výchovně-vzdělávacích nařízeních*.

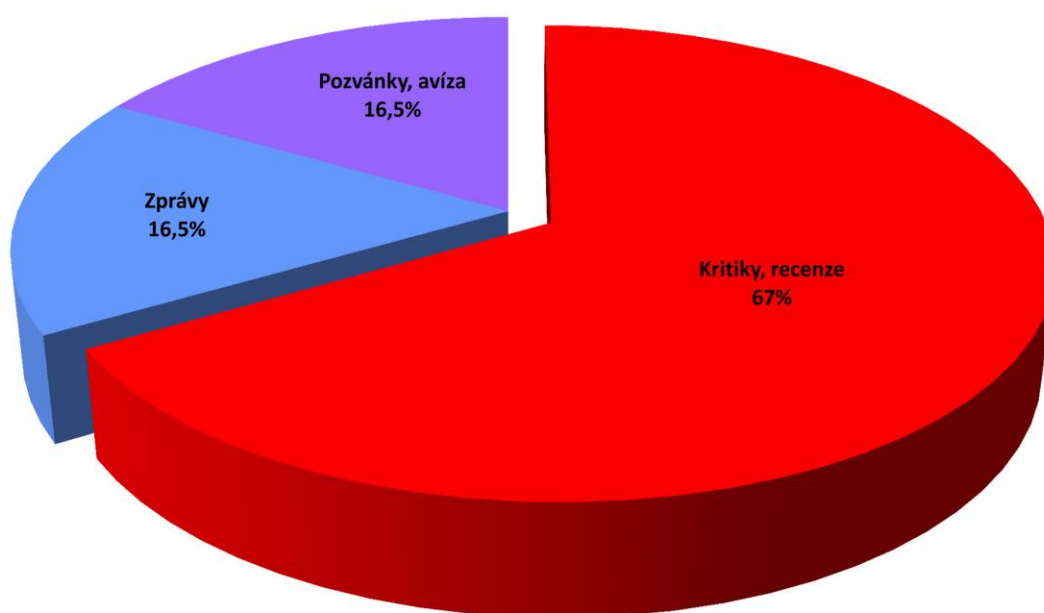
84. Viz antologie textů str. 268, 273.

V jednotlivých sledovaných letech však byl procentuální poměr žánrů hudební agendy proměnný, tak jak níže detailně demonstrují grafy č.2a - č.11a.

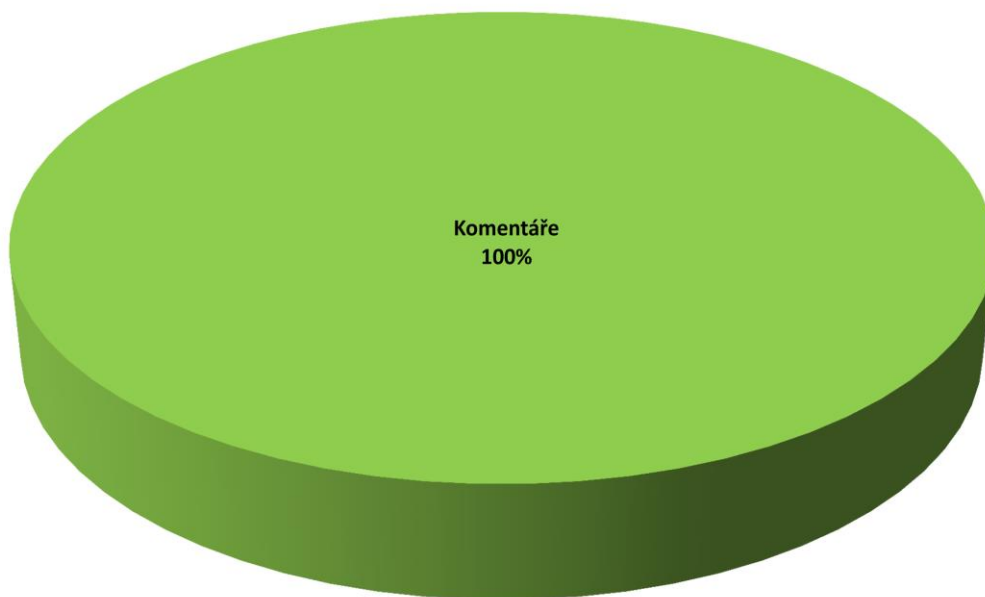
Graf č.2a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1875

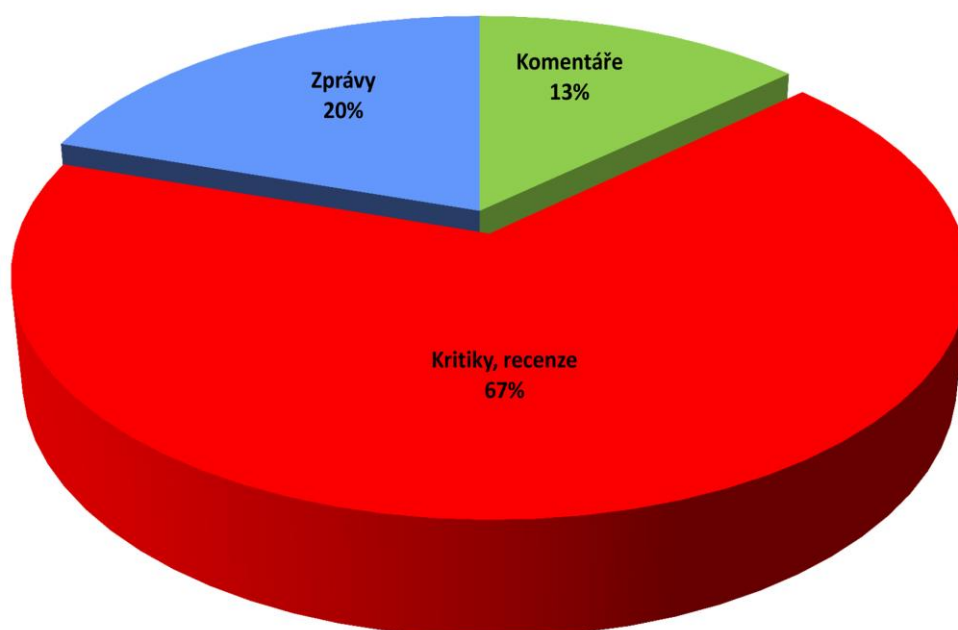
Graf č.3a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876

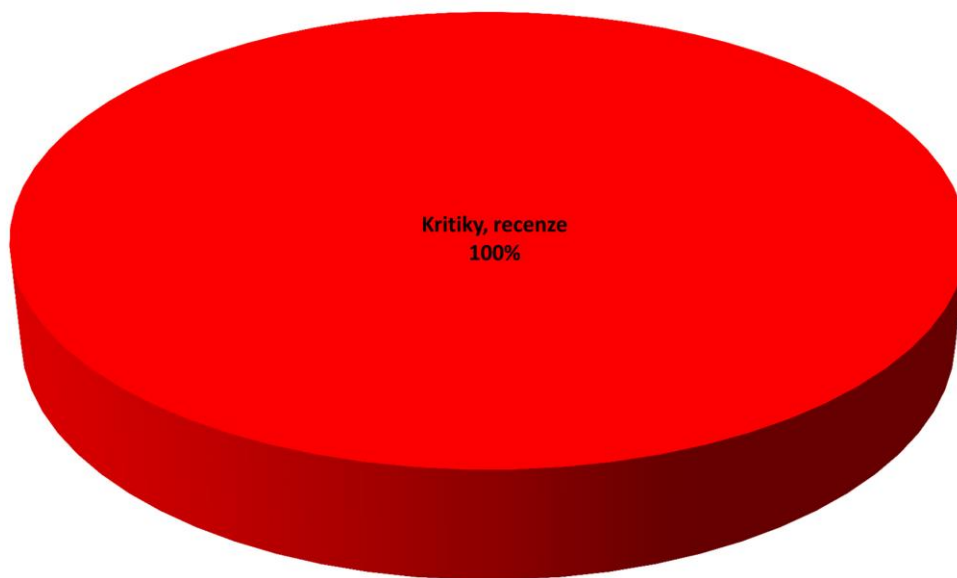
Graf č.4a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1877

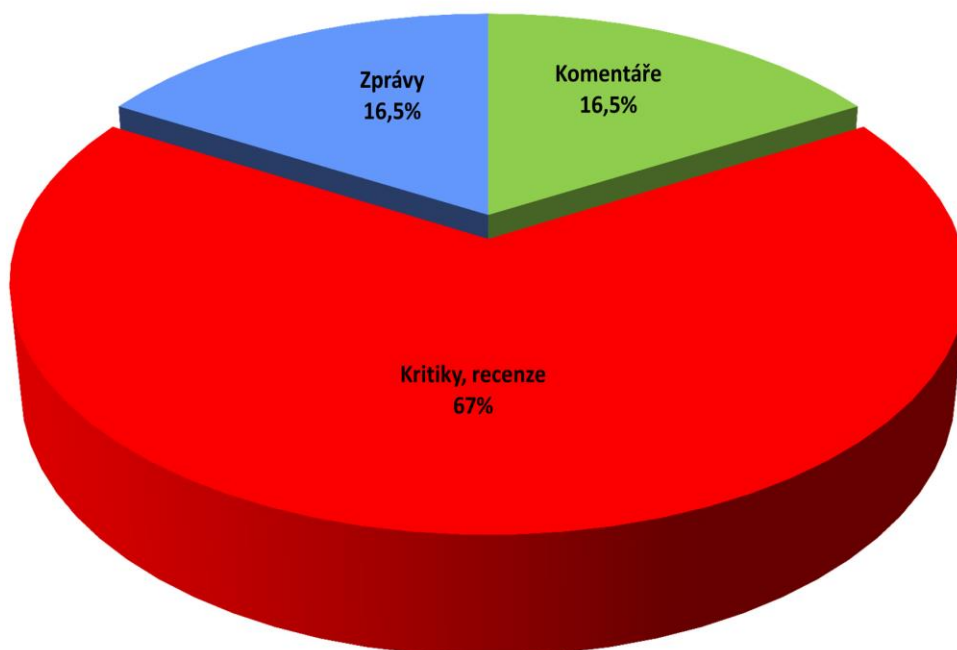
Graf č.5a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878

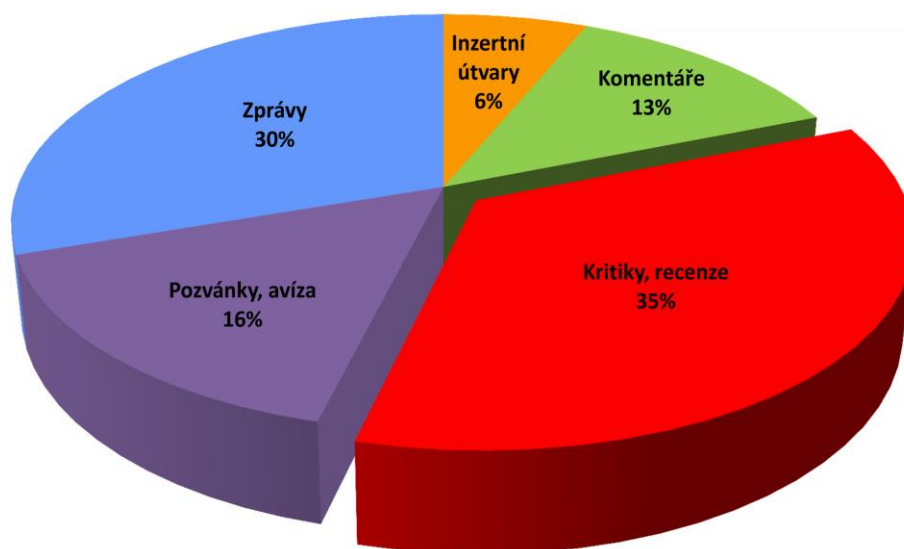
Graf č.6a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879

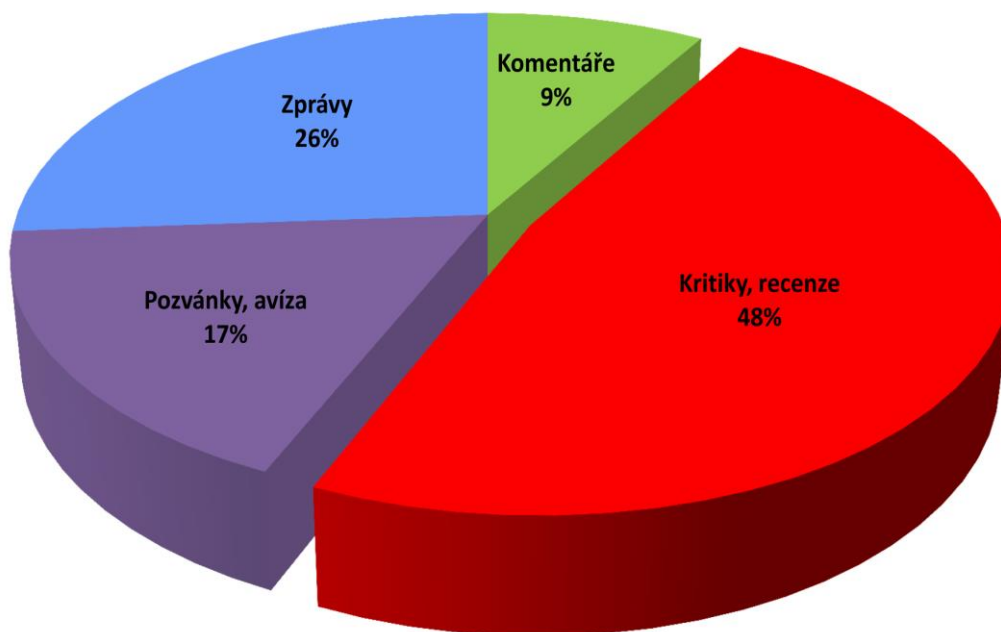
Graf č.7a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880

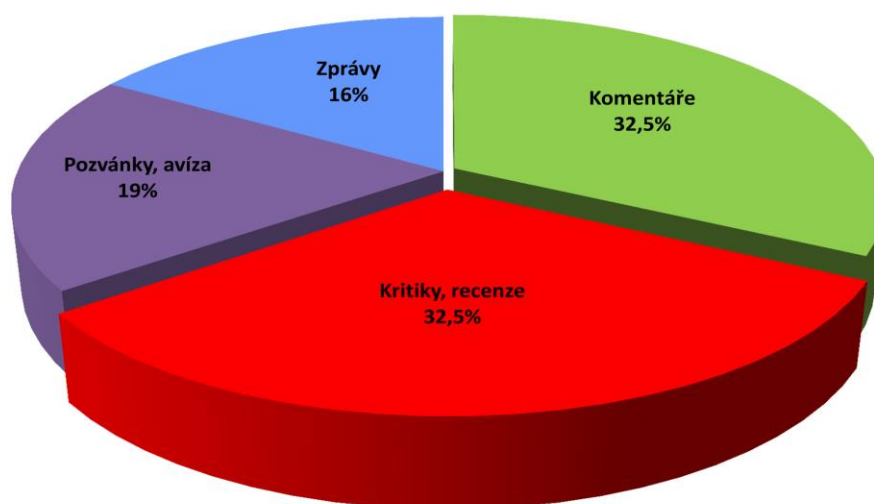
Graf č.8a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881

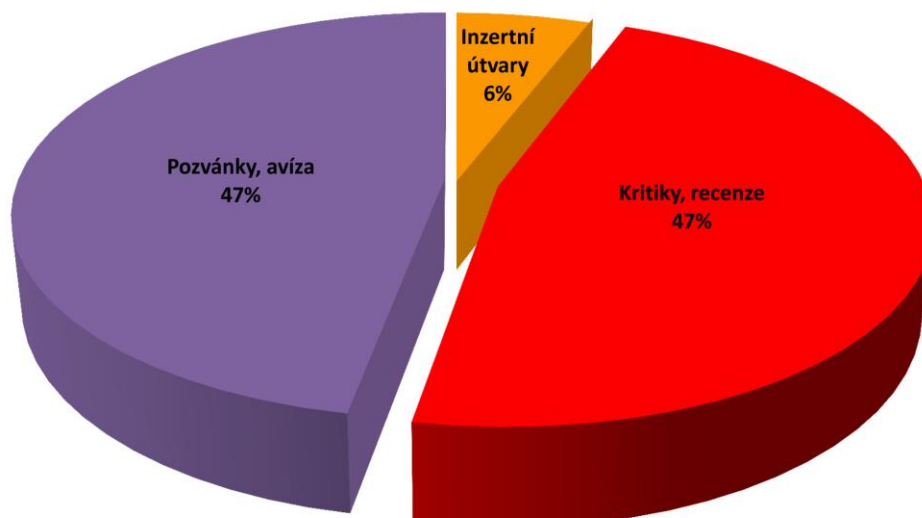
Graf č.9a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882

Graf č.10a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883

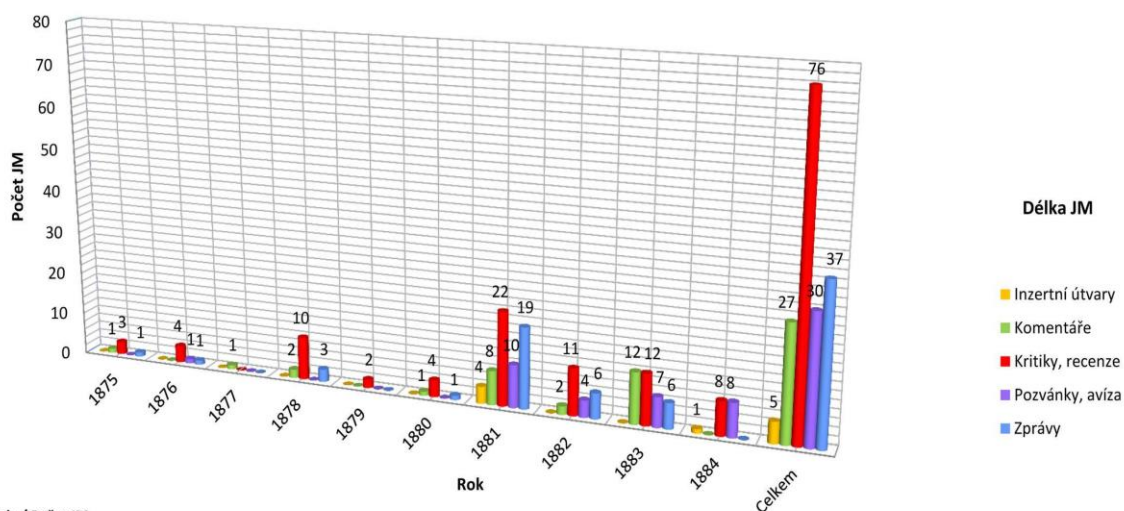

Graf č.11a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1884

Metoda kvantitativní obsahové analýzy také zde umožnila podrobně analyzovat výskyt žurnalistických žánrů a jejich užití v německo-jazyčném periodickém tisku a preference ve sledovaných letech, včetně názorného grafického zmapování, poté přibližují grafy č.12a a č.13a (viz následující strana).

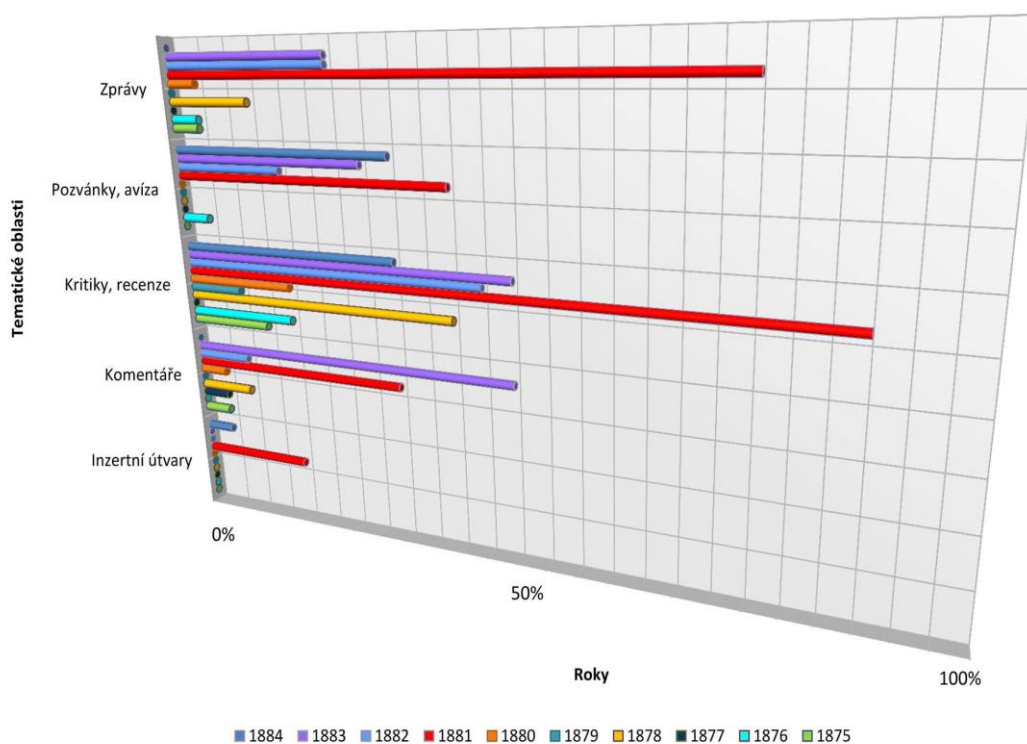
Graf č.12a: Výskyt a počet žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

Délka JM / Rok / Počet JM

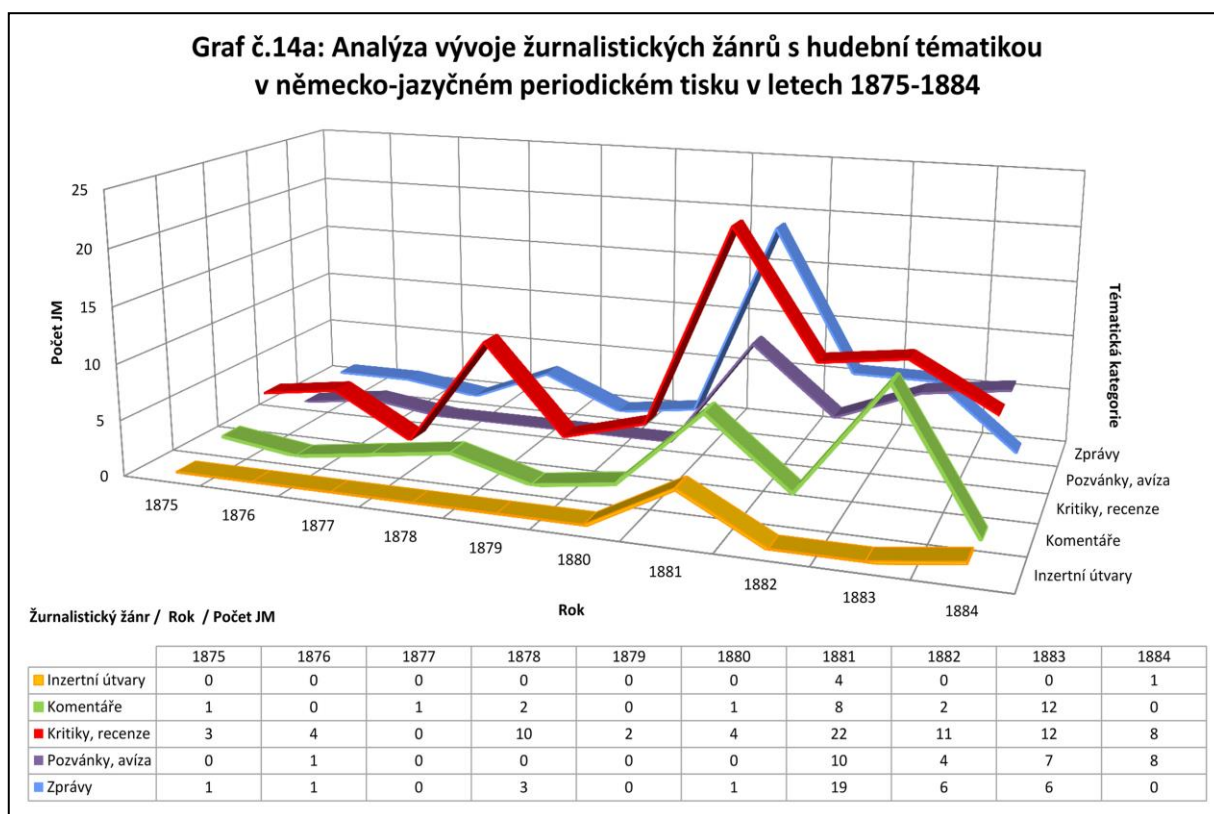
	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	Celkem
Inzertní útvary	0	0	0	0	0	0	4	0	0	1	5
Komentáře	1	0	1	2	0	1	8	2	12	0	27
Kritiky, recenze	3	4	0	10	2	4	22	11	12	8	76
Pozvánky, avíza	0	1	0	0	0	0	10	4	7	8	30
Zprávy	1	1	0	3	0	1	19	6	6	0	37

Graf č.13a: Preferované žurnalistické žánry s hudební tematikou v uvedených letech

Na základě této analýzy lze přehledně určit, že rok 1881 byl, co se užití jednotlivých žurnalistických žánrů týče (tj. „KRITIKY, RECENZE“, „ZPRÁVY“, „POZVÁNKY, AVÍZA“, „KOMENTÁŘE“, „INZERTNÍ ÚTVARY“), pokryt v hudební agendě nejlépe. Následuje rok 1882 a 1883, kdy roky jsou pokryty téměř kompletním výskytem výše uvedených žánrů kromě žánrové kategorie „INZERTNÍ ÚTVARY“. Celkově za období v letech 1875-1885 lze číst údaje o pokrytí hudební agendy žurnalistickými žánry tak, že v kategorii „KRITIKY, RECENZE“ byl zachycen výskyt sedmdesáti šesti měrných jednotek, v kategorii „ZPRÁVY“ třiceti sedmi měrných jednotek, v kategorii „POZVÁNKY, AVÍZA“ třiceti měrných jednotek, v kategorii „KOMENTÁŘE“ dvaceti sedmi měrných jednotek a v kategorii „INZERTNÍ ÚTVARY“ pět měrných jednotek. Na základě předložených grafů lze učinit závěr, že hudební žurnalisté v německo-jazyčném periodickém tisku zcela převážně a jednoznačně užívali při zpracování hudebních témat žánr kritiky a recenze.

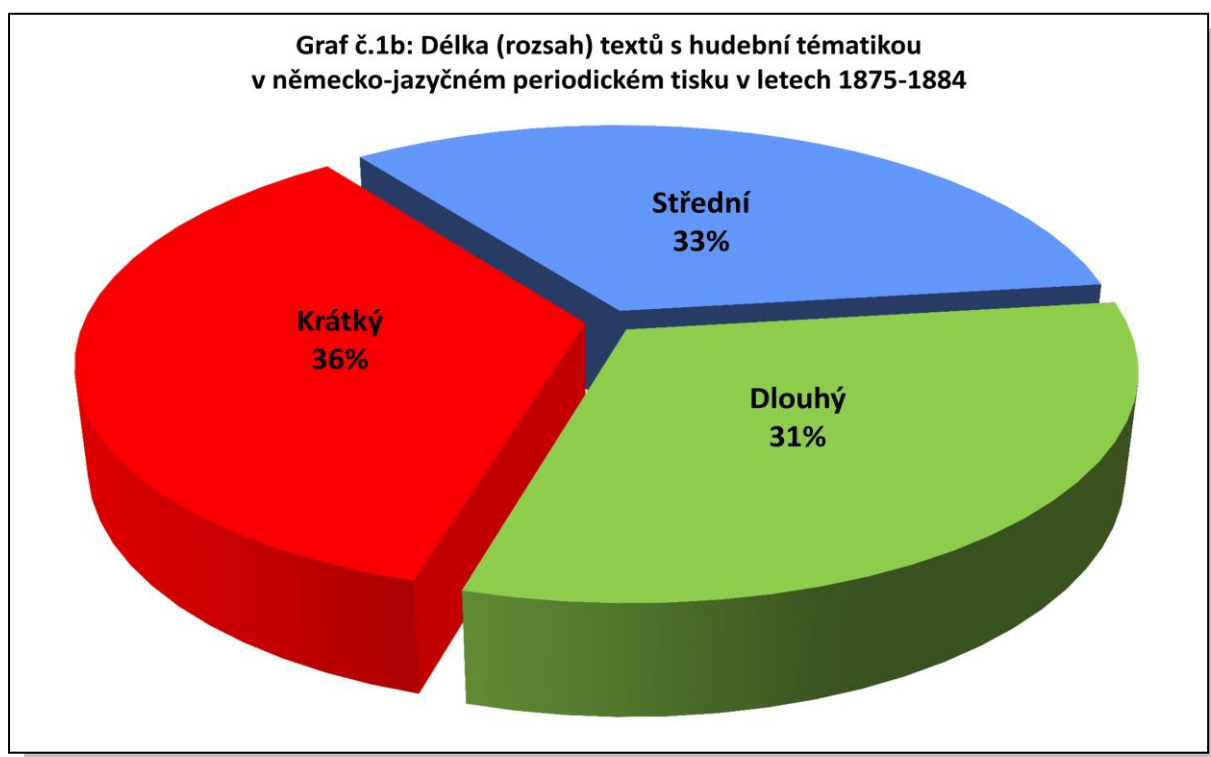
Je patrné, že ve sledovaných letech užití žurnalistických žánrů v hudební agendě narůstalo, což znázorňuje graf č.14a. Tak, jak bylo popsáno výše, další analýzou německo-jazyčné hudební žurnalistiky byly získány cenné údaje, které přesně mapují vývoj a proměny žánrů v hudební agendě. Shrnující vývojový graf č. 14a nabízí náhled do vývoje žurnalistických žánrů s hudební tematikou v průběhu let 1875-1884. Na základě tohoto

vývojového grafu je pregnantně stanoveno, že v průběhu sledovaných let byly nejčastěji používány formy kritik, recenzí a také zpráv. Pozorujeme velice výraznou vývojovou křivku pro kritiky a recenze, s prudkým vzestupem v roce 1881. Ostatní žurnalistické žánry s hudební tematikou jsou podstatně méně výrazné, avšak jejich existence v hudební agendě je patrná a nezanedbatelná. Jedná se zejména o žánr pozvánek a avíz, které sice nedosahují křivky kritik a recenzí, ovšem jejich nárůst je od roku 1881 setrvalý a jasně patrný. Také žánr komentářů nachází v hudební žurnalistice své uplatnění, zejména co se týká obecnějších hudebních témat zajímavější širokou veřejnost v oblasti správy divadla, hudebních angažmá, vzdělávání aj. Jak již bylo zmíněno výše, oblast inzertních útvarů se svou nejméně výraznou vývojovou křivkou, prochází svými počátky a je zejména finančním příslibem pro německo-jazyčná média do budoucna, za předpokladu, že se výskyt těchto útvarů zvýší.

4.1.3. Analýza délky (rozsahu) textů s hudební tematikou

Jak velký prostor poskytovala německo-jazyčná lokální média textům, které stojí v popředí našeho zájmu, tj. hudebně-kritickým textům a reflexím hudebního života, které lze v agendě těchto periodik souhrnně označit jako texty s hudební tematikou? Analyzováním délky či rozsahu měrných jednotek byly získány pregnantní údaje, jež v následujících výstupech této analýzy zhodnotí a zodpoví také tuto část výzkumné otázky.

Rozsahy měrných jednotek byly zkoumány napříč všemi žánry hudební agendy v lokálním německo-jazyčném periodickém tisku. Z předchozího grafu č.1b vyplývá, že nejčastěji se v rozmezí let 1875-1884 v hudební agendě německo-jazyčného periodického tisku vyskytovaly texty krátké, a to s podílem 36%.

Krátkými texty jsou míněny měrné jednotky v rozsahu do dvaceti tiskových řádků. Pro úplnost lze jako příklad krátkého textu uvést krátkou zprávu v *Olmützer Zeitung* ze dne 25.12.1875⁸⁵, která informovala o hudebních událostech předchozího týdne. A jsou to právě zprávy s hudební tematikou, které početně zastupují skupinu krátkých textových útvarů v hudební agendě německo-jazyčného periodického tisku. Lze doložit textové útvary, nejčastěji glosy, s minimální délkou v rozsahu šesti⁸⁶ či osmi řádků⁸⁷. Podrobně se však budou rozsahem žánrových útvarů v hudební agendě zabývat následující kapitoly. Dále se v hudební agendě vyskytovaly texty střední, v rozsahu od dvaceti do padesáti tiskových řádků, s podílem 33%. V tomto rozsahu byly publikovány rovněž zprávy z hudební oblasti a také kritiky a recenze na rozmanitá koncertní vystoupení. Například recenze na dobročinnou koncertní akademii ve prospěch Hernalsserova institutu⁸⁸ byla v *Olmützer Zeitung* 25.12.1875⁸⁹ uveřejněna v rozsahu třiceti pěti řádků. S podílem 31% graf uzavírají texty dlouhé, tj. v rozsahu nad padesát tiskových řádků. Častými žánrovými útvary v tomto rozsahu jsou komentáře⁹⁰, dále kritiky a recenze. **Mährisches Tagesblatt ze dne 23.4.1881⁹¹** pod názvem *Fejeton*⁹². *Poznámky k divadelní sezóně 1880-1881 olomoucké scény* uveřejnil rozsáhlou kritiku operní a operetní dramaturgie městského divadla, a to v rozsahu tři sta deseti řádků, přičemž celé znění kritiky bylo zveřejněno na čtyřech stranách. Je nutno podotknout, že tato dlouhá kritika není ojedinělým jevem.

85. *Olmützer Zeitung* ze dne 25.12.1875 č.6 str.6 roč.1.

86. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 15.11.1881 č.260 str.4 roč.2; (*Z pěveckého spolku*).

Jedná se o zprávu, bulvárního charakteru v rozsahu šesti tiskových řádků.

87. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 16.11.1881 č.261 str.5 roč.2; (*Z opery*).

Jedná se o glosu komentující aktuální dění v opeře v rozsahu osmi tiskových řádků.

88. *Hernal Institut* byl vzdělávací ústav pro dcery důstojníků či nemajetné vdovy po padlých důstojnících. Poskytoval vzdělání a učitelskou kvalifikaci, aby usnadnil dcerám či vdovám další existenci. Sídli v St. Pöltenu, a poté ve Vídni.

89. *Olmützer Zeitung* ze dne 25.12.1875 č.6 str.6 roč.1; *Rubrika Divadlo*.

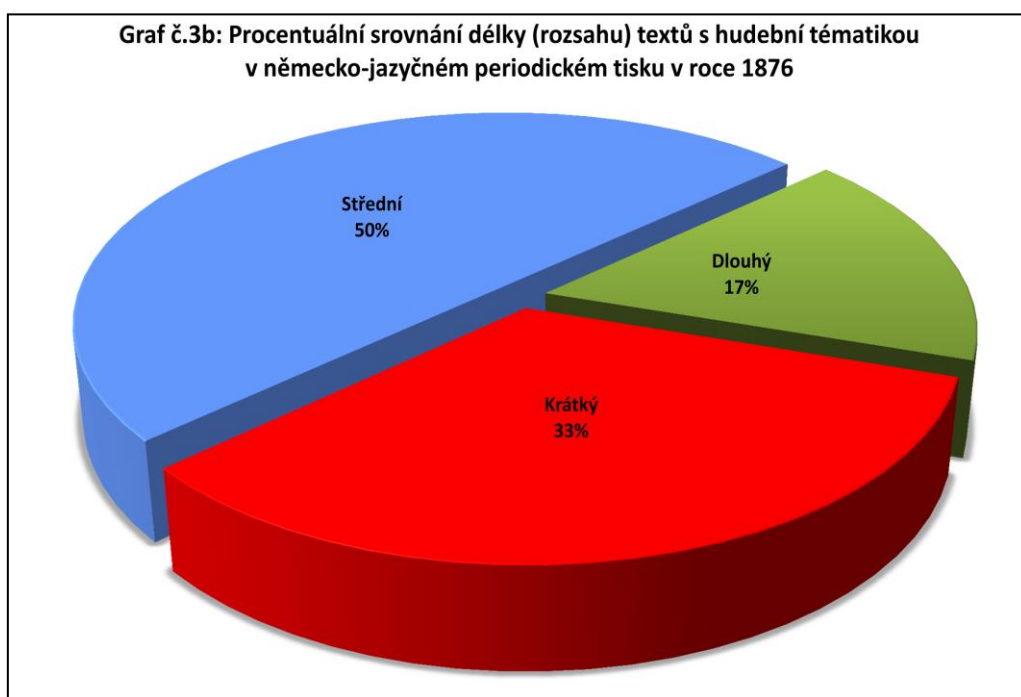
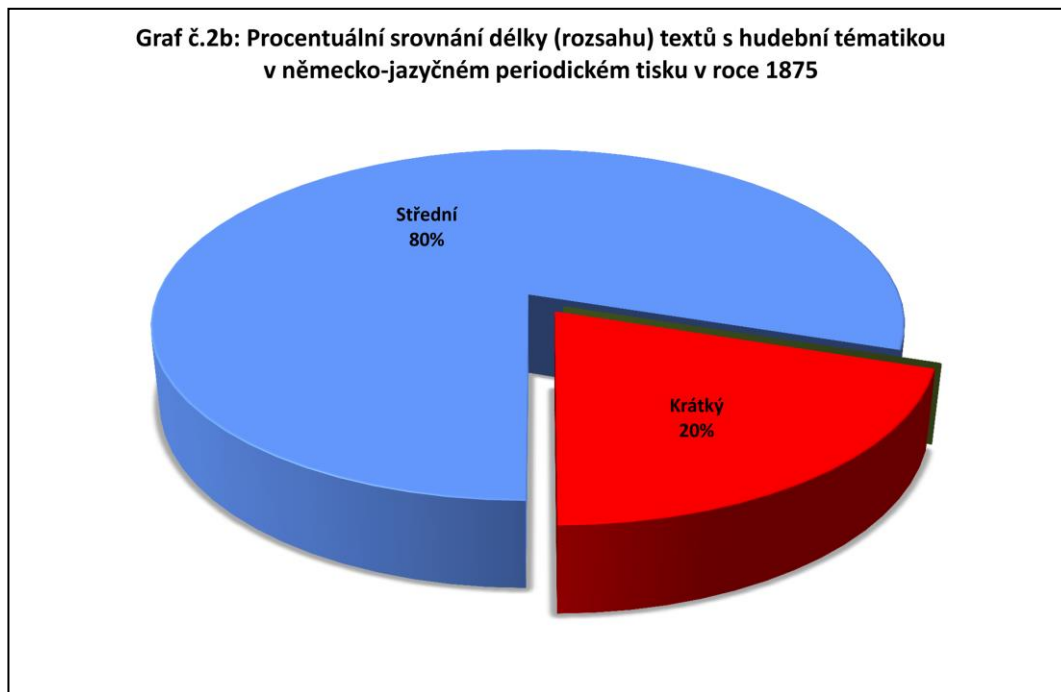
90. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 31.10.1881 č.248 str.1 roč.2; (*Feuilleton. Olomoucké tlachání*).

91. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 23.4.1881 č.92 str.1-4 roč.2; (*Fejeton. Poznámky k divadelní sezóně 1880-1881 olomoucké scény*).

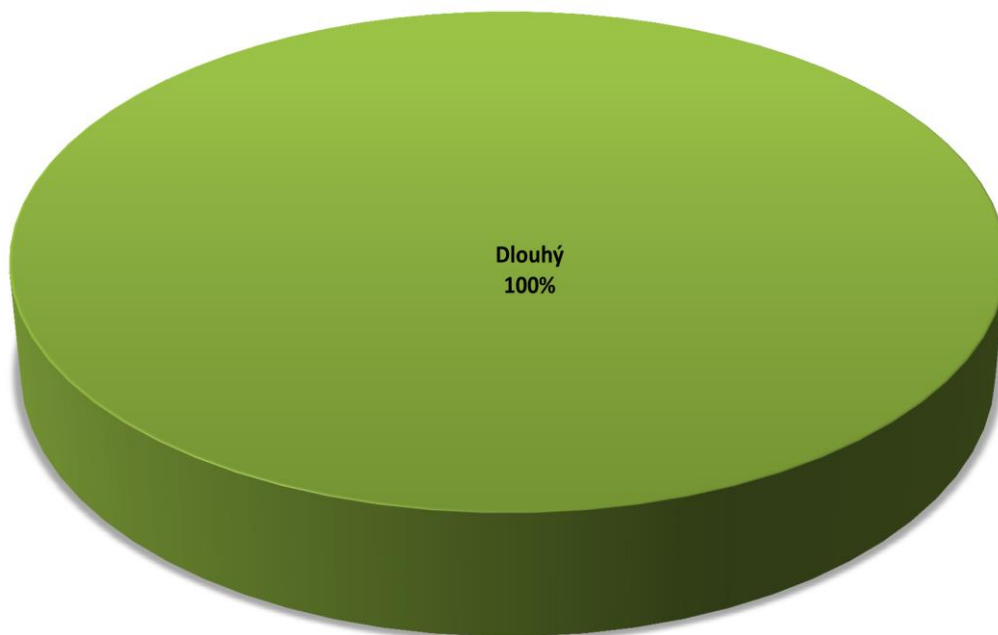
92. **Termínem *Feuilleton* popř. *Fejeton***. Jsou v německo-jazyčném periodickém tisku označovány útvary jako jsou kritiky či recenze, popřípadě komentáře. Vyjadřují názor, hodnocení události, jevu či osobnosti z hudební sféry. Název *feuilleton* však nemá společné rysy se stylistickým žánrem *fejetonu*, který má v české literatuře dlouhou tradici. Termínem *Feuilleton* je v Německu či ve Švýcarsku označována samostatná část novin, která se rozsáhle věnuje kultuře, společnosti i vědě a nemá v českém periodickém tisku obdobu.

V hudební agendě německo-jazyčného periodického tisku se vyskytují i další takto dlouhé žánrové útvary. Podrobněji o nich pojednají následující kapitoly.

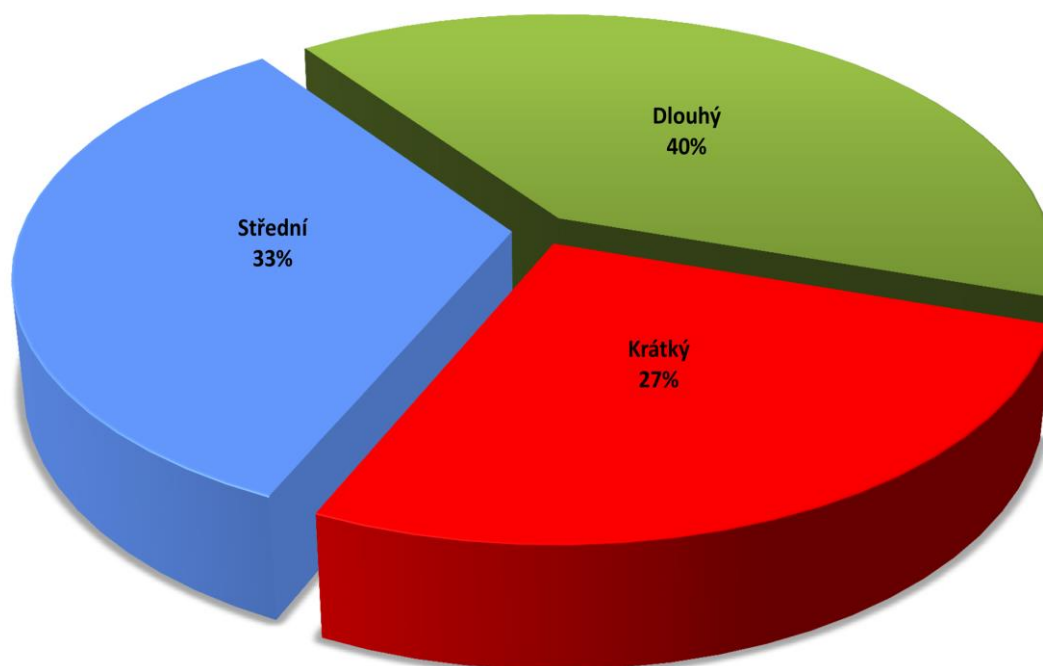
Již z výše uvedených výsledků provedené analýzy je zřejmé, že krátké, střední i dlouhé texty se vyskytují zhruba ve stejných procentuálních podílech. Metoda kvantitativní obsahové analýzy však objasnila délku tj. rozsah textů s hudební tematikou také v jednotlivých letech, což názorně zachycují níže publikované grafy č.2b – 11b.

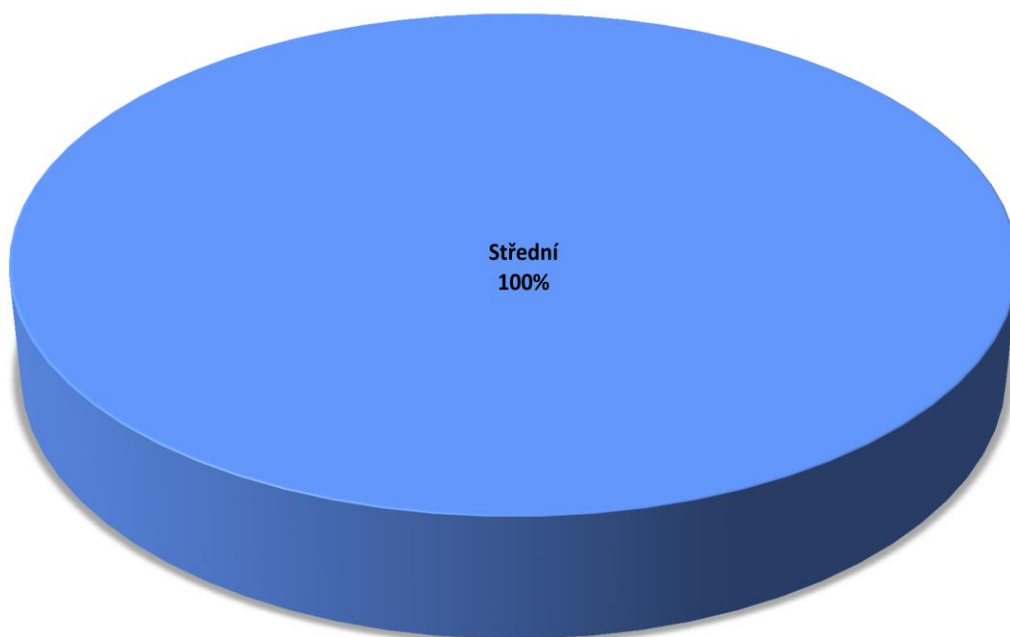
Graf č.4b: Procentuální vyčíslení délky (rozsahu) textů s hudební tématikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1877

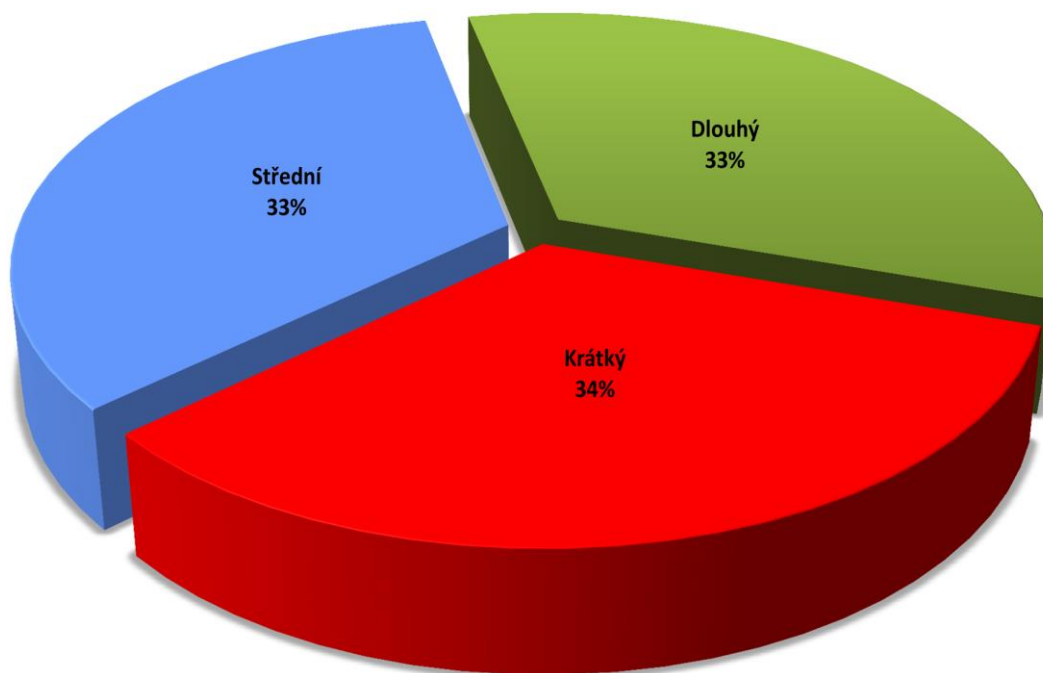
Graf č.5b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tématikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878

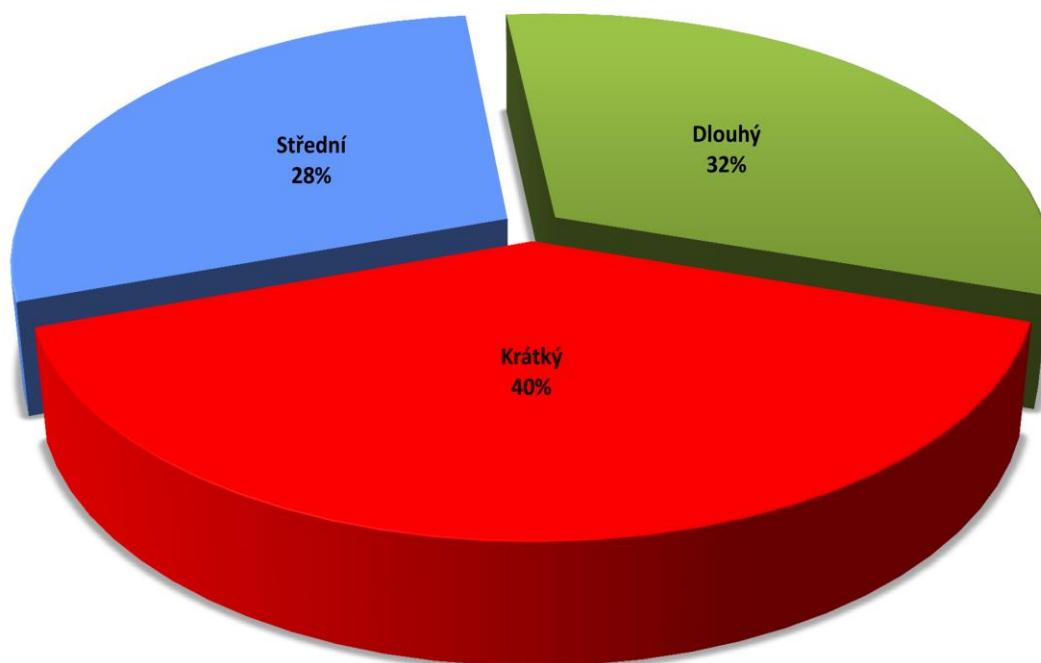
Graf č.6b: Procentuální vyčíslení délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879

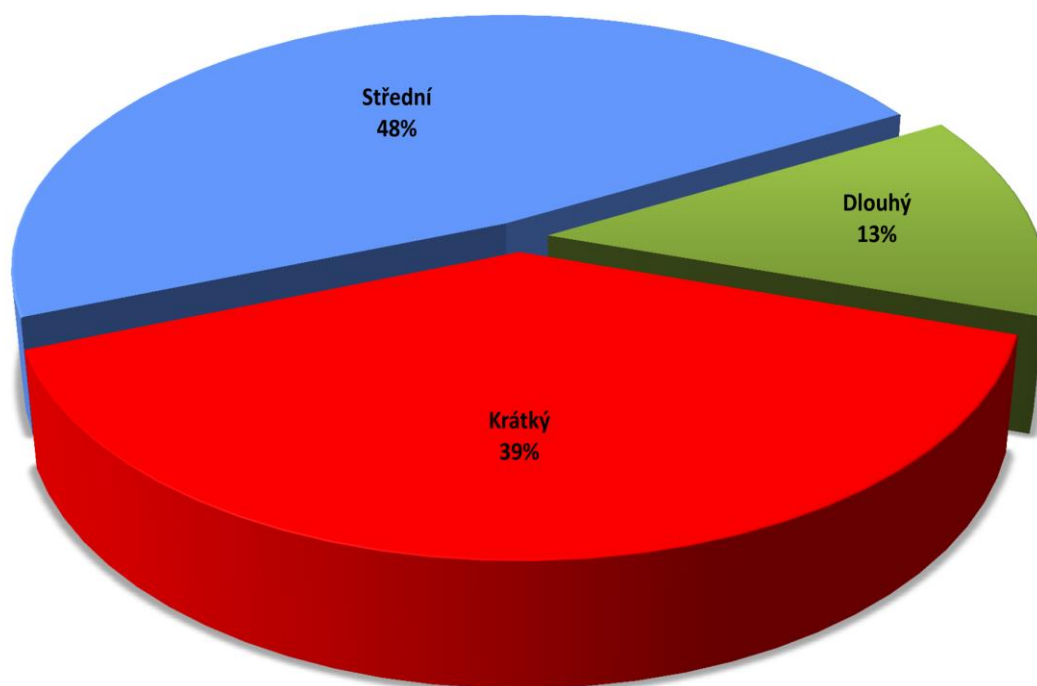
Graf č.7b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880

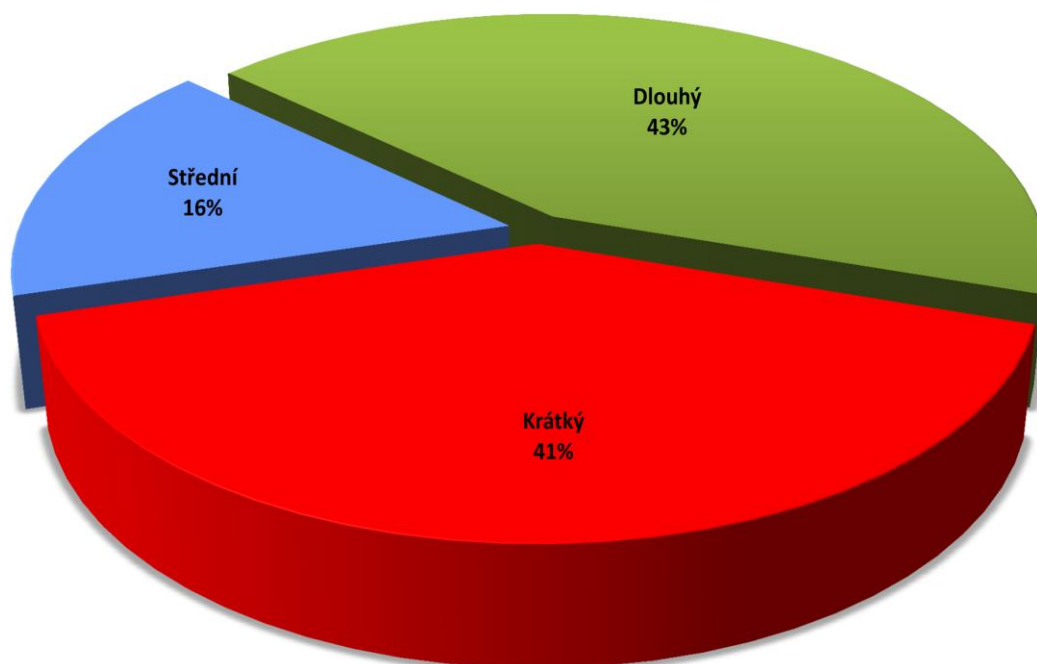
Graf č.8b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881

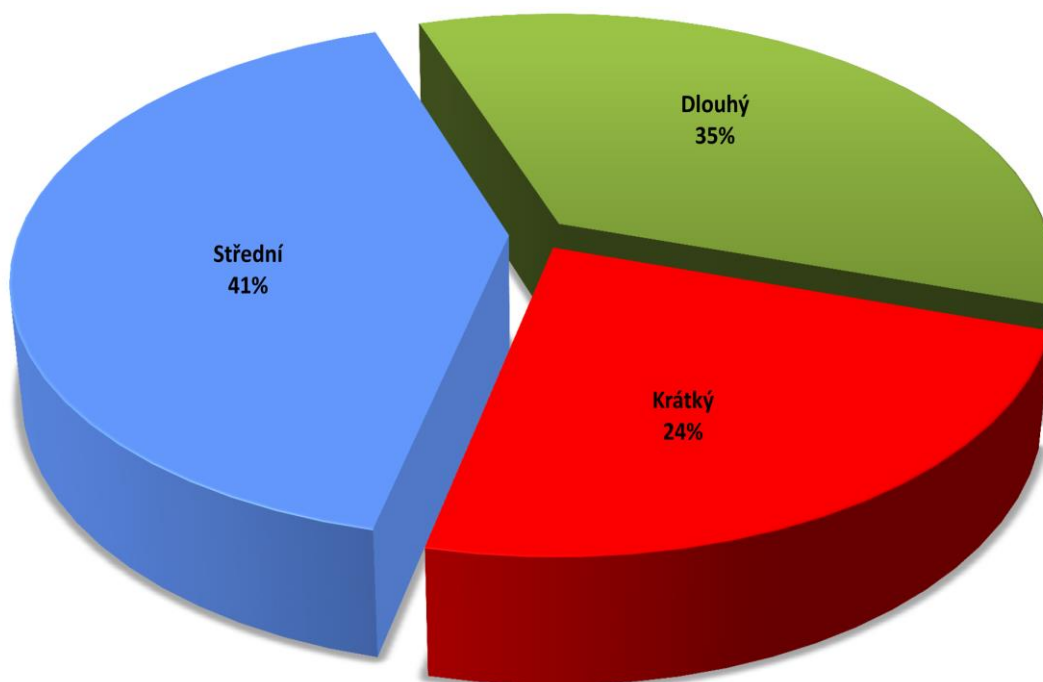
Graf č.9b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882

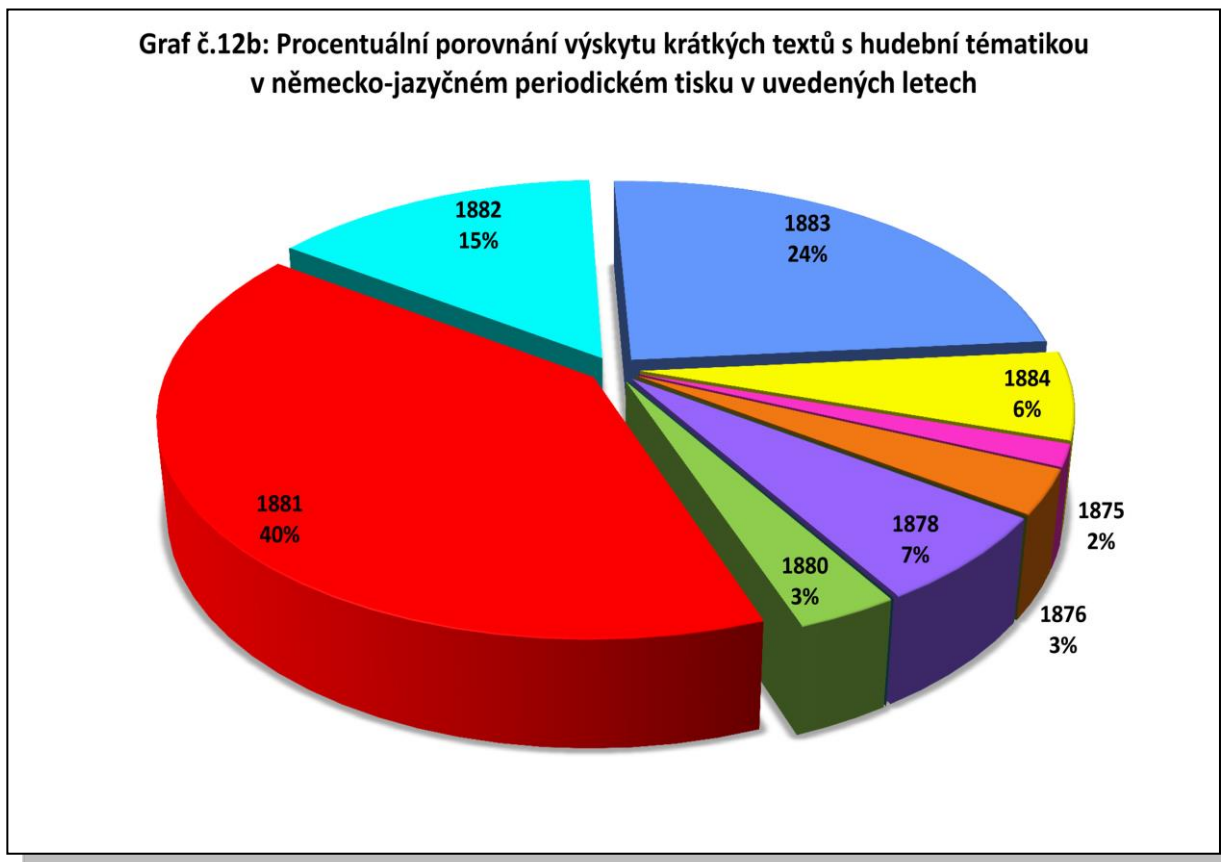
Graf č.10b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tématikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883

Graf č.11b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tématikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1884

Krátké texty v hudební agendě do dvaceti tiskových řádků lze analyzovat také samostatně dle jednotlivých let. Výstupem této analýzy je graf č.12b, jenž nabízí

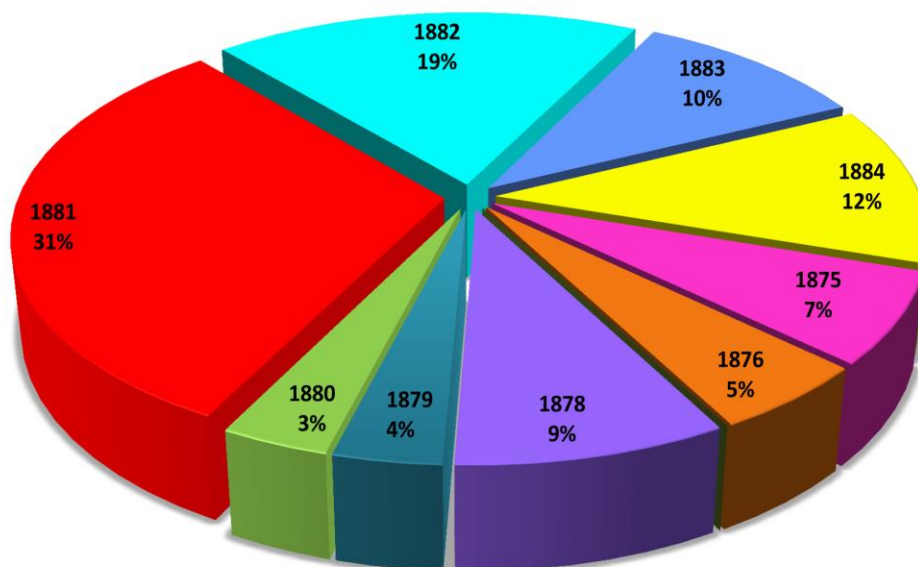

procentuální porovnání výskytu krátkých měrných jednotek v jednotlivých letech. Zatímco v roce 1875 je jich pouze 2%, v roce 1881 jejich 40%, v nastupujících letech však lze zaznamenán jejich pokles, a to v roce 1883 na 24% a v roce 1884 na 6%.

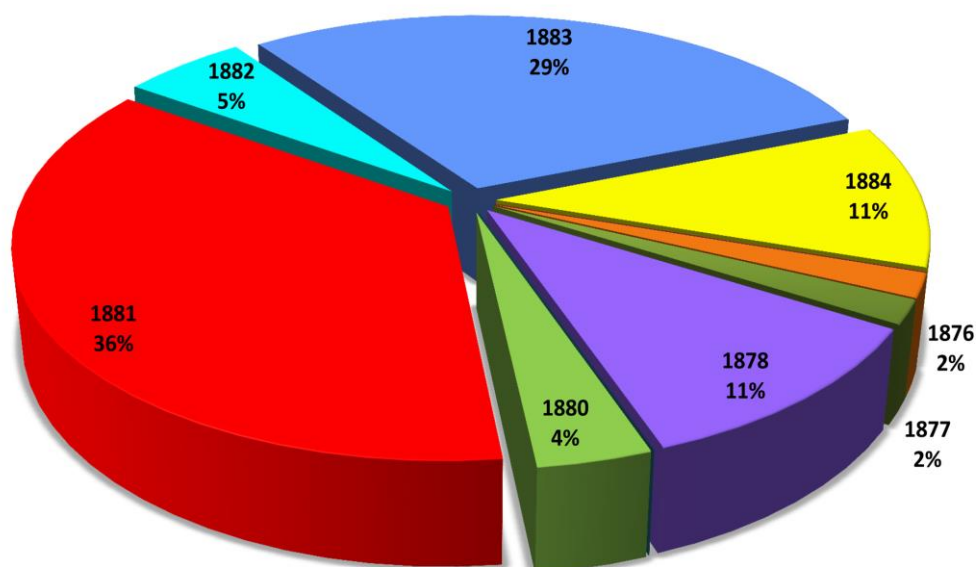
Graf č.13b (viz následující strana) mapuje texty střední délky tj. v rozsahu od dvaceti do padesáti tiskových řádků. Také jejich výskyt byl podroben procentuálnímu porovnání v jednotlivých letech. V letech 1875-1880 se pohybuje výskyt středních textů s hudební tematikou pod desetiprocentní hranicí. Od roku 1881 je tato hranice překročena, což může být zapříčiněno rozmanitými faktory, jejichž vliv lze stanovit pouze hypoteticky. S největší pravděpodobností lze dovozovat vzrůst čtenářské poptávky, proto média poskytují více tiskového prostoru takto zaměřeným textům. Jaký je stav v segmentu textů dlouhých konečně vysvětlí graf č.14b (viz následující strana), jenž rovněž jako dva grafy předchozí zhodnocuje procentuální podíly dlouhých textových útvarů s hudební tematikou v jednotlivých zkoumaných letech. U textů s rozsahem nad padesát tiskových řádků již zcela jasně sledujeme disproporční výkyvy v jednotlivých letech. Dlouhé textové útvary měly

v hudební agendě německo-jazyčného periodického tisku své specifické místo. Jejich výskyt byl však zcela zřetelně závislý na atraktivnosti tématu pro konkrétní noviny.

Graf č.13b: Procentuální porovnání výskytu středních textů s hudební tématikou v německo-jazyčném periodickém tisku v uvedených letech

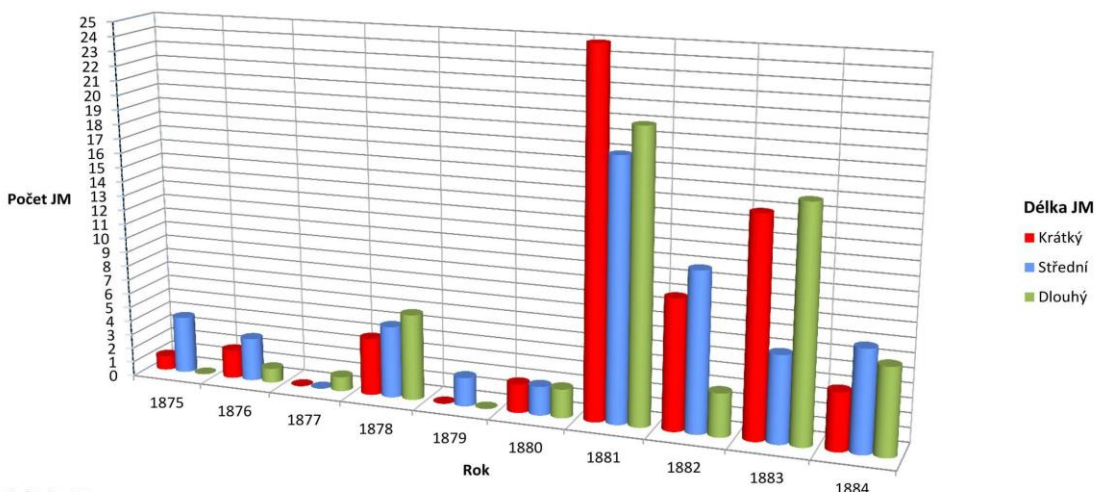

Graf č.14b: Procentuální porovnání výskytu dlouhých textů s hudební tématikou v německo-jazyčném periodickém tisku v uvedených letech

Sledováním textů s hudební tematikou v hudební agendě německo-jazyčného periodického tisku v rozpětí let 1875-1884 byl zjištěn nárůst počtu měrných jednotek ve všech analyzovaných kategoriích tj. textů krátkých, středních i dlouhých, a to od roku 1881. V následujícím roce 1882 sice počty klesají, nicméně se v roce 1883 konsolidují a zřetelně překračují výskyty před rokem 1880 (viz níže graf č.15b a graf č.16b).

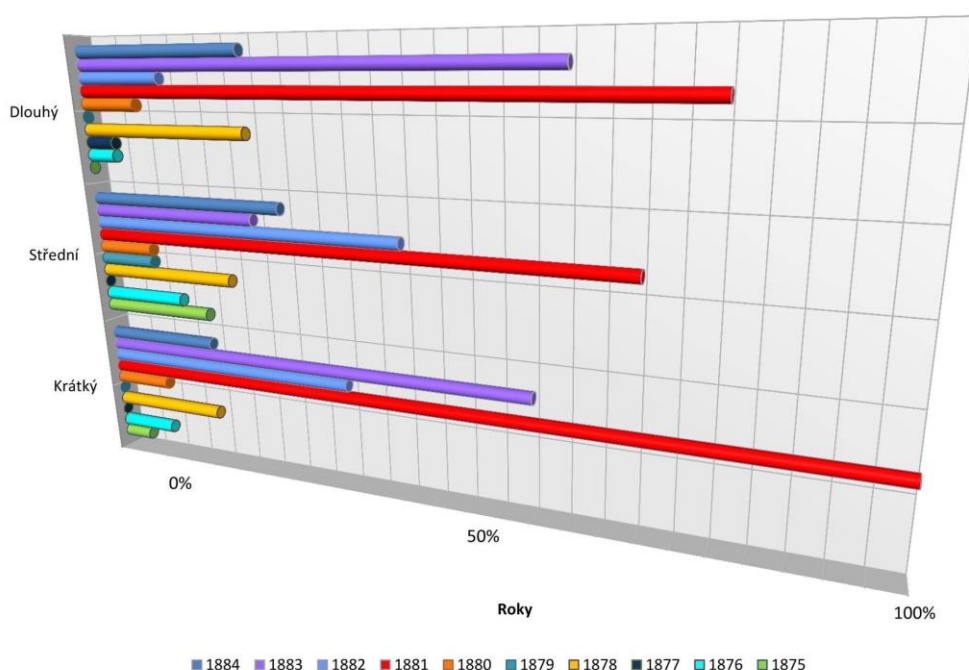
Graf č.15b: Sledování délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

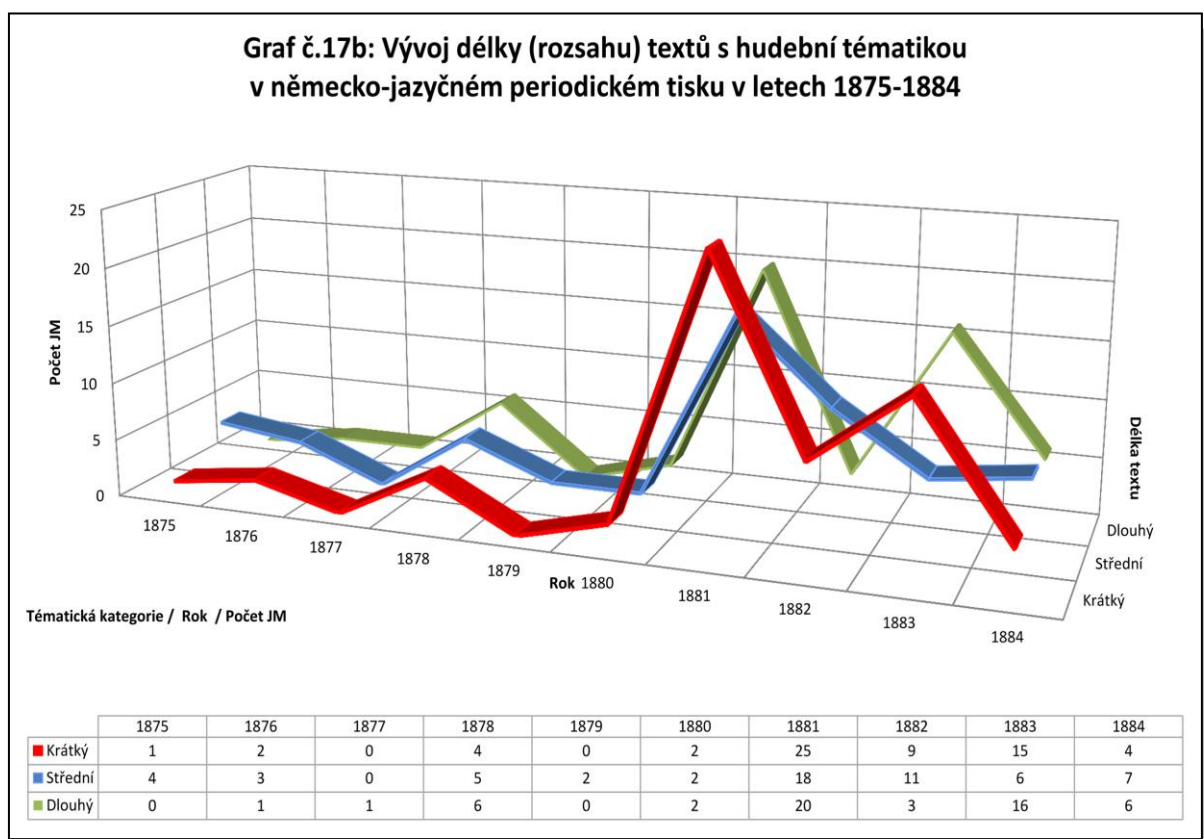
Délka JM / Rok / Počet JM

Délka JM / Rok / Počet JM	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884
Krátký	1	2	0	4	0	2	25	9	15	4
Střední	4	3	0	5	2	2	18	11	6	7
Dlouhý	0	1	1	6	0	2	20	3	16	6

Graf č.16b: Délka (rozsah) textů s hudební tematikou ve sledovaných letech 1875-1884

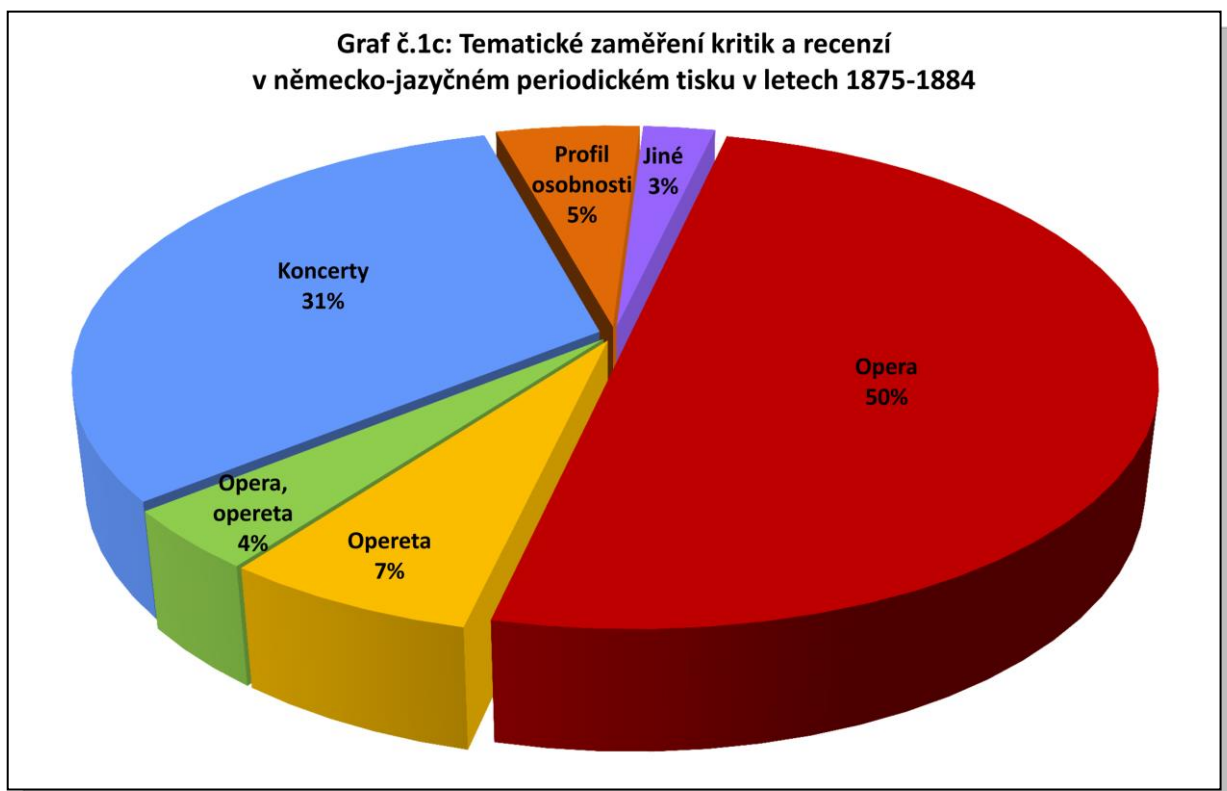
Jak již bylo popsáno výše, další fází analýzy německo-jazyčné hudební žurnalistiky byly získány údaje k rozsahům publikovaných textů s hudební tematikou, což umožnilo přesně zachytit i zmapovat pozvolný vývoj v délce publikovaných textů v rámci hudební agendy. Shrnující vývojový graf č.17b nabízí náhled do vývoje resp. nárůstu počtu textů s hudební tematikou v průběhu let 1875-1884. Na základě tohoto vývojového grafu lze určit, že v průběhu sledovaných let byly nejpočetnější texty krátké. Texty s tímto rozsahem zachycuje vývojová křivka vzestup v roce 1881 a v roce 1883. Vývojové křivky textů s rozsahem středním a dlouhým do roku 1880 mají podobný průběh, avšak v roce 1883 zaznamenáváme nárůst dlouhých textů s hudební tematikou a pokles textů střední délky. Na základě těchto závěrů lze tvrdit, že těmto textům byl v německo-jazyčném periodickém tisku poskytován rozsáhlý tiskový prostor, a tudíž hrály v kompozici periodik významnou roli. Je zřejmé, že faktickou roli v tomto trendu sehrává fakt, že denní tisk může působit na stále širší masy čtenářů. Je však nutné ozřejmit, jaké konkrétní žánry hudební agendy dále utvářely a v jakém rozsahu. Proto faktické údaje o tom, v jakém rozsahu byly jednotlivé žánry hudební agendy vytvářeny a publikovány, přinesou následující kapitoly.

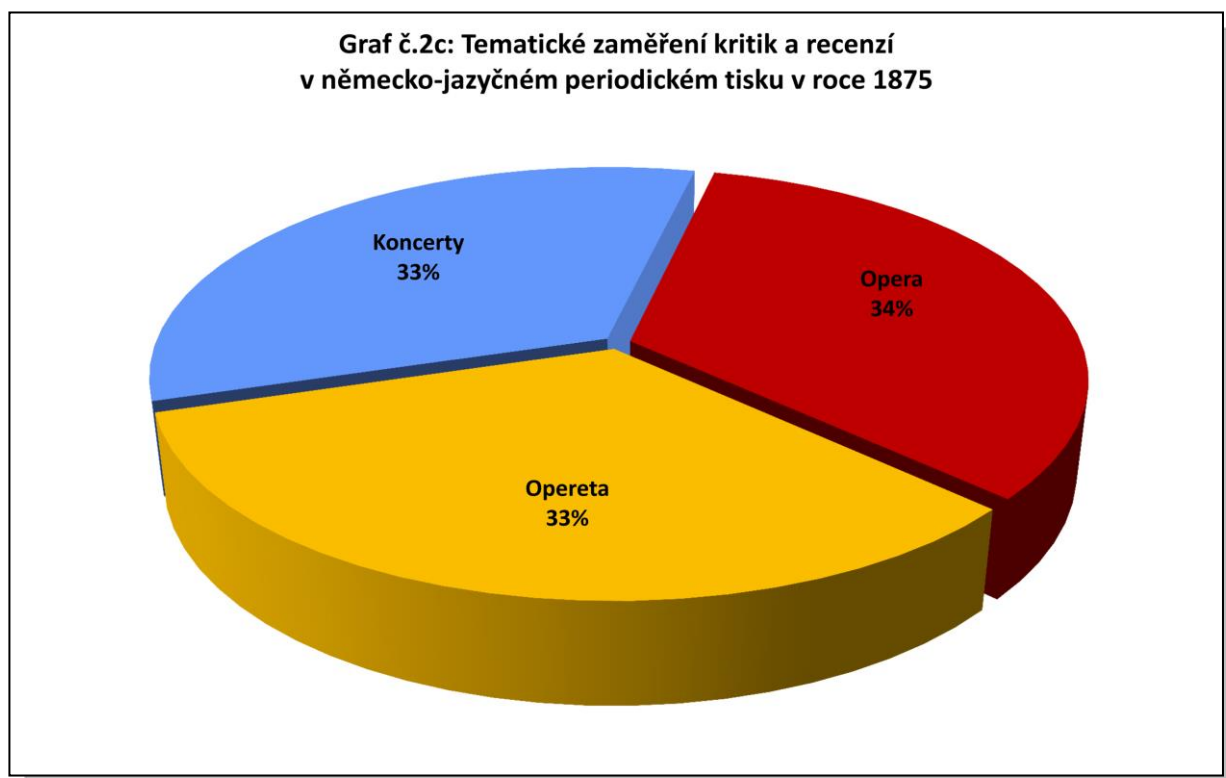
4.2. Kvantitativní obsahová analýza kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

4.2.1. Tematická diversita hudebně-kritické agendy

Jádro této rigorózní práce přináší výsledky analytického zkoumání německo-jazyčného periodického tisku, a to v oblasti žánrových útvarů kritik a recenzí. Poté, co byla analyzována tematická diversita, žánrová diferenciaci i rozsah hudební agendy ve výše uvedeném mediálním a časovém prostoru, lze přistoupit k analytickému zkoumání konkrétních žánrů hudební agendy. V souvislosti se zkoumáním této otázky lze terminologicky zpřesnit a vymezit zkoumanou část hudební agendy jako hudebně-kritickou agendu. Tzn., vymezujeme-li hudební agendu jako soubor hudebních témat, kterými se periodika zabývají, pak hudebně-kritickou agendu lze dále zpřesnit jako soubor hudebních témat v kritikách a recenzích. Jak již bylo uvedeno v prvotních výstupech kvantitativní obsahové analýzy, a to v kapitole 4.1.2., je žánrový útvar kritiky a recenze s podílem čtyřiceti čtyř procent v hudební agendě jednoznačně převažující a hudebními žurnalisty při zpracování hudebních témat nejvíce preferovaný. Otázka tematické diversity kritik a recenzí byla řešena analyzováním všech získaných textových útvarů ve sledovaném období 1875-1884. Výstupem této analýzy je procentuální diversifikace hudebně-kritické agendy v německo-jazyčných lokálních médiích, tak jak je znázorňuje graf č.1c:

Z výše uvedeného grafu je patrné, že hudebně-kritická agenda byla z padesáti procent tvořena kritikami a recenzemi na téma „OPERA“⁹³. Druhým nejfrekventovanějším tématem, a to třiceti jedněmi procenty, pokrývá hudebně-kritickou agendu téma „KONCERTŮ“⁹⁴. Dle získaných údajů je zřejmé, že témata opery a koncertů byla v kritikách a recenzích dvěma nosnými pilíři. Další témata se v kritikách a recenzích promítla pod desetiprocentní hranicí. Konkrétně témata „OPERETA“⁹⁵ se sedmiprocentním podílem, kritiky a recenze, v nichž docházelo ke smíšení témat, jsou označeny kategorií „OPERA, OPERETA“⁹⁶ a v kritikách se objevily ve čtyřech procentech. Velice zajímavým tematickým zaměřením je kritické zpracování profilu konkrétní osobnosti z hudební sféry. „PROFIL OSOBNOSTI“⁹⁷, jak byla označena tato tematická kategorie, přinášely kritiky a recenze v pěti procentech z celkové hudebně-kritické agendy. Kritiky a recenze tematicky nevyhraněné, jež nebylo možno jednoznačně zařadit do výše uvedených tematických kategorií, byly vedeny v kategorii „JINÉ“ (3%). V konkrétních sledovaných letech byl procentuální poměr témat hudebně-kritické agendy proměnný, tak jak níže detailně demonstrují grafy č.2c - č.10c.

93. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 28.11.1881 č.271 str.4 roč.2; (*Feuilleton. Olomoucké tlachání*).

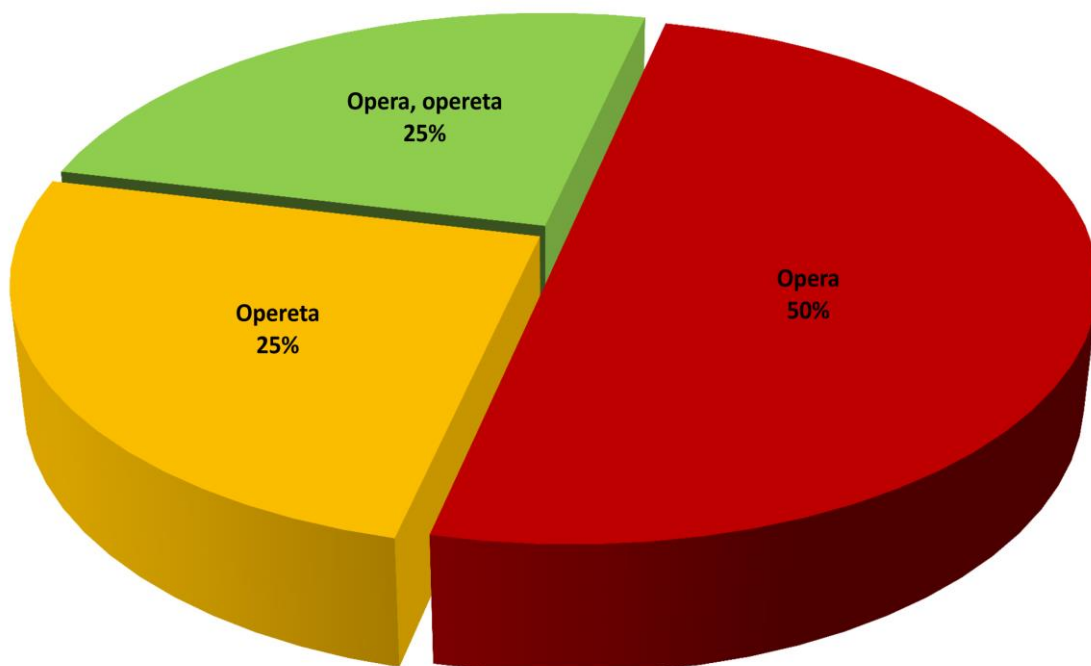
94. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 22.11.1881 č.266 str.5 roč. 2; (*Velký citerový koncert*).

95. *Olmützer Zeitung* ze dne 23.1.1876 č.10 str.7 roč.2; (*Rubrika Theater. Opera, opereta*).

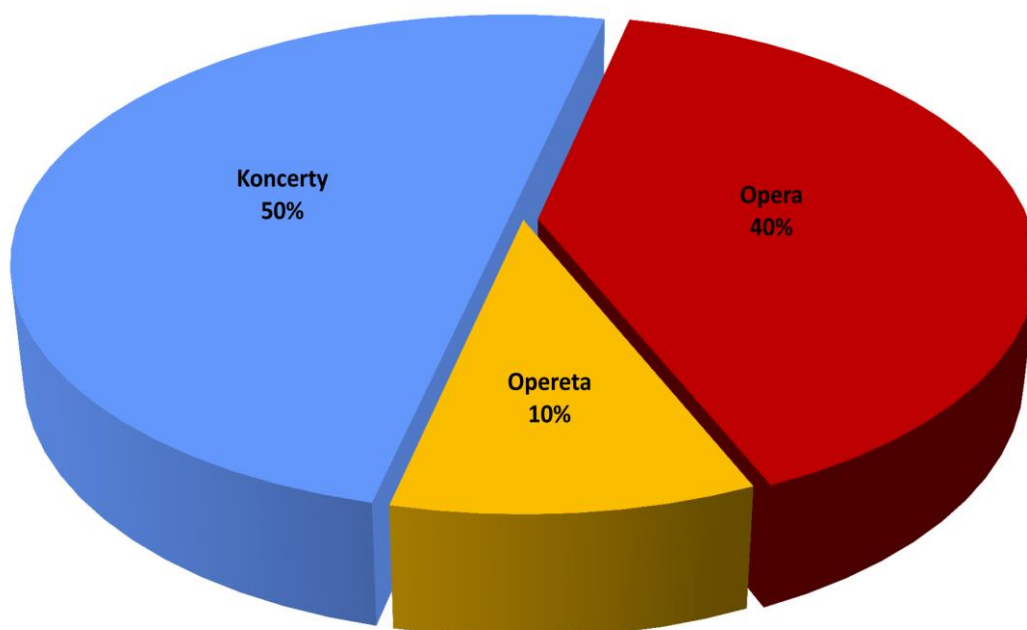
96. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 23.04.1881 č.92 str.1-4 roč.2; (*Fejeton. Poznámky k divadelní sezóně 1880-1881 olomoucké scény*).

97. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 15.10.1881 č.235 str.1 roč.2; (*Fejeton. Maurice Dengremont*).

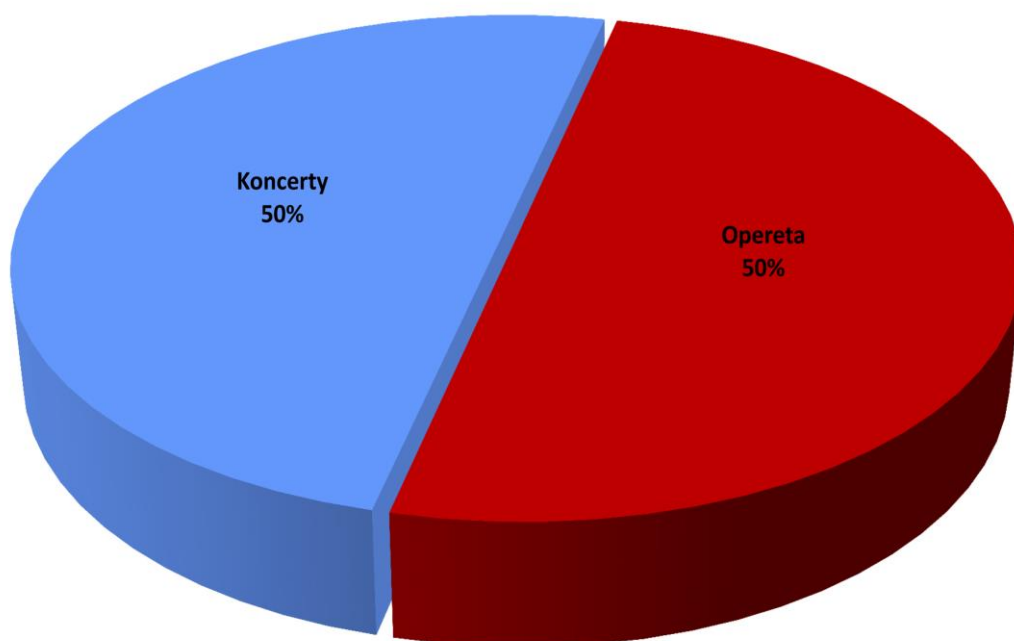
Graf č.3c: Tematické zaměření kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876

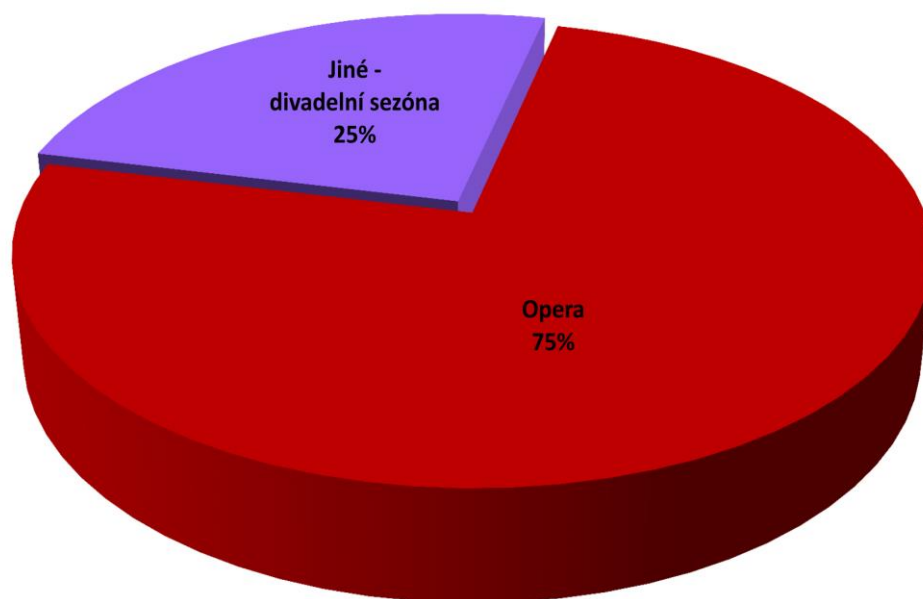
Graf č.4c: Tematické zaměření kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878

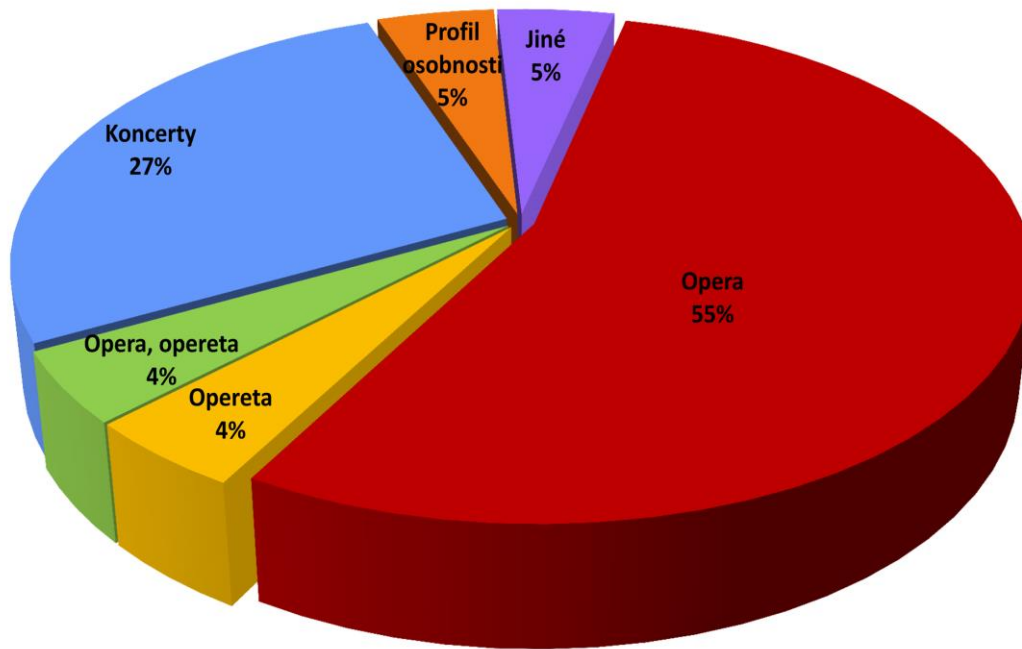
**Graf č.5c: Tematické zaměření kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879**

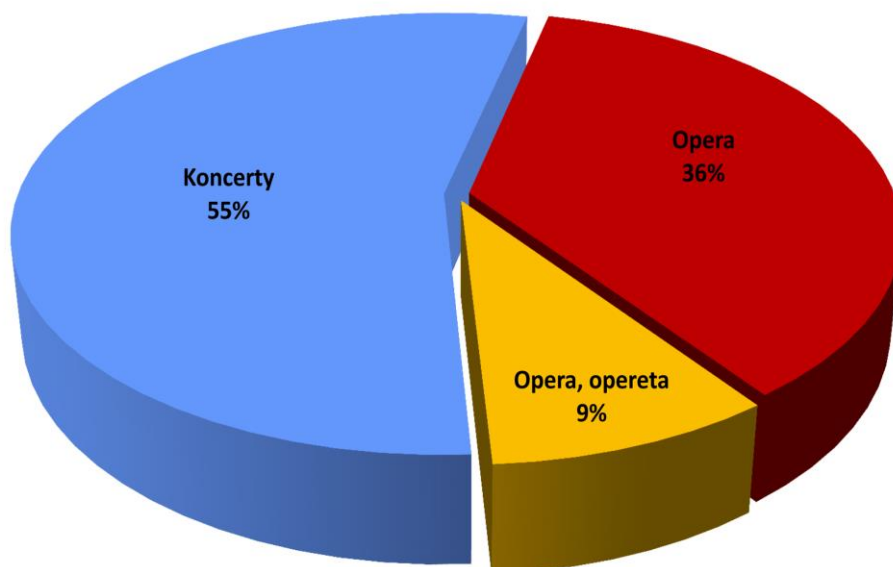
**Graf č.6c: Tematické zaměření kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880**

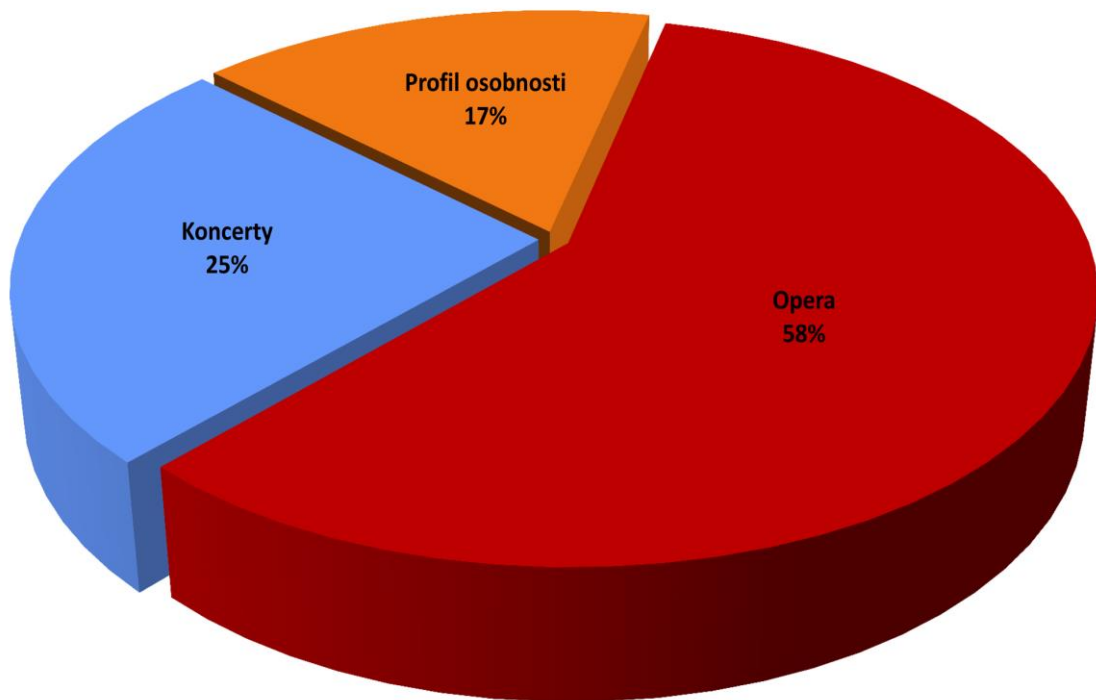
**Graf č.7c: Tematické zaměření kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881**

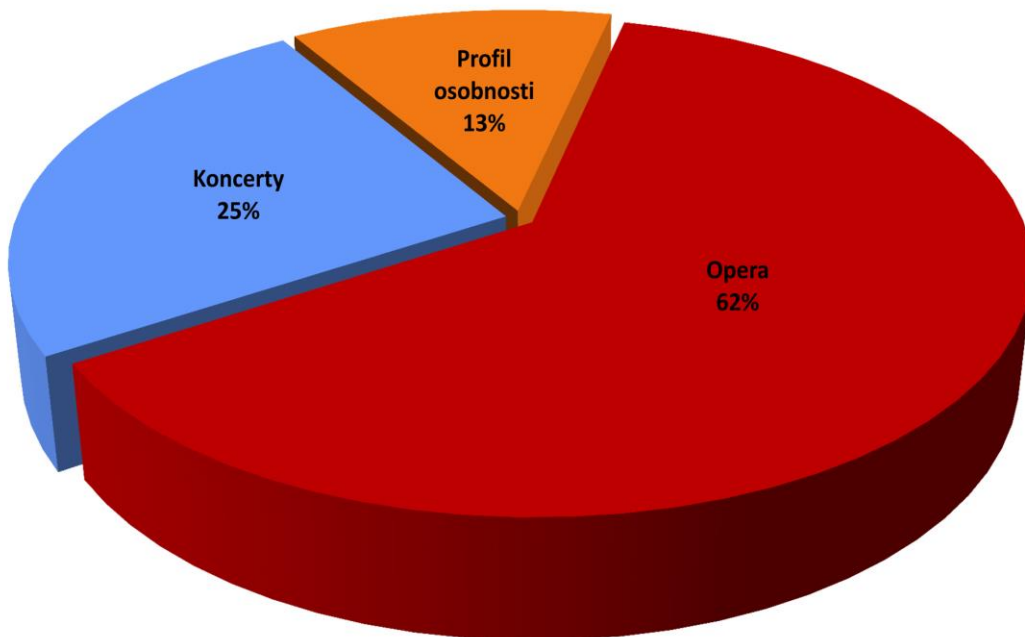
**Graf č.8c: Tematické zaměření kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882**

Graf č.9c: Tematické zaměření kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883

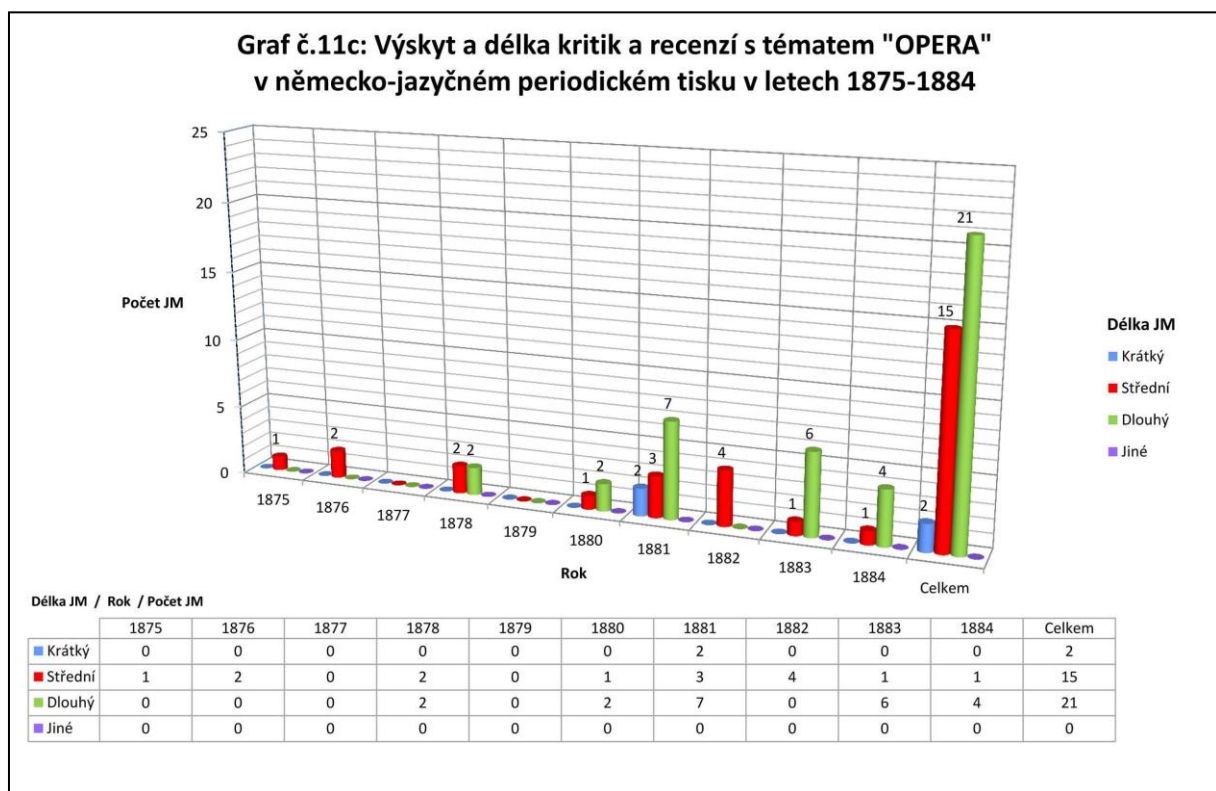

Graf č.10c: Tematické zaměření kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1884

4.2.2. Analýza rozsahu hudebně-kritické agendy

Téma opery bylo v hudebních kritikách a recenzích dominantní a hudebními žurnalisty velmi referované. Detailní analýzu tohoto tématu v hudebně-kritické agendě lze dále vyhodnotit podle rozsahu resp. délky kritik a recenzí s tímto tématem. Takto zpracované výstupy přináší graf č.11c, který průkazně zobrazuje výskyt tématu opery

v kritikách a recenzích s mapováním délky jednotlivých měrných jednotek resp. textů. Jak je patrné z průřezu jednotlivými roky, téma opery od roku 1880 pozvolna narůstá a zvyšuje se četnost výskytu výše determinovaných textů, a to zejména v rozsahu středním⁹⁸ (tj. od dvaceti do padesáti) a dlouhém⁹⁹ (od padesáti řádků a více). Krátké kritiky a recenze s tímto tématem jsou ve sledované časové periodě zaznamenány pouze čtyři. Tato skutečnost je dána fakticky tím, že kritiky a recenze oper, jakožto hodnotící útvary se čtenářsky atraktivním tématem, vyžadovaly po recenzentovi nejenom vlastní subjektivní evaluační vhléd na operní představení, nýbrž také jisté kompendium odborných znalostí, což kladlo větší nároky

98. Mährisches Tagesblatt ze dne 9.4.1881 č.81 str.5 roč.2; (*Z divadla*).

99. Mährisches Tagesblatt ze dne 21.10.1880 č.109 str.6 roč.1; (*Hugenoti*).

na délku těchto útvarů. V těchto hodnotících útvarech se často promítala osobní a místní znalost poměrů v operní sféře. Například list *Mährisches Tagesblatt* ze dne 23.04.1881¹⁰⁰ kritizuje nevhodnou operní dramaturgii i výběr hostujících umělců: „... K tomu chybí domácí cvičení pohostinských vystoupení a vystoupení jednotlivých hostů v kusech nebo v operách, které nám byly hrány do omrzení. Jako příklad lze uvést *Fausta a Troubadúra*. Bude-li jednou existovat hnutí proti hostům, pak nebude s to naplnit divadlo, ani při účinkování tak vynikajících umělců jako je například pan Robert. Potom bude marné vymýšlet lákadla. Nejlepším lákadlem je a zůstává, jak pro naše tak pro všechna ostatní divadla, solidní repertoár, který se opírá o dobré síly.“ Žurnalisté v kritikách nejenom rozsáhle pojednávali o operním repertoáru, ale také obšírně hodnotili jednotlivé interpretační výkony: „...Kromě kvadratury *Slunce* nám nabídnul nově inscenovaný „*Prorok*“ také jiné objevy, k nimž musíme dobře počítat „kompaktní“ hlas sl. Nicolai. Co je to „kompaktní“ hlas? Bude se ptát s podivem čtenář. Hanslik II. o tom říká následující: „Hlas sl. Nicolai je ušlechtilý a kompaktní, stěsnaný, poddajný a zvučný, jakož i velmi přístupný modulacím, rovněž prostřednictvím stoupání, jako také prostřednictvím komprese a tlumení. Slečna Nicolai měla mimořádně dobré výkony, které poté mohou do nekonečna vzrůstat.“ Do nekonečna! To ovšem znamená, že dobré výkony sl. Nicolai neberou konce, že tyto jsou natahovány jako na gumové šňůře nebo jsou také nabízeny posluchačům k ochutnání v pryžové formě. Ve všem je sl. Nicolai rozená wagneriánská pěvkyně, která se svými nekonečnými výkony hravě zvládá také „*Mistrovy*“ nekonečné melodie, a tímto působí a ovlivňuje ostatní pěvce Wagnerových oper. Méně dobře vychází z naší kritiky sl. von Steinburg. „Její hlas málo nebo vůbec nebytní,“ říká, „ale také se jenom málo stlačuje.“ Nešťastnice! „*Odchylky*“ zpěvu a přednesu u obou dam, o nichž je řeč, jsou z jedné třetiny v řeči, což dále znamená, že při uvedení „*Proroka*“ bijí do očí. A sice, co se týká rozdílnosti hlasů, v obou duetech, které obě dámy zpívaly dohromady.“ Poslední objasnění je pro nemuzikální laiky zvláště cenné, jak lehce by mohlo toto svádět k mínění, že sl. Nicolai by měla zpívat v každém případě se svým postačujícím „kompaktním“ hlasem oba duety sama, a přitom „měla hned slavnostní, vážnou, hned „naříkavou“ tvář.“¹⁰¹

Dále žurnalisté v kritikách podrobně popisují poměry v opeře: „V opeře to byly krásné, zvučné hlasy dam Doré a König, důkladné vyškolení sl. Schipek, která vzbudila zájem,

100. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 23.04.1881 č.92 str.1-4 roč.2; (Fejeton. Poznámky k divadelní sezóně 1880-1881 olomoucké scény).

101. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 28.11. 1881 č.271 str.4 roč.2; (Feuilleton. Olomoucké tlachání).

a ve frašce vynikla hlasově silná pěvkyně sl. Leeb. V mužském personálu náleží nepochybně do prvního pořadí tenorista pan Wetlinger. Byl činný „primo uomo“ sezóny. Olomoucké jeviště mělo sotva kdy tak brilantními hlasovými prostředky vyvedeného tenoristu, který tohoto času nařídil zaplatit řádné pěvecké vzdělání angažovaným členům, a proběhnou roky, než nám příznivá náhoda opět přinese takového pěvce. V opěře působí vedle něho zasloužilý pan Chlumetzký, jehož osvědčená síla nyní již rok tvoří oporu naší opery a snaživý syn Ferdinanda Hellerse, barytonista pan Paul Hiller.¹⁰² Je zřejmé, že z výše popsaných důvodů a hudebně-žurnalistických záměrů byly tyto texty koncipovány ve větším tiskovém rozsahu. S touto hypotézou korespondují celkové výsledky grafu č.11c, kdy dlouhých kritik a recenzí s tématem bylo zachyceno dvacet jedna a středních patnáct. Procentuální vyhodnocení délky kritik a recenzí s tématem opery, a to v časové periodě, vyhodnocuje graf č.17c (str.78).

Ve srovnání s operou a výše uvedenými závěry téma operety nebylo ze strany hudebních žurnalistů zpracováváno tak často. I v případě, pokud by bylo přihlédnuto ke kategorii smíšené, v níž se vyskytují kritiky a recenze jak s operetní i operní tematikou (viz graf č.13c na následující straně), přesto získané údaje nedosahují hodnot obdobných pro operní téma. Ve sledovaných letech 1875-1884 byl zachycen výskyt pěti kritik a recenzí s tématem opereta, a to ve střední délce¹⁰³, tj. od dvaceti do padesáti řádků (viz graf č.12c na následující straně). Korelativní analýza smíšených kritik a recenzí s operním a operetním tématem nabízí výsledek tří takto zaměřených útvarů, a to v rozsahu středním¹⁰⁴ (pro jednu kritiku) a dlouhém¹⁰⁵. Na základě těchto výsledků lze dovozovat, že téma operety nebylo pro německo-jazyčný lokální tisk tak nosné jako téma opery. Jistou roli v tomto zaměření s největší pravděpodobností měla operetní dramaturgie městského divadla, množství, výběr, dostupnost témat z této oblasti na lokální i mezinárodní úrovni, či atraktivnost tohoto tématu pro čtenáře jako i záměr novin poskytnout tomuto tématu tiskový prostor. Procentuální vyhodnocení délky kritik a recenzí s tématem operety, a to ve sledované časové periodě, vyhodnocuje graf č.18c (str.78) a graf č.19c (str.79), který tento aspekt vyhodnocuje pro smíšená témata opery a operety.

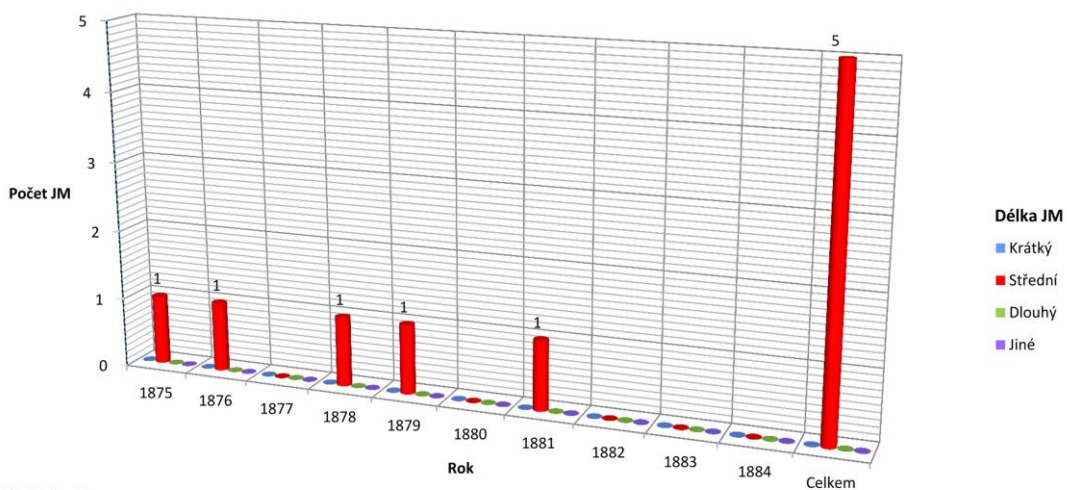
102. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 23.04.1881 č.92 str.1-4 roč.2; (Fejeton. Poznámky k divadelní sezóně 1880-1881 olomoucké scény).

103. *Das deutsche Volksblatt für Mähren* ze dne 15.1.1879 č.3 str.3 roč.8; (Z OPERY) Geneesova opereta „der Seecadet“.

104. *Olmützer Zeitung* ze dne 4. 1. 1882 č. 581-683, r. VIII, str. 3; (Z divadla).

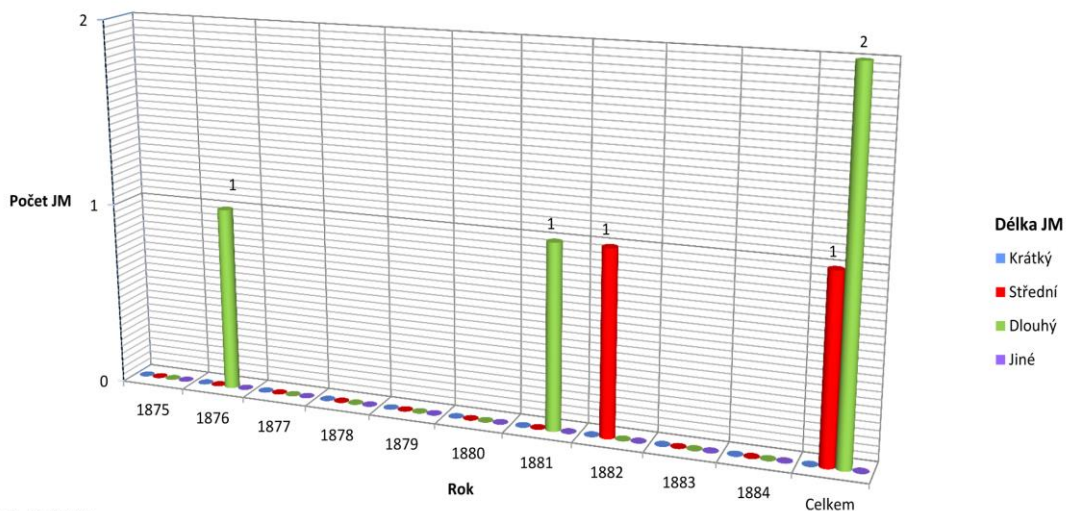
105. *Olmützer Zeitung* ze dne 30.1.1876 č.11 str.2-3 roč.2 Rubrika Feuilleton. (Zvesela a vážně).

Graf č.12c: Výskyt a délka kritik a recenzí s tématem "OPERETA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

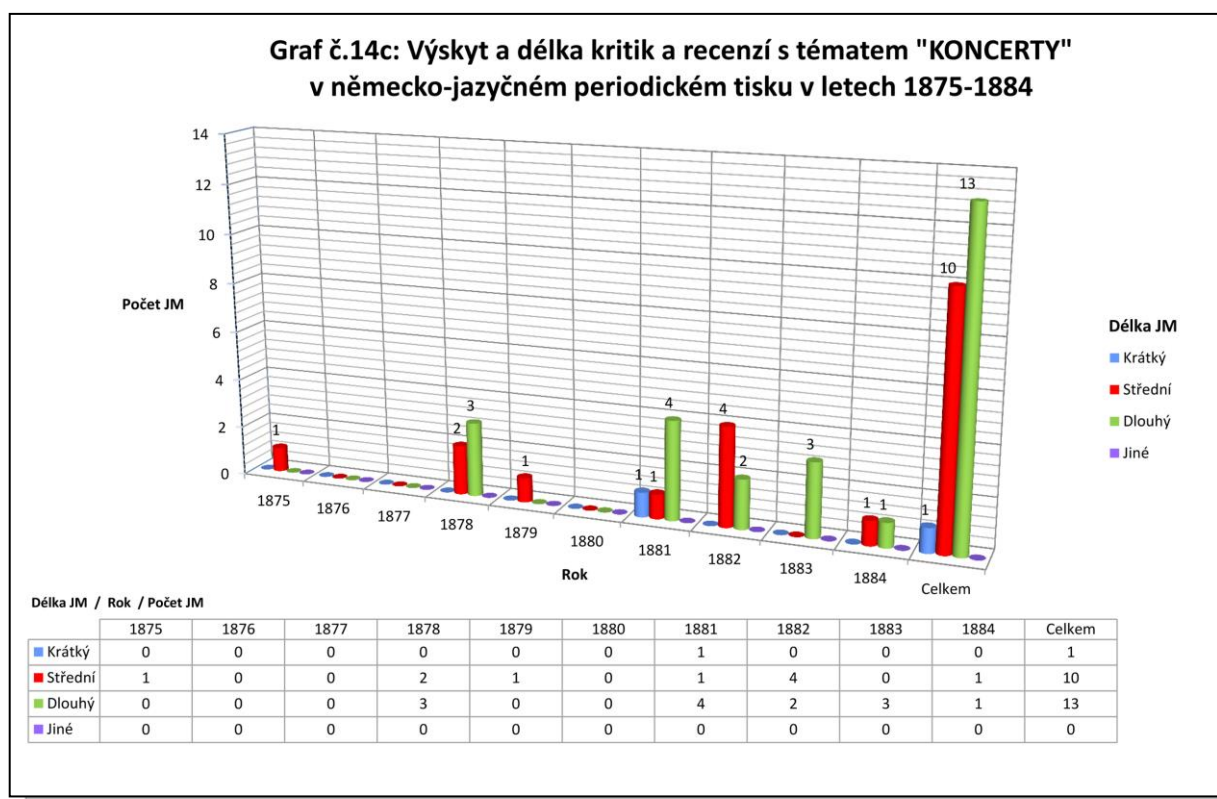
Délka JM / Rok / Počet JM	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	Celkem
Krátký	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Střední	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	5
Dlouhý	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jiné	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Graf č.13c: Výskyt a délka kritik a recenzí s tématem "OPERA, OPERETA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

Délka JM / Rok / Počet JM	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	Celkem
Krátký	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Střední	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Dlouhý	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2
Jiné	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Témata koncertů měla v německo-jazyčném mediálním prostoru znatelně frekventovaný výskyt, což názorně dokládá graf č. 14c. Četnost výskytu je ovlivněna množstvím a rozmanitostí

koncertního života v 2. polovině 19. století, jako i samotná atraktivita těchto koncertních vystoupení pro posluchače a čtenáře. I když jsou roky 1876, 1877, 1880 prázdné výskytu těchto témat v hudebních kritikách či recenzích, v těchto letech se přesouvá zájem hudebních žurnalistů na jiné žánry, přesto je výsledná analýza nanejvýše uspokojivá. V deseti případech jsou zaznamenány hudební kritiky či recenze s tématem koncertů v rozsahu středním¹⁰⁶ a ve třinácti v rozsahu dlouhém¹⁰⁷. Pouze v jednom případě se jedná o krátký hudebně-kritický útvar¹⁰⁸. Lze se tedy ztotožnit s předchozími závěry a také u tohoto tématu konstatovat fakt, že „koncertům“ je poskytován poměrně rozsáhlý tiskový prostor. Procentuální vyhodnocení délky kritik a recenzí s tématem koncertů, a to ve sledované časové periodě, vyhodnocuje graf č.20c (str.79). Jak již bylo podrobně rozvedeno v rámci

106. Mährisches Tagesblatt ze dne 24.2.1884 č.45 str.4. roč.2; (Koncert mužského pěveckého spolku).

107. Olmützer Zeitung ze dne 25.4.1883 č.716 str.1 roč.IX; Podčárník. Koncert Žerotína.

108. Mährisches Tagesblatt ze dne 15.11.1881 č.260 str.4 roč.2; (Divadlo).

korelativních výsledků analýzy hudební agendy, kapitole 4.1.1., žurnalisté reflektovali koncertní dění v celé jeho šíři. Kritiky a recenze s tímto tematickým zaměřením reflektovaly a v podstatě kopírovaly aktuální koncertní dění, ať již v rámci spolkových koncertních aktivit, vojenských kapel, benefičních a dobročinných koncertů či pohostinských vystoupení tuzemských i zahraničních těles a sólových umělců.

Do zorného pole hudebních žurnalistů v německo-jazyčném periodickém tisku při recenzování koncertního života začínají od roku 1881 pronikat rovněž tzv. „slovanské“ koncertní vystoupení. Porovnávajíc „německé“ a „slovanské“ v hudbě, příp. v interpretaci konkrétních děl, pouštějí se němečtí žurnalisté do srovnávání národních odlišností v hudební kultuře, rozdílností v hudebním citění i mentalitě obou národů. Dne 14.5.1881 list *Mährisches Tagesblatt*¹⁰⁹ zveřejňuje kontroverzní recenzi slovanského koncertu, kterou uvádí takto: *„Pomalú, ale jistě kráčí vpřed smíření našich obou zemských národů, může to být také ještě velmi negováno ze strany nepolepšitelného konstitučního tisku. Konečně byla nalezena neutrální půda, na níž se setkáme a podáme si ruce. Tím místem není míněna aréna poslanecké sněmovny, nýbrž v koncertním sále se lid pasuje a vzájemně bije. Podle jisté a spolehlivé zprávy, která pochází z oficiálních institucí, a tak je vyloučena každá pochybnost, se minulou sobotu konal v lokalitách olomouckých střelnic, velký slovanský koncert, při kterém se rozezněly – čtenáři, čti a žasni – tóny Wagnerovy hudby...“* Stává se a lze doložit, že se na základě tendenčně a ostře laděných komentářů¹¹⁰, ať již obecných či s hudební tematikou, žurnalisté nechávají strhnout dobovou náladou k tendenčním závěrům, atakujícím textům zavdávajícím k pŕtkám a národnostní nevráživosti. Přesto, a na základě shromážděných hudebních kritik, se nabízí hypotéza, že publikované kritiky tzv. „slovanských koncertů“ v německo-jazyčných periodících „dláždí cestu“ k pozvolnému národnímu porozumění. Ochota informovat a recenzovat, a to nikoliv tendenčně, jednostranně, ale nezaujatě, odborně a profesionálně také slovanské koncertní události¹¹¹ svědčí o zájmu, rodícím se vzájemném národním respektu.

109. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 14.5.1881 č.110 str.1-2 roč.2; (Fejeton. *Olomoucké tlachání*).

110. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 6. 10. 1883 č. 229 s. 1 r. 4; *Olomoucké povídání. České stížnosti na školní slavnost v Pavlovičkách*.

111. *Olmützer Zeitung* ze dne 23.11.1881 č.569 str.1 roč.7 *Feuilleton. Koncert*.

Mährisches Tagesblatt ze dne 21.11.1881 č.265 str.2 roč.4; (*Slovanský koncert*).

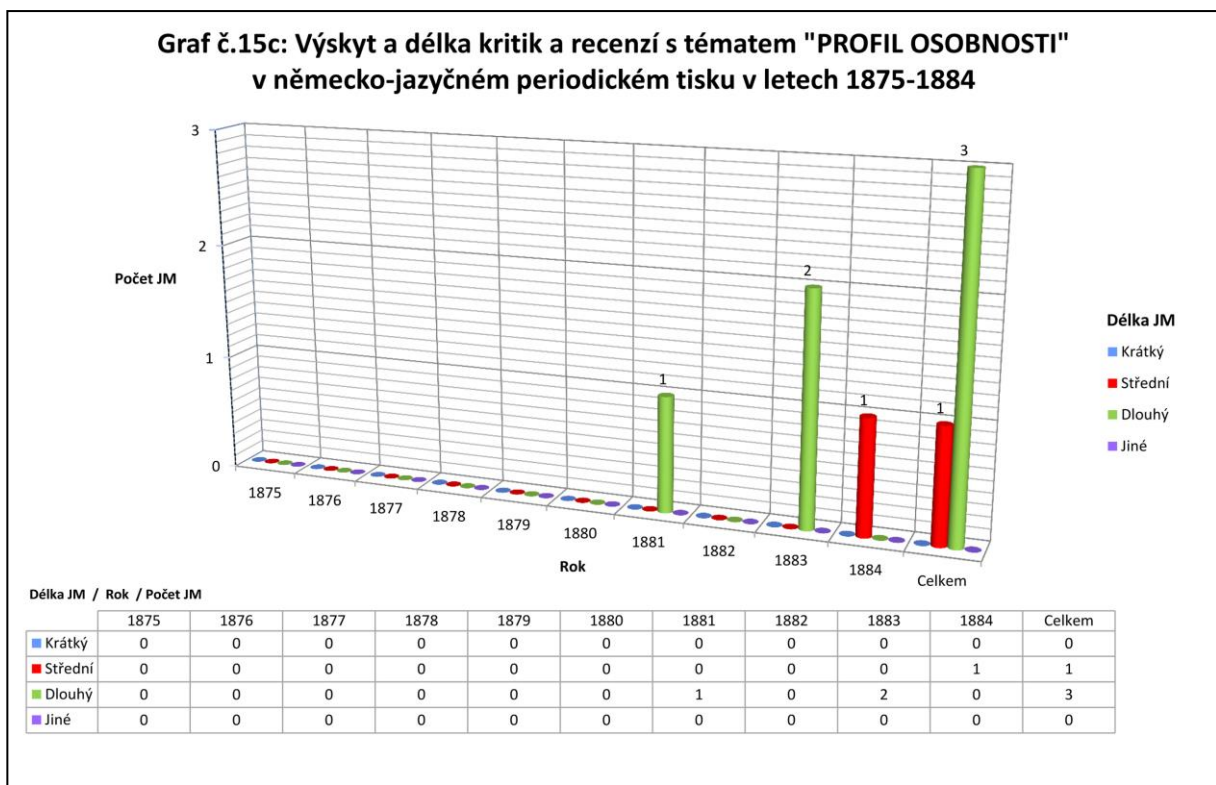
Olmützer Zeitung ze dne 19. 4. 1882 č. 611, ročník VIII, strana 1; *III. koncert pěvecko – hudebního spolku „Žerotín“*.

Olmützer Zeitung ze dne 4.9.1882 č.659 r.VIII s.1; *Ondříčkův koncert*.

Olmützer Zeitung ze dne 29.11.1882, č.675 r.VIII s.3; *Koncert*.

Olmützer Zeitung ze dne 25.4.1883 č.716 s 1, r.IX; *Podčárník. Koncert Žerotína*.

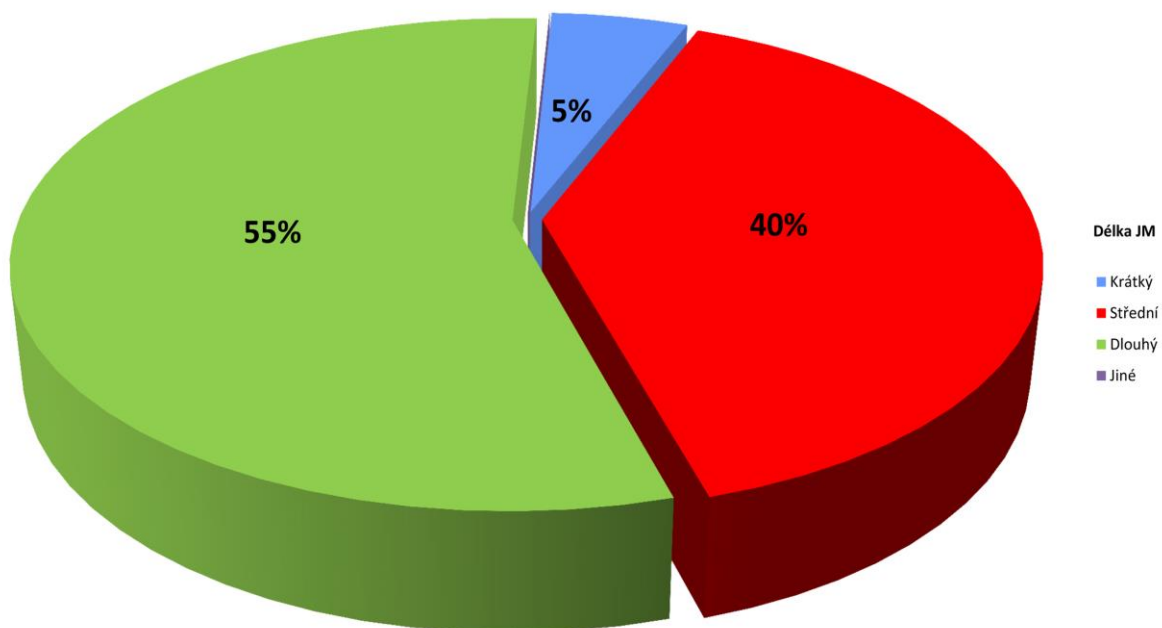
Ve srovnání s analyzovanými tematickými oblastmi hudebně-kritické agendy působí téma profil osobnosti¹¹² ve svých výsledcích velmi poskrovně. Výskyt čtyř hudebních kritik s tímto tématem je zcela zastíněn tématy opery či koncertů. Pokud ovšem zohledníme historické souvislosti a fakt, že moderní žurnalistika hledala nové formy, poté se také v hudební

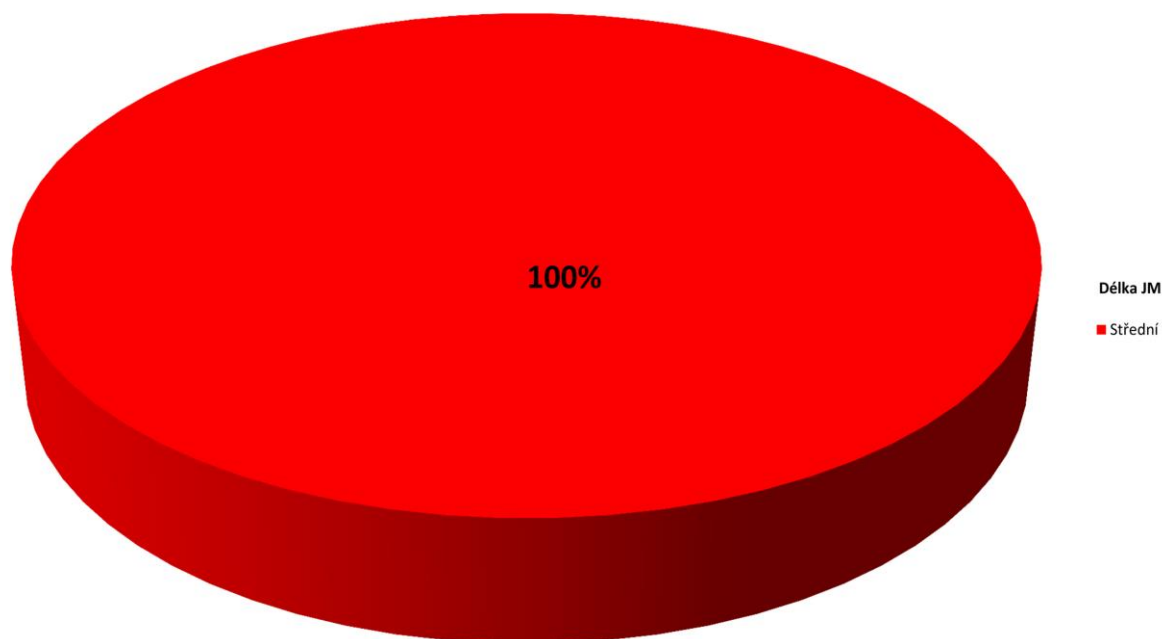
žurnalistice profilovaly nové žánry, které mohly aktuálně oslovovat stále rostoucí skupiny čtenářů. Profil osobnosti lze chápat jako téma nové, zaměřující se na konkrétní osobnost z hudební sféry. V tomto tématu se hudební žurnalisté odvažovali experimentovat, zveřejňovali například své postřehy ze setkání s touto osobností, což předznamenávalo pozdější žánry interview nebo reportáží. Pak u výsledků této analýzy musí být nutně vyzdvížen fakt, že samotným přínosem je záchyt těchto čtyř útvarů, neboť to dokládá, že se německo-jazyční hudební žurnalisté aktivně podíleli na formování hudební žurnalistiky jako takové, na hledání nových témat a na ně navazující transformaci existujících či dostupných hudebně-publicistických žánrů v žánry nové. Procentuální vyhodnocení délky kritik a recenzí s tématem profil osobnosti, a to ve sledované časové periodě, zobrazuje graf č.21c (str.80).

112. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 2. 10.1883 č. 225 s. 1 - 2 r. 4; *Podčárník. Marie Wilt.*
Mährisches Tagesblatt ze dne 3. 10.1883 č. 226, s. 1 - 2 r. 4; *Podčárník. Marie Wilt.*

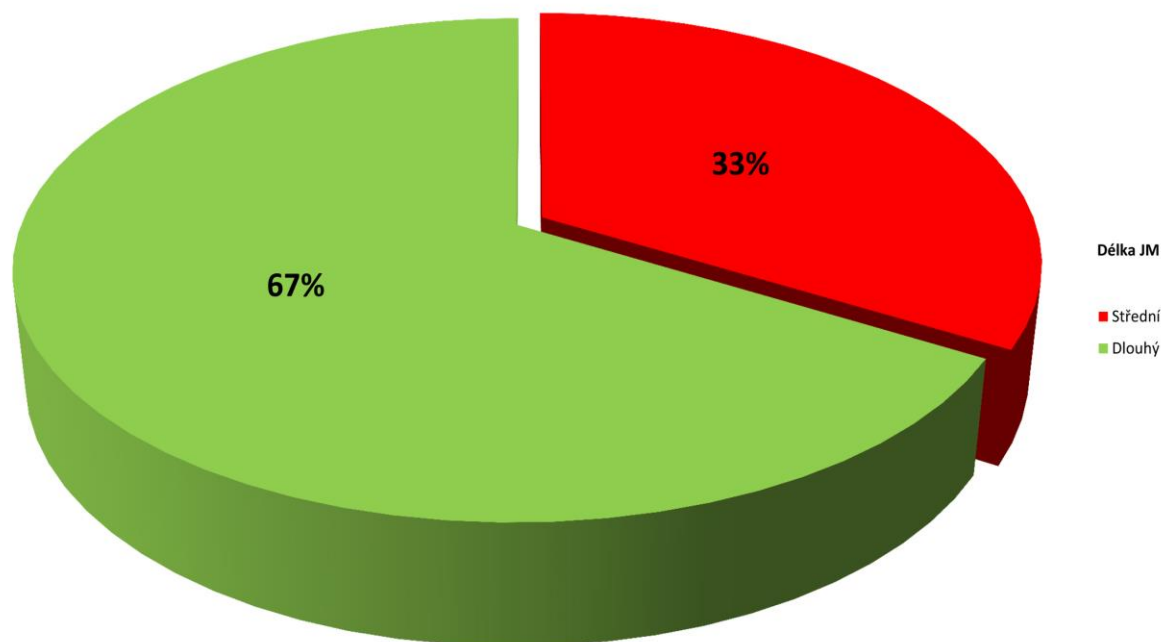
Graf č.17c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "OPERA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

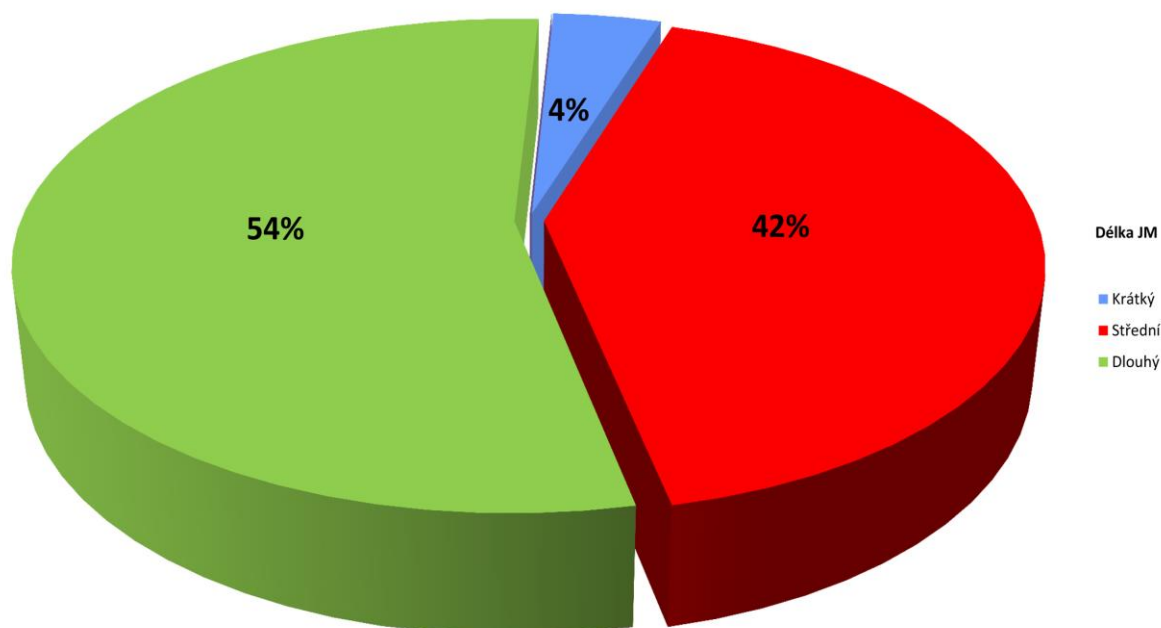
Graf č.18c: Procentuální pokrytí kritik a recenzí s tématem "OPERETA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

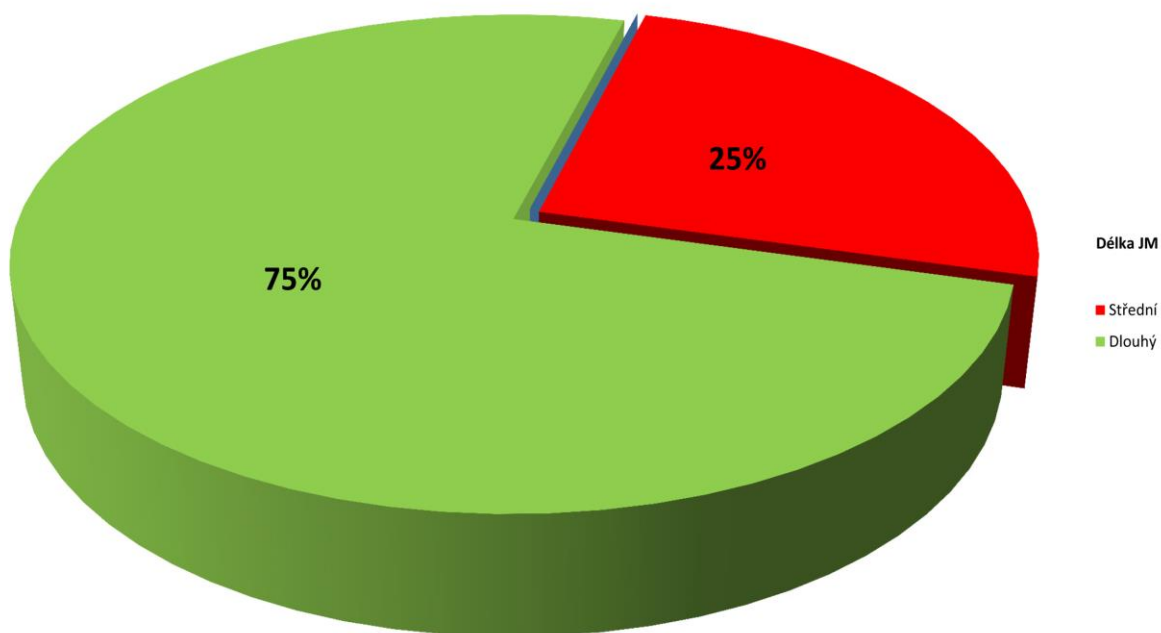
Graf č.19c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "OPERA, OPERETA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

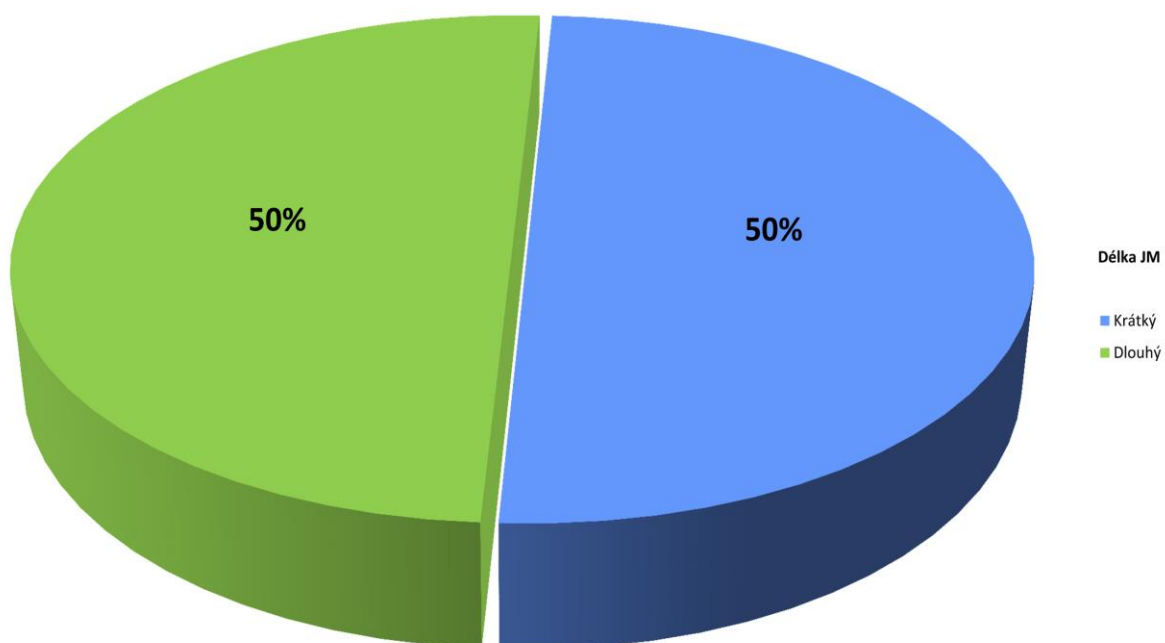
Graf č.20c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "KONCERTY" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

Graf č.21c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "PROFIL OSOBNOSTI" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

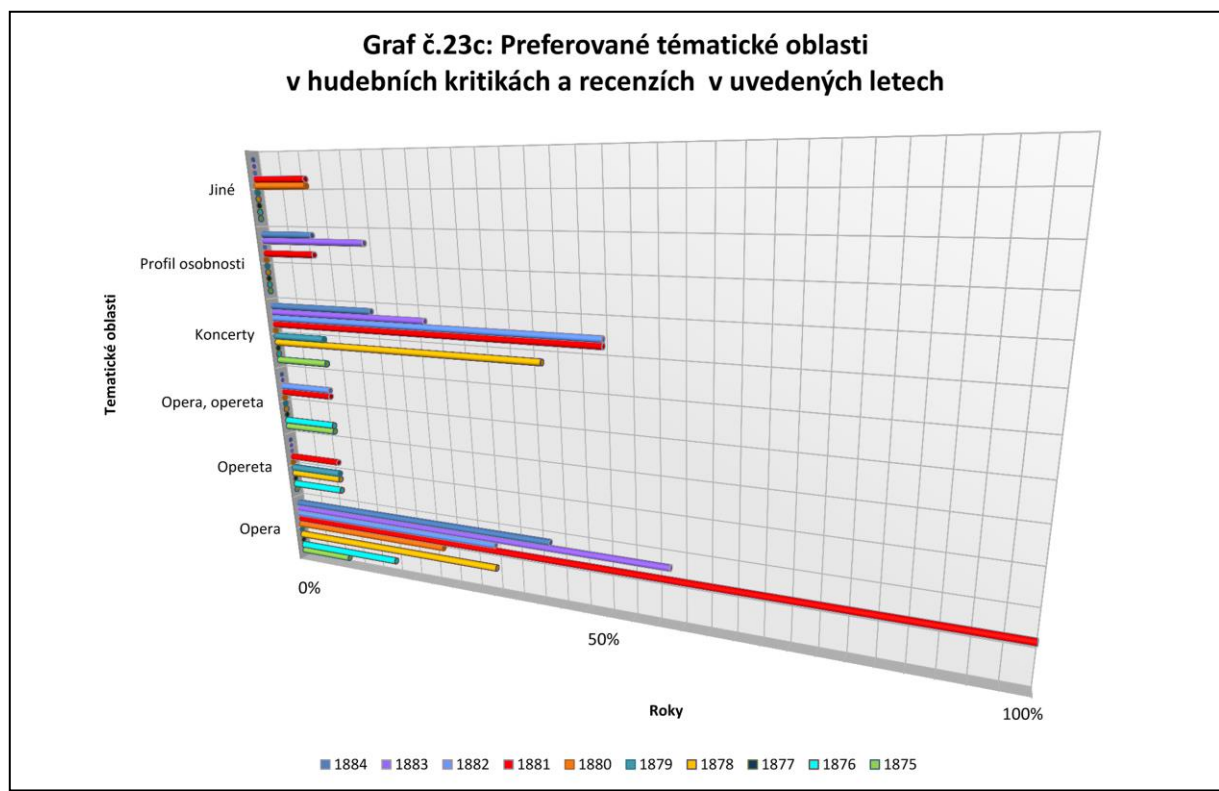

Graf č.22c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "JINÉ, SMÍŠENÉ, DIVADELNÍ SEZÓNA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

4.2.3. Tematické proměny, preference a vývoj hudebně-kritické agendy

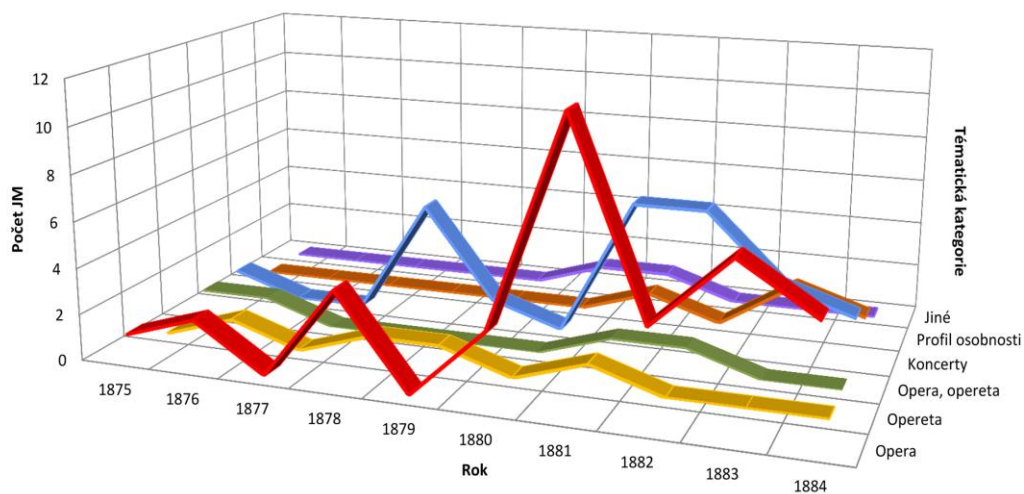
Preferenci a diversifikaci tematických oblastí v kritikách a recenzích dle sledovaných let zobrazuje graf č.23c. Na základě výsledků provedené analýzy lze učinit následující

závěr, že hudebně-kritická agenda byla v jednotlivých letech pokryta zejména tématy opery a koncertů. Proměny v tematickém zaměření kritik a recenzí ve sledované časové periodě resp. jejich tematický vývoj prochází zřetelným nárůstem v tematické oblasti opery.

Vývojová křivka tohoto tématu dosahuje nejvyšších hodnot v roce 1881, což odpovídá nejfrekventovanějšímu výskytu kritik a recenzí s tímto tématem. Velmi výrazně probíhá také vývojová křivka v užití tématu koncertů, a to zejména v letech 1878, 1881 i 1882. Témata operety, popřípadě smíšená témata operní a operetní působí ve vývojovém grafu č.24c (viz následující strana) spíše jako doplňující, přesto jejich existenci v německo-jazyčném periodickém tisku nelze opomenout. Důvody, proč je právě téma operety v denním periodickém tisku v kritikách a recenzích spíše upozaděno, byly již podrobně popsány výše. Pokud zohledníme byť nepatrný, ale přesto reálný nárůst tématu profil osobnosti, a to v závěru sledované periody, pak je spektrum témat a jeho vývojová dynamika v rámci žánrových útvarů kritik a recenzí kompletní.

**Graf č.24c: Tematický vývoj kritik a recenzí
v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884**

4.2.4. Ke komentářům z hudební i kulturní oblasti jako komponentní součásti hudebně-kritické agendy

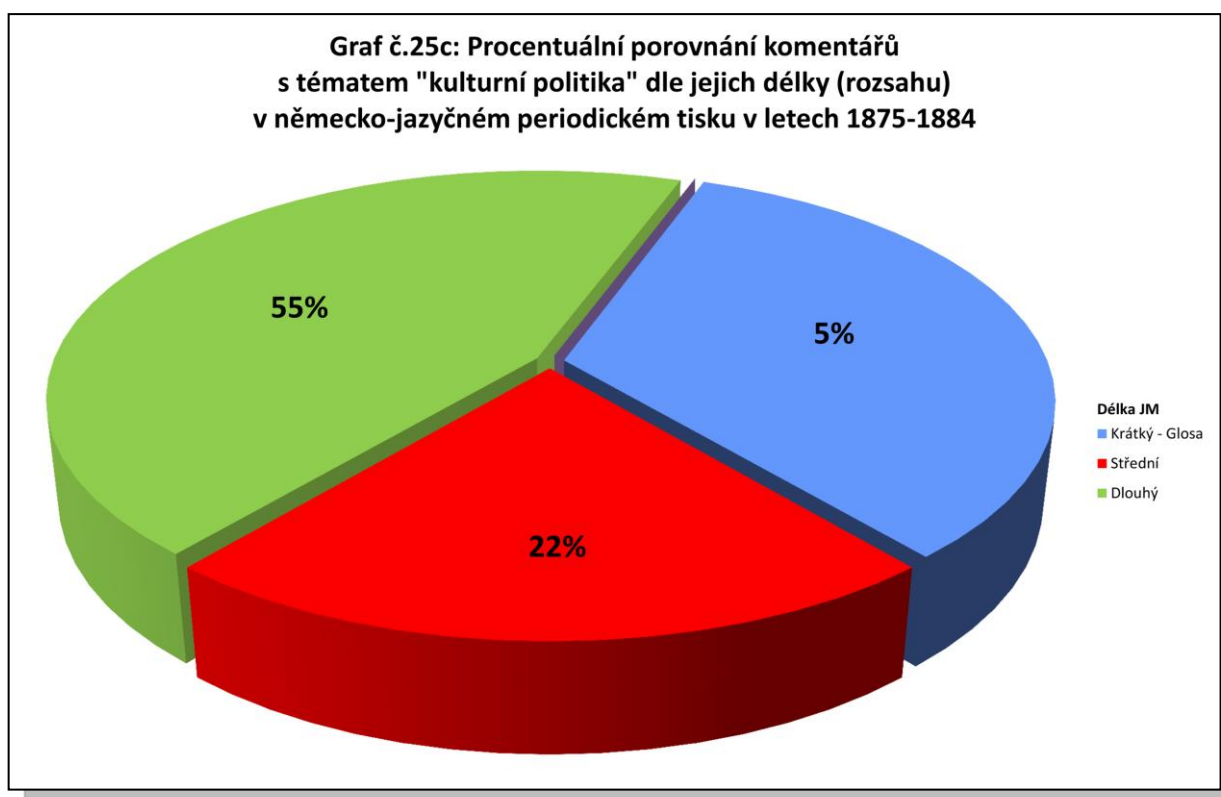
Komentáře z hudební popř. kulturní oblasti doplňovaly, zařazovaly či glosovaly události i dění tamtéž. Snad u žádného jiného žánru hudební žurnalistiky nelze nalézt takovou disproporci v rozsahu tj. délce jako u těchto komentářů. V německo-jazyčném tisku nejsou neobvyklé krátké miniaturní jedno- až dvou- větné útvary, glosující například dramaturgii, výpravu operety či opery¹¹³, angažmá operních umělců.

Jednu z těchto jedno-větných glos zveřejnil list *Olmützer Zeitung*¹¹⁴: „*Náš zasloužený baryton pan Mann uzavřel kontrakt s dvorním kapelníkem Jahnem, který zde prodlévá; Slyšeli jsme však, že přesto p. Bertalan zamýšlí tohoto umělce pro divadlo udržet, což my vzhledem k jeho krásnému hlasu schvalujeme.*“

113. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 21.11.1881 č.265 str.7 roč.2; (Z opery).

114. *Olmützer Zeitung* ze dne 25.12.1875 č.6 str.6 roč.1.

Na druhé straně jsou publikovány rozsáhlé (k rozsahu komentářů viz graf č. 25c) nikoliv pouze hodnotící, nýbrž téměř analytické texty, které přinášely množství názorových impulsů, v nichž žurnalisté zaujímali stanoviska například k tématům jako úloha tisku

a divadla¹¹⁵, zproštění funkce ředitele městského divadla¹¹⁶, požární ochrana divadla a bezpečnost publika¹¹⁷, otázka nízké návštěvnosti představení¹¹⁸. Jak je patrné tyto komentáře se vyjadřují nejenom k dění v kulturních institucích jako městské divadlo, glosují angažmá i další mezinárodní působení provinciálních umělců z domovské olomoucké scény, a zabývají se také dalšími aktuálními a pro tehdejšího čtenáře relevantními tématy. Tímto bylo téma, které řešil komentář pod názvem: Kdo zkomponoval operu Trubadúr?¹¹⁹, řešící problém autorských práv při uvádění oper jednotlivými evropskými operními domy. Spektrum témat těchto komentářů je široké a jejich výskyt v jednotlivých letech roste, jak je patrné z níže zveřejněného grafu č.26c.

115. *Olmützer Zeitung* ze dne 13.1.1877 č.63 str.1 roč.3.

116. *Das deutsche Volksblatt für Mähren* ze dne 12.1.1878 č.2 str.3 roč.7; Ředitel J. C. v. Bertalan.

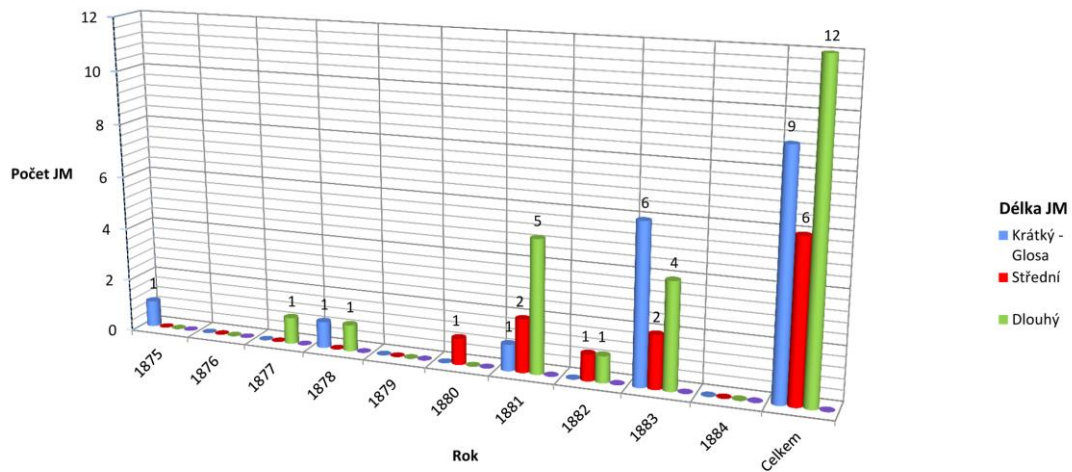
117. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 11.4.1881 č.82 str.4 - 5 roč.2; (*Ochrana divadla*).

Mährisches Tagesblatt ze dne 11.4.1881 č.82 str.7 roč.2; (*K bezpečnosti publika*).

118. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 11.31.10.1881 č.248 str.1 roč.2; (*Feuilleton. Olomoucké tlachání*).

119. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 21.11.1881 č.265 str.2 roč.2; *Kdo zkomponoval operu Trubadúr?*

Graf č.26c: Výskyt a délka komentářů s tématem "KULTURNÍ POLITIKA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

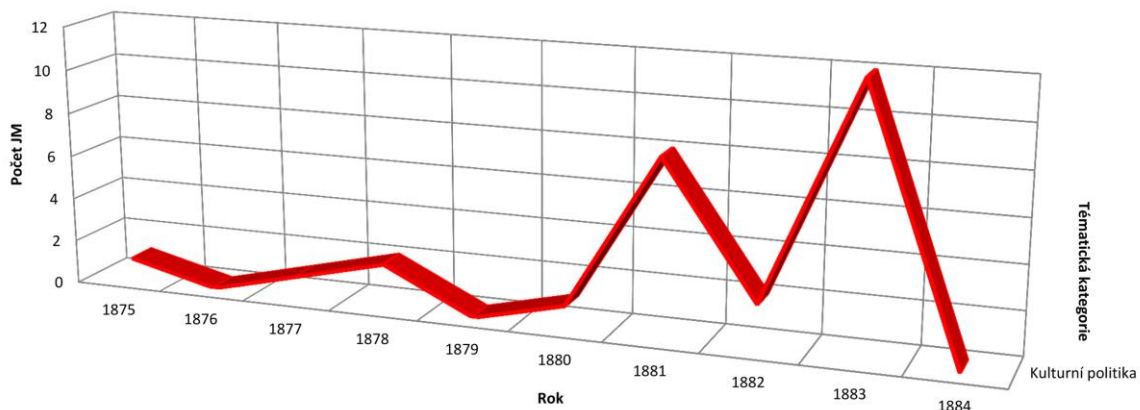
Délka JM / Rok / Počet JM

	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	Celkem
■ Krátký - Glosa	1	0	0	1	0	0	1	0	6	0	9
■ Střední	0	0	0	0	0	1	2	1	2	0	6
■ Dlouhý	0	0	1	1	0	0	5	1	4	0	12
■ Jiné	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Vzhledem k častému situování komentářů z hudební i kulturní sféry na titulní stranu, byly tyto útvary stěžejní pro vyjadřování stanoviska listu, s cílem ovlivnit popř. zainteresovat na daném problému čtenáře. Jelikož se ve většině případů nejednalo pouze o odborné popřípadě akademické komentáře, ale také o komentáře komentující personální obsazení nebo prosazující konkrétní osobnosti ve vedení významné kulturní instituce, jakým bylo Královské městské divadlo v Olomouci, nelze vyloučit, že kromě vyjadřování stanoviska listu byly uplatňovány do určité míry také záměry mocenských příp. zájmových skupin stojících ve vedení města. Jelikož se však jedná o hypotézu, pak by tato problematika měla být dále samostatně prozkoumána.

Také pro tento žánr bylo nutné analyzovat vývojové tendence v jednotlivých sledovaných letech. Vývojová křivka tohoto tématu dosahuje nejvyšších hodnot v roce 1883, což odpovídá nejfrekventovanějšímu výskytu komentářů s tímto tématem. Již od roku 1880 lze sledovat postupný nárůst v této žánrové oblasti. Na základě provedené analýzy lze proto konstatovat, že vývojové prognózy (viz graf č.27c na následující straně) komentářů z oblasti kulturní politiky jsou tedy progresivní, lze proto předpokládat jejich relevanci pro tehdejšího čtenáře a další progresi v letech následujících.

**Graf č.27c: Křivka vývoje komentářů s tématem "KULTURNÍ POLITIKA"
v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884**

Tématická kategorie / Rok / Počet JM

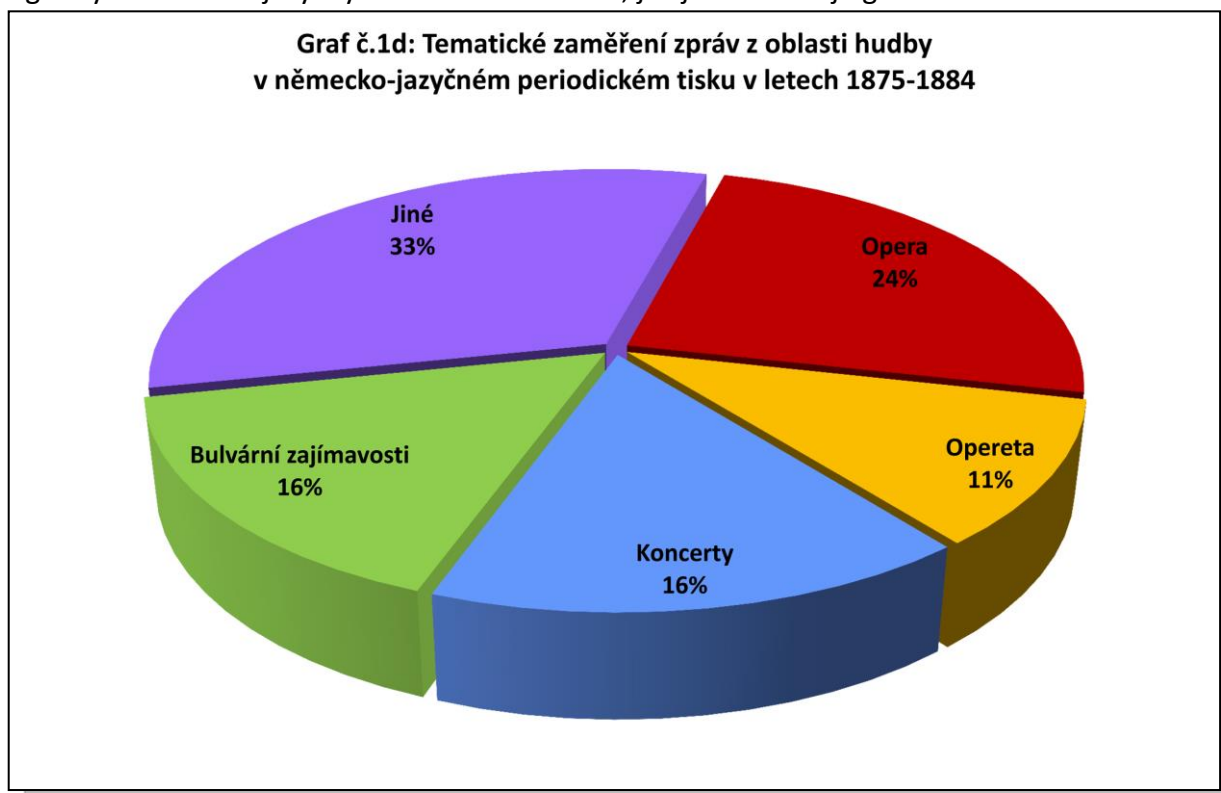
	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884
■ Kulturní politika	1	0	1	2	0	1	8	2	12	0

V. Analytická část hudebně-zpravodajské agendy

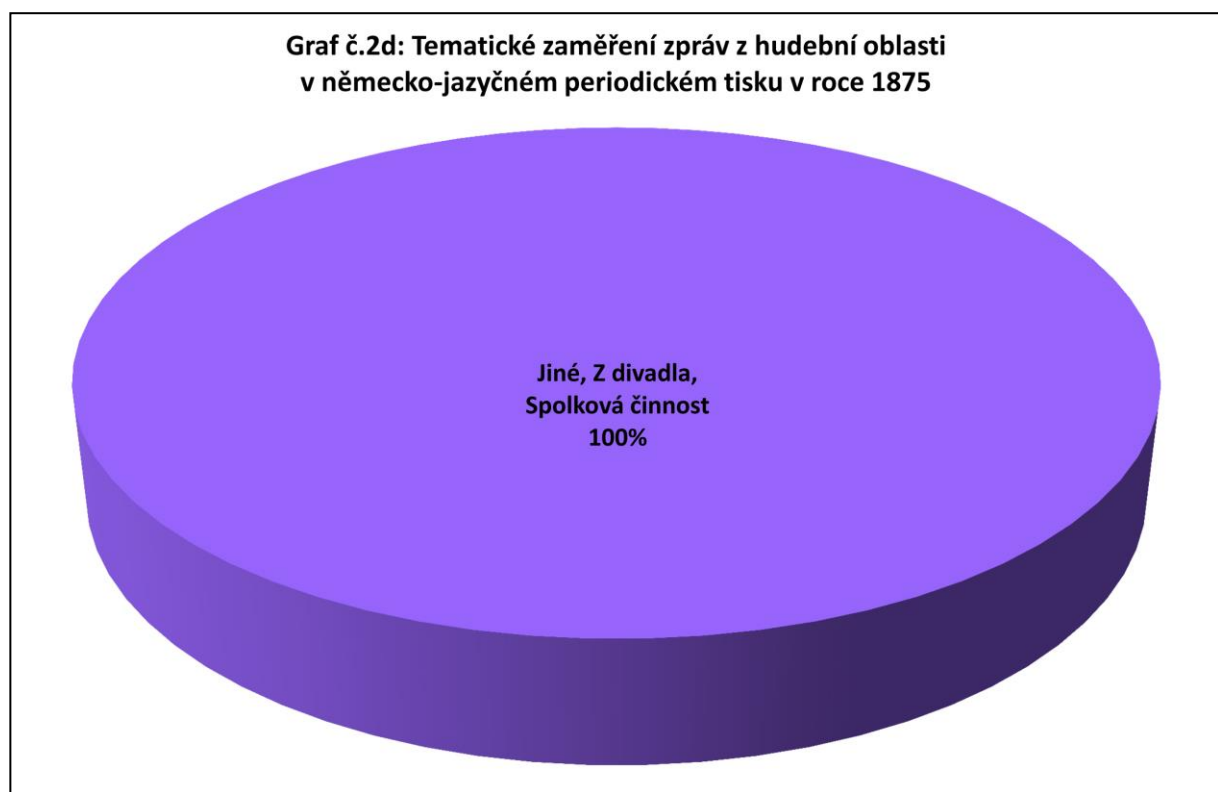
5.1. Kvantitativní obsahová analýza hudebně-zpravodajské agendy v německo-jazyčném lokálním periodickém tisku v letech 1875-1884

5.1.1. Tematická diversita hudebně-zpravodajské agendy

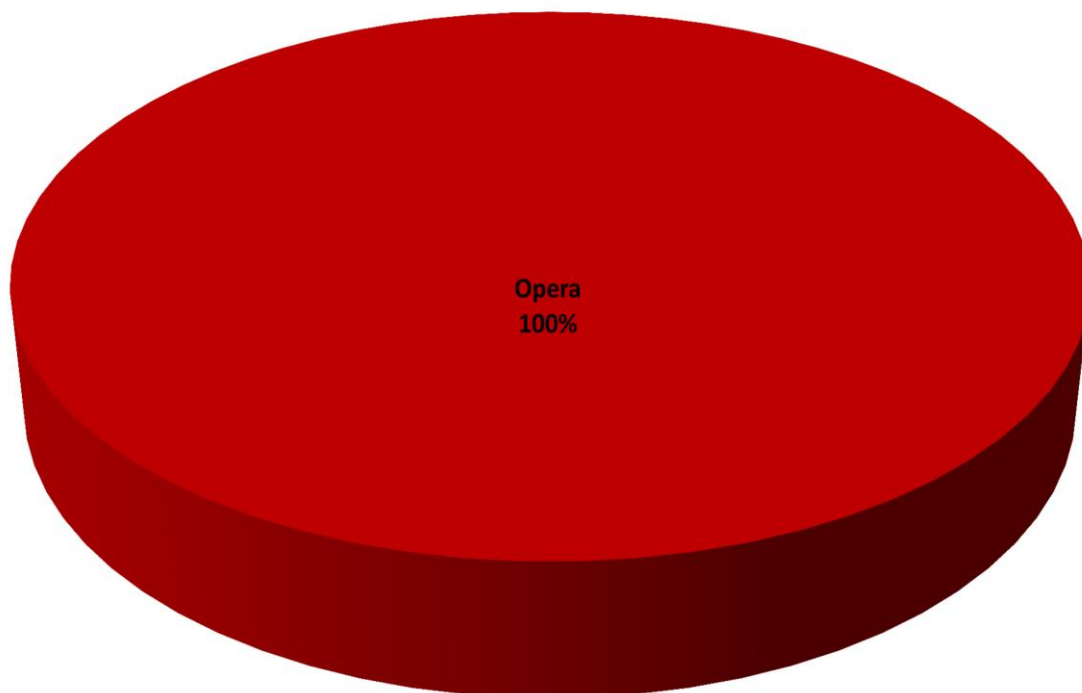
Významným žánrem, jehož německy píšící hudební žurnalisté hojně užívali, byla zpráva. Jak bylo uvedeno výše, zpráva se stala „základním stavebním kamenem“ hudební žurnalistiky, na níž bylo možno navázat hudební kritikou či recenzí. V návaznosti na analýzu tematické diversity, rozsahu a vývoje hudebně-kritické agendy v německo-jazyčném mediálním a časovém prostoru, budou dále prezentovány výsledky analýzy hudebně-zpravodajské agendy. Pokud je hudebně-kritická agenda vymezena jako soubor hudebních témat v kritikách a recenzích, pak hudebně-zpravodajská agenda bude vymezena jako soubor témat ve zprávách z hudební oblasti. Jak již bylo uvedeno v prvotních výstupech kvantitativní obsahové analýzy, a to v kapitole 4.1.2., je žánr zpráv s podílem dvacet jedna procent v hudební agendě druhým nejvíce frekventovaným a hudebními žurnalisty při zpracování hudebních témat preferovaný. Otázka tematické diversity hudebně-zpravodajské agendy byla řešena analyzováním všech získaných textových útvarů ve sledovaném období 1875-1884. Výstupem této analýzy je procentuální diversifikace hudebně-zpravodajské agendy v německo-jazyčných lokálních médiích, jak je znázorňuje graf č.1d:

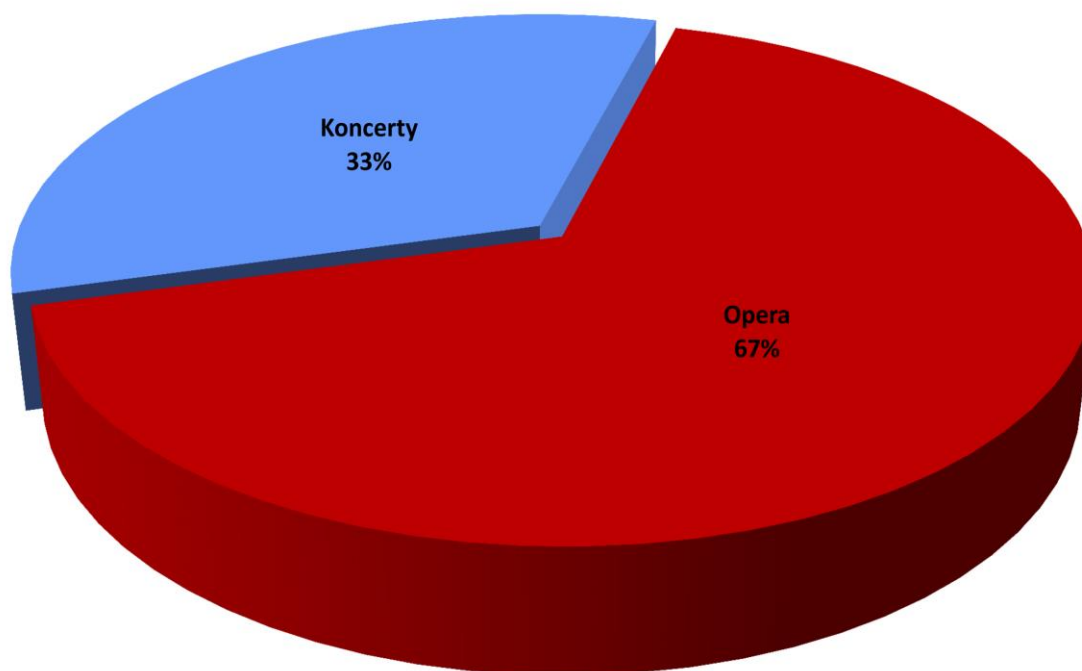
Z výše uvedeného grafu je patrné, že hudebně-zpravodajská agenda byla na rozdíl od hudebních kritik (viz kapitola 4.2.1.) pokryta tématem „OPERA“ jen z dvaceti čtyř procent. Ve srovnání se stejným tématem v kritikách a recenzích (opera má padesátiprocentní podíl), je zde patrný pokles ve frekvenci tohoto tématu. Dalšími nejfrekventovanějšími tématy, a to shodně s šestnácti procenty, pokrývají hudebně-zpravodajskou agendu témata „KONCERTŮ“ a „BULVÁRNÍCH ZAJÍMAVOSTÍ“. Také frekvence tématu koncertů doznává ve zprávách poklesu, zatímco bulvární zajímavosti jsou tématem, které se v kritikách a recenzích vůbec nevyskytuje a je výlučně doménou hudebně-zpravodajské agendy. Téma „OPERETA“ je ve zprávách užíváno častěji, nežli tomu bylo u kritik a recenzí. V hudebně-zpravodajské agendě má téma operety jedenáctiprocentní podíl. Poměrně vysoký podíl má tematická kategorie „JINÉ“, a to celých třicet tři procent. Tento fakt je ovlivněn zejména tematickou rozrůzněností a častým tematickým prolínáním, kdy u takto kategorizovaných zpráv žurnalisté současně psali o opeře, operetě, divadelní sezoně, stávajícím programu operních nebo koncertních představeních, či spolkové činnosti a nebylo možno je zcela jednoznačně zařadit do výše uvedených tematických kategorií. V konkrétních sledovaných letech byl procentuální poměr témat hudebně-kritické agendy proměnný, jak níže detailně demonstrují grafy č.2d - č.10d.

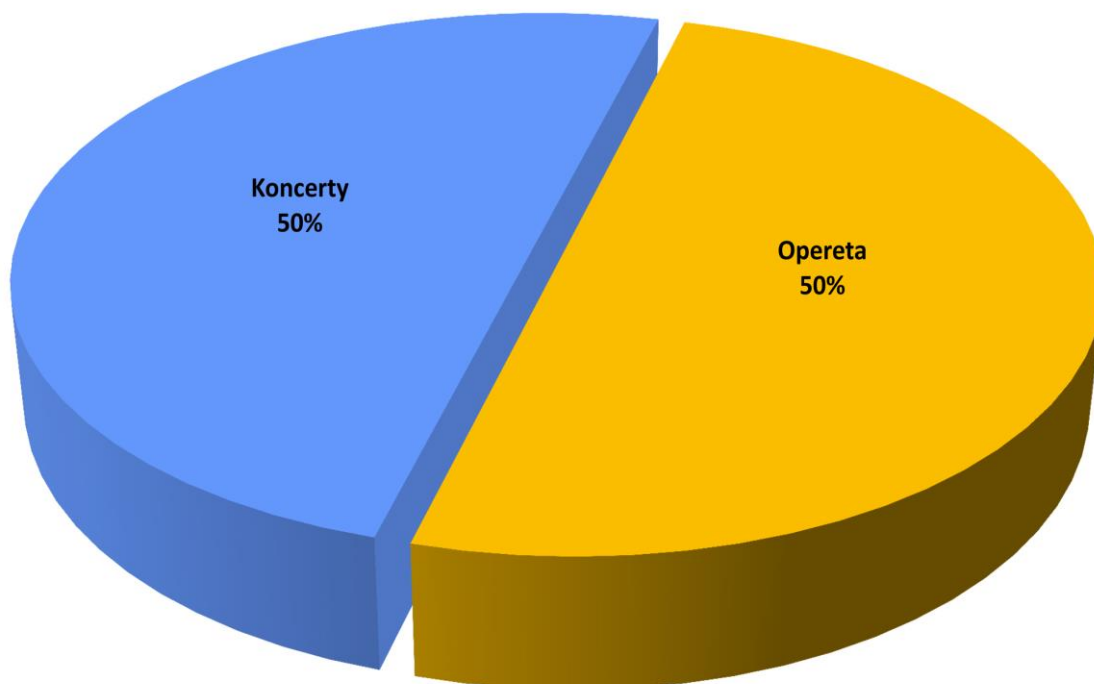
Graf č.3d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876

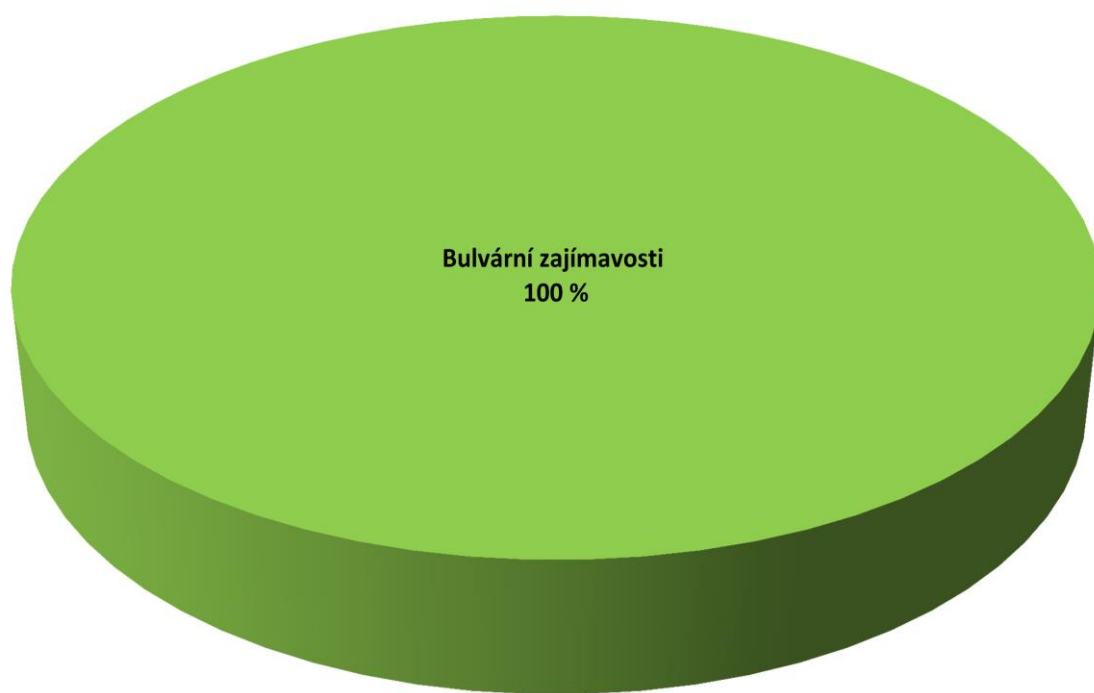
Graf č.4d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878

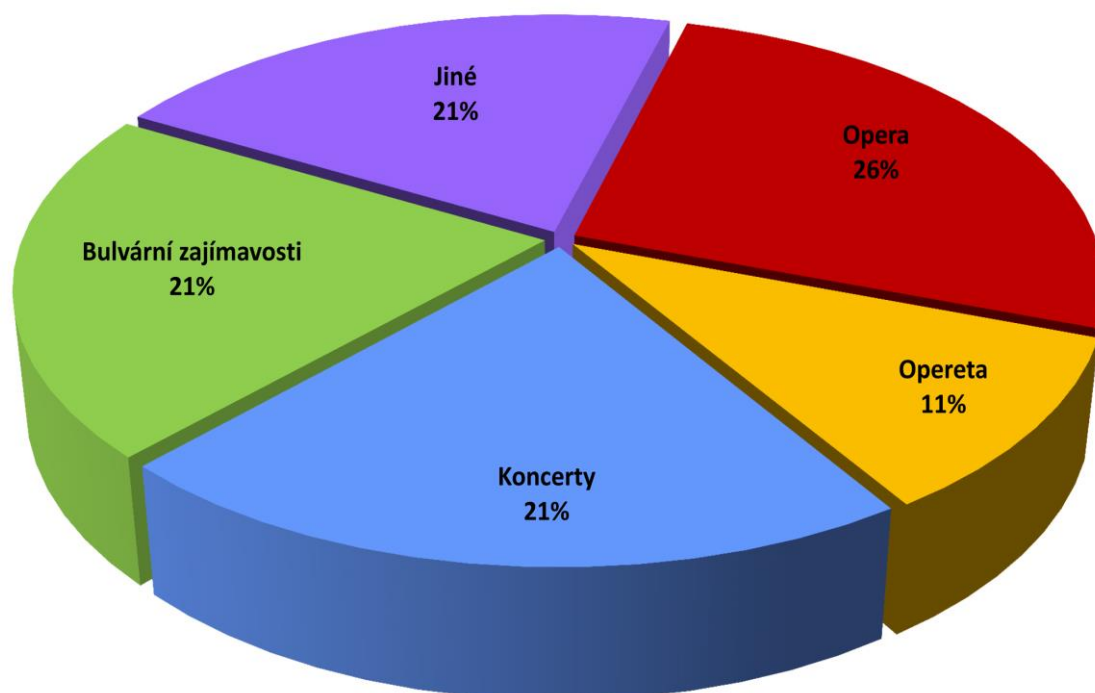
**Graf č.5d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879**

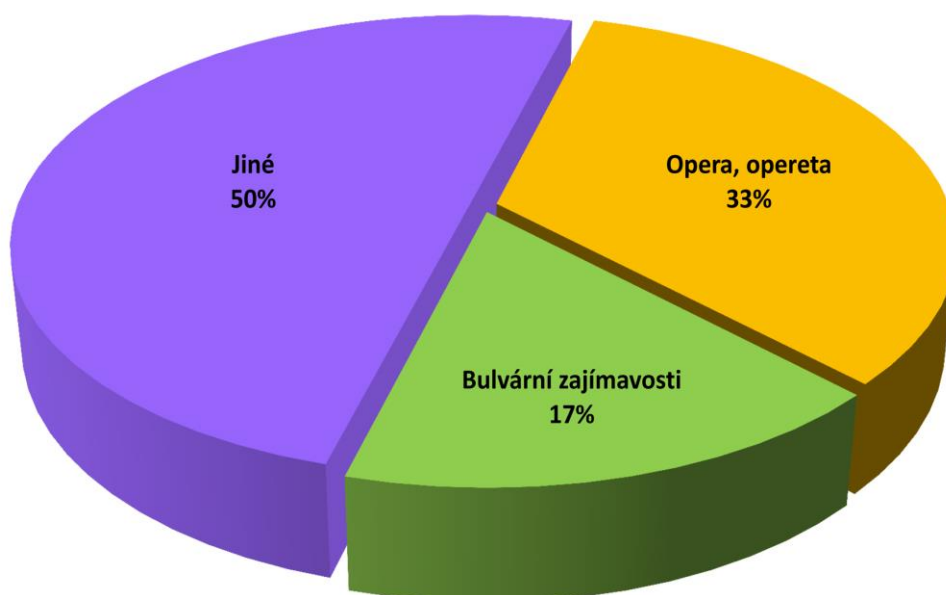
**Graf č.6d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880**

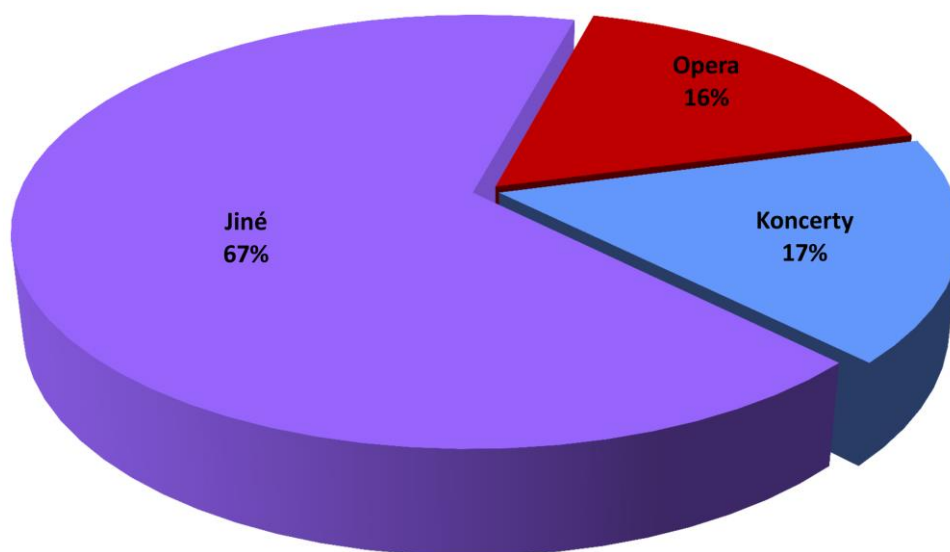
Graf č.7d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881

Graf č.8d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882

**Graf č.9d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti
v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883**

5.1.2. Analýza rozsahu hudebně-zpravodajské agendy

Tematická diversita zpráv je charakteristická velice proporcionálním zastoupením jednotlivých tematických oblastí. Zatímco v kritikách a recenzích téma opery jednoznačně převažuje nad ostatními tematickými oblastmi, je u zpráv, resp. hudebně-zpravodajské agendy, situace jiná. Téma opery je sice dominantní, avšak pouze s osmiprocentním náskokem před tématy z oblasti koncertů a bulvárními zajímavostmi. Detailní analýzu rozsahu tohoto tématu v hudebně-zpravodajské agendě následně vyhodnocuje graf č.10d na následující straně. Z analyzovaných údajů je zřejmé, že zprávy na téma opery byly výlučně krátké, a to v rozsahu do dvaceti tiskových řádků anebo střední, v rozsahu od dvaceti do padesáti tiskových řádků. Procentuální porovnání zpráv z opery ve sledované časové periodě 1875-1884, a to dle jejich rozsahu přináší graf č.15d (viz str. 96). Jedná se o stručné informativní útvary o uváděných operních představeních, výpravě oper i operních angažmá, a to jak z tuzemských operních scén¹²⁰ tak evropských¹²¹.

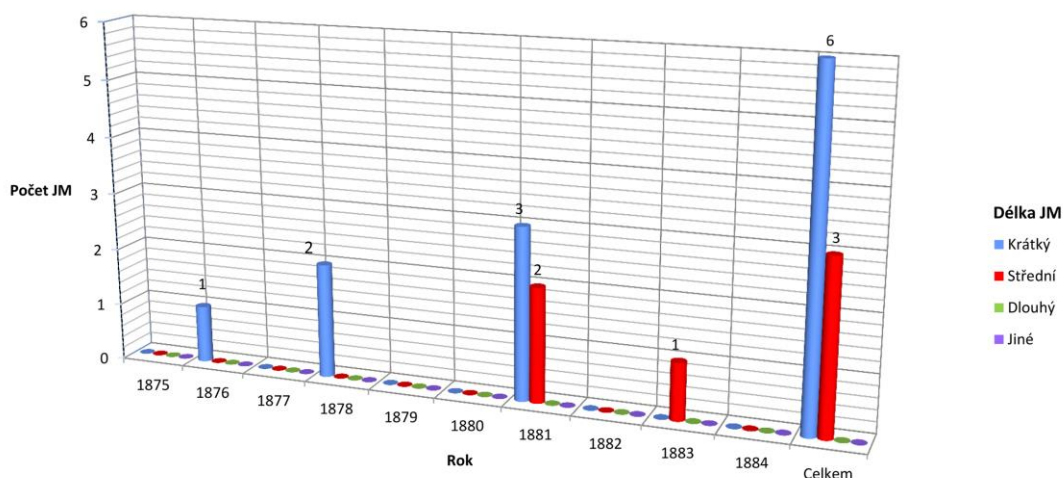
120. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 17.10.1881 č.236 str.5 roč.2; (*Divadelní zprávy*).

Mährisches Tagesblatt ze dne 3.1.1883 č.2 str.5 roč.IV; Rubrika: *Lokales und Provinzielles. Vom Theater*.

121. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 22.9.1881 č.215 str.4 roč.2.

Mährisches Tagesblatt ze dne 28.11.1881 č.271 str.4 roč.2; (*Z divadla*).

Graf č.10d: Výskyt a délka hudebních zpráv s tématem "OPERA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

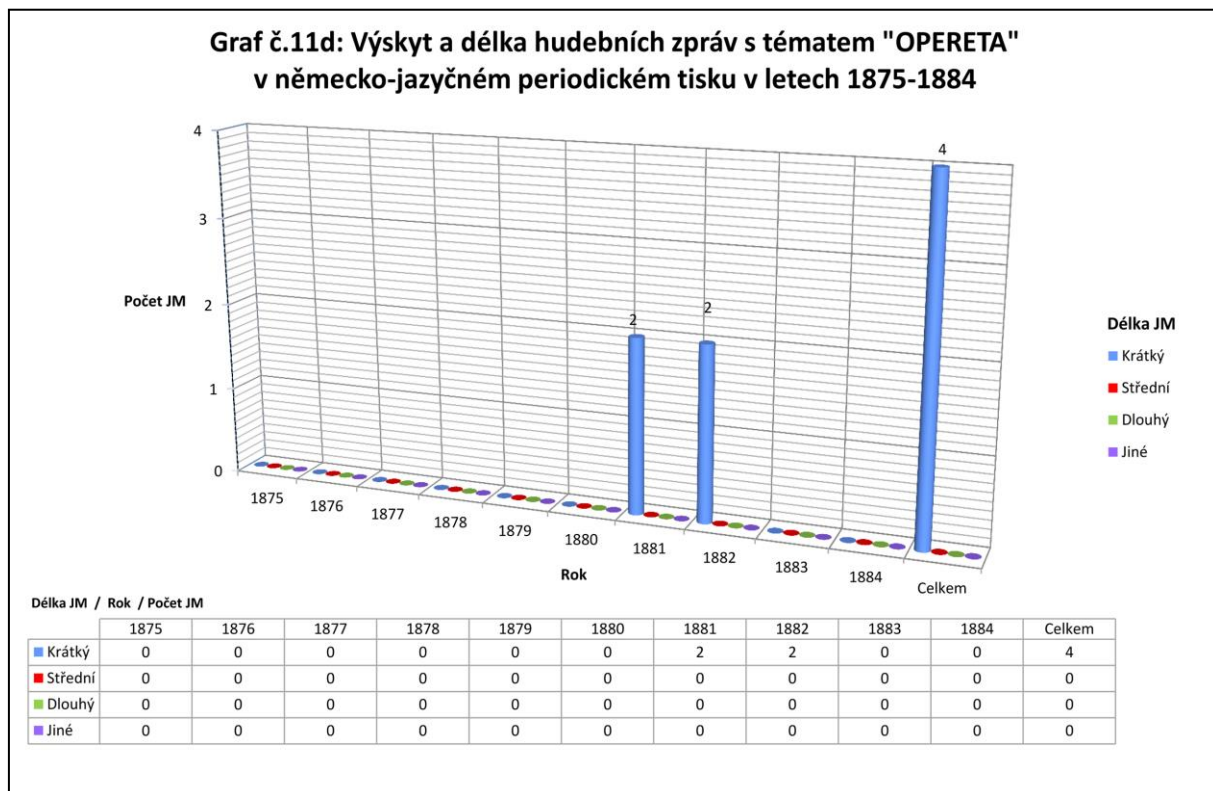
Délka JM / Rok / Počet JM	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	Celkem
■ Krátký	0	1	0	2	0	0	3	0	0	0	6
■ Střední	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	3
■ Dlouhý	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
■ Jiné	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Například Mährisches Tagesblatt dne 22.9.1881 uveřejnil tuto zprávu: „Hudební svět obdržel z Bayreuthu následující sdělení: Wagner se nadchl pro talent Marianne Brandt, která má poprvé ztvárnit roli Kundry. Ač umělkyně byla potěšena, přesto se vloudil stín pochybností související s jejím obsazením této role. „Mistře, nemohu splnit všechna Vaše očekávání a Vaše touhy, kterými jste Kundru obdařil,“ namítá pěvkyně. Wagner ale odmítá všechny její pochybnosti a důrazně vyzdvihuje její mimořádný talent. Získal zadostiučinění na quasi čtené zkoušce, kde se naplnily jeho představy. Brandt přednesla velké vyprávění druhého aktu již z paměti a s tak ostrými mimickými náznaky, že Wagner opakovaně zcela vzrušeně zvolal: „Jak geniální persona!“ - Mariane Brandt začala, jak známo svou kariéru v Olomouci, a odsud dosáhla velkého věhlasu.“ Na tomto místě lze vyslovit hypotézu, že se zprávy s tímto tématem stávají nástrojem reflexe lokálního i zahraničního hudebního života.

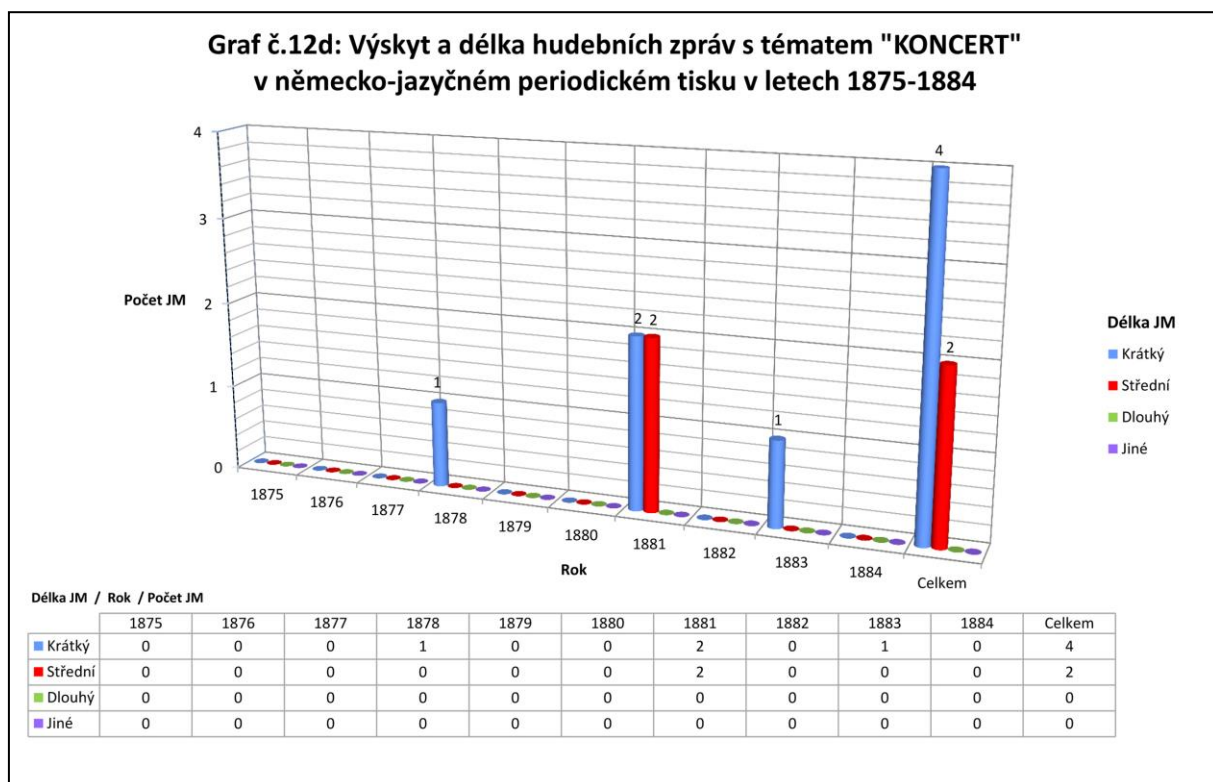
Zprávy s tématem operety stručně shrnují uskutečněná operetní představení¹²². Ve srovnání s operou nebylo ve zprávách toto téma zpracováváno tak často. Ve sledovaných letech 1875-1884 byl zachycen výskyt čtyř krátkých zpráv s tématem opereta, tj. do dvaceti řádků. Shodně s výsledky korelativní analýzy hudebně-kritické agendy lze konstatovat, že ani v hudebně-zpravodajské agendě německo-jazyčného lokálního tisku nebylo téma operety

122. Olmützer Zeitung ze dne 8.2.1882 č.591 r.VIII str. 3; (Z divadla).

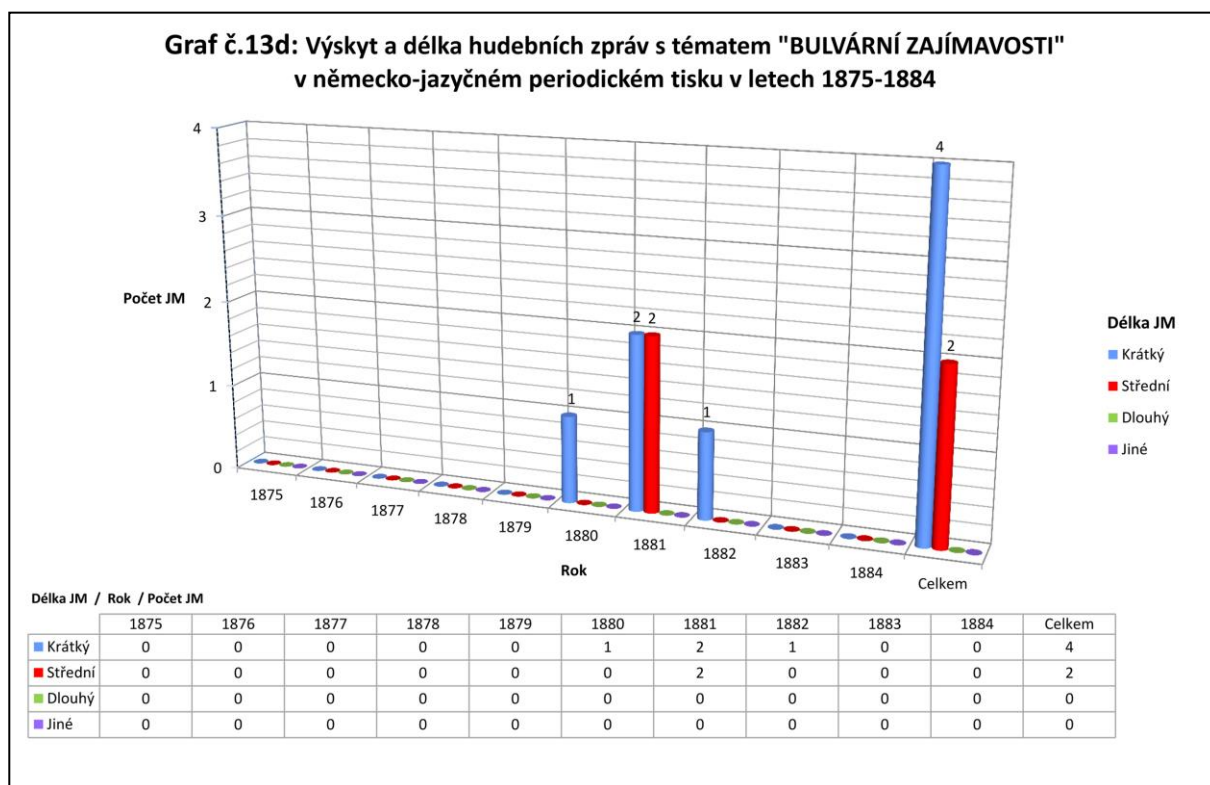
nosné a prioritní. Procentuální vyhodnocení délky zpráv s tématem operety, a sice ve sledované časové periodě, vyhodnocuje graf č.11d:

Procentuální pokrytí hudebních zpráv s tématem opereta ve sledované časové periodě 1875-1884, a to dle jejich rozsahu přináší graf č.16d (viz níže, str. 97). Zprávy jsou

důležitým žurnalistickým žánrem pro témata koncertů a rovněž přinášely rozmanité bulvární zajímavosti z hudební sféry. Detailní analýzu rozsahu těchto dvou témat v hudebně-zpravodajské agendě přináší grafy č. 12d a č.13d.

Jedná se o témata stejně početně zastoupená, z čehož lze dovozovat, že byla hudebními žurnalisty ve zprávách poměrně preferovaná. Koncertní zprávy se vyznačovaly zejména stručností, aktuálností a hodnotou, použitelností (tzn. relevancí) publikovaného tématu pro recipienty. Ve většině zpráv o koncertních představeních budoucích či právě uskutečněných hudební žurnalisté zachovávali (nebo se snažili zachovávat) názorovou neutralitu. Převažují zprávy krátké a střední, a to zejména o rozmanitých koncertních představeních ať již místních hudebních spolků¹²³, vojenských kapel¹²⁴ nebo hostujících umělců a těles. Generálně lze tvrdit, že tyto zprávy buď přinášely stručný popis koncertních představení včetně jejich vyvrcholení a zakončení anebo publikovaly výčet jednotlivých čísel programu koncertních vystoupení¹²⁵. Procentuální porovnání hudebních zpráv s tématem koncertů a bulvárních zajímavostí ve sledované časové periodě 1875-1884, a to dle jejich rozsahu přinášejí grafy č.17d a č.18d (viz níže, str. 97 a str. 98).

123. *Olmützer Zeitung* ze dne 31. 5. 1882, č. 623 r. VIII s. 3; (*Zpěvácká slavnost*).

124. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 11.8.1883 č. 183 s. 4 r. 4; (*Hudba v parku*).

125. *Deutsche Volksblatt für Mähren* 1.6.1878 č.22 Rubrika *Lokální a provinciální zprávy*.

Jak již bylo předesláno v kapitole 4.1.1., bulvární zajímavosti z hudební oblasti začínají pozvolna nacházet své místo v periodickém tisku. Analýzou bylo zjištěno, že jsou výlučně výsadou hudebně-zpravodajské agendy. Bulvární zprávy z hudební sféry ještě nelze srovnávat se soudobými bulvárními zprávami, pro které kromě senzačních témat platí také výrazné grafické zpracování. Grafické zpracování historického tisku se nevztahuje k jednotlivým rubrikám či tématům, lze tvrdit, že grafika je jednoduše pro celé periodikum¹²⁶.

Ve zkoumaném historickém tisku je označením bulvární zprávy z hudební oblasti míněn zejména vztah k určité tematické senzačnosti, která primárně působí na emotivitu recipientů. Dalším výrazným znakem těchto zpráv je tematická trivializace. Nelze opomenout, že vycházely nejčastěji jako krátké či středně dlouhé útvary. Tyto zprávy získávaly v hudebně-zpravodajské agendě své místo, a hudební žurnalisté nacházeli pro tyto zprávy v hudební oblasti dostatek námětů. Za bulvární lze například označit krátkou zprávu o obdarování členů pěveckého spolku zlatými prsteny s lyrou k dvacetiletému výročí založení¹²⁷, zprávu o povážlivém onemocnění vídeňské operní pěvkyně Friderike Bogner, jakož i zprávu o úmrtí psa dvorního barytonisty Horwitze¹²⁸. Řada dalších zpráv s touto tematikou je zařazena v antologii textů, která je součástí této rigorózní práce.

Zprávy v tematické kategorii „JINÉ“ (viz graf č.14d, následující strana) mají pestrou škálu hudebních témat, často i vzájemně smíšených, které nelze zcela jednoznačně zařadit do zkoumaných kategorií. Jak již bylo uvedeno výše, tematická rozrůzněnost a časté tematické prolínání se u těchto zpráv projevuje zejména v tom, že žurnalisté současně psali o opeře, operetě, divadelní sezoně, stávajícím programu operních nebo koncertních představeních, či spolkové činnosti¹²⁹. Například list *Mährisches Tagesblatt* ze dne 5.4.1881 publikuje v rubrice „Z divadla“ následující zprávu: „V letošní sezóně bude na zdejším jevišti uvedeno na 42 novinek, mezitím také díla nejvyšší hodnoty. Počet vystupujících hostů, které oslovilo vedení divadla, bude jedenáct. Z dam bychom jmenovali dámy Lacca, Trebelli, Ehnn, Geistinger, sl. Walter, potom pány: Robert, Walter, Matras, Musin a Bisaccio.“

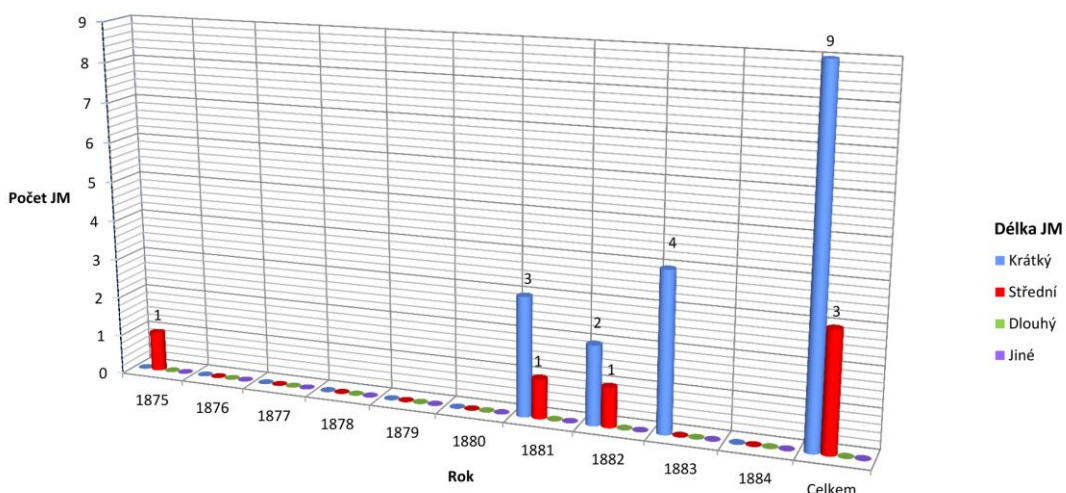
126. V bodě grafického zpracování dobových periodik je nutno zdůraznit, že se jednalo v podstatě o typizovanou sazbu tj. zalamování jednodušeho textu zpravidla do tří sloupců, kdy jediným grafickým odlišením byla tučně zvýrazněná první věta publikovaného textu. Občas se vyskytovaly titulky sázené v odlišné velikosti, ovšem zpravidla pouze na titulní straně. Jediným výrazným grafickým útvarem je logo periodika v umně zpracovaném záhlaví. Grafické rozlišení jednotlivých článků takřka neexistuje. Zcela protikladně k textovým stranám pak působily strany inzertní, v nichž je obsaženo vše, co na textových stranách chybí tj. velice originální a esteticky hodnotná grafická úprava.

127. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 15.11.1881 č.260 str.4 roč.2; (Z pěveckého spolku).

128. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 21.11.1881 č.265 str.2 roč.4; (Z divadla).

129. *Mährisches Tagesblatt* ze dne 5.4.1881 č.77 str.5 roč.2; (Z divadla).

Graf č.14d: Výskyt a délka hudebních zpráv s tématem "JINÉ, Z DIVADLA, SPOLKOVÁ ČINNOST" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

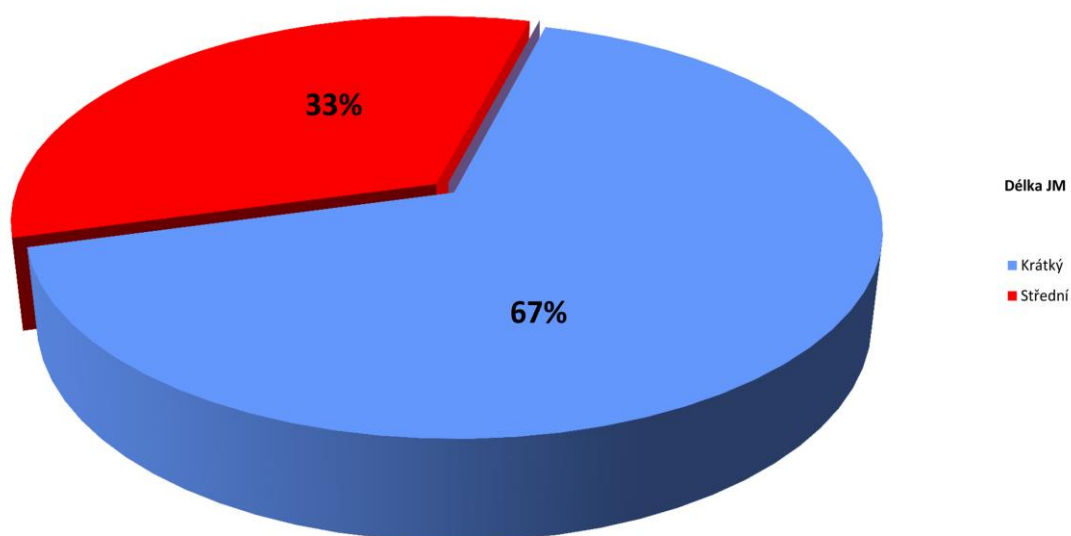

Délka JM / Rok / Počet JM

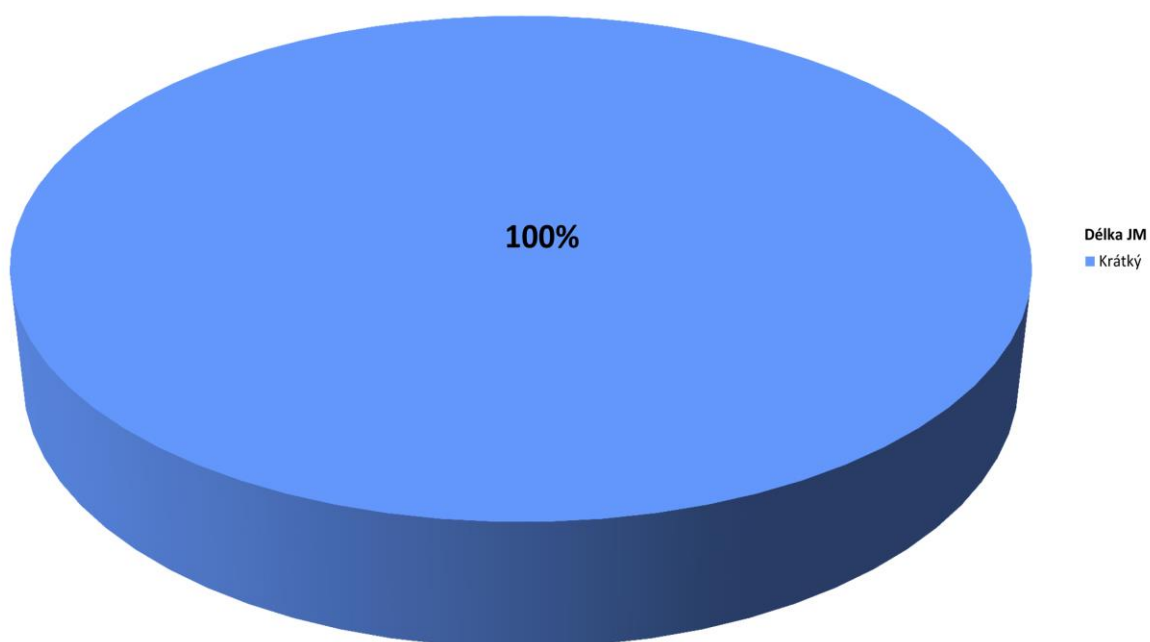
Délka JM / Rok / Počet JM	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	Celkem
■ Krátký	0	0	0	0	0	0	3	2	4	0	9
■ Střední	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	3
■ Dlouhý	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
■ Jiné	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

I tato tematická kategorie však musela být v analytickém zkoumání hudebně-zpravodajské agendy zohledněna, jelikož jinak by tato nebyla úplná. Procentuální porovnání hudebních zpráv spadajících do tematické kategorie „JINÉ“ ve sledované časové periodě 1875-1884, a to dle jejich rozsahu přináší graf č.19d (viz níže, str. 98).

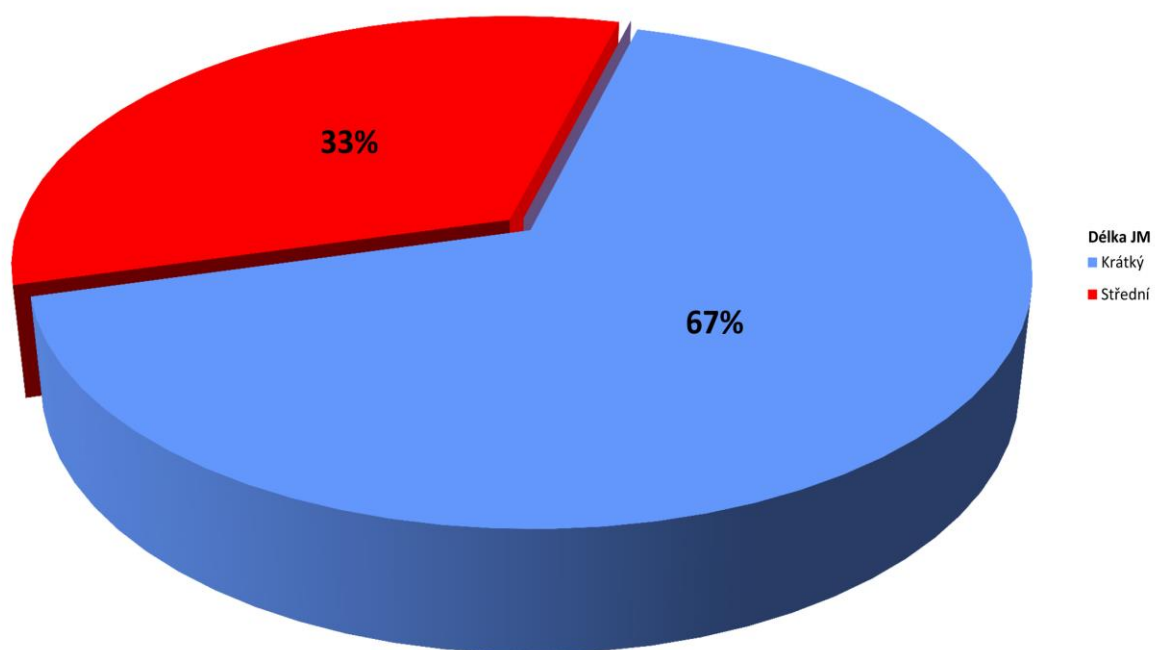
Graf č.15d: Procentuální porovnání hudebních zpráv s tématem "OPERA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

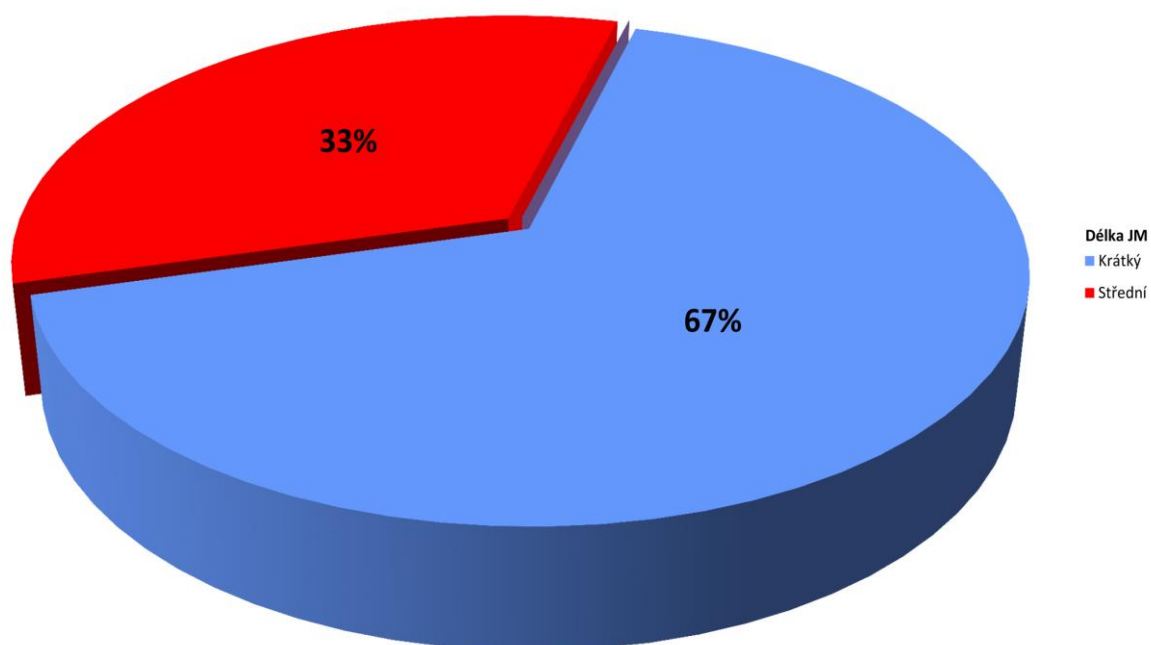
Graf č.16d: Procentuální pokrytí zpráv s tématem "OPERETA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

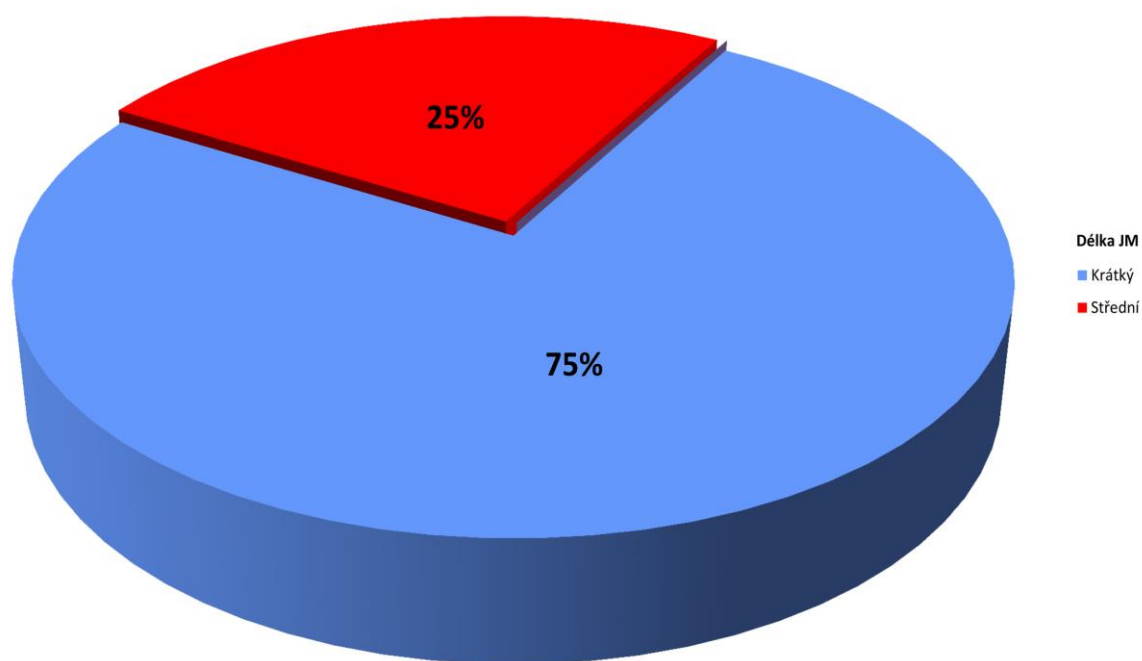
Graf č.17d: Procentuální porovnání zpráv s tématem "KONCERT" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

Graf č.18d: Procentuální porovnání hudebních zpráv s tématem "BULVÁRNÍ ZAJÍMAVOSTI" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

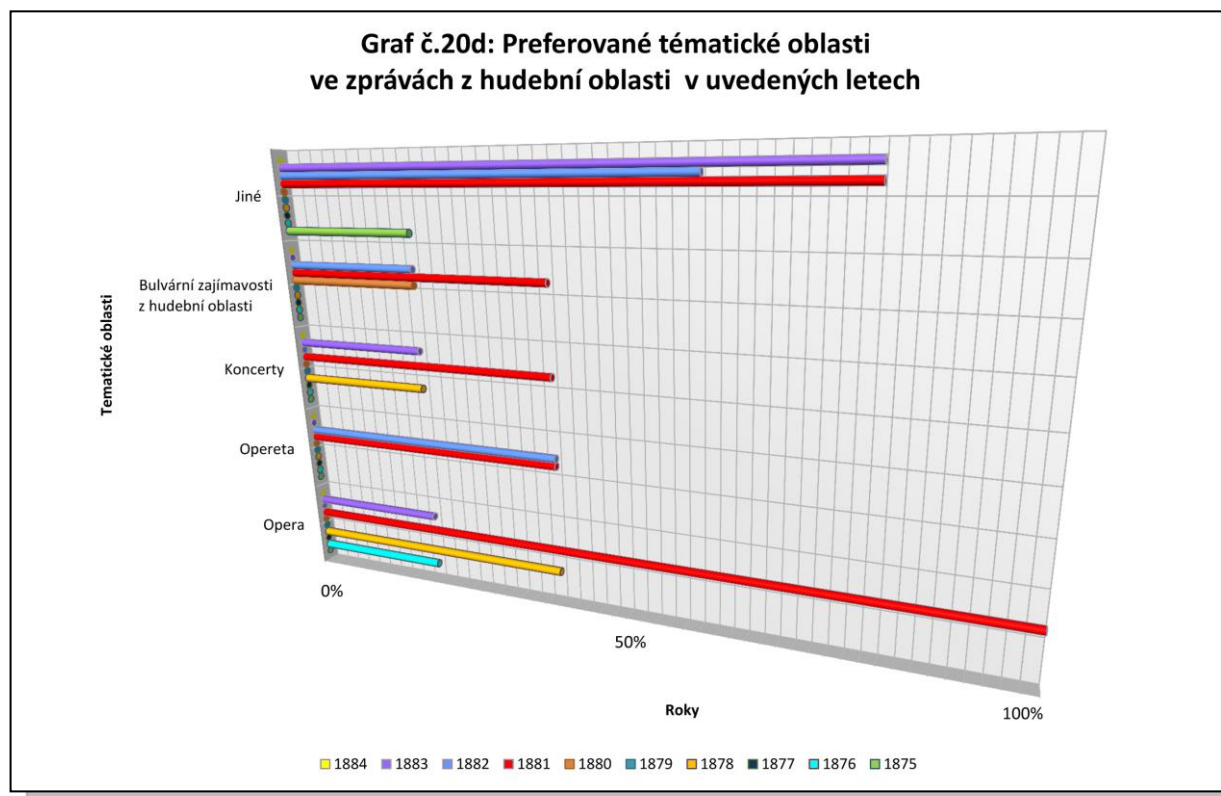

Graf č.19d: Procentuální porovnání hudebních zpráv s tématem "JINÉ, Z DIVADLA, SPOLKOVÁ ČINNOST" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

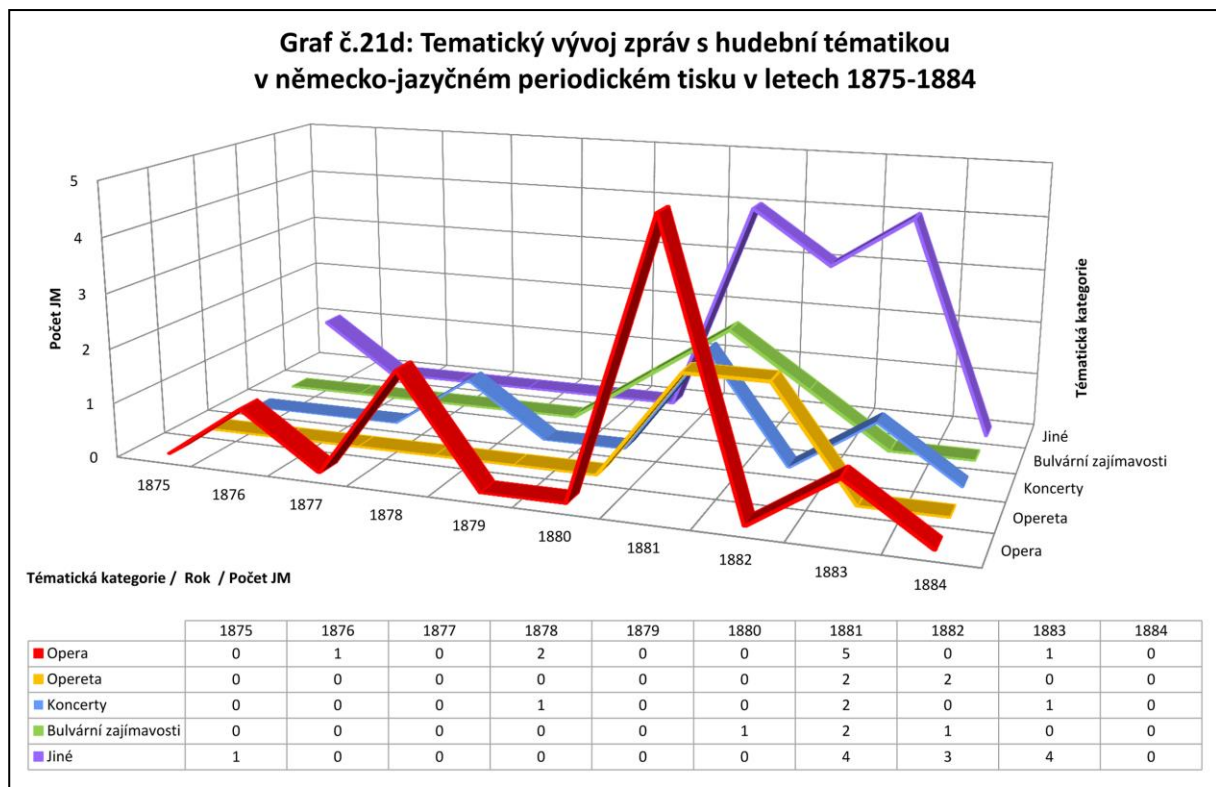
5.1.3. Tematické proměny, preference a vývoj hudebně-zpravodajské agendy

Preference a diversifikaci tematických oblastí ve zprávách dle sledovaných let zobrazuje graf č.20d. Zřetelně nejčtenější výskyt těchto útvarů je zachycen v letech 1881, 1882 a 1883.

Na základě výsledků provedené analýzy lze učinit závěr, že hudebně-zpravodajská agenda byla v jednotlivých letech pokryta poměrně proporcionálně tématy koncertů bulvárními zajímavostmi i operety. Výrazně jsou zastoupena témata opery a kategorie jiné, do níž spadají smíšená témata z hudební sféry, jak již bylo uvedeno výše. Vývoj a proměny v tematickém zaměření hudebně-zpravodajské agendy analyzuje graf č.21d (viz následující strana). Ve sledované časové periodě prochází vývojové křivky témat opery, bulvárních zajímavostí i operety zřetelným nárůstem v roce 1881, zatímco vývojová křivka tematické kategorie koncertů má poměrně konstantní průběh. Z uvedených údajů lze dovozovat, že témata opery i koncertů, případně operety byla pro zprávy z hudební oblasti osvědčeným a relevantním tématem, které recipientům poskytovalo hodnotné informace o konaných koncertních událostech. V bodě užívání tématu bulvárních zajímavostí z hudební sféry lze vyslovit hypotézu, že takto koncipované zprávy byly uveřejňovány se záměrem vyvolat

v recipientech emotivní odezvu na události z atraktivních prostředí (divadla, operní, operetní scény aj.), které se dotýkaly prominentních („celebritních“) hudebních osobností, s cílem zvýšit komerční úspěch tzn. zisk jednotlivých listů.

5.1.4. Kvantitativní obsahová analýza tematické diversity, rozsahu a vývoje hudebních pozvánek a avíz jako komponentní součásti hudebně-zpravodajské agendy

Specifickým druhem hudebně-zpravodajské agendy a potažmo i zpráv jsou pozvánky či rozmanitá avíza, která se pro hudební žurnalisty stala praktickou aplikací. Tyto zprávy přinášely přesný program koncertních vystoupení, včetně místa konání, času a výčtu účinkujících osob. Avizovány nejčastěji byly koncerty hudebních spolků¹³⁰, koncertní vystoupení vojenských kapel¹³¹, benefiční koncertní vystoupení¹³², divadelní repertoár¹³³, dokonce jsou uveřejňovány informace o angažmá a pozvánky

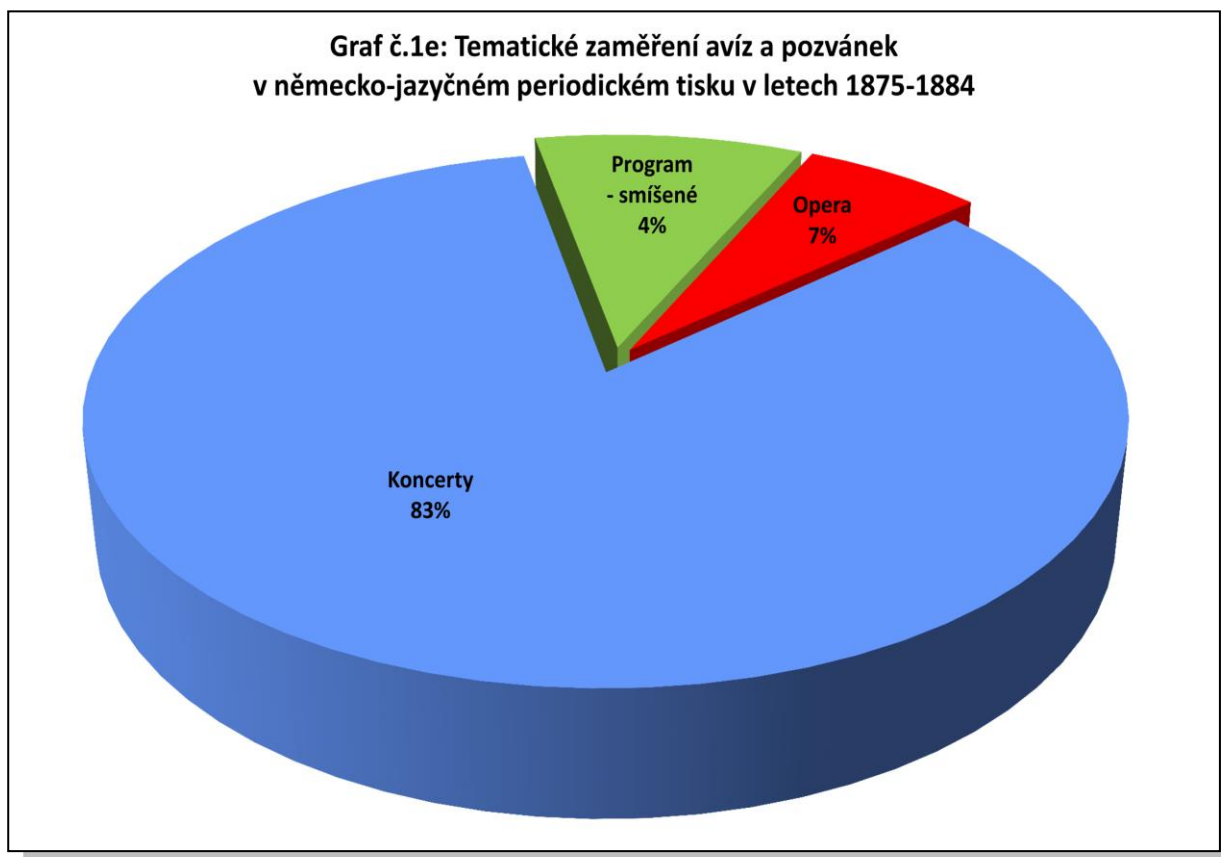
130. Mährisches Tagesblatt ze dne 30.7.1884 č.173 str.4 roč.5; *Slavnostní písňový věneček Olomouckého mužského pěveckého spolku.*

131. Mährisches Tagesblatt ze dne 2.8.1884 č.176 str.4 roč.5; *Parková hudba.*

132. Mährisches Tagesblatt ze dne 31.1.1881 č.24 str.6 roč.2; *(Benefiční představení).*

133. Mährisches Tagesblatt ze dne 3.1.1883 č.2 str.5 roč.IV; *Theater – Repertoire.*

na koncertní vystoupení na evropských hudebních scénách¹³⁴. Avizovány jsou také hudební vystoupení slovanských pěveckých spolků¹³⁵. Přesnou tematickou diversitu přináší graf č.1e, na základě kterého je analyzováno, že většinový podíl (83%) patří koncertům. Operním představením se pozvánky a avíza věnovaly v sedmi procentech případů.

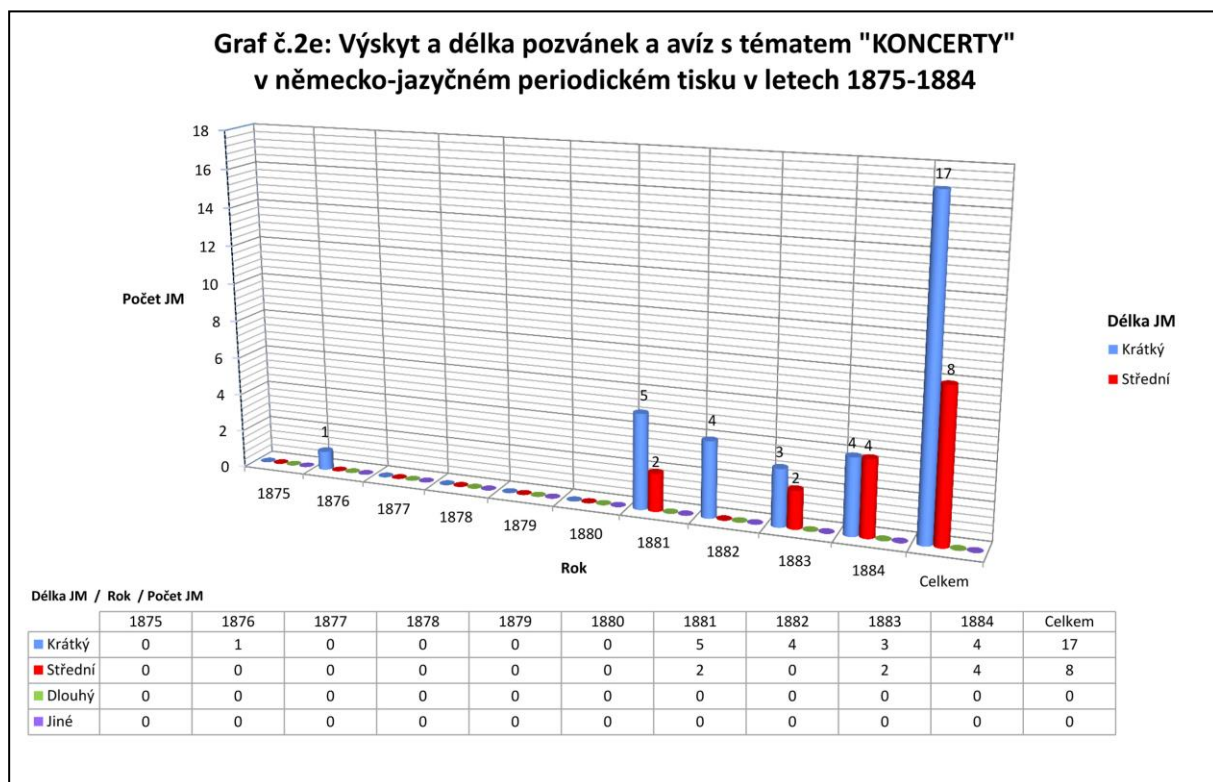
Samozřejmě graf také zohledňuje témata, která nelze jednoznačně začlenit, a to v kategorii „Program-smíšené“. Uveřejněním pozvánek či avíz ke konaným koncertním vystoupením periodika poskytovala servis organizátorům těchto hudebních akcí, jelikož tím se zvyšovala jejich publicita i návštěvnost. Hudební žurnalisté poté na tyto žánrové útvary navazovali rozsáhlejšími zprávami a hudebními kritikami. Podíl pozvánek a avíz s hudební tematikou v hudební agendě činil 17% (viz graf, kapitola 4.1.2.), což je třetí nejpreferovanější žurnalistický žánr užívaný hudebními žurnalisty.

134. Mährisches Tagesblatt ze dne 15.2.1883 č.37 str.4 r.4.

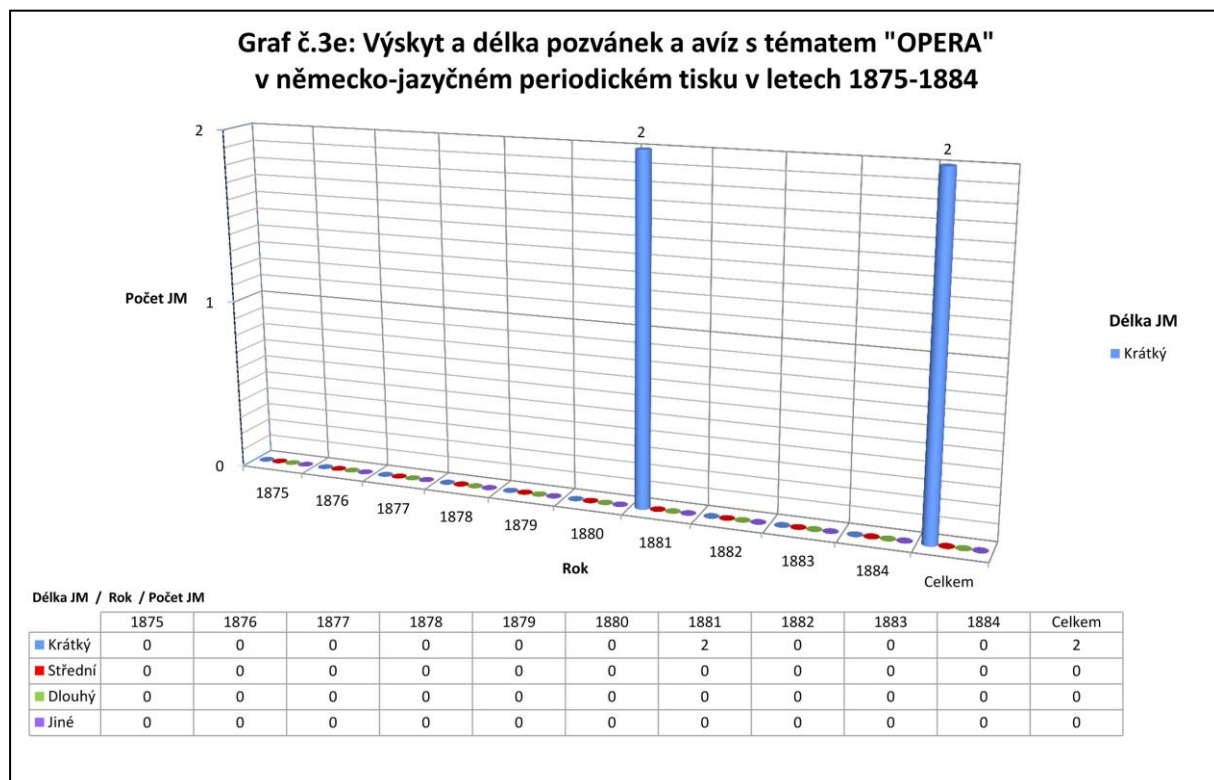
Olmützer Zeitung ze dne 7.6.1882 č.625 r.VIII str.2 *Zdejší pěvecký a hudební a spolek Žerotín.*

135. Mährisches Tagesblatt ze dne 16.11.1881 č.261 str.5 roč.2; (*Slovanský koncert*).

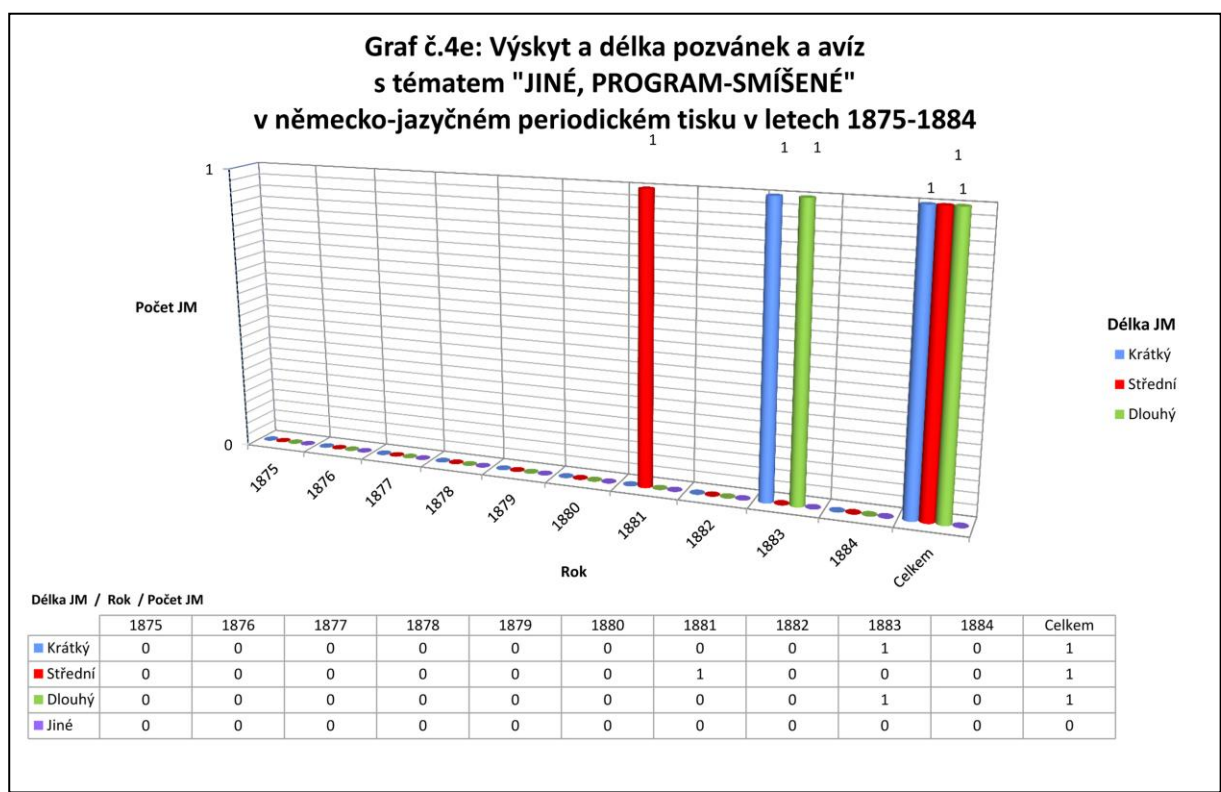
Detailní zmapování pozvánek a avíz s tématem koncertů ve sledované časové periodě poté přináší graf č.2e. Na jeho základě lze exaktně stanovit počet těchto útvarů

v jednotlivých letech, a to se zohledněním aspektu jejich délky resp. rozsahu. Jak je patrné z níže uvedeného grafu, převažují útvary krátké tj. s rozsahem do dvaceti řádků,

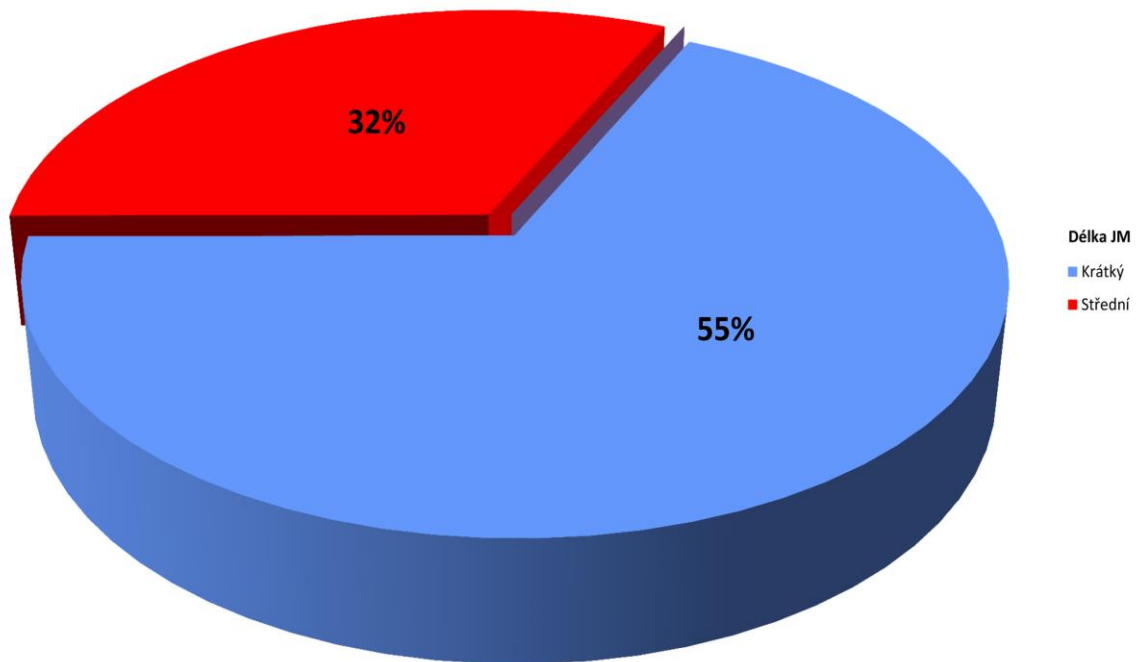

a to v osmnácti zachycených případech. Dále se vyskytují útvary středního rozsahu s délkou od dvaceti do padesáti řádků, a sice v osmi případech. Je nutno zdůraznit, že obsah těchto zpráv ve výše uvedeném rozsahu je značně zhuštěný a koncentrovaný. Graf č.3e (viz předchozí strana) vyhodnocuje záchyt dvou avíz s tématem opera, kdy je nutno zohlednit také kategorii „Program-smíšené“, do níž byly zařazeny avíza se smíšenými tématy, a to jak opery, tak operety. Viz graf č.4e:

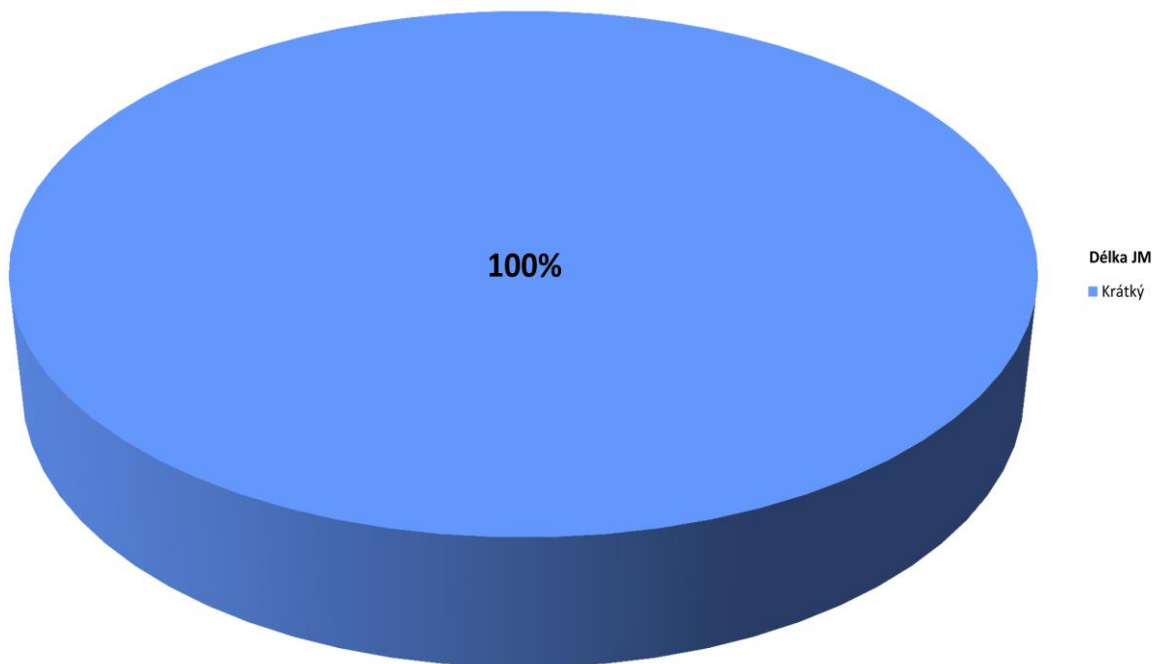

Vyhodnocením kvantitativní obsahové analýzy bylo zjištěno, že ve sledované periodě bylo padesát pět procent pozvánek a avíz s tématem koncertů v rozsahu krátkém a třicet dva procent v rozsahu středním - viz graf č.5e. Pro téma opery byly všechny zachycené pozvánky a avíza do dvaceti řádků tj. v rozsahu krátkém – viz graf č.6e.

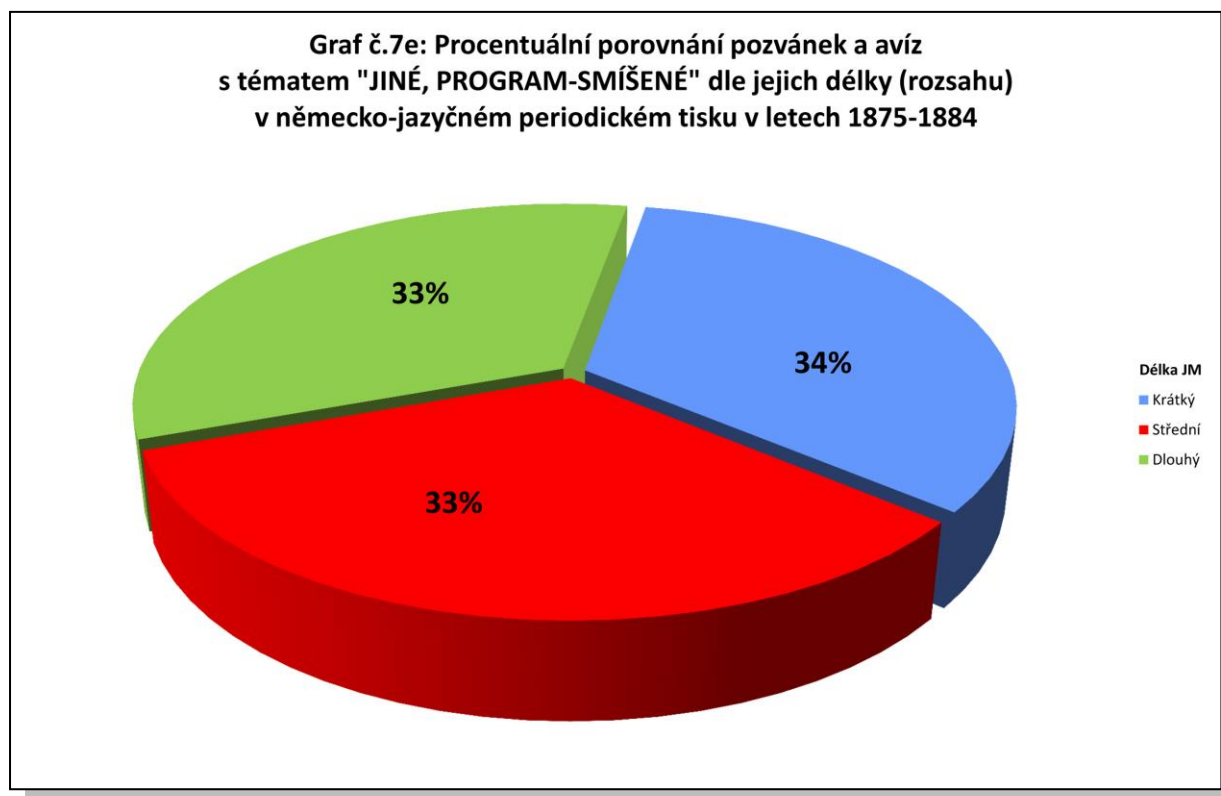
Graf č.5e: Procentuální porovnání pozvánek a avíz s tématem "KONCERTY" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

Graf č.6e: Procentuální pokrytí pozvánek a avíz s tématem "OPERA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

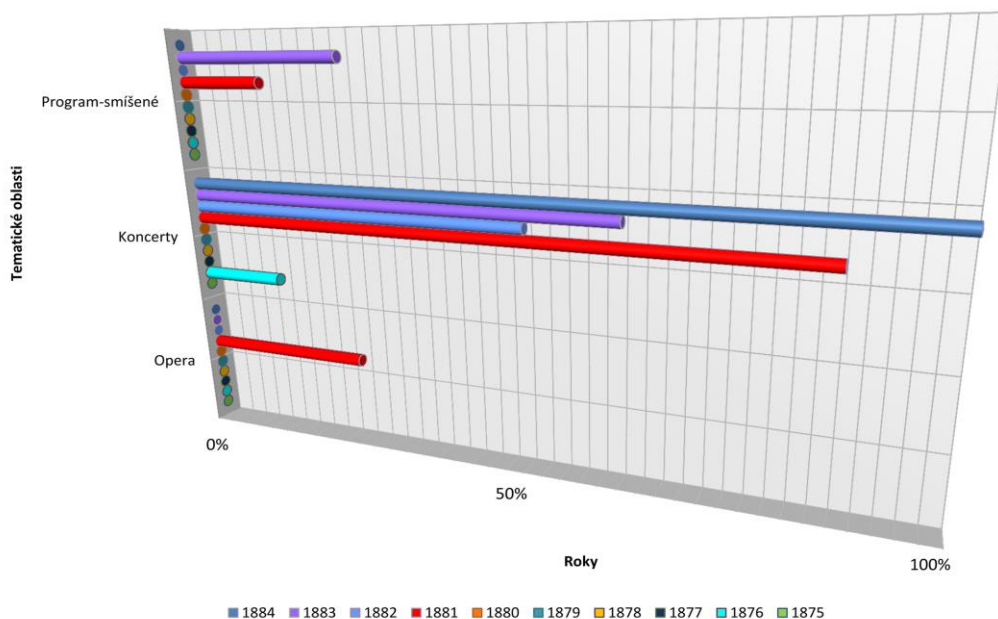
Pozvánky a avíza kategorizované jako „JINÉ, PROGRAM-SMÍŠENÉ“ byly ze třiceti čtyř procent krátké, a dále ve stejném procentuálním podílu tj. třiceti tři procent střední a dlouhé – viz graf č.7e. Z těchto výsledků je zřejmé, jak již bylo anticipováno výše, že u těchto útvarů byl preferován krátký případně střední rozsah.

Také oblast pozvánek a avíz na rozmanité hudební události, tak jak již bylo popsáno v úvodu této kapitoly, má své preference. Lze přesně stanovit, v kterých letech byly pozvánky a avíza v německo-jazyčném periodickém lokálním tisku publikovány, a kdy tomu tak nebylo. Na základě provedené analýzy – viz graf č.8e – je zřejmé, že nejčteněji byly publikovány pozvánky a avíza s tématy koncertů, kdy jejich výskyt byl potvrzen v letech 1876, 1881, 1882, 1883, 1884. Pro tematickou oblast opery se jedná o sporadický výskyt v roce 1881, byť s kategorií „JINÉ, PROGRAM-SMÍŠENÉ“ je možno zahrnout také rok 1883.

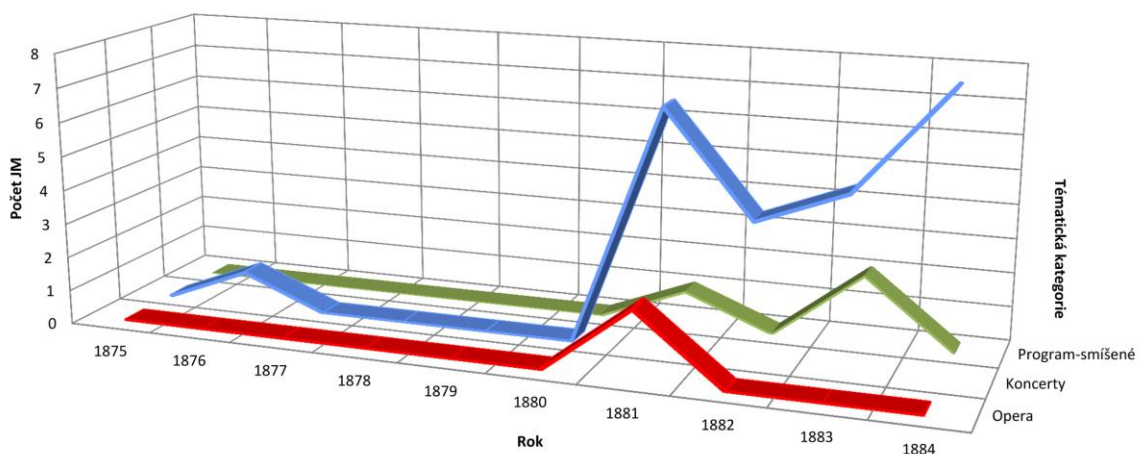
Tematický vývoj pozvánek a avíz z hudební oblasti, jak je analyzován v grafu č.9e zachycuje progresi pro téma koncertu, a to od roku 1881, s mírným poklesem v roce 1882, avšak s dynamickým růstem v letech 1883 a 1884. Lze proto konstatovat, že pro tento typ hudebních událostí byl formát pozvánky či avíza hudebními žurnalisty vyhledávaný a pro čtenáře relevantní.

Graf č.8e: Preferované tématické oblasti v hudebních pozvánkách a avízech v uvedených letech

Vývojová křivka pro téma opery je pouze nevýrazná, avšak toto téma je dostatečně preferováno v jiných žurnalistických žánrech, jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, a to zejména v kapitole 4.1.1. a v kapitole 4.2.1. Téma opery tedy nebylo v pozvánkách a avízech prioritní a nacházelo své rozsáhlé uplatnění zejména v hudebních kritikách, recenzích a zprávách z hudební oblasti.

Graf č.9e: Tematický vývoj pozvánek a avíz v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

Tématická kategorie / Rok / Počet JM

Tématická kategorie / Rok / Počet JM	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884
Opera	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Koncerty	0	1	0	0	0	0	7	4	5	8
Program-smíšené	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0

5.1.5. K inzertním útvarům z hudební sféry jako svébytné oblasti hudebně-zpravodajské agendy

V návaznosti na pozvánky a avíza z hudební oblasti, které jsou součástí hudebně-zpravodajské agendy, vykristalizovaly inzertní útvary s obdobným tematickým zaměřením. Tj. na programy koncertních vystoupení jako byl například inzerát na 124. koncert hudebního spolku, který v Královské městské Redutě uvedl vystoupení houslového virtuosa Maurice Dengremonta¹³⁶ z listu Mährisches Tagesblatt ze dne 15.10.1881 (viz publikovaná ukázka č.1 níže), dále na operetní či operní program Královského městského divadla v Olomouci jak dokumentuje inzerát z listu Mährisches Tagesblatt ze dne 18.1.1881¹³⁷ (viz ukázka č.2 níže), příp. na nabídku hudebního vzdělávání¹³⁸.

124. CONCERT
des Musik-Vereines in Olmütz.
Sonntag den 16. October 1881
im königl. städt. Redoutensaal.
Maurice Dengremont (Violine.)
Herr George Leitart aus Brüssel (Clavier.)

Programm:
Erste Abtheilung:
1. Andante et Polonaise von Chopin. (Clavier.)
2. Variations-sur une Gavotte de Corelli für Bioline,
Dengremont gewidmet von Leonard.
3. a. Romance von J. Raff. } Clavier.
b. Tarantella da bravoura v. Fr. Liszt. }
Zweite Abtheilung:
4. Polonaise brillante von Wieniawsky. (Violine.)
5. a. Les courriers von Ritter. } Clavier.
b. Rhapsodie hongroise von Fr. Liszt. }
6. a. Nocturne de Chopin von Sarasate.
b. La folia von Corelli mit einer Cadenz v. Leonard.

Anfang um 5 Uhr.

Die Preiskarten der P. T. Mitglieder sind diesmal aufgehoben; dagegen kann jedes Mitglied für sich und seine Angehörigen gegen Vorweisung der Jahreskarte, nach eigener Wahl entweder nummerirte Sitze à 60 Kr. oder Quartetskarten à 50 Kr. in der Kron-Apothek neben dem Quart. Saal im Empfang nehmen.
Nummerirte Sitze à 1 Fl. 20 Kr., Eintrittskarten à 60 Kr., Quartetskarten à 50 Kr., für Studierende und für Kinder à 40 Kr. sind in der Kron-Apothek und am Quartetts-Büro an der Kassa zu haben.
Es wird aufrechnet gemacht, daß die Karten für die P. T. Mitglieder nur in der Kron-Apothek und nicht an der Kassa verabschiedet werden.

Der Ausschuss d. Musik-Vereines.
Herausgeber und verantwortlicher Redacteur Wilhelm Seitzpater.

Ukázka č. 1

Königl. städt. Theater in Olmütz.
Sams-tag 8 Jänner 1881 — Direction E. Rauf.
26. Vorstellung im Abonnement. — Operader Tag.

Der Troubadour.
Oper in 4. Abtheilungen nach dem Italienischen des S.
Cammerano von Heinrich Koch.

Der Graf von Luna	Dr. Miller.
Leonore	Hrl. Dorée.
Leuzena, eine Zigeunerin	Hrl. König.
Maurico	Dr. Wellinger.
Fernando, Anna's Vertrauter	Dr. Dohrs.
Just, Leonore's Begleiterin	Hrl. Münnich.
Luigi, Maurico's Freund	Dr. Kobl.
Ein alter Zigeuner	Dr. Kobl.
Ein Bote	Dr. Mauschitz.

Morgen Sonntag 9. Jänner 1881
Unter Mitwirkung des gesammten Personales der Oper.
und Operette zur Verstärkung der Chöre.

Preziosa.
Schauspiel mit Gesang in 4 Aufzügen von F. A. Wolf

Ukázka č. 2

Jedná se o velmi specifické útvary, které v hudební agendě nelze opomenout, a svou obsahovou návazností je lze přiřčenit resp. vymezit jako svébytnou oblast hudebně-zpravodajské agendy. Ve srovnání s žurnalistickými textovými žánry pozvánek a avíz na rozmanité hudební události je rozdíl patrný již opticky. Zatímco pozvánky a avíza mají

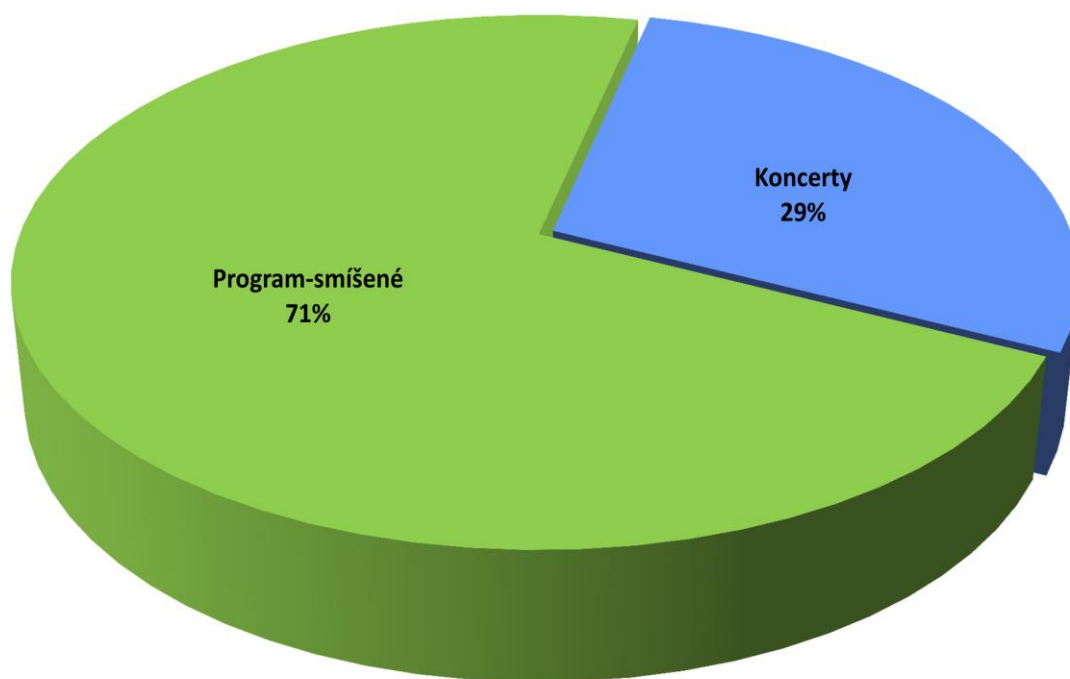
136. Mährisches Tagesblatt ze dne 15.10.1881 posl.s. č.235 r.2; (Inzerát).

137. Mährisches Tagesblatt ze dne 18.01.1881b s.6 č.13 r.2; (Inzerát).

138. Další inzertní útvary viz antologie textů str. 273, 268, 262.

klasickou textovou podobou v ničem se nelišící od redakční části novin, jsou inzertní útvary zpracovány odlišně graficky, a to výrazným typem písma, ohraničeny rámečkem atp. Inzertní útvary z hudební oblasti měly kromě propagační funkce hudebních událostí a aktivit z hudební sféry pro německo-jazyčná periodika rovněž komerční resp. finanční přínos, jelikož spolu s ostatní inzercí a ziskem z prodeje zajišťovala financování jednotlivých periodik. Po jazykové stránce jsou formulovány jako sdělení o konání hudební akce, poskytování hudebně-vzdělávací činnosti jako byla například výuka hry na klavír či zpěvu aj. S podílem tři procenta tvoří podíl v celkové hudební agendě německého periodického tisku v letech 1874-1885 (viz kapitola 4.1.2.). Graf č.1f níže zobrazuje podíly v tematickém zaměření inzerce z hudební oblasti, a to dvacet devět procent pro koncerty a sedmdesát jedna procent pro inzerci programů operních, operetních představení, případně rozmanitou nabídku hudebně-vzdělávacích činností.

Graf č.1f: Tematické zaměření inzertních útvarů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

VI. Hodnotící hledisko: analýza hudební žurnalistiky ve vztahu ke kritickým reflexím a reflexím hudby v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884

6.1. K výsledkům kvantitativní obsahové analýzy německo-jazyčné hudební žurnalistiky v periodickém tisku a její vývojové tendence v letech 1875-1884

Fenomén německo-jazyčné hudební žurnalistiky v mediálním prostoru Předlitavska získal aplikací kvantitativní obsahové analýzy na 175 hudebně-kritických textů a reflexí hudebního dění velice výrazné tematické kontury, jejichž proměny jsou v čase jasně patrné. Analytické výsledky vytvořily pregnantní tematické vývojové křivky, které vykreslily v průběhu sledovaných let v popředí zájmu německo-jazyčných lokálních médií témata opery, koncertů a kulturní politiky. S nepatrným, dvouprocentním rozdílem, převažovala témata koncertů, která střídala velmi preferovaná témata opery a dále s vysokým podílem tvořila hudební agendu německo-jazyčného periodického tisku témata kulturní politiky. Již menší zastoupení v analyzovaných textových útvarech měla témata operety, které hudební žurnalisté často slučovali a kombinovali s tématem opery.

Vývojové tendence rovněž vypovídaly o existenci a mírně rostoucích preferencích hudebních témat bulvárních i profilů osobností, kteréžto se daleko průrazněji a větší míře prosazují až v následujících stoletích. Analýzou bylo zjištěno, že jsou výlučně výsadou hudebně-zpravodajské agendy, v hudebně-kritické agendě se bulvární témata nevyskytovala. K charakteristickým rysům bulvárních zpráv z hudební sféry ve sledované časové periodě je nutno podotknout, že tyto nelze plně srovnávat se soudobými bulvárními zprávami. Společným jmenovatelem historických a soudobých bulvárních zpráv z hudební oblasti je senzačnost a trivializace témat. Hudební žurnalisté nacházeli pro tyto zprávy v hudební oblasti dostatek námětů, a to zejména v kruzích veřejně známých operních či operetních umělců příp. členů hudebních spolků, s cílem primárně zapůsobit na emocionalitu čtenářů informacemi o jejich soukromí, zdravotních indispozicích, majetkových poměrech atp. V návaznosti na témata bulvárních zajímavostí, která mohou v hudební agendě německo-jazyčného historického tisku působit „novodobě“, musí být ve shrnujících závěrech této rigorózní práce zdůrazněn fakt, že se německo-jazyční hudební žurnalisté svou publikační činností na stránkách denního tisku aktivně podíleli na formování moderní hudební žurnalistiky. Existence bulvárních zpráv dokladuje fakt, že vyhledávali stále nová témata

a v návaznosti na ně docházelo k povlovné transformaci existujících hudebně-publicistických žánrů v žánry nové. V tomto bodě lze téma profil osobnosti, kteréžto se podařilo v hudební agendě periodického tisku rovněž zachytit, chápat jako téma nové, zaměřující se na konkrétní osobnosti z hudební sféry. V tomto tématu se hudební žurnalisté odvažovali experimentovat, zveřejňovali například své postřehy ze setkání s profilovanou osobností, což předznamenávalo pozdější žánry jako interview nebo reportáž. Již samotný záchyt témat bulvárních zajímavostí a profilů osobností předznamenává vznik a utváření nových žánrů, které jsou organickou součástí moderní hudební žurnalistiky a empaticky oslovují cílové skupiny čtenářů.

Na tematickou analýzu hudební agendy navazovalo řešení výzkumné otázky v bodě zjištění a vyhodnocování relevantních údajů o tom, jakých žurnalistických forem a žánrů užívala německá hudební žurnalistika v denním periodickém tisku v Olomouci v časovém rozpětí let 1875-1884. Ze získaných výsledků bylo pregnantně stanoveno, že v průběhu sledovaných let byly nejčastěji používány formy kritik, recenzí a také zpráv. Vývojové tendence pro kritiky a recenze jsou charakteristické prudkým vzestupem v roce 1881. Ostatní žurnalistické žánry s hudební tematikou jsou podstatně méně výrazné, avšak jejich existence v hudební agendě je pro komplexní a plastický obraz hudební agendy v německo-jazyčném tisku zásadní. Jedná se zejména o žánr pozvánek a avíz, které sice nedosahují, co se preferencí týče, kritik a recenzí, ovšem jejich nárůst je od roku 1881 setrvalý a jasně patrný. Také žánr komentářů nachází v hudební žurnalistice své uplatnění, zejména co se týká obecnějších hudebních témat zajímavých širokou veřejností v oblasti správy divadla, hudebních angažmá, hudebního vzdělávání aj. Výsledek analýzy také zmapoval oblast inzertních útvarů, které ve sledované periodě procházely svými počátky a tematicky navazovaly především na žánr pozvánek a avíz. I z toho důvodu byly tyto inzertní útvary přiřčleněny k hudebně-zpravodajské agendě. Již opticky je zřejmé, že se jedná o útvary velmi svébytné a specifické, ovšem informačně pro čtenáře vysoce relevantní a rozumí se, že po finanční stránce pro média nezanedbatelná. Rovněž u těchto útvarů platí obdobná novost, jako tomu bylo u témat bulvárních zajímavostí a profilů osobností, s možným potenciálem do budoucna.

Pracovními nástroji hudební žurnalistiky v německo-jazyčném mediálním prostoru byly tedy hudebně-kritické a hudebně-zpravodajské žánry, jejichž agenda byla následně podrobena analýze. Rozčlenění hudební agendy německo-jazyčného periodického tisku dle

žánrových mantinelů, a to na hudebně-kritickou agendu a hudebně zpravodajskou agendu a jejich následnou analýzu lze označit za jádro a hlavní přínos této rigorózní práce. Hudebně-kritická agenda byla terminologicky vymezena jako soubor hudebních témat v kritikách a recenzích a hudebně-zpravodajská agenda jako soubor hudebních témat ve zprávách. Na základě výsledků podrobně provedené analýzy byl učiněn závěr, že hudebně-kritická agenda byla pokryta zejména tématy opery a koncertů. Přesto jsou témata oper dominující, což je rozdílné ve srovnání s komplexním obrazem hudební agendy, v němž s nepatrným rozdílem dominují témata koncertů. Vývojová dynamika tématu oper v kritikách a recenzích procházela ve sledovaných letech zřetelným nárůstem a dosahovala nejvyšších hodnot v roce 1881, což odpovídalo nejfrekventovanějšímu výskytu kritik a recenzí s tímto tématem. Velmi výrazně probíhala také vývojová křivka v užití tématu koncertů, a to zejména v letech 1878, 1881 i 1882. Témata koncertů byla v hudebně-kritické agendě druhým nosným pilířem a stala se pro hudební žurnalistiku dalším nejčastěji užívaným tématem. Témata operety, popřípadě smíšená témata operní a operetní se vyskytují jako doplňující, přesto jejich existenci v německo-jazyčném periodickém tisku nelze opomenout. Na tomto místě je nutno zdůraznit nárůst tématu profil osobnosti, a to v závěru sledované periody, v roce 1884.

Rozsahem je hudebně-kritická agenda jednoznačně dominující, kdy bylo identifikováno a zpracováno pro účely této práce celkem 103 hudebně-kritických útvarů tj. hudební kritik, recenzí a komentářů z hudební oblasti, přičemž se tyto texty vyskytovaly převážně v rozsahu středním a dlouhém. Na základě těchto závěrů lze tvrdit, že těmto textům byl v německo-jazyčném periodickém tisku poskytován rozsáhlý tiskový prostor, a tudíž hrály v kompozici periodik významnou roli. Obliba kritik a recenzí vzrůstala s rozmanitostí a atraktivností nejenom lokálního hudebního života v 2. polovině 19. století. Recenzenti v těchto útvarech prokazují jak vlastní subjektivní evaluační vhlad, tak také odborné hudební vědomosti a znalosti. Nezbytností byla taktéž osobní a místní znalost poměrů v hudební sféře. Jako komponentní součást hudebně-kritické agendy byly dále zařazeny komentáře z hudební popř. kulturní oblasti. Tyto doplňovaly, zařazovaly či glosovaly události i dění tamtéž. Vzhledem k častému situování kritik, recenzí a komentářů z hudební i kulturní sféry na titulní stranu, byl na tyto útvary kladen stěžejní důraz pro vyjadřování stanoviska listu, s cílem ovlivnit popř. zainteresovat na konkrétním hudebně-kritickém tématu čtenáře tak, aby si utvořil názor. V tomto lze, vedle hudebně-vzdělávací funkce, spatřovat další důležitou

funkci, kterou hudebně-kritická agenda v německo-jazyčném periodickém tisku plnila, a což je dostatečně podloženo výše uvedeným výzkumem.

Vedle hudebně-kritické agendy byla velice významnou součástí německo-jazyčného periodického tisku také hudebně-zpravodajská agenda. Pro účely této práce bylo celkem identifikováno a analyzováno 67 hudebně-zpravodajských útvarů tj. zpráv, pozvánek a avíz z hudební oblasti, přičemž k hudebně-zpravodajské agendě byly přiřčeny na základě tematické analogie inzertní útvary. Ve srovnání s hudebně-kritickou agendou jsou útvary hudebně-zpravodajské agendy převážně v rozsahu krátkém a středním. Tato oblast výzkumu byla v jednotlivých letech pokryta poměrně proporcionálně tématy koncertů, bulvárními zajímavostmi i operety. Výrazně jsou zastoupena také témata opery. Témata opery i koncertů, případně operety byla pro zprávy z hudební oblasti osvědčeným a relevantním tématem, které recipientům poskytovalo plnohodnotné informace o konaných koncertních událostech a vyčerpávající informační servis z hudební sféry. Proto lze označit hudebně-zpravodajskou agendu jako plnohodnotnou a velmi důležitou součást zkoumaných periodik.

6.2. K charakteristickým znakům a postavení hudebně-kritických reflexí a reflexí hudby v německo-jazyčném lokálním periodickém tisku v 2. polovině 19. století

Hudební žurnalistika v 2. polovině 19. století získává nové možnosti, jak oslovit podstatně širší skupiny čtenářů, nežli tomu bylo dříve. Tyto možnosti jí poskytuje denní periodický tisk, ať již v celostátním nebo lokálním měřítku. Jeho rozvoj je umožněn liberalizací poměrů, rozvojem podnikání a vzrůstající kupní silou čtenářů. Dochází tak k rozšíření nabídky denního periodického tisku, se zaměřením na široké vrstvy. Jedná se o popularizační vývojový trend, který přispíval k tomu, že se hudební kritiky stávaly čtenějšími a dostupnějšími pro veřejnost. Těžištěm hudební žurnalistiky v denním periodickém tisku byl hudební život a aktuální hudební dění, na které hudební žurnalisté živě reagovali. Podstatným znakem hudební žurnalistiky 2. poloviny 19. století, který je determinován jazykovou mutací periodického tisku, je její bilingvismus příp. multilingvismus, pramenící z mnohonárodnostního státního uspořádání. Na území Čech a Moravy se jedná o německo-jazyčnou a česko-jazyčnou hudební žurnalistiku, a to v závislosti na jazykové platformě, tj. nosiči, kterým je periodický tisk. Charakteristickým znakem německo-jazyčné hudební žurnalistiky byly interpretační kritiky, které převážně hodnotily interpretační provedení,

jednotlivá díla i jejich části, konkrétní interprety, nežli samotné hudební skladatele. Například *Olmützer Zeitung* dne 25.4.1883¹³⁹ zařadil na první straně rozsáhlou hudební kritiku na koncert hudebního spolku Žerotín, v níž autor pracuje jak s kritickým hodnocením výkonů umělců a provedením jednotlivých kusů, tak věnuje podrobnou pozornost uváděným dílům. Mimo jiné uvádí: „...Zlatý hřeb koncertu tvořilo poslední číslo: „Švanda dudák od Karla Bendla. Lidová báseň o známém dudákovi Švandovi tvoří látka, kterou výborně zpracoval básník Vrchlický a známý skladatel Bendl ji zkomponoval. To dílo, jak jsme již zveřejnili, je novým počátkem. Bylo napsáno v roce 1880 skladatelem, který meškal jako dirigent v Nizze u mecenáše barona Derviese. Až dosud se podařilo uvést toto dílo pouze v Praze. Bližší osvětlení obsahu a kompozice nás zavede dále. Všeobecně vzato Bendl ve svém díle zvolil správný zvuk a celé jednání charakterizoval výborným způsobem prostřednictvím hudby a zpěvu. Člověk náležitě neví, které ze čtyř kapitol, z nichž je dílo vytvořeno, má dát přednost. Pokud v první kapitole přerůstá lákavá melodie sboru ve zlobná slova a mezitím okamžitě rozpálí publikum Švandovy vyhýbavé odpovědi, je ve druhé kapitole Švandova árie tak líbezná a melodicky bohatá, že ještě více zvyšuje napětí publika. Třetí kapitolu tvoří vrcholný dějový a hudební bod. Díky skladatelově genialitě je hudba opravdivá a dudy mají v závěrečném reji ďábla v každém ohledu skutečně úderný účinek. V poslední kapitole se prostřednictvím hudby setkáváme s nádherným vylíčením jitra. Náladu vycházejícího slunce dokreslují fujary pasáčeků a zpěv ptáků. Krátce, jedná se mistrovské dílo a rádi bychom vyjádřili skladateli díky za toto velké hudební dílo, které je tak bohaté na melodie a výtečné v efektní instrumentaci. Jediné, co bychom mohli vytknout je příliš dlouhá a tím únavná předehra k druhé kapitole...“

V souvislosti s růstem koncertního života a virtuozity však hledisko interpretace vystupuje stále více do popředí. Žurnalisté sestupují z pozic hudebních teoretiků a stále více nahlížejí na koncertní provedení z pozice posluchače. Tyto trendy jsou úzce spojeny s novými snahami proklamovat a formovat vkus posluchače a rovněž ovlivňovat výkony umělce: „...Sl. Huld, zpěvačka Leonory, byla hlasově rovněž skvělá. Její hlas je ohromného rozsahu a metalického zvuku. Přiměřená hloubka a záračné sonorní střední polohy se napojovaly na brilantní výšky. Pěvkyni se zdařilo hned v první árii s lehkostí des. Rejstříky jsou dobře zabarvené a hrdlo vlastní pro začátečníci vysoce úctyhodnou plynulost. Úspěch jejího včerejšího výkonu narušovala pochopitelná nesmělost prvního debutu. Chtěli bychom připsat,

139. *Olmützer Zeitung*, 25. 4. 1883, č. 716, s 1, r. IX; Celé znění recenze viz antologie textů, s.218-221.

*jakoby se zdálo, že si debutantka nedůvěřovala při hospodaření s dechem a některých místech se tento předbíhal...*¹⁴⁰ V hudebně-kritické agendě německo-jazyčného periodického tisku vykryštovaly zajímavé útvary, které komentovaly, doplňovaly, zařazovaly či glosovaly události dění či jevy v hudební, popř. širěji v kulturní oblasti. Tyto útvary, které vyjadřovaly stanovisko listu, se podařilo analyzovat a zařadit je jako komponentní součást hudebně-kritické agendy. Olmützer Zeitung ze dne 13.1.1877 ve svém komentáři na titulní straně přehledně charakterizuje a rovněž zdůrazňuje trendy v oblasti vědy, tisku a kultury, které ovlivňují rovněž práci hudebních žurnalistů: „...Vědecká práce, která obstarává prospěch a požitek není výplodem fantazie! Nepřináší nám odborné pojednání o nějakém předmětu radost a užitek?! Nepřináší výhru tomu či onomu opravdové pojednání o této nebo oné otázce!? Skvostná báseň, jak by nenadchla vzdělanou mládež pro nevinnost, pro patriotismus atd. Jak povznášející je píseň, která podněcuje slavnostní náladu a jaký to požitek! Dobrý novinový článek, jak by nepoučil a nepobavil!? Skvostný román, jaký nenabízí poklad!? Prostřednictvím skvostných obrazů je naplňována fantazie, duchovní síly nacházejí potravu, srdce je zušlechťováno. A tak jako dobrý tisk mimořádně přispívá k opravdovému vzdělání společnosti a neobyčejně požaduje pokračování v intelektuálním, mravním a estetickém vztahu, tak také divadlo může pohnout vpřed s lidovým vzděláním prostřednictvím skvostných a ryzích lidových kusů a představení. Je zde také dosažen tříčlenný cíl poučování, zušlechťování a pobavení, neboť to musí opatřit divadlo, jak to musí býti...“ Výše uvedená pramenná citace plně dokumentuje skutečnost, že žurnalisté, a hudební žurnalisty nevynímaje, působí prostřednictvím tisku na stále širší společenské vrstvy. Tyto široké skupiny čtenářů a namnoze i posluchačů spatřují v hudbě a tisku ušlechtilou zábavu. Uvedená skutečnost se zrcadlí rovněž v periodickém tisku, kdy jí hudební žurnalisté podřizují koncepci svých hudebně-kritických útvarů. Tyto charakterizuje již výše zmíněný koncept z hlediska posluchače, což ale nevylučuje koncepci těchto hudebně-kritických textů jako zdroje hudebního vzdělání a odborných poznatků. Na způsobu práce hudebních žurnalistů v denním tisku je viditelná snaha přizpůsobit se nárokům čtenářů. Hudebně-vzdělávací aspekt již není hlavním trendem, je spíše vedlejší produktem, který vzniká hodnocením a komentováním hudebního dění.

140. Mährisches Tagesblatt, 8.10.1884; č. 234; s. 5; Celé znění recenze viz antologie textů, s.241.

Charakteristickým rysem hudebně-kritických reflexí a jádrem práce hudebních žurnalistů v denním tisku je "zážitek z poslouchaného". Tento zážitek může být jak pozitivní tak negativní: "...Celkově si uvedení Lohengrina nezasloužilo žádný potlesk. Uvedení podleho absolutním nedostatkům mužského sboru. Nedají se slovy vyjádřit pusté výkřiky, disonantní výkony pěti nebo šesti pánů, kteří sbor reprezentovali. S takovým sborem se dá sotva zvládnout Trubadúr natož Lohengrin, opera, v níž je sboru přidělena stěžejní úloha. Je pochopitelné, že za takových okolností nevynikla Wagnerova skvostná specialita - vylíčení situace prostřednictvím nejjemnější tónomalby. Je pochopitelné, že orchestr, který se brilantně držel až do jednoho intimního místa, jenom s námahou proměňoval svou intenzitu zvuku v pustý hluk a odkryl nelibozvučný nepořádek sboru. Zdá se nám nepochopitelné, proč ředitelství trvalo na nedokonalém předvedení Wagnerovy opery, a tím vzbudilo zlé předsudky. I s nejlepším sborem by byla velká odvaha předvádět Lohengrina s novými a ještě nesladěnými silami. Včera to ale byla více nežli odvaha. Byla to chyba a my si přejeme, aby se ředitelství podařilo tuto chybu správně odstranit. Opera by jinak mohla utrpět nevyléčitelná poškození..."¹⁴¹

Jazyk hudebně-kritických reflexí vynikal originalitou, jazykovou nápaditostí a elegancí. Ve snaze zaujmout, hodnotit a o svém hodnocení přesvědčit, hudební žurnalisté často vyjadřovali své subjektivní impresy. Strukturou a způsobem stylistické práce lze kritiky a recenze charakterizovat jako hodnotící, komentující a vysvětlující texty k hudebním událostem či osobám z hudební sféry s nejčastějším výskytem v první polovině novin. Jak bylo dokumentováno výše, při významných událostech nebylo výjimkou, když kritika byla umístěna na titulní straně. Shrneme-li tematické náměty, pak nejčastěji byla recenzována aktuálně uváděná operní představení v Královském městském divadle v Olomouci. Kromě aktuálních operních, operetních představení, se kritiky a recenze věnovaly v hojně míře vystoupením koncertním. Koncertní události byly součástí kulturního a společenského dění města, angažovaly se v nich přední osobnosti kulturního, církevního, akademického, vojenského, společenského a často také politického života.

Dalším charakteristickým znakem německo-jazyčné hudební žurnalistiky bylo užívání žánrových útvarů hudebně-zpravodajské agendy, a to zpravidla zpráv, pozvánek a avíz. Vedle hudebně-kritické agendy, v níž nejvýrazněji figurovaly kritiky a recenze, tvořila další

141. *Mährisches Tagesblatt*, 18.9.1883; č. 213; s.6; roč.4. Celé znění recenze viz antologie textů, s.223-225.

podstatnou část hudební žurnalistiky agenda hudebně-zpravodajská. Tato se vyznačovala zejména stručností, aktuálností a hodnotou, použitelností (tzn. relevancí) publikovaného tématu pro recipienty. Ve většině zpráv o hudebních představeních budoucích či právě uskutečněných hudební žurnalisté zachovávali (nebo se snažili zachovávat) názorovou neutralitu. Hudebně-zpravodajská agenda německo-jazyčného periodického tisku je tvořena faktickými informacemi o aktuálním hudebním dění, zejména formou programů koncertních nebo operních představeních, zpráv o výpravě oper i operních angažmá, a to jak z tuzemských operních scén tak evropských. Tento rys hudební žurnalistiky svědčí o sounáležitosti s hudební kulturou evropskou, v protikladu se spory a snahami o úzkoprsé vlastenectví při vymezování kulturní identity dvou soupeřících národů. Stává se a lze doložit, že se na základě tendenčně a ostře laděných komentářů, ať již obecných či s hudební tematikou, žurnalisté nechávají strhnout dobovou náladou k tendenčním závěrům, atakujícím textům zavdávajícím k pŕtkám a národnostní nevráživosti. V souvislosti s těmito charakteristickými projevy nelze opomenout fakt, že do zorného pole hudebních žurnalistů v německo-jazyčném periodickém tisku při recenzování koncertního života začínají od roku 1881 pronikat rovněž tzv. „slovanská“ koncertní vystoupení. Porovnávajíc „německé“ a „slovanské“ v hudbě, příp. interpretaci konkrétních děl, pouštějí se němečtí hudební žurnalisté do srovnávání národních odlišností v hudební kultuře, rozdílností v hudebním cítění i mentalitě obou národů. A jsou to právě hudební kritiky a recenze tzv. „slovanských koncertů“ v německo-jazyčných periodících, které „dláždí cestu“ k pozvolnému národnímu porozumění. Z těchto textů je patrná ochota informovat a recenzovat, a to nikoliv tendenčně, jednostranně, ale nezaujatě, odborně a profesionálně také slovanské koncertní události. Tento fakt svědčí o zájmu a rodícím se vzájemném národním respektu, což je sice podložená hypotéza, avšak předkládající toto téma k dalšímu podrobnému prozkoumání.

Jelikož předmětem výzkumu této rigorózní práce byla platforma německo-jazyčného lokálního periodického tisku, vztahují se výsledky zde uveřejněné k tomuto mediálnímu prostoru. Výsledky bádání zde uveřejněné se mohou rovněž stát východiskem a přínosem pro budoucí komparaci s hudební žurnalistikou česko-jazyčnou ve stejné časové periodě i mediální lokaci, což autorka zdůrazňovala již v samotném úvodu této rigorózní práce.

Antologie textů / Obsah

Název periodika	Datum vydání	Číslo	Strana	Ročník	Titulek	Antologie
Olmützer Zeitung	19.02. 1875	5	6	1	Opera, Opereta	120
Olmützer Zeitung	19.02. 1875	5	6	1	Opera	120
Olmützer Zeitung	25.12. 1875	6	6	1	Rubrika Divadlo	121
Olmützer Zeitung	25.12. 1875	6	6	1	V sobotu 25...	122
Olmützer Zeitung	25.12. 1875	6	6	1	Náš zasloužený baryton...	122
Olmützer Zeitung	01.01. 1876	7	7	2	Rubrika Miscellen	122
Olmützer Zeitung	16.01. 1876	9	6	2	Rubrika opera, opereta	123
Olmützer Zeitung	23.01. 1876	10	7	2	Rubrika Theater	123
Olmützer Zeitung	23.01. 1876	10	7	2	V úterý následovalo...	124
Olmützer Zeitung	23.01. 1876	10	7	2	Ve čtvrtek byla...	124
Olmützer Zeitung	30.01. 1876	11	2-3	2	Rubrika Feuilleton	125
Olmützer Zeitung	13.01. 1877	63	1	3	Tisk a divadlo	127
Deutsche Volksblatt für Mähren	04.01. 1878	1	3	7	Z opery	129
Deutsche Volksblatt für Mähren	04.01. 1878	1	3	7	Divadelní poznámky	130
Deutsche Volksblatt für Mähren	12.01. 1878	2	3	7	Ředitel J.C. v. Bertalan	130
Deutsche Volksblatt für Mähren	26.01. 1878	4	3	7	Z divadla	131
Deutsche Volksblatt für Mähren	26.01. 1878	4	3	7	Zpráva z divadla	132
Deutsche Volksblatt für Mähren	02.02. 1878	5	3	7	Z opery	132
Deutsche Volksblatt für Mähren	19.02. 1878	3	3	7	Koncert pěveckého spolku	133
Deutsche Volksblatt für Mähren	19.02. 1878	3	3	7	Z opery	134
Deutsche Volksblatt für Mähren	01.06. 1878	22	-	-	„Liedertafel“	135
Deutsche Volksblatt für Mähren	14.09. 1878	37	-	-	Koncert	136
Deutsche Volksblatt für Mähren	16.11. 1878	46	-	-	Koncert	137
Deutsche Volksblatt für Mähren	30.11. 1878	48	-	-	Opera	138
Deutsche Volksblatt für Mähren	07.12. 1878	49	-	-	Koncerty	139
Deutsche Volksblatt für Mähren	14.12. 1878	50	-	-	Koncert hudebního spolku	140
Deutsche Volksblatt für Mähren	15.01. 1879	3	3	8	Z opery	140
Deutsche Volksblatt für Mähren	22.04. 1879	12	-	-	Náš pěvecký spolek	141
Mährisches Tagesblatt	26.06. 1880	-	5	1	Muzikální gorila	142
Mährisches Tagesblatt	14.10. 1880	103	1	6	Divadlo. Martha	142
Mährisches Tagesblatt	18.10. 1880	106	6	1	Stará panna	143
Mährisches Tagesblatt	21.10. 1880	109	6	1	Hugenoti	144
Mährisches Tagesblatt	22.10. 1880	110	4	1	Wiener Abendpost...	145
Mährisches Tagesblatt	08. 01. 1881	5	4	2	Koncert hudebního spolku	145
Mährisches Tagesblatt	08. 01. 1881	5	4	2	Obě orchestrální díla...	146
Mährisches Tagesblatt	18. 01. 1881	13	6	2	Divadelní	147
Mährisches Tagesblatt	18. 01. 1881	13	6	2	Z brněnského divadla	147
Mährisches Tagesblatt	31. 01. 1881	24	6	2	Z Reduty	148
Mährisches Tagesblatt	31. 01. 1881	24	6	2	Hudební	148
Mährisches Tagesblatt	31. 01. 1881	24	6	2	Benefiční představení	148
Mährisches Tagesblatt	01. 02. 1881	25	5	2	Divadlo. „Lucie z Lammermooru“	149
Mährisches Tagesblatt	09. 03. 1881	55	6	2	Z divadla	150
Mährisches Tagesblatt	09. 03. 1881	55	6	2	Divadlo. La Traviata.	150
Mährisches Tagesblatt	24. 03. 1881	67	1	2	Krysař z Hammelnu.	151
Mährisches Tagesblatt	28. 03. 1881	70	7	2	Krysař z Hammelnu.	152
Mährisches Tagesblatt	05. 04. 1881	77	5	2	Z divadla	154
Mährisches Tagesblatt	05. 04. 1881	77	5 - 6	2	Koncert Trebelli	155
Mährisches Tagesblatt	05. 04. 1881	77	5 - 6	2	K revizi olomouckého divadla	156
Mährisches Tagesblatt	06. 04. 1881	78	5 - 6	2	Koncert Trebelli	156
Mährisches Tagesblatt	06. 04. 1881	78	5 - 6	2	Benefiční představení	157
Mährisches Tagesblatt	09. 04. 1881	81	5	2	Hudební akademie...	157
Mährisches Tagesblatt	09. 04. 1881	81	5	2	Koncert hudebního spolku	158
Mährisches Tagesblatt	09. 04. 1881	81	5	2	Z divadla	158

Název periodika	Datum vydání	Číslo	Strana	Ročník	Titulek	Antologie
Mährisches Tagesblatt	11. 04. 1881	82	4 - 5	2	Ochrana divadla...	159
Mährisches Tagesblatt	11. 04. 1881	82	7	2	K bezpečnosti publika	161
Mährisches Tagesblatt	11. 04. 1881	82	7	2	Ctihodnost operetní pěvkyně...	162
Mährisches Tagesblatt	23. 04. 1881	92	1-4	2	Poznámky k divadelní sezóně...	163
Mährisches Tagesblatt	14. 05. 1881	110	1-2	2	Olomoucké tlachání	167
Mährisches Tagesblatt	22. 09. 1881	215	4	2	Včera zazpívala...slečna Galster	169
Mährisches Tagesblatt	10. 10. 1881	230	4	2	Divadlo. Trubadúr	170
Mährisches Tagesblatt	15. 10. 1881	235	1	2	Maurice Dengremont	171
Mährisches Tagesblatt	17. 10. 1881	236	5	2	Koncert hudebního spolku	172
Mährisches Tagesblatt	17. 10. 1881	236	5	2	Z divadla	173
Mährisches Tagesblatt	17. 10. 1881	236	5	2	Předvěrejší představení	174
Mährisches Tagesblatt	17. 10. 1881	236	5	2	Divadelní zprávy	174
Mährisches Tagesblatt	24. 10. 1881	242	3	2	Z hudebního spolku	174
Mährisches Tagesblatt	24. 10. 1881	242	3	2	Z divadla	175
Mährisches Tagesblatt	31. 10. 1881	248	1	2	Olomoucké tlachání	175
Mährisches Tagesblatt	15. 11. 1881	260	4	2	Z hudebního spolku	176
Mährisches Tagesblatt	15. 11. 1881	260	4	2	Slavnostní večer MPS...	177
Mährisches Tagesblatt	15. 11. 1881	260	4	2	Z pěveckého spolku	177
Mährisches Tagesblatt	15. 11. 1881	260	4	2	Divadlo	177
Mährisches Tagesblatt	16. 11. 1881	261	5	2	Z opery	178
Mährisches Tagesblatt	16. 11. 1881	261	5	2	Slovanský koncert	178
Mährisches Tagesblatt	17. 11. 1881	262	6	2	Hugenoti	179
Mährisches Tagesblatt	21. 11. 1881	265	2	2	Kdo zkomponoval...	180
Mährisches Tagesblatt	21. 11. 1881	265	2	2	Z opery	181
Mährisches Tagesblatt	21. 11. 1881	265	2	2	Z divadla	182
Mährisches Tagesblatt	21. 11. 1881	265	2	2	Slovanský koncert	182
Mährisches Tagesblatt	22. 11. 1881	266	5	2	Velký citerový koncert	182
Mährisches Tagesblatt	22. 11. 1881	266	5	2	Z Divadla	183
Olmützer Zeitung	23. 11. 1881	569	1	7	Koncert	184
Mährisches Tagesblatt	23.11. 1881	267	4	2	Koncert	185
Mährisches Tagesblatt	23.11. 1881	267	4	2	Koncert hudebního spolku	185
Mährisches Tagesblatt	23.11. 1881	267	4	2	Z divadla	186
Mährisches Tagesblatt	28.11. 1881	271	4	2	Koncert hudebního spolku	187
Mährisches Tagesblatt	28.11. 1881	271	4	2	Citerový koncert	188
Mährisches Tagesblatt	28.11. 1881	271	4	2	Z divadla	188
Mährisches Tagesblatt	17.12. 1881	248	1	2	Olomoucké tlachání	189
Olmützer Zeitung	04.01. 1882	581	3	8	Z divadla	190
Olmützer Zeitung	04.01. 1882	581	3	8	Neštěstí v Olomouckém divadle	191
Olmützer Zeitung	11.01. 1882	583	3	8	Z divadla	191
Olmützer Zeitung	08.02. 1882	591	3	8	Z divadla	192
Olmützer Zeitung	15.02. 1882	593	3	8	Hudební vzdělávání...	192
Olmützer Zeitung	15.03. 1882	601	3	8	Z divadla	192
Olmützer Zeitung	15.04. 1882	610	2-3	8	K reformě církevní hudby	193
Olmützer Zeitung	15.04. 1882	610	3	8	Dobročinné představení	195
Olmützer Zeitung	19.04. 1882	611	1	8	III. koncert... „Žerotín“	195
Olmützer Zeitung	31.05. 1882	623	3	8	Zpěvácká slavnost	198
Olmützer Zeitung	07.06. 1882	625	2	8	...Žerotín	198
Olmützer Zeitung	15.07. 1882	636	3	8	Ol. mužský pěvecký spolek...	198
Olmützer Zeitung	04.09. 1882	659	1	8	Ondříčkův koncert	198
Olmützer Zeitung	16.09. 1882	654	3	8	Olomoucký pěš.pluk č. 54	200
Olmützer Zeitung	08. 11. 1882	669	2-3	8	Koncert	200
Olmützer Zeitung	29. 11. 1882	675	3	8	Koncert	201
Olmützer Zeitung	13. 12. 1882	679	5	8	Koncert hudebního spolku	202
Olmützer Zeitung	17. 12. 1882	688	3	8	Koncert chrámové hudby	202
Olmützer Zeitung	17. 12. 1882	688	3	8	Z Žerotína	203
Mährisches Tagesblatt	02.01. 1883	1	6	4	Dcera pluku	203
Mährisches Tagesblatt	03.01. 1883	2	5	4	Z hudebního spolku	204

Název periodika	Datum vydání	Číslo	Strana	Ročník	Titulek	Antologie
Mährisches Tagesblatt	03.01. 1883	2	5	4	Z divadla	205
Mährisches Tagesblatt	03.01. 1883	2	5	4	Divadelní repertoár	205
Mährisches Tagesblatt	11.01. 1883	8	6	4	Afričanka	206
Mährisches Tagesblatt	13.01. 1883	10	1	4	Zfušovaná „Afričanka“	207
Mährisches Tagesblatt	16.01. 1883	12	3	4	Při včerejší repríze Hugenetů	208
Mährisches Tagesblatt	19.01. 1883	15	4	4	Z divadla	209
Mährisches Tagesblatt	19.01. 1883	15	4	4	Divadelní otázka	209
Mährisches Tagesblatt	19.01. 1883	15	4	4	Divadelní dotace – otázka	209
Mährisches Tagesblatt	01.02. 1883	26	4	4	Z divadelního výboru	211
Mährisches Tagesblatt	01.02. 1883	26	4	4	Také jeden divadelní ředitel	211
Mährisches Tagesblatt	01.02. 1883	26	4	4	K divadelní otázce	212
Mährisches Tagesblatt	09.02. 1883	32	5	4	Koncert hudebního spolku	212
Mährisches Tagesblatt	09.02. 1883	32	5	4	Z divadla	213
Mährisches Tagesblatt	09.02. 1883	32	5	4	Divadelní repertoár	213
Mährisches Tagesblatt	09.02. 1883	32	5	4	Divadelní ředitel Raul...	213
Mährisches Tagesblatt	10.02. 1883	33	4	4	Včerejší sborová zkouška...	213
Mährisches Tagesblatt	10.02. 1883	33	4	4	Benefiční představení...	214
Mährisches Tagesblatt	12.02. 1883	34	6	4	Z divadla	214
Mährisches Tagesblatt	15.02. 1883	37	4	4	Naše altistka...	215
Mährisches Tagesblatt	23.02. 1883	44	4	4	Koncert	215
Mährisches Tagesblatt	24.02. 1883	45	2	4	Koncert mužského pěv. spolku...	216
Mährisches Tagesblatt	03.04. 1883	-	4	4	Dobročinný koncert	217
Mährisches Tagesblatt	07.04. 1883	-	1	4	Olomoucké povídání	217
Olmützer Zeitung	25.04. 1883	716	1	9	Podčárník. Koncert Žerotína	218
Mährisches Tagesblatt	20.07. 1883	164	4	4	Hudba v parku	221
Mährisches Tagesblatt	25.07. 1883	168	4	4	Varhaník od Svatého Mořice...	221
Mährisches Tagesblatt	27.07. 1883	172	4	4	Hudební	222
Mährisches Tagesblatt	03.08. 1883	176	3	4	Z divadla	222
Mährisches Tagesblatt	03.08. 1883	176	3	4	Angažmá pro olomoucké jeviště	223
Mährisches Tagesblatt	11.08. 1883	183	4	4	Hudba v parku	223
Mährisches Tagesblatt	11.08. 1883	183	4	4	Z divadla	223
Mährisches Tagesblatt	18.09. 1883	213	6	4	Divadlo. Lohengrin	223
Mährisches Tagesblatt	26.09. 1883	220	6	4	Divadlo. Undine	225
Mährisches Tagesblatt	02.10. 1883	225	1 - 2	4	Podčárník. Marie Wilt	226
Mährisches Tagesblatt	03.10. 1883	226	1 - 2	4	Podčárník. Marie Wilt	228
Mährisches Tagesblatt	05.10. 1883	228	5	4	Koncert ve prospěch šk. spolku	230
Mährisches Tagesblatt	06.10. 1883	229	1	4	Olomoucké povídání	231
Mährisches Tagesblatt	09.10. 1883	231	5	4	Z divadla	232
Mährisches Tagesblatt	13.10. 1883	235	1	4	Paní Wilt...	233
Mährisches Tagesblatt	15.10. 1883	236	4	4	Dopis od Johanna Strausse...	234
Mährisches Tagesblatt	30.07. 1884	173	4	5	Slavnostní písňový věneček...	234
Mährisches Tagesblatt	31.07. 1884	174	4	5	Slavnostní písňový věneček...	235
Mährisches Tagesblatt	02.08. 1884	176	4	5	Parková hudba	236
Mährisches Tagesblatt	09.08. 1884	182	4	5	Parková hudba	236
Mährisches Tagesblatt	27.09. 1884	223	5	5	Divadlo. Trubadúr	237
Mährisches Tagesblatt	28.09. 1884	224	5	5	Divadlo. Tannhäuser	238
Mährisches Tagesblatt	29.09. 1884	225	4	5	Koncert	239
Mährisches Tagesblatt	30.09. 1884	226	5	5	Divadlo. Markétka	240
Mährisches Tagesblatt	08.10. 1884	234	5	5	Divadlo. Trubadúr	241
Mährisches Tagesblatt	17.10. 1884	239	4	5	Jubileum Johanna Strausse...	241
Mährisches Tagesblatt	19.10. 1884	241	4	5	Koncert hudebního spolku	242
Mährisches Tagesblatt	19.10. 1884	241	4	5	Vojenský koncert...	243
Mährisches Tagesblatt	31.10. 1884	252	5	5	Vojenský koncert	243
Mährisches Tagesblatt	31.10. 1884	252	5	5	Promenádní koncert	244
Mährisches Tagesblatt	04.11. 1884	256	3	5	Z Mužského hudebního spolku	244
Mährisches Tagesblatt	04.11. 1884	256	4	5	Zbrojří z Wormsu	245

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	19.2.	1875	5	6	1	s.250
	recenze	opera	65 řádků	346,25 cm ²	dlouhý	

Opera, Opereta. Slečna Majetti se v sobotu 11. prosince zavázala svým 2. operetním benefičním vystoupením, které bylo velmi dobře pořádáno a na vysoké úrovni pobavilo početné a vděčné posluchače. V „Galathee“ ze Suppée se vyznamenal se především H. Rotter jako Midas, který hrál se znamenitou rutinou, a přitom se k naší radosti vyvaroval všeho drastického ve svém projevu. Sl. Thal (Ganymed) hrála a zpívala jako obyčejně velice dokonale, škoda, že v jejím hlase byly zaznamenány všelijaké prořídle pasáže. H. Bernhardi nás opět vystrašil několika falešnými tóny, jinak ale působil vhodně. Slečna Stübel podstoupila značnou oběť, když musela zůstat na uměleckých masách mramoru, k tomu dobře využila bohy darovanou dobu života a ještě více se odškodnila jako Fanchette, sousedka Katariny (sl. Kotzbeck) ve „Svatbě při lucerně“ od Offenbacha. Duet těchto dam a jejich „hozený střevíček“ se tak velice líbil, že tyto ho musely opakovat. Právě tak dobře zpívala sl. Solwey (Denise) a H. Bernhardi (Pierre). Pakliže bude dobrá návštěvnost, bude opakována „Javotte“. – V pondělí se na den Lucie uskutečnila Lortzingova opera Car a Lucie z Lammermooru od Donizettiho. H. Riedel (sir Edgar), H. Chlumetzky (Raimund), H. Mann (lord Heinrich), sl. Pierdori (Lucia) se velice snažili o rozeřtání ledově studeného publika. To se podařilo teprve při sextetu v druhém aktu. Ve třetím aktu měla sl. Pierdori příležitost blýsknout se s krásně přednesenou koloraturou.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	19.2.	1875	5	6	1	s.250
	recenze	opereta	37 řádků	200 cm ²	střední	

Opera. – Ve středu se počtvrté konečně podařilo uvést Lortzingovu nezavedenou operu Car. Opera bývá s oblibou poslouchána a láká mnohé posluchače. H. Mann (car) vydobyl pro svůj výkon zasloužený potlesk – výborně a procítěně byla přednesena píseň v třetím aktu. Obdobně se vyznamenal H. Chlumetzky (starosta), který měl velice příjemnou náladu. Zpěv sl. Kotzbeckové o poznání ukrátila hlasová indispozice, její další přednes a její hra byly okrášleny a ozdobeny vloženým citem a láskou. První díl sextetu v druhém aktu, v němž vystoupil H. Riedel (franc. vyslanec) obzvláště působivě, byl zaspíván správně a korektně, o něco méně jeho pokračování.

Uspokojiví byli H. Bernhardi (Ivanoš), Rotter (angl. vyslanec) a Paulmann (rus. vyslanec). Sl. Schmidt jako vdova a chór byli dobří.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	25.12.	1875	6	6	1	s.250
Zeitung	kritika	recenze	koncerty	35 řádků	192,50 cm ²	střední

Rubrika Divadlo. Akademie ve prospěch Hernalsserova institutu, kterou v pondělí pořádal příslušný výbor, potěšila svým velkým povzbuzením. A dala o sobě vědět díky svému barvitému programu, spolupůsobením čtyř hudebních těles, mužského pěveckého spolku, divadelního personálu a několika amatérů; shledali jsme lóže v zadní části hlediště, rezervovaná místa, parter a galerii málo obsazené, téměř bychom si přáli říct, že spoluúčinkujících bylo více nežli posluchačů. Jsme toho mínění, že koncert olomoucké publikum přijalo, což má původ v trendu dnešních dnů. Publikum bylo získáno ke krásnému účelu, a sice muselo zaplatit kromě příspěvků ještě vyšší vstupné na dobročinné představení. Veškeré projevené uznání bylo za ochotu a námahu, s nimiž spoluúčinkující své úkoly řešili a připravovali. Pochvalně musíme vyzvednout kapelníka pana Hickla, který vedl precizní přednes krásné a obtížné předehry k opeře „Sakuntala“ od Goldmarka. Zrovna tak zdařilé bylo vystoupení vojenské kapely s číslem 5 „Vojáková cesta domů“, pod vedením kapelníka pana Pekárka. Mužský pěvecký spolek o síle osmnácti mužů zazpíval chór „Žij blaze, má domovino“ s vlastním odstíněním, což v první řadě platilo o sólu H. Domka. Slečna Solwey byla vynikající se svým sólovým přednesem „Raději bych byla mužem“. Árie z opery Traviata slečny Pierdori byla jako vždy významným číslem, které bylo bouřlivě přijato publikem. Naproti tomu byl Wallensteinův tábor se svým kapucínským ošklivým přednesem méně vhodný k uspokojení publika, které bylo z větší části tvořeno vojenskými rodinami. Díl publika se bavil během uvedení konverzací, jiný díl publika opustil divadlo ještě před ukončením. Pan Paulmann by nám mohl laskavě vysvětlit, zdali měl mistr Schiller jako předlohu kapucína, který při svém kázání v táboře před okolostojícími vojáky přijímal a pil kořalku? Zdá se nám to jako nesmysl. -r-

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	25.12.	1875	6	6	1	s.250
Zeitung	zprávy	jiné	15 řádků	81,25 cm ²	krátký	

V sobotu 25. se jako každoročně konalo dobročinné představení ve prospěch pečovatelského ústavu France Josefa. Byla uvedena opera Bílá dáma. Den na to následovalo uvedení Wolfovy poetické hry Prācijasa, hudba od Carla Marii von Webera. Zbytek týdne patřil pohostinskému vystoupení maličké umělkyně Dory Friesse, dcerušce režiséra H. Carla Friesse, který je angažován v divadle ve Vídni. Malá osmiletá Dora hrála místy v krátkých několikataktových kouscích a sólo-scénách jako „Betti Schwipps“, „Kleine Heirathsbandler“ etc. Vše svými kuplety, šansonety a písněmi ztvárnila a vyzdobila graciézním způsobem. Takže se zaslouženě zdálo, že publikum reflektovalo na maličkou umělkyni, která hostovala také v Drážďanech, Berlíně a Hamburku. Na silvestrovský večer bude dáváno „Girofflé – Giroflá“.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	25.12.	1875	6	6	1	s.250
Zeitung	glosa	kulturní politika	5 řádků	25 cm ²	krátký	

Náš zasloužený baryton pan Mann uzavřel kontrakt s dvorním kapelníkem Jahnem, který zde prodlévá; Slyšeli jsme však, že přesto p. Bertalan zamýšlí tohoto umělce pro divadlo udržet, což my vzhledem k jeho krásnému hlasu schvalujeme.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	1.1.	1876	7	7	2	s.250
Zeitung	zprávy	jiné	4 řádky	20 cm ²	krátký	

Rubrika Miscellen. Silvestrovský písňový věneček. Zdejší Mužský pěvecký spolek bude letos pořádat v Redutě silvestrovský písňový věneček, v němž bude spoluúčinkovat operetní pěvkyně sl. Stubel. Program zábavy je bohatý a je příslibem veselého večera.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	16.1.	1876	9	6	2	s.250
Zeitung	recenze	kritika	opera	28 řádků	148,75 cm ²	střední

Rubrika opera, opereta. V sobotu 8. ledna byla uvedena ku prospěchu naší oblíbené operní pěvkyně sl. Kotzbeck Auberova komická opera „Černé domino“. Titulní roli obsadila dobře připravená pěvkyně a zdatná herečka. Obě spojení slečny Kotzbeck jako Angely jsou nejlepší, takže její výkon bychom mohli jmenovat přednostně. Obzvláště se líbila její dobře přednesená aragonská píseň a její velká árie. Představitelé vedlejších rolí dosáhli toho nejlepšího, zvláště sl. Bloch jako Brigitta. H. Riedels Massarena byl dobrý, jeho umělecká vložka v druhém aktu (Jarní píseň od Gonnoda) nás avšak uspokojila pouze velmi málo. Sl. Thal jako Klaudia a H. Chlumetzky jako Gil=Perez ztvárnili své malé role velice dobře. Výtečná modlitba vzadu za scénou, která doprovodila zpěv Angely a Massareny, byla velice dobře přednesena. Budova divadla byla velice hojně navštívena. Publikum vyznamenalo benefiční představitelku mnohými kyticemi květin a nekonečně dlouhým potleskem. Jedno nám ale nebylo jasné; při úterním opakování této opery H. Chlumetzky, jako ekonom královského dámského podpůrného spolku (dříve kuchař u kardinála) změnil svůj kostým, jakoby chtěl v osobě podvodného ekonoma dámského podpůrného spolku v 19. století publiku předvést amatérské bratry v mnišském bolu, což se nám zdálo scestné. V neděli byla na našich prknech uvedena Offenbachova Krásná Helena, ve středu znovu Giroflé-Girofla.

Zážitek uplynulého týdne vytvořila komická opera Johanna Strausse Netopýr. Musíme přiznat, že divadelní ředitelství není zrovna skromné...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	23.1.	1876	10	7	2	s.251
Zeitung	kritika	recenze	opereta	střední	24 řádků	130 cm ²

Rubrika Divadlo. Opera, opereta. Naše divadelní ředitelství se snaží o to, aby zásobovalo naše divadlo četnými návštěvníky, a k tomu používá operetní novinky, čím strádá vlastní opera. Tak byla opět v neděli 15. ledna uvedena operetní novinka Netopýr od Johanna Strausse, tohoto žánru již

po třetí. Co ušetří čas je, když se v této situaci vytvoří celkově dobré veřejné mínění. Velké publikum, které požaduje nikoliv dokonalý systém, nýbrž hudbu pro své srdce, které se prostřednictvím hudebního umění nechává pouze rozveselovat, má o Netopýrovi příznivý úsudek. My se musíme spokojit s tím, že je opereta posuzována z tohoto hlediska. Každý má svůj vkus! Odhlédneme-li od této skutečnosti, pak celou operetu charakterizuje samotný kouzelný Strauss čerstvými tanečními zpěvy, které jsou podle mistrových manýr harmonizovány a instrumentovány, což uším připravuje příjemný požitek. Samotné uvedení operety je příjemné charakterizovat. Předehra, poutpourri z nejkrásnějších čísel, byla dobře provedena. Zaměstnané síly vykonaly to, co bylo v jejich možnostech. Výjimečně se vyznamenala naše výborná pěvkyně sl. Stubel (Rosalinde), sl. Bloch (princ Orlofsky) a sl. Kotzbeck (Adele). H. Bernhardi vynaložil veškeré síly, aby se zhostil role, jež byla jeho naturelu velice vzdálená. H. Banks (slepec) jasně nevystačil se svými hlasovými prostředky. S obzvláštním úspěchem bylo přijato terceto v prvním a druhém aktu.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	23.1.	1876	10	7	2	s.251
Zeitung	zpráva	opera	krátký	7 řádků	34,72 cm ²	

Opera. – V úterý následovalo opakování Černého domina, H. Chlumetzky opět zapomněl, že je režisérem operního personálu, který by měl usilovat o to, aby prostřednictvím zpěvu, hudby a herectví vzdělaně působil na publikum královského hlavního města. Vzhledem ke stejným výkonům opera získala pouze málo.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	23.1.	1876	10	7	2	s.251
Zeitung	kritika	recenze	opera	krátký	14 řádků	75 cm ²

Opera. – Ve čtvrtek byla na olomouckých prknech uvedena ku prospěchu Orchesterálního ředitelství H. Josefa Amentha dlouhou dobu neuváděná opera „Noční pocestná“ od Belliniho. Jako všechny Belliniho opery, je i tato bohatě vybavena líbeznými, citlivými a často sentimentálními

melodiemi, které se objevují také v pasážích s hlubokými otřesy a velkými vášněmi. Titulní role se zhostila sl. Pierdori, která – odhlédnuto od nepříliš korektní vokalizace – získala zasloužený úspěch zejména díky svému přednesu a přiměřené hře. H. Riedel (Elvine) byl také výborný a udržel ve své značně vysilující roli hlas od počátku až do konce. H. Mann (Rudolph) předvedl svůj zvučně znějící hlas zvláště ve vysokých pasážích, kde vynikl a jeho výkon byl dobrý. O vedlejších rolích, v nichž se občas také ztratili pilné snahy a okolní zpěv, nemůžeme říci nic zvláštního.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	30.1.	1876	11	2-3	2	s.251
Zeitung	kritika, recenze	opera, opereta	dlouhý	84 řádků	467,5 cm ²	

Rubrika Feuilleton. (Zvesela a vážně). ...neboť Wagnerova hudba se může nazývat hudbou budoucnosti. Přece ne, nikoliv Wagnerova, ale evropská hudba musí být v těchto cílech posouzena. Je to zajímavý dopis ze vzdálené země. Tento zde zveřejňuji, dokonce tuším, že by přátelé hudby mohli přivítat informace o tom, v jaké fázi se nachází opera ve východní Africe. Dr. Sauermann, můj dobrý přítel, před několika málo lety přesídlil do města Loango s jedním evropským konzulem, u něž pracoval jako právní poradce. Získal ve Vídni dostačující hudební vzdělání, a s tím také komponoval několik hudebních kousků a jednu operu, kterou nabídl ředitelství Loangského divadla. Bohužel, tato nebyla přijata, neboť tamější publikum by nebylo bývalo s tím spokojeno při svých vlastních názorech na hudbu. Dr. Sauermann chtěl pouze poznat a naučit se chuti Loangerských obyvatel. Zde naslouchejme dopisu: Loango 14. ledna 1875. Sdílel jsem ti, že mé záležitosti mi poskytly dostatečný prostor a čas pro holdování mému oblíbenému předmětu – hudbě. Od divadelního ředitelství jsem získal lóži k volnému užívání. Zde jsem si mohl pohodlně zaznamenávat vše, co v opeře učinilo velký dojem na zdejší publikum. Nyní si můžeš poslechnout výsledky mých dřívějších studií.

Č. 1. Je dávana komická opera „Giroflé=Girofla“. Sliboval jsem si od toho mnohé, neboť jsem shledal publikum velmi početným, a ty dobře víš, že jsem zamýšlel zkomponovat operu, kterou by publikum shledávalo zajímavou zrovna tak při stém uvedení jako při prvním, a při níž by nezůstala žádná prázdná místa v hledišti. Můj papír byl uspořádaný a já jsem si pečlivě zaznamenával, co se líbilo: Plazení Pirátů – jejich pokřik, podpořený blábolením a jejich protažené obličej se

neobyčejně líbily – (silnější potlesk). – Je zahráno v trysku, Mursuk a chór zpívají na cvičení – (velký jásot – akce musí být opakována).

Č. 2. komická opereta: „Javotte.“ – Pracující přicházejí s vysoce zdviženými lucernami, tamboři vyzývají k bubnování, zpěv se neposlouchá – (silnější potlesk, lucerny a tamboři musí udělat ještě jeden okruh). – Dva rafinovaní zloději tancují na balkóně – (potlesk, opakování taneční produkce) – dvě dámy si upravují účes, jeden cop bude při tom rozčuchán (publikum se směje, tleská a trvá na opakování).

Č. 3. Opera: „Hugenotti.“ Divadlo je prázdné – psací stroj měl zůstat nedotčen, neboť takovou operu bych nekomponoval.

Č. 4. komická opera: „Angot.“ Divadlo je plné. Další poznámky: Je hodně aplaudováno, zvláště duetu dvou dam, které se vzájemně štouchají do žeber – (diváci povzbuzují k opakování).

Č. 5. Opera: „Martha.“ Slabá návštěvnost; pro mou záležitost nic zajímavého.

Č. 6. Opereta: „Svatba při lucerně.“ Dvě dámy se škorpí, vyzují si boty, s nimiž po sobě házejí – (jsou nuceny ještě jednou k opakování).

Č. 6. Opereta: Car a tesař. Starosta leze pod stůl, v otvoru výše zápolí holá starostova hlava. – (nejsilnější potlesk).

Č. 8. Komická opera: „Netopýr.“ Orchester hraje pouze taneční kusy. – (Publikum je zcela fascinováno a požaduje hojně opakování.) – Vystupují hudebníci: chlapec, dvě děvčata, dva chóristé, dvě sboristky – chlapec hraje na housle a tancuje s ostatními – (Mnozí muži se plácají do kolen – Mariánský tanec se musí opakovat) –

Myslel jsem si, že nyní vlastním dostatečný materiál k šikovnému zpracování a předání. Seřadil jsem sebrané spisky (jejich výtah sdělím), nechávám je k pozornosti a – musel jsem se srdečně zasmát. – Má opera by musela být vyzdobena: Piráty, pokřiky, blábolením, turnaji, lucernami, tambory, tancem na balkóně, splétáním copů, drahými látkami, házením botami, lezením pod stůl a Mariánským tancem. – Vzpomínám si, že v tomto žánru v mé milované vlasti velcí umělci nacházejí komediální skupiny, které nepotřebují k uvedení žádné libreto, a taneční kusy jim hraje skvostně každý poloviční poctivý hráč na loutnu. Vyléčil jsem se z mých iluzí, při komponování opery mě v tom velká část mnichovského publika utvrdí; neboť pak by opera nemohla očekávat krásnou budoucnost. -----

Tolik z dopisu Dr. Sauermanna o africké opeře. Jsme rádi, že se nemusíme o budoucnost opery strachovat; cožpak olomoucké publikum dokáže umění lépe podporovat a cenit si ho. (?) -r-

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	13.1.	1877	63	1	3	s.252
Zeitung	komentář	kult. politika	dlouhý	135 řádků	410 cm ²	

Otvírací článek. Tisk a divadlo. Krásné a povznášející jsou úkoly tisku a divadla. Cíle obou musí vést k poučení, zušlechťování a pobavení. Co nyní zasáhlo tisk, jakožto mnoho vydaných dobrých knih a denní listy, je uchránění vzdělání a tím pádem také štěstí lidu! Duch musí být obohacován, námaha vyzdvihnuta a obé je na tento způsob vysokým požitkem, skutečné duchovní radovánky musí být rozšiřovány. Vědecká práce, která obstarává prospěch a požitek není výplodem fantazie! Nepřináší nám odborné pojednání o nějakém předmětu radost a užitek?! Nepřináší výhru tomu či onomu opravdové pojednání o této nebo oné otázce!? Skvostná báseň, jak by nenadchla vzdělanou mládež pro nevinnost, pro patriotismus atd. Jak povznášející je píseň, která podněcuje slavnostní náladu a jaký to požitek! Dobrý novinový článek, jak by nepoučil a nepobavil!? Skvostný román, jaký nenabízí poklad!? Prostřednictvím skvostných obrazů je naplňována fantazie, duchovní síly nacházejí potravu, srdce je zušlechťováno.

A tak jako dobrý tisk mimořádně přispívá k opravdovému vzdělání společnosti a neobyčejně požaduje pokračování v intelektuálním, mravním a estetickém vztahu, tak také divadlo může pohnout vpřed s lidovým vzděláním prostřednictvím skvostných a ryzích lidových kusů a představení. Je zde také dosažen tříčlenný cíl poučování, zušlechťování a pobavení, neboť to musí opatřit divadlo.

Přece! Existují obrovské užitky, které šíří dobrý tisk a dobré divadlo, a naopak tak rozšiřují špatný tisk a špatné divadlo nepojmenovatelné, nevypočitatelné škody a zamořují velkou část současných rodů a přicházející generace. Mnohé špatné knihy uvádějí člověka v omyl a nabízejí špatná vysvětlení místo těch skutečných. Mnohé knihy utlačují lásku k vlasti, vystrkují ostny vášní na všechny směry a dráždí obzvláště nezkušenou mládež, která má beztoho živoucí fantazii, ne zřídka ke vzpouře a bezpráví. Mnohé knihy hoří jako vzrušující řeči. Frivolní knihy a především lascivní romány korumpují ducha a rozum a kazí lidi v ohledu morálním a často také fyzickým. A je to škoda! Jsou-li v dnešních dnech podávány jedy jako zkažená potrava. Mnozí spisovatelé se neúnavně řídí tím, že lid se musí kazit, díl usiluje o vítěze, díl z ďábelské zlomyslnosti, zejména se ale tato výtká dotýká denního tisku a došlo to tak daleko, že v tomto směru jsou chuť a vkus zcela a velmi zkažené.

Ale nejenom dobrý vkus, ale také všechny mravní základy, které tkví v lidském vědění, jsou prostřednictvím špatného tisku znovu a opět podrývány a ničeny. Příklady nemusíme dlouho hledat a vydávat se do dálek, neboť dotyčný leží blízko. Projdeme-li latinský tón udávající „Tagespresse Revue“, jaký to pochmurný obraz o zkáze, korupci a nedůstojnosti je před našima očima rozvinut. Tisk, který poslouží skoro výhradně Židům a říká si kvůli tomu liberální, udělal za domácí úkol to, že se vysmál křesťanům a jejich vznešeným učitelům a na jeho místo postavil a vyzdvihnul zbožné židovství a nakonec přišpendlil atheismus, a potom našel úrodu v propadlišti všech sociálních pořádků. V liberálních novinách také nemůže být řeč o pěstování občanských ctností, to se rozumí samo sebou, neboť tisk je v rukou liberálů prostá, možná materiální výhra prosperujícího obchodu: užitek je zabývání se ruční prací – to je legitimní. Neboť liberálové se vzdávali již dlouho všech morálních principů, takže je pak přirozené, že se nebojí likvidovat tento společenský užitek prostřednictvím ziskovosti, podfuků, gaunerství, úplatnosti, prodejnosti ve smýšlení, a jak se mohou všechny tyto liberální nevinnosti celkem jmenovat. Proto se také mísí hnusná duchovní prostituce liberálních psavců, kteří své myšlenky ve tvaru svého péra prodají tomu, kdo nejvíc nabízí a obrátí důležitý vysvětlující prostředek – noviny – s malou výjimkou partajní vášně, k demoralizaci, krátce lidovému zhrounutí.

Když přece od toho všeho odhlédneme a držíme se výše řečeného v holé podstatě, že totiž skrz špatný tisk je kažen vkus, takže je tím mnoho zlého způsobeno; neboť tento zkažený vkus využívají mnozí vždy více a více, naplňují své kapsy produkováním oblíbené látky a oblíbených lektorů a pustnou tak ve vzdálenějších a vzdálenějších kruzích celé masy.

V nepořádku, který je v denním řádu a den co den přináší rozmanité zločiny, tato skutečnost přináší obrovskou spoluvinu. Tisíce by snad tak hluboko nepadly, kdyby nebyly bývaly nepříšly o víru či smýšlení skrz špatnou knihu, špatné noviny nebo skrz špatný divadelní kus. Každý člověk jednou ve víře utrpěl „ztroskotání“, takže je každý provinilý schopný oživit a nechat působit teorii na poli praxe. Praktický život nám předvádí názorné skutky, které vyklíčí prostřednictvím špatných principů zveřejňovaných v novinách. Nemocnice, blázince a divadla získaly obrovský duchovní a fyzický kontingent zkázy prostřednictvím špatného tisku. Špatní autoři brzdí skutečný pokrok a skutečný pokrok, který je nenadchne pro opravdové dobro, ušlechtilost a krásu, nýbrž zhotovuje a ukazuje na tyto bílé otroky, nesvobodné lidi a mnohé zločince, které poraní ostny vášně. Naopak prostřednictvím dobrých knih a listů jsou požadovány opravdový pokrok a svoboda. K.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	4.1.	1878	1	3	7	s.253
für Mähren	recenze	kritika	opera	55 řádků	131,25 cm ²	dlouhý

Rubrika Lokal und Provinzial=Nachrichten. Z opery. Nedávno byla na naší scéně uvedena Rosiniho duchaplně zkomponovaná a neustále působivá opera Lazebník sevillský. Paní Slasky byla výtečně při hlasu a může být plně spokojena s dosaženým úspěchem. Partie Rossiny vyžadují korektní a brilantní koloraturní zpěv. Po technické stránce dosáhla paní Slasky opravdu výkonu hodného uznání. Představitelka byla herecky pro tuto roli velmi vhodná. Také pan von Bongart, který ztvárnil roli Figara, měl příjemný večer a lazebníka ztvárnil zlehka, dovolil si své jinak těžkopádné pěvecké manýry, což bylo přiměřené. Pan Junk dobře zpíval a hrál hraběte Almavivu, a k tomu zároveň šel jeho příjemný a pohyblivý tenor; ostatně zcela jasně použil v partech modulovaný přednes. Pan Korschen byl v roli Basilia velice komický, bez toho, jak to představitelé této role dělají, aby byl dotěrný. „Pomlouvačnou“ árii zpíval pan Korschen velice dobře, ale přece jenom by mohl docílit lepšího působení, kdyby méně zvyšoval tempo a také méně tremoloval. Také pan Slasky, který jinak nepatří k nejdiskrétnějším představitelům buffy, ztvárnil Bartola velice působivě. Chór, umělecký soubor s orchestrem se drželi velice skvěle. V sobotu se podařilo uvést Donizettiho operu Favoritka, která zde nebyla dlouho slyšená. Tato opera byla komponována v roce 1840 a byla považována za největší dílo italského mistrovství a vykazovala mimořádné úspěchy. Nehledě na to, že styl této opery není originální, nýbrž melodie jsou složeny z rozmanitých oper, takže v nás neustále vzbuzují dojem všechny známé náznaky z Rossiniho, Belliniho, Aubera, Halewyho, Meyerbeera atd... První akt proběhl bez zvláštního úspěchu, jakoby se vpředu chtěl snést pocit provinění za podivuhodnou indispozici všech spoluúčinkujících; teprve ve třetím, ale jmenovitě ve čtvrtém aktu se plaše toto zlo zjemňovalo, a s tím vzrůstal v tomto aktu zájem publika. Pan von Bongart přiměřeně zpíval a hrál roli Alfonse. Slečna Bílek měla jako Leonora zejména ve čtvrtém aktu pěkné momenty, které jí přinesly potlesk. Pan Auegg Fernando trpěl nejvíce v první aktu hlasovou indispozicí, které ale přece čelil se svou rutinou. Avšak pokazil jinak pěkné momenty skrz udivující a nepříjemně znějící nosové tóny. Pan Krolop jako Balthasar byl se svým rozježenými selhávajícími hlubokými tóny zcela na místě. Opera byla nastudována pečlivě a ostatní chóry vystupovaly korektně. Také výtečný orchestr zdatně vystupoval pod vedením kapelníka Urbana.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	4.1.	1878	1	3	7	s.253
für Mähren	zprávy	opera	krátký	13 řádků	30 cm ²	zprávy

Divadelní poznámky. Pan ředitel Bertalan vynaložil letos více ocenitelného úsilí než je obvyklé, aby nabídl místnímu publiku dobrý repertoár. V oblasti opery přináší ředitelství pohostinské vystoupení paní Kainz-Prause, výborné dramatické umělkyně, s níž bude uvedena opera Hugenotti a Prorok. Zítra na naší scéně bude již dlouho neuváděná opera Josef a jeho bratři v benefičním provedení pana v. Bongarta Melhuls....

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	12.1.	1878	2	3	7	s.254
für Mähren	komentář	kulturní politika	dlouhý	67 řádků	159,75 cm ²	

Ředitel J. C. v. Bertalan. Minulou sobotu předával pan v. Bertalan zdejšímu obecnímu zastupitelstvu svou dlouho připravovanou žádost o zproštění z vedení zdejšího divadla po uplynutí současné sezóny. Přiznáváme, že ředitel Bertalan odchází nerad; samotní nejsme dost pesimisté na to, abychom naladili zdejší listy do zoufalého výkřiku, jaký byl nejednou k vidění, když vtrhla bída na olomoucká prkna, protože je vedl ředitel Bertalan. Olomoucké divadlo dlouho před ředitelováním Bertalana vzkvétalo, a to mu, doufejme, nebude chybět ani po Bertalanovi díky jeho čínorodým nástupcům. Olomoucké divadlo má tak dobré renomé a jeho vedení nabízí jako společenské městské centrum tak málo rizik, že zajisté nebudeme špatně prorokovat, když řekneme, že bude nalezen významný počet uchazečů o naše divadlo. I městské zastupitelstvo zajisté nebude těžce nalézat při svědomitém výběru z kompetentních uchazečů toho schopného vedoucího divadla v Olomouci.

Rádi bychom o této záležitosti podávali podrobné informace. Pro dnešek bychom chtěli hovořit pouze o odvolací žádosti pana v. Bertalana a jeho motivech. Pan Bertalan měl dobrou výchozí pozici, když před čtyřmi lety přebíral zdejší divadlo. Přišel po Švábském chudákovi, po ředitelování, kterému na žádný způsob nikdo nerozuměl, takže získal zájem publika. Proto sympatie publika spadly panu v. Bertalan přímo do klína. Pan v. Bertalan získal tyto sympatie ve velké míře

především v prvních dvou letech svého působení. Vyzvedl olomoucké divadlo prostřednictvím řady vynikajících, uměleckých sil, které chtěl k našemu divadlu připoutat a nešetřil ani na námaze proto, aby nás seznámil s novinkami světové literatury či z oblasti činohry nebo opery. Za jeho vedení jsme měli možnost vidět některé kusy přímo v jeho ztvárnění. Za tyto by se také nemusela stydět významná velká divadla.

Pan v. Bertalan měl také štěstí při nacházení nových talentů, čehož bylo důkazem angažmá sl. Stubel a pana Thallera. Přesto v posledních dvou letech vzájemné sympatie ředitelství a publika ochladly a nebyly takové jako dříve. Vina ležela především na vnějších poměrech; ředitelství a publikum na tom nesli vinu pouze částečně; poslední, jasně patrné úsilí ředitelství o dobrý repertoár se nevyplatilo. První, počáteční malý zřetel na abonenty divadlo postihl a pozvolna uštedřil ránu našemu publiku...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	26.1.	1878	4	3	7	s.254
für Mähren	kritika	recenze	opereta	střední	58 řádků	116,25 cm ²

Rubrika Lokal und Provinzial=Nachrichten. (Z divadla.) Albin Swoboda, nadšený operetní tenor a interpret Offenbachova díla, hostoval ve třech po sobě následujících večerech na našich prknech. Bohužel v žádné roli, na níž založil svůj věhlas jako zpěvák v komických operách. Můžeme toliko ujistit, že toto pohostinské vystoupení vyvolalo u publika pouze malou účast. Nelze popřít, že tři role svěřené hostu ke ztvárnění - zahradník ve Faráři z Kirchenfeldu, Valentin v Marniteli a Golz ve Fatinize- každá z těchto rolí by měla být svým způsobem jmenována pro svůj umělecký a zajímavý výkon. Samotný tento výběr nebyl dostatečně přitažlivý, aby po tři večery za zvýšené ceny přilákalo olomoucké divadelní publikum do divadla. Ředitelství muselo při svých letitých zkušenostech vědět, jak vysoce stavíme básnický talent, který nemůže nalézt žádné hojné publikum. Nešťastným úkonem byl výběr Marniteli, který byl uveden před krátkou dobou bez zájmu, a každá jeho výprava kvůli barové žízňivosti zůstala ležet v zaprášeném archívu. V průběhu třetího večera musela být uvedena opereta Fatiniza, a to na poslední chvíli kvůli chrapotu pana Lechnera. Nahradila tak jisté uvedení Anzengruberova „Kreuzelschreiber“. Pan Swoboda v tomto kuse hrál žurnalistu Golze. Jak se dalo očekávat, nabídl skvělé herecké a pěvecké prostředky: sám se mohl také v tento večer dostavit do malého veseloherního divadla. Pohostinské vystoupení

vyneslo vynikajícím umělcům žalostné výsledky, a to proto, neboť divadelní ředitelství neposoudilo a neporozumělo správně poměrům. Svědomitě působily po oba dva večery v pohostinském vystoupení sl. Majetti a slečna Thal. Je to silný, vnitřní proudící pocit, který oběma umělkyním velel při ztvárňování postav a stavěl je vysoko nad ostatní umělce, kteří v malých odlišnostech hledali svou velikost. Po celé tři večery bylo hráno domácími silami velice svědomitě. Jmenujeme zejména pana Krbana v roli Wolfa a velice dobře zahrané roli Izzet Paschy. Koncert Marnitele, bohužel, nepropůjčil hudebnímu kusu žádnou váhu, pokud jmenovitě vyjmenujeme přednes árie Zingary paní Slasky. ----- w. gr.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	26.1.	1878	4	3	7	s.253
für Mähren	glosa	kulturní politika	krátké	20 řádků	45 cm ²	

Zpráva z divadla. V pondělí bude na scéně uvedena opera Trubadúr se saskou dvorní zpěvačkou sl. Kainz=Prausse, která zazpívá roli Leonory. Sl. Kainz=Prausse, k níž patří brilantní výkony v roli Leonory, spoluúčinkuje v této opeře díky ochotě ředitele Bertalana.

Příští týden se dostane na veřejnost také více operetních představení, mimo jiné Modrovous a Velkovévodkyně s pohostinsky vystupující slečnou Riessa, která zazpívá Boulotte a Velkovévodkyni.

Jako uchazeč o místní divadlo se přihlásil ředitel Karlovarského městského divadla pan Bachmann. Pan Bachmann náležel dříve k odvážným tenorům na jevištích v Praze, Drážďanech a Mnichově, na nichž působil s velkým úspěchem. On je odborníkem na slovo vzatým, a to v nejlepším smyslu, neboť současně jako ředitel Karlovarského městského divadla, slibuje současně ke svému prospěchu, propojení Olomouckého a Karlovarského divadla, což může být prospěšné pro obě scény.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	2.2.	1878	5	3	7	s.256
für Mähren	kritika	recenze	dlouhý	100 řádků	240 cm ²	

(Z opery.) Pro našeho výtečného operního tenora pana Josefa Krolopa, na jehož benefiční vystoupení (Mozartova Kouzelná flétna) se dostavilo početné publikum, se uspořádalo jako projev velké úcty představení, které by mohlo platit jako důkaz pěvcovy obliby. Ještě před počátkem představení předala deputace zdejšího Mužského pěveckého spolku pěvci vkusně vytvořený diplom, který jej jmenoval uctivým členem spolku. Při prvním výstupu pana Krolopa jako Sarastro přijal tento povzbuzující aplaus z auditoria a dva ozdobně spletené vavřínové věnce. Operní představení samotné bylo nepřírozené, bylo sice od svého počátku podniknuto příznivě a také až do konce prvního aktu budilo zdání toho, že proběhne v pořádku. Uspokojivá situace se změnila v následujících aktech, v níž Papageno (pan von Bongart) a Sarastro prozradili pracovní indispozici, která se stupňovala v každé scéně. Proto pan von Bongart svůj duet s Papagenem a pan Krolop árii „In dießen heil’gen Hallen“ raději vypustili. Pan von Bongart poznamenal svůj part sebezapřením a prokázal se jako rutinovaný herec. Pan Krolop byl úplně ochraptělý.... Pan Junk zpíval Tamina tu a tam záslužně, a měl nárok na neovlivnitelnou pochvalu, neboť se méně namáhal, naproti tomu více jemně odstiňoval. Slečna Biska (Tamina) obohatila svůj repertoár o jeden vydařený part, zpívala tentokrát zdrženlivě a vkusně parafrázovala. Nebezpečná a současně nepěkná tremola se ještě musí slečna Biska odnaučit. Její výkon si zasloužil všeobecný potlesk. Paní Slasky přednesla ty nejnevděčnejší partie opery, a sice královnu noci. Avšak její muzikální jistota a její vždy lehce vyslovované kolorатурní prostředky, které vždy dokázala zúročit, a konečně korektní přednes, učinil její výkon vysoce hodnotným, a proto také zasloužila díl živého potlesku. Také pan Rickers Monostratos vydobyl pochvalná ocenění. Výtečně vystupovaly tři dámy, slečna Bílek, Schmidt a Winter, a tři géniové, slečna Seyferth, Umlauf a paní Korschen. Pan Korschen byl jako mluvčí, jak se očekávalo, výtečný.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	19.2.	1878	3	3	7	s.255
für Mähren	kritika	recenze	koncert	dlouhý	63 řádků	

(Koncert pěveckého spolku.) Se svým prvním samostatným koncertem vystoupil před olomouckým publikem Olomoucký dámský pěvecký spolek, který přivábil měšťanstvo zvučnými jmény spoluúčinkujících a také zajímavými čísly vybraného programu. Měšťané se nadmíru hojně dostavili, takže nikdo nebyl sám v sálu Reduty, nýbrž také galerie kolem byly plně obsazeny. Pan

kapelník Labler dal najevo spolu se sestavou ansámblu, dámského a pánského chóru a s ředitelstvím koncertu své dirigentské mistrovství. U publika našel za svou námahu vznešenost a pochopení. V provedení byla uvedena předehra a „Spinnerchor“ z Wagnerova Bludného Holanďana. Dámský sbor překonal obtíže spojené s jemným tónovým stínováním hudby...

Zpívaly Rossa=Eben Bloch a slečna Rossa Bílek. Orchester se zapojil se svým diskrétním doprovodem. Ve velmi zajímavé Hillerově kompozici, v Hymnu, jejíž sborový oddíl zpíval Dámský pěvecký spolek, vystoupila velice impozantně paní Rossa Eben Bloch. Výborná pěvkyně vystoupila navzdory značné indispozici, která nezabránila plnému hlasovému rozvinutí, což nebylo překážkou uměleckého provedení. Její plný a sympatický altový hlas se harmonicky přivínil k elegickému sboru. Oblíbená a vznešená pěvkyně byla odměněna zaslouženým potleskem a zopakovala své sólo M. Nielse Gadese – Svatá noc - se smíšeným sborem a s orchestrálním doprovodem, což umožnilo dosáhnout díky dalším spoluúčinkujícím výborných výkonů a také publikum toto dokonale ocenilo. Takřka ohromný dojem učinilo na publikum Finále z Mendelssohnovy nedokončené opery „Loreley“. Smíšený pěvecký sbor s orchestrem předčil náležitou přesností a vzletností přednesu. Slečna Bílek zpívala své sopránové sólo s bezvadnou formální krásou. Její vysoký soprán je pro tento part jako stvořený. Její vášnivý a současně dramatický živý přednes okouznil publikum natolik, že když pak pěvecké číslo skončilo, vypukl hlučný potlesk. Hra a technika pana Junka se shledala rovněž s bouřlivým potleskem. V přednesu Ernestovy Pirátské fantazie rozvinul úžasnou prstovou hbitost a hrál jmenovitě první větu úžasně pěkně. Paní hraběnka Melanii Bukuwsky je přičítána vznešená ochota k jejímu spoluúčinkování v koncertu, díky němuž mohlo zdejší publikum poznat amatérku, jejíž výkon měl umělecký ráz. Majetnice velice rozsáhlého a příjemně znějícího mezzosopránu zpívala s velkou chutí a uměleckým přednesem písně od Schumanna, Schuberta, Abta a romanci z Thomasovy opery „Mignon“. Všechny zpívané kousky se shledaly se spontánní potleskem, takže zpěvačka musela ještě k vystoupení přidat krátkou italskou lidovou píseň. --- w. gr.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	19.2.	1878	3	3	7	-----
für Mähren	kritika	recenze	opera	střední	37 řádků	

(Z opery.) S rolí Amélie Verdiho opery Bál masek se nám prezentovala saská komorní a dvorní zpěvačka sl. Kainz – Prause jako virtuosní dramatická pěvecká umělkyně, která dokáže dobře představit své výrazové prostředky v nejlepším světle. Vedle síly a plnosti jejího sympatického hlasu je pro její partie charakteristický pocitový přednes. Publikum naproti tomu prokázalo hostující zpěvačce vděčnost a odměnilo její výkon opakovanými ovacemi.

Jméno Labatt a jednoduché poznámky, že tento v našich nejlepších vzpomínkách stojící pěvec bude hostovat v našem divadle, beze zbytku v úterý dokonale naplnily veškeré prostory divadelního domu. Labattův Eleazar byl mistrovským výkonem, který mu dal příležitost využít nejenom zvuk svého jména jako významného pěvce, nýbrž se také mohl ospravedlnit jako dramatický umělec. Zářivý bod jeho vystoupení ležel ve 4. aktu, němohra v recitativu a přednes árie: „Recho, Bůh mi tě dal jako dceru“ zapůsobila vzrušivě na ztichlé naslouchající posluchače. Po každé scéně se rozezněl mocný potlesk a stupňoval se po jmenované árii v letos zřídka slyšený potlesk – vichřici. Slečna Bílek vystoupila s hostem jako Recha vznešeně a mohla svým vynikajícím výkonem oprávněně žádat naši pochvalu, zpěv se sjednotil v harmonický obraz a shledal se s uctivým potleskem, který jí byl poskytnut. Také výkon pana Krolopa získal spokojené pochvaly a přispěl k pěknému představení. Paní Slasky (princezna Eudora) a pan Ricker (Leopold) byli odpovídající. Méně se dá říci o panu Slasky, který se jako interpret odepsal. --- w. gr.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	1.6.	1878	22	neuveveno	neuveveno	-----
für Mähren	zprávy	koncerty	střední	zprávy	koncerty	

Rubrika Lokální a provinciální zprávy. („Písňový věneček“). Písňový věneček, který se uskutečnil 2. června na zdejší střelnici a přinesl následující kousky: 1. Předehra ke „Zlatému kříži“ od Brüllla. 2. Píseň v Rakousku. Chór s orchestrálním doprovodem od Schmölzera. 3. Pohádka z vlasti. Valčík od Strausse. 4. „Krásná sousedka“, „Rozloučení“, píseň v lidovém tónu od Franze Mira. 5. Fantazie z „Lohengrina“ od R. Wagnera. 6. „Tlukot srdce“. Sbor s orchestrálním doprovodem od E. Kremssera. 7. Reminiscence z „Proroků“ od Meyerbeera. 8. „Jarní přípitek“, sbor s barytonovým sólem od F. Abta. 9. Píseň ze „Zlatého kříže“ od Brüllla. 10. „Básníci z Almu“. Sbor s orchestrálním doprovodem od E. S. Engleberga. 11. Operní melodie, aranžoval p. Stafiny. 12. Pochodňový tanec ze „Zlatého kříže“ od Brüllla.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	14.9.	1878	37	neuvedeno	neuvedeno	s.256
für Mähren	kritika	recenze	dlouhý	60 řádků	142,50 cm ²	

(Koncert.) Koncert, v němž se představil pochvalně známý operní pěvec Josef Krolop dne 7. září před svým rozloučením s Olomoucí, se shledal ze strany shromážděného publika s velice uspokojivým přijetím. Speciální díky náleží jeho vlastnímu výbornému výkonu, na němž se velkou měrou spolupodílel pan Horwitz, který přednesl své pěvecké příspěvky se sobě vlastní uměleckou dovedností. Pan Horwitz je ještě při plné síle svého lichotivého barytonu, který mu dříve i dnes získává ještě všechny srdce. Jeho umělecký přednes se pravděpodobně ještě zjemnil, zušlechtil. Toto dal najevo v dráždivě odstíněné písni: „To byl sen“, kterou musel opakovat díky bouřlivému potlesku publika. Jak vložka z „Undine“, tak i barytonová árie z „Dinory“ nadchly svým dokonalým přednesem publikum, a přinesly mu hlasitý a zasloužený potlesk. Sl. Czerwinsky z Brna, která rovněž laskavě v koncertu pro publikum spolupůsobila, má ve vlastnictví mohutný prostředek a docílila přednesem písně v. Mendelsohna a milostivou árií slušný úspěch. Pan Sorer hrál Ernstovu Elegii a zacházel se svým nástrojem s porozuměním. Pan vrchní nadučitel Bachrach záslužně vystoupil se svým přednesem první barytonové árie z Cara a tesaře. Hlasové prostředky a přednes si zasloužily pochvalu. Pan redaktor Müller přednesl báseň „O pět poschodí výše“, ve verších od Addy Christen, s deklamační šikovností. Šíře a vlastně suchopárnost děje básně se přednašeči nezdařily a působily tu a tam únavně, přesto se mu poštěstil, prostřednictvím plastické reprodukce efektní závěr, a tím získal opět zájem publika. Závěrečné slovo náleželo koncertním mistrům, které velice neradi vidíme loučit se s naším středem. Pan Krolop je, jak jsme si mohli s obzvláštní radostí všimnout, opět znova při síle svého úderného hlasu, kterého v poslední době dosáhnul a na svém rozlučkovém koncertě působil na posluchače nejvýše příznivě svým korektním přednesem a úplnou vyrovnaností svého zvučného hlasu. Zpíval Beckerovu baladu „Kříž v lese“, která byla na velmi dlouho jeho slabou stránkou, přece svým působivým přednesem tuto chybu učinil méně citelnou. V duetu „Puritáni“ zpívali pan Krolop ve spojení s panem Domkem výborně a zasloužili si uznání.

O Enrichově chóru: „Při rozloučení,“ kterážto číslo převzal mužský pěvecký spolek. Ale dosud nejsou vyjasněny důvody, proč nebyl proveden přednes. V každém případě bylo od spolku netaktní bez udání důvodu nezpívat. Zdálo se, že je opět jednou pěvecký spolek velice nemocen. Koncert

nebyl z řady rozmanitých faktorů nijak obzvlášť dobře navštíven. Pan Krolop přinesl v každém případě důkaz, že se těší na všech stranách sympatiím. Byl by rád, kdyby tomu tak rovněž bylo v Nürnbergu, kam na krátký čas odchází.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	16.11.	1878	46	neuveveno	neuveveno	s.257
für Mähren	kritika	recenze	koncert	dlouhý	57 řádků	

(Koncert.) Hudební spolek dával v neděli 10. listopadu v městské Redutě svůj 117. koncert, jehož program byl opět jednou podpořen návštěvníckými silami, což je jedinečný fakt, o němž bychom si podovolili hovořit. Ke spoluúčinkování byla získána Epsteinova žákyně slečna Paula Dürrnberger a známý dámský kvartet z Gratzu. Švédský dámský kvartet, v němž se spojily sestra Fany, Marie a Amalia Tschampa se slečnou Marianne Gallowitsch se představily coby výborné imitátorky. Jejich úrovně jejich předchůdkyně nedosáhly nejenom se zřetelem k uměleckému a jednotnému přednesu, nýbrž ve vztahu k jednotlivým hlasům, a toto dokonce sestry překročily. Vášnivý sympatický první soprán a oba altové hlasy, které vytvořily dohromady skvostný a harmonický akord ve zvučném a silném, jinak plně znějícím a měkkém souznění. V rozmanitých momentech pěveckého přednesu byly umělecky secvičeny, vyznívaly kouzelně od silného forte po šeptavé pianissimo. Přitom příjemně a líbezně zněla německá slova textu a zvyšovalo se kouzlo přednášených skladeb. Z tohoto se nejvíce zamlouval kvartet od Mendelssohna: „Ruhethal“, skladba od Ipavice od Botpeschingga „Nyní nastal den rozloučení“, irská píseň „Lang ißts her“ a „Notturino“ od Mandaniniho. Při virtuozitě umělkyně se rozumělo samo sebou, že po každé salvě bouřlivého potlesku, které dámy podněcovaly k tomu, aby přidávaly jednotlivé kousky. V mezi-pausách zahrála slečna Dürrnberger řadu vysoce atraktivních klavírních kompozic a neměla vedle výtečných pěvkyně z kvarteta lehké úlohy, které ji však díky uměleckému podání čestně pasovaly na žákyni důstojnou Epsteinovy školy. Že zvládá instrument s pevnou silou a plnými tóny, dokázala přednesem pochodu z Tannhäusera, který interpretovala s velkou vervou a virtuozitou, takže jí byl věnován všeobecný bouřlivý potlesk. Zajímavé skladby hraběte Zychi - virtuózní kousky překvapujícího rázu byly přednášeny na přání roztleskaného publika. Valčík pro levou ruku, který v přednesu dosáhl výjimečné bravurnosti, že laik bezpochyby nemohl pocítit absenci pravé ruky. Pěvecký spolek jakoby zůstal dlužen to, co jsme po něm požadovali. Podle našeho názoru má

spolek, který si připojí přízvisko pěvecký, má v první řadě úlohu prostřednictvím orchestrálního uvedení tvořit pěvecký podstatný díl svého koncertu. Pokud přibere ke zvýšení lesku a atraktivity koncertu také cizokrajné umělce, není na místě vděčné uznání. Výhradní angažmá cizokrajných umělců patří k privátní zábavám a nikoliv k úkolům pěveckého spolku, což se mívá v instrumentální hudbě účinkem. -w.gr.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	30.11.	1878	48	neuveveno	neuveveno	s.258
für Mähren	kritika	recenze	95 řádků	224,25 cm ²	kritika	

(Opera.) Před vyprodané publikum v městském divadle dorazila ve středu 27. listopadu Verdiho opera, která byla poprvé připravená k uvedení na olomouckých prknech, a sice s významným úspěchem. Když byl popsán průběh Verdiho prvního uvedení „Oberta, báhorky ze San Bonifacio“ a jeho následujících oper, které systematicky následovaly až k dnešku, je po konkrétním prostudování rannějších partitur Aidy člověk udiven zdařilostí tohoto díla. Co se týče neslavně uvedené dřívější tvorby, ta sleduje zcela opačné principy, dokonce by se dalo říci, že naprosto popírá jeho charakter. Aida znamená bezpodmínečné odzbrojení každého jednoho odpůrce skladatelů, kteří jeho dřívějším operám vyčítají nesmírnou vehemenci výrazu, nedostatek charakteristiky a těsné ohraničení ve formách novoitalských šablon. Autor „Aidy“ je dokonalý hudební kosmopolita, který se v této opeře tu a tam pokouší o deklamatorní styl jako Richard Wagner, objevují se i instrumentální efekty z Gounoda a převzal také vzor Meyerbeerova masového orchestru. Přitom má ale také vnější formy své nestárnoucí hudby. Nikdy nebyl schopen popřít jiskru své geniality, která působí nezdědka plamenně a jmenovitě ve třetím aktu, což se týká jak melodického vynalézání, tak ohnivého rysu temperamentu, což tvoří naprosto Verdiovský ráz. Také jednota uměleckého stylu, která je předpokladem pravého uměleckého díla, nelze na „Aidu“ za těchto okolností klást jiný požadavek: tato opera je mozaikovitý obraz bohatého odstupňování barev od nejněžnějších k oslňujícím. Je nádherné působení skladby, která zobrazuje vpád vítězných egyptských vojsk a dosáhla svého nejvyššího bodu velkolepou orchestrální větou v druhém aktu.

Uvedení tohoto vysoce překvapujícího díla dokládá, že ředitelství i všichni spolupodílníci udělali vše, aby byl úspěch získal hojnou a spravedlivou publicitu. Především byla hodna pochvaly uctivě jmenovaná paní Fritzsche, která byla schopna výborných výkonů ve velké opeře než v ostatních

jiných žánrech. Přivedla svou partii k nejdokonalejšímu a nejlepšímu výrazu a bohatý potlesk, který jí byl prokázán, byl zasloužený...

Paní Fritzsche-Wagner je zajímavá také s hnědou tváří, možná se zdát zajímavější než obvykle. V zájmu krásy jejího hlasu by neměla při hlubších sborech příliš zesilovat.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	7.12.	1878	49	neuvedeno	neuvedeno	s.257
für Mähren	recenze	koncerty	střední	39 řádků	87,75 cm ²	

(Koncerty.) První letošní koncert Mužského pěveckého spolku nabídl posluchačům 1. prosince vysoce zajímavý výběr vzrušujících kousků, které byly pochvalně přijaty bez rozdílu.

Program byl působivě zahájen sborem Před Rýnem od Maxe Bruchschera, v němž vystoupili velice korektní pěvci, kteří koncert od koncertu získávají hudební zdatnost a výbornou průpravu. Na koncertě získali bouřlivý aplaus. Posléze následovaly novinky od slečny F. J. Löwenstamm a) „Mé sladké srdéčko“ a b) „V dubovém háji“. To jsou dva voňavé květy, které mají své kořeny ve vídeňských koncertních sálech. Obě tato čísla byla pěvci přivedena k nejlepšímu výrazu. Rozumí se samo sebou také, že velkou zásluhu měl pan sbormistr Labler se svým osobitým hudebním vkusem a samotné nastudování bylo ponecháno na jeho vůli. Rovněž se rozumí, že publikum odměnilo obě čísla bouřlivým potleskem. Poté domácí kvarteto pěveckého spolku pro housle, violoncello, klavír a harmonium přivedlo k dokonalému poslechu aranžovaný kvintet z Wagnerových „Mistrů pěvců“. Následovaly další dvě novinky od Eyricha „To činí tmavozelené listoví“ a od Kierzlfa „Svatební cesta do Hardagnneru“. Zvláště poslední nadchla vysoce spokojené publikum k potlesku, a to prostřednictvím mistrné reprodukce pěvců. Paní Eleonore Eyer, ctihodná amatérská umělkyně z našeho sousedního města Šternberku, byla přívětivá. Pěvkyně vzala laskavě na vědomí požadavek pěveckého spolku na přednesení více písní. Přednesla díky prostřednictvím sympatických hlasových prostředků místnímu spolku i spokojenému publiku. Píseň od Mendelsohna a Reisingera zpívaly dámy výborně a za stálého potlesku. Engelsbergův hezký sbor „Ve tmě“ uzavřel koncert za bouřlivého potlesku publika.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	14.12.	1878	50	neuvedeno	neuvedeno	s.259
für Mähren	recenze	kritika	koncert	38 řádků	90,75 cm ²	

(Koncert hudebního spolku). Florentinský kvartet koncertoval v angažmá zdejšího hudebního spolku v neděli 8. prosince v Redutě, kde se nacházelo početné publikum. Staré zachovalé mistrovství umělců z kvarteta okouzlo. K tomu měli velkou příležitost, neboť velice zajímavý program nabídl starší věci i nové z výborného výběru. Tak hned Kvarteto C dur op. 132 od Reinekeho, zde Florentáné hráli poprvé a ihned s rozhodujícím úspěchem. Kompozice d moll od Schuberta zapůsobila na posluchače svým entuziasmem, a tito se nechali strhnout k náležitému bouřlivému potlesku. S mimořádnou námahou a nepřekonatelnou virtuozitou také provedli „Cornamusu“ od Haydna a Presto z Raffscheho kvarteta. Poté následoval nekončící potlesk, takže ctihodný mistr Jean Becker ještě zahrál nenapodobitelnou Mendelsohnovu Cansonetu. Publikum opětovně umělce vyvolávalo a žádalo novinky, a tito nemohli zůstat vůči lehce odpustitelnému tlaku neúprosní. Následoval příspěvek mimo program, a to Intermezzo C dur z Riemannova kvarteta B dur op. 26 (nový). Tento hudební kousek je dokonalý nádhernými hudebními motivy a je to umělecky významné a ceněné dílo. Jean Becker hrál toto Adagio se strhujícím kouzlem a se známou všemocí své dokonalé hry. Program uzavřel Kvartet A dur op. 41 č. 3 od Schumanna, takže byl koncert ukončen tak skvěle, jak brilantně začal. Vedle programových čísel mistra Beckera stojí za významnou zmínku umělci Hegesi a Massi, a to díky umělecké hře, která skvěle vynikla. Musíme také informovat o violovém umělci panu Phistrerovi, který si nezadal se svou dokonalou pověstí. Florentské kvarteto je nepřekonatelné a jedinečné. Bude na věčné časy a všude, také u nás nalezne spoustu nadšených přívrženců a posluchačů.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	15.1.	1879	3	3	8	s.259
für Mähren	kritika	recenze	střední	39 řádků	93 cm ²	

(Z OPERY). Geneého opereta „der Seecadet“, která zde byla k vidění poprvé v úterý, mohla se těšiti obzvláštnímu úspěchu na zdejších prknech. Sama opereta by směla být sotva trvalé hodnoty. Tu by hudba nezískala ani prostřednictvím působivých melodií ani prostřednictvím pikantního rytmu i libreto je pouhou napodobeninou „Velkovévodkyně“. Tu někdy dobře platí žhavý taneční motiv a dokonce občas zapůsobí sbory. Ale není to planoucí verva či půvab čerstvého vánku Strausse. Ale úspěch, kterého opereta na našich prknech dosáhla, lze konec konců připsat zdařilému představení.

O to se v první řadě zasloužila slečna Fritsche jako Fanchette Michel. Paní Fritsche považuje „der Seecadeta“ za své nejlepší ztvárnění. Zpívala výborně s jarostí a temperamentem a excelovala také tentokrát vkusně...

...Nemenší pochvalu sklídila slečna Pomier jako královna. Slečna Pomier (která dříve zpívala velice hezky v Oberonovi jako dívka moře) nabídla pěvecky výtečný výkon. Také další spoluúčinkující, pánové Patek (Lambert), Weleba (Don Jannario), Frank j. (Domingos) a Stauber (Mungo), sklídili aplaus. Výprava byla velice pěkná, sbory svěží a živé, orchestr jako vždy celkem slušný. Co ale dámy ve sboru společně vyzdvihlo, byl jejich nádherný činoherní výstup. Nezdá se však, že by toto patřilo k zájmům ředitelství. Tyto zájmy musí naše činohra více potlačovat. To vede k tomu, že jsou zcela zapomenuty operety našich velkých básníků (Lessing, Grillparzer) a klasická díla slaví svůj návrat na malých jevištích.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Deutsche Volksblatt	22.4.	1879	12	neuvedeno	neuvedeno	s.260
für Mähren	kritika	recenze	střední	38 řádků	86,25 cm ²	

Náš pěvecký spolek otevřel sobotní koncert výborným číslem, které bylo provedeno členy spolku málem bez výjimky velice zdařile. Tento vstup získal živoucí pochvalu o to více, že spolek předvedl vícero novinek, jejichž přednes byl pěkný a vzletný. Hned vstupní Möhringův sbor „Na otevřeném jezeře“, silná kompozice se silnými Wagnerovými náznaky. Byl přednesen výtečně a charakteristicky a posluchači jej přijali velice pochvalně. Pochvaly se dostalo také oblíbené Schubertově „Noční hudbě“. Tento prostý hudební kousek přednesli pěvci velice sladně. Menší pochvalu sklídila kompozice veselé quedlinburské lidové písně „všemi oblíbené Myšky“ od Engelsberga. Tato píseň by se lépe hodila na písňový věneček než v rámci velkého koncertu.

Naproti tomu byla příznivě přijatá druhá Engelsbergova kompozice „Útěky lásky“ od Berangera, která rovněž náleží k veselému žánru. Pan Domek přednesl výborně tuto píseň se svým měkce sympatickým hlasem a sklidil pochvalu. Zrovna tak bohatému potlesku se těšila slečna Stella, která zpívala citlivě a správně odstínila Schumannova „Krále skřítků“ a více jiných písní. Konec koncertu vytvořil velký, efektní dvojitý chór z Mendelssohnovy Antigony. V této skladbě pěvci i orchestr brilantně zdolali hudební obtíže a opět zviditelili dirigentův talent, talent pana Lablera. Nemůžeme tuto zprávu uzavřít, aniž bychom zmínili výtečné sólisty spolku, pány Bachracha a Urbana. Baryton-sólo prvního jmenovaného v Möhringově sboru lze označit za nejlepší.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	26.06.	1880	neuveveno	5	1	s.260
Tagesblatt	zpráva	bulvární zajímavost	krátká	17 řádků	53,6 cm ²	

(Muzikální gorila.) Na rozích všech se ulic v těchto dnech hemžily obrovské barevné plakáty. K vidění je denně v koloseu nové zázračné zvíře: gorila, která hraje na housle italskou hudbu. Nával publika byl příšerný. Jednoho večera měl jeden z diváků šťastný nápad – v průběhu představení tohoto zvláštního umělce škrábnout do kůže svým perořízkem. Zvíře, jak se zdálo, nic necítilo. Nato uchopil tento neuvěřitelný přítel umění zvíře za ocas a tak silně škubnul, že kožich spadnul a hudební obluda odhalila svou pravdivou postavu před očima nahromaděného publika. Byl to podnikatelův otec. Obrovské rozhořčení.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	14.10.	1880	103	1	6	s.261
Tagesblatt	kritika	recenze	dlouhý	55 řádků	172,8 cm ²	

(Divadlo. Martha.) Romantická opera o čtyřech aktech od Flotowa. Včera jsme měli možnost při uvedení Flotowovy opery Martha na našich prknech poznat celou řadu nových sil. Dokonalou jevištní jistotou, zručností ve hře a výcvikem dosti krásného hlasového materiálu vynikla slečna König, která ztvárnila roli Nancy. Její hlas zněl v normální situaci ne sympaticky, dá se v něm ale postřehnout nebezpečný stísněný odstín. Zpěvačka využila pěkných trylků, přes nepatrná tremola

tu a tam, smí být považována za dobrou reprezentantku našich jevištních prken. Slečna Šípek (Martha) v úvodu zabojovala silnou zpěvností. Také ona rozvinula čilou hru, jaká je zřídka v koloraturním oddílu k nalezení. Její hlas zněl ve vyšších situacích nesrovnatelně volněji než ve středních polohách, v nichž byl jeho odstín mdlý a sklíčený. Škola slečny Šípek byla, jak se nám zdálo, vyumělkovaná. Když slečna Šípek nasazuje a rozvíjí svůj odstín, vynakládá na to celé své umění. Koloratury a trylky jsou přesto utvářeny dobře. Lyonela zpíval pan Erl. Tento mladý zpěvák nevyužívá zcela pěvecký potenciál svých hlasových prostředků, zpívá ale vkusně a s jistotou. Malé nejistoty, které mu včera byly přičteny ke škodě, přišly již při prvním výstupu. Jeho hlas promlouval ve vyšších polohách lehce a zdálo se, že je zcela vyrovnaný.

Jmenovaní umělci patří do skupiny spolu s panem Chlumetzkým, díky němuž neuvěřitelně vynikla partie Tristana. Patří mu velká pochvala. Ostatně ve třetím aktu byl třikrát při otevřené scéně vyvoláván pan Erl. Plumketta zpíval pan Dors, aniž by vynikl. Hlas zpěváka postrádal zvučnost a jeho široké, otevřené nasazení stejně jako zvyšování tempa, učinili nepěknou zejména Porterovu píseň. Tímto ještě ostřeji vynikla nezvučnost jeho hlasu. Orchester se pod vedení pana kapelníka Kaisera držel skvěle. Sbor nebyl vždy přesný.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	18.10. kritika	1880 recenze	106 opera	6 střední	1 25 řádků	s.262

Stará panna. Lidový kousek se zpěvy o třech aktech od O. F. Berga. Včera byl uveden povedený Bergův lidový kousek: „Stará panna“ a shledal se s přátelským přijetím početného publika. Slečna Leeb hrála titulní roli, kterou dobře pochopila. Užila typické dobrosrdečné tóny a milostná doufání, a proto mohla „starou pannu“ ztvárnit velice živoučně. V panu Skřivankovi našla slečna Leeb výborného partnera. Jeho pražertovnost a přirozená komika braly živě za srdce. Velký aplaus vzbudil bohatě kořeněný kuplet v lokálních narážkách. Pan Leuthold ztvárnil kooperátora „pátera Floriána“ s místními ohlasy, což učinilo jeho výborně zahranou roli ještě trefnější. Za zmínku jinak ještě stojí: Slečna Galster a slečna Hanau, pan Patek a pan Ewald. Malou epizodku příjemně zahrála také slečna Nowak a sl. Kohl.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	21.10. kritika	1880 recenze	109 dlouhý	6 80 řádků	1 254,4 cm ²	s.261

Hugenoti. Velká opera v pěti aktech od Meyerbeera. V Meyerbeerových Hugenotech, které se včera podařilo na našich prknech uvést, jsme poznali hranice a rozsah uměleckých dovedností naší opery. Rádi konstatujeme, že hranice jsou značně dalece roztaženy. Rozsah umělecké kapacity našich letošních operních sil daleko přesáhl měřítko obvyklých výkonů, které nám byly v posledních letech nabízeny. Arci, také včera nechyběly u jistě vystupujících nedostatky. Samotné je člověk rád zapomeno jmenovat, pokud stojí proti tak chvályhodnému provedení, jako bylo to včerejší. Velký díl této chvály náleží kapelníkovi panu Kaiserovi, který operu výborně nastudoval a orchestr vedl s mistrovstvím sobě vlastním. O jednotlivých výkonech smíme plným právem říci, že vynikají daleko nad průměr provinčních jevišť. To platí zvláště pro výkon pana Wetlingera (Raoul) a pana Chlumetzkého (St.Bris). Byť hlasy prvního nezněly tak svobodně a lehce, přivedl pan Wetlinger partii Raoula k dokonalosti. Rozvinul temperamentní hru, dokázal být delikátní, vysoká místa šikovně obešel střední polohou svého měkkého plně znějícího hlasu tím, že ho nechal silněji rozezvučet. Zvláště krásný byl slavnostní kvartet, duel a duet ve čtvrtém aktu vytvořil skvostný bod v jeho výkonu. Publikum vyznamenalo umělce, kteří se stali rychle oblíbenými, ihned po vstupní árii bouřlivým potleskem a později opakovaným vyvoláváním. Pan Chlumetzky, který se představil na místě zkušeného zpěváka, byl včera mimořádně dobře při hlase a ztvárnil partii St.Brise neobyčejně působivě. Musel po scéně spiknutí a pasování mečem přidávat a byl stále znova vyvoláván. Také slečna Šípek jako Margarethe a pan Hiller jako Nevers se zasloužili o pochvalu zdařilého představení a zvláště dobře byli obsazeni v malých epizodách a dobře jimi prošli. Slečna Doré (Valentine) se zdála být indisponovaná. Často se u ní projevila nejistota a v duetu s Marcellem dokonce tato velká pěvkyně opatrně použila náhradou tříčárkové C. Za to sklídila u publika obrovský potlesk. Je škoda, že slečna Doré nepodpořila svůj pěvecký výkon živějším hereckým provedením. Pan Dohrs, který ztvárnil Marcella, získal poprvé ve druhém aktu klid a jistotu a ukázal tak své pěvecké umění. Dokonce jsme mohli včera slyšet krásný mezzosoprán. Pouze v prvním aktu opět tremoloval. Byl vyznamenán po velkém duetu s Valentinou. Zvláštní úctu získal také poslíček slečny König a pan Erl jako Bois Rossé. Oba zpívali své ožehavé partie vkusně a s jistotou a sklídili bouřlivý potlesk. Paní Raul – Hoppé předvedla

umělecké sebezapření v roli dvorní dámy. Sbory byly svěží a živé, výprava velice pěkná. Pokud něco uškodilo dobrému dojmu celého představení, pak to bylo slabé obsazení orchestru, které my dobře snášíme v Troubadurovi nebo v jiných italských operách, které ale v Hugenotech citelně vadí.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	22.10.	1880	110	4	1	s.260
Tagesblatt	komentář	kulturní politika	střední	36 řádků	11,2 cm ²	

„**Wiener Abendpost**“ přináší dnes následující klasické komuniké: Vícero vídeňských listů potvrzuje, že návrh na jmenování pana Jahna ředitelem vídeňské dvorní opery má větší naději na úspěch. V této záležitosti již padla řada jmen, jejichž nositelé získají při výhře Jahna výhody a jisté angažmá. To je tak při jmenování vždy. Dále se ještě hádaly tři rozmanité moravské listy o čest pana Jahna. Tedy jim šlo o jeho místo narození: Olomouc, Dvůr a Místek. Wurzbach se bohužel nezdál dosti autoritativní, proto se otázka definitivně bude řešit po Jahnově příjezdu. Tvrzení ve vídeňských listech o tom, že Jahn je bezdětný, je odporováno: neboť Jahnova dcera se tento týden vdává za lékaře v Kaaden. „Wiener Abendpost, který plete hlavy našich rolníků, vzbudil také další veselí. Není nám ani trochu známo, že by se byla někde zapředla hádka kvůli místu narození pana Jahna. Pan ředitel opery Jahn se narodil, jak jsme již dříve informovali, na Dvoře na Moravě a v Olomouci získal své první hudební vzdělání. Doba, kdy pan Jahn nastoupí na vídeňské dvorní opeře, závisí bohužel na tom, kdy dostane výpověď ve Wiesbadenu. Před nástupem na nové místo bude pan Jahn několik dní do Vídně docházet a zde bude provádět nařízení pro ukončení sezóny.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	8.1.	1881	5	4	2	s.262
Tagesblatt	pozvánka	avízo	střední	37 řádků	88 cm ²	

(Koncert hudebního spolku.) Zítří se uskuteční v pět hodin odpoledne. V Redutě se uskuteční koncert hudebního spolku za spolupůsobení slečny Sidonie Šípek, slečny A. Schmidt a pana Wetlingera pod vedením pana kapelníka Wladimira Labnera. Program koncertu je následující: Overture z Göethova „Egmonta“ od L. v. Beethovena, 2. Variace s orchestrem (slečna Šípek)

3. Variace (B – Dur) od Fr. Schuberta pro klavír (sl. A. Schmidt.) 4. Píseň od Schuberta, zpívaná panem Wetlingerem. 5. Symfonie C – Dur od F. Schuberta.

Jenom bychom dodali, že tentokrát viditelně posílí náš orchestr množství zdejších hudebníků, takže zřejmě zažijeme jistě dokonale provedený a zdařilý orchestrální díl koncertu. Druhý koncert hudebního spolku se uskuteční v měsíci březnu. Do té doby se vedení spolku bude zabývat tím, zdali je účast obyvatelstva ve spolku a jeho snahy čilejší než tomu bylo dříve.

Druhý spolkový koncert se uskuteční v měsíci březnu. Do té doby zamýšlí vedení spolku obstarat účast obyvatelstva ve spolku, aby jeho snahy byly čilejší než dříve.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	8.1.	1881	5	4	2	s.263
Tagesblatt	recenze	dlouhý	koncert	77 řádků	252,8 cm ²	

(Obě orchestrální díla na koncertě hudebního spolku.) Pro naše čtenáře není nezajímavé, pokud již nyní v krátkém pojednání představíme obě orchestrální díla, která hudební spolek přinese devátého tohoto měsíce. Začněmež Overturou k Egmontovi od L. v. Beethovena. Mistr nás vtahuje mocným tahem do vzrušujícího dramatu. Všechno, co Goethe líčí od scény ke scéně, pociťujeme, prožíváme nasloucháním této vznešené charakterové kresbě. Otevření v rozprostření, pomalé tempo nás rozeznívá silným bitím jako předzvěsti ponurých osudů národa. Vzruch je stále tísnivější, až nás mistr zavede přímo do chaosu, do nitra revoluce. Slyšíme opět vážné údery, které jsou upomínkou na osud, což mocně působí na naši duši. Zároveň v kontrastech zaznívá k tomuto ponurému obrazu motiv, který nás zklidňuje: Blahobytný charakter Nizozemce je zaznamenán výtečně, takže my na okamžik málem zapomeneme na ponurou vážnost. Tóny nás mocně vábí, ale vlny orchestru opět připomenou vážnost revoluce, žene do zteče, elementy se vzdouvají slaběji a slaběji, ještě jedno energické nasazení na polnice, jeden zvonivý povzdech houslí – a vidíme zlomenou a zničenou revoluci, vidíme zlomené hrdiny, bojovníky za svobodu. Když tu se hudba povznese vzhůru, lehce znějící a stupňující se, mocná, až k majestátní moci ve světle jásajících durových akordů trubek nasadí k Vítězné symfonii. Svoboda musí povstat zrovna jako bájný Fénix z popela a vítězům svobody je dáno znamení vítěznou myrtou.

Tak Mistr tónů vložil svět do tohoto díla, svět, který k nám naléhavě promlouvá, častěji jako drama, živoucí obraz. Otevřeme ale naše uši, ponechme dílo, aby k nám promlouvalo, jedině tak nás ozáří Mistrův génius v jeho pravém třpytu.

Druhé hudební dílo, které hudební spolek uvede, je Symfonie (C dur) od Franze Schuberta. V tomto velkém hudebním díle nám Schubert nabízí nejčistší požitek své velké múzy. Na rozdíl od jeho ostatních velkých orchestrálních děl, v tomto díle Schubert dosahuje největší formovou dokonalost, zvýšenou náruživost a dramatickosti a dokonalé využití instrumentálních efektů. Také zde, v této symfonii, se nezapře mistr zpěvu. Tomu je vlastní jedinečné umění jeho instrumentace, která drží čestné místo pro jeho díla ve „víru rytmů německé hudby“. Pokud bychom odhlédli od vážnosti, která nám u Beethovena překážela, zjistíme, že nás Schubert odnáší na křídlech své hudby do krajiny romantiky. To jsou ideály vysněného světa, odstíněné přeludné bytosti, kterými nás okouzlují Schubertův génius – ale my rádi nasloucháme, a rádi s ním sníme.

Symfonie C – Dur byla napsána krátce před jeho smrtí (1827) a je největším výtvozem umění. Bohužel, často bylo toto umění shazováno a talent, na nějž se vázaly četné naděje, utlačováno. Přesto přesvědčoval o pravdivosti náladově rozparcelovaných slov, které krásily Schubertovy myšlenky. „Smrt pochovala nejenom skvostný majetek, ale především ještě krásnější naděje.“

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	18. 01.	1881	13	6	2	s.262
Tagesblatt	zprávy	jiné	8 řádků	24,8 cm ²		

(Divadelní.) Divadelní agent pan C. A. Sachse sem přijel v obchodní záležitosti. – Slečně Mrak, která odešla ze Salzburských prken, se zde velice líbí. Jak nás informují „Salzburské zprávy“ nedávno zpívala slečna Mrak partii „královny“ v operetě „Der Seecadet“ a setkala se s velkým úspěchem.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	18. 01.	1881	13	6	2	s.262
Tagesblatt	zprávy	jiné	13 řádků	41,6 cm ²		

(Z brněnského divadla.) Právě jsme obdrželi telegrafickou zprávu, že pan ředitel Raul nádherně zařídil prázdniny: „Popelka“ měla při včerejším uvedení v Brně nádherný úspěch a získala bouřlivý potlesk. Těšíme nás, že domácí produkt byl zveřejněn také na venkově. Jak nám byl sdělen již dříve, platil pan ředitel Raoul za nekompetentního na brněnských prknech, což se ukázalo jako mylná informace od zdejších listů. Jeho přítomnost v Brně platí pouze pro inscenaci „Popelky“.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	31. 01.	1881	24	6	2	s.263
Tagesblatt	zpráva	bulvární zajímavosti	krátký	17 řádků		

(Z Reduty.) Jedna dáma zažila nepříjemné překvapení, když v průběhu bálu náhle zjistila, že její toaleta došla k velké újmě. Návštěvníci bálu si totiž stěžovali, že zábradlí v Redutě barví. Tmavé toalety byly šedé od špinavého zábradlí. Pokoušeli jsme se tuto trestuhodnou nedbalost pokárat a zveřejňujeme přání návštěvníků bálu, kteří chtějí, aby bylo instalováno nové zábradlí na galerii, a to dokud jsou náklady nízké a tímto způsobem občas ochránit drahocenné toalety od velkých škod. Za sjednání nápravy se budeme modlit!

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	31. 01.	1881	24	6	2	s.263
Tagesblatt	pozvánka	avízo	krátký	9 řádků		

(Hudební.) Jak nám bylo sděleno, uspořádá slovanský hudební a pěvecký spolek „Žerotín“, který zde byl založen ani ne před dvěma měsíci, hudební produkci 8. února v lokalitě katolické kavárny. Uslyšíme čísla od sl. Michel, P. Křížkovského, J. Kadavého, Ant. Dvořáka, B. Smetany, J. Pauknera, J. Jpaveče a F. Slavíka.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	31. 01.	1881	24	6	2	s.264
Tagesblatt	pozvánka	avízo	krátký	14 řádků		

(Benefiční představení.) V pátek se uskuteční benefiční představení naší výtečné operetní a fraškové lokální pěvkyně slečny Leeb. Slečna Leeb pro tuto příležitost ztvární životní příběh „Theresy Krones“. „Theresa Krones“ nebyla na našich prknech již delší dobu uváděna. Slečna Schmidt uvede v této benefici novinku od Marie Ernest „Moderní myšlenky“. Další novinkou budou „Duelly“ od Emila Artera, kteréžto byly s úspěchem uváděny také ve Vídeňském městském divadle.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	01. 02.	1881	25	5	2	s.264
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	střední	44 řádků	136,8 cm ²

Divadlo. „Lucie z Lammermooru“. Opera od Donizettiho. Zdá se, že včerejší uvedení opery „Lucia z Lammermooru“ pramenilo ze zcela zmateného systému, což odhaluje sestavení našeho repertoáru. Naše prkna „vlastní“ v panu Wetlingerovi výtečnou sílu, což by bylo bývalo výtečné pro partie „Edgarda“. Tato vysoce dramatická role ale byla přidělena panu Erlovi, který k tomu není způsobilý již pro svůj zevnějšek. Partie Artura, pro kterou by se pan Erl hodil lépe, musel převzít pan Evenbach, který se objevil ve španělském kostýmu, v němž vypadal neméně nežli brilantně. Nadbytečně zpíval také pan Dohrs, ačkoliv tato partie patřila k nejlepším pana Chlumetzského.

Takto disponované obsazení nebylo vůbec nutné. Musíme činiti zodpovědnými režiséra a kapelníka. Neboť i přesto nebylo divadlo prázdné, pak k tomu došlo jedině díky mimořádné oblíbenosti hostujícího umělce z Vídeňské dvorní opery pana Horwitze. Publikum ocenilo umělecký zpěv „Ashtona“ s dokonalým dramatickým výrazem a celkovým výtečným nasazením jeho bohatých uměleckých prostředků. Byl přijat bouřlivým potleskem, provoláváním pochvaly a slávy, které umělce přinutilo k opakování.

Na straně úspěšných se výtečně držela také slečna Šípek jako „Lucia“. Také ona sklídila za své čisté kolorатурní árie bohatý potlesk. K pravdivosti celé kritiky musíme zmínit, že v závěrečné scéně byl odměněn potleskem také pan Erl.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	09. 03	1881	55	6	2	s.265
Tagesblatt	pozvánka	avízo	střední	128 cm ²		

(Z divadla.) Ještě kolem třiceti dvou večerů bude trvat tato divadelní sezóna. Během této doby musí být ještě absolvována celá řada benefičních představení. Nejprve bude uvedena Augirsova „Zlatá zkouška“, a to ve prospěch slečny Kraus. Poté následuje benefiční představení slečny Hannau, která vystoupí ve Ferrarisově „Sebevraždě“ a následuje slečna Galster, která předvede veselohru „Malá maminka“, jež se setkala s mimořádným úspěchem ve Vídeňském městském divadle. Slečna Doré přinese ve své benefici Nicoisovy „Veselé paničky“, předpokládá, že k nastudování této oblíbené opery má ještě dosti nezbytného času. Pan Hauck vystoupí ve dvouaktové operetě „Svatba pod lucernou“ s dámami König a Šípek obě v rolích vdov. Pan Hiller zamýšlí uvést ve své benefici rozmanité operní akty jako například 3. akt z Tella a závěrečný akt z „Afričanky“ se slečnou König v roli „Selicy“. Mezitím bude dáván žánrový obrázek „Adeleide“ od Hugo Müllera. Dlouho očekávaný „Krysař z Hamelnu“ bude konečně uveden příští týden. Opereta „Apajune“, jak nám bylo sděleno, si vyžádá také několik příprav, a proto sotva bude uvedena v sobotu....

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	09. 03.	1881	55	6	2	s.265
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	dlouhý	56 řádků	181,6 cm ²

Divadlo. La Traviata. Opera o čtyřech jednáních od Giuseppe Verdiho. Naše opera se konečně chopila příležitosti a přinese Verdiho Traviatu. Ovšem nenásleduje oblíbená proměna Fausta v Trubadúra, jak by se mohlo zdát. Je přinášen zvlášť pečlivý opis Trubadúra, Traviata. V žádné jiné opeře neokradl skladatel tak velice sebe a ostatní jako v hudbě této Dámy s kaméliemi. Obzvláště v druhém aktu se očekává, pokud se pouze naslouchá, že již, již budou na jevišti k vidění postavy Trovatora a hraběte Luny. Naše publikum to přece včera nechápal jako závadu. Bylo otevřeně veselé, konečně totiž byla k slyšení jiná hudba. Toto a okolnost, že je opera dávana ve prospěch našich koloraturních pěvkyně, naplňovalo celou budovu divadla po každém jednotlivém aktu velkým

provoláváním slávy. Oblíbenost slečny Šípek se ukázala v živoucím přijetí, které dokreslovaly početné věnce a květinové dary na jevišti. Zpěv Violetty dosáhl dokonalosti, a to díky blahodárné korektnosti, šlechetné mladosti ve výrazu a přinesl mnohé fioritury a staccata. Mimořádně působivé byly první a poslední akty. Pan Wetlinger, který zpíval Alfreda Germonta, nově dokázal výtečnou sílu a vliv, který na něj má naše divadlo. Pokračoval s beneficí s pěveckým zřetelem a přispěl blahodárně znějícím kovovým zvukem hlasu k tomu, aby byl jeho výkon považován za vynikající. Oba představitelé hlavních rolí byli v průběhu večera odměněni bouřlivým potleskem a beneficiantka byla nadto ještě vyznamenána nesčetným svoláváním slávy. Rádi bychom ještě zmínili z dalších spoluúčinkujících sl. König v roli Flory a pana Hillera jako výtečného otce Germonta. Orchester, v němž byla včera k vidění dokonce dvě cella, a rovněž sbor byli výteční. Uvedení opery, která byla velice znamenitě nastudovaná, jsou důkazem toho, že jsme měli pravdu, když jsme již dříve litovali, že jsou výtečné pěvecké síly, které máme v našem městě k dispozici, odstaveny na vedlejší kolej.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	24. 03	1881	67	1	2	s.268
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	dlouhý	90 řádků	313,3 cm ²

Fejeton. Nová opera. Krysař z Hammelnu. Velká opera o pěti aktech. (Báseň a základní předloha podle stejnojmenné pověsti od J. Wolffa od Friedricha Hofmanna. Hudba od Victora E. Netzlera.)

Mocnou náhlou změnu, kterou vnesl Richard Wagner do operní literatury prostřednictvím svého hudebního dramatu, můžeme v nejlepším posoudit, pokud podrobíme pozorování a úvaze vydatná Wagnerova operní díla. Především konstatujme, že se od Wagnerova objevení žádný z žijících komponistů, byť by se sebevíce snažil, nevyvaroval Wagnerovu vlivu. A naopak – každý byl často nedobrovolně strojený, když se pokoušel vdechnout do svého díla životaschopnost, krácejíc ve Wagnerových šlépějích.

Nikdy neovládla reformace umění tak energicky, rapidně a vydatně jako zde. Nemocná, sentimentální italská hudba a „každý Meyerbeer“ ve svých posledních dílech, v nichž je patrné hledání rafinovanosti, smyslu, si činili příliš velké nároky. Chyběl úder a německý Michel, který od Weberovy smrti dřímával v medvědí kůži, se probudil k novému, silnému životu.

Básník německé hudby dnes skutečně povstal ve své majestátní velikosti nad všechny ostatní hudebně založené národnosti. Nyní je zcela jasné, že velkému množství komponistů byla učiněna

křivda – ne každý může dosáhnout výšin Wagnerova obrovského génia a jako gigantický strom lehce do výše vyhájí své výhonky. Odtud vyplývá povinnost opravdového umělce. Neovlivnitelný, opravdový kritik, jehož názory se musí energicky střetávat, nemůže vedle Wagnera trvale existovat. S Wagnerem nemá hudba žádný konec a my proto musíme s radostí pozdravit i mladé talenty, urovnat jim cestu a odplavit námahu a průbojně jim kynout na další cestu. Dalším talentem je nyní Victor Netzler, jehož opera: „Krysař z Hammelnu“ bude na našich prknech brzy uvedena.

Vyzbrojený nutnou výbavou: základním studiem teorie hudby, rozvážností ve využití ansámblu, praktickými znalostmi orchestrálního partu, šťastným zacházením s melodií a harmonií, jde nám Netzler naproti se svým prvním dílem. Přece lehce cítíme, že se neseťká s žádnou překážkou, nýbrž se vedle toho ukazuje, že základní studie, kterou udělal, nezapře mistra, kterého zvolil jako svůj předobraz. Zde stojí analogický případ – takto vyšli Mozart s Haydnem, Beethovenova první perioda jde s Mozartem ruku v ruce, Wagner nezapře v „Rienzi“ a „Holandřanovi“ důkladné studium Webera v žádném momentě, a přece byli všichni na počátku hudební básníci prvního stupně. Ale každý duch má své kvašení, svou bouřlivou a pudovou periodu, od níž očištěný vyniká nad druhé.

Námět opery „Krysař z Hammelnu“ je dosti známý, takže potřebuje pouze náznak. Město Hammeln je ve velké bídě, nekonečné hýření krys a myší, které se zde uhnízdily. Je to pro město velká pohroma a není žádný prostředek na jejich zapuzení. Tu se přihlásí cizí zpěvák, Hunold Singuf, který slíbí za odměnu sta marek stříbrných krysy zapudit. Podaří se mu to, přestože díky dobře míněné radě pěti krys ví, že mu „Krysí král“ odepře odměnu. Nyní Singuf požaduje odměnu ještě jednou a jako dárek polibek od krásné starostovy dcery. Ta je již delší čas do cizího zpěváka zamilovaná a padá jí okouzlený do náručí se slovy: „Jsem Tvůj!“ Singuf bude za zločin kouzelnictví odsouzen k smrti...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	28. 03	1881	70	7	2	s.267
	kritika	recenze	dlouhý	opera	145 řádků	486,4 cm ²

Divadlo. „Krysař z Hammelnu.“ Opera o pěti aktech od Friedricha Hofmanna. Hudba od Victora E. Netzlera. Včera a především uvedla prkna našeho divadla novou a mimořádně zajímavou

operu. Včerejší, druhé uvedení, se uskutečnilo před poloprázdným hledištěm. Naše město se tak rádo chválí svou láskou k hudbě. Jak k tomu nyní ladí, že hudební dílo, jehož čisté krásy se podařilo dovést za sobotního večera k dokonalosti, není s to mít nějakou další přitažlivost? Dirigent a zpěváci si dávají již několik měsíců nekonečnou námahu s nastudováním složitého hudebního díla, ředitelství se činilo všemožně pro brilantní zinscenování prostřednictvím nových a pěkných dekorací a publikum zůstalo při druhém uvedení chladné!

Kam se ztratil smysl našeho publika pro to nejlepší? Pokusme se pomyslet na zkušenosti, které jsme učinili nejprve letos s nejlepším objevem citovaného dramatu a nyní také s významným hudebním dílem. Naproti tomu taková zkušenost by měla umlčet ony „Hlasy z publika“ nebo ony „dlouholeté abonenty“, kteří při každé příležitosti nařikají na krácení svých nároků. Tyto nároky ale nelze respektovat, neboť nejsou oprávněné, když neberou v potaz úroveň řádného provinciálního divadelního jeviště. Zatímco nyní ponejprv musíme hovořit o této politováníhodné skutečnosti, která nedává v žádném směru našemu jevišti příznivé prognózy, dříve jsme pojednávali o díle samotném a šlo o jeho uvedení.

Obsah básně, kterou Netzler ztvárnil hudebně, jsme našim čtenářům podrobně přiblížili. Básník F. Hofmann se nejprve držel vzrušujícího příběhu Julia Wolfa „Krysař z Hammelnu“ a dokonce ponechal v písničkách Wolffovo metrum. Tu a tam si vypůjčil velkého Bayreuthského mistra, a zejména v pátém aktu v něm věrně pokračoval, ale přesto jeho tvorba nese punc dokonalé originality. Přináší svou kompozici s posvátnou výbavou pověsti, což dává hudbě elegický charakter, která se téměř bojácně vyhýbá každé světlé barvě. Komponista se ponořil hluboce do pověsti. Jeho hudební vynález krásně a bohatě plyne zvláště v hojnosti rozvitých písni s mimořádnou krásou, což zvyšuje dojemný účinek. Z dramatického hlediska trpí opera dvěma nepodstatnými nedostatky, a totiž tím, že se téměř každý jednotlivý příběh z Wolfovy pověsti zdá jako jeden samostatně zpracovaný a na celku nezávislý, čímž se opera rozpadá do řady jednotlivých obrazů tím, že se skladatel vydal na cestu durové tóniny s patrnou bázní. Touží se po jasném, čerstvém tónu. Komponista ale nevychází z durové tóniny zvláště tam, kde by to bezpodmínečně situace vyžadovala jako v lidových scénách ve druhém aktu.

Smyčcové instrumenty se pohybují v nízkých polohách, viola, cello a hoboj přebírá vedení orchestru prostřednictvím temné a dusné barvy. Mystikou, nerozřešeností hádanky krysaře je dobře udržovaná kresba, které přece k dokonalému účinku schází kontrast. V tomto spatřujeme hlavní nedostatek díla. Také taktové dělení se nám ne vždy líbilo. Gertrud a Singuf zpívají velký závěrečný duet druhého aktu bez výjimky v $\frac{6}{8}$ taktu a skladatel tento takt přerušuje, udržuje jeho

charakter prostřednictvím použití triol a trvale překáží tak působivému a dramatickému stupňování.

Při všech těchto nedostatcích je dílo mimořádně bohaté a hudebně krásné. Hluboká myšlenková práce, překypující bohatství plynoucí melodie a jeho pocity jsou předností díla. K efektním číslům Netzlerovy opery patří leitmotiv krysaře, nádherně znějící kánon na závěr prvního aktu, terceto ve třetím aktu, které na svém závěru připomíná cantus firmus, milostný duet v tomtéž aktu, nádherné lidové scény, líbezná písně a nádherný pochod v pátém aktu.

Uvedení bylo obzvláště za druhého večera výborné. Preciznost, s níž nekonečně obtížnou operu nastudoval pan kapelník Kaiser, jistota, s níž vše řídil, to vše mu vyneslo zaslouženou chválu. Na straně pěvců a orchestru dirigent našel nejhodlivější a nejlaskavější podporu. Orchester byl skvělý a hoboista pan Bayer, kterému skladatel přidělil v orchestru těžkou úlohu, podal výtečný výkon. Pěvci si rovněž zasloužili největší pochvalu. Pan Hiller se uhájil v titulní úloze se ctí, a co se týká síly a čistoty tónu a porozumění přednesu, ponechal málo nesplněného. Pouze démonický styl krysařův, tak podivuhodně navržený, nebyl dostatečně charakterizován a požadoval by ostřejší kontury. Pan Hiller získal toho večera skutečně živoucí potlesk a byl opakovaně vyvoláván. Sl. Doré (Gertrud) se zhostila partie na výtečnou. Part je postaven na jejím vysokém patosu a nepřetržitě, útočné a otřásající efekty kladly na síly pěvkyně mimořádné nároky. Slečna Doré si s těmito nároky poradila nádherně a hrála s překvapující jistotou také v mimořádně obtížných okamžicích. Vedle představitelů hlavních partí se vyznamenala sl. König, sl. Šípek, stejně tak pan Chlumetzky, který se zachoval jako výtečný pěvec, a pan Wetlinger. Pan Wetlinger přivedl k dokonalému účinku prostřednictvím krásného tónu zvláště kánon. Pan Dhors byl bohužel indisponován, a tím pádem také nedostatečný. Prolog přednesla sl. Hanau velice působivě. Sbor byl nastudován dobře a držel se statně. Scéna byla znamenitá. Pěvci a malíř pan Schubert obdrželi bouřlivý potlesk. Kánon musel býti dokonce opakován.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	05. 04.	1881	77	5	2	s.265
Tagesblatt	zpráva	jiné	9 řádků	28,8 cm ²		

(Z divadla.) V letošní sezóně bude na zdejším jevišti uvedeno na 42 novinek, mezitím také díla nejvyšší hodnoty. Počet vystupujících hostů, které oslovilo vedení divadla, bude jedenáct. Z dam

bychom jmenovali dámy Lacca, Trebelli, Ehnn, Geistinger, sl. Walter, potom pány: Robert, Walter, Matras, Musin a Bisaccio.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	05. 04.	1881	77	5 - 6	2	s.265
Tagesblatt	kritika	recenze	koncert	59 řádků	188 cm ²	

(Koncert Trebelli.) 6. tohoto měsíce se uskuteční v městském divadle koncert madame Zelií Trebelli, primadony opery pana Mayestse v Londýně a císařské opery v Petersburgu a Vídni, za spoluúčinkování pana Ovida Musina, sólového houslisty království Belgického a signora Bissaccia, dvorního pianisty opery pana Mayestyse v. Bissaccia. 5. Brindissi z Lucretia Borgia od Donizettiho: madame Zelia Trebelli. 6. a) Berrcusse – Fauré b) Mazurka (Zelia) Musin: Rádi bychom ctěnému publiku tento koncert vřele doporučili, neboť se nebude tak brzy opakovat, aby se prezentovali umělci takového formátu, jako tomu bude na zítřejším koncertě. Zvláště madame Zelia Trebelli je věhlasná po celém světě, a ve srovnání s ní přichází pouze Patti. Její nádherný altový hlas vábí všechny milovníky hudby. Po madame Trebelli budou zítra koncertovat pánové Mussin a Bisaccio, umělci, kteří se ve všech směrech těšili bouřlivému potlesku, a jejichž vystoupení je známo jako vynikající.

Mohlo by se naplnit očekávání ředitelství, které tuto spolupráci navázalo, a pokud bude návštěvnost nádherná, uhradí se tím dluh, který organizací tohoto koncertu jenom narostl.

V Paulusově „Lexikonu hudby“ o madame Trebelli čteme následující: „Zelia Trebelli se narodila v Paříži německým rodičům v roce 1838. Jméno Gilbert si změnila na Trebelli po víceletých studiích v roce 1859 v Dvorském divadle v Madridě, kde také poprvé vystoupila na jeviště. Svůj světový věhlas ale založila teprve v Berlíně, když ji impresáριο Morelli svěřil ztvárnění postavy divadelní dvorní tanečnice. Její hlas má zvučnou barvu, která je u altistek a mezzosopranistek zvláštní. Zrovna tak je tomu u síly, úsilí, líbeznosti a vytrvalosti při přednesu. Jejími špičkovými rolemi, v nichž nebyla nikým nikdy překročena, jsou „Romeo“, „Arssaces“ v „Samiramis“ a „Acuzena“ v „Trubadúrovi“.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	05. 04.	1881	77	5 - 6	2	s.266
Tagesblatt	komentář	kulturní politika	střední	44 řádků	144 cm ²	

(K revizi olomouckého divadla.) Je známo, že byla koncipována městským domovním správcem, panem Flichmannem, zpráva o učiněných protipožárních opatřeních v městském divadle. Tento návrh byl předložen představitelům města - kolegiu k dobrozdání. Již dříve jsme obsáhleji zdůrazňovali, že nejenom prohlídka divadla, nýbrž také plynové rozvody a jiné veřejné místnosti stojí za pozornost, neboť právě v nich se může něco rychle přihodit. Přece se ale zdá, že se tato prohlídka uskuteční teprve na konci divadelní sezóny, proto nesouhlasíme s vysvětlováním, že všude vešly ve známost hrozné následky požáru v Nizze. Byla vyslána neodkladná vyšetřovací komise k dohledu na systém divadelního osvětlení a záchranných východů, jako například v Brně, zatímco ve Vídeňských listech nalézáme každodenně zprávy oné komise a návrhy na zajištění bezpečnosti publika, které divadlo navštěvuje. Proč se tedy u nás váhá a tato věc se posouvá až ke konci divadelní sezóny? Před ne tak zcela dávnou dobou, jak jsme tehdy informovali, byl cítit v jednom přízemním bytě zápach plynu a to tak, že plyn pronikal podlahou tohoto bytu a obyvatelé ubikace mohli děkovat pouze šťastné náhodě, že se jim nepříhodovalo podobné neštěstí, které se již v oné městské části přihodilo a vyžádalo si lidské životy. Egyptské „plynové zatmění“, které potkalo jednoho večera také naše město, máme ještě všichni v paměti. To dokazuje, že se na správné fungování plynových zařízení nedá vždy spolehnout. Zde je na místě impuls. Bdělá komise má v našem divadle ušlechtilé postavení a na to jsme navázali ještě žádostí, aby byl posudek k uklidnění publika zveřejněn.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	06. 04.	1881	78	5 - 6	2	s.265
Tagesblatt	kritika	recenze	střední	koncert	33 řádků	72,8 cm ²

(Koncert Trebelli.) Významný hudební kritik Eduard Hanslik píše ve včerejším vydání „Neue freie Presse“ následující: „Ve velkém hudebním sále se konal večerní koncert s orchestrem. Když jsme spatřili jména tří sólistů v programu: Trebelli, Neruda, Hallé, uvěřili jsme, že jsme se ocitli

v Londýně. Nikoliv kvůli přítomnosti anglických umělců – Angličané nejsou jediní, kdo dělá hudbu – ale Trebelli, Neruda a Hallé, to jsou tři jména, která v londýnských hudebních buržoazních kruzích požívají úcty a tam jsou již více než dvě desetiletí každoročně „ozdobou sezóny“.

Zelia Trebelli kvete dnes stejně jako před dvaceti lety jako nejoblíbenější a nepostradatelná altistka italské opery v Londýně. Publikum ji pozdravilo bouřlivým potleskem. Nejprve zpívala tato vynikající umělkyně známou šťastnou árii „Che faró senza Euridice“, onu libozvučnou a opojnou melodii, v níž se zděděné mínění nebo předsudek domnívá, že je plna pravdivosti dramatického výrazu. Signora Trebelli zpívala árie hlasem plným síly a vřelý přednes, k němuž přistoupila bez ozdob, jak to Catalani a jiné neostýchavě dělají. Teprve ve druhém kousku („Havanera“ od Bizeta) si dopřála svou bravuru volného toku.

Doufejme, že si publikum nenechá uniknout, aby dnes a zítra slavnou pěvkyni uslyšelo.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	06. 04.	1881	78	5 - 6	2	s.266
Tagesblatt	kritika	recenze	střední	koncert	26 řádků	84,8 cm ²

(Benefiční představení.) Náš jevištní repertoár zůstal ještě v posledním týdnu věrný principu, kterému s následky celou zimu holdoval, a to změně. Především byla dávana ve prospěch zpěváka pana Dohrse Halévýho opera - „Židovka“. Nazítří ji vystřídal „Don Juan“ a ve středu oznamoval známý červený lístek, že nebude také dáván Mozart a „La Traviata“. „Židovka“ nyní musí jít na scénu v pátek, a to ve prospěch sl. Doré, naší hlasem nadané pěvkyně. Slečna Doré hodlala vybrat známé „Veselé paničky“. Po několika zkouškách se však ukázalo, že se tato opera nedostane ven, jak potvrzovaly zákulisní zprávy. Publikum by rádo slyšelo „Židovku“, tím spíš, že tato operní záležitost nabízí ty nejlepší síly naší opery, dámy: Doré a Šípek a pány: Wetlinger jako „Cleazar“ a pana Chlumetzkého, který po tříleté činnosti odchází zpívat kardinálu Brognimu.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	09. 04.	1881	81	5	2	s.269
Tagesblatt	avízo	pozvánka	koncert	střední	30 řádků	96,8 cm ²

(Hudební akademie na pomoc trpícím nouzí v Římském obvodu.) Pod záštitou manželky jeho excelence velitele pevnosti polního podmaršálka Fröhlicha, manželky pana starosty v. Engel a paní Schrötter se u nás, jak jsme informovali již dříve, vytvořil komitét, který pořádá 20. tohoto měsíce v městské Redutě akademii, jejíž čistý výtěžek bude určen ke zmírnění hořké bídy, která vládne mezi tkalci obvodu římského. Přicházejí nám zlé zprávy o městě bídy z každé strany a probouzejí nejenom sousední obvody, nýbrž také čilý a činný soucit daleko za hranicemi naší země. Komitét proto věří ve smysl dobročinného obyvatelstva našeho města, které vyjde vstříc, když se bude konat dobročinná akademie a nepochybuje, že tato událost přivábí početné publikum. Vojenská kapela pěšího pluku číslo 3 a číslo 20, Mužský pěvecký spolek, Sl. Hausner a pan Chlumetzky budou přednášet ryzí hudbu a pěvecké kousky; po koncertě bude provolávání slávy. Přejeme tomuto krásnému podniku početnou účast a podporu.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	09. 04.	1881	81	5	2	s.269
Tagesblatt	avízo	pozvánka	koncert	krátký	16 řádků	48 cm ²

(Koncert hudebního spolku.) Zítřejší koncert hudebního spolku začíná o půl páté odpoledne, lístky jsou k mání v lékárně pana Slavyhoudka na Horním náměstí. Koncert prahne po početném publiku. Publikum se rádo chopí příležitosti, aby ještě jednou slyšelo pana Wetlingera a slečnu König, která přednese operní árie. Mimo jiné koncert nabízí ještě také instrumentální čísla – Mendelssohna a pěknou serenádu od Jaddassohna – a tím, že pan Petyrek se poprvé samostatně nechá slyšet při hře na klavír, přitáhne mnoho posluchačů.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	09. 04.	1881	81	5	2	s.269
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	střední	40 řádků	137,6 cm ²

(Z divadla.) Ředitelství našeho divadla si dalo velkou práci s tím, aby nám dodalo důkaz toho, jak výtečné síly má letos k dispozici. Tak je, že se tento důkaz výtečně zdařil. „Židovka“ od Halévyho, která byla včera uvedena ve prospěch slečny Doré, učinila svým jedinečným uvedením mimořádně příznivý dojem. Beneficiantka, která získala od publika bouřlivý potlesk a při svém

objevení se na pódiu byla vyznamenána množstvím věnců a kytic, věnovala nastudování „Rechy“ velkou pečlivostí. Blýskla se nejenom hlasově, nýbrž také musela vydat svůj pěvecký výraz a citovost a její umělecky založený výkon nabídl zřetelné snahy o pěvecký pokrok. Její „Recha“ patřila svým výkonem k tomu nejlepšímu na našem jevišti. Slečna Doré zpívala výtečně svou árii zejména ve druhém aktu a duet ve čtvrtém aktu s princeznou. Pan Wetlinger, jehož v prvním aktu jeho obrovské role „Eleazara“ něco znepokojovalo, získal později opět dokonalou vládu nad svým hlasem a zpíval obzvláště dokonale modlitbu ve druhém aktu. Předvedl nejlépe správné frázování, které je jinak obtížné a křehké místo. Také ostatní spoluúčinkující zpívali výborně.

Také terceto druhého aktu plynulo v příjemném toku jeho hlasu a prospělo provedení celku. Velká árie ve čtvrtém aktu přinesla pěvecky jakož i dramaticky zajímavý výraz. Naše jeviště bude ještě dobře dlouhou dobu naše tenoristy, jako je pan Wetlinger, postrádat.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	11. 04. komentář	1881 kulturní politika	82 dlouhý	4 - 5 137 řádků	2 454,4 cm ²	s.271

(Ochrana divadla.) V okamžiku, kdy každý byl ještě pod vlivem dojmů a obav z velkého požáru v Nizze, nezůstává bez zájmu následující pojednání, které je věnováno staviteli pařížského operního domu, architektu Charlesi Garnierovi a zařízení divadla. „To se občas stává,“ říká Garnier, „že divadlo skolí břemeno jeho let,“ ale tento případ je zřídka. Všeobecně vzato, jsou budovy tohoto typu prostřednictvím nějaké násilné katastrofy ohroženy v základech, to znamená, že je dříve nebo později nepochybně spolknou kouř plamenů. Bylo dokázáno, že tu jsou naše záchranné prostředky nedostatečné. Abychom se s nepřítelem v momentě ohrožení střetli účinně, nezůstává nám naprosto žádné východisko, než tomuto předtím odejmout půdu, kterou tato k rozvinutí své neblahé činnosti potřebuje. Jediný prostředek, který dává nutnou odolnost divadelní budově, je, že při zařizování budovy je nutno upotřebit nikoliv hořlavé materiály, nýbrž pouze chladné stavebniny-, křemičitany- nebo pálené cihly. Úplně odolné jsou ovšem budovy, které jsou vybudované z těchto materiálů. Delší působení plamenů účinně ochlazuje kámen, železo bude rozžhavené, měď, zinek, olovo se roztaví a vydá v šanc i pyramidy Egyptanů - zřejmě doba trvání odpovídá žáru. Tyto hrdé památky, které vzdorují tisíciletí ničivým vlivům, budou ochladlé k rozpadnutí. Tato trvalá odolnost proti působení ohně je ale neocenitelná pro zachování budovy; závady nebo záruky oné často pouze minuty jsou rozhodující pro zničení nebo záchranu

ohrožených objektů. Brzy jsou kamenné zdi prasklé nebo rozdrobené, brzy ocelové podpěry povolí nebo prasknou a zničené elementy se poroučejí Pánu Bohu.

Všechny díly divadla postavené z kamene musí proto bez výjimky být zbudovány z tohoto materiálu a dřevo využít jen tam, kde se jeho použití nelze vyhnout, jako u nevyhnutelných dřevěných obložení u dveří a okenic, u některých lehce odstranitelných mezistěn a prostoru pro orchestr. Tento požadavek je při velkých prostředcích dnešního průmyslu, při troše dobré vůle a obezřetnosti lehce postačující. Nejdůležitější díly divadla, kde se použití dřeva bez výjimky špatně hodí, jsou prostory pro publikum, zprostředkující, rozmanitá podlaží se vzájemně propojenými poschodími. Oheň zničí veškeré přístupové cesty a publikum, které se nachází nahoře v patrech, tj. na nebezpečných místech, zůstane bez pomoci, zahyne smrtí v ohni. U některých vedlejších schodišť je ale obložení nezbytné; to jsou každá schodiště, která jsou určena pro divadelní personál a často a rychle musí být dostupná. Také tam musí přece býti možnosti, aby byl dřevěný materiál zbaven působení ohně. Pod termínem ochranné prostředky jsou míněny chemické preparáty, jejichž pomocí je dřevo nehořlavé. Mnohé jsou prosté. Všechna přístupná zvážení vedou k jistým výsledkům.

Ohnivzdornost se docílí, pokud se dřevěné stupně schodiště nahoře a dole neizolují, jak to bylo pěstováno u většiny schodišť, jejichž vzestupné stupně používají jako podklad desky, které se dotýkají jenom na některých místech. Dřevěné stupně musí naopak úplně spočívat na masivních, vyzděných podkladech. Pokud je odejmut vzduch každému divadelnímu prostoru mezi dřevěnými věcmi ohnivzdornými a zděnými věcmi, mohl by oheň výše strávit dřevěné obložení schodiště. Také v tomto nejhorším případě je plápolání ohně do výše nemožné a následně může být nebezpečí dalšího šíření ohně podstatně zúženo. Dále ale budou zvlášť při úplném zničení dřevěného obložení bezmála neporušené zděné formy, které se nacházejí níže. Využití schodiště se nestane nemožným. Samo sebou se rozumí, že tato zděná podloží musí také ležet na ohnivzdorných podpěrách.

K nejvíce exponovaným místům, která oheň postihne, patří především jeviště. Lamy proscénia, které jsou v horních částech jeviště v křížových lampových řadách, za účelem nejrozmanitějších světelných efektů za použití světla, všechno se zde koncentruje a přímo tímto nebezpečně zvyšuje účinnost ohně v přístupných prostorách divadla. Nižší patra jeviště, z nichž nemůže být vyloučen dřevěný materiál, orámování dekoračních kusů, garnýže, tyčky a zábradlí, projekční plátna podporují šíření požáru a ohrožují život zde činného personálu. Ostatně tomuto bodu musí být věnována nejvyšší pozornost a obezřetnost. Dřevěné nosné sloupy nižších pater musí být nahrazeny ocelovými podpěrami, lóže nikoliv ze dřeva, nýbrž musí býti pevně vyzděné, strojová

zařízení a náčiní musí být pokud možno v největší míře z kovu. V podlaze jeviště, dekoračních rámech, projekčních plátnech atd. spatřujeme ještě stále dostatečně hořlavý materiál, proto se zdá být vysoce důležitá účelná organizace záchranného aparátu. Každému je známo, v čem toto poslední tkví. Architektovi musí být známo měřítko, musí si vyžádat především radu odborníků, jak je složitá záležitost záchrany lidských životů při eventuální katastrofě.

Jako další pravidla se doporučují jiná vhodná zařízení, která lokalizují a blokují oheň. Jsou to: ocelové dveře, kovové stěny mezi skladem a jevištěm, jevištěm a administrativní budovou. Nejnutnější ale je, aby vše bylo odolné, aby ve všech prostorách budovy byl dnem i nocí dáván bedlivý pozor. Skladiště musí být lehce přístupné, uzavřené prostory s dostatečně průhlednými okénky. Kladení vodovodních trubek by mělo být po její celé výši přesně přezkoumané, jednotlivé spojnice musí být zhotoveny z kovu, průchod k vodnímu rezervoáru musí být pohodlně postavený. Celkem by měl stavbyvedoucí přesně dávat pozor na všechny přístupové cesty, zvláště krovy, kde je rychlá pomoc nejnutnější. Vše tkví v šíři a pohodlnosti. Všechny cesty proto musí být dostatečně široké, v nutném případě tak, aby prošli dva muži vedle sebe a všechny manévry by měly být pro každého bezpečné a proveditelné. Také musí tyto cesty být k dispozici v dostatečném počtu. Hasiči navzdory plamenům, které budou sálat vzhůru, musí jistit trať prostou ohně. Bude-li brán přesný ohled na všechna tato bezpečnostní pravidla, poté smí architekt doufat, že jeho stavba odvrátí hrozící nebezpečí. V případě katastrofy má ale dostatečné množství prostředků, které by bodrým záchráncům v ohnivém nebezpečí, hasičům, úspěšnost jejich práce vhodně zjednodušila.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	11. 04.	1881	82	7	2	s.270
Tagesblatt	komentář	kulturní politika	střední	43 řádků	140 cm ²	

(K bezpečnosti publika.) Náš impuls týkající se nutnosti opatření jistoty publika v našem divadle nezůstal bez úspěchu. Naše městské zastupitelstvo se bude touto záležitostí zabývat. Hodlá se zvětšit množství východů z divadla, a sice budou postaveny tři východy z prostor pro diváky. Kromě toho byly objednány drátěné záclony, které oddělí prostory jeviště od hlediště, a dále bude zavedeno účelné vodovodní potrubí. S tím bude souviset ještě řada malých renovací. Rádi bychom v této záležitosti obrátili pozornost ještě na dvě závady v našem divadle. První nesnáze se týká závad střechy nad prostorem jeviště. Tato závada s sebou nese to, že je divadlo obtížně vytápěné

a při každém vytažení opony zavane divadlem ledově chladný proud vzduchu, který bezprostředně a bez překážek provane ven střešními prostory. Druhá závada se dotýká úzkého schodiště, které vede k lóžím, popřípadě k vchodům do Reduty. Tomuto nedostatku se dá co nejlépe odpomoci, když se přemístí kavárna a na místě, kde tato nyní stojí, se postaví schodiště. Tímto se zvětší příliš malé prostory v přízemí a také vchodů. Víme dobře, že finanční situace našeho města není nijak oslnivá. Samotná nutnost odstranění jmenovaných nedostatků je stále otevřená a není radno tuto nutnost dále odsouvat či pozdržovat. Prohlídka plynového potrubí v městském divadle byla provedena již dříve stavebním výborem. Výsledky tohoto se budou brzy zveřejňovat, jak se to objevilo zrovna nyní na stránkách Vídeňských novin. Tamní komise totiž informovala o výsledcích prohlídky Vídeňského divadla.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	11. 04.	1881	82	7	2	s.270
Tagesblatt	zpráva	bulvární zajímavost	střední	42 řádků	137,6 cm ²	

(Ctihodnost operetní pěvkyně.) Z Paříže se píše: Dřívější operetní královna, madame Hortense Schneider se stěhuje navždy z divadla, alespoň takové je dnes její pevné rozhodnutí. Ale více nežli její osobní ujištění, bude o „neodvolatelnosti“ tohoto odhodlání svědčiti skutečnost, že velké množství jejích nádherných šperků a její nábytek bude prodán v dražbě „Hotelu Drouat“ od 11. do 16. tohoto měsíce. Katalog obsahuje jako číslo jedna dvě perly ve tvaru hrušek, jako číslo dvě šňůru o čtyřiceti jedné velkých perlách, které požívají u světáků velkou proslulost a vzbuzovaly bledou závist kolegyní madame Schneider. Dále následuje čelenka „krásné Heleny“, dále se objeví tři náhrdelníky, které se blyštěly na krásných zpěvaččiných ramenech, mimoto brože, přívěsky, prsteny, veškeré ozdoby z operety „Parfums de Paris“. Každý z těchto kousků může vyprávět příběh ze života Schneiderové. Tyto byly často vyhledávané fejetonisty s tak velkou fantazií. Prodala bájný dům a přijala bydlení ve středu Paříže. Ale skříňky, bonboniéry, miniatury, pouzdra, poličky, porcelánové předměty, její starožitné stříbro, všechn její krásný nábytek a sochy z 18. století, velké čalouny a tapisérie se zlatým a stříbrným tiskem (Ludvík XIV.) si již Schneiderová nikdy více s sebou nepřinese do nového bytu. Celá tato nádhera přijde „pod kladívko“. Nikoliv proto, že by madame Schneiderová právě třela nouzi, nýbrž proto, že zpěvačka již nepovažuje

za nutnou pro svůj běh života ozdoby a pompu. „Krásná Helena“ chce a nyní, po své kariéře plné opojné zábavy, je odhodlána žít tichý život bez okázalosti.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	23.04. kritika	1881 recenze	92 dlouhý	1-4 opera, opereta	2 310 řádků	s.272-3

(Fejeton. Poznámky k divadelní sezóně 1880-1881 olomoucké scény.) Když přijdu na tento svět ještě jednou, budu nočním hlídačem místo divadelního ředitele, to řekl před lety dlouholetý divadelní ředitel, který obratně vedl také několik let zdejší divadlo. Poté odešel a zůstal na odpočinku. Svůj nápad zdůvodňoval tím, že noční hlídač potřebuje ke svému zaměstnání jen tři rekvizity – kabát, kopí a lucernu - a svatý klid od recenzentů. A co bylo ještě hněvivější, svatý klid od publika. Svého opětovného „vrácení se na svět“ se tento ředitel nedočkal a nebral také to své místo nočního hlídače tak zcela vážně, nýbrž se po jednoletém odpočinku stal opět divadelním ředitelem a nechal si publikem a kritikou narušit své poklidné odpočinkové hodiny. Divadlo lidi mocně přitahuje, a ne neprávem se říká, kdo rozšlape pouze první pár podrážek na prknech, která znamenají svět, ten by z nich nemohl pryč ani kdyby mu kynul ráj. O dámách, které jevišti patří, se to nemůže vždy svobodně říci. Některé z nich, které políbily múzy, se neptají po ráji. Svobodní pánové nebo hrabata mají jedno velké nutkání – uprchnout z malého zdánlivého světa a zahrát si svou velkou roli ve velkém světě. Chudí divadelní ředitelé, kteří loví talenty, jsou svým způsobem oklamáni a obrání o tyto naděje. Přece o tom bychom dnes neradi vyprávěli. Dnes bychom rádi pohlédli zpět na uplynulou sezónu našeho divadla. Podle názorů jeho předchůdců, by bylo lépe, kdyby se stal noční hlídačem. Toto volání varovalo před prázdným hledištěm, na konci sezóny ale přesto zaniklo v nových nadějích a udělalo místo pěstování umění. Také publikum ustoupilo ze svých velkých nadějí na uměleckou sezónu, a světe div se: jako třetí se vzdali nadějí kritikové. Umělecky musí být napraveny pohřební chyby: tj. lepší síly přesvědčí nejistou režii, posílit sbor, sestavit dobrý repertoár, zkrátka – vše musí být zařízeno pokud možno nejlépe. Pokud by mělo publikum dostat jiné obsazení, obsazení, které by tísnilo divadlo místo stávajícího, nebude se účastnit. Marně se letos ředitel divadla namáhá, aby se naučil umění přivábit do divadla publikum. Oni potřebují nadbytek novinek, oni volají po hostech podle významu, ano podle evropského zvuku a oni zaměstnali své členy ve spolku mladých a čerstvých talentů, jaký nebudeme mít opět

tak brzy. Doufáme taky, že publikum a kritika málo vytkne angažovanému personálu. Zde samozřejmě mluvíme pouze o nejlepších silách. Toto bylo ve skutečnosti tak, že oni mohli dokonale stačiti pro takovou scénu jako je ta olomoucká. Říkáme to otevřeně, oni byly dalece nejlepší síly než jakékoliv jiné, které jsme v posledních letech na našem jevišti viděli, například můžeme zmínit slečnu Konrad, nezapomenutelnou naivku.

Galantnost požaduje, abychom dali dámám přednost. Zde vyniká slečna Schmidt čerstvostí a přirozeností, rovněž i povědomými postavami ztvárňovaných charakterů.

Dokázala to od počátku svým více než pozoruhodným talentem, jehož vývoj byl odkázán na zájem publika. Vedle ní pozorovatelně působily v činohře jako činné síly dámy Kraus a Galster. V opeře to byly krásné, zvučné hlasy dam Doré a König, důkladné vyškolení sl. Schipek, která vzbudila zájem, a ve frašce vynikla hlasově silná pěvkyně sl. Leeb.

V mužském personálu náleží nepochybně do prvního pořadí tenorista pan Wetlinger. Byl činný „primo uomo“ sezóny. Olomoucké jeviště mělo sotva kdy tak brilantními hlasovými prostředky vyvedeného tenoristu, který tohoto času nařídil zaplatit řádné pěvecké vzdělání, angažovaným členům a proběhnou roky, než nám příznivá náhoda opět přinese takového pěvce. V opeře působí vedle něho zasloužilý pan Chlumetzký, jehož osvědčená síla nyní již rok tvoří oporu naší opery a snaživý syn Ferdinanda Hellerse, barytonista pan Paul Hiller. –

V činohře zaujal pan Konrad Löw myslitelským duchem a jeho individualistickou silou postav. Jeho advokát Deckers, jeho Weislingen a konečně jeho Lonei budou dlouho vězet v našich vzpomínkách. Když nyní zvážíme, že kromě něj nabídl pěkný výkon také pan Pátek, že pan Hegel, který vzorně ztvárnil roli von Reislingena, že se výborně osvědčili pánové Leuthold, Lindau a Freiburg, i když ne vždy upoutali úplnou pozornost publika, pak nemá další odůvodnění požadavek po zkvalitňování hereckého ansámblu.

Arci, pokud by nás vábila oblast operety, museli bychom své nároky snížit. Této oblasti schází přitažlivost. Toto bije do očí o to více, že olomoucké divadlo zaplatilo v této oblasti výtečné síly, které následovaly téměř nepřerušenu řadou. Frühling, Nittinger, Storch – Zoder, ozdobná Mittlerová, půvabná Stubelová, jejíž Giroflé bylo tak nádherné, že by bylo dostačující obrovským divadlům. Konečně slečna Fritzche, jejíž výkony byly tu a tam půvabné. Zpívající slečna Fritzche nikdy nepostrádala důkladnost. To byly síly, které dobře pochopily, že opereta byla již roky na našich prknech přednostně pěstována. Je pochopitelné, že publikum se nemůže uspokojit s tím, co nám letos v této oblasti bylo nabízeno. Opereta náleží k uměleckému rodu, který požaduje pikantní, milé představitelky, které v sobě mají přitažlivou sílu. Hlavní je nikoliv hudba a zpěv, nýbrž způsob zpívání a hraní. Schillerův kousek se zvučnou a úchvatnou řečí lehce kryje chybu

nějakého Mortimera nebo Carlose. V meyerbeerovském duetu s dynamickými efekty ztroskotala nejedna pěvkyně. Ředitelství pod taktovkou Raoula chytilo proto, že poskytlo operetě takové místo, jaké jí přináleželo před lety.

Hýčkali bychom si rádi svůj podíl na nedávném uvedení děl Lecoquata a Offenbacha. Přivítali bychom to daleko srdečněji, než kdyby ředitelství daleko více pěstovalo operu. Zde se také otevírá pro ředitelství daleko širší pole působnosti. K opeře se v posledním roce chovali jako k nevlastnímu dítěti. Byla pro ředitelství příliš drahá a nevyplácela se. Byla často bez odůvodnění přehazována z jednoho ředitelství na druhé.

V posledním roce (za ředitelování pana Bertalana) to byla právě opera, která lidi nejvíce přitahovala (kapelník Anger). V tomto roce byla pětkrát před přeplněným hledištěm uváděna Rossiniho opera Lazebník Sevilský. „Poustevníkův zvonek“ a Lortzingův „Pytlák“ byl uváděn nejprve devětkrát a později sedmkrát, a to před dokonale vyprodaným hledištěm. A jakých úspěchů ve dvou letech dosáhl ředitel Bertalan uvedením Wagnerova „Tannhäusera“ a „Lohengrina“? Ředitelství i letos disponuje silami, které věští brzký úspěch. Na úspěchu se rozhodně bude podílet také pan kapelník Kaiser, který působí jako rutinovaný a horlivý operní dirigent. On sám nevyužívá svých obrovských dispozic, díky nimž by mohl dosáhnout značných úspěchů. Výhrady jsou k nejistému a slabému repertoáru. V zimní sezóně bylo kritizováno plánování a nesystematičnost. Kolísalo se zejména v tom, co bude uváděno na plakátech následující den po premiéře. Zpěváci a zpěvačky po celé týdny studují nějakou operu. Přejde momentální rozmar a opera je odsunuta z repertoáru. Nahradí ji jistě žádané, avšak nepřipravené představení. Nastoupí spěch a shon, což však práci prospívá málo. Tak se stane, že publikum musí na své představení čekat týdny. Pochopitelně, že diváci očekávají dobře připravené dílo. Místo toho je jim nabídnut „rychlosled“ několika operních představení, z nichž žádné nemůže být opakováno. Ani výtečné výkony dirigenta, orchestru a pěvců nezastřou jisté nedostatky.

Tímto způsobem je pozvolna publikum vůči opeře otupováno. Malé provinciální divadlo požaduje větší rozhled než divadlo velké. Repertoár musí nabídnout jistou pravidelnost, ale přesto by měl být obměňován. Asi těžko dokážeme porozumět tomu, že některé dny jsou vhodné k uvádění činohry, jiné pro klasická díla, frašky atd. To je nemožné. Zrovna tak dobře ale víme, že repertoár nemůže vždy dodržet to, co přislíbil. Sliby zůstávají sliby zejména ve velkých divadlech. Nesmí se to zvrhnout v to, že je repertoár přenecháván náhodě, že pěvec a herec ještě dnes neví, co má zítra hrát. Tato nesystematičnost je připisována tomu, že se čtrnáct dní před koncem sezóny vyrukuje s novou velkou operou. Ta by možná dosáhla při své bohaté kráse v průběhu sezóny trvalý úspěch. Tato neplánovitost, tento nedostatek uspořádaného režimu se citlivěji než v opeře

projevuje v činohře. Zde se projevuje ohromný hlad po novinkách, z nichž jsou nejčastěji v týdnu uváděny dvě až tři.

Tímto jsou nejenom značně napínány síly herců, takže tito nejsou vždy schopni vystupovat tak, jak jim to umožňuje jejich talent. Novinky nejsou vždy připravovány s pečlivostí, která je nutná pro úspěch celého představení. Odpovídajícím způsobem byla snad připravena pouze jediná novinka a to Mossersova „Válka v míru“. V tom leží dokonalý návod pro divadelní ředitelství. Neměly by se pořádat štvance na novinky, nepožadujeme věčně nové, nýbrž požadujeme, aby nové bylo dobré a že dobré je připravené. „Moderní myšlenky“, „Noví muži“, „Sebevražda“ a ještě půl tuctu jiných novinek, mezitím nudná opereta, jejíž jméno jsme ne poprvé zapomněli. Ředitelství jsme rádi odpustili, že uvedlo lepší staré výtvary dramatické literatury. To v tomto směru znamená, že jsme celou sezónu neslyšeli žádnou Bauernfeldovu veselohru. Čas by se měl věnovat lepšímu nastudování takové veselohry stejně jako francouzských veseloher Scribeho atd. Umožní to působivější uvedení dobrých novinek, z nichž některé (jako například Schönthansova „Dívka z ciziny“) ztroskotaly pouze na nedostatečně připraveném uvedení. Víme dobře, že ředitelství dá jenom málo na to, „co říkají novinové řeči“ – to by pak bylo něco chvályhodného -, ale my přesto vyslovujeme na tomto místě naše názory a doporučujeme je ředitelství k pozornosti. Možná v tom, co je zde sepsáno, leží klíč k rozluštění zcela neočekávaného neúspěchu této sezóny. Odkud ale pramení neúspěchy při všech těch rozmanitých pohostinských vystoupeních? Také zde jsou přirozené základy. Především je to averze našeho publika k zvýšeným cenám. Člověk rád něco pustí za hosty á la Lucca, Sonnenthal nebo Geistinger, ale člověk to odepře předměstským komikům, jejichž hlasům bylo dlouho nasloucháno. K tomu chybí domácí cvičení pohostinských vystoupení a vystoupení jednotlivých hostů v kusech nebo v operách, které nám byly hrány do omrzení. Jako příklad lze uvést Fausta a Troubadúra. Bude-li jednou existovat hnutí proti hostům, pak nebude s to naplnit divadlo, ani při účinkování tak vynikajících umělců jako je například Robert. Potom bude marné vymýšlet lákadla. Nejlepším lákadlem je a zůstává jak pro naše tak pro všechna ostatní divadla solidní repertoár, který se opírá o dobré síly. Toto očekáváme příští sezonu od ředitelství divadla, které má dobrou vůli. Chceme doufat, že vše se zdaří ve prospěch kvalitního repertoáru a budou nalezeny mladé síly, jejichž vývoj publikum sleduje se zájmem. Pak by při plánovaném a systematickém počínání profitovalo nejenom publikum, a hlavně abonenti, ale také ředitelství, a to je nutné, neboť, „umění musí přejít brodem“.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	14. 05.	1881	110	1-2	2	s.274
	kritika	recenze	koncert	dlouhý	144 řádků	

(Fejeton. Olomoucké tlachání.) Taafeho smíření dělá nepopíratelné pokroky. Pomalu, ale jistě kráčí vpřed smíření našich obou zemských národů, může to být také ještě velmi negováno ze strany nepolepšitelného konstitučního tisku. Konečně byla nalezena neutrální půda, na níž se setkáme a podáme si ruce.

Tím místem není míněna aréna poslanecké sněmovny, nýbrž v koncertním sále se lid pasuje a vzájemně bije. Podle jisté a spolehlivé zprávy, která pochází z oficiálních institucí, a tak je vyloučena každá pochybnost, se minulou sobotu konal v lokalitách olomouckých střelnic velký slovanský koncert, při kterém se rozezněly – čtenáři čti a žasni – tóny Wágnerovy hudby.

U Wotana, to zní jako pochod! Kdo by ještě před rokem tušil, že jednou bude na programu slovanské „Zábavy“ poznamenáno: „Hudba od Richard-a Wagner-a. „A přesto se to stalo. Mistrovy nekonečné melodie se snoubí s nekonečnými melodiemi českých zákonodárců, budoucnost se přesunula do přítomnosti v koalici s tympány a trubkami, a most Bohů vedoucí do Walhally se stal hudebním mostem usmíření.

„Hudba od Wagner-a“ zní hrdá slova, která hlásají nový úsvit soumraku Bohů.

Zůstane při interpretaci Wagnerova díla zachována jeho jedinečnost? Nebo se bude překládat do češtiny také text Prstenu Nibelungova, tentýž text, o němž odpůrci Bayreutského giganta tvrdí: je plný ponurých zákoutí a obtížností, bombastických stylistických figur, zakořeněných významů, rytmu z náslovných rýmů? Český slovník disponuje více než nutným počtem samohlásek, což nyní opět zpronevěří a připraví české Nibelungy o slovní spojení jako: hloupý alp, černý plavající sirnatý trpaslík, kudrnaté dítě, ošklivý skřípec, studená kostnatá ryba a především nádherná „Wigalaweia“, vokální mateřská ukolébavka beze slov. Cožpak budou tato slovní spojení v líbezně znějící české řeči přeložitelná? Saulus Wagner je doprovázen českými psalmodisty. Pradávný bojovník za židovství v hudbě se obchodně spojil s odpůrci židovství. Wagner a Smetana! Dva obrovské protiklady. A přece se oba ocitli na jednom programu a společně obstarali hudební menu nějaké „Zábavy“.

A proto:

Ať žije Wagner a Smetana,
ať žije krása a uměna,
chtěl bych říci, že budou oni,
v roztomilém spolku sjednoceni,
Eia popeia,
Migalaweia,
Kamaráde, heja!

Na bráně olomoucké střelnice musí být zlatým písmem napsáno:

Zde, kde se sešli Vaši utrápení přátelé,
buď nazýván i ty utrápeným přítelem!

Od Wagnera k „bombardónu“ Chlumetzkému – odpusťte ostré slovo – není tak velký skok jako od Wagnera ke Smetanovi. A přece se pan Chlumetzký lépe osvědčil v posledním představení ženského dobročinného spolku jako zdatný muž „van Beet“ než jako obrovský wagneriánský pěvec. A nyní, když odešel do Uherského Hradiště, již nezaspívá více. Rozloučení mu přišlo těžkým. Dříve se počítal vedle olomouckého orloje k největším pozoruhodnostem starých moravských slavností a byl zvlášť vřele srostlý s pódium olomoucké scény, že si člověk vůbec nemohl představit divadelní sezónu bez Chlumetzkého. Každé dítě a každá stará sboristka ho znaly. Jak mnoho kulis měl, v průběhu času, kdy prodléval v Olomouci, tak mnoho nejistých tercetů spojil mocí svého hlasu. Byl neúnavně pilný, neměl žádný klid ani v létě, navrhoval plány repertoáru pro následující sezónu a byl po celý čas věrným Eckhartem dočasného ředitele, o kteréhož géniu a podnikavém duchu nemůže dostatečně pochvalně vypovědět třpytivá garderoba a přebytek novinek. Byl letní ředitel „non plus ultra“. V posledním čase, dříve než odešel, byl zádumčivý. O deváté hodině večer zmizel od svého „nevlastního psacího stolu“, a vydal se na lov. Měl svůj vlastní lovecký sport: Lov na krysy. „Krysaři z Hammelnu“ dal pedantství v „Krysaři z Olomouce“. Jak dokazuje Netzlerova opera, tak hudební zvířata, on prostřednictvím vlastního vymyšleného nihilistického stroje, který je ale v každém případě vhodnější než císařský ruský Henker Frolow, v níž přepravuje na ten lepší onen svět. Pokud se podle statistických výpočtů v posledním čase nápadně zmenšily počty olomouckých krys, tak to bylo jeho hlavní službou. V příštím roce budeme muset sáhnout po obyčejném arseniku, pokud se budeme chtít ubránit před městským morem.

Jak jsme se přesvědčili na vlastní oči, dříve než nasedl do vagónu, vrhl odjíždějící rozlučkový pohled na město. Zde zanechal některé milé přátele, zamáčknu slzy v očích, potom se ale rychle vzpamatoval a silným basem zazpíval refrén své oblíbené písně:

Někdy má člověk k nesení,
co se nikdy nezmění.

Člověk někdy musí nést,
co nemůže změnu snést.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	22. 09.	1881	215	4	2	s.273
Tagesblatt	zpráva	jiné	střední	30 řádků	30 řádků	97,2 cm ²

Včera zazpívala na zkoušce Karlova divadla slečna Galster, a tak se líbila, že ji ředitel Tewele ihned angažoval na tři roky s rostoucí gáží. Zazpívá již zítra Fiamettu ze Suppého „Bocaccia“? V Berlínském národním divadle se líbil také pan Pátek, který hrál „Prospera“ v Shakespearově „Bouři“.

Hudební svět obdržel z Bayreuthu následující sdělení: Wagner se nadchl pro talent Marianne Brandt, která má poprvé ztvárnit roli Kundry. Ač umělkyně byla potěšena, přesto se vloudil stín pochybností související s jejím obsazením této role. „Mistře, nemohu splnit všechna Vaše očekávání a Vaše touhy, kterými jste Kundru obdařil,“ namítá pěvkyně. Wagner ale odmítá všechny její pochybnosti a důrazně vyzdvihuje její mimořádný talent. Získal zadostiučinění na quasi čtené zkoušce, kde se naplnily jeho představy. Brandt přednesla velké vyprávění druhého aktu již z paměti a s tak ostrými mimickými náznaky, že Wagner opakovaně zcela vzrušeně zvolal: „Jak geniální persona!“ - Mariane Brandt začala, jak známo svou kariéru v Olomouci a odsud dosáhla velkého věhlasu.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	10.10.	1881	230	4	2	s.275
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	dlouhý	69 řádků	220 cm ²

Divadlo. Trubadúr. Opera o 4 aktech od Verdiho. Dobře navštívený dům nebo pravidelný pořad operních představení na týdenním repertoáru naší scény, platily svého času k samozřejmým událostem, které divadelní referent zmiňoval jen mimochodem. Za naší doby, anebo lépe řečeno v letošní divadelní sezóně, platily tyto události bohužel k takovým závažným momentům, že jsou v recenzích jako vzácnost, ale měly by být zaznamenány v první řadě a tučným písmem.

Co od zahájení sezóny nezmohly všechny pokusy našeho ředitelství, přilákat publikum na přitažlivé osvědčené novinky jako „Cyprienne“, „Die Goldprobe“ etc., to konečně dokázal mnohokrát rouhaný starý „Trubadúr“ svou neodolatelnou přitažlivostí. Dosti dobře precizně zahrané ouvertuře naslouchalo publikum s patrným napětím, orchestr vyvrcholil vkusně a část zaokrouhlil. Známé bojovníky postavili po dvou jako vždy, jako Fernando (pan Schulz) spící na scéně probudil svým zádumčivým zpěvem. Máme rozhodující výhrady k výrazovým prostředkům pana Schulze a jiným činoherním kvalitám. Reprezentuje se však ne nevýhodně. Má přednost zřetelné textové výslovnosti a jeho sympatický hlas, zněl jenom o trochu výše.

Sl. Kronaiser debutovala jako Leonora. Jak se proslýchá, vstoupila s tímto partem poprvé na scénu. Co se týče růstu, jedná se o zjevení, které má svůj vývoj před sebou. Vzhledem k jejím pěveckým a hereckým výkonům, dokonalá začátečnice. Její hlas ještě potřebuje náležité uhlazení, ještě významnější školení a její přednes musí být ještě vkusnější, její intonace čistější. Aplaudující veselé publikum povzbudilo debutantku přátelským potleskem. Pan Hennig, který ztvárnil hraběte Lunu, není po letech na scéně žádný nováček, ačkoliv se svým toporným vystupováním zařadil do kategorie zelených začátečníků.

S tímto bychom se zatím spokojili, neboť nedostatek hereckých možností byl nahrazen leskem hlasových prostředků a jejich uměleckým využitím. Jak sám pan Henning nakládá se svým barytonem? Ten nepromlouvá libozvučně ani v hloubce ani ve výšce. Jeho zpěv ponechává efektní místa, která obvykle rozpalují publikum, zcela střízlivé, takže ředitelství musela být co nejrychleji doporučena patřičná náhrada. Pan Wallnöfer, který se zde dřív nechal slyšet jako koncertní zpěvák, překvapil publikum metamorfózou svého hlasu, vypracoval se tehdy jako hluboký baryton a dnes stojí na plakátu jako „Manrico“...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	15.10.	1881	235	1	2	s.276
	recenze	profil osobnosti	dlouhý	101 řádků	333,6 cm ²	

Fejeton. Maurice Dengremont. Zázračné děti poněkud promarní svůj kredit, který přislíbí jejich něžné mládí. Ze zkušenosti víme, že takové dítě se svým předčasně rozkvetlým talentem patří v tomto časném věku k řídkým abnormalitám. Dá se vyčíslit na prstech jedné ruky, což by potvrdzovalo výše uvedená tvrzení, že neobyčejně ranně rozvinuté děti, by mohly svou neobyčejnost dosáhnout v onom oboru, do něhož jsou jako něžné lidské rostliny světa s údivem přesazeny.

Nedá se popřít – a existence abnormalit to s sebou přináší – že „zázračné děti“ a jejich výkony se obyčejně zdají chorobné a čistý umělecký požitek takové děti, pokud vstoupí do umělecké oblasti, skoro nikdy nepodávají.

Pozoruhodnou výjimku mezi těmito dětmi, zdá se, tvoří malý Mauric Dengremont. Nejdříve svými uměleckými výkony a nyní již tak, že se lze s určitostí téměř domnívat, že mladý umělec i později zůstane tím, čím je již nyní, velkým umělcem. Člověk smí skoro doufat, že na výkony tohoto dítěte nedopadají charakteristiky zázračných dětí. Při jeho hře se zapomíná na dítě a člověk je nadšený nádhernými geniálními a zdravými výkony.

Před dvěma lety přišel Maurice Dengremont do Německa. Přišel z Paříže, přičemž Francie není jeho vlast, nýbrž je vlastí jeho rodičů. Malý virtuos je víceméně rodilý Brazilec, narodil se 19. března 1867 v Rio de Janeiro, kde jeho otec byl angažován v císařské kapele jako první houslista. Již v raném dětství jevil vlohy a nadání pro otcovský instrument, takže získal možnost se od šesti let věku v tomto vzdělávat, již po tři čtvrtě roku studia získal velkou medaili. Bylo mu dovoleno nosit na stužce brazilský řád růže. Také přijal od brazilského císaře Pedra II. roční penzi ve výši 3600 franků, aby mohl brát hodiny u Leonarda v Paříži, když opustí Rio de Janeiro.

Brzy Maurice vzbudil v Paříži senzaci. Tam ho slyšel impresáριο Hermann (syn zesnulého dřívějšího ředitele městského divadla v Hamburku) a spojil se s otcem, průvodcem malého chlapce, kvůli koncertní cestě po Skandinávii, jejíž úspěch předčil všechna očekávání. Před čtyřmi měsíci se konalo 80 koncertů, přičemž jenom ve Stockholmu jich bylo 30. Následující čas strávil mladý Dengremont opět v Paříži, kde dále studoval a hrál si se svými vrstevníky (má teprve jedenáct let), dítě mezi dětmi; neboť není pravda, že přišel o obveselení a kratochvíle mládí. Také

není pravda, že mu učení uloupilo šťastnou veselost mládí. On obyčejně přijímá bouřlivé ovace publika s vážnou tváří, což nelze než vyznamenat.

Maurice je v životě zpučný a veselý patron. Nezanedbává se také jeho vzdělání. Obklopuje ho mnoho lásky; přece je skromný a není vrtkavý. Jeho koncerty v Německu mu přinesly mimořádný úspěch. A také ve Vídni, kde měl v tyto dny několik koncertů, získal potlesk, který získával dříve všude tam, kde se nechal slyšet, a to v tak bohaté míře, jak jsme včera informovali. Zítřka bude naše město mít příležitost mladého umělce opět uslyšet. Děkujeme za úsilí našemu hudebnímu spolku za očekávaný hudební zážitek. Jsme si jistí, že Reduta, kde Dengremont bude hrát, bude od prvního do posledního místečka zaplněna.

Vedle Dengremonta bude k slyšení výborný klavírní virtuos pan Georges Leitert, kterého předchází zvučné jméno od Bruselu a Drážďan. Oceňujeme úsilí ředitelství hudebního spolku a děkujeme za laskavost zdejšímu hudebnímu spolku, že umělcům mohlo být poskytnuto znamenité Bösendorfovo křídlo.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	17.10. kritika	1881 recenze	236 koncert	5 střední	2 50 řádků	s.277 162,4 cm ²

(Koncert hudebního spolku). Maurice Dengremont, mladý, fenomenální houslový virtuóz, jehož hra uvádí v úžas celý svět, nechal se včera slyšet na 124. koncertu Olomouckého hudebního spolku, a tak jako před dvěma lety získal hold našeho uměnímilovného publika v prostorách Reduty. Ke chvále, jaká tohoto dětského Paganiniho na všech jeho triumfálních taženích světem následovala, a jaká jednohlasně zněla ze všech vídeňských novin, k tomu přirozeně nemůžeme nepřipojit, než že musíme být opět okouzleni zcela mimořádnou jistotou a čistotou hry, zrovna tak lehkostí, s níž umělec překonal nejrůznější možné těžkosti jako krkolomné pasáže jako sexty, kvinty, oktávy, dvojhmaty. Je sotva možné z vyslechnutých koncertních kusů kriticky sondovat vysoký stupeň hudebního porozumění mladého houslisty, tu onen způsob nepatří k prubířským kamenům, s nimiž se dá dokázat klasifikace a hudební porozumění. Ostatně to vůbec není náš záměr, zkoušet hudební pocit a cítění tohoto vysoce nadaného chlapce. Technické vlohly dosáhly vysokého stupně a jsou spolu s rukama hlavní předností. Chopinova Nocturna von Sarasate Dengremont hrál nesrovnatelně vzrušeně a okouzlení vzbudila kolosální připravenost, s jakou

přednesl obtížnou La Folia od Correliho s kadencí od Leonarda. Ukázal nám E strunu během Chopinova Andanta, něco vzpurného a křehkého. Malý Maurice přinutil své kouzelné prsty propojit v jedno se smyčcem, vyloudil houslemi nejnádhernější a nejlichotivější tóny a uchvátil publikum v bouřlivý potlesk. Doprovodem mladého umělce tentokrát byl pan Leitert z Bruselu, klavírista s velkou originalitou. Brilantní technika, umělecký vkus a dnes vždy vzácnější čistota jsou jeho nejvíce vynikajícími vlastnostmi. Přednes Romance od J. Raffa, stejně jako Lisztova Rhapsodie hongroise mu přinesla zasloužený, bouřlivý potlesk.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	17.10.	1881	236	5	2	s.277
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	střední	45 řádků	176,80 cm ²

(Z divadla.) Před naplněný divadelní dům přišel včera na scénu Weberův Čarostřelec. Nádherné prostonárodní nápěvy nehynoucího mistra, v jejich také dnes ještě nevdnoucí čerstvosti, prověřili jejich osvědčené působení. Hlasitý potlesk zazněl již po předejře, která byla brilantně provedena pod taktovkou kapelníka Fishera. Přesto trefně nedoprovázel orchestr sám, také zpěváci přednesli Weberovu sílu i dobrý zvuk a dosáhli zaslouženého potlesku. To platilo především pro představitelky hlavních ženských rolí. Sl. Nicolai zpívala Agátu, sl. Mahr Aničku. Hlas sl. Nicolais je mocný soprán s mimořádně sympatickým, kovovým zvukem. Její vyškolení je ryzí a přednes zběhlý. Pěvkyně byla včera ještě opatrná – pravděpodobně ještě následek překonané nemoci. Mohla by vystoupit ještě skvěleji. Sl. Nicolai zabezpečila úplnou přízeň publika. Mladá pěvkyně vyznamenána šumným potleskem a trojnásobně provolána po přednesu druhého aktu velké árie. Již nyní patří k nejlepším akvizicím naší opery. Stejně tak dobrá je akvizice sl. Mahr. Jeví se na scéně jako líbezné zjevení plné mladistvé čistoty. Má zdatné umělecké kvality, spanilou hru, byť i neobsáhlou, stejně tak jasně znějící, pěkný hlas, který zní ještě trochu ostře ve vysokých polohách. Získala včera šumný potlesk jako Anička a především jako Germaine ve „Zvonech z Conneville“. Pak včera vystoupil pan Wallnöfer jako Max méně uvolněný a udržel uměleckou úroveň. Sbor zpíval exaktně, takže představení bylo celkově velmi osvěžující. Méně vynikající než při prvním představení se ukázal pan Schulz jako Kašpar.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	17.10.	1881	236	5	2	s.277
Tagesblatt	kritika	recenze	opereta	krátký	10 řádků	30,40 cm ²

Předvěrejší představení: „Zvony z Conneville“ přinesl častý potlesk, když vedle sl. Mahr účinkoval také ještě pan Hauck, který převzal roli Henriho. V každém případě zpíval pan Netsch kuplety jistěji a lépe než velké árie. Komické party se mu podařily daleko lépe než pěvecké. Opereta byla výtečně nastudována kapelníkem Schenkem. V panu Schenkovi má naše opereta obezřetného a výtečného dirigenta.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	17.10.	1881	236	5	2	-----
Tagesblatt	zpráva	opera	krátký	10 řádků	38,4 cm ²	

(Divadelní zprávy.) Pan ředitel Raul může využít šťastnou okolnost a obsadit zdatný operní personál a opeře věnovat zvláštní péči. Mimo jiné se dostanou k uvedení také opery „Lohengrin“, „Aida“ a „Prorok“ se slečnou Steinburgovou v partu Ortrudy, Amneris a Fides. Pan ředitel Raul se postaral také o přípravu operního personálu, přičemž byla vedle sl. Mahr angažovaná ještě jedna operetní pěvkyně pro první operetní partie, sl. Hild.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	24.10.	1881	242	3	2	s.278
Tagesblatt	komentář	kulturní politika	dlouhý	56 řádků	184 cm ²	

(Z hudebního spolku.) Zdejší hudební spolek obdržel včera následující přepis poslance Heinricha Reschauera: Vaše Blahorodí! Dovolte, abych se na Vás obrátil jako na prvního funkcionáře spolku, který má za úkol péči o německou píseň, s vážnou prosbou. Jak můžete vyrozuměti z přiložené výzvy, Deutsche Zeitung vypsala cenu 100 dukátů a dvě vedlejší ceny (každá ve výši deseti dukátů) pro nejlepší hymnu německého Rakouska. Je to úkol, který prahne po vážném národním smyslu, a nepochybuji o tom, že spolek, na jehož vrcholu stojíte, nás v tomto bude podporovat. Obracím se nyní na Vás, vysoce vážený pane, s požadavkem, aby v zájmu věci byla přiložená výzva přečtena

na příští schůzi Vašeho ctěného spolku. K této prosbě prosím opatřiti překlad, aby se oslovili přímo z okruhu znalců písní, milovníků zpěvu, kde se často skrývá talent, který potřebuje povzbuzení, aby se potěšilo srdce. Naše krásné lidové písně nevznikly v hemžení a ryku tržiště; většinou nevznikly u nositelů zvučného jména, nýbrž jsou často výsledkem nálady, prosté ryzí duše, nálady, která se potkala s pocitem společného národa. Pokud je podle slov našich velkých básníků talent tvořen v tichu, a já jsem také toho mínění, tak není možná vyloučeno, že se ve vašem středu najde šťastný výherce vypsané ceny Deutsche Zeitung. Budete velice laskav, pokud vyhovíte mému požadavku. Prosím Vás o zprávu o této schůzi, na níž byla tato výzva sdělena, s tím, že bude ustanovena tato možnost. Prosím o sdělení, jak byla tato možnost přijata mezi povolanými interprety německé písně. V tomto se na Vás obracím ještě jednou tímto dopisem, jakož aby byla výzva Deutsche Zeitung Vašemu spolku přednesena, zůstávám s dokonalou úctou, Heinrich Reschauer, vydavatel „Deutsche Zeitung“.

Podobné přípisy byly směřovány na všechny spolky v Rakousku, které se zabývají péčí o německou píseň a německou hudbu.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	24.10.	1881	242	3	2	s.278
Tagesblatt	zpráva	bulvární zajímavosti	krátká	10 řádků	29,6 cm ²	

(Z divadla.) Naši scénu postihlo neštěstí. Opera, která dříve sama úspěšně bojovala proti neúčasti publika, se nyní zcela rozdemohla. Na lůžko ulehly ne méně než tři zpěvačky. Dámy Nicolai, Pesci a v. Steinburg, tedy nejsilnější opory naší opery. Za těchto okolností musí ředitelství arci dobře rozmyslet, jak o operu pečovat. – Zůstalo u dobrých úmyslů.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	31.10.	1881	248	1	2	s.276
Tagesblatt	komentář	kulturní politika	dlouhá	70 řádků	268,8 cm ²	

(Feuilleton. Olomoucké tlachání.) Pokud je málo potěšitelná neúčast velkého publika vůči divadlu, jak mohlo být poznamenáno jmenovitě v posledním týdnu, ještě nějaký čas potrvá, že v lóžích a řadách k sezení budou svítit prázdná místa a v parteru se sotva nachází tak mnoho návštěvníků.

Pokud smíme vykreslit smutnou skutečnost, že pokud se někdo stane v divadle obětí loupežného atentátu, jeho volání o pomoc vedlejší soused neuslyší. Již nyní vyhrávají zamilovaní, pokud si nerušení a nepozorování vyměňují na novinkových večerech v městském divadle své platonické nebo také neplatonické pocity. Bohužel ale rovněž na zamilované páry přišel neúrodný rok, neboť ředitelství sice nebylo donuceno nadbytečné (zbytečné) – pardon nezaměstnané – herce odeslat do parteru, aby alespoň jaksi přednostně vyplnilo skuliny. Při těchto poměrech smí se spoléhat na to, že budoucí ředitel divadla bude angažovat kromě divadelního personálu také vlastní publikum, které bude smluvně povinováno spolupracovat při každé premiéře anebo repríze. Tato novota by nebyla bez přednosti. Ředitelství drží ustavičně toto publikum pevně v rukou. Musí bez ceknutí, pod pokutou a pohrůzkou rychlého propuštění podporovat bouřlivým potleskem a nepočítaným provoláváním také méně dobrá představení. Věc by měla jen jednu stinnou stránku, že umělec při svém vystoupení před publikum by byl tak dlouho vyznamenáván provoláváním slávy, že k samotnému představení by vůbec nedošlo a muselo by býti přesunuto na následující divadelní večer. Můžeme ujistit naše mnohé tenoristy, že něco podobného se stalo dříve v severských zemích a tehdy byl potlesk tak intenzivní a vytrvalý – „aplusorkán“ trval dvě hodiny - že po uplynutí tohoto času vystoupil režisér a promluvil k přítomnému publiku: „Velevážené publikum! Poněvadž čas již uplynul, takže dnešní představení již není možné dohrát a toto se uskuteční zítra.

Proč není náš divadelní ředitel také majetníkem provazolezecké skupiny? Nepřichází s elastickými kousky, ale rovnou létá na napnutém laně ze střechy divadla do samotné hlubiny a jako pravý hrdina předvádí nahoře své činoherní umění. V našem kraji obvyklí milovníci, hrdinové a bonviváni mohou sotva způsobit, pokud většina z nich nyní bude chodit na chůdách a z chůd je k provazu už jenom malý krok...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	15.11.	1881	260	4	2	s.279
Tagesblatt	pozvánka	avízo	koncert	krátká	11 řádků	35,2 cm ²

(Z hudebního spolku.) Na konci toho měsíce se uskuteční dva koncerty tohoto spolku, na nichž bude spolupůsobit naše vynikající altistka slečna Marie v. Steinburg. Naše publikum bude mít příležitost poznat oblíbenou operní pěvkyni také jako pěvkyni písní. Kromě toho přinese tento

koncert dvě velká orchestrální díla. Spolek se setkal s výtkou, že samozřejmě to nemůže na tento způsob zmoci.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	15.11.	1881	260	4	2	s.279
Tagesblatt	zpráva	spolková činnost	střední	21 řádků	68 cm ²	

(Slavnostní večer mužského pěveckého spolku.) Po ukončení koncertu poslední sobotu se členové pěveckého spolku shromáždili ve svém zkušebním sále a slavili v úzkém kruhu dvacetileté výročí založení. Představený Dr. Klim zmínil ve svém proslovu slavnou minulost spolku a zakončil přáním, že spolek bude moci dále růst, kvést a bude se mu dařiti. Současně představený ocenil dva veterány spolku, kteří jsou členy spolku od jeho založení, pány Heitla a Domka a věnoval jim za jejich nesčetné služby dva prsteny s vyrytým věnováním. Zábava proběhla v nejskvělejší náladě a dosáhla svého vrcholu při odzpívání německé písně. Že nesměly chybět početné tousty, dobře nepotřebuje žádnou zvláštní zmínku.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	15.11.	1881	260	4	2	s.279
Tagesblatt	zpráva	bulvární zajímavost	krátká	6 řádků	20 cm ²	

(Z pěveckého spolku). Olomoucký pěvecký spolek se usnesl, že každému svému členovi, který ke spolku náleží nepřetržitě 20 let, věnuje k připomínce na památku zlatý prsten s kamenem, v němž bude posléze vyrytá lyra.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	15.11.	1881	260	4	2	s.279
Tagesblatt	recenze	kritika	krátká	16 řádků	52 cm ²	

(Divadlo.) Naše prognóza, že se slečna Hild osvědčí jako tažná síla, se rychle vyplnila. V pondělí jindy slabě navštívené divadlo bylo při včerejší repríze „Zvonů z Corneville“ velice slušně naplněné. Slečna Hild vystoupila s „Haiderose“ v bledších barvách nežli jiné představitelky tohoto partu.

O to je ale pikantnější, že ale nezbloudila k chybám prostřednictvím příliš silného přednesu a zahladila tak rozdíl mezi partem „Haiderose“ a oné Offenbachovy „Boulotte“. Výtečný pěvecký styl a sympatický hlas této pěvkyni zajistily včera jedno velké vítězství. Vedle slečny Hild musíme v první řadě jmenovat pana Mascheka, jehož Caspard je vysoce zajímavý svým výkonem a činoherním ztvárněním. Slečna Hild a pan Maschek obdrželi velice mnoho potlesku, který stoupal akt od aktu. Na úspěchu participovala ještě slečna Mahr, pánové Hauck a Hammerl. Pan Mayerhofer se pohyboval velice dřevěně a nechal publikum zcela chladným. Ruce se pohybovaly ne poprvé podle přísloví: „Má nos příliš vysoko“. Pro budoucnost bude dobře přeobsazení této role. Sbor a orchestr se drželi velice znamenitě.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	16.11.	1881	261	5	2	s.280
Tagesblatt	komentář	glosa	krátký	8 řádků	24,8 cm ²	

(Z opery.) On přichází, on nepřichází a tak dále. Tuto ušlechtilou hru s námi hraje náš toužebně očekávaný barytonista. Pro dnešek ještě zde není, a mezitím za něj ještě musí zpívat pan Henning úlohu Neverse. Zatím nás ředitelství ujišťuje, že nový barytonista přijde, a chceme doufat, že tentokrát nám ředitelství tvrdí pravdu.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	16.11.	1881	261	5	2	s.280
Tagesblatt	pozvánka	avízo	krátký	koncert	16 řádků	

(Slovanský koncert.) V sobotu 20. tohoto měsíce se o ½ 5 hodině odpoledne uskuteční v městské Redutě koncert zdejšího slovanského spolku Žerotín za spolupůsobení sl. Marie Hadinger, žákyně Vídeňské konzervatoře a Vojenské kapely 3. pěš. regimentu. Program obsahoval následující: čísla: Předehra k opeře „Libuša“ od Smetany; „Opuštěný“ mužský sbor od Rozkošného; velká koncertní árie od Beethovena; „Vesna“ mužský sbor od Křížkovkého; „Slovanská rhapsodie“ číslo 3 od Dvořáka; árie z opery „Hubička“ od Smetany a „Cikánské melodie“ číslo 3 od Dvořáka; 3. a 4. výstup prvního aktu opery „Lejla“ od Bendla.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	17.11.	1881	262	6	2	s.280
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	dlouhý	93 řádků	

Divadlo. Hugenoti. Velká opera o 4 aktech podle předlohy J.Catelliho. Hudba od Meyerbeera.

Mayerbeerovi Hugenoti docílili včera po všech stránkách dobře obsazené divadlo. Tento úspěch naznačuje pro vedení divadla jasnou cestu, po níž má kráčet k úspěchu. Pečlivá péče o operu může dopomoci k úspěchu. Zájem posluchačů se včera obrátil ke sl. Nicolai jako „Valentině“, která včera opět dokázala, že je právě tak hlasově nadaná jako školená pěvkyně a znamenitě dostála nárokům svého partu. Zpočátku něco málo zaraženě, ale později její plně znějící hlas působil obzvláště třpytivě v obou velkých duetech 3. a 4. aktu. Ve 3. aktu dosáhla bez vypětí nejvyšších poloh a v závěru duetu vystříhla s glancem vysoké C, na němž často selhávají velké pěvkyně. Je nutno uznat její vysokou krásu zvláště u Wagnera, také v duetu ve 4. aktu. Dosáhla velkých efektů bez zesilování a vše, co ve výkonu ještě scházelo k dokonalosti, byla energičtější hra, jak připouštíme, postupně působil tón hlasu plněji a sytěji. Publikum uznalo výtečný výkon bouřlivým potleskem a řadou provolávání.

Vedle slečny Nikolai se včera blýskly včera také dámy Pesci (Margarethe) a Hild (Page). První zapůsobila svými nevelkými, ale sympatickými hlasovými prostředky, rovněž korektností svého recitativu a nuancemi přednesu. Ornamentální koloratury požadují ještě vlastní dopracování. Ve slečně Hild jsme poznali brilantní představitelku pážete, přičemž jen při slovech: „Připadá mi tak milostivá“ atd. v druhém aktu něco připomínalo operetní tóny. Obě dámy byly publikem živě vyznamenány. Pan Wallnöfer se předvedl jako rutinovaný zpěvák, který se vzácnějším uměním dokázal obejít vysoké tóny. Kde mu toto nezpůsobovalo žádné obtíže, byl jeho výkon odpovídající. Jeho pěvecká zdatnost, jeho jasná vokalizace mu vysloužila uznání publika. Pan Wallnöfer arci nezpíval celého Meyerbeerova Raoula, neboť neobsáhl vrcholu rušné pointy 4. aktu svými hlasovými prostředky. Tento způsob ostenata s dynamickými efekty ve zklidněném aktu musel být na škodu. Zpěvák přesto získal mnohočetný potlesk a byl opětovně provoláván s dámami Nicolai a Pesci. Nejpůsobivější byl v souboji. Také oba basisté našeho jeviště pánové Glessinger (St. Bris) a Schulz (Marcell) se drželi čacky. Pan Schulz poprvé vyhrál v druhém aktu pevným držením těla a působil obstojně záslužně v duetu s Valentinou. Píseň Hugenotů „že jemu

hrud' plane“ nezpíval zapáleně, nýbrž mnohonásobně distonicky. Pochválení musí být ještě pánové: Walter (Bois Rosé). Musí být připomenuto spolupůsobení slečny Mahr v dámském tercetu druhého aktu a orchestru. Vše bylo výborně provedeno přes slabší obsazení pod vedením kapelníka Fischera, který zjevně včera podcenil velikost své úlohy. Naproti tomu se včera projevil slaběji sbor, který jmenovitě ve třetím aktu choulostivě kolísal, takže bubnování sboru šlo zcela do zlomků. Opera byla včera provedena úplněji než jindy. Zvláště v prvním aktu byla zařazena obtížně srozumitelná místa, která jindy nejsou zařazována. Téměř bychom zapomněli na roli Nevers pana Henninga, který je důkazem, že týž (onen) nebyl právě příznivě provoláván. Pan Hennig nebyl již více život milující grand, který smí mluvit o „novém dobytí“, nýbrž pravý smutný společník.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	21.11. komentář	1881 kulturní politika	265 dlouhý	2 96 řádků	2 319,2 cm ²	s.281

Kdo zkomponoval operu Troubadúr? Pod tímto nadpisem píše „Časopis pro notáře a dobrovolné soudní úředníky“: Když člověk slyší tuto otázku, tak si musí pomyslet, že ji musí položit někde někdo, kdo nikdy neslyšel divadelní návštěvníky, kdo nikdy nečetl noviny, koho nikdy netrápilo sentimentální flétnové pískání, nadávajíc zvolá, že musí poslouchat denně po osm měsíců melodii, která se právě nyní opět rozezvučela na dvoře.

Kdo zkomponoval „Trubadúra“? Tak se ptá – c. k. zemský soud ve Vídni. Žádní představení a radové, žádní sekretáři a adjunkti, žádní auskultanti a praktikanti, snad možná nejednou diurnista je tam také na sekundu v pochybnostech, co má na tuto otázku odpovědět, pokud byla směřována na něj, jako na příslušníka více či méně vzdělaného mužského pohlaví: Trubadúr je od Verdiho! – řekl by každý a nejvýše se může divit, jakpak se na něco takového může ve Vídni někdo ptát. Nyní se ale ptá zemský soud jako celek, jako c. k. soud prostřednictvím ministra a velvyslance, kdo zkomponoval „Trubadúra“?

To patří mezi nejpodivuhodnější věci, nařízení a zákony. Nově příchozí operní ředitel již nesmí více uvést jmenovanou zcela novou operu bez souhlasu vlastníka, Milánského hudebního nakladatele. Tento neztratil ani hodinu a žaluje náhradu škody a bůhví, co ještě. Zemský soud rozhodl podle jednacího řádu podat námitku proti žalobě. Přirozeně poctivý žalovaný odporuje šablonovitě všemu, co obžaloba tvrdí. Zvláště také, že vůbec operu pojmenovanou „Trubadúr“

neuváděl, aniž by chtěl přiznat, že na světě sotva musí existovat tato opera od Verdiho. Říká, že je od komponisty podobného jména, a tak dále, a tak dále. Bez grácie, ale s mnoha, mnoha kličkami. Nyní replikuje žalobce, hluboce rozhořčený svévolí protivníka, chtěje využít kličky a kličky morální judikatury o nepřátelské proradnosti, všeznalé, notorické lži. Ale to mu dále nepomůže v tom, co bude dělat dále, musí vedle mnoha jiných dokazovat, že operu „Trubadúr“ opravdu vlastní a že tato je od Verdiho. Jako srdeční symfonie zní dokola pravda a pravda a pravda a bojovník, který zavádí svůj vlastní „zákon“, uvádí jako svědky všech těchto pravd kapitána, senátora etc. etc., Josepha Verdiho a básníka libreta Salvatora Cammerana. Svědecké důkazy budou připuštěny a diplomatickou cestou proveden výslech svědků.

Salvatore Cammerano byl tak potměšilý, že jeho svědecký výslech v roce 1881 se odkládá kvůli jeho smrti v roce 1852; Verdi ale byl nalezen a dotazován v jeho bytě na jeho jméno, stav, zacházení a na jiné zajímavé věci. Dal ochotnou odpověď, také vysvětlil, že nechová žádné velké nepřátelství proti, že od procesu neočekával žádné výhody nebo škody, zrovna tak mu jeho svědectví nebylo kvůli nebo proti vůli – člověku se chce říci, Panebože, to nebylo nutné! A po přísaze a připomenutí křivé přísahy slavnostně přísahá, že chce mluvit pravdu, úplnou pravdu a nic než pravdu. A nyní dosvědčuje opravdu a vážně a významně a potvrzuje, že před více než 30 lety zkomponoval hudbu k opeře „Trubadúr“.

Bude jeho výpověď dostačující, a vyřeší posuzovanou otázku? Nebude muset žalobce ještě prokazatelným způsobem přísahat, že je „Trubadúr“ od Verdiho? – Nelze nám než závidět náš procesní řád pro civilní procesy.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	21.11.	1881	265	2	2	s.282
Tagesblatt	zpráva	opera	krátký	7 řádků	23,2 cm ²	

(Z opery.) Byly pořízeny nové dekorace k opeře „Prorok“, jak nám bylo sděleno, musí být velice zdařilé. Zvláštní efekt budou tvořit sálové zříceniny, které musí být inscenovány, vzhledem k neférovým divadelním poměrům, se zvláštní pečlivostí.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	21.11.	1881	265	2	2	s.282
Tagesblatt	zpráva	bulvární zajímavost	krátký	16 řádků	52 cm ²	

(Z divadla). Sl. Friderike Bognar, která zde před krátkým časem poprvé hostovala a v následujícím týdnu vystoupí ve Vídni, se povážlivě roznemohla, takže její pohostinské vystoupení ve Vídeňském městském divadle muselo zrušeno. – Dnes vystoupí na naší scéně v roli „Neverse“ nový barytonista, pan Fr. Schmidt, který určitě nahradí pana Henninga. – Barytonista Vídeňské dvorní opery pan Horwitz, utrpěl bolestivou ztrátu. Jeho věrný Caro, obraz věrné psí duše – je po něm veta. Carova proslulost vyplynula z toho, že jeden vídeňský list byl dokonce i jeho pamětliv a vypravoval o něm, jak stával u východu Dvorní opery a očekával svého pána.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	21.11.	1881	265	2	2	s.282
Tagesblatt	kritika	recenze	střední	23 řádků	74,4 cm ²	

(Slovanský koncert.) Včerejší koncert slovanského pěveckého spolku Žerotín v městské Redutě byl silně navštíven a potlesk, který byl věnován jednotlivým číslům, byl intenzivní. Seznámili jsme se s bohatě nadanou žákyní konzervatoře, která již disponuje pěknou technikou a školeným přednesem. Obzvláště zajímavé jsou střední polohy. Zpívané sbory byly provedeny precizně, pouze jim scházely jemné odstíny, také byly hojně přehlušovány příliš silným doprovodem orchestru. Kapela 3. pěšího regimentu uspokojivě přednesla předehru k opěře „Libuše“ od Smetany a Dvořákovu „Slovanskou rapsodii“. Fragment z opery „Lejla“ byl přednesen sborem zdařile; tenorové sólo provedl dokonale pan Welleba. Pan profesor Nawrátil koncert dirigoval obezřetně.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	22.11.	1881	266	5	2	s.283
Tagesblatt	kritika	recenze	koncert	42 řádků	136 cm ²	

(Velký citerový koncert.) Jak jsme již informovali, v sobotu 26. tohoto měsíce se konal ve dvoraně pana Maye na náměstí svatého Mořice velký citerový koncert. Spoluúčinkovaly citerové virtuosky sl. Josefina a Hermina Jurik (poslední uvedená 7 let stará) a citerový virtuos pan Franz Sturm z Opavy. Program byl následující: 1. Oddíl 1. „Mírový pochod“ od Dr. Jürg. Simaniho (kvartet) provedený deseti citerami. 2. „Zastaveníčko“ od Franze Schuberta. Citerové sólo, přednesené panem Franzem Sturmem. 3. „Přítulná kočička“, valčík-duet do Dr. Jürga Simaniho přednesený sestrami sl. Jurikovými. 4. „Citerové perly“, melodická studie v rozdělených arpedžích od F. De Paula Otta, předehrávaná sl. Josefinou Jurik. 5. a. „Gondollera“ od F. Sturm; b. „Ale ano“ od A. Pusterhofera, duet, přednesený F. Sturmem a F. H. 6. a. „Srdnatá a ostrá“, mazurka; b. „Valčík na vlnách“ od J. Ungara. Na nástrojích ze dřeva a slámy hraje v druhé části skladatel a pan E.M. 7. „Do země svobody“, Idyla od Dr. Jürga Simaniho, hraná na 6 citer. 8. a. „Citerové zvuky“; b. „Ty sám“. Dvě písně s citerovým doprovodem, text a hudba od Dr. Jürga Simaniho, zpívané sl. E. 9. „Koncertní reverie“ od Jos. Hellige. Sólo přednesené F. K. 10. „Já prosím, Vás, milé ptáče“ od Gumberta. Smyčcové sólo předneseno panem F. Sturmem, s citerovým doprovodem. 11. „Šepot růží“ od Felixe Lohra. Duet přednesený sl. Josefinou a Hermínou Jurikovými. 12. „Slavnostní nadační pochod“ od Dr. Jürga Simaniho, přednesený na deseti citerách. Začátek koncertu je přesně v 7 hodin. Cena místa je zjistitelná z plakátů. Výtěžek z prodeje je určen ve prospěch renovačního fondu astronomických uměleckých hodin (orloje).

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	22.11.	1881	266	5	2	s.283
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	20 řádků	63,2 cm ²	

(Z Divadla). Včerejší debut nového barytonisty pana Schmidta, jako Neverse v Meyerbeerových Hugenotech, nedovoluje žádný soud nad debutantem. Part Neverse je pěvecky nevýznamný, naproti tomu herecky o mnoho obtížnější, než aby se na tom mohl postavit pevný soud o pěvecké způsobilosti. Mladý zpěvák trpěl včera velkou trémou, neboť se zdálo, že má sice sympatický, ovšem také slabý hlas. Zbývající uvedení nenabídlo nic pozoruhodného. Spoluúčinkující, zvláště dámy sl. Nicolai, Peci a Hild byly ale vyznamenány bouřlivým potleskem.

Potom byla uvedena na scéně našeho divadla báseň nového divadelního ředitele Wilbrandta „Lživá pravda“. Pohostinské vystoupení barytonisty p. Sommera muselo být přesunuto na jiný den.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer	23.11.	1881	569	1	7	s.281
Zeitung	kritika	recenze	koncert	dlouhý	102 řádků	

Feuilleton. Koncert. Zdejší pěvecký a hudební spolek „Žerotín“ uspořádal v městské Redutě svůj druhý letošní koncert, a sice s velmi vybraným programem. Jako byli při této příležitosti zastoupeni mistři české národnosti: Dwořák, Křížkowský, Smetana, Bendl, Rozkošný. Naše město může děkovat věru mladému, ale velmi činorodému spolku, protože uvádí díla vynikajících mistrů naší domoviny, jejichž sláva sice dalece překračuje hranice, ano, šíří se za oceán. Avšak v naší vlasti jsou téměř neznámí. Jmenujme příklad, že Smetanova orchestrální díla byla uvedena s velkým úspěchem v Londýně a že Dwořák již získal světový věhlas. Zdá se, že by se na základě hudby mohly přesadit rozepře mezi stranami – a člověk by se mohl bedlivě uvarovati všeho, co může v Čechách uniklo. Avšak nyní může být konstatováno, že také zde dorazil lepší názor směřující k prolomení, avšak bohužel proniká ze zahraničí do Rakouska, takže přímo na obrácené cestě. Národní individualita těchto básníků tónů, která byla dříve v našem státě nespravedlivě zesměšňována, byla v Německu a v Anglii oslavována – a dala charakter lidu, se všemi vymoženostmi formy a výrazu hudby vykonaných hudebních děl. Kráčí rychlými kroky naproti všestrannému uznání. Abychom našim čtenářům přiblížili výše jmenované básníky tónů, tak podotýkáme, že Křížkowský je označován jako zakladatel české hudby, který zahájil cestu, po níž budou kráčet jeho následovníci. A tak Sušil s velkou horlivostí shromáždil lidové písně do vlastního sebraného pokladu, a jeho mužské sbory byly přijaty lidem celkem bouřlivě. Smetana byl první, kdo před Křížkowským vykročil na cestu. Dodává díla odvážná a ušlechtilá ve formě, která podávají slávyplný důkaz o mistrově genialitě. Dwořák rovněž pochopil, že kupředu chvátající horlení české múzy a moderní pokrok v hudbě nabízí v první řadě mistrovská díla, jaká byla uvedena v neděli v Rhapsodii As-dur a použijeme-li zde výraz uznávaných znalců věci, jsou opravdu nepřekonatelná. Bendl, bohatě vynalézající, melodicky plný a ve formě dokonalý mistr, náleží odjakživa k miláčkům lidu, ač jeho produkty nejsou velmi vlastenecké, ale ovšem je jim vlastní individuální originalita. Rovněž opery a díla Rozkošného se řadí k čistým produktům ostatních českých básníků tónů. Co se týká uvedení programových čísel, tato byla úspěšně provedená ze sólových zpěvů, mužských sborů, bez nebo s orchestrálním doprovodem a orchestrální díla, tak tato byla uspokojivá. Slečna Marie Hadinger, žačka Vídeňské konzervatoře, zpívala sólové kousky, a sice s výborným úspěchem.

Zpěvačka, kterou by bylo možno bezmála nazvat umělkyní, vlastní krásný, velmi sympatický a zvučný hlas, který je dobře školený a dává oprávněné naděje do budoucna. Již po přednesu koncertní árie od Beethovena, která byla zpívána s italskými texty, mělo publikum pro mladou pěvkyni plno chvály a potlesk se stupňoval po árii „Hlásej ptáčku“ z opery „Hubička“ od Smetany, a tato musela být opakována po bouřlivém vyžadování. Kromě toho slečna zpívala Dořákovy Cikánské melodie č. 3 a č. 7 s významným úspěchem. Výběr těchto písní, které byly z básní Adolfa Heyduka přeloženy do němčiny a do angličtiny a byly rychle rozšířeny do německých zemí, ukazuje především na velmi vyškolený umělecký vkus. Rádi bychom slečně srdečně gratulovali k tomuto úspěchu. Mužský sbor zpíval dva kusy: „Opuštěný“ od Rozkošného a jako novinku Křížkowského „Vesna“. První sbor, což byla poněkud sentimentální skladba, byla zazpívána velice precizně a témuž lze jenom sotva něco vytknout; byly rovněž jistě a korektně přednesené radostné, věru jarní a svěží, znamenité melodie zahrnuté v Jarní písni od Křížowského. Pokud člověk odhlédne od tuze rychlého tempa. Kromě toho spolek chtěl pravděpodobně v Olomouci slyšet české opery, což dokázal tím, že přinesl publiku zlomek z Bendlovy velké pětiaktové opery „Lejla“. A sice dvě části, od nichž se odvíjí první silnější motiv, dále je tematicky proveden a končí velkou pompou. Druhá část se skládá ze sóla a dvojitého sboru. Je velkolepý a nabízí pěveckému sboru velké obtíže. Potom následuje závěr modlitby Maurů, která začíná sólovým zpěvem v g-mol...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	23.11.	1881	267	4	2	s.284
Tagesblatt	pozvánka	avízo	krátký	11 řádků	35,2 cm ²	

(Koncert.) O zítřejší dobročinný koncert v městské Redutě odštěpné větve dobročinného spolku byl velký zájem a návštěvnost tohoto koncertu bude početná. Zítra se zaposloucháme do skladeb dvou tuzemských skladatelů, pánů Fischera a Wallnöfera, zpívaných sl. Kroneisser. Na závěr zábavy se již připravuje taneční věneček, na němž se setká náš mladý svět.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	23.11.	1881	267	4	2	s.284
Tagesblatt	pozvánka	avízo	střední	24 řádků	68,8 cm ²	

(Koncert hudebního spolku.) Nedělní koncert zdejšího hudebního spolku bude mít následující program: 1. Faust – předehra od Wagnera. 2. Písně zpívané sl. Marií v. Steinburg a sice: a) „Uvadnutí“ od Procha; b) „Tam pod lipou“ od Ad.Wallnöfera; c) „Jarní noc“ od Schumanna. 3 a) Třpytí se rosa od Rubinsteina; b) Siegmundova milostná píseň z Valkýry od Wagnera, zpívaná p. Ad.Wallnöferem. 4.„Zpěv bude na klavír doprovázet pan Petyrek. Při této příležitosti upozorňujeme, že bude probíhat přijímání nových členů spolku v kanceláři představeného, pana Dr. Ebena (Horní náměstí, Café Hirsch, 1. patro), rovněž také u kavárníka pana Josefa Madelblüha (Dolní náměstí v Machánkově Domě). Přihlášky mohou být rovněž doručovány písemně.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	23.11.	1881	267	4	2	s.186
Tagesblatt	komentář	kulturní politika	dlouhý	51 řádků	168 cm ²	

(Z divadla.) Sl. Galster, která je v současnosti angažována v Karlově divadle, zde ještě od loňského roku zůstává v těch nejlepších vzpomínkách. Předevčírem dorazila na krátkou návštěvu. Mladá umělkyně, jejíž talent zde byl představen vloni, se zdokonalila ve zpěvu a smí po pokroku, který udělala po svém pěveckém školení, udělat rychlou kariéru. Naše publikum snad bude mít příležitost potkat a poznat na naší scéně pěvkyni sl. Galster v průběhu zimy. – Sl. Wilborn, která vloni vystupovala na naší scéně, a sice jako Maria Stuartovna, se velice líbila na Dvorní scéně v Karlsruhe, jak o tom informoval zdejší list. – Žádáme o přijetí následujícího dopisu: Vážený pane redaktore! Dovolte, aby po vydání Vašeho listu, vynikajícího tendencí objektivního hodnocení, osmnáctého tohoto měsíce, vícero předplatitelů vyjádřilo své veřejné mínění. Přímí i nepřímí předplatitelé, nestranní divadelní návštěvníci pociťují potřebu vyjádřit své mínění v rubrice „Zasláno“.

Sl. Kroineser zpívala naposledy 30. října v opeře „Čarostřelec“ a není již více od 8. listopadu členem naší scény. Je roztomile podivné, že někteří divadelní předplatitelé, o tom nebyli osmnáctého informováni, což je ale v divadelních poměrech běžné, a na to si stěžovali divadelnímu řediteli. Tento si počíná ještě zcela v duchu pana Einsendera tím, že divadelní ředitel naslouchá více nepřímým předplatitelům než početnější skupině, vlastním přímým předplatitelům. Ještě k tomu neoprávněně využívají právo silnějšího proti samotné dámě, a to způsobem, jak ohleduplně vykonávat publicistiku. Výkony slečny Kroineser byly dostatečně uznávány i tiskem

i publikem, takže dopálení některých přímých předplatitelů bylo dokonale nadbytečné. Tím Vám, Vážený pane redaktore, předem velice děkujeme za Vaši ochotu, s úctou: Početní divadelní návštěvníci.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	28.11. kritika	1881 recenze	271 koncert	4 dlouhý	2 71 řádků	s.284 229,6 cm ²

(Koncert hudebního spolku.) Včerejší koncert zdejšího hudebního spolku bude platit za nejbrilantnější svými výkony. Koncert otevřela interesantní „Předehra k Faustovi“ od Richarda Wagnera, skladba s vysokou hudební krásou a geniální vynalézavostí, ale právě tak bohatá na hojně obtížnosti pro orchestr. Tento skvěle potlačil pod Lablerovým vynikajícím vedením tyto obtíže a vděčné publikum věnovalo dokonalému uvedení bouřlivý potlesk. Neméně skvěle a vzletné bylo uvedení Beethovenovy „Pastorální symfonie“, v níž skladatel opravdovým okouzlejícím způsobem v tónech vylíčil venkovskou idylu, jejíž živé uvedení, a jejíž lehce čilé „andante“ lépe vykreslí výraz venkovské tiché idyly nežli roztomilé básně. V líčení tohoto tichého života přerušovaného bouřkou se ukázal nesmírný skladatelův génius, který energicky utváří živly v tónech, a potom jeho dílo harmonicky doznívá v prostě líbezných pastýřských písních. Publikum v průběhu okrouhlého předvedení obsažného a formálně čistého díla věnovalo opakovaný potlesk. Na závěr publikum děkovalo orchestru a jeho udatnému veliteli, panu kapelníkovi Lablerovi, neutuchajícím nadšeným potleskem. Přestávky mezi oběma velkými orchestrálními díly byly vyplněny skvělým způsobem sl. V. Steinburg a panem Wallnöferem. Jako poslední vystoupil pan Gustav Walter, který se připomněl jako vynikající písňový zpěvák. Mistrovsky zazpíval Rubinsteinovu píseň „Třpytí se rosa“ a pěknou „Sigmundovu milostnou píseň“ z Wagnerovy „Walkýry“ a kvůli nadšenému potlesku publika musel ještě přidat Rubinsteinovu píseň „Ach, kéž by to tak navždy zůstalo“. Potlesk, který umělec sklídil, byl velice úderný, takže tuto píseň Gustav Walter opakovaně zazpíval, což patřilo k jeho nejpůvabnějším přednesům. Slečna v. Steinburg zpívala za nadšeného potlesku píseň „Uvadání“, „Jarní noc“ od Schumanna a skladbu od pana Wallnöffera „Tam pod lípou“, která nás seznámila se skvělou stránkou pana Wallnöffera jako skladatele. V prosté písni leží hluboká vřelost a obzvláštní síla výrazu. Slečna von Steinburg přednesla tři písně se svým odstíněním a oduševnělým cítěním a neutuchající potlesk ji přiměl

opakovat Schumannovu „Jarní noc“. Viděli jsme naše publikum zřídka tak mimořádně nakloněné potlesku, silný důkaz kvality, kterou program nabízel. Na doprovodu se podílel všestranný pan Wallnöffer, který se včera osvědčil jako vynikající pianista a pan Petyrek, jehož mistrovství doprovodu je známé a včera se osvědčil jmenovitě při obtížném doprovázení Wagnerových „Milostných písních“.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	28.11.	1881	271	4	2	s.285
Tagesblatt	kritika	recenze	koncert	krátký	19 řádků	61,6 cm ²

(Citerový koncert). Sobotní citerový koncert byl silně navštíven. S výjimkou znamenité výkony sester Jurikových a pana Sturma, leč ostatní produkce nadobro propadly a přesto se projevilo publikum nepříznivě. Když umělec vystupuje před publikem velkého města a nechce zažít fiasko, měl by podat právě tak ryzí výkon. Také dobročinný účel, který ostatně vůbec nebyl dosažen, jelikož příjem činil 76 zl, výdaje ve výši 96 zl, neomlouvají uvedení průměrných diletantů. Přesto uznáváme, že skladby pana Dr. J. Simaniho jsou půvabné a nedostatečná interpretace je sprovodila ze světa.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	28.11.	1881	271	4	2	s.285
Tagesblatt	zpráva	opera	krátký	10 řádků	32 cm ²	

(Z divadla.) Náš ušlechtilý tenor pan Wallnöffer získal skvělé angažmá u Dvorního divadla. – Sl. Maschek, která nenašla na naší scéně postačující zaměstnání, dnes zahájila hostující vystoupení v Moravském Šumperku. – Slečna Kronaiser nyní také opustila naše město a odebrala se do Vídně. – První uvedení „Proroka“ bude následovat na počátku prosince.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches	17.12.	1881	287	1	2	s.285
Tagesblatt	kritika	recenze	opera	dlouhý	96 řádků	309,6 cm ²

(Feuilleton. Olomoucké tlachání.) (Prorok a Kalchas. - Kompaktní hlas. – Synové proroka. – Nekonečné výkony. – „Křídlová cesta.“ – Vykolejení.)

„Nemo propheta in patria“ říká latiník, nyní německy: „Nikdo není prorokem ve své zemi.“ Říká toto přísloví také pravdu? Myslím, že ne, neboť nikdo z nás nepřijme, že se náš „Johannes von Leyden“ narodil na líbezném břehu Moravy, on tedy je pravý „Prorok“, skutečný Jakob. Tedy také potřebuje Prorokův kabát, pokud není někde uložen.

Náš „Prorok“ nenaplnil při své misi Bohem fanatiky, nýbrž „Kalchase“ přeloženého z Offenbacha do Meyerbeera. Tentýž si někdy dříve raději pronajímal malou předměstskou věštírnu.

Vlídny čtenář po tomto letmém úvodu rychle seznal, že hovořím o posledním uvedení Meyerbeerova „Proroka“ na olomoucké scéně, opeře, jejíž inscenování je náročné na čas. V jejím průběhu, člověk namísto toho, aby utrpěl jednu porážku, pohodlně by mohl prohrát šest válek.

A její uvedení bylo přece tak bohaté na scénické efekty. Neuvěřitelné praskání ledu, padající papírový sníh, že člověk by si ve vyšších oblastech mohl pomyslet na objektivní procesy nebeského prokurátora, rozbití na zcela malé fragmenty, zničení, vydání slunce napospas, vzkříšení. Nebylo to formou, co působilo nudně a únavně. Byla patrná snaha vše ukázat ze všech čtyř stran. „A přece se točí!“ řekl nový Galileo, režisér, a nechal Prorokovo Slunce právem či neprávem - svítit.

Kromě kvadratury Slunce nám nabídnul nově inscenovaný „Prorok“ také jiné objevy, k nimž musíme dobře počítat „kompaktní“ hlas sl. Nicolai.

Co je to „kompaktní“ hlas? Bude se ptát s podivem čtenář. Hanslik II. o tom říká následující: „Hlas sl. Nicolai je ušlechtilý a kompaktní, stěsnaný, poddajný a zvučný, jakož i velmi přístupný modulacím, rovněž prostřednictvím stoupání, jako také prostřednictvím komprese a tlumení. Slečna Nicolai měla mimořádně dobré výkony, které poté mohou do nekonečna vzrůstat.“ Do nekonečna! To ovšem znamená, že dobré výkony sl. Nicolai neberou konce, že tyto jsou natahovány jako na gumové šňůře nebo jsou také nabízeny posluchačům k ochutnání v pryžové formě.

Ve všem je sl. Nicolai rozená wagneriánská pěvkyně, která se svými nekonečnými výkony hravě zvládá také „Mistrovy“ nekonečné melodie, a tímto působí a ovlivňuje ostatní pěvce Wagnerových oper.

Méně dobře vychází z naší kritiky sl. von Steinburg. „Její hlas málo nebo vůbec nebytní,“ říká, „ale také se jenom málo stlačuje.“ Nešťastnice! „Odchylky“ zpěvu a přednesu u obou dam, o nichž je řeč, jsou z jedné třetiny v řeči, což dále znamená, že při uvedení „Proroka“ bijí do očí. A sice, co se týká rozdílnosti hlasů v obou duetech, které obě dámy zpívaly dohromady.“ Poslední objasnění je pro nemuzikální laiky zvlášť cenné, jak lehce by mohlo toto svádět k mínění, že sl. Nicolai by měla zpívat v každém případě se svým postačujícím „kompaktním“ hlasem oba duety sama, a přitom „měla hned slavnostní, vážnou, hned „naříkavou“ tvář.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	4. 1.	1882	581	3	8	s.286
	kritika	recenze	opera, opereta	36 řádků	120,8 cm ²	střední

Z divadla. Na silvestrovský večer bylo zařazeno uvedení Plötzchovy frašky „Zakletého Prince“. Představení bylo velmi slabě navštíveno, ale potěšitelné bylo přijetí publika. Zvláštní chválu získala paní Julius pro zdařilé ztvárnění Rosi, pan Netsch jako Wilhelm, dále Sl. Lehnau jako Euchen a pan Freiburg jako princ Wolfgang. – V neděli následovalo uvedení komické operety „Zakletý zámek“. Musíme poznamenat, že uvedení bylo velice zdařilé. Ze spoluúčinkujících jmenujme, sl. Raul Hoppe jako Regerl, pana Retsch jako Andredl, sl. Mahr jako Mirzel a pan Meyerhoffer jako Sepp. Divadlo bylo dosti dobře navštíveno. – V pondělí debutoval v Mozartově opeře „Kouzelná flétna“ pan Karl Köhler. Jmenovaný pan Köhler se prezentoval v roli Sarastra, bohužel nikoliv s příznivým úspěchem. Ve středních polohách zněl jeho hlas obstojně silně, leč v nižších polohách dutě a připravil ve vyšších polohách pěvci velké obtíže. Velice výborné byly výkony sl. Pesci jako královny noci a sl. Nicolai jako Paminy. Pan Walter byl tentokrát jako Tamino disponován lépe než při posledním uvedení „Stradelly“. Jen bychom chtěli jmenovanému pánovi poradit, držet se o něco přesněji taktovky, jakož snažit se odstranit ten nedostatek, že jeho hlas zní poněkud hlouběji, a proto falešně. Dále pochvalně jmenujme výkony dam sl. Lori Hild, paní Raul-Hoppe, a pana Glesingera jako Papagena. Také pánové Hauck a Henning rovněž dam sl. Mahr, Hoffmana, Meitzenböck se zhostili své úlohy ke spokojenosti početného publika.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	04.01.	1882	581	3	8	s.286
	zpráva	bulvární zajímavost	krátký	20 řádků	56,8 cm ²	

Neštěstí v Olomouckém divadle. Jak je známo, stala ve zdejším divadle 3. ledna při uvedení opery Faust nehoda. Během uvedení opery v posledním aktu se přetrhl provaz propadliště, přičemž dámy Fanni Mahr, Kühn a Hannusch se zřítily dolů. První utrpěla zlomeninu paže, slečna Kühn a Hannusch zlomeninu nohy. Tato zranění si vyžádají více než dvacetidenní léčbu. Vyšetřování této aféry vede k závěrům, že bude vznesena obžaloba proti městskému staviteli panu Illichmannovi, divadelnímu řediteli Raolovi a divadelnímu šéfovi panu Hankemu. Na projednávání této záležitosti byli shledáni pánové Illichmann a Raol vinni a odsouzeni k pokutě 70 zlatých ve prospěch městského fondu chudých. Pan Hanke byl zproštěn obžaloby.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	11.01.	1882	583	3	8	s.285
	kritika	recenze	opera	25 řádků	85,6 cm ²	střední

Z divadla. Sobotní uvedení komické opery Zbrojír od Lortzinga neučinilo (s výjimkou některých vystupujících) na posluchače dobrý dojem. Jmenovitě byla patrná nejistota u sboru. K lepším výkonům přispěl pan Glesinger v roli zbrojíře. Slečna Hild zdolala roli Marie s velkou námahou. Pan Hauck se dobře zhostil role Georga. Také pan Schmied byl dobrý jako hrabě z Liebenau. Divadlo bylo velice málo navštíveno. – V neděli následovala repríza operety „Zakletý zámek“, na níž se shromáždilo početné publikum. – V pondělí byla již potřetí uvedena velká Meyerbeerova opera Prorok. Roli Johanna von Leyden obsadil tentokrát pan Wallnöfer, přičemž uvedení bylo nevšední. Díky pěveckému a hereckému umění představitele hlavní role dostala nový rozměr a vynesla mu bouřivý potlesk.

Ostatní obsazení zůstala stejná jako při prvním uvedení a zpěváci sklidili rovněž velký úspěch. Jmenovitě dámy Nikolai a v. Steinburg si zasloužily bouřlivý potlesk. Představení bylo početně navštíveno.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	08.02.	1882	591	3	8	s.286
	zpráva	opereta	krátký	10 řádků	48 cm ²	

Z divadla. Nedělní uvedení Lecocqovy operety „Graziella“, která obsahuje půvabná místa, v celku následuje jeho dřívější kompozice. Toto představení našlo dobré přijetí ze strany publika. Výtečná byla slečna sl. Hild, která za titulní roli sklídila bouřlivý potlesk a některá místa musela opakovat. Dále byly také dobré výkony paní Raul jako Lukrecie, pana Glesingera, Haucka, Netsche, Mascheka a Hammerla.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	15.02	1882	593	3	8	s.286
	komentář	kulturní politika	dlouhý	88 řádků	270,4 cm ²	

Hudební vzdělávání ve výchovně-vzdělávacích nařízeních. Nepřestávající stížnosti na úpadek církevní hudby v kraji byly opakovaně projednávány také v rozpočtovém výboru poslanecké sněmovny při projednávání státního rozpočtu pro „Školství“. To potvrdil také ministr školství. Výnosem zemského školského úřadu ze dne 2. února jsou konány rozsáhlé přípravy na obsáhlé zavedení a pěstování hudebního vyučování ve školských zařízeních. Tato nová nařízení vejdu v platnost ve školním roce 1882/1883, navážou na dřívější směrnice a budou financovány z rozpočtu.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	15.03.	1882	601	3	8	s.287
	kritika	recenze	opera	střední	24 řádků	73,6 cm ²

Z divadla. Minulou sobotu byla jako benefiční představení uvedena oblíbená komická Offenbachova opera „Orfeus v podsvětí“. Pan „Beneficiant“, který velice dobře ztvárnil roli Jupitera, byl přivítán bouřlivým potleskem hned po svém zjevení na pódiu a byl rovněž odměněn četnými vavřínovými věnci. K úspěchu celého uvedení přispěli následující umělci (tito byli namnoze odměněni publikem): Slečna Hild jako Eurydice, pan Maschek jako Stix a pan Hauck jako Pluto. Pan

Hammerl byl silně indisponován. Divadlo bylo velice početně navštíveno. – V neděli následovala repríza „Královnin šátek“. Divadlo bylo početně navštíveno. – V pondělí se objevila v benefičním představení opery „Veselé paničky windsorské“ na našich prknech zpěvačka slečna Hild Nicolaus. Uvedení této veselé opery bylo až na malé námitky dobré. Výtečně zpívala a hrála slečna Hild, která obdržela početné věnce a bouřlivý potlesk již při svém zjevení na pódiu. V roli paní Fluth byla odměněna bouřlivým potleskem. Právě tak úspěšně zpívala slečna Nicolai pannu Reich. Zpěv slečny Mayer, která vystoupila jako paní Reich, byl poněkud fádni. Pan Glesinger zpíval Fallstaffa výtečně. Tentokrát se povedlo i vystoupení pana Heuninga, který šťastně ztvárnil roli pana Flutha.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	15.04.	1882	610	2-3	8	s.287
	komentář	kulturní politika	dlouhý	110 řádků	260 cm ²	

K reformě církevní hudby. V zájmu katolické církevní hudby nám bylo napsáno: Každý přítel katolické církevní hudby nejvřeleji prožívá krátké noticky, které se ve vážených listech ptají po tom, nač se sjednotili slovanští učitelé k reformě církevní hudby, která se stala lascivní? Chtějí se tito ctihodní pánové jen připojit k duchovním, kteří postupují podle předpisů a zkoušejí chorální zpěvy? Tímto nebude nic reformováno. Ješitní rektoři chórů nesou velký podíl viny na bedném stavu církevní hudby. Chvályhodné je to, pokud se učitelstvo v oblasti vedení chórů konečně vzchopí a neodbočí z cesty. Přitom mohou brát v úvahu dva oddíly křesťanského přikázání. 1. Vyhýbej se zlu! Vyobcuj všechnu divadelní-, koncertní- a hostinskou hudbu ze všech prostor božího domu. Varuj se bučení, vytí a křiku při zpěvu. Varuj se divadelního tuše, intrád. Quod decet bovem, non decet Jovem. Varuj se znetvoření melodického toku a kadencí při varhanní hře mezi písněmi. Varuj se při liturgii zpěvu v rodné řeči. Vysoce si považuj! Kněz a lid zastoupený chórem nesmí zkracovat a pozměňovat liturgický text. Varuj se nenucených hlasů jednotlivých nástrojů a všech frivolních příspěvků a „mezipauz“, zatímco se kněz modlí u oltáře. 2. Čiň dobro tak hodně, co ti síly stačí. Nežádej od Pána víc. Zaopatři si čistou varhanní knihu, jenom neholduj křiklounství, kadencím a nesprávným místům a vylož správně chorál. Všechny chorály zruš. Pro Němce při bohoslužbách se zvláště doporučuje: Mohesovy kantáty (4 marky), Jubilate (5 marek), Othmar Berger Varhanní kniha (1 zl. 20.), pro Slovan (Poláky): Kevitschův Kancyonál. Pro obé: všechno, co je zaznamenáno v Ceciliánských spolkových katalozích. Pro vysoce postavené úředníky zpívej nejméně responsoria. Přednášej svůj part až po důkladné zkoušce a s nejvyšší pobožností. Kdo jiné k pobožnosti vyzývá,

musí sám býti velice pobožný. Dej si zaslat z Regensburgu od Seilinga nebo Busteta výběr z katalogu církevních muzikálií a vyber pro svůj chór to nejvhodnější. Zvláště pro slabé chóry je dobré obstarat vynikající americký zpěvník. Můžeš provozovat církevní hudbu k oslavě Boha s jedním nebo dvěma zpěváky a poněkud potřebnými varhany a nepotřebuješ žádné jankovité léky a komplimenty. Dlouze procvičuj proměnné zpěvy: Introitus, Graduale, Tractus, Sequenz a Communio a zpívej jednou denně Offertorium. Každá mše má svá specifika. Proto je potřebné římské Graduale, což je levně k dostání u Busteta. Pak se již nikdy nemůže stát, že bude „Liberta me Domine“ uvedeno jako Offertorium. Nedbej nikdy na tlachání lidí: Nenarodil se ještě člověk, který by všechno činil bez chyb. Hleď, abys nikoho z kostela nevypudil a buď s představeným kostela ve shodě. Neboť právě on ti může pomoci a může ti vyjít vstříc při obstarávání církevních muzikálií a může ti štědře uvolnit prostředky z církevní pokladny a pro eventuální upotřebení populárních přednášek o katolickém církevním zpěvu od F. J. Lid je potřeba v této oblasti vzdělávat. Arci, by bylo pěkné vystoupit místo táhlých melodií z Kuhnova zpěvníku s novou sbírkou podle vzoru Mohrosova Cäcilia a tyto byly vytištěny podle vydaných směrnic (S. R. C.) o církevní hudbě běžným postupem nebo ředitelstvím. (Je vítané, pokud zašleš toto do redakce k nahlédnutí). Zdá se, že mnozí představení církve toto buď vůbec neznají, nebo tomu nejsou nakloněni, neboť se tímto tématem nezabývá žádná speciální publikace. Není na co čekat. Obřadné, příslušné předpisy jsou všeobecně publikované a mají všeobecnou platnost. Co by se mohlo v reformě církevní hudby objevit, je popsáno výše. Prostřednictvím otcovské péče eminence kardinála má metropolitní kostel vzorový chór, o němž se každý vzdělanec může přesvědčit a co zvláště slíbil ve svých listech generální prefekt. Tímto je pro všechny vytvořen vzor, který nám udává pravidlo, a který může napravit existující poměry. Patřičnou péči by církevní hudbě měli věnovat všichni kněží, kněžské sbory, úřady a vzdělávací instituce. Totálně prakticky a teoreticky nemuzikální kněz činí újmu velebné liturgické slavnosti. Učitel, který službu chóru nevykonává dostatečně, nemá ve svém kostele, kam chodí prostí řemeslníci a zedníci, respekt. Rád bych popřál chvályhodným snahám slovanského učitelstva šťastný postup a početné následovníky v německých učitelích. Katolická církevní hudba není buď německá, nebo česká, nýbrž je katolická a především všeobecná.

Cecilián na opuštěné hoře.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	15.04.	1882	610	3	8	s.286
	pozvánka	avízo	koncert	krátký	16 řádků	48,8 cm ²

Dobročinné představení. Zdejší dámský dobročinný spolek pořádá v sobotu 15. dubna o půl osmé v městském královském divadle dobročinné představení. Spoluúčinkují: slečna Adela Benetti, operní pěvkyně z německého zemského divadla v Praze, slečna Rosa Eben-Bloch, pan Willibald Horwitz, dvorní zpěvák z Vídně, pan Karl Streitmann z německého zemského divadla v Praze, pan S. Ehrenfest, dámy ze zpěváckého spolku a velký počet členů mužského pěveckého spolku. Představení osobně povede pan kapelník M. Labler. Bude uvedena tříaktová komická opera od Aimé Maillarta „Poustevníkův zvonek“.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	19.04.	1882	611	1	3	s.288
	kritika	recenze	koncert	dlouhý	192 řádků	570,85 cm ²

III. koncert pěvecko – hudebního spolku „Žerotín“. V neděli 16. dubna uvedl nadmíru činný pěvecko – hudební spolek Žerotín svůj v letošním roce první a podle počtu nasbíraných výkonů třetí koncert. Program, který byl zveřejněn v tomto listu, byl na první pohled velmi bohatý a obsahoval vedle sólových kusů a smíšených sborů, dueto pro ženský sbor s klavírním doprovodem, dále instrumentální kus a poslední číslo velký sbor pro sóla, smíšené hlasy a orchestr – vše s výjimkou jedné skladby od tuzemských skladatelů. Rovněž program byl velmi vhodně sestaven, tak také uvedení bylo velmi uspokojivé. Spolek za dva roky existence a svého působení, v poměrně krátkém čase vylétl vzhůru, což dává nejkrásnější naděje pro budoucnost. V neděli vystoupilo 40 mužských a 40 ženských hlasů, tak sbor o 80 hlasech nabídnul skvostný výsledek, který dosáhl díky neúnavné snaze pro umění. To není prázdná fráze, ačkoliv naše publikum znalo dobře již dříve výkony mužského sboru, bylo tak celkově překvapeno úspěchem dámského sboru tohoto spolku, který dosáhl teprve v prvním půlroce své existence.

Rovněž musíme věnovat plné uznání slečně Josephině Tuscher, která nejen svým vlídným převzetím sólové partie v posledním čísle „Jarní romance“ umožnila uvedení tohoto většího díla. Nýbrž také měla velkou zásluhu na úspěchu tohoto koncertu přednesem druhé písně a árie. Naše

skvělá krajanka je zajímavé zjevení a vlastní silný, jasný, rozsáhlý, libozvučný, ve všech polohách vyrovnaný hlas s čistou intonací a elegantním přednesem. Zpívala dvě písně od Em. Chvály: „Ó jak jsi krásná“ a „Vlaštovička lítá“, které následoval štědrý aplaus, takže slečnu přiměl k „Siciliánce“ z Verdiho opery „Sicilské nešpory“. V ní předvedla významnou obratnost a v pečlivých koloraturách a trylcích ukázala překvapující hbitost. Její talent jí slibuje skvělou budoucnost, k čemuž naši krajané srdečně přejeme hodně štěstí.

Co se týká jednotlivých čísel, byla na programu předehra k opeře „Šelma sedlák“ od Dwořáka. Již jedenkrát jsme v tomto listě hovořili o významu tohoto komponisty, jehož díla vstupují na scény a do koncertních sálů v Německu, Anglii, Rakousku a Maďarsku. Jak ryzí jsou všechny kompozice od Dwořáka, tak ryzí jsou také celé opery, jejichž úryvek jsme mohli slyšet v předešlé. Ze všech částí těchto uměleckých, vzletných, v instrumentaci na efekty bohatých kusů, které jsou prodchnuty národním slovanským duchem, vystupuje významně skladatelova individualita, takže klade na hudebníky vysoké požadavky. Toto kapelník rytíř v. Písecký dosáhl se obzvláštní důstojností, a to díky velké péči, kterou věnoval nastudování a důstojně vyřešil značně obtížnou úlohu. Takže uvedení předešlé lze označit za velmi dobré a i ty nejostřejší kritiky přesvědčila precizním provedením houslových hlasů bez nedostatků.

Druhé číslo tvořil mužský sbor: „Vracování od milé“ od Dr. Procházky. Sbor byl komponován 1872 a je tvořen třemi díly, z čehož je velice působivý jmenovitě druhý – ve středním odstavci. Uvedení tohoto ne jednoduchého a půvabného sboru bylo zcela zdařilé, musíme pochvalně zmínit zvláště rovnoměrnou výslovnost a deklamaci.

Na to následoval smíšený sbor „Křižáci na moři“, vlastně kompozice, která je od Bendla, je zpracována pro smíšený sbor a obsahuje vícero pozoruhodných momentů, tak například modlitba křižáckého faráře, počátečně pro ženský trojhlas, poté pro smíšený sbor; později bouřlivý zpěv zlých duchů, kteří ve forte basu tvoří velmi působivý protiklad ke zpěvu křižáckého faráře, a konečně pozdrav milované zemi. Při tomto sboru, jak se zdálo, bylo příliš rychlé tempo, jinak byl ale přednesen korektně. Mohli jsme si všimnout, jaký pokrok udělal dámský spolek od svého prvního vystoupení na spolkovém večeru do letošního roku.

Zajímavý byl jeden z kusů mužského sboru pro sóla a klavírní doprovod: „Pastýř a poutníci“ od Křížkowského, jehož skladby získala již dříve v našem listě vícero ocenění. Skladatel rozvinul před očima tímto dílem náboženskou pouť na Hostýn, přičemž na špici slyšíme poutníkův zpěv s předzpěvákem (baryton); do zpěvu faráře se mísí hlasy pastýřů (tenor) na kopci, v průběhu klavírního doprovodu je napodobováno zvonění zvonů a hlubokými tóny jsou znázorňovány úderů zvonu, které poutníky pozdravují. Prosté, ale působivé téma sboru je ve skladbě provedeno po

všech stránkách správně. Uvedení tohoto vznešeného díla je chvályhodné i dobře se drželi sólisté, pan Bouchal a pan Weleba, a udatně se držel také sbor. Jenom mohlo býti o něco zvučnější vystoupení královny nebes při pozdravování pastýřů, což by bylo působivější.

Vysoce originální čísla byly dva duety od Dwořáka: „A já ti uplynu“ a „Slavíkovský polečko malý“ pro ženské hlasy s klavírním doprovodem, přednesené dámským sborem. Tyto skladatel stavěl na národních melodiích moravského lidu, jsou z větší části transkripce slovanských lidových písní, které skladatel zpracoval s příkladnou dovedností. Člověk vidí jak cenné, nádherné melodie žijí v našem lidu. Z tohoto pramenu může načerpat pro svou tvořivost každý skladatel bohatý výtěžek. K přednesu se lze zmínit jen pochvalně a opakujeme dosažený významný pokrok dámského spolku. Jen lehce poznamenáváme nevyrovnanost obou hlasů v ritardandu.

Ve finále se zdařilo velkolepé dílo ještě mladého a talentovaného skladatele Fibicha (narozen 1850): „Jarní romance“ pro sóla, smíšený sbor a orchestrální doprovod. Toto dílo, komponováno v roce 1880, bylo dle našich vědomostí uvedeno teprve třikrát, a jak tomu bylo všude, i zde setkalo s nadšeným přijetím ze strany publika. Skvostná instrumentace, drastická charakteristika konce zimy a počátek jara ze strany orchestru, korektní deklamace, líbezné melodie, jmenovitě posledních slok, nádherné sólové zpěvy čaroděje (bas) a sólistky, které téměř jako Harold oznamuje příchod jara, a mnoho jiných předností tohoto díla, od mužských hlasů, které nezněly zcela čistě, bylo uvedeno k dokonalé spokojenosti. A pokud nyní referent odhlédne od analýzy výše uvedeného, tak jenom pro živoucí zájem publika a jeho přání o brzké opakování, což kvůli nedostatkům na prostor bude velmi rychle dohoněno a skladba se musí ocenit v jejím celém významu. – Proto se může úspěch celkové produkce – díky neúnavnému nasazení a obezřetnému vedení pana sbormistra prof. Nawrátila, který věnoval mono píle nastudování sboru a dirigoval jednotlivá čísla s exaktní precizností, - označit jako velmi zdařilý. Tak zajisté očekávalo naše publikum, že bylo tak početné, že koncertní sál do dnešních dní ještě nikdy nebyl tak naplněn ve všech prostorách a byl zcela vyprodán.

Mezi jinými vysoce postavenými osobnostmi musíme zmínit pana velitele pevnosti polního podmaršálka rytíře v. Fröhlicha, velebného pana preláta Dr. Hanela a vysokoblahorodé pány kapitulárního hraběte d'Orsay, Dr. Knappa a Dr. Symerského, pana ředitele Dr. Groha, skladatele P. Křížowského a jiné osobnosti z Olomouce a sousedních měst. Uzavíráme tuto příznivou zprávu o posledním koncertu přáním, aby činný spolek, který vstoupil na scénu, horlivě kráčel kupředu a napříště nás obeznamoval s produkty našich domácích skladatelů, jejichž věhlas se rozšiřuje více a více, zač mu bezpochyby patří vřelý dík naší vlasti.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	31.05.	1882	623	3	8	s.289
	zpráva	koncert	krátký	9 řádků	25,6 cm ²	

Zpěvácká slavnost. O svatodušní neděli se setkal brněnský Mužský pěvecký spolek a uspořádal se zdejšímu Mužským pěveckým spolkem písňový večer na střelnici ve prospěch vybudování německého spolkového domu v Olomouci. Po písňové části následovala slavnost. Včera odpoledne podnikly oba spolky výlet do Mariánského údolí, odkud večer zpěváci brněnského Mužského pěveckého spolku večer odjeli zpět do Brna.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	07.06.	1882	625	2	8	s.289
	pozdávka	avízo	koncert	7 řádků	20,6 cm ²	krátký

Zdejší pěvecký a hudební a spolek Žerotín pořádá 10. června večer v osm hodin v lokalitě městské střelnice soirée. Pro nečleny je vstupné 40 krejcarů, rodinné vstupné je 1 zl. Lístky budou večer k dostání v pokladně.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	15.07.	1882	636	3	8	s.289
	pozdávka	avízo	koncert	4 řádky	12 cm ²	krátký

Olomoucký mužský pěvecký spolek podnikne zítra pěvecký zájezd do Brna. Jde o revanš brněnskému pěveckému spolku, který zde byl na návštěvě o svatodušních svátcích.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	04.09.	1882	659	1	8	s.289
	kritika	recenze	koncert	dlouhý	84 řádků	262,15 cm ²

Ondříčkův koncert. 1. října pro nás připravil zdejší pěvecký spolek Žerotín mimořádný hudební požitek. V neděli jsme mohli poznat hvězdu první velikosti, houslového virtuosa prvního ranku. Pan Ondříček je mladý umělec, jehož příjmení se sice cizincům obtížně vyslovuje, ale jeho věhlas není o nic menší v Paříži než v Londýně. Tento vynikající virtuóz podniká v dnešních dnech uměleckou cestu po německých zemích. Ano, pan Ondříček se dopracoval ke své umělecké výši, jež ho včlenila do první řady umělců všech národností. Češi s Ondříčka oblibou srovnávají s Laubem a Francouzi dávají českého mistra na roveň Vieuxtempse, Léonarda atd. Po pravdě, o tomto tvrzení nás přesvědčil mistr sám. Ve skutečnosti byl výkon mladého, ale umělecky starého umělce velký. Já nenalézám slov, kterými bych charakterizoval detaily jeho hry. Věřím, že všechno je řečeno, pokud napíši: hrál Mendelssohnův koncert s klavírním doprovodem, Elegie od Lauba a Mazurku od Wieniawského, dále „Legendu“, nebo bych rád jmenoval „Balladu“ od Wieniawského a „Tarantellu od Wehle-Ondříček. Sebrané kusy byly přijaty bouřlivým potleskem. Takže když umělec opakoval Mazurku a zahrál jako poslední lidovou hymnu „Kde domov můj?“ s obzvláštní vřelostí, jakou může pocítit pouze vlastenec, probudil u posluchačů pocit národní sounáležitosti.

Je přirozené, že umělec při své píli a své skromnosti udělá větší pokrok. Samo sebou se rozumí, že dokonalost nikde na světě neexistuje a úplná dokonalost by mohla být vyloučena. Člověk se přece může v každém ohledu více a více učit a vyučit se. Přitom zdejší referenti novin umělce odbývají naučenými frázemi, jako by jim bylo zatěžko lámat si hlavu nad trefnými tvrzeními. Chtěl by jenom vědět, co pan referent mínil frází: „U Ondříčka je platná od taktu k taktu, od věty k větě rytmická rozervanost.“

Nehájím jiné přání než správně a s radostí opětovně naslouchat umělci.

Mistra doprovázel na klavír pan Kowářowič, talentovaný 21letý klavírista, který není jenom klavírním virtuosem a harfenistou, nýbrž také hudebním skladatelem nyní již zvučného jména. A když jeho harfový koncert uspokojil velký počet posluchačů, mohu tvrdit, že jeho klavírní hra předčí hru na harfu a nemohu zapomenout, že patří k nejlepším klavírním doprovodům.

Pan Stropnický, který vlastní sympatický baryton, získal díky přednesu lidové písně bouřlivý potlesk. Dílčí indispozice úspěch nezlomila. Spolek „Žerotín“ přednesl dva sbory: „Utonulá“ od Křížkowského a „Vlasti“ od Tovačovského, a sice precizně a zazpíval zejména „Utonulou“ na místě „ach!“ velice korektně. Uzavírám s upřímnými díky pro mistra Ondříčka a ostatní umělce, pěvecký spolek, kteří nám připravili nádherný den.

Pro úplnost zprávy nezbyvá než dodat, že jak olomoucké tak přespolní publikum bylo početné. Mezi osobnostmi, které poctily koncert svou návštěvou, byl například hradní velitel polní

podmaršálek rytíř v. Fröhlich s manželkou, dále vysoce ctěný pan probošt Dr.Hanel a vysoce ctění pánové hrabata d'Orsay a Dr. Knapp.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	16.09.	1882	654	3	8	s.289
	zpráva	jiné	střední	24 řádků	72,8 cm ²	

Olomoucký pěší pluk č. 54 vrátil se ve středu večer z Brna. Přijetí našeho domácího regimentu bylo slavnostní a velice srdečné. Na peróně se k pozdravení regimentu shromáždili mimo jiné: pan hradní velitel polní podmaršálek rytíř v. Fröhlich s vojenskou delegací posádky, pan starosta v. Engel v čele radniční delegace, pan místopředseda Khade, pan zemský poslanec Jestřábek v čele delegace obcí atd. Pan v. Engel pronesl německou zdravici, pan Jestřábek českou zdravici, na kterou odpověděl pan Oberst, velitel regimentu. Na cestě z nádraží do města byl regiment doprovázen shromážděným davem a četnými pochodněmi. V ulicích, kterými regiment pochodoval, byly domy osvětleny a ozdobeny. Na mnoha místech hořely slavnostní pochodně. Díl regimentu se přesunul do nových kasáren, zatímco zbytek dále maširoval městem na Šibeník.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	08.11.	1882	669	2-3	8	s.290
	kritika	recenze	koncert	střední	32 řádků	96,8 cm ²

Koncert. Signorina Therese Tua, mladá houslová virtuoska z Itálie, vystupovala v neděli ve zdejší Redutě. Potlesk, s nímž publikum přijalo její čísla, byl přímo bouřlivý. Ve skutečnosti je slečna Therese Tua umělkyní, která navzdory svému mládí ční nad průměr a jde vstříc zářné budoucnosti. Předvedla velkou technickou připravenost, jisté a pevné vedení smyčce, čistou hru (dvojhmaty), půvabné flažolety. To vše jsou přednosti dívky, která při hře vyhrála svou neomylnou spokojeností, se svým mimořádným výkonem. Výběr jednotlivých kusů odpovídal kapacitě a lze tvrdit, že se umělkyně zhostila své úlohy výborně, byť ne zcela způsobem à la Ondříček – a kdo by to také žádal po dívce? – hrát, nýbrž téměř exhibovat. Koncertní kusy, které přednesla, vlastně byly pro její připravenost něco snadného, téměř hračka. Vedle umělkyně vystoupil také klavírní virtuos pan Fischhof. Tento předvedl při přednesu rapsodie od Liszta neuvěřitelnou šikovnost. Obstaral také

klavírní doprovod pro houslovou virtuosku, který přece – pravděpodobně kvůli základní zkoušce – nebyl zcela čistý. Dále vystoupil operní pěvec pan Mannheit s několika kusy. S jeho hlasem a přednesem bylo publikum spokojené. Dnes v úterý dává signorina Tua v Praze svůj druhý a poslední koncert.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	29.11.	1882	675	3	8	s.290
	kritika	recenze	koncert	střední	49 řádků	152 cm ²

Koncert. V neděli 26. tohoto měsíce se v Redutě uskutečnil koncert zdejšího spolku „Žerotín“. Na koncertu se také představila operní pěvkyně slečna Zdenka Šípek a vojenská kapela 54. pěšího pluku. Za osobního vedení pana kapelníka Hickela. Akce se řadí k nejdůstojnějším koncertním produkcím, jejichž program je stále bohatý a rozmanitý. Takový byl i poslední, v pořadí pátý koncert. Program tvořily: dva instrumentální kusy „Z českých luhů a hájů“ od Smetany a č. 3 a 4 z „Legend“ od Dvořáka, velký smíšený sbor „Zlatá hodinka“ od Bendla, sbor pro mužské hlasy „Prosba odvedeného“ od Křížkowského, sbor pro tři ženské hlasy od Drahlowského „Divná voda“, sólový zpěv pro soprán a konečně velké dílo od Fibicha „Jarní romance“ pro sóla, smíšený sbor a orchestr. Jmenovitě se líbil mužský sbor „Prosba odvedeného“, který byl proveden velice precizně a poslední číslo „Jarní romance“, jejíž úspěch byl ještě významnější nežli při jejím prvním uvedení. Rovněž se dobře činili sólisté sl. Šípek a pan Bouchal, dále sbory a orchestr. Za zmínku stojí, že tentokrát orchestr nepřehlušil zpěv a zpěváci sboru nezůstali v pozadí. Slečna Šípek, jejíž výkony jsou v Olomouci známy již z dřívějška, naše očekávání nejenom nezklamala, nýbrž dokonce překročila. Předzpívala svým velice krásným přednesem Laubschovu lidovou píseň a zvláště teple přednesla lidovou píseň „Už mou milou do kostela vedou“. Rovněž zazářila v sólovém partu „Jarní romance“. Výtečná vojenská kapela se těšila bouřlivému aplausu, o což se zasloužil také kapelník Hickel. Spolku náleží však ještě další zásluha – seznámil nás s díly domácích skladatelů, kteří se mnohostranně uplatnili v Německu a vůbec v zahraničí. Těmto však u nás z jiných než hudebních ohledů nebylo věnováno zasloužených ocenění. Sbor mužský a také ženský byl dobře nacvičen. Výborného výkonu dosáhl také díky vedení pana kapelníka prof. Nawrátila.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	13.12.	1882	679	5	8	s.291
	kritika	recenze	koncert	střední	27 řádků	82,4 cm ²

Koncert hudebního spolku. V neděli 10. prosince se uskutečnil koncert zdejšího hudebního spolku a uvedení velkolepého mistrovského díla Beethovena „deváté symfonie“. Pokud bereme ohled na všechny komplikace, které uvedení takového díla přináší, musíme uznat, že v neděli byla devátá symfonie přednesena s velmi dobrým úspěchem. Zatímco první dvě věty sklidily brilantní úspěch, třetí věta nebyla nastudována tak precizně jako dvě předchozí. Co se týká čtvrté věty, zde byla zdolána většina komplikací. Musíme však otevřeně říci, že nás její provedení neuspokojilo zcela. Jmenovitě to byla zpěvná část, které se týká výtky nedostatků a speciálně sólo kvartet. Tento svou úlohu splnil nedostatečně. Kromě toho na jednom místě byl zcela mimo takt. Zpěv pana Bachracha přece musí být pochválen. Hudební spolek si rozhodně zaslouží pochvalu za svou snahu. Ke koncertu shromáždil ty nejlepší hudební síly. Naše publikum přitahují díla klasických mistrů, díla velkého významu, která jsou zároveň díly nemalých obtíží. Koncert byl velice dobře navštíven a jednotlivé věty byly přijímány se zaslouženým aplausem.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	17.12.	1882	688	3	8	s.291
	kritika	recenze	koncert	střední	47 řádků	148,8 cm ²

Koncert chrámové hudby. To je ta opravdová chrámová hudba ve zdejším biskupství. Klerikální seminář s horlivou péčí horuje pro chrámovou hudbu. To je našim věřícím známo. Nový doklad toho nabídl v neděli 14. tohoto měsíce. V seminárním refektoriu se uskuteční chrámový koncert chovanců semináře. Tento koncert nejenom potvrzuje výše zmiňované úsilí, nýbrž dokonce překračuje všechna očekávání. Padesátičlenný sbor přednesl deset chrámových zpěvů. Několik z nich bylo zazpíváno dobře, několik znamenitě. Z programu je nutno uvést následující: „Veni S. Spiritus“ od D. Freye, „Choral introitus in Festo SS. N. J.“, „Salvos fac nos Domine“ od Witta, „Crudelis Herodes“ od Baina, „Justus ut palma florebit“ od Löbmann, „Tu es Petrus“ od Bella, „Terra tremuit“, „Laudate Dominum“, „O crux ave“ od Philippa, „Jubilate Deo“ od Aiblingera. Odtud bylo číslo 2 – jednohlasý chorál, číslo 6 – osmihlasý, ostatní čísla byla čtyřhlasá. Co se týká

porozumění a přednesu jednotlivých kusů, musí být řečeno, že uvedení bylo až na opravdu malinké výjimky posvátné a umělecké. Sbory dirigoval s velkou obezřetností teolog čtvrtého ročníku pan Bařinka. Velký osmihlasý dvojitý sbor „Tu es Petrus“ vedl učitel zpěvu vikář dómu Heinrich Geitzler. Mezi jednotlivými čísly hrál bohoslovec pan Pospěch interludia na harmonium. Je vysoce potěšitelná skutečnost, že se díky otcovské sv. eminenci a obětavé podpoře se může rozvíjet v semináři musica sacra. Zásluha patří také ředitelství semináře, které nabídlo pro tyto účely nejlepší síly, jak pro liturgický tak pro jiný chrámový zpěv. V hodinách hudby cvičí bohoslovci kněžské zpěvy, zde se seznamují s pravou chrámovou hudbou. Právě tam je jim třiben vkus, zde teprve budoucí kněží chápou rozdíl mezi pravou, opravdovou a profánní sentimentální chrámovou hudbou. „Domum tuam decet sanctitudo“, poznamenal velice trefně vysoce ctěný superior kanovník Haas na závěr koncertu. Doufejme, že tato krásná slova padnou na úrodnou půdu a v budoucnosti přinesou bohaté plody.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	17.12.	1882	688	3	8	s.290
	zpráva	jiné	krátký	10 řádků	30,4 cm ²	

Z Žerotína. V neděli 14. ledna se uskuteční generální shromáždění zdejšího pěveckého a hudebního spolku Žerotín. Shromáždění členové opět zvolí a prodlouží mandát svých funkcionářů tak jak v předchozím roce. V neděli 21. uspořádá tento spolek v lokalitě katolického biskupství večerní zábavu. Nebudou chybět hudba, pěvecké kusy a přednesy. Proběhne také taneční zábava.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	2.1.	1883	1	6	4	s.292
	kritika	recenze	opera	dlouhý	56 řádků	186,4 cm ²

Rubrika: Theater „Dcera pluku“. Komická opera o dvou aktech. Hudba od Donizettiho. V sobotu byla na našich prknech uvedena Donizettiho opera Dcera pluku se skvělou koloraturní pěvkyní slečnou Miles a tato opera dosáhla překvapující a krásný úspěch. Za tento úspěch lze děkovat sl. Miles, která jako představitelka hlavní role nabídla skutečně jiskřivý výkon a také za to byla výborně ohodnocena tleskajícím publikem. Pozdravována aplausem a konfetami, brzy

překonávající a lámající bojácnou zpěvnost prvního benefičního večera, se poté její partie zaplnily trylky, obtížnými staccaty a brilancí. Její vystoupení bylo svěží a bystré a po první scéně také živoucí dramatickým koloritem. V druhém jednání se pěvkyně blýskla zvláštním a bravurním přednesem variací od Adama a humoristický jas, skrz nějž prozářila „lekcí zpěvu“, propůjčil výraz místy nudným a namáhavým sborům. Známou skvělou pasáž „Bud' pozdraven, můj domove“ zpívala mladá umělkyně se švihem a lehce, usilujíc více o rozšíření zpěvné bouře méně domácí citěné, nežli v lehkých plynoucích vlnách a úsměvných skocích koloraturního zpěvu. Z dřívějšího působení je pan Krüger znám jako kvalitní představitel postavy Tonia. Tento muž se zúčastnil zadané úlohy velice dobře; vysoké oktávy = odstavce v závěrečném aktu árie s chorem zpíval zajisté se zaníceným vzrušením, přičemž pěvcův hlas neukázal sebemenší byt nepatrnou nezvučnost, čímž si pěvec ukrojil na zaslouženém úspěchu. Roli Sulpice hrál pan Nickel, (jako všechny party v poslední době), který přeháněl výraz a sílu hlasu tehdy, pokud chtěl vyjádřit vnitřní vzrušení. Značně záslužně působili v roli markýzy a komorníka sl. Schleinitz a pan Netsch. Výborný byl orchestr, který po ouvertýře a milém volném valčíku vzbudil zájem tleskajícího publika a musel dále přidávat. O něco méně odpovídající byly tentokrát sbory. Druhý regiment se ukázal jako tahoun představení spřátelených stran. Návštěvnost byla velice dobrá.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	03.01. zpráva	1883 jiné	2 spolková činnost	5 krátký	4 17 řádků	s.293 53,6 cm ²

Rubrika: Lokální a provinciální. Z hudebního spolku. Dle uvedení závěrů generálního shromáždění mladých, uskuteční se v sobotu deputace pro vyjádření díků hudebního spolku paní Marii Schrötter, která jako představitelka dámského pěveckého spolku přislíbila účinnou podporu. Marie Schrötter vynakládá velkou námahu, úsilí a vůbec zájem o hudbu a zpěv. Prostřednictvím dámského pěveckého spolku a dílem pěveckého spolku usiluje o jejich rozkvět a obrození. Paní Schrötter prohlásila, že by ráda rozšířila a podpořila zářné působení hudebního spolku, ráda by přispěla k tomu, aby tři olomoucké pěvecké spolky, které v Olomouci hudbu a německý zpěv pěstují, také vytrvale prospívaly a působily jednotně a vzájemně.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	03.01.	1883	2	5	4	s.293
	zpráva	opera	střední	24 řádků	80,8 cm ²	

Rubrika: Lokální a provinciální. Z divadla. Naše opera se v současnosti připravuje na celý Meyerbeerův cyklus. Nejprve byli uvedeni již podruhé Hugenotti. Poté na scénu nastoupí Afričanka a Robert Ďábel téhož skladatele. V únoru bude k uvedení připravována Bizetova opera Carmen. Figury k této opeře byly přivezeny až z Paříže. Naší opeře rozhodně práce nechybí. Musíme si ale přesto položit otázku, proč operní vedení nemyslí na opětovné uvedení opery Aida a Prorok, které byly ve výpravném provedení uváděny vloni. Síly pro tento počín jsou přece po ruce a byla by opět jednou zaměstnána naše vynikající pěvkyně sl. Tanner, jejíž krásný hlas jsme již měsíce neslyšeli. Sl. Tanner, naše dramatická pěvkyně, přijala po Pešti angažmá v Národním divadle, kde bude v květnu debutovat v rolích Donny Anny a Valentiny. Pěvkyně byla již tři roky angažována se stoupající gáží 5000, 6000 a 8000 zlatých.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	03.01.	1883	2	5	4	s.293-4
	pozvánka	avízo	program-smíšené	56 řádků	185,6 cm ²	dlouhý

Rubrika: Lokales und Provinzielles. Theater – Repertoire. V období od 1. října do 31. prosince se bude na zdejších prknech uvádět následující repertoár:

Říjen. 1. Trubadúr. 2. Hrabě Esser 3. Tři páry bot 4. Martha 5. Reis - Reisslingen 6. Dona Juanita 7. Dcera pana Fabricia 8. Veselá válka 9. O právu 10. Tell (opera) 11. Malý vévoda 12. Vtipný kousek 13. Čarostřelec 14. Boccaccio 15. Muž na měsíci 16. Šach králův 17. Zlatý prsten 18. Syn přírody 19. Zvony z Corneville 20. Židovka (opera) 21. Kankán 22. Galantní vikomt 23. Vtipný kousek 24. Faust (opera) 25. Lajtnant nikoliv obrst 26. Muž na měsíci 27. Pohodný z Wormsu 28. Veselá válka 29. Netopýr 30. Kankán 31. Wilhelm Tell (opera).

Listopad. 1. Švadlenka 2. Mlynář a jeho dítě 3. Norma 4. Julius César 5. Zámek splněných přání 6. Válka v míru 7. Reis – Reisslingen 8. Židovka (opera) 9. Giroflé Girofla 10. Loupežník (Schillerův Oheň) 11. Fidelio 12. Cesta do Číny 13. Odeta 14. Martha 15. Fatiniza 16. Norma 17. Cesta do Číny 18. Trubač ze Sackingenu 19. Veselá válka 20. Dům pravdy 21. Trubač ze Sackingenu 22. Zvony

z Corneville 23. Sergius Banin 24. Hugenoti 25. Salon lvů 26. Královnin náhrdelník 27. Faust (opera) 28. Její desátník 29. Zámek splněných přání 30. Čarostřelec

Prosinec. 1. Královnin náhrdelník 2. Postilion z Loniumeau 3. Schönberg. Sternberg. 4. Trubač ze Sackingenu 5. Kouzelnice na kameni 6. Trubadúr 7. Rodina Schneck 8. Veselá válka 9. Westindier 10. Apaiune, vodník 11. Postilion z Loniumeau 12. Císař Josef mezi lidem (benefice pana D. Klanga) 13. Švadlenka 14. Němá z Portici (benefice pana E. Kaisera) 15. Dům pravdy 16. Kavalír ze San Marco 17. Císař Josef mezi lidem 18. Malý vévoda 19. Kavalír ze San Marco 20. Učitel (benefice sl. Benz) 21. Boccaccio 22. Romeo a Julie (benefice sl. Maynau) 23. Giroflé Girofla 24. Zavřeno 25. Kavalír ze San Marco 26. Rakouský kvartet – Spliský a balkánský koncert 27. Fidelio 28. Netopýr (benefice pana Maxe Martiniho) 29. Učitel 30. Vojenská dcerka (benefice sl. Miles) 31. Dona Juanitta.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	11.01.	1883	8	6	4	s.295
	kritika	recenze	opera	98 řádků	328 cm ²	kritika

Rubrika: Divadlo. Afričanka. Velká opera o pěti aktech podle předlohy, hudba od Meyerbeera.

Včerejší uvedení opery nepostrádalo pouze vnější lesk a pompéznost, kteréžto k této opeře nepostradatelně patří, nedostávalo se také zpěváků, jmenovitě představitelů hlavních partů, ve smyslu skvostného zpěvu a jeho efektů. Meyerbeerova hudba k Afričance je místy východně surová a podivná, efekty jsou rozmanitě strojené a násilné. Pokud pak pěvci polevují v působení svého zpěvu, spoléhajíc na silové zkoušky hlasu, potom nemohou docílit skvostného uměleckého působení. V prvé řadě toto platí o beneficích. Panu Manheit tleskající publikum vyjádřilo svou náklonnost již při jeho vstupu na pódium. Mistr Manheit marnotratně rozhazoval čisté zlato svého hlasu, jako by bylo hrdlo a plíce nekonečným tvůrčím pramenem hlasu. Musíme pana Manheita vážně varovat před pokračováním na této cestě, neboť zruinuje své výrazové prostředky a odstrčí se od dalšího uměleckého vývoje. Jeho neoposlouchané nuance hlasu, intonace a rozpětí tónů mají genetickou dispozici k disharmonii a včera to bylo opětovně na panu Manheitovi zaznamenáno. Nejkrásněji a nejlépe vyzněla v jeho podání modlitba v druhém aktu, kterou přednesl s klidem a rozvahou. Výbuchy pochvalného potlesku včerejšího večera nesmí pěvce svádět. To platí o pěvcích, nikoliv o uměleckém výkonu. Tomuto výkonu věnujeme obšírné pojednání, neboť jsme v panu Manheitovi rozžehli talent, kterému při současném uměleckém vývoji – a zachování míry, což je důležitý požadavek každého druhu umění – kyne významná

budoucnost, a kterou bychom neradi viděli přerušenu nějakou nákazou. Role Selicie, představované slečnou Tanner, rovněž nebyla dokonalá. Přesto byl její pěvecký výkon respektován. Přesto bychom si přáli v tomto představení mnohem více pevnějších a silnějších výčňelků a vášnivých i něžností přetékajících momentů. Selicia je obětavá, vášnivá žena, nikoliv ale pocitové podstaty, která potlačuje bolest slzí. Slečna Tanner byla po duetu ve čtvrtém jednání výborně vyznamenána. Pan Krüger zpíval technicky velice jistě. V duetu čtvrtého jednání se našel a přivedl svůj výstup ke třpytivé výši. Zazpíval b a h jako sopranistka, a zpíval to z plných plic. Ke zbylým představitelům titulních partů musíme ještě přiřadit slečnu Miles, představitelku zamilované Ines, která předvedla čisté intonace, tichý a dokonalý zpěvní styl. Pan Fuchs, který zpíval roli Pedra a vrchního kněze, byl v poslední roli každopádně lepší než v první, neboť v ní mohl šířeji vyjevit hloubku významných obtíží. Tomuto pěvci bychom doporučili lepší vokalizaci. Sbor byl vzhledem ke svému malému počtu a velikosti úkolu velkolepý. Orchester se držel dobře a vynikl obzvláště dobře v duchovním unisonu v předešlé poslednímu aktu. Stejnou pochvalou nemůžeme odměnit režii. Odhlédnuto od poměrů pátého aktu a nutného konce čtvrtého aktu, v němž následoval plný zvuk Bascova a Inesina hlasu, byla do očí bijící chudoba výpravy a k pokárání jsou také aktové skoky sboristů. Úsměvně působili také divoši na dvoře své vládkyně. Jestlipak opravdu může být hodnotně vypravena pouze opereta? Tímto jsme chtěli sdělit své nazírání na věc. Myslíme si, že Afričanka byla uvedena stroze, neboť loď pro „cestu do Číny“ měla být lépe opatřena.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	13.01.	1883	10	1	4	s.296
	kritika	recenze	opera	dlouhý	200 cm ²	

Rubrika: Feuilleton. Olomoucké tlachání. (Zfušovaná „Afričanka“)

Novinka, která přivodila našemu početnému divadelnímu publiku opravdové rozhořčení, musí být brzy upravena a uvedena. Od počátku představení bylo uraženo naše estetické citění železnou oponou, která snižovala celkový dojem také v meziaktech. Je odporováno protipožárním a policejním nařízením, která by takto nebyla respektována, pokud je vše skryto očím a uším za Iněnou oponou? Co kdyby někdo náhle něco vhodil na jeviště nebo do orchestřiště? Jistotu před tímto nebezpečím skýtá, jak jsme již uvedli výše, pouze železná opona.

Zůstává hádankou, proč při posledním uvedení Afričanky v našich divadelních kruzích zavládlo obrovské rozčilení. Dokonce policie, která se jinak vydává za každým excesem, byť by byl míle

vzdálen, byla přivolána proti své vůli. Musela být zbudována i její prozatímní zprostředkovatelská kancelář. Bylo to tropické slunce, které rozpálilo krev a sehrálo v Meyerbeerově Afričance tak významnou roli? Nebo okolnost, jež podivuhodným způsobem opětovně poznamenala plné divadlo, již nepamatují ani nejstarší lidé, a to, když nenadálý sopečný výbuch dosáhl svého nejvyššího stupně?

Dost na tom, že publikum je odsouzeno k velké zkoušce trpělivosti o velkolepé pause, která předchází zbudování lodi z „Cesty do Číny“. Tentokrát muselo vystát také v programu nepředvídatelný podlouhlý meziakt, nadto vynucený. Tento značil „veselou válku“, dobu, když boje ustávaly a náladu prokreslilo unisono šalmají míru.

Asi by se nemohlo stát, že by i tentokrát posluchačstvo náhle vstalo z postelí namísto dvou zcela horečnatých kapelníků. Těmto by se lépe hodila parní lázeň. Jako tehdy, když jsme v podobném případě byli obdarováni nikoliv jedním, ale hned dvěma Mefistofely.

Zdalo se, že vzrušení, které zavládlo v prvním meziaktu za kulisami, bylo později přeneseno přímo na scénu. Divoši, kteří se na scéně ve čtvrtém aktu objevili, byli náhle postiženi tancem svatého Víta. Libovali si v těch nejladnějších kozích skocích. Všeobecný zmatek dokonce rozvířil samotný divadelní mistr, když se několikrát přehmátl v dekoracích. Místo tropických krajín nastrojil na scéně několik studených severských krajín. V posledním aktu místo manilských stromů rostly obyčejné meruňky. Neméně rozčilující byli představitelé jednotlivých hlavních rolí. Z nichž pan Manheit v roli Mourzuka učinil několikrát správný pokus. Ale slečna Tanner jako Selica měla projev nejistý a chudobný. Za těchto okolností je pochopitelné, že se městský fyzik bavil s městským lékařem o množství železa na sběrných místech a pozorovacích místnostech v zemských ústavech pro eventuální přijetí uměleckých veličin.

Doufejme, že si další repríza Afričanky již potlesk zaslouží. Nynější představení snad v tichosti odezní. Tak jako každé operní představení, při němž mají členové divadla rozhodující majoritu před posluchačstvem...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	16.01.	1883	12	3	4	s.292
	kritika	recenze	opera	střední	24 řádků	80,8 cm ²

Při včerejší repríze Hugenetů jsme mohli poprvé poznat pana dirigenta Mahlera. Opera byla nastudována už dříve, když dirigent Mahler do našeho města tu a tam dojížděl. Při včerejším večeru pan dirigent neupustil od své příslovečné vytrvalosti. Toliko jsme mohli poznat, že máme co

do činění s mladistvou horlivostí jakoby schopnostmi naplněnou silou. Jistý chvat, který byl včera patrný, byl jistě jen následkem prvního a náhlého debutu. Na vysvětlenou nutno dodat, že dirigent nedisigoval žádnou partituru, nýbrž jenom klavírní výtah. Malým přehmatem byl nástup hornistů v druhém aktu. Ostatně jinak byla opera provedena dobře. Obzvláště excelovala slečna Tanner, která byla včera výtečně při hlasu. Dále slečna Miles stejně jako pan Fuchs, který musel ve druhém a třetím aktu opakovat a stal se objektem zájmu a vyznamenání ze strany publika. Neverse zpíval pan Manheit.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	19.01.	1883	15	4	4	s.294
	zpráva	jiné-smíšené	krátký	14 řádků	47,2 cm ²	

Z divadla. Pan Wetlinger již podruhé zpíval roli „Eleazara“ v Halévyho Židovce ve vídeňské dvorní opeře. Dosáhl významného úspěchu. Po velké árii ve čtvrtém aktu byl více než pětkrát vyvoláván. Můžeme být hrdí na to, že tento pěvec začínal svou uměleckou dráhu na našich prknech. – Pan ředitel Fritsche docílil skvělého peněžního úspěchu v berlínském městském Friedricha Wilhelma. Na konci měsíce září tohoto roku po ukončení své nájemní smlouvy zamýšlí stáhnout se z veřejného uměleckého života do soukromí.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	19.01.	1883	15	4	4	s.294
	komentář	kulturní politika	krátký	14 řádků	47,2 cm ²	

Divadelní otázka. Ředitel Raoul hodlá dnes předstoupit před městskou radu a požádat o vyřešení divadelního nájmu. Bude vésti zdejší divadlo pouze do konce dubna. Podnět k tomuto kroku ředitelství dal přiložený dodatek k nedávnému ukončení subvencí, o němž si myslíme, že je přinejmenším zbytečný. Naši „městští otcové“ si budou muset pospíšiti s vypsáním konkurzu a s dalším propůjčením divadla.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	19.01.	1883	15	4	4	s.294
	komentář	kulturní politika	dlouhý	86 řádků	289,6 cm ²	

Otázka divadelních dotací dodává našemu publiku ještě stále vzrušující látku pro nejrozmanitější diskuse. Ale také v písemné podobě se objevuje na toto téma mnoho článků. Jednu takovou zprávu vám přinášíme: „Váš ctěný list se již opakovaně zabýval bídnými poměry našeho divadla. Nedávno s rychlostí také informoval o projednávání otázky dotací místními radními. Se zájmem sledujeme vaše zprávy, které se vztahují k tomuto tématu. Bereme jako zadostiučinění, že podíl milostivého městského zastupitelstva na bytí zdejšího divadla není ještě zcela zaniklý. Což lze spatřiti také v tom, že nabídka pana Štoffla byla přijata. Podíl Štofflovy nabídky zproštuje pány radní starostí. Takže od nynějška musejí obstarat pouze dobré osvětlení a vytápění divadla. Kromě toho musí být jmenován pětičlenný výbor, který by navrhnul prostředky a cesty k dosažení cíle a postaral by se o budoucnost divadla. Tento výbor se podle našeho názoru nesmí spokojit pouze s tím, že divadlo je místem posluchačů, že na jevišti panují velice smutné poměry a toto by potřebovalo celkovou rekonstrukci, že stávající topná zařízení neodpovídají, dřívější plynové osvětlení je nedostačující atd. Tento výbor by se měl zabývat otázkou, jakým způsobem a jakými prostředky povzbudit chuť publika.

Prospěšné řešení této otázky spočívá nyní ale v tom, že se jednotliví členové výboru na jedné straně seznámí s výkony divadla a na druhé straně přesně poznají přání a požadavky publika. Jak to ale bude možné, když celé městské kolegium radních nesežene šest svědomitých pánů, kteří by svědomitě divadlo navštěvovali? Musíme potvrdit, že velký díl milostivého kolegia se touto záležitostí ještě nikdy nezabýval. Když vlivní a vzdělaní muži, kteří stojí na špici komunální správy, a jejichž předpokládá dočasná návštěva divadla jako literární požadavek k tomu, aby divadlo nezůstalo neznámé, vybudované na částečně srozumitelných základech, vzdálené. Kdopak by to zazlíval úřednictvu, zastupitelstvu či obchodníkům?

Výbor bude k tomu, aby se musel namáhat. Výbor spřizní ty pány, kteří budou pečovat o blaho města a nepřímo o bytí divadla. Upustí od dřívější pasivity a pro divadlo udělají něco osobně a nikoliv prostřednictvím obce. Jsme přesvědčeni o tom, že tento dobrý příklad a uplatnění osobního vlivu ve prospěch divadla bude prospěšnější než poskytnutí vysoké dotace. To dokazuje, že divadlo je styčným bodem vzdělaného světa, nepostradatelným pramenem duchovních podnětů a nepřímo uspokojuje všeobecné potřeby. Tento cíl smí být s jistotou dosažen, pokud se současně sníží dnes relativně vysoké vstupné na úroveň před ředitelováním pana Fritsche. O laskavé a přátelské přijetí těchto cílů žádají: Početní divadelní příznivci.“ V Olomouci dne 19. ledna 1883.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	01.02.	1883	26	4	4	s.297
	komentář	kulturní politika	dlouhý	57 řádků	192 cm ²	

(Z divadelního výboru). Za předsednictví pana starosty v. Engela včera odpoledne čtyři hodiny zasedal divadelní výbor. Shromážděným členům výboru byly předloženy k vyřízení některé body. Otázka: Za jakých podmínek bude divadlo dále pronajato? Byla zodpovězena následujícím způsobem: Bylo by oceněno, kdyby divadlo bylo pronajato od nynějška po dobu dalších tří měsíců. 2. Je povzbudivé, že se usiluje o spojení olomouckého divadla s letním divadlem. 3. Je doporučeno, aby se rada města Olomouce spojila se zastupitelstvem v Karlových Varech za účelem eventuální volby a výběru ředitele divadla. 4. Dále je povzbudivé, že počátek sezóny bude místo 15. září až 1. října. 1. října již bude znám nájemce olomouckého divadla a současně ředitel letního divadla, který by mohl začít s divadelní sezónou. Snížení cen nebylo ze strany výboru doporučeno. Nynější ceny musí být uchovány. K bodu 5: Nebylo doporučeno, aby bylo povoleno předplatné lóží na každý čtvrtý den, stejně tak křesel – předplatné na kratší čas. K bodu 6: Jakými prostředky a opatřeními docílit vzrůst abonentů lóží a křesel? K tomuto bodu městská rada odpověděla, že vyvine apel na všechny obyvatele města Olomouc k účasti na divadelním předplatném. Tento návrh byl jednomyslně přijat. Další požadavek, který vyplynul, byl ten, že v Olomouci bude vytvořeno konsorcium, které musí sehnat panu řediteli Klangovi obnos 9000 zlatých a s našetřeným kapitálem 6000 zlatých, který může být eventuálně brán v úvahu jako fond a umožnit divadlu provoz a potřebnou podporu. Po dvou hodinách trvání byl materiál k zasedání výboru vyčerpán a uzavřen. Experti vyjádřili podporu a díky starostovi panu v. Engelovi. – Divadelní výbor má nyní navrátit svou zprávu kolegiu, které opět předloží divadelnímu výboru některé návrhy ke zvážení. – Doufáme, že kolegium, které přejícně kyne výboru, nezůstane pozadu a návrhy důkladně vyzkouší.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	01.02.	1883	26	4	4	s.297
	glosa	krátký	19 řádků	57 řádků	62,4 cm ²	

(Také jeden divadelní ředitel.) Sotva se v místních novinách objevila zpráva o tom, že ředitel Raoul vypověděl pronájem místnímu divadlu, tak se o zřízené místo divadelního ředitele začal ucházet a sice zubní lékař ze Salzburgu, který sice nemá žádnou průpravu, ale dal záruky, že „bude hrát jenom samé dobré kusy“. Žádost salzburského zubního lékaře, který si brousí zuby na vedení zdejšího divadla, vzbuzuje v kruzích zdejších radních veselost. Zdá se, že nás zájemci o zdejší divadlo sedrou z kůže. Jednou se hlásí 31 zájemců, jindy jenom dva kompetentní a nyní se hlásí dokonce zubní lékař, který chce radikálně léčit zdejší nemocné divadelní poměry.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	01.02.	1883	26	4	4	s.297
	glosa	krátký	18 řádků	60,8 cm ²		

(K divadelní otázce.) Jak jsme se doslechli, bude již na příštím zasedání našeho městského zastupitelstva uzavřen vypsáný konkurs na opětovný pronájem našeho divadla. Při současném stavu věcí nemůže být vlastně pronájem přislíben, když divadelní šéf neplatí činži, nýbrž obdrží dotaci od města na vytápění atd. Vypsání konkurzu v příštích dnech je naléhavě nutné, neboť divadelní sezóna letos končí již 18. března. Zájemce bude v situaci, kdy bude muset prokázat svou angažovanost ve věci příští sezóny. Věc proto nestrpí odkladu.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	09.02.	1883	32	5	4	s.298
	glosa	krátký	18 řádků	60,8 cm ²		

(Koncert hudebního spolku.) Všeobecný zájem o nedělní koncert zapříčinil také velkou poptávku po volných místech. Objednávky na volná místa přicházely také z okolních měst. Nad následujícím koncertem visel otazník, neboť slečna Tanner byla nucena kvůli nemoci odřící přislíbenou účast. Šťastná volba ředitelství padla na výtečnou koloraturní pěvkyni slečnu Miles, která se brzy projevila jako vhodná zástupkyně slečny Tanner. Slečna Miles laskavě převzala svůj sopránový part a tím umožnila samotné konání koncertu. Dnes večer se v sedm hodin uskuteční zkouška sboru ve cvičebně našeho mužského pěveckého spolku.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	09.02.	1883	32	5	4	s.298
	glosa	krátký	6 řádků	18,4 cm ²		

(Z divadla.) Naše primadona slečna Tanner onemocněla zápallem hrdla. Její nemoc si vyžádá několik dní klidu, což ovlivní její uměleckou činnost. V důsledku její indispozice bude prozatím upraven repertoár našeho divadla.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	09.02.	1883	32	5	4	s.298
	avízo	pozvánka	jiné	program-smíšené	11 řádků	33,6 cm ²

(Divadelní repertoár.) Sobota 10. února „Bleskovka“ (fraška), neděle 11. února „Angot“ (opereta), pondělí 12. února „Perla“ (veselohra), úterý 13. února „Josef a jeho bratři“ (opera, benefice pana Krügera), středa 14. února „Hvězda sezóny“ od Heinricha Penna (novinka), čtvrtek 14. února „Lucretia Borgia“ (opera, benefice slečny Mayer), pátek 16. února „Dr. Klaus“ (veselohra), sobota 17. února „Pensionát“ a „Deset děvčat“ (opereta, benefice slečny Hild).

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	09.02.	1883	32	5	4	s.298
	glosa	krátký	3 řádky	9,6 cm ²		

(Divadelní ředitel Raul) dnes odpoledne odjíždí do Berlína. Odtamtud se vrací až za několik dní.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	10.02.	1883	33	4	4	s.299
	avízo	pozvánka	koncert	14 řádků	47,2 cm ²	

Včerejší sborová zkouška již ukázala, jak je mimořádně dobře studována devátá symfonie. Dnes v jednu hodinu odpoledne se uskuteční orchestrální zkouška, zítra v 11 dopoledne proběhne

generální zkouška, při níž bude zkoušena zejména poslední věta Deváté symfonie a sbor „Roční doby“. Koncert, v němž budou zpívat sólové partie obě oblíbené zpěvačky naší opery, a to slečna Mayer a slečna Miles, začne přesně o půl páté odpoledne.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	10.02.	1883	33	4	4	-----
	kritika	recenze	opera	střední	38 řádků	128,8 cm ²

(Benefiční představení.) V úterý 13. února bude uvedena melodická Mehúlova opera „Josef a jeho bratři“, a to ve prospěch našeho skvělého tenora pana Adolfa Krügera. Eduard Hanslik se o tomto díle vyjadřuje ve své známé knize „Moderní díla“ následujícím způsobem: „Méhulova opera „Josef a jeho bratři“ se stala známou krátce po svém zrodu v Paříži (1807) a v řadě německých divadel a u nás se po čase stala velice zdomácnělou a oblíbenou, více než ve své otčině. Méhulova opera se vyznačuje takovými vlastnostmi, které tímto nyní očividně umocňují sílu kontrastů. „Josef a jeho Bratři“ patří k tomu málu moderních oper, které přejímají biblické příběhy, což je především doména oratorií. Hudba této opery prozrazuje v každém čísle rozumného a oduševnělého žáka Gluckova. Výraz je všude prostý, ušlechtilý a dobrý. Méhul připomíná v některých obrazech na Mozarta. Role Josefa připomíná svou vášnivostí Mozartova Tita a Josef Tita přežívá. Mistrovská Simeonova scéna v prvním dějství stojí ve své dramatické síle a hnutí nade vším. Zpěv Josefův, Jakobsův a Benjaminův je ve výrazu velice ušlechtilý.“ Pokud ještě připomeneme, že hlavní party v této opeře jsou obsazeny dámami sl. Mayer, Miles a Zimmermann a pány Krügerem, Manheitem, Fuchsem a Rustem, pak nezbývá nežli se těšit na skutečně požitkuplný večer.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	12.02.	1883	34	6	4	s.299
	glosa	střední	23 řádků	76 cm ²		

Z divadla. Na dnešním zasedání městského zastupitelstva byla konečně vyřízena otázka pronajmutí divadla. Již dříve jsme upozorňovali na to, že je již dlouho vypsán veřejný konkurz a je nejvyšší čas toto uzavřít. Umělecký ředitel bude totiž v situaci, kdy bude muset správně rozhodnout o angažmá

umělců. Angažmá pro zimní sezónu v provinciálních divadlech bude většinou sjednáváno do Velikonoc. Mnozí lepší provinciální umělci přesto sjednají své angažmá dříve.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	15.02.	1883	37	4	4	s.297
	avízo	pozvánka	koncert	střední	25 řádků	83,2 cm ²

Naše altistka slečna Mathilda Mayer již včera podepsala smlouvu o svém angažmá. Tato smlouva ji na tři roky váže k Drážďanskému dvornímu divadlu a zaručuje vzestupnou gáži – 9000, 10 000 a 12 000 marek. Zpěvačka dnes slaví svůj čestný večer. Není to její zavinění, že si dnes nevyslechneme celé velké dílo, nýbrž pouze operní zlomky. Zajisté nebude na dnešním večeru chybět potlesk a jiné projevy přízně publika. Výtečné výkony přátel našeho divadla ještě dlouho zůstávají v našich vzpomínkách. Nyní bude naše umělkyně vzdálená na druhém břehu Labe a bude si muset vydobýt přízeň drážďanského publika. Od 1. do 15. dubna budou v Drážďanském dvorním divadle hostovat také tenorista Fuchs a náš operetní tenor pan Rust. Pokud jejich hostování bude úspěšné, bude pan Rust angažován na operetní lyrické partie. Od velikonočních dní nás odděluje pouze pět týdnů a několik dnů.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	23.02.	1883	44	4	4	s.300
	avízo	pozvánka	koncert	krátký	10 řádků	32 cm ²

Koncert. V neděli odpoledne ve tři hodiny se uskuteční zkouška mužského pěveckého spolku. Zkoušku bude vésti pan dirigent Labler. Na programu je zkouška smíšeného sboru od Schumanna „Putování růže“. Přejeme si, aby se všichni zúčastnili precizně tak, aby zkouška proběhla bez překážek. Koncert se, jak známo, uskuteční 5. nadcházejícího měsíce.

Naše hudební kruhy jsou vysoce potěšeny. Konečně bude k slyšení opět dobrá komorní hudba. Jak jsme vás již informovali, dnes večer vystoupí Vídeňský kvartet, s nímž se představí skvělý pan Hellmesberger junior. Již včera jsme upozorňovali na to, že komorní hudba je u nás pěstována pouze málo. Naše spolky ji zařazují do programu zřídka. Asi se nemýlíme, když řekneme, že se u nás od florentinského koncertu nekonal žádný další komorní koncert. Vídeňští umělci

budou hrát Beethovenův kvartet F Dur, Volkmannův kvartet e moll, Haydnovy variace na lidové téma a Mozartův kvartet d moll. Třetí díl programu je známý a patří také ke skvostným číslům Florentánů. Takže dnes večer bude také příležitost k zajímavým srovnáním. Doufejme, že nebude chybět ani početné publikum.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	24.02.	1883	45	2	4	s.301
	kritika	recenze	koncert	střední	65 řádků	208 cm ²

(Koncert mužského pěveckého spolku). Náš pěvecký spolek zahrnul včera na koncertě zúčastněné publikum svým výtečným nadáním. Kromě četných malých sborů přednesl také nádhernou Brahmovu rapsódii a něžnou a půvabnou Schumannovu kompozici „Putování růže“. Brahmsova rapsodie pro alt, mužský sbor a orchestr – je komposicí plné barvy a nálady. Orchestr začíná tajemně a pochmurně. Mezitím zaznívá srdce stísňující žalující volání lidí: „Kdo hojí bolesti!“ a z hluboké duše zaznívají vzdechy po útěše srdce. Provedení orchestru bychom si však přáli tišší. Jinak byly orchestr, sbor a sólo výtečné. Tato chvála je tím cennější, že rapsodie vyžaduje od všech spoluúčinkujících mimořádný výkon a obzvláštní nasazení pěvců v těžkých partiích. Slečna Mayer zpívala své altové sólo s dokonalým účinkem a sklidila bohatý potlesk. V Schumannově skladbě bylo znát, že pan kapelník Labler není jenom zkušeným dirigentem, který výtečně rozumí a ovládá sbor a orchestr. Ukázalo se také, že jeho působení má oživující a tvůrčí vliv na naše hudební poměry. Včera jsme měli možnost poznat vedle výtečných pěvkyní našeho divadla slečen Mayer a Miles, zmíněných pánů Heina a Bachracha, také mladé síly jako dámy Nowak a Kore a pana Zwirnera, jejichž muzikální dovednost vzbudila pochvalu. Provedení bylo ve všech dílech dokonalé a pokud i přesto potlesk nebyl tolik průrazný, tkvělo to – řekněme to bez bázně, v díle samotném. V díle nebyl vytvořen stálý celkový výraz. Poněvadž v tom leží základ tónového mistrovství pohádek. Moc nás nerozehřál osud růže, která se změní v dívku a zakusí pozemské štěstí, a potom co „prožila a promilovala“, opustí svého chotě a dítě. K tomu následuje rychle řada barevných obrazů ze života dívky – růže. Schumannova hudba, arci, propůjčuje pohádce půvab a kouzlo a probudila ve více než v jednom čísle naše nadšení. Zazněl sbor elfů, hlasově bohatá, pečlivě koncipovaná hřbitovní scéna, přednesená trudnomyslným zvukem dechových nástrojů, sbor „Putovala jsi do lesa“ doprovázený lesními rohy a svatební sbor za doprovodu trumpet. Druhý díl obsahoval opravdové hudební perly, které naše publikum odměnilo bouřivým potleskem.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	03.04.	1883	neuvedeno	4	4	-----
	avízo	pozvánka	koncert	krátký	13 řádků	40,8 cm ²

(Dobročinný koncert). Při dobročinném koncertu ve prospěch fondu vojenské kapely, který se bude konat 8. dubna v městské Redutě, bude spoluúčinkovat hudba 54. pluku hraběte Thun Hohensteina. Program je následující: „Caprice Brillante“ pro fortepiano a orchestr od Mendelssohna. Následuje velká ouvertura Leonora od Beethovena, předehra k „Parsifalovi“ a efektní korunovační pochod od Kretschmera.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	07.04.	1883	neuvedeno	1	4	s.296
	komentář	dlouhý	kul.politika	99 řádků	200 cm ²	

(Olomoucké povídání). Mrtvá sezóna. – Někoho mrazí. – Aktuální příspěvek profesora Amberga. – Tajemství kulis. – Srdečně z dámské garderoby divadla. – Atentátník je hledaný. – Přiměřená odměna.)

Mrtvá sezóna se letos pokusila o menší odročení, neboť náš svatostánek múz nabídl jakési „fyzikální experimenty“, anobř optická uvedení dvou oper: Byl vybrán „Stradella“. Mrtvá sezóna měla začít teprve po 15. dubnu, potom se ale její neomezená nadvláda nekonala. Prozatím ještě mrzneme, a to tak strašně, že se pan profesor Amberg, který příští neděli uvede přednášku „o teple“, což je neobyčejně aktuální téma, byl donucen na svých plakátech oznámit: „Divadlo je vytápěno“. To je reklama, která je samotná vhodná k tomu, aby přilákala do divadla početné publikum.

„Divadlo je vytápěno!“ Jak často se nenecháváme k počátku této sezóny zlákat tímto teplým příslibem na divadelních lístcích? A jak často jsme byli v našich očekáváních hořce zklamáni? Když se zúčastníme nějaké zmrzlé novinky, nosíme do divadla pěkné modré nosy a půvabné omrzliny a jsme zmrzlí až na srdci.

Někteří umělci, některé umělkyně přišli tak znenadání k aplausu, který neočekávali ani ve svých snech, a který pak samozřejmě berou jako důležitý zdroj svých příjmů. „Byla jsem včera pětkrát

vyvolána“, poznamenala naše divadelní madam své kolegyni. „Nyní ano,“ odvětila oslovená zlomyslně, „včera bylo v divadle tak chladno, že publikum muselo aplaudovat, aby neumrzlo.“

A jsou zlomyslné, dámy z divadla! V dámské garderobě našeho divadla se dnes nachází kolekce nástěnných maleb, které jsou umístěny nad rozličnými místy k sezení a v zářících barvách zvěstují, kdo byla dáma, která tam každého večera malovala svůj obličej růžově červený nebo hrůzostrašně bledý. Tak jsme mohli například spatřit srdce se sýčkem, potom ještě další srdce, kterému chtěla naslouchat „žravá panna“, nedaleko tajuplný epitaf „Nechci sice básnit, ale nesnáším poklesky“, francouzská noticka týkající se malého tenoru a jeho komického altu atd. Navzdory námaze, kterou jsme si dali, jsme nechtěli přinést pouze barvitý popis, ale chtěli jsme najít správný výklad a přesvědčit o něm platící milovníky umění.

Zdali je něco podobného také v pánské garderobě, o tom náš zpravodaj neinformuje. Jenom toliko je nám známo, že na místě, kde obden sedává náš umělec vysoce zběhlý v německé literatuře, se skví Lessingův obrázek. Ten se na tomto místě objevil krátce po uvedení díla „Láska z Barnhelmu“. Toto dílo mělo zřejmě na posluchače tak velký účinek, jako červený šátek na býka v aréně. Náš jinak dobře informovaný zpravodaj nám tentokrát nebyl schopen podat zprávu o tom, čím je místo s obrázkem tvůrce hamburské dramaturgie...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Olmützer Zeitung	25.04.	1883	716	1	9	s.302
	kritika	recenze	koncert	dlouhý	204 řádků	637 cm ²

Podčárník. Koncert Žerotína. „Spolek Žerotín mohl být na své včerejší vystoupení právem hrdý.“ S těmito slovy, která včera uveřejnil jeden zdejší list můžeme plně souhlasit. V tom vězí stěžejní bod celé kritiky. Komu čest, tomu čest! Úspěch byl v každém ohledu velice skvělý. Pokud bychom chtěli v našem listě opakovat uznávané snahy toho šlechtěného spolku, potom bychom nemohli referovat jinak než vyjádřením obdivu. Spolek, který přichází teprve se svým 13. vystoupením, nabízí, jak jinak, vždy něco mimořádného. Zdůrazňujeme slovo mimořádnost a pohled do programu, výběr jednotlivých čísel, neznámých komponistů či výkon dirigenta, což nás utvrdí o správnosti našeho úsudku. Zrovna pro spolek to nebyla žádná lehká práce, aby mohl se ctí opustit koncertní síň.

Pojďme však k samotnému programu. Ten byl správně řečeno postačující, přece jenom jednotlivé kousky svým vnitřním obsahem důvěrně zapůsobily také na naše německé publikum.

Pokud mi budou dostačovat síly, pokusil bych se o malou analýzu. Na ní bych rád procvičil způsob kritiky. Styl a způsob kritiky mi připadá právě tak obtížný. Arci, je to snadné vyrábět kritiky jako na běžícím páse, jak to dělá jeden věhlasný kritik zdejšího žurnálu, který je známý svými recenzemi. Totiž: uvedení tohoto čísla bylo dobré, avšak... pan nebo slečna X zpívali, hráli dobře, avšak... Demoralizující je ta kritika, kterou pěstuje jiný list vycházející v českém jazyce a která je pravděpodobně postavena na osobní nenávisti nebo něčem podobném. To se nás však týká málo, avšak člověk se může pokusit o kritice této kritiky „P“ přesvědčit publikum.

Jako první číslo programu byla Ouvertura „Můj domov“ (Kaj. Tyl) od věhlasného skladatele Antonína Dvořáka. O vnitřním obsahu tohoto díla lze soudit, cituji známého kritika Eduarda Hanslika, který v „Neuen Freien Presse“ z 26. listopadu 1882 píše následující: „Koncertní dirigenti jsou upozorňováni na Dvořákovu právě vydanou ouverturu „Můj domov“ Op. 62, což je svěží, půvabné a efektní orchestrální dílo. Využívá témat dvou českých lidových písní. Text první, téměř rozpustile veselý, neznámý („Já nechci žádného“), druhá, sentimentálnější, je všeobecně známá pod názvem: „Kde domov můj?“ (Wo ist mein Heim?). Člověk zrovna nepotřebuje nikterak znát text a význam obou melodií (ty nejsou v partituře také známé), nepotřebuje ani slovansky rozumět, ani slovansky cítit, aby našel v tomto hudebním díle zalíbení atd.“, tolik Hanslick. Uvedení této ouvertury bylo zcela zdařilé. Pokud uvážíme, že to nebylo nad síly vojenské kapely, jejíž nástroje nejsou o nic méně umělecké, pak se musí panu kapelníkovi Hickelovi gratulovat.

Druhé číslo tvořil mužský pěvecký sbor od P. Křížkovského: „Dar za lásku“. Toto dílo nás ještě více zasvěcuje umělecké skladatelově múze. Téměř pokaždé je součástí programu tohoto spolku skladba tohoto skladatele. Tento sbor přesto překročil naše očekávání. Je tvořen třemi větami, které vycházejí ze tří základních motivů, z nichž poslední nabízí tematickou práci, která činí skladateli čest. Zpěvákům činil sbor velké potíže, ale zakrátko překvapil korektním provedením vděčného tónového materiálu. Skvělému celkovému úspěchu neuškodilo ani o něco ukvapenější tempo poslední věty a celkem nepatrná chyba tenorového hlasu. Sbory tohoto originálního skladatele jsou s oblibou zpívány i poslouchány.

V třetím čísle jsme poznali tenoristy, které jsme v Olomouci již dlouho neslyšeli. Dobře znějící hlasy, jistota v intonaci, korektní přednes, vyrovnaný rejstřík a nejčistší vokalizace, zvláště ve vyšších polohách – to jsou přednosti těchto tenoristů, kteří jsou ozdobou pražského pěveckého spolku „Hlahol“. Ne tak šťastné jako hlasy byla volba provedených písní. Ze dvou písní se nám líbila ta druhá. Tato podlehla nabubřelému klavírnímu doprovodu, který byl na úkor srozumitelnosti a výrazu. Sympatická byla píseň „Ptáče“ od Kowařowice, která se pěvcům povedla v tom nejlepším smyslu slova. Takže byli publikem donuceni píseň ještě opakovat.

Dámský sbor přednesl ve čtvrtém čísle dva tříhlasé zpěvy s orchestrálním doprovodem od mladičkého, jak se zdá talentovaného, skladatele J. Kličky. Sbor se zhostil svého úkolu výborně, jmenovitě nepochybil v účinku pianissima, kdežto forte se projevilo jako dostatečně silné. První sbor: „Dobrou noc“ je podle našeho názoru obsažný a má svůj elegický zvuk. Druhý sbor: „Měsíček“ se pohybuje ve stylu lidové písně a oslovuje lépe široké publikum, ačkoliv báseň není zcela v souladu s melodií. Instrumentace je opravdu obratná a bohatá, no, možná až příliš bohatá. Téměř nás to vede k domněnce, že klavírní doprovod je slabinou tohoto klavírního díla. Dámský sbor sklídil živoucí, zasloužený potlesk.

Zlatý hřeb koncertu tvořilo poslední číslo: „Švanda dudák od Karla Bendla. Lidová báseň o známém dudákovi Švandovi tvoří látka, kterou výborně zpracoval básník Vrchlický a známý skladatel Bendl ji zkomponoval. To dílo, jak jsme již zveřejnili, je novým počátkem. Bylo napsáno v roce 1880 skladatelem, který meškal jako dirigent v Nizze u mecenáše barona Derviese. Až dosud se podařilo uvést toto dílo pouze v Praze. Bližší osvětlení obsahu a kompozice nás zavede dále. Všeobecně vzato Bendl ve svém díle zvolil správný zvuk a celé jednání charakterizoval výborným způsobem prostřednictvím hudby a zpěvu. Člověk náležitě neví, které ze čtyř kapitol, z nichž je dílo vytvořeno, má dát přednost. Pokud v první kapitole přerůstá lákavá melodie sboru ve zlobná slova a mezitím okamžitě rozpálí publikum Švandovy vyhýbavé odpovědi, je ve druhé kapitole Švandova árie tak líbezná a melodicky bohatá, že ještě více zvyšuje napětí publika. Třetí kapitolu tvoří vrcholný dějový a hudební bod. Díky skladatelově genialitě je hudba opravdivá a dudy mají v závěrečném reji ďábla v každém ohledu skutečně úderný účinek. V poslední kapitole se prostřednictvím hudby setkáváme s nádherným vylíčením jitra. Náladu vycházejícího slunce dokreslují fujary pasáčků a zpěv ptáků. Krátce, jedná se mistrovské dílo a rádi bychom vyjádřili skladateli díky za toto velké hudební dílo, které je tak bohaté na melodie a výtečné v efektní instrumentaci. Jediné, co bychom mohli vytknout, je příliš dlouhá a tím únavná předehra k druhé kapitole.

Tolik k uvedení. Člověk může poznat Bendla jako velkého hudebního skladatele, ale člověk jej může také poznat jako zdatného dirigenta. Veřejně se může přiznat, že Olomouc snad ještě nikdy, snad ještě hodně dlouho, takového dirigenta neuvidí. Referent, který se úmyslně zúčastnil zkoušky, stejně jako každý nestranný odborník, musí skladateli přiznat tuto zaslouženou pochvalu. Není proto divu, když tak zdařilé uvedení Švandy pod výborným vedením zapříčinilo všeobecný entuziasmus. Na úspěchu participovali vedle skladatele-dirigenta umělci z Prahy, pan Krtička, který interpretoval part dudáka svým melodickým hlasem nádherným způsobem. Paní Pospíšilová, členka spolku, zpívala part Mařenky a zhostila se své úlohy ke všeobecné spokojenosti.

Pokud někdo pochybuje, že hlas této dámy nebyl v prvním výstupu dokonalý, pak není divu, neboť to bylo následkem neúměrného horka v sále. Při pilném studiu docílí jistě tato dáma významného úspěchu. Episodní partie cizinců byly svěřeny do rukou vážených pěvců a členům spolku pánům. Pan Bouchal si svou úlohu zručně vyřešil, ačkoliv pro něj byl part asi dost nízko. Zpěvák by měl vyškolit svůj hlas také pro nižší polohy. Oba sbory, mužský a ženský a kapela vykonali v tomto obtížném a namáhavém díle to nejlepší. Člověk mohl vnímat pozornost a nadšení, s nímž všechno spolupůsobilo a musí ocenit, jak jsou oba sbory jsou dobře školeny, což je právem připisováno panu Viktoru Nawrátilovi, který dirigoval ostatní kusy. Je nutno zdůraznit, že publikum pozdravilo oba hosty a jmenovitě oslavovaného skladatele živoucím potleskem a dámy-členky hudebního spolku uctily hudebního skladatele mistra Bendla nádherným vavřínovým věncem. Publikum se rozloučilo s oběma umělci bouřlivým potleskem.

Konečně je potřeba zmínit, že v textové knížce byla k textům jednotlivých sborů připojena také krátká biografie a vysvětlena hudební část Švandy dudáka, což vzbudilo všeobecný zájem a přispělo k porozumění hudbě. Gratulujeme spolku k úspěchu, na který může být právem hrdý. Divadlo bylo naplněno publikem ve všech prostorách a na množství vyčkávajícího publika se místa nedostala.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	20.07.	1883	164	4	4	s.300
	avízo	pozvánka	koncert	střední	24 řádků	41,6 cm ²

(Hudba v parku). Dnešní hudba v parku, kterou pořádá 54. pěší pluk nabídne následující program:
 1. Blücher – pochod od Müllera
 2. Ouvertura k opeře „Wilhelm Tell“ od Rossiniho
 3. Netopýr od Strausse
 4. Fantazie z opery Aida od Verdiho
 5. Šťastný je, kdo zapomene, co už se nikdy více nezmění – polka-mazurka od Strausse
 6. Introdukce k opeře Carmen od Bizeta
 7. Reminiscence z baletu Flick a Flock od Hertla
 8. Pochod k operetě Cesta do Afriky.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	25.07.	1883	168	4	4	s.300
	zpráva	jiné	krátký	9 řádků	28 cm ²	

Varhaník od Svatého Mořice, pan Petyrek, především navštívil farní kostel v Novém Městě. Byly zde nainstalovány nové varhany bratří Braunerů. Pan Petyrek vysvětluje, že toto dílo je dokonale zdařilé a odpovídá všem požadavkům, které jsou na tento nástroj kladeny. Jak jsme zmínili již dříve, bude pro příští sezónu angažován pan ředitel Schönerstädt. Divadlo v těchto dnech přinese Shakespearovu Zimní pohádku a první operu, což bude Wagnerův Lohengrin.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	27.07.	1883	172	4	4	-----
	zpráva	jiné	krátký			

(Hudební.) Ředitel brněnského divadla pan Brzezowsky prodlí nedlouho v Olomouci za účelem získání hudebníků pro Brněnský divadelní orchestr. V této záležitosti jsou zaangažováni již dva hornisté kvarteta. Pokud se tato zpráva potvrdí, pak si bude muset pan kapelní Anmuth hledat náhradu. Závěrem si musíme položit otázku: Máme na dovedné hudebníky takový vliv, že dvě osvědčené síly se beze všeho dají odtáhnout?

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	03.08.	1883	176	3	4	s.303
	zpráva	jiné	krátký	19 řádků	64 cm ²	

(Z divadla) Pan Hauck, operetní tenor, je tohoto času angažován v divadle v Brémách a líbí se mu tam... Naše někdejší koloraturní pěvkyně sl. Miles působí v královském divadle v Berlíně, kde sklídila úspěch v roli Marcelliny v Beethovenově Fideliovi.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	03.08.	1883	176	3	4	s.303
	zpráva	jiné	krátký	10 řádků	32 cm ²	

(Angažmá pro olomoucké jeviště.) Slečna Irena Baumgärtnerová byla angažována pro naše jeviště jako lokální pěvkyně, jako milovnice byla přijata slečna Senat. Pro další sezónu bude angažována sl. BommWallhof, která dříve působila pod ředitelem Bertalanem. Nyní však musí

přejít ke komickým altům a jako hrdinka bude vystupovat sl. Woller, mladičká talentovaná Vídeňka.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	11.08.	1883	183	4	4	s.304
	zpráva	koncert	krátký	20 řádků	64 cm ²	

(Hudba v parku.) Včera odpoledne se uskutečnil v městském parku koncert vojenské kapely 57. pěšího pluku, a to pod taktovkou pana Ambrože. Když nebylo všeobecně známo, že koncert začíná již v 5 hodin, nacházeli se hudebníci za koncertního zpěvu zcela opuštění. Teprve půl hodiny po páté ožila cesta městského parku elegantním publikem, které výtečné výkony kapely a vybraný program ocenilo velkou pochvalou. Na závěr koncertu byl proveden Borosiniho pochod. Naše vojenská kapela má ve svém repertoáru následující pochody: Veselý pochod, Pancéřový pochod (Divizní pochod)...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	11.08.	1883	183	4	4	-----

Podčárník. Olomoucké klábosení. Z divadla. Letní přelud je u konce, zimní pohádka začíná, jinými slovy řečeno – mrtvá sezóna je pryč. Dnes se opět otevrou brány našeho chrámu múz, který byl v průběhu léta restaurován tak, aby získal o něco přátelštější vzhled. Zvláště pódium bude téměř nové, a tu kromě toho bude mít nového ředitele, nového divadelního sekretáře, nové divadelní herce a zpěváky a dokonce bude nová Laubesova veselohra: „Místodržitel z Bengálska“. Takže si publikum nemůže stěžovat na nedostatek novinek. Pokud se nemýlíme, budou angažováni noví divadelní hosté, aby vyplnili některé stávající mezery...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	18.09.	1883	213	6	4	s.304
	kritika	recenze	opera	dlouhý	140 řádků	442,4 cm ²

Divadlo. Lohengrin. Romantická opera o třech jednáních od Rich. Wagnera. Po tříleté pauze bylo včera na našich prknech opět uvedeno dílo bayreutského mistra. O zájmu publika svědčilo plné divadlo a bouřlivý potlesk, který se rozezvučel navzdory velkým nedostatkům včerejšího představení. Tyto nedostatky byly bohužel takové, že to dobré v díle dalece převážily. Můžeme bez krutosti soudit, že se dílo vyznačuje nepodařenou odvahou. Odvaha měla být využita k tomu, aby se ředitel a kapelník po hlasitém potlesku, který byl ve druhém aktu věnován sólistům, objevili před publikem. Méně shovívavé publikum než bylo to včerejší by ředitele, který by se objevil na pódiu, pozdravilo jinak než pochvalně. Celkově si uvedení Lohengrina nezasloužilo žádný potlesk. Uvedení podleho absolutním nedostatkům mužského sboru. Nedají se slovy vyjádřit pusté výkřiky, disonantní výkony pěti nebo šesti pánů, kteří sbor reprezentovali. S takovým sborem se dá sotva zvládnout Trubadúr natož Lohengrin, opera, v níž je sboru přidělena stěžejní úloha. Je pochopitelné, že za takových okolností nevynikla Wagnerova skvostná specialita - vylíčení situace prostřednictvím nejjemnější tónomalby. Je pochopitelné, že orchestr, který se brilantně držel až do jednoho intimního místa, jenom s námahou proměňoval svou intenzitu zvuku v pustý hluk a odkryl nelibozvučný nepořádek sboru. Zdá se nám nepochopitelné, proč ředitelství trvalo na nedokonalém předvedení Wagnerovy opery, a tím vzbudilo zlé předsudky. I s nejlepším sborem by byla velká odvaha předvádět Lohengrina s novými a ještě nesladěnými silami. Včera to ale byla více nežli odvaha. Byla to chyba a my si přejeme, aby se ředitelství podařilo tuto chybu správně odstranit. Opera by jinak mohla utrpět nevléčitelná poškození. Sólisté místo aby se podporovali, vzájemně si se sborem překáželi. I za těchto okolností si zasloužili pochvalu publika. Jejich výkony musíme posuzovat podle mírnějšího měřítka než jindy. Slyšeli jsme mezi nimi svěží vydatné hlasy a tento zdařilý detail nás potěšil. Takový nabídla zpěvačka Elsy a Ortrudy a představitel Telramunda. Sl. Plankensteiner-Wilt, zpívala Elsu s výrazem a ukázala, že je dobrou wagneriánskou zpěvačkou, která neopomíná svou dramatickou úlohu. Její hra byla zvlášť patrná ve scénách s Ortrudou. V nevěstinych komnatách předvedla stylový zpěv a přijatelnou dramatickou studii. Projev byl čistý a plastický. Zasněná extáze v prvním dějství byla vyjádřena zrovna tak pěkně jako tón blažené víry a něžné lásky. Hlasové prostředky zpěvačky, které zněly těžce a napjatě pouze ve výškách, dosáhly dobrého dramatického výrazu. Jsou vyrovnané a mají vyvážený zvuk. Ortruda, sl. Franconi, dosáhla rovněž zdařilého výkonu. Zpěvačka přednesla každou větu čistě a s ostrou, charakteristickou jistotou ve výraze. Přičemž první part připravil jejímu sympatickému mezzosopráně lehce vyšší místa, v nichž byla patrná námaha jejího hlasu. Tak tomu bylo například u volání pohanských bohů. Tón z jejího hrdla pramenil svobodně a lehce. Projev byl na démonickou ženu o něco svázaný. Musí být velký a přiměřený každým bouřlivým vášním. Ale nad to

se se zpěvačkou počítalo na scéně málo. Vedle obou dam dosáhl úspěchu také pan Gottinger. Jeho Telramund projevil pevné umělecké kontury a jeho sympatický hebký hlas, který vytrval i v závěru v náročných partiích, ztvárnil roli velice vhodně. Můžeme ho přičítat k oporám naší opery. Tito tři vyjmenovaní účinkující byli odměněni zejména ve třetím aktu bouřlivým potleskem a opětovným vyvoláváním. Pan Reisinger byl v úloze Lohengrina k nepoznání. Jeho trhaný zpěv a nedostatky v zaoblení tónů poškodily celkový výraz jeho zpěvu. Zpěvák přesto disponuje krásným, silným hlasovým fondem, který mu při jisté jevištní obratnosti zaručí úspěch. Nejlépe zpíval part vyprávění o grálu, který přednesl s citlivou vřelostí a tónovým rozmachem. Krále Heinricha zpíval pan Haškovec. Ten se zpočátku ostýchal. Teprve v dalších aktech se odhodlal k silnějšímu výrazu. Zdá se, že hlas tohoto pěvce nemá žádný velký rozsah a nádherná silná místa králova nářku byla včera bez lesku. Vnější králova prezentace byla dobrá. Možná by se panu Haškovcovi vedlo lépe v jiné roli, v níž by ukázal svou lepší stránku. Pan Winter nám připomněl, jak dobře jsme tyto party slýchávali od jiných pěvců. Od něj jsme neslyšeli žádný prsní tón. Pan kapelník Fischer projevil jako dirigent mnoho jistoty a obezřetnosti. Ve výpravě byly patrné také nedostatky. Také zde tvořil mužský sbor kulisu představení. Zdálo se, že před námi stojí nikoliv šlechtic z Brabantu, ale přátelé z českých lesů. Ředitelství chyby vyostřilo.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	26.09.	1883	220	6	4	s.301
	kritika	recenze	opera	dlouhý	69 řádků	204 cm ²

Divadlo. Undine. Romantická opera o 4 dějstvích od Lortzinga. Naše divadelní vedení jistě naplňují pouze laciné snahy, což se vyznačuje tím, že se drží vyjetých kolejí a neopustí obvyklý provinciální operní repertoár. Díky těmto snahám byla v našem divadle včera uvedena Lortzingova Undine. Tato romantická opera oblíbeného mistra nikde nezapírá jeho umělecké síly. Všude dává najevo svůj srdečný humor a lehký tok melodií, jasná veselost připomíná jeho nejlepší tvorbu. Romantické kouzlo Undine tkví rovněž v charakteristickém hudebním výrazu. Naproti tomu se ukazují skladatelovy potíže ve vylíčení vášní. Posluchač, který jinak považuje Lortzingův styl za lehký a libozvučný, zůstává tentokrát chladný. Provedení opery bylo dosti dobré a ukazuje se zvláštní dirigentova dovednost. Pan Fischer dokázal, že slabá místa sboru nebyla nikde rušivá. Ženský sbor zpíval dokonce místy až udatně. Titulní part byl svěřen sl. Deutschmann, zpěvačce se silnějším, přesto ne vždy ocelově znějícím hlasem. Tato zpěvačka propojila svou dobrou školu

s porozuměním pro hru, a byla proto vyznamenána publikem. Pan Gottinger nebyl v dobrém rozpoložení. Lyrická partie ve 2. aktu mu zabránila v tom, aby svému hlasu propůjčil dokonalý lesk. Přesto si získal bouřlivý potlesk. Lépe mu vyšel závěr, když zpíval navrátivší se Undine. Zde zněl hlas opět hebce a pěkně. Mimořádně nepěkné partie Bertaldy a Huga se dostaly do rukou sl. Heidelberger a pana Reisingera. Oba se své úlohy zhostili dokonale. Pánové Dunzeti a Winter zaštilili humorné partie opery. Pan Dunzeti se představil jako výtečný zpěvák a obratný herec. Jenom v prvním aktu se projevila jeho bojácnost ve výrazu tváře, kterou rozptýlil zájem publika. Po své písni v posledním aktu si zasloužil bouřlivý potlesk. Ještě bychom zmínili pana Haškovce, který včera zpíval také výtečně. Orchester byl rovněž obratný, sbor také. Z nových dekorací stojí za zmínku zámek na moři a mračna. Divadlo bylo velice dobře navštíveno.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	2.10.	1883	225	1-2	4	s.305
	kritika	recenze	profil osobnosti	dlouhý	182 řádků	600 cm ²

Podčárník. Marie Wilt. Není těžko ji poznat, pokud stojí přede mnou, na dosah ruky, v celé své jarosti. Marie Wilt, velká umělkyně. Rozeznám ji od jiných, znám ji tak, jak se znají dobří přátelé. Celkem však její umělecká povaha zůstává nevypočitatelná. Stojíc blízko, musí ji člověk milovat pro ni samu. Nepatří ke zjevům, které budí bezděčné sympatie. Sudičky jí však vložily do kolébky nejen záviděníhodný dar krásy, ba přesilně vytvořila příroda její figuru. Z realistických linií její tváře hovoří pevná vůle a úsilí. Energicky se klene tmavé obočí nad osobitými, třpytivými, melancholicky hledícíma očima a doušek hořkosti a opovržení hraje často na náruživých ústech, která vyprávějí o tajemných bojích stejně jako oči o nepočítaných slzách. Kdo Marii Wilt uvidí a uslyší ji zpívat, snadno vycítí její uměleckou velikost. Za svou slávu platí velkou daň – je to osamění, kalné zkušenosti. Ne každý by se k ní chtěl příliš duševně přiblížit. Z jejích rtů plynou slova o nahodilém, prudkém úniku z životní nenávisti a jindy zas nás její rty zalijí slastně znějícím pozhánáním tónů. V jedné bytosti se spojují tyto neobyčejné protiklady. Jednou je harmonicky veselá, živá až k rozpustilosti, jindy smrtelně smutná až k uzoufání, jindy neoblomně energická a důsledná, jindy slabá a poddajná jako dítě, dnes hospodárná jako skrbník, zítra plným rukama rozdávající, nyní egoistická, potom sebeobětující, jednou tvrdošíjně pragmatická, podruhé poddajně citlivá – takové kouzelné protiklady utvořily její povahu, život a srdce uvnitř ní. Pokaždé je ale jiná než ta, kterou ve skutečnosti je. Málo se přiučila z umění společenské lži a řevnivosti, bez příkras ukazuje

své sklony a odchylky. V životě stejně jako ve svém umění nosí srdce vždy na dlani. Alespoň není odhodlána sebe samu okrášlit, své slabosti a chyby postavit do příznivého světla. Kdo by ji chtěl poznat z jejích vlastních slov, ten by si utvořil velice slabou představu. Zdání se vyhýbá a nikdy se nenaučila bát se. Upřímně a nepokrytě dává najevo, jak je vášnivá, oznamuje své pocity, zastírá však to, kde čerpá světový názor. Arci, ptá se na moudrost světa, na nejskvělejší mínění, na přání, ideály, šance - není ona sama sobě vlastním světem? Není tak jednoduché a prosté posoudit umělkyni, která se ukázala tak upřímně, tak nestrojeně a nepředstavitelně, že povrchní pohled jenom sotva zachytí její podstatu. Abychom ji zcela prozkoumali, k tomu je potřeba dokonale vědět o naplnění dobrosrdečnosti, vděčné věrnosti, nezištné laskavosti a umělecké svědomitosti, které zdobí tuto geniální ženu. K jejímu neštěstí patří i to, že se často pozoruje ve špatném světle. Svá umělecká vystoupení nepovažuje za hodné cti a uznání. Jeden lipský kritik, který to bezpochyby se svým povoláním myslí poctivě, mi jednou řekl, že nemohl věřit v opravdovost jejích pocitů při představení Wagnerových postav, obzvláště Brunnhildy – a přesto vložila celou svou duši do partu, který jí ležel na srdci jako žádný jiný. „Vinu na tom nesla má nešťastná tvář,“ řekla mi příležitostně. Tu jsem pomyslel na pro mě nepochopitelné vyjádření: „ Kdybych byla bývala pěkná – jistě by všichni uvěřili opravdovosti mých pocitů a mého nadšení!“ Jaké – byť dobře míněné – nespravedlnosti se tento kritik dopustil. Přesto se směl zeptat hudebních referentů přihlížejících v císařské dvorní opeře: „Která německá jeviště mají takovou pěvkyni, která vídeňská umělkyně dosáhla na samotný vrchol?“

Ještě dnes nemůže odpověď na tuto otázku znít jinak než záporně. Kde skončí její rivalky, které by s ní chtěly porovnávat lesk a velikost hlasu, dramatický zpěv, dechovou výdrž sílu a něžnost či soutěživého ducha? Přesto však nevládne názorová shoda na to, zdali je její tónový materiál, krása a rozsah hlasu fenomenální pouze na německých či na všech evropských jevištích, ba dokonce na celém současném zpívajícím světě, kde nenalézají srovnání? Tento hlas, jehož nezmenšená mladistvost se vysmívá všem pravidlům přírody, není věru žádným kouzlem. Tím je životní dráha Marie Wilt. Tím nejkouzelnějším zjevením zůstávají zvláště její pozdější vystoupení.

Marie Liebenthaler přišla na svět 30. ledna 1833 ve Vídni jako chudé dítě. Rodiče jí zemřeli v prvních letech jejího života. Při zuřivé epidemii našel lékař Pratobavera na smrtelné posteli matky malé dítě. Opuštěného sirotka vzal ke své sestře, paní Tremier, která se společně se svým chotěm dítěte ujala a věnovala mu veškerou péči. Pěstounka pocházela ze zvláště vážené rodiny. Její otec byl svého času jedním z nejvěhlasnějších právníků, její bratr se věnoval jako ministr spravedlnosti službě státu. Její choť Tremier neměl žádné vlastní povolání. Žil v soukromí se svou paní a schovankou a svůj čas dělil mezi město a venkov. Jako dítě lidu, hudební vesele zpěvácké

Vídňě, zdědila také Marie svůj živoucí hudební smysl. Nejprve její lásku k tónům probudily Schubertovy písně, které v raném dětství slychávala od své matky. Začala si zpívat sama pro sebe něžným, kouzelným hlasem, neznajíc jeho krásu. Nikdo nevěděl, kdo jí naučil malým písničkám, které dojímaly posluchače až k pláči. Pro její malé hrdlo byly odjakživa trylkové, cvrlikavé a ty nejobtížnější koloratury hračkou.

Na klavírní hru se vrhla s vášní a brzy udělala velké pokroky. Takže je dnes výtečnou klavíristkou. Jejím životním smyslem a posláním se však stal zpěv, a to navzdory tomu, že ještě v šestnácti letech byl její hlas příliš slabý. Její sny a toužení se upínaly k tomu stát se velkou pěvkyní. Chtěla jenom zpívat a zpívat. Zřekla se plesů a jiných zábav, ideálů mladých dívek jejího věku. Matku snažně prosila o jediné – o hodiny zpěvu u známého pěveckého mistra. Dva měsíce Marie navštěvovala učitelku zpěvu, a když matka jejím prosbám ustoupila, vyzkoušel ji profesor Kunta, který patřil k uznávaným vídeňským kapacitám. Závěr byl pro Marii zdrcující: Slova: „Co chcete zpívat, mé dítě, vždyť vy nemáte žádný hlas!“ podlomila všechny její naděje. Co na tom, že jí matka pro útěchu zaangažovala u houslového virtuosa Ferdinanda Lauba, aby při hře Beethovenových houslových sonát zapoměla na svá zhasená přání? Byť hrála ráda na klavír, přesto instrumentální hudba nečinila srdci pravý požitek. Hudba, která žila v její duši, nežádala jiné médium než hlas...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	3.10.	1883	226	1-2	4	s.306
	kritika	recenze	profil osobnosti	dlouhý	182 řádků	600 cm ²

Podčárník. Marie Wilt. Nejpřirozenější a nepřiměřenější půdu našla nakonec Marie Wilt ve své otčině. Tu, kterou dříve znali jenom jako koncertní umělkyni, nyní opět Vídeň spatřila jako věhlasnou jevištní pěvkyni. Její věhlas stoupal od jednoho koncertního sálu k druhému, od jeviště k jevišti. Žasnoucí publikum se mohlo přesvědčit o tom, že Marie neváhala využít velikost divadel k zajištění vlastní slávy. Sotva debutovala 8. března jako Leonora v „Troubadourovi“ ve dvorní opeře, již s ní byl také podepsán kontrakt coby s prima donna assoluta. Mohl být triumf odvážného vídeňského děcka úplný? Přízeň Vídeňanů pořád rostla. Rok od roku více byl její hlas měkčí, vřelejší a silnější. Čas jí neubral nic z jejích schopností, ba naopak je znásobil. Její talent se znásobil a rozšířil, stejně tak i její pěvecká technika. Tak zpívala role dony Elviry a dony Anny z „Dona Juana“ při otevření operního domu v květnu roku 1869 a dva po sobě následující večery. Ujala se těchto rolí právě proto, že je kapelníci považovali za neproveditelné. Jednou se procházela jako královna

nocí v nejvyšších pásmech svého sopránu, jindy sestupovala jako Ortruda do hloubek svého altu. Střídavě zpívala v „Hugenottech“ Valentinu a královnu, v „Robertovi“ princeznu a Alici, v Euryantě titulní roli a Eglatinu. Zkusila také oblast koloraturního zpěvu, neboť její vlastní pole dramatické působnosti jí bylo příliš těsné. Mile jí napomohla náhoda. Když na počátku sedmdesátých let Vídeňská opera propustila koloraturní pěvkyni Murskou a Rabatinského, hledala se vhodná náhrada. Marie Wilt se nabídla pomoci ředitelství z nesnází. Hudebníci i recenzenti s nedůvěrou sledovali její počínání. Z počátku se zdála malou posilou pro heroický styl obsáhlých námětů a látek a pro lehkost koloraturních partií. Studovala pod vedením Gänsbachera koloraturní partii a brzy se osvědčila jako mistryně. Díky jejímu talentu a vůli se její okruh rolí stůj co stůj rozšiřoval. Neměl pravdu jindy ne příliš pochvalný recenzent Speidel, když řekl: „Když zpívá, dokáže paní Wilt všechno, co chce?“ Můžeme se zeptat: Ano, co by ona nedokázala? Byla nepřekonatelná jako Mozartova pěvkyně v operách Don Juan, Figaro, Únos, Kouzelná flétna, stejné triumfy slavila v italské, francouzské, Wagnerově, Weberově a Meyerbeerově opeře. Hned se zmiňuje dona Anna, hned Norma, jindy Valentinu v Hugenottech, což byla perla mezi jejími rolemi. Vídeňané slyšeli tyto party například v podání Tietjensové, Kössterové, Duftmanové, Patiiové, Lucca, Nilssonové. Přesto se Marii Wilt musí přiřknout prvenství mezi všemi představitelkami těchto rolí. Její umění spočívá také v řešení menších rolí. Například role Sulamith v Goldmarkově Královně ze Sáby, Berthy v Prorocích vrhají zcela nové světlo a propůjčují těmto rolím netušený význam. Což také ostatně vyslovil Rubinstein. Řekl totiž, že teprve při návratu Berthy poznal mistrovství Marie Wilt.

Marie Wilt se nezasloužila o rozvoj koncertního života ve své otčině jenom důležitými a mnohostrannými výkony v operách, které jsou skvostem, okrasou hudební tvorby. Byly to zejména písně a oratoria, jejichž velká uvedení jí přinesla pravý úspěch. Jmenujme Beethovenovu Devátou symfonii nebo velkou Mši, či Schumannova Fausta nebo Periho, Haydnovy oratoria nebo Goldschiedových Sedm úhlavních nepřátel, Verdiho nebo Brahmsovo Requiem. Kdo by mohl například zapomenout na její kouzelné provedení páté věty posledně zmiňovaného díla? Nespočetné oči zalily slzy, když se jakoby z rajsých dálek ozvalo „Shledání“. Z paměti Vídeňanů nikdy nezmizí vzpomínka na velkolepé oratorní výkony, které v Ceciliánské ódě od Haydna dosáhly své nejvyšší úrovně. „Paní Wilt,“ píše Eduard Hanslick při této příležitosti, „předčila se svým partem nejenom své předchůdce, nýbrž všechny myslitelné rivaly. Opravdu nezapomeneme na žádný výkon ve sféře oratorií, který by byl srovnatelný s tím, který předvedla paní Wilt v Ceciliánské ódě. Tato partii požadovala vedle neuvěřitelné síly a rozpětí hlasu také dokonalé mistrovství ve dvou úzce spřízněných oborech: v šíři vytrvale přednášeného zpěvu a virtuózních koloraturách. Oba požadavky splňuje paní Wilt vynikajícím způsobem. Uchvacující bylo soupeření

jejího skvostného a silného hlasu se sborem a varhanami. Na závěr zpívala: „Přece čí to hlas, ó jaké umění dostihnout zvuk varhan?“ A již se jí dostávalo improvizovaných odpovědí: „Přece váš, paní Wilt, váš!“

Většina požadavků na její schopnosti byla a je ovšem sotva nepatrná, než ty poslední. Spořivé dámě, která má v hrdle zlato, jímž bohatě opájí všechny kolem a velice šetrně s ním zachází, by slušela kapka lakomství. Přesto je však známo jedno: se svými uměleckými dary paní Wilt rozhodně nešetří, je štedrá, ano i marnotratná, a to díky svému bohatství, které je nevyčerpatelné. Která z jejích kolegyní by se odvážila bez ptaní v jednom a témž dni dopoledne zpívat na koncertě Čtyři roční období, večer v divadle v Hugenottech a jindy Beethovenovu Mši D dur a večer zase v Židovce? Jak často obdarovala kruh svých přátel tuctem krásných Schumannových, Lisztových, Franzových, Schubertových písní, mezitím se zálibou zpěvy ze Zimní cesty, které patří k největším zjevům v písňové tvorbě. Jenom ten, kdo prošel bolestí, dokáže ji v její celé hloubce plně pochopit, přebásnit a pečovat o ni. Zdalipak je někdo tak dojímavě schopen interpretace jako ona? Arci, ta bolest je hluboce uvnitř, je jako věrný přítel, který ji věrně sleduje v temných dnech a nocích. Jako jedné z mála jí byla dána síla uklidnit srdce svým uměním. Působí svou měkkostí a mocnou silou hlasu přednáší nestrojenou pravdu pocitů. V jejím zpěvu není rozkol či sentimentalita. Její smysl vnímat, její citový život, byl vytvořen velice silně, příliš vášnivě a také zdravě. Jako jiné pravé umělecké nатуry, tak i v jejích úlohách se zračí naivita, prohlubujíc se oddaností uměleckému řemeslu, kterému přináší oběti bez velkých meditací. Nemyslí na to, jak by vyhledala nový efekt. Je hodně impulsivní, dítě okamžiku, takže získává inspirace v okamžitém instinktivním vnuknutí. Nežije jenom pro hudbu, ona je muzikální skrz naskrz. Například z jedné Lisztovy písně, kterou nikdy neslyšela, ale která se jí dostala do rukou, učinila v okamžiku žádoucí hudební poezii. Je vždy spolehlivě a jistě připravena zazpívat bez doprovodu Wagnerův part...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	5.10.	1883	228	5	4	s.307
	kritika	recenze	koncert	dlouhý	128 řádků	404 cm ²

Koncert ve prospěch školního spolku. Včera se u příležitosti oslav zasvěcení Pavlovické školy konal v Redutě koncert, který byl velice dobře navštíven. Již v sedm hodin začalo koncertní sál zaplňovat vysoce distingované publikum. Mezi publikem byli například spatřeni Jeho Excelence pan vrchní velitel polní podmaršálek rytíř v. Fröhlich, polní maršál rytíř v. Panz, prezident krajského soudu,

H. Dr. Schwetz, pan starosta v. Engel, předseda německého školního spolku, H. Dr. Weitlof atd. Koncert byl uveden následujícím vzletným prolovem Dr. Brechera, který také vzletně přednesl pan Ruba. Prolog byl přijat bouřlivým potleskem. Hudební část byla zahájena skvělou ouverturou Hanns Heiling od skladatele Marschnera, a to pod taktovkou pana kapelníka Lablera. Precizně provedená ouvertura získala také bouřlivý potlesk. Z dalších čísel programu se bouřlivému potlesku těšil výtečný písňový přednes písní sl. Plankensteiner a pana Gottingera. Slečna Plankensteiner dokázala, že je výtečnou pěvkyní již při první písni „Abendreihen“ od Reinekeho. Po bouřlivém vyvolávání musela ještě přidávat Laffensovou píseň „Es war ein Traum“. Pan Gottinger se také předvedl jako výtečný zpěvák. Pochvalu publika si zasloužil také sbor. Zvláště se líbil Engelbergův sbor „Im Dunkeln“, který pro orchestr efektně instrumentoval pan kapelník Labler. Závěr koncertu vytvořil Wagnerův slavnostní pochod, který byl zahrán brilantně a probudil novou vlnu potlesku. Závěr patřil tanečnímu večírku, který pokračoval do tří hodin ráno a uzavřel tak krásnou školní slavnost.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	6.10. komentář	1883 dlouhý	229 102 řádků	1 336 cm ²	4	s.307

Olomoucké povídání. České stížnosti na školní slavnost v Pavlovičkách. Slavnostní školní zasvěcení v Pavlovičkách, které se konalo především, se obešlo bez zvláštních událostí. Přitom ani nebyla zanotována „Hlídka na Rýnu“, ani se nekonala posvátná ceremonie vedená rabínem, přesto náš český list novou školu důsledně označil jako židovskou.

Za těchto okolností se člověk musí divit odvaze českého jinocha, který se panu aranžérovi představil jako spolupracovník Pozoru a požadoval vstup do školy. Přestože se vystavil jistému nebezpečí, bylo jeho přání opravdu vyhověno a úkladně prošel, představujíc se jako Aron Nawratil, Isaac Kratochvil nebo Josua Pospíšil. Dotyčný přece nemohl převzít odpovědnost, a tak nás ušetřil pravdivých zpráv „novinářských“ řečí o zasvěcení školy...

...Na českých oslavách se nikdy nepilo, konzumuje se jenom „mléko prospívající myšlení“ a „gratis-pivo“, které protéká nacionálními krky, neobsahuje žádný alkohol. Pro ilustraci této národní střízlivosti uvádíme následující příklad: Když se před dvěma lety slavilo jubileum jednoho slovanského dělnického spolku v zahradě městského pivovaru, pili střízliví pánové Čechové přes den čistou vodu a v noci na cestě domů způsobili mýtnému zlý skandál, když tento jim nechtěl

zvednout závoru. Na úpěnlivou prosbu pánů komisařů jsme tehdy o tomto excesu nezveřejnili žádnou noticku. Dnes jsme ale nuceni toto vzít zpět a konstatovat, na čí straně je více konzumován alkohol – na české nebo na německých oslavách? A co si o tom myslíte vy, pane profesore Demele?

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	9.10.	1883	231	5	4	s.308
	kritika	recenze	opera	dlouhý	53 řádků	172 cm ²

Z divadla. Včera jsme se mohli seznámit ve Verdiho opeře Trubadúr s koloraturní pěvkyní sl. Ferry, která zpívala Leonoru. Krásný a silný sopránový hlas se zvláštním dobře znějícím zvukem, jenž zazníval dokonale čistě a zvučně, úplná vyrovnanost rejstříku, výtečná koloratura, krásné trylky a zvláštní hlasový objem. To jsou přednosti, s nimiž včera slečna Ferry zapůsobila a rychle si získala přízeň publika. Těmto četným přednostem a jejich uplatnění překáží pouze návyky účinkujících. Zdálo se, že kapelník a orchestr nebyly pěvkyni zcela k dispozici. Jednou byla příliš popředu, jindy zůstávala pozadu a zpívala tak úchvatně, že hlas svým ocelový leskem zastínil všechno ostatní. Doufáme, že slečna Ferry tím dříve vstoupí na světová jeviště, čím méně budou v jejím operním vývoji hmatatelné citelné chyby. Publikum darovalo včera pěvkyni, která se ukázala jako pravá dcera svého otce (sl. Ferry je Římanka), bouřlivý potlesk. Roli Azuceny zpívala slečna Franconi. Tato mladá pěvkyně rozvinula živoucí, temperamentní hru a blýskla se také silou a objemem svého krásného hlasu. Ve zpěvu se ukázala velice dovedná. Přesto by měla svému zpěvu věnovat více pečlivosti. Ve středních a nízkých polohách byly občas patrné patrové tóny, které ji činily vážnější starosti. Také jí nechyběl bouřlivý potlesk. - K dalším spoluúčinkujícím pěvcům náležel pan Gottinger (Luna), který byl od počátku ohlášen jako indisponovaný. Také pan Adolphi, který zpíval titulní part, se nezdál býti dobře disponován, a proto zpíval svůj part ve čtvrtém aktu transponovaně v jiné poloze. Přesto oba pěvci získali živoucí potlesk zejména v prvních aktech, kdy jejich indispozice nebyla tolik citelná. V menších rolích sklídl úspěch pan Haškovec jako Fernando. Orchestr se pod výtečným vedením pana Fischera zasloužil o více pochvaly, neméně se o to postarali pěvci.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	13.10. komentář	1883 kulturní politika	235 dlouhý	1 96 řádků	4 309,6 cm ²	s.309

Podčárník. Olomoucké klábosení. Paní Wilt a poslední zemětřesení. - Z kroniky budoucnosti města Olomouce. - Seznam obětí. - Zmařené projekty. - Smažme to!

Uplynulý týden poznamenaly dva zvláštní jevy. Císařsko - královská komorní pěvkyně Marie Wilt a obrovský koncert v městské Redutě, které dokonce snad zapříčinily zemětřesení, jemuž nepředcházely žádné inzeráty, ani rudé plakáty.

Možná byly záchvěvy země, jež byly v Olomouci a okolí patrný již ve středu, ozvěnou tak bouřlivého potlesku, až se zdi v Redutě zatřásly a paní Wilt je nevinnou příčinou toho, co nepamatují ani ti nejstarší lidé.

To také bylo! Paní Wilt probudila svým mohutným hlasem přírodní síly, které byly pohrouženy do tisícletého spánku. Tak jako Orfeus přiměl v předbřeznovém čase stromy a kameny k pohybu. Umělecké dílo, o jehož proveditelnost se ještě dnes pokoušejí naši tenoristé.

Budoucí kronikáři města Olomouce se nemohou nezmínit o málem převratných jevech v měsíci říjnu roku 1883. Budou informovat o tom, jak „světově proslulá primadona a „velikánka“ Marie Wilt zaznívala ve velkém divadle v Oberringovi k Olomouci kouzelným způsobem. Každý zřetelně slyšel mohutné hučení a kypění, nato se země otřásla a lidé se téměř domnívali, že přišel poslední den a s ním také poslední věci člověka.“ - - - -

Ostatně nás těší, že historie - tentokrát miníme zemětřesení a nikoliv koncert hudebního spolku - proběhlo tak hladce. Seznam obětí posledního zemětřesení je ostatně bohatý: rozbité sklo, probodnuté kousky nábytku od tarantely, kojenci, které bědující hledaly jejich matky, naposledy ještě náhle vyznání lásky: Srdce, mé srdce, co chceš více!

Tímto náhlým přírodním jevem nebyly zmařeny mnohé krásné naděje a přání!!

Rada města urychleně naplánovala proti zemětřesení započetí vodovodního potrubí a kanalizačního projektu, odstranění psích držadel a znásobení policie. Pan profesor Demel byl dříve ochoten vzdát se svého místa profesora na německé státní vyšší odborné škole a vstoupit do německého školního spolku. Zatím se geniální ředitelství uchýtilo plánu a vesměs všechna opevnění se rychle srovnala se zemí. Čtvereční sáh země se prodával pod tři zlaté. Pan Zwierzina chtěl dokonce konzumentům zdarma rozdávat plyn. Zemětřesení zmařilo tyto pěkné chvályhodné záměry.

Pan ředitel Schönerstädt konečně rozdělil novinky a uzavřel kontrakt s komorní pěvkyní Marií Wilt. Pan Treptow podstoupil vděčnou roli panu Czagellovi a mimochodem poněkud prosazuje naši „Naivku“. Pan S. Schwarz musí být reangažován, operetní pěvkyně a první operetní pěvec vyhráli svým hlasem a hrou.

Moravský deník je v deseti exemplářích dodáván divadelní kanceláři. Když přišly otřesy země, pěkné projekty zkrachovaly. Jedno však pevně platí: Zemětřesení přišlo se svým „Smažme to!“ v nepravý čas.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	15.10.	1883	236	4	4	s.310
	korespondence	profil osobnosti	střední	41 řádků	136,8 cm ²	

Dopis od Johanna Strausse řediteli Fritzovi. Johann Strauss napsal z Vídně panu řediteli Fritzovi následující dopis: „Velevážený pane řediteli a příteli! Po velkém úsilí a vzrušení, které provázely zkoušky a první uvedení „Noci v Benátkách“ ve Vídeňském divadle, jsem se jaksi zotavil a mou první povinností bylo Vám napsat. Rád bych Vám vyslovit upřímné díky za důkazy vaší přízně, stejně tak za laskavou pečlivost, kterou jste věnoval mým nejnovějším dílům, za důstojnou a zámožnou výpravu. Byl jste již zpraven o přijetí, které mí laskaví Vídeňané připravili mým dílům. Umíte si představit mou šťastnou náladu, v níž se nacházím, tím spíš, když čtu zprávu od mého velkého přítele, že je „Noc v Benátkách“ každý večer přijímána s velkou přízní. Na malou nepříjemnost při berlínské premiéře jsem již dávno zapomněl a nemůže mě již ani trochu rozčlít. Zadostiučiněním je, když si zopakují sympatie, které projevíli Berlíňané mé osobě a mé hudbě. Přijměte proto ještě jednou mé upřímné díky a předejte je také sólistům, sboru a orchestru, kteří si má díla osvojili s velkým obětováním a důstojně je předvedli berlínskému publiku. V tom spatřuji letitý důkaz přízně, který mě hluboce zavazuje. Se srdečným pozdravem Johannes Strauss.“

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	30.7.	1884	173	4	5	-----
	avízo	koncert	střední	42 řádků	154,4 cm ²	

Slavnostní písňový věneček Olomouckého mužského pěveckého spolku. Skvělý hřeb oslav, které právě probíhají, bude dnes nepochybně tvořit písňový věneček Olomouckého mužského pěveckého spolku na Střelnici. Náš udatný německý mužský pěvecký spolek přátelsky vyhověl čestné výzvě pořadatelského komitétu, aby oslavy okrášlil svou věhlasnou produkcí a bude mít dnes příležitost ukázat našim váženým hostům, že v Olomouci to nejsou jen řízná německá slova, nýbrž také bude přičinlivě pěstována německá píseň. Střelecká zahrada je dnes večer místem setkání našich obyvatel. Následovně přinášíme ještě jednu program tohoto písňového věnečku: 1. Joach. Rossini, předehra k opeře „Wilhelm Tell.“ 2. Edw. Schultz, „Přívál jara žene se k nám,“ mužský sbor. 3. A. M. Storch, „Lovecká píseň,“ mužský sbor s doprovodem žesťových nástrojů. 4. Chrl. Gounod, Fantazie z opery „Pocta ze Zamory.“ 5. a) L. v. Beethoven, „Věrný Johnie,“ mužský sbor. b) E.S.Engelsbeg „Na Královském jezeře.“ mužský sbor. 6. Ed. Kremser, „Štěstí lásky.“ franc. polka pro mužský sbor s orchestrálním doprovodem. 7. Rich. Wagner, „Námořnický sbor“ z opery „Bludný Holanďan.“ 8. Astholz, „Myslivecké potěšení,“ mužský sbor. 9. Weinwurm, „Alpské hlasy z Rakouska.“ II. Série. Mužský sbor s orchestrálním doprovodem. 10. Boito, Fantazie z opery: Mefistofeles. 11. Thom. Koschat „Gailtaský lovecký pochod“ pro mužský sbor s orchestrálním doprovodem. 12. Fel. Mendelssohn-Bartholdy, „Myslivecké rozloučení.“ Mužský sbor.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	31.7.	1884	174	4	5	s.308
	recenze	koncert	dlouhý	64 řádků	202,4 cm ²	

Slavnostní písňový věneček Olomouckého mužského pěveckého spolku. Olomoucký mužský pěvecký spolek, který uspořádal u příležitosti konání 2. Morav. zemského střelectva včera ve Střeleckých zahradách slavnostní písňový věneček, měl se svou produkcí mimořádný skvělý úspěch. Publikum, které bylo přítomno v počtu 2000 osob, projevilo spolku frenetický potlesk, a nejraději by bylo nechalo celý program opakovat, tak entuziastické bylo provedení, které přineslo přednesy s velkou přesností. Poté od 6 hodin obstarávala koncertní hudbu Vojenská kapela 54. pěšího pluku a získala bouřlivý potlesk, Po půl osmé večer se ve Střelecké zahradě objevil Mužský pěvecký spolek s praporem, pan předseda Thannabaur a sbormistr Labler na čele a byli pozdravováni oslavným svoláváním, nato začala produkce. Již první sbor Ed. Schultze „Přívál jara žene se k nám,“ získal bouřlivý potlesk! který se při následujících číslech „Lovecká píseň“ od A. M. Storch, „Věrný Johnie“ od L. v. Beethovena, „Na Královském jezeře“ od E.S.Engelsbega. Melodická polka „Štěstí lásky“ od Ed. Kremsera byla přijatá bouřlivým potleskem a spolek musel

přinést její opakování. Svěží sbor „Myslivecké potěšení“ od Astholze, v němž sympatickým hlasem výtečně zazpíval barytonové sólo pan Domek a měl průrazný úspěch. Weinwurmsovy, „Alpské hlasy z Rakouska“, které nyní přišly na řadu, byly přijaty s entuziasmem, rovněž Koschatův „Gailtaský lovecký pochod“ a Felixe Mendelssohna-Bartholdyho „Myslivecké rozloučení.“ Publikum bylo strženo skvělým přednesem, zasypalo aplausem zpěváky i jejich udatného dirigenta pana Lablera. Nadšení publika se projevilo také tím, že v průběhu večera dvakrát vyžadovalo přezpívání německé písně, kterémužto přání spolek pokaždé vyhověl. To, že německá píseň našla jásavé přijetí, nevyžaduje žádnou zvláštní zmínku. Toto přijetí bylo u následujících přednesených kusů vojenské kapely: „To je mé Rakousko“ a „Pochod Radeckého“. Vojenská kapela 54. pěšího pluku přinesla se svým panem kapelníkem Hicklem exkluzivní program velice přesně a pro kapelu našeho domácího regimentu byly připraveny bouřlivé ovace. Olomoucký mužský hudební spolek může pohlížet s hrdostí na svůj včerejší úspěch, na němž získal největší zásluhu pan kapelní Labler. Pořadatelský komitét 2. Morav. zemského střelectva bude zajisté považovat jako poctu a péči, vyjádření svého díku spolku za velebení oslav lichotivým způsobem.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	2.8.	1884	176	4	5	s.307
	avízo	koncert	krátký	13 řádků	42,4 cm ²	

Parková hudba. Při dnešní parkové hudbě konané v městském parku vystoupí 93. pěší pluk s následujícím přednesem: 1. Předehra k opeře „Figarova svatba“ od Mozarta. 2. „Taneční polka“ polka od Biehouka. 3. Scéna a tercet z opery „Dva Foscariové“ od Verdiho. 4. „Boccaccio“ valčík od E. Strausse. 5. Fragment z opery „Faust a Markétka“ od Gounoda. 6. „Operetní quadrille“ od Banhanse. 7. Largo ze sonáty opera II. od L. v. Beethovena. 8. „Od višně pochodem“ od Fr. Schuberta. Začátek ½ 7 hodině.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	9.8.	1884	182	4	5	s.308
	avízo	koncert	krátký	12 řádků	37,6 cm ²	

Parková hudba. Při parkové hudbě dnes o ½ 6 večer přednese Vojenská kapela 100. pěšího pluku následující program: 1. Předehra z „Obrazů Mozartova tvůrčího života“ od Suppého.

2. „Vzpomínka na Lannera“ valčík od Mannsfelda. 3. „Jarní probuzení“ píseň od Bacha. 4. „Holubice ze St. Marco“ franc. Polka od Strausse. 5. Velká fantazie z opery „Afričanka“ od Meyerbeera. 6. „Charlotte“ valčík od Millöckera. 7. Finále z „Lohengrina“ od R. Wagnera. 8. „Můj život“, pochod.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	27.9.	1884	223	5	5	s.312
	kritika	recenze	opera	dlouhý	56 řádků	180 cm ²

Divadlo. Trubadúr. Opera o 3 dějstvích od Verdiho. Včerejší uvedení Trubadúra nás seznámilo se třemi novými silami naší opery, se třemi dámami: Weitzl, která zívá Leonoru, Hermance, která ztvárnila Azucenu a panem v. Pauly, který zpíval Lunu. Sl. Meitzl vlastní zvučný a vláčný hlas, který zní obzvláště pěkně a zvučně ve středních polohách. Vysoké tóny pěvkyně nyní rozevřela tak, že postrádaly metalický zvuk a zpěv ztratil na svém dramatickém zabarvení. Nicméně přesto doufáme, že jsme ve sl. Meitzl vyhráli znamenitou sílu pro naši operu, stvrdil to bouřlivý potlesk hned po její první árii a byla také v průběhu večera opakovaně vyznamenávána. Méně šťastní byli dva další debutanti. Sl. Hermance hledala efekt. To neměla mladá pěvkyně dělat, jelikož to ji překáželo v tom, aby věnovala zpěvu plnou pozornost. Snahou o efekt ztratila pěvkyně hned v 2. aktu neobvyklé odstínění své árie, kterou tímto začala neopodstatněným pianissimem. Hlas nezněl dobře a pěvkyně vše dosáhla s vypětím. Včera její zpěv inklinoval k distonacím tak očividně, což ovlivnilo naše úvahy do budoucna. Nejhladčeji a nejlépe se jí povedla scéna ve stanovém táboře, po níž vybojovala potlesk. Pan Pauly ukázal svůj ponurý hlas, že jenom obtížně dotahoval výšky. Přece měl ale zdatnou školu, což mu umožnilo docílit efektů. Včera si vybral špatnou masku a trpné cukání očí bránilo lepšímu působení. Také jemu to neubralo na potlesku. Z dalších spoluúčinkujících působili pozorovatelně výhodně pan Böhlhof jako Titelheld a pan Fuchs jako Fernando. Poslední jmenovaný dokonce obdržel hlasitý aplaus po své písni v prvním aktu. První potvrdil ve svém včerejším výkonu, že roli zpíval již dříve. Musí být varován před zesilováním vysokých tónů. Kde zpíval umírněně, měl jistý potlesk. Sbor zněl dobře, čistě a silně, přednost, kterou ochotně uznáváme, když totéž jsme u tohoto sboru vloni postrádali. Pan kapelník Reich musí věnovat pozornost pěvcům na scéně.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	28.9.	1884	224	5	5	s.313
	kritika	recenze	opera	dlouhý	94 řádků	292 cm ²

Divadlo. Tannhäuser. Velká opera o třech aktech od Richarda Wagnera. Pro provinciální jeviště je nemožné dokonale ztělesnit kouzlo a poezii Wagnerovy opery. Zvláště při pečlivé přípravě se nám nemusí podařit znázornit smyslový žár a současně nadpozemskou extázi, stravující vzrušenost, jejímiž nositeli by měly být jednotlivé figury. Byl to přece skladatel, který sám o sobě řekl, že při komponování zažil vzrušení krve a nervů v horečnatém vření, také se ztvárněním velkých scén není spokojen a toto akceptoval pokud dosud musel vystačit „jen se silami, které jsou po ruce“. S ohledem na síly, které jsou po ruce, lze soudit, že včerejší uvedení Tannhäusera na našem jevišti bylo velmi dobré. Orchester, kterému v této opeře připadla hlavní role, byl pod vedením kapelníka pana Reicha dokonce výtečný, odečteme-li některé drsné tahy houslí, naplnil svou úlohu výborně, takže již ouvetura byla přijata bouřlivým potleskem. Zpěváci tentokrát zůstávali za orchestrem o jeden krok pozadu. Přece si také zasloužili naše uznání, a mezi nimi zvláště sl. Meitzl jako Elisabeth a pan Fuchs jako zemský hrabě. Sl. Meitzl zdolala part Elizabeth muzikálně s překvapující silou a jistotou. Její zpěv měl svěžest a zvuk. Jedno jí však chybělo – duše. Pro ideálně blouznivou Elisabeth, která je zcela obětovaná lásce, nenašla sl. Meitzl správný vřele oduševnělý tón, který je pro ni nutně potřebný, neboť ona přece zpívá sama od sebe, že Tannhäuser jí zlomil srdce. Druhé uvedení bylo tentokrát očividně lepší. Publikum vyznamenalo sl. Meitzl a vedle ní pana Fuchse, který ztvárnil lantkraběte s důstojnou vážností a za svůj skvělý a čistý přednes byl rovněž vyznamenán opakovaným potleskem. Tannhäuserovi panu Böllhoferovi chyběla v prvním aktu síla pro výraz smyslného žáru, který ho spaluje. Naproti tomu vyjádřil cestu do Říma s výtečným výrazem a našel pro strastiplné přiznání a strašlivý únik dokonalý, krásný tón. Pan v. Pauly musel svého Wolframa vyzbrojit o něco větší mužností. Wolfram nesmí při všim odříkání být vnímán jako slaboduchý slaboch. Je duchovním pevným charakterem, jehož jasné přesvědčení musí být vyjádřeno v tónech. Pan v. Pauly ve svém projevu k Tannhäuserovi byl na poslech správně působivý. Jinak výkon zpěvně potřebuje ještě některá zdokonalení. Venuši zpívala sl. Blanche. Vysoké polohy připravily mladé pěvkyni očividné obtíže; její něžný hlas nebyl sto vyniknout v plné síle. Přeci překonala zjevně ožehavá místa tohoto partu s obratností a její zpěv byl ve scéně s Tannhäuserem příjemně odstíněn. Z ostatních spoluúčinkujících jmenujme ještě sl. Fleissig jako

mladého pastýře a pana Sieberta a Serpentina, kteří silně zakročili do pěveckého zápolení. Také sbor se držel skvěle. Jenom sbor poutníků vzadu za scénou v 1. aktu silně zakolísal. Výprava byla velice byla velice bohatá a vznešená. Proč ale mladý pastýř a pážata vězela v řeckých rouchách a proč Tannhäuser obdržel tak krátký kabátec, na to nemůžeme přijít. Inscenování bylo svědomité. Režie měla být přece rozvážná! Alžběta neměla být na vojenské silnici, kterou táhnou poutníci, nýbrž na výšině a ne pod křížem, nýbrž před Mariánským obrazem. Také neměla znít v modlitbě tak nízko. Dům byl velice dobře navštíven a očividně spokojený. To by mělo pro ředitelství znamenat, že publikum již nabízí podporu kvalitě, kterou s pochopením uznává.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	29.9. pozvánka	1884 avízo	225 koncert	4 střední	5 42 řádků	s.311 135,2 cm ²

Koncert. Jak jsme již informovali dříve, uskuteční se ve čtvrtek v „Hotelu Pietsch“ koncert kompletního smyčcového orchestru vojenské kapely č. 93 pěšího pluku za osobního vedení jeho kapelníka pana Franze Schuberta. Pan Schubert sestavil pro tento koncert velice bohatý a pěkný program, který následovně zveřejňujeme:

1. „Vojenský pochod“ od Franze Schuberta.
2. Ouvetura k opeře „Zampa“ od Herolda.
3. „Baletní scéna“ od A. Czibulky.
4. Valčík Laguna od J. Strausse.
5. a) „Píseň z lodi“, sólo pro křídlovku od K. Morela.
b) „Útěcha v písni“ sólo pro křídlovku od Giugliemo.
6. „Vesnická morálka“, franc. polka od L. Schlögela.
7. „Válečníků sen před bitvou“ pro smyčcové nástroje od R. Eile.
8. Poutpourri z opery „Carmen“ od Bizeta.
9. „Láska a věrnost“ mazurka od v. Fahrbacha.
10. „Gavota královny Christiny“ od Schmieda.
11. Sextet z o. „Prodaná nevěsta“ od Smetany.
12. Pochod z „Nibelungů“ R. Wagnera z neděle.

Na závěr bychom chtěli vyslovit jenom přání, že koncert bude početně navštíven, za těchto okolností se můžeme těšit, že se výkony kapely 93. p. pl. kdykoliv dočkají zaslouženého potlesku,

který je s jistotou očekáván. Pan kapelník Schubert, který co se sestavení kapely týká, musel na počátku bojovat s ne nevýznamnými obtížemi. Projevil se jako zdatný odborník, který se horlivě činí, aby své hudebníky zdatně vyškolil.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	30.9.	1884	226	5	5	s.314
	kritika	recenze	opera	dlouhý	75 řádků	228 cm ²

Divadlo. Markétka. (Faust). Opera o 5 aktech od Gonouda. Ještě se stále nevyčerpala řada debutujících sil, které nám letos ředitelství předvedlo, a my jsme se mohli v Gonoudově opeře „Faust“ seznámit s novou debutantkou slečnou Blanche, která zpívala „Markétku“. Ta obdržela hned po svých prvních slovech, která zazpívala, bouřlivý potlesk. Hlas, který ještě postrádá plnost, a který ještě nemá velký rozsah, zní příjemně a mladá zpěvačka ukázala také dobrou školu. Potleskumilovné publikum odměnilo tyto vlastnosti několikanásobným provoláváním. V hereckém projevu byla slečna Blanche tak dokonalá, že nebylo poznat úplnou začátečnici. Doufáme, že se bude brzy vyhýbat pózám jako jsou ukazatele směru nebo ypsilon, v nichž jsme ji včera viděli. Z dalších účinkujících obdrželi rušný potlesk pánové Fuchs („Mefisto“), Böllhof, který měl jako „Faust“ obzvláště dobrý večer, pan von Pauli jako „Valentin“ a slečna Fleissig, která pěkně reprezentovala v roli „Siebel“ a držela ve zpěvu velice udatně. Slečna Fleissig byla provolávána po své písni dokonce dvakrát a pan von Pauli po umírající scéně. Slečna Hermance byla skvostná „Marta“. Opera byla znamenitě nastudovaná panem dirigentem Reichem a sbor vydal to nejlepší. Méně chvály můžeme věnovat orchestru, včera se ne vždy precizně a čistě ukázali dokonce jeho nejlepší členové. Ještě méně můžeme být srozuměni s režii. Odhlédnuto od rušivých incidentů, které zůstaly dlužny dekoracím, které nám absolutně nedovolily vidět „Markétku“ s kolovrátkem. nelíbilo se nám včerejší aranžmá kostelní scény. Režie nechala „Markétku“ vstoupit do kostela, „Markétka“ je ale padlá, před níž se musí uzamknout kostelní dveře, jak to vždy bylo viditelně zinscenováno v dřívějších představeních. Zde již musíme pokárat vadu a chtěli bychom pokárat také ji, když vstoupila do hlediště. Zde jsou poprvé nainstalovány zvony, které rozeznívá rukama, takže pokud nyní zaslechnete dva tóny, můžete být bez starosti, jestli znějí dobře nebo špatně. Nemáme nic proti tomu, pokud tímto bude povzbuzena bojácná debutantka; nesmí to všechno překročit únosnou míru, takže jak herce tak ředitelství to oklame při posouzení správnosti jejich výkonů a přinejmenším všichni členové scény tomu sami musí předcházet příkladem. Dalším

dědictvím, jehož odstranění musí obstarat publikum, je lomoz v průběhu ouvertury. To patří k této opeře a musí se rovněž pozorně zařazovat, pokud ještě nebyla zvednuta opona. U nás ale panuje takový neklid, který poslech přede hry bezmála znemožňuje.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	8.10.	1884	234	5	5	s.314
	kritika	recenze	opera	dlouhý	54 řádků	164 cm ²

Divadlo. „Trubadúr. Opera o 3 aktech od Verdiho. Včerejší opakování Verdiho „Trubadúra“ nám přineslo několik vynikajících výkonů. Vavřínový věnec večera patřil slečně Fleissig, která skvěle pěvecky a dramaticky ztvárnila roli Acuzeny. Slyšeli jsme opět jednou dokonale čistě a korektně zpívat a viděli jsme mladistvý talent, s nímž jsme byli seznámeni, na čemž má zvláštní zásluhu ředitelství. Slečně Fleissig smí být při její snaživosti prorokována úspěšná jevištní kariéra. Její výrazuplný, pěkný zpěv, její absolutně jistá, čistá intonace, její čilá hra a promlouvající oči, to všechno dohromady včera dalo umělecký výkon, který byl brilantně zakončen v pěkně zahrané věžeňské scéně. Publikum nebylo lakotné na potlesk, vyvolávalo mladou pěvkyni opakovaně a bouřlivě a také nechyběly pěkné květinové dary. Sl. Huld, zpěvačka Leonory, byla hlasově rovněž skvělá. Její hlas je ohromného rozsahu a metalického zvuku. Přiměřená hloubka a zázračné sonorní střední polohy se napojovaly na brilantní výšky. Pěvkyni se zdařilo hned v první árii s lehkostí „des“. Rejstříky jsou dobře zabarvené a hrdlo vlastní pro začátečníci vysoce úctyhodnou plynulost. Úspěch jejího včerejšího výkonu narušovala pochopitelná nesmělost prvního debutu. Chtěli bychom připsat, jakoby se zdálo, že si debutantka nedůvěřovala při hospodaření s dechem a některých místech se předbíhala. Také náš barytonista pan v. Pauli včera nabídl lepší výkon než při prvním uvedení. Byl výtečně disponován a zazpíval dokonce árii „Její oči“ – ve vysoké originální poloze. Byl rovněž jako slečna Huld odměněn bouřlivým potleskem. Pochvalně jmenujme ještě pana Fuchse jako Fernanda. Naproti tomu pan Böllhof neměl včera nejlepší dispozici. Podařila se mu jenom bojová píseň. Zbylé uvedení nenabídlo žádnou příčinu ke zvláštním komentářům.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	17.10.	1884	239	4	5	s.315
	recenze	profil osobnosti	střední	50 řádků	160 cm ²	

Jubileum Johanna Strausse. Johan Strauss oslavil včera jubileum své mnohaleté umělecké činnosti a tuto příležitost využili příznivci, přátelé a známí oslavovaného krále valčíků, aby mu vyjádřili své sympatie. V přilehlých prostorách v Igelgasse bylo včera v dopoledních hodinách živo. Gratulanti přišli a přicházeli a přibyl také velký počet dopisů a telegramů. První oficiální gratulant byl starosta Uhl, který se objevil před 10 hodinou, jubilantovi popřál štěstí jménem Vídeňské komuny, a tomuto současně sdělil, že se obecní rada na posledním zasedání jednohlasně usnesla, propůjčit jubilantovi bez poplatku čestné občanství města Vídeň. Strauss děkoval srdečnými slovy. Jubilant složí v pátek před polednem za přítomnosti starosty občanský slib. Po starostovi přišla deputace Divadla ve Vídni, složená z pánů Walzel, Girardi, Benedix a kapelníka Müllera. Pan Walzel jubilantovi pogrataloval a tento poděkoval vřelými slovy. Jak již bylo referováno, zaslal arcivévoda Wilhelm jubilantovi drahocenné psací náčiní a mapu. Na první straně této stojí následující věnování od arcivévodky níže podepsaného: „S vděčnou vzpomínkou, kterou mi připravily po mnohé úžasné hodiny Vaše rozkošné melodie.“ Nádherné květinové dary od příznivců jubilantovi. Kolosální roh hojnosti byl tvořen rozmanitými květinami, noty ke „smysluplným básním“ a z bílých kamélií se jmény Straussových děl. Jeden věnec poslal ředitel německého divadla v Budapešti pan Lesser. Přišly telegrafické a dopisní gratulace od Wolfganga a Emmy Herbeck, kapelníka Rotha, slečny Braga, Ignatze Brüllu, kapelníka Hellmesbergra, ředitele Schönfelda z Lobeho divadla, od operetního personálu Brněnského městského divadla...

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	19.10. avízo	1884 koncert	241 střední	4 21 řádků	5 67,2 cm ²	s.316

Koncert hudebního spolku. Zítřejší koncert našeho hudebního spolku bude nadměrně početně navštíven. Již dnes jsou všechna místa k sezení rozebrána a budou se muset přistavit další místa k sezení. Koncert nabízí hojnost krásy a zajímavostí. Vedle jmen Mozarta, Wagnera, Mendelsohna a Schumanna nalézáme v programu moderní mistry hudby Rubinsteina, Lassena, Franze a Itala Matteie, že ještě jednou zveřejňujeme následující: 1. Symfonie (G-moll) od W.A.Mozarta, 2. a) „Suleika“ od F. Mendelsohna. b) „Ticho“ od R. Schumanna. Píseň zpívá slečna Fleissig. 3. Koncert pro violoncello a orchestr od B. Molique. Pan Mihan. 4. „Legenda o grálu“ z opery „Lohengrin“ od R. Wagnera. Pan R. Concelli. 5. a) „Na podzim“ od Franze. b) „Letní večer“ od Lassena. Píseň zpívaná sl. Fleissig. 6. a) Árie od Pergolesiho. b) „Baškirský tanec“ od A. Piattiho.

Pan Mihan. 7. a) „Non torno“ romance od Tita Matteiho. b) „Perská píseň“ od A. Rubinsteina. Pan Concelli. – Dirigent pan kapelník W. Labler. Začátek o ½ 4 odpoledne.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	19.10.	1884	241	4	5	s.316
	avízo	koncert	střední	31 řádků	98,4 cm ²	

Vojenský koncert v „Hotelu Pietsch“. Zítra, v neděli, se v „Hotelu Pietsch“ uskuteční koncert vojenské kapely 93. pěšího pluku. Uveden bude následující program: 1. Pochod z „Niebelungů“ R. Wagnera. 2. Předehra k opeře „Cikánka“ od Balfeho. 3. Valčík stínů z opery „Dinorah“ od Meyerbeera. 4. „Valčík Titania“ od F. v. Suppé. 5. Serenáda pro flétnu a lesní roh od Titla. 6. Elegie pro cello od Czibulky. 7. Francouzská polka „Holubice ze San Marca“ od J. Strausse. 8. Wernerova píseň pro křídlovku z opery „Trubač ze Säckingenu“ od E. Nesslerera. (Přestávka). 9. Fantazie z opery „Tannhäuser“ orchestrace od Hamma. 10. „Milostné štěstí“, gavota pro citeru s kvartetovým doprovodem od Hummela. 11. „Operetní podívaná“, poutpouri od Ambrože. 12. „Mathildina“ gavota od Brudera. 13. Rychlá polka od J. Schuberta.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	31.10.	1884	252	5	5	s.309
	avízo	koncert	krátký	15 řádků	48 cm ²	

Vojenský koncert. Zítra večer o ½ 8 hodině se uskuteční v „Hotel Pietsch“ vojenský koncert, vojenská kapela 93. pěšího pluku vystoupí s následujícím programem: 1. Pochod, 2. Thomas, předehra k opeře „Raymond“, 3. Millöcker „Carlottin valčík“, 4. Alberti „Andělský dotek“ 5. Scherz „Da capo! Francouzská polka, 6. Bizet „Fantazie z opery „Carmen“, 7. Strauss „Růže z jihu“, valčík, 8. Schlögel „Operetní revue!“, 9. Millöcker „Není již žádných mužů více“, mazurka, 10. „Zapomenutá“ píseň, 11. Millöcker „Reminiscence z operety „Potulný student“, 12. Peters „Veselý mědirytec“, pochod.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	31.10.	1884	252	5	5	s.309
	avízo	koncert	krátký	16 řádků	50,4 cm ²	

Promenádní koncert. K nedělnímu promenádnímu koncertu Vojenské kapely 54. pěšího pluku dne 2. listopadu tohoto roku v městské Redutě náleží následující program: 1. A. Thomas, Ouvertura k opeře „Mignon“. 2. Schmidt „Gavota královny Christiny“, novinka. 3. Jungmann, „Co babička vyprávěla“. 4. Jacob Thonet „Quadrilla“, novinka. 5. Alard „Ozvěna Alp“ pro housle. 6. Richard Wagner, předehra k „Parsifalovi“. 7. August Thonet, „Předehra“, novinka. Ještě jednou upozorňujeme naše čtenáře na tento koncert. Jelikož výkony jmenované kapely jsou nejlépe známé, smí se počítat s početnou návštěvností.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	4.11.	1884	256	3	5	s.315
	recenze	koncert	střední	50 řádků	160,8 cm ²	

Z Mužského hudebního spolku. V připravovaném koncertu na 16. listopadu, na němž bude přítomen také skladatel „Eliland“ pan Debois z Brna, budou ve výše zmíněném díle účinkovat přátelé skladatelů, pan S. Beamt a pan J. Jankowsky z Brna. Pan inženýr Hein z M. Weiskirchenu, dlouholetý osvědčený přítel mužského pěveckého spolku, měl potěšení převzít basový part. Dle velkých příprav lze soudit, že koncert bude v každém případě skvělý, a to nepotřebuje žádný apel na uměnímilovné publikum v Olomouci, aby umělecké snahy Mužského pěveckého spolku a jeho udatného sbormistra Lablera mohly býti odměněny početnou návštěvností. Tímto by bylo Mužskému pěveckému spolku dopomoženo k dobrému materiálnímu úspěchu. Příležitost k tomu bude mít prostřednictvím „Šťěstí z Edenhallu“. Text všeobecně známý tím, že je plný efektů, je od R. Hafenclevera podle stejnojmenné balady od Ludwiga Uhlanda. Skladba od R. Schumanna pro mužský sbor a orchestr obsahuje ponurý vznešený text a nebude chybět jeho velkolepý dojem na posluchače. Poté následuje klavírní kus slečny Emilie Goldberger a na to 3 mužské sbory, a sice „Žárlivost“ od Engelsberga, rozkošná skladba náladových, stejnojmenných básní od Eichendorffa, potom „Nizozemská píseň“ upravená pro mužský sbor od Ed. Kremsera, šprýmovná něžná píseň, která byla domněle zpívána podle Rembrandtovy mědirytiny a sbor veselého žánru od Engelsberga. Na to následují opět klavírní kusy, které prozatím nejsou známy.

Závěr tvoří: „Eliland“, písňový cyklus od Karla Stielera pro mužský sbor a orchestr doprovázený Deboisem. Budeme mít ještě příležitost a přijdeme si na přešle pěkných veršů. Stran skladatelů byl velmi dobrý výběr. Je nezbytné spoléhat na pěkné skladby. To všechno můžeme našim čtenářům vykreslit pro představu velmi příjemného koncertní večera.

název periodika	měsíc	rok	číslo	strana	ročník	originál
Mährisches Tagesblatt	4.11.	1884	256	4	5	s.309
	recenze	opera	střední	44 řádků	132 cm ²	

Divadlo a umění. Zbrojář z Wormsu. Komická opera ve třech jednáních od Lortzinga. S německým mistrem, jehož „Zbrojář“ tvoří perlu naší operní literatury, se včera uvedlo na naši scénu něco nezpůsobného. Většina představitelů nemohla ani zpěvně, ani herecky uspokojit a humor, hlavní ingredience Lortzingových oper, přišel při tom zlostně zkrátka. Pan Serpentin, který zpíval titulní part, byl suchý patron. Suchost mu dokonce uvízla v hrdle, takže dokonce musel vynechat pěknou píseň ve 4. aktu. Když se nám zjevila inkarnace Marie, byla slečna Blanche více posmutnělá panna než veselá svévolná děvče. Také zpěvně zůstala více dlužná, než vykonala. Právě tak málo ztělesnil pan v. Pauly skvělou mužnost Libenského hraběte a zpěvu chyběla síla a výraz. Naproti tomu pan Siebert nabídl nádherný výkon plný přirozené komiky. Svěží a živý ve hře, čistý a jistý ve zpěvu, to byly efekty tohoto výkonu, takže publikum pěvce opakovaně vyznamenalo bouřlivým potleskem. Zpěvně správně skvělá byla také sl. Fleissig. Byla k vidění snaha dosáhnout co nejlepší hru. Samotná mladá zpěvačka, která získala po své písni bouřlivý potlesk, dělala občas příliš mnoho kiksů a čilosti, v jiném případě odpovídala příliš tiše. Herecky výkon potřebuje ještě více klidné jistoty, který učiní dojem na publikum. Pokud odhlédneme od jednotlivých nejistot, byl sbor a orchestr pod vedením kapelníka Reicha zdatný.

Přehled novogotického písma / Fraktura

a	A	a	U	o	O	o	o
ä	Ä	ä	U	ö	Ö	ö	Ö
b	B	b	B	p	P	p	ß
c	C	c	C	q	Q	q	Q
ch	Ch	ch	Ch	r	R	r	R
d	D	d	D	s	S	ſ s ß	ſ
e	E	e	E	š	Š	ſch ſt	Ch Ct
f	F	f	F	t	T	t	T
g	G	g	G	u	U	u	U
h	H	h	H	ü	Ü	ü	Ü
i	I	i	I	v	V	v	V
j	J	i	I	w	W	w	W
k	K	k	K	x	X	x	X
l	L	l	L	y	Y	y	Y
m	M	m	M	z	Z	z	Z
n	N	n	N				

Německé zkratky / Textová podoba / Originální podoba¹⁴²

Br. Bürgermeister	I.K.H. Ihre königliche Hoheit
coll. collationiert	k.k. kaiserlich-königlich
coll. collationiert	kgl. königlich
E. Kais. Mat. Euer kaiserliche Majestät	kr. Kreuzer
E.D. Euer Durchlaucht	m.g.h. mein gnädiger Herr
e.f.g. Euer fürstlichen Gnaden	m.H.H Meine Herren
E.H. Euer Hoheit	N.S.M. names Seiner Majestät
Ew. Hochwohl. Euer	pf. Pfund
Hochwohlgeboren	q. quart
f. Florin /Gulden	rheinfl. rheinische Gulden
fr. Florin /Gulden	S.H. Seine Hoheit
g.h. gnädigster Herr	S.M. Seine Majestät
Gd. Gnaden	st. Stück
geb. geborene	tit. titulierte
gld. Gulden	u. und
gste gnädigste	u.g.h. unser gnädige Herr
I. Kais. M. Ihre kaiserliche Majestät	untert. untertänigst
I.Exz. Ihre Exzellenz	üt ut supra
I.H. Ihr Hochwohlgeboren	v. von
	x Kreuzer
	Z. Zahl

a	Ar	Bz.	Bezirt	Einl.	Einleitung
a. a. D.	am angeführten Ort	BzA.	Bezirksamt	Est.	Estadron, =ns
Abb.	Abbildung	BzGer.	Bezirksgericht	Ex.	Einzahl
abg.	abgekürzt	BzHptmsch.	Bezirkshauptmann=	F	Fahrenheit
Abf.	Abfürzung	C	Celsius	f., ff.	folgende Seite, Seiten
Abt.	Abteilung, =en	cal	Grammkalorie	Fam.	Familie
ABz.	Amtsbezirt	cbkm	Kubikilometer	Fl	Gulden
A.-G.	Aktiengesellschaft	cbm	Kubikmeter	FM.	Feldmarschall
AGer.	Amtsgericht	ccm	Kubikzentimeter	FMt.	Feldmarschallleutnant
agf.	angelsächsisch	odm	Kubikdezimeter	Fr	Franc
ahd.	althochdeutsch	cg	Zentigramm	franz.	französisch
Ahptmsch.	Amtshauptmannschaft	cm	Zentimeter	FregApt.	Fregattenkapitän
AK.	Armeekorps	cm ²	Quadratcentimeter	Frh.	Freiherr
Alb.	Albert	cm ³	Kubikcentimeter	frz.	französisch
Albr.	Albrecht [essor	cmm	Kubikmillimeter	FZM.	Feldzeugmeister
av. Prof.	außerordentlicher Pro=	cm/sek	Zentimetersekunde	g	Gramm
Arr.	Arrondissement	d. A.	der Ältere	g	Groschen
Art.	Artikel	daf.	dafelbst	Gatt.	Gattung
Art.; Art	Artillerie; Artillerie=	Dep.	Departement	GBD.	Grundbuchordnung
a. St.	alten Stils	dg	Dezigramm	geb.	geborene
A. T.	Altes Testament	d. Gr.	der Große	gegr.	gegründet
at	Atmosphäre (technisch)	d. h.	das heißt	Gem.	Gemeinde
Atm	Atmosphäre (physikal.)	d. H.	der Hidschra	Gen. d. Art.	General der Artillerie
Ausfl.	Auflage	d. i.	das ist	Gen. d. Inf.	General der Infanterie
Ausg.	Ausgabe	Diff.	Dissertation	Gen. d. Kav.	General der Kavallerie
Batl.	Bataillon, =ne	Distr.	Distrikt	GenGouv.	Generalgouverneur
Batt.	Batterie, =en	Div.	Division, =en	GenSt.	Generalleutnant
Bd., Bde.	Band, Bände	d. J.	der Jüngere	GenMajor	Generalmajor
Bó	Baumé	dm	Dezimeter	GenOberst	Generaloberst
Bef. v.	Bekanntmachung vom	dz	Doppelzentner	geogr. Br.	geographische Breite
bef.	besonders	E.	Einwohner	geogr. L.	geographische Länge
BGB.	Bürgerliches Gesetzbuch	ebb.	ebenda	Gef. v.	Gesetz vom
Brig.	Brigade, =en	EG.	Einführungsgesetz	GewD.	Gewerbeordnung

142. Přetištěno z Der Grosse Brockhaus Handbuch des Wissens in zwanzig Bänden, Zehnter Band, Leipzig 1931, s.801.

GFM.	Generalfeldmarschall	M. d. R.	Mitglied des Reichstags	RVD. v.	Reichsverordnung vom
Gfch.	Grafschaft	mg	Milligramm	s	sächlich
Ghzt.	Großherzogtum	mhd.	mittelhochdeutsch	s (hoch=)	Sekunde (astronomisch)
GM	Goldmark	Mill.	Million, Millionen	gestellt)	
G. m. b. H.	Gesellschaft mit be- schränkter Haftung	min	Minute (technisch)	Se.	Seite
Gouv.	Gouvernement	Mitt.	Mitteilungen	S	Süden
grch., griech.	griechisch	mkg	Metertilogramm	S	Schilling
Großgem.	Großgemeinde	mlat.	mittellateinisch	\$	Dollar
Gutsbz.	Gutsbezirk [Gesetz]	mm	Millimeter	S. B. A.	Sitzungsberichte der Berliner Akademie
GWG.	Gesetzverfassungs=	nnd.	niederniederdeutsch	f. Br.	südlicher Breite
GW	Goldwährung	MStG.	Militärstrafgesetz	Schmp.	Schmelzpunkt
h	Heller	Mz.	Mehrzahl	Edp.	Siedepunkt
h	Stunde (technisch)	N	Norden	sek	Sekunde (technisch)
h (hoch=)	Stunde (astronomisch)	Nachr.	Nachrichten=	siebenb.	siebenbürgisch
gestellt)		n. Ausg.	neue Ausgabe	SO	Südosten
ha	Hektar	n. Br.	nach Christi Geburt	log.	logenannt
habsb.	habsburgisch	nd.	niederdeutsch	spez. Gem.	spezifisches Gewicht
hamb.	hamburgisch	n. F.	neue Folge	st	Stunde
Handb.	Handbuch	nhd.	neuhochdeutsch	Stadtfr.	Stadtkreis
hd.	hochdeutsch	nlat.	neulateinisch	StGB.	Strafgesetzbuch
HGB.	Handelsgesetzbuch	NO	Nordosten	StPD.	Strafprozessordnung
hg. v.	herausgegeben von	n. St.	neuen Stils	StuhlBz.	Stuhlbezirk
hl	Hektoliter	N. T.	Neues Testament	sw.	soviel wie
Hptm.	Hauptmann [blatt]	NW	Nordwesten	SW	Südwesten
HVB.	Heeresverordnungs=	O	Osten	lyst.	systematisch
hydrogr.	hydrographisch	OA.	Oberamt	t	Tonne
Hgt.	Herzogtum	obd.	oberdeutsch	Tab.	Tabelle
i. J.	in Jahre	Oberstl.	Oberstleutnant	Taf.	Tafel
Inf.; Inf	Infanterie; Infanterie=	Oblt.	Oberleutnant	tl., Tle.	Teil, Teile
Isr.	Israeliten	OBürger=	Oberbürgermeister	u. a.	und andere, unter andern
Jahrb.	Jahrbuch	OFörst.	Oberförsterei	u. ä.	und ähnliche
Jahrh.	Jahrhundert	o. J.	ohne Jahr	u. a. m.	und andere(s) mehr
KAdm.	Konteradmiral	ö. L.	östlicher Länge	überf.	überfetzt
kath.; Kath.	katholisch; Katholiken	ObGer.	Oberlandesgericht	übers.	übersetzt
Kav.; Kav	Kavallerie; Kavallerie=	o. ö. Prof.	ordentlicher öffentlicher Professor	u. dgl.	und dergleichen
koal	Kilogrammtablette (Kilokalorie)	OPräsident	Oberpräsident	u. d. T.	unter dem Titel
kg	Kilogramm	Ordn.	Ordnung	ii. M.	über dem Meer(es=)
kgl.	königlich	Pf	Pfennig	u. ö.	und öfter [Spiegel]
kgm	Kilogramm	philol.	philologisch	WAdm.	Vizeadmiral
Kgr.	Königreich	philos.	philosophisch	v. Chr.	vor Christi Geburt
Kleingem.	Kleingemeinde	physiol.	physiologisch	Ver. St. v. N.	Vereinigte Staaten von Amerika
km	Kilometer [General]	Pion.	Pionier=	Vfg. v.	Verfügung vom
Kmd. Gen.	Kommandierender	pamol.	pomologisch	vgl.	vergleiche
Kmdr.	Kommandeur	priv.	privat	v. Gr.	von Greenwich
KD.	Konkursordnung	Prof.	Professor [stanten]	VD. v.	Verordnung vom
Kom.	Komitat	prot., prote-	protestantisch, Prot., Prote=	VwgBz.	Verwaltungsbezirk
Komp.	Kompanie, =en	Prov.	Provinz	w	weiblich
Korvskpt.	Korvettenkapitän	PS	Pferdestärke	W	Westen
Kptlt.	Kapitänleutnant	PSe	effektive Pferdestärke	WE	Wärmeeinheit
Kpt. z. S.	Kapitän zur See	PSi	indizierte Pferdestärke	Wehrtr.	Wehrkreis, =se
kr	Kreuzer	PSst	Pferdestärkestunde	w. L.	westlicher Länge
Kr.	Kreis	qcm	Quadratcentimeter	WD.	Wechselordnung
Kr	Krone	qdm	Quadratdezimeter	ZPD.	Zivilprozessordnung
Kraftf.	Kraftfahrer=	qkm	Quadratkilometer	z. T.	zum Teil
Krhytmisch.	Kreishauptmannschaft	qm	Quadratmeter	Ztr.	Zentner
kVA	Kilovoltampere	qmm	Quadratmillimeter	Ztschr.	Zeitschrift
kW	Kilowatt	r.	rechts, rechter	z. B.	zur Zeit
kWst	Kilowattstunde	R	Reaumur		
L	links, linker	R. E.	Realenzyklopädie für protestantische Theo=	*	geboren
l	Liter	ref.; Ref.	reformiert; Reformierte	†	gestorben
L	Lira	Reg.-T.	Registertonne	∞	verheiratet mit
£	Pfund Sterling	Rep.	Republik	°	Grad
landw.	landwirtschaftlich	Ref	Reserve=	'	Minuten
lat.	lateinisch	ReGBl.	Reichsgesetzblatt	"	Sekunden
Ldgem.	Landgemeinde	RgBz.	Regierungsbezirk	o/o	vom Hundert, Prozent
LdGer.	Landgericht	RGS.	Reichsgesetz vom	o/100	vom Tausend, Promille
Ldtr.	Landkreis	RGSes. v.	Reichsgesetz vom	μ	Mikron = 1/1000 mm
LdrA.	Landratsamt	RGewD.	Reichsgewerbeordnung	μμ	= 1/1000000 mm
Lchrb.	Lehrbuch	R. G. G.	Religion in Geschichte und Gegenwart	σ	1/1000 sek
Lt.	Leutnant	RgPräsident	Regierungspräsident	σσ	1/1000000 sek
luth.	lutherisch	Rgt.	Regiment, =ter	—, =, = usw.	in chem. Formeln, =
m	männlich	Rittm.	Rittmeister	, , : usw.	klärt im Art. Chemische Formeln, Bd. 3 S. 768
m	Meter	RM	Reichsmark	→	Verweisungszeichen (unter dem Wort, am das der Pfeil zeigt, ist Weiteres zu finden)
m ²	Quadratmeter	RVB.	Reichsverfassung		
m ³	Kubikmeter	RVerfD.	Reichsverfassungs=		
m (hoch=)	Minute (astronomisch)		ordnung		
gestellt)					
M	Markt				
MaschGew	Maschinengewehr=				

Antologie

hudebně-kritických reflexí
a hudebně-publicistických textů
z let 1875 - 1884

Originální znění

Oper, Operette. Frä. Majetti hatte Samstag den 11. Dez. mit ihrer Beneficevorstellung 2. Operetten verbunden, die sehr gut gegeben wurden und im hohen Grade die zahlreichen und dankbaren Zuhörer amüsirten. In der „Galathea“ von Suppè zeichnete sich vor Andern aus H. Kötter als Midas, welchen er mit vortrefflicher Mouline spielte und dabei zu unserer Freude sowohl in der Diktion als auch in Gebärden alles drastische vermied. Frä. Thal (Wanymed) spielt und singt gewöhnlich sehr brav; schade, daß man bei ihrer Stimme verschiedene unausgesprochene Lagen bemerkt. H. Bernharbi hatte uns als Pygmalion wieder mit einigen falschen Tönen geängstigt, sonst aber entsprechend gewirkt. Für Frä. Stubel war es wohl ein bedeutendes Opfer bei den Bemerkungen des Kunstmäcen Marmor zu bleiben; dafür benützte sie gut die von den Göttern geschenkte Lebensdauer und mehr noch entschädigte sie sich als Fangette, Nachbarin der Katharina (Frä. Kozbeck) in der „Hochzeit bei Laternenchein“ von Offenbach. Das Duett dieser Damen und ihr Schlußwurf gefiel so sehr, daß es wiederholt werden mußte. Nächst gut sang Frä. Solwey (Denise) und H. Bernharbi (Pierre). Sonntag wurde bei vollem Hause „Javotte“ wiederholt. — Montag am Lucientage ging statt Vorhings „Caar“ Lucia von Lammermoor“ von Donizetti in Scene. H. Kiedel (Sir Edgard), H. Chlumecy (Maimund), H. Mann (Ferd. Heinrich) Frä. Pierdori (Lucia) gaben sich viele Mühe, um das eijig kalte Publikum zu erwärmen, was erst dem Serzett im 2. Acte gelang. Im 3. Acte hatte Frä. Pierdori Gelegenheit mit schön vorgetragener Coloratur zu glänzen. — Der Mittwoch zum 4. Male angefündigte „Caar“ von Vorhing wurde endlich recht gelungen aufgeführt. Die Oper wird sehr gerne gehört und lockte viele Zuhörer an. H. Mann (Caar) hatte für seine Leistung, vorzüglich für das gefühlvoll geungene Lied im 3. Acte, verdienten Beifall errungen. Ähnlich wurde H. Chlumecy (Bürgermeister), der in sehr guter Laune war, ausgezeichnet. Den Gesang des Frä. Kozbeck (Marie) beeinträchtigte ein wenig die merkbare himmlische Indisposition, ihr weiterer Vortrag und ihr Spiel war des gependeten Lobes wert. Der erste Theil des Serzets im 2. Acte, in welchem H. Kiedel (franz. Gesandte) besonders wirksam war, wurde recht korrekt gelungen, minder präcis war die Fortsetzung desselben. Befriedigend waren die H. Bernharbi (Joanos), Kötter (engl. Gesandte) und Paulmann (russ. Gesandte). Frä. Schmidt als Witwe und die Chöre waren gut. — r —

Olmützer Zeitung 19.02.1875

Die Akademie zu Gunsten des Hernalser Institutes welche Montag vom betreffenden Comité veranstaltet wurde, erfreute sich seines großen Zuspruchs; kein trotz eines bunten Programms, das die Mitwirkung der vier Musikkapellen, des Männergesangsvereines, des Theaterpersonales und einiger Dilettanten ankündigte, fanden wir die Logen des zweiten Ranges, die Sperrsitze, das Parterre und die Gallerie wenig besetzt, so daß wir fast sagen möchten, der Mitwirkenden wären mehr, als der Zuhörer. Wir meinen, daß das Olmützer Publikum annahm, es könne derartige Sachen auch billiger hören, und heutzutage muß man auch dies für begründet halten. Der schöne Zweck sollte das Publikum bewegen außer den geleisteten Beiträgen noch höhere Eintrittspreise zu einer Wohltätigkeitsvorstellung zu zahlen, und das wollten eben nur Wenige verstehen. Aller Anerkennung werth ist die Bereitwilligkeit und Mühe, mit welcher die Mitwirkenden ihre Aufgabe zu lösen sich anstrikten. Lobend müssen wir den H. Kapellmeister H. Kiedel hervorheben, der den präcisen Vortrag der recht schönen und schwierigen Duvature zur Oper „Salunkala“ von Goldmark leitete. Ebenso gelungen exekutirten dieselben Militärkapellen unter der Leitung des H. Kapellmeisters, Kiedel die 5. Nummer „des Soldaten Heimkehr“, Längengemüthe von Rüden. Der 18 Mann stark aufgetretene Männergesangsverein sang den Chor „Leb wohl mein Vaterland“ mit feiner Nuance, was im eminenten Grade auch vom Solo des H. Domek gilt. Frä. Solwey war in ihrem Solovortrag „Ich möchte wohl ein Mann sein“ sehr brav. Die Arie aus der Oper „La Traviata“ des Frä. Pierdori wurde wie alle vorgenannte Nummern mit großem Beifall aufgenommen. „Wallenstein's Lager“ war jedoch mit den vom Kapuziner vorgebrachten Höflichkeiten gegenüber den Soldaten weniger geeignet, ein zum großen Theile aus Offiziersfamilien bestehendes Publikum zu befriedigen. Ein Theil der Zuhörer unterhielt sich während der Aufführung mit Konversation, ein anderer Theil verließ das Haus vor dem Schluß. Herr Paulmann konnte uns gefälligst eine Aufklärung geben, ob Meister Schiller wirklich einen Kapuziner vor Augen hatte, der bei seiner Strafpredigt im Lager von den umstehenden Soldaten Brantwein annimmt und trinkt? Uns schien dies ein Unfinn zu sein. — r —

Olmützer Zeitung 25.12.1875

Theater.

Oper, Operette. Samstag den 8. Jänner gelangte zum Vortheile unserer beliebten Opernängerin Frä. Kozbeck Nuber's komische Oper „Der schwarze Domino“ zur Aufführung. Die Titelrolle erfordert zu voller Wirkung eine fertige Sängerin und tüchtige Partikellarin. Beides verband Frä. Kozbeck als Angela auf das Beste, so daß wir ihre Leistung vorzüglich nennen könne. Besonders gefiel das sehr gut vorgetragene arragonische Lied und ihre große Arie. Die Darsteller der übrigen Rollen leisteten ihr Bestes, insbesondere Frä. Bloch als Brigitta. H. Kiedel's Massarena war gut, seine Einlage im 2. Acte (Frühlingslied von Gonnod) hat uns jedoch wenig angeprochen. Frä. Thal als Klauia und H. Chlumecy als Gil-Peres hatten ihre kleinen Rollen sehr gut gegeben. Das treffliche Gebet hinter der Scene, von Angelas und Massarena's Gesänge begleitet, wurde sehr schön vorgetragen. Das Haus war sehr zahlreich besucht. Das Publikum zeichnete die Beneficentia durch viele Blumenbouquets und andauernden Beifall aus. Eins kann uns jedoch nicht einleuchten; bei der Wiederholung dieser Oper am Dienstage hat nämlich H. Chlumecy als Detonom eines königl. Damenstiftes (zuvor Koch beim Kardinal) sein Kostüme geändert, als wollte er in der Person eines betrügerischen Damenstifts-Detonomens im 19. Jahrhundert dem Publikum einen Laienbruder in Mönchskleidern vorführen, was uns denn doch absurd zu sein schien. Sonntag ging über die Bühne Offenbach's „Schöne Helena.“ Mittwoch abermals Girofle-Girofla.

Johann Strauß' komische Oper „Die Fledermaus“ bildet das Theater-Ereigniß der laufenden Woche. Geschehen müssen wir, daß die Theaterdirection mit Opern-Novitäten nicht tarrt, wenn wir in Erwä-

Olmützer Zeitung 16.01.1876

Samstag den 25. findet wie alljährlich eine Wohltätigkeits-Vorstellung zu Gunsten der Franz-Josef-Bürger-Versorgungs-Anstalt statt. Zur Aufführung kommt die Oper „Die weiße Dame“. Tags darauf erfolgt die Aufführung von Wolf's poetischem Schauspiel „Prätiosa“, Musik von Carl Maria v. Weber, während der Rest der Woche dem Gastspiele der kleinen Künstlerin Dora Frieße, dem Töchterchen, des im Theater an der Wien engagirten Regisseurs H. Carl Frieße gewidmet ist. Die kleine achtjährige Dora spielt meist in kleinen einactigen Stücken und Solo-Scenen, wie „Betti Schripps“, „Der kleine Heirathshändler“ u. s. w., welche sie alle mit Coupletts, Canzonetten und Liedern in so graciöser Weise ausschmückt und darstellt, daß es wohl verdient erscheint, wenn wir das Publicum auf die kleine Schauspielerin, welche von hier aus in Dresden, Berlin und Hamburg gastirt, wird, aufmerksam machen. Am Sylvestereabend soll „Girofle-Girofla“ gegeben werden. —

Olmützer Zeitung 25.12.1875

Unserem verdienstlichen Bariton Herrn Mann wurde durch den k. würtemb. Hofkapellmeister Jahn, der hier wollte, ein Engagement-Antrag, gemacht; wie wir hören, beabsichtigt jedoch H. v. Bertalan den Künstler, für unser Theater festzuhalten, was wir angesichts der schönen Stimme, des H. Mann gutheißen.

Olmützer Zeitung 25.12.1875

Schwester-Viebertafel. Der hiesige Männergesangsverein wird auch heuer eine Schwester-Viebertafel im Redoutensaal veranstalten, in welcher die Operettenängerin Frä. Stubel mitwirken wird. Das Programm der Unterhaltung ist reichhaltig und verspricht einen heiteren Abend zu gewähren.

Olmützer Zeitung 01.01.1876

Feuilleton.

Die Zukunftsooper.

(Weiteres und Ernstes). Dem Titel nach könnte man schließen, daß ich von Wagners Schöpfungen sprechen will; denn Wagners Musik pflegt man Zukunftsmusik zu nennen. Doch nein, nicht Wagnersche, ja nicht einmal europäische Musik soll in diesen Zeilen besprochen werden. Ein interessanter Brief aus fernem Lande ist's, den ich hier veröffentlichen, da ich vermüthe, daß es den Musikfreunden willkommen sein dürfte, zu erfahren, in welcher Phase die Oper an der Westküste Afrikas sich befindet. Dr. Saueremann, mein guter Freund, hatte sich im vorigen Jahre mit einem europäischen Konsul, bei dem er als Justizrath fungirt, in der Stadt Loango angehebelt. Er hatte in Wien auch hinreichende musikalische Bildung genossen und nebt mehreren Tonstücken auch eine Oper komponirt, die er der Direktion des Loanger Theaters zur Aufführung antrug. Leider konnte dieselbe nicht angenommen werden, weil das dortige Publikum mit seinen ganz eigenen Ansichten durch dieselbe nicht befriedigt worden wäre. Dr. Saueremann wollte nun den Geschmack der Loanger kennen lernen. Doch hören wir den Brief:

Loango am 14. Dezember 1875.
— — — — Ich habe Dir schon mitgetheilt, daß meine Geschäfte mir genug Zeit übrig lassen, um meinem Lieblingsgegenstande, der Musik, huldigen zu können. Von der Theaterdirektion wurde mir eine Loge zur Verfügung gestellt, in welcher ich bequem Alles notire, was in den Opern auf das hiesige Publikum den größten Eindruck macht. Das Resultat meiner bisherigen Studien sollst du nun hören.

Olmützer Zeitung 30.01.1876

Oper, Operette. Unsere Theaterdirektion ist bemüht, Nennung tragend den Wünschen vieler Theaterbesucher, uns mit Operetten-Novitäten zu überhäufen, während die eigentliche Oper dadurch leidet. So wurde uns Samstag den 15. Jänner abermals eine Operetten-Novität, dieses Genres die dritte, Johann Strauß' „Fledermaus“ vorgeführt. Was erübrigt, als sich in die Sachlage zu fügen und zum Ganzen gute Wiener zu machen. Das große Publikum, das nicht complisirte Systeme (?), sondern Musik für sein Herz verlangt, das sich durch die Zukunft nichts als erheitern lassen will, hat bereits ein günstiges Urtheil über die „Fledermaus“ gefällt, und wir müssen uns begnügen, von diesem Standpunkte aus, die Operette zu beurtheilen. Chacun à son goût! Gehen wir, von der Handlung absehend, auf die Musik in Rede ein, so charakterisirt sich die ganze Operette als ein schön gewundener Strauß von frischen, tanzwürdigen Gefängen, die nach des Meisters Manier effektivvoll harmonisirt und instrumentirt, dem Ohre einen angenehmen Genuß bereiten. Die Aufführung derselben ist als befriedigend zu bezeichnen. Die Ouverture, ein Poupourri aus den schönsten Nummern, wurde gut executirt: Die beschäftigten Kräfte leisteten eben ihr Möglichstes. Nämlich zeichneten sich aus unsere braven Sänginnen, Fr. Etibel (Novalinde), Fr. Bloch (Prinz Delosky) und Fr. Kosbeck (Abele). H. Bernhards gab sich alle Mühe, seiner schwierigen und seinem Fache entfeindeten Rolle gerecht zu werden. H. Van's (Blind) Stimmittel reichen offenbar nicht aus. Mit besonderem Erfolge wurden aufgenommen das Terzett im 1. und das Finale des 2. Actes. —

Olmützer Zeitung 23.01.1876

— Bei der Dienstag erfolgten Wiederholung des „Schwarzen Domino“ schien H. Klumedy wieder vergessen zu haben, daß er Regisseur eines Opernpersonales ist, welches aufstehen soll, durch Gesang, Musik und Darstellung auf das Publikum einer könlgl. Hauptstadt bilden einzuwirken. Durch ähnliche Leistungen werden Opern an Anziehungskraft wohl wenig gewinnen.

Olmützer Zeitung 23.01.1876

Nr. 1. Es wird „Giroflé-Girofla“ eine komische Oper, gegeben. Ich versprach mir von derselben sehr viel, weil ich das Publikum sehr zahlreich vorfand, und Du weißt ja, daß ich eine solche Oper zu komponiren gedente, welche das Publikum bei der hundertsten Aufführung noch so interessant findet, wie bei der ersten, und bei welcher kein Plätzchen des Theaters leer bleiben darf. Mein Papier ward zurecht gelegt und ich notirte fleißig, was gefiel: Das Hervorkriechen der Piraten — das Auftreten des Murjuk — dessen Geschie, mit Geräffel unterstützt und dabei das Gesicht verzogen gefiel ungemein — (starker Applaus). — Ein Galopp wird gespielt, Murjuk und der Chor fängt an zu turnen — (großer Jubel — die Aktion muß wiederholt werden).

Nr. 2. Komische Operette: „Javotte.“ — Wachen kommen mit hochgetragenen Laternen, Tambours fangen an zu trommeln, den Gesang hört man nicht — (starker Applaus, die Laternen und Tambours mühen nochmals die Kunde machen). — Zwei raffinierte Diebe tanzen am Balkon — (anhaltender Beifall, Wiederholung der Tanzproduction) — dieselben freieren zwei Damen, der Einen wird dabei ein Hops abgerissen — (das Publikum lacht, klatscht und besteht auf Wiederholung).

Nr. 3. Oper: „Hugenotten.“ Das Haus ist leer — die Schreidap. parate werden eingestekt, denn eine solche Oper mag ich nicht komponiren.

Nr. 4. Komische Oper: „Angot.“ Das Haus voll. Weitere Notizen: Wird sehr viel applaudirt, besonders das Duett zweier Damen, welche einander Rippenstöße verzeihen — (man weiß sie zur Wiederholung zu bewegen).

Nr. 5. Oper: „Martha.“ Schwacher Besuch; für meine Sache Nichts zu profitiren.

Nr. 6. Operette: „Hochzeit bei Laternenstein.“ Zwei Damen zu sehen, ziehen die Schuhe aus, mit welchen sie einander bewerfen — (sie werden geschöhigt, noch einmal zu werfen).

Nr. 6. Operette: „Czar und Zimmermann.“ Ein Bürgermeister kriecht unter den Tisch, aus der Oeffnung desselben ragt empor der kahle Kopf des Bürgermeisters — (starker Applaus).

Nr. 8. Komische Oper: „Fledermaus.“ Das Orchester spielt nur Tanzstücke. — (Das Publikum, ganz hingerrissen, verlangt häufige Wiederholungen.) — Es treten Musikanten auf, nämlich: ein Skitabe, zwei Mädchen, zwei Choristen, zwei Chordamen — der Knabe spielt die Violine und tanzt mit den Uebrigen — (Viele Herrn schlagen sich die Hände wund — der Marjantanz muß von Neuem beginnen). —

Nun meinte ich genug Material zu besitzen, um es einem geschickten Krietzisten zur Verarbeitung zu übergeben. Sämmtliche Notizen (deren Auszug ich mittheile) wurden geordnet, ich las sie aufmerksam und — mußte herzlich aufstehen. — Meine Oper sollte ausgeschmückt werden: mit Piraten, Geheire, Geräffel, Turnerei, Laternen, Tambours, Tanz am Balkon, Abreihen des Hopses, Rippenstößen, Schuhkreuzen, unter den Tisch kriechen und Marjantanz. — Ich erinnerte mich, daß in diesem Genre die Komödiantentruppen in meiner geliebten Heimat die größten Künstler sind, die zur Ausführung kein Vikretto bedürfen, und Tanzstücke spielen ihnen prächtig jeder halb anständige Kellermann. Ich war gehellt von meinem Wahne, beim Komponiren von Opern mich von den Wünschen des größeren Theiles des Publikums bestimmen zu lassen; denn dann würde die Oper eine schöne Zukunft erwarten können. — — — — So weit der Brief des Dr. Saueremann über die afrikanische Oper. Seien wir froh, daß wir solche Zukunftsooperen nicht schieben müssen; denn das Olmützer Publikum weiß die Kunst besser zu unterscheiden und zu schätzen. (?)

— r —

— Donnerstag ging zum Vortheile des Orchesterdirectors H. Josef Altmuth die in Olmütz lange schon nicht gesehene Oper „Die Mächtwandlerin“ von Bellini über die Bühne. Wie alle Bellinische Opern, ist auch diese reichhaltig mit lieblichen, gefühlvollen, ja oft sentimentalen Melodien ausgestattet, die sogar bei der tiefsten Erschütterung und bei den größten Leidensfällen sich kund thun. Die Titelfrolle befand sich in den Händen des Fr. Bierdorri, welche, abgesehen von der noch nicht ganz correcten Vokalisation, durch ihren feinen Vortrag, als auch recht angemessenes Spiel einen bedeutenden Erfolg erwarb. H. Diebel (Elyvino) war recht brav und hielt mit der Stimme in seiner ziemlich anstrengenden Rolle bis zum Schluß aus. H. Mann (Rudolph) brachte seine sonore Stimme besonders in der höheren Lage zur Geltung und leistete Gutes. Von den übrigen Rollen, welche durch fleißiges Streichen an Umfang viel einbüßten, ist nichts Besonderes zu sagen. — e —

Olmützer Zeitung 23.01.1876

Osmützer Zeitung.

Er erscheint jeden Dienstag und Freitag Abends.
Administration und Redaktion:
 Raicheringasse Nr. 11 (Buchdruckerei Sedan & Wolf).
 Unfrankirte Briefe werden nicht angenommen. — Retra-
 nationen unentgeltlich und bereitwillig.

Pränumerationspreis für Osmütz
 mit Zustellung in's Haus: ganzjährig 4 fl., halbjährig 2 fl.,
 vierteljährig 1 fl. — Einzelne Exemplare kosten 3 kr.
Postverrechnung:
 ganzjährig 4 fl. 20 kr., halbjährig 2 fl. 30 kr., viertel-
 jährig 1 fl. 20 kr.

Inserate
 werden von der Administration entgegengenommen und
 bei einmaliger Einschaltung mit 6 kr., bei mehrmaliger
 Einschaltung mit 3 kr., für die erstmalig gesaltene Zeit-
 raum berechnet.

Press- und Theater.

Schon und erhaben ist die Aufgabe der Presse und des Theaters. Weder Zweck soll dahin gehen, zu belehren, zu veredeln und zu unterhalten. Was nun die Presse betrifft, wie Vieles tragen gute Bücher und Tagesblätter zur Bildung und somit zum wahren Glücke des Volkes bei! Der Geist wird bereichert, das Gemüth gehoben, und Beiden wird auf diese Weise ein Hochgenuss, ein wahres geistiges Vergnügen bereitet. Ein wissenschaftliches Werk, welches einen Nutzen und welchen Genuss verschafft es nicht dem Gebildeten! Eine jagdverständige Abhandlung über irgend einen Gegenstand, welche Freude und welchen Vortheil gewährt sie ihm nicht! Eine wahre Aufklärung über die edle oder jene Frage, welchen Gewinn bringt sie nicht Demen oder Jenem! Ein edles Gedicht, wie begeistert es nicht die gebildete Jugend für Tugend, für Patriotismus u. s. f. Ein erhabenes Lied, welches feierliche Stimmung erzeugt es und welche Genüsse! Ein guter Zeitungsartikel, wie belehrt und vergnügt er nicht! Ein edler Roman, welche Schätze bietet er nicht! Dadurch wird die Phantasie mit edlen Bildern angefüllt, die Geisteskräfte finden Nahrung, das Herz wird veredelt.

Und so wie die gute Presse für wahren Bildung der Gesellschaft außerordentlich viel beiträgt, und den Fortschritt in intellectueller, sittlicher und ästhetischer Beziehung ungemein fördert, so kann auch das Theater durch edle und gebogene Volkstücke und Darstellungen viel wirken zur Hebung der Volksbildung. Der dreifache Zweck der Belehrung, Veredlung und Unterhaltung wird auch hier erreicht, wenn das Theater so gehalten, wie es sein soll.

Doch, so groß die Vortheile sind, welche die gute Presse und das gute Theater vorbereiten, so bereiten im Gegentheile die schlechte Presse und das schlechte Theater namenlosen, unbeschreiblichen Schaden und verpesten einen sehr großen Theil des gegenwärtigen Geschlechtes und der kommenden Generation. Viele schlechte Bücher führen die Menschen in Irthum, und erzeugen falsche Aufklärung statt der wahren. Viele Bücher unterdrücken die Vaterlandsliebe, stacheln die Leidenschaften auf in mannigfacher Richtung, und

reizen besonders die unerfahrene Jugend, die ohnehin eine lebhaftere Phantasie hat, nicht selten zur Empörung und Gesetzlosigkeit auf. Viele Bücher sünden so wie aufreizende Reden. Frivole Bücher entstellen, besonders lascive Romane corumpiren Geist und Gemüth und verderben die Menschen in moralischen und oft auch in physischen Bezüge. Und leider! wird heut zu Tage weit mehr eifrig gelehrt als gesunde Nahrung. Viele Schriftsteller steuern rastlos hin, das Volk zu verderben, theils um des Gewinnes willen, theils aus diabolischer Bosheit, namentlich aber trifft dieser Vorwurf einen Theil der Tagespresse, und man hat es schon so weit gebracht, daß in dieser Richtung der Geschmack ganz und gar verdorben ist.

Aber nicht nur der gute Geschmack, sondern auch alle sittlichen Grundlagen, die dem menschlichen Wesen innewohnen, werden durch die schlechte Presse nach und nach untergraben und endlich gänzlich vernichtet. Nach Beispielen brauchen wir nicht lange herumzujagen, auch nicht in die Ferne zu schweifen, denn das Betreffende liegt so nah. Lassen wir nur die christliche sonenangehende Tagespresse Revue passieren, und welches häßere Bild von Verdorbenheit, Korruption und Mißthätigkeit wird sich vor unseren Augen entrollen. Diese Presse, die beinahe ausschließlich von Juden bedient wird und sich bewegen liberal nennt, hat es sich zur Hauptaufgabe gemacht, das Christenthum und seine erhabenen Lehren zu veripponen, und am Ende nachten Atheismus zur Geltung zu bringen, um dann in dem unaussprechlichen Verfall aller socialen Ordnung vor unseren Augen entrollen. Diese Presse, die beinahe ausschließlich von Juden bedient wird und sich bewegen liberal nennt, hat es sich zur Hauptaufgabe gemacht, das Christenthum und seine erhabenen Lehren zu veripponen, und am Ende nachten Atheismus zur Geltung zu bringen, um dann in dem unaussprechlichen Verfall aller socialen Ordnung vor unseren Augen entrollen. Diese Presse, die beinahe ausschließlich von Juden bedient wird und sich bewegen liberal nennt, hat es sich zur Hauptaufgabe gemacht, das Christenthum und seine erhabenen Lehren zu veripponen, und am Ende nachten Atheismus zur Geltung zu bringen, um dann in dem unaussprechlichen Verfall aller socialen Ordnung vor unseren Augen entrollen.

keit, Künstlichkeit der Gesinnung und wie überhaupt alle diese liberalen Tugenden heißen mögen — nachzulagen. Daher rührt auch die abgheultigste Prostitution der liberalen Federhelden, die ihre Gedanken in der Geißel ihrer Feder dem Meistbietenden verkaufen und das wichtigste Aufklärungsmittel, die Presse, mit geringer Ausnahme zu einem feilen Werkzeuge der Parteilichkeit, der Demoralisation und der Volksverderbung, d. h. in ihr Gegenteil verkehren.

Wenn wir jedoch von all dem absehen und uns bloß im Allgemeinen an das oben Gesagte halten, daß nämlich durch die schlechte Presse der Geschmack verdorben wird, so wird schon dadurch allein viel Böses angestiftet; denn diesen verdorbenen Geschmack bedürfen dann Viele immer mehr und mehr, füllen sich ihre Säcke durch Production der Lieblingsstücke und Lieblings-Vetüre, und verwidern so in immer weiteren und weiteren Kreisen die großen Massen.

An die Wiederlichkeit, die an der Tagesordnung ist, und an den von Tag zu Tag sich mehrenden Verbrechen aller Art tragen diese Thatsachen große Mißthat; Tausende wären vielleicht nicht so tief gesunken, wenn sie nicht durch irgend ein schlechtes Buch, eine schlechte Zeitung, oder durch ein schlechtes Theaterstück um Glauben und Sittlichkeit gekommen wären. Hat der Mensch einmal am Glauben Schiffbruch gelitten, so ist er eines jeden Verbrechens fähig, die Theorie wirt auf dem Felde der Praxis. Das praktische Leben führt uns so häßliche Thaten vor, die den durch die Presse veröfentlichten schlechten Grundbägen entsprossen. Die Spitäler, Irren- und Gefangenhäuser erhalten ein großes Contingent aus den durch die schlechte Presse geistig und physisch verdorbenen. Schlechte Schriftsteller hemmen den wahren Fortschritt und die wahre Freiheit, denn sie begeistern nicht für das wahrhaft Gute, Edle und Schöne, sondern stacheln die Leidenschaften auf und erzeugen auf diese Weise Sclaven, unfreie Menschen und viele Verbrecher. Durch gute Bücher hingegen und Blätter werden der wahre Fortschritt und die wahre Freiheit gefördert.

Feuilleton.

Das Kind des Blutbundes.

Aus dem Tagebuch eines süßjährigen französischen Aristokraten (4. Fortsetzung.)

Als ich aufstand, bemerkte ich in dem Alkoven, worin ich geschlafen hatte, über dem Bette ein Bild der heiligen Lucia. Dieses Bild sah ich an und es schien mir sagen zu wollen: „Mut, armer Verbannter, ich wache über dich.“ Meine Augen fielen sich mit Thränen; ich erhob meine Seele zu Gott, der vielleicht die Hand eines schwachen Kindes in meiner Rettung auszuweichen hatte. Als ich dann weiter einen die Stimm der Weigen umspannenden gemächlichen Palmweiz bemerkte, drückte ich ein Kissen davon ab. Seit drückte ich den feibaren Teilsmann, den ich der Namenspatronin meiner Wohlthätlerin geschloßen hatte, an mich, stützte mich an und bereitete dabei möglichst jegliche Unordnung in meinem Kynge.

Der erste Gegenstand, den ich, als ich an's Fenster trat, im Garten bemerkte, war Lucia. Sobald sie meiner anständig wurde, ließ sie einen Schrei aus, sie brach die ihre Stimme verheerenden Haarschleier zurück, machte erregtlich von sich und rief: „Was ist das mit dir, sagst du herunter.“ „Nun, was ist ein Kind, welches zu und gebracht kann, wie beschämt werden, wenn sie getrunken, in dem Vertheil.“

Das Frühlück wartete auf mich. Lucia's Mutter räumte mir einen Platz neben sich ein; die Ralte, die sie Tags zuvor gegen mich gedehert, war gänzlich verschwunden. Bald darauf kam Lucia, ganz atemblos. In ihrer Hand hatte sie einen dicken Rosenstrauch, den sie mir freudvoll überreichte. „Aber, Tochterchen,“ sagte ihre Mutter zu ihr, „du hast ja dein ganzes Beet verwöhnt!“ — „O nein, Mama, es stehen noch Blumen genug darauf.“

Als wir später vor einem kleinen weißen Rosenbeete vorbeikamen, sah ich, daß dasselbe völlig geplündert war. Während zeigte mir Lucia mit dem Finger, daß sie mir alles gegeben hätte. Also schon ein Geheimniß zwischen uns Beiden! Während des ganzen Frühlücks verlor sie mich nicht aus den Augen, alle ihre Sorgen und kleinen Aufmerksamkeiten galten meiner Person allein. Monton mochte sich betlagen, wie er wollte, Monton war vergessen.

Die Baudereien des Kindes, der Lauber seines Weizens, die heimliche Ruhe, der ich mich in dieser Behausung erfreute, hatten mich das über meinem Haupte zührende Ungeheuer ganz vergessen lassen. Es kam mir vor, als sollte ich hier mein ganzes Leben zubringen, als hätte ich gar nichts mehr zu bedürfen. Frühwahr, dachte ich, der Mann, der diese zum Entzücken schönen Gartenanlagen geschaffen, ist kein gewöhnlicher Mensch, er wird auch in seinen Schatz nehmen. Inbristen, weshalb veranlaßt es seine Aran bekümmert, von ihm zu reden? Wie bald ist er in meiner Gegenwart niemals sein. (Monton's Name)

Dieser Name ist also ein Geheimniß? Oder ist jenes Schweigen die Wirkung des bloßen Zufalls?

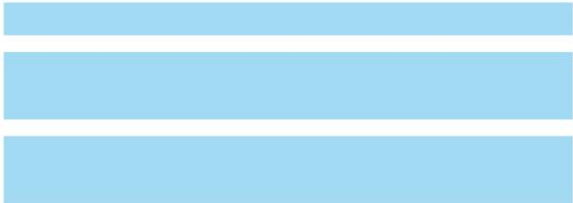
Diese Gedanken wollte ich ihr, selbst auf die Gefahr hin, für vorwichtig zu gelten, gerade mittheilen, als eine Wagg, die einzige, die ich seit meinem Eintritt in's Haus bemerkte, in größter Beschleunigung herbeieilte; ich sah, wie sie ihrer Herrin einige Worte in's Ohr sagte, und diese plötzlich erblaute. „Was ist Ihnen, Madame?“ sagte ich zu ihr.

„Gott, mein Herr, Sie sehen, wie ich am ganzen Körper zittere! Ich erwartete meinen Mann erst in zwei bis drei Tagen. Jann meinet mir, daß er in diesem Augenblicke eingetroffen ist, und er darf Sie hier nicht auffinden.“ Ich bitte Sie, gehen Sie schleunigst in dieses Nebenzimmer; heute Abend, wenn mein Mann schlief, werden Jann und ich Sie aus Ihrem Schlafstuhle hervorziehen und Ihnen zur Nacht verzeihen.“ Ich wollte ihr bemerklich machen, daß diese Nebenwärtlerin bei ihrem Manne in Rabat bringen könnte, allein sie ließ mich lebhaft in's Zimmer, schloß die Thüre hinter mir ab; fast in denselben Augenblicke vernahm ich auch eine harte Wächtersstimme, welche beim Spremerenten sagte: „Guten Morgen, Herr, guten Morgen! Kommen, unarmen mich. Meine unerwartete Rückkunft legt dich, wie ich sehe in's Unannehme; unsere Arbeit ist eben früher fertig geworden, als ich gedacht hatte.“

(Fortsetzung folgt.)

* [Theaternotizen.] Herr Director Bertalan gibt sich heuer mehr als je die anerkennenswerthe Mühe dem Publikum ein gutes Repertoire zu bieten. Auf dem Gebiete der Oper bringt die Direction demnächst das Gastspiel der Frau Rainz-Prause, einer der vorzüglichsten dramatischen Sängerinnen, mit welcher die „Hugenotten“ und der „Prophet“ aufgeführt werden sollen. Morgen geht zum Benefice des Herrn v. Bongart, Mehls lange nicht gehörte Oper „Josef und seine Brüder“ in Scene. Auf dem Gebiete des Lust- und Schauspiels wurden die Aufführungen des Lustspiels „der Hypochonder“ von Moser und des Schauspiels „Freund und Feind“ von Eckmann-Chatrion vorbereitet.

Deutsche Volksblatt für Mähren 04.01.1878

* [Theaternachricht.] Montag geht mit der sächsischen Sopranfängerin Fr. Rainz-Prause, welche die Lenore singt, der Troubadour in Scene. Fr. Rainz-Prause, zu deren glänzendsten Leistungen die Lenore gehört, wirkt aus Gefälligkeit für Director Bertalan in dieser Oper mit.

In der nächsten Woche sollen auch mehrere Operetten, darunter „Blaubart“ und die Großherzogin mit einem Gaste, Fr. Kieja, welche die „Boulotte“ und die „Großherzogin“ singen wird, zur Aufführung gelangen.

Als Bewerber um das hiesige Theater hat sich bereits der Director des Carlstädter Stadttheaters, Herr Bachmann gemeldet. Herr Bachmann gehörte früher als Heldentenor den Bühnen in Prag, Dresden und München an, auf denen er mit großem Erfolge wirkte. Er ist also Fachmann in des Wortes bestem Sinne. Der Umstand, daß er zugleich Director des Carlstädter Stadttheaters ist, spricht gleichfalls zu seinen Gunsten, da eine Verbindung der Olmützer und Carlstädter Bühne für beide Bühnen nur vortheilhaft sein kann.

Deutsche Volksblatt für Mähren 26.01.1878

* [Vonder Oper.] Rossini's geistvoll componirte und stets wirksame Oper „Der Barbier von Sevilla“ ging jüngst recht zufriedenstellend in Scene. Frau Slasty war vorzüglich bei Stimme, und darf mit dem errungenen Erfolge, wohl zufrieden sein. Die Partie der Rosine erfordert correcten und brillanten Coloraturgesang. In technischer Beziehung leistete nun Frau Slasty wirklich Anerkennenswerthes. Auch schauspielerisch fand sich die Vertreterin sehr wohl geeignet für ihre Rolle. Herr von Bongart, der den Figaro gab, hatte einen ziemlich günstigen Abend und brachte den leichtzüngigen und leichtfüßigen Barbier, so weit es seine sonst schwerfällige Gesangsmanier zuläßt, recht anständig zur Geltung. Herr Funf sang und spielte den Grafen Almamyba recht gut, und kam ihm hierbei sein leicht ansprechender und biegsamer Tenor zu Statten; etwas mehr modulirter Vortrag hätte übrigens der Partie gewiß genügt. Herr Korshen war als Basilio recht komisch, ohne, wie es sonst von anderen Darstellern dieser Rolle zu geschehen pflegt, aufdringlich zu sein. Die Verläumdungssarie sang Herr Korshen sehr gut, würde jedoch mit ihr eine weit bedeutendere Wirkung erzielt haben, wenn er weniger forciren, und dadurch auch minder tremoliren möchte. Auch Herr Slasty, der sonst nicht zu den discretesten Buffos gehört, stellte den Bartolo, recht wirksam dar. Chor, Ensemble und Orchester hielten sich recht brav. Am Sonntag gelangte die lange Zeit hier nicht gehörte Oper Donizetti's „Die Favoritin“ zur Aufführung. Diese Oper im Jahre 1840 componirt, wird zwar für das größte Werk des italienischen Meisters gehalten, und hat unter allen seinen Werken die größten Erfolge aufzuweisen. Nichtsdestoweniger ist der Styl dieser Oper durchaus nicht originell entwickelt, sondern rekrutirt seine Melodien aus verschiedenen Opern, so daß uns nach und nach alle bekannten Anklänge aus Rossini, Bellini, Auber, Galletty, Meyerbeer etc. heimlich anmüthen.

Die ersten Akte gingen ohne sonderlichen Erfolg vorüber, woran die merkwürdige Indisposition sämmtlicher Mitwirkenden Schuld tragen mochte; erst im 3. namentlich aber im 4. Akte schien sich dieses allgemeine Uebel zu mildern und so wuchs denn auch in diesen Akten das Interesse des Publikums. Herr von Bongart sang und spielte den Alphons angemessen. Fräulein Bielke hatte besonders im 4. Akte als Leonore recht hübsche Momente, die ihr Beifall brachten. Herr Aug. Fernando litt am meisten in den ersten Akten an stimmlicher Indisposition, der er jedoch mit seiner Routine auszuweichen verstand. Indes verdaß er sich manchen, sonst glücklichen Augenblick durch befremdend und unangenehm klingende Nasentöne. Herr Krolp als Balthasar war bis auf einige widerpenstig verklingende tiefe Töne ganz am Platze. Die Oper war vorzüglich studirt, und sämmtliche Chöre gingen correct. Auch das treffliche Orchester unter Herrn Kapellmeister Urban's Leitung leistete

—w. gr.

Deutsche Volksblatt für Mähren 04.01.1878

Director J. C. v. Bertalan.)

Am verfloffenen Samstag überreichte Herr v. Bertalan der hiesigen Gemeindevertretung sein längst angekündigtes Gesuch um Enthebung von der Leitung der hiesigen Bühne nach Ablauf der gegenwärtigen Saison. Wir gestehen, daß wir Director Bertalan nicht gerne scheiden sehen; allein wir sind nicht Pessimisten genug um in den Verzweilungsschrei eines hiesigen Blattes einzustimmen, welches nunmehr eine Zeit der schweren Noth über die Olmüzer Bühne hereinbrechen sieht, weil Director Bertalan geht. Die Olmüzer Bühne hat lange vor der Direction Bertalan florirt, und es wird ihr hoffentlich auch nach Bertalan nicht an tüchtigen Bewerbern fehlen. Die Olmüzer Bühne hat ein so gutes Renommé und deren Leitung bietet von geschäftlichem Standpunkte so wenig Risiko, daß wir gewiß nicht falsch prophezeien, wenn wir sagen, daß sich eine bedeutende Anzahl von Bewerbern um unsere Bühne finden wird, und daß es der Stadtvertretung bei sorgfältiger Auswahl nicht schwer werden wird unter den Competenten einen tüchtigen Bühnenleiter für Olmütz zu finden.

Wir werden wol noch Gelegenheit haben hierüber ausführlicher zu sprechen. Für heute wollen wir nur über das Enthebungsgeſuch des Herrn v. Bertalan und dessen Motive sprechen. Herr v. Bertalan hatte wol einen leichten Stand, als er vor 4 Jahren die Leitung der hiesigen Bühne übernahm. Er kam nach dem Schwabe'schen Elend, nach einer Direction, die es in keiner Weise verstanden hatte, das Interesse des Publikums für die Bühne und ihre Erscheinungen zu gewinnen. Die Sympathien des Publikums flogen daher Herrn v. Bertalan von selbst zu. Herr von Bertalan verdiente diese Sympathien auch in den ersten 2 Jahren seiner Direction in vollem Maße. Er hob die Olmüzer Bühne wieder durch eine Reihe vorzüglicher, künstlerischer Kräfte, die er an unsere Bühne zu fesseln verstand, und ließ es auch nicht an Bemühungen fehlen was mit den neuesten Produkten der Weltliteratur sowohl auf dem Gebiete des Schauspiel's wie der Oper bekannt zu machen. Wir sahen unter seiner Direction manche Stücke in einer geradezu vorzüglichen Darstellung, deren sich auch bedeutend größere Bühnen nicht zu schämen gehabt hätten.

Herr v. Bertalan hatte auch Glück in Auffindung von Talenten, wie das Engagement des Frä. Stübel (Senn) und des Herrn Thaller dieß beweisen.

Wenn trotzdem in den letzten zwei Jahren Direction und Publikum mit einander nicht mehr so sympathisirt wie ehemals, so lag die Schuld wol zumeist in äußeren Verhältnissen; zum Theile nur tragen Direction und Publikum daran Schuld; das letztere, indem es die Welt sich etwas zu spät ersichtlichen Bemühungen der Direction um ein gutes Repertoire ungelohnt ließ, die Oper, indem sie anfänglich den Abonnenten zu wenig Berücksichtigung hatte widerfahren lassen und dadurch in dem Stamme unseres Theaterpublikums allmählig das

* [Vom Theater.] Albin Smoboda, der gefeiertste Operettentenor und Interpret der Offenbach'schen und Strauß'schen Heldenfiguren hat an drei auf einanderfolgenden Abenden an unserer Bühne gastirt, leider in keiner der Rollen, welche seinen Ruf als Sänger der komischen Opern begründet haben, und lediglich darum behaupten wir, daß das Gastspiel deshalb nur eine geringe Theilnahme beim Publicum hervorrief.

Es ist nicht zu bestreiten, daß die vor dem Gaste zur Darstellung gelangten drei Rollen, der *Wurzelsepp* im Pfarrer von Kirchfeld, der *Valentin* im Verschwendter und der *Solz* in Fatinitza, jede in ihrer Art kunstfertige und interessante Leistungen zu nennen waren; allein diese Wahl war nicht anziehend genug, das kleine Olmüzer Theaterpublicum an drei Abenden bei erhöhten Preisen in's Theater zu locken. Die Direction hätte bei den mehrjährig gemachten Erfahrungen wissen sollen, daß für die Stücke Anzengrubers, so hoch wir auch sein Dichtertalent stellen, hier kein zahlreiches Publikum zu finden ist. Ein noch unglücklicherer Griff war die Wahl des *Berschwenders*, der erst vor kurzer Zeit als Lückenbüßer über die Bretter ging, und seiner jeder Ausstattung baaren Dürftigkeit wegen besser im Archivstaube liegen bliebe. Für den 3. Abend mußte die Operette „*Fatinitza*“ im letzten Momente wegen eingetretener Heiserkeit des Herrn Lehner, statt der bestimmten Aufführung der Anzengruberschen „*Kreuzschreiber*“ eingeschoben werden. Herr Smoboda spielte darin den Journalisten *Solz*, wie zu erwarten stand, mit den ihm zu Gebote stehenden schauspielerisch und sanglich glänzenden Mitteln; allein auch an diesem Abende hatte sich nur ein kleines Häuflein Theaterlustiger eingefunden. So hat dießmal das Gastspiel eines vorzüglichen Künstlers ein klägliches Resultat ergeben und zwar nur deshalb, weil die Direction die Verhältnisse nicht richtig zu beurtheilen verstanden hatte. Vorzüglich und in wahrhaft künstlerischer Weise wirkten an den beiden ersten Gastspielabenden Fräulein Majetti und Fräulein Thal mit. Es ist eine kräftige, innerlich hervorströmende Empfindung, welche alle von den beiden Künstlerinnen geschaffenen Gestalten besetzt und sie weit über jenes Künsteln stellt, welches in kleinen Nuancen seine Größe sucht. Gespielt wurde an allen drei Abenden von unseren heimischen Kräften vorzüglich. Wir nennen namentlich Herrn *Kaba* als *Wolf*, und die gut gespielte Rolle des *Izzet Pascha*. Das Konzert im Verschwendter verlich dem Stücke leider keine besondere Weihe, wenn wir nämlich den korrekten und recht anständigen Vortrag der *zingara-Arie* von Frau *Elasch* ausnehmen. —w. gr.

[Singerkonzert.] Mit seinem ersten selbstständigen Konzerte trat Sonntag den 18. Jänner dieses Jahres der Olmüger Damen-Singerverein vor das hiesige Publicum, welches angezogen von den Bürgerschaft leistenden Namen der Mitwirkenden, wie von den interessanten Nummern des gewählten Programmes sich überaus zahlreich eingefunden hatte, so daß nicht allein die untern Räume des großen Redoutensaal's, sondern auch die Gallerien ringsum vollständig besetzt waren. Herr Kapellmeister Labler hat wieder mit Zusammenstellung der Ensemblepiecen, mit dem Studium der Damen- und Männerchöre und der Direktion des Konzertes seine volle Meisterschaft als Dirigent bekundet u. beim Publikum volle Würdigung seiner Bemühungen gefunden. Zur Ausführung gelangten der *Entreakt* und *Spinnerchor* aus Wagners *Fliegende Holländer*. Der Damenchor überwand die Schwierigkeiten, welche in der feinen Nuancirung dieses Con-

teffe. Die Solos wurden in eminentem Maaße von Frau Rosa Eben-Bloch und Fräulein Rosa Dieckel gesungen. Das Orchester schloß sich der gesammten Leistung durch diskrete Begleitung an. In der sehr interessanten Hiller'schen Komposition, der *Hymne*, deren choralistischer Theil gleichfalls dem Damen-Singerverein oblag, trat Frau Rosa Eben-Bloch mit ihrem Alt-solo imponirend hervor. Eine ziemlich bedeutende Indisposition schien zwar der vollen Stimm-Entfaltung der trefflichen Sängerin hindernd entgegen zu treten, was jedoch der künstlerischen Durchführung ihrer Partie keinen Abbruch that. Ihre volle und sympathische Altstimme, schmiegte sich harmonisch dem elegischen Chor an. Verdienter Beifall lohnte die liebenswürdige Sängerin und wiederholte sich bei ihrem Solo in W. Riels Gades gemischtem Chor mit Orchesterbegleitung „*Heilige Nacht*“, der von den gesammten Mitwirkenden, zur vortrefflichsten Interpretation gelangte, und auch vom Publikum vollkommen gewürdigt wurde. Einen geradezu mächtigen Eindruck machte das *Finale* aus Mendelssohns unvollendeter Oper „*Loreley*“ auf das Publikum. Der gemischte Gesangschor im Vereine mit dem Orchester überboten sich förmlich an Erhabenheit und schwingvollem Vortrage. Fräulein Dieckel sang das Sopransolo mit tadelloser Formschönheit. Ihr hoher Sopran ist für diesen Part wie geschaffen, ihr leidenschaftlicher und zugleich dramatisch belebender Vortrag übte besonderen Reiz auf das Publikum, das denn auch nach Schluß dieser Nummer in rauschenden Beifall ausbrach. Herrn Junts Spiel und Technik fanden ebenfalls stürmischen Beifall. Im Vortrage der Ernst'schen „*Piratenfantasie*“ entfaltete er wieder staunenswerthe Fingerfertigkeit und spielte namentlich den ersten Satz hinreißend schön. In der Frau Gräfin Melanie Bukowky, welche mit liebenswürdiger Bereitwilligkeit ihre Mitwirkung dem Konzerte zu Theil werden ließ, lernte das hiesige Publicum eine Dilettantin kennen, deren Leistung jedoch künstlerisches Gepräge trug. Im Besitze eines sehr umfangreichen und wohlklingenden Mezzosoprans, sang die Gräfin Lieder von Schumann, Schubert, Abt, und eine Romanze aus Thoma's Oper „*Mignon*“ mit sehr viel Geschmack und künstlerischem Vortrage, und es fanden sämmtliche von ihr gesungene Piecen spontanen Beifall so daß sie noch schließlich ein kleines italienisches Volkslied dazu geben mußte.

—w. gr.

Deutsche Volksblatt für Mähren 19.02.1878

* [V o n d e r O p e r.] Für unseren trefflichen Opernbassisten Herrn J o s e f K r o l o p, zu dessen Benefize (M o z a r t s J a u b e l f e s t) ich ein zahlreiches Publicum eingefunden hatte, gestaltete sich die Vorstellung zu einer Reihe von Ehrenbezeugungen, welche als Beweis für die Beliebtheit des Sängers gelten konnten. Noch vor Beginn der Vorstellung, überreichte eine Deputation des hiesigen Männergesangsvereines dem Benefizianten ein geschmackvoll ausgestattetes Diplom, welches ihn zum Ehrenmitgliede des Vereines ernannte. Beim ersten Auftreten des Herrn Krolop als S a n t o empfing derselbe anhaltenden Applaus vom Auditorium und zwei händerverzierte Lorbeerkränze. Die Opernvorstellung selbst, welche unter so günstigen Zeichen ihren Anfang genommen, und auch bis Schluß des ersten Actes den Anschein hatte, glücklich verlaufen zu wollen, änderte in den nachfolgenden Acten ihre beruhigende Situation, indem P a p a g e n o (Herr von Bongart) und Sarastro, merkwürdige Indisposition verriethen, die sich mit jeder Scene steigerte, so daß sowohl Herr von Bongart sein Duett mit Papagena, und Herr Krolop die Arie „In diesen heil'gen Hallen“ wegzulassen, gezwungen waren. Herr von Bongart markirte mit Selbstverläugnung seinen Gesangspart, so gut es ging, und erwies sich als routinirten Schauspieler. Herr Krolop wurde vollständig heiser und entzieht sich sonach dessen Leistung unserer Seite des Kapellmeisters Herrn Urban sorgfältig vorbereitet, und in allen Theilen auch vorzüglich in Szene gesetzt. Herr F u n f sang den T a m i n o stellenweise recht verdienstlich, und hätte Anspruch auf unbedingtes Lob, wenn er weniger forciren, dagegen mehr nuanciren wollte. Fräulein B i s k a (T a m i n a) hat ihr Repertoire um eine recht gelungene Partie bereichert, sie sang dieses Mal sehr zurückhaltend und geschmackvoll phrasirend. Das ebenso gefährliche, wie unschöne Tremoliren, muß sich Fräulein Biska noch abgewöhnen. Ihre Leistung erwarb sich verdienten allgemeinen Beifall. Frau S l o t y gab die undankbarste Partie der Oper, und zwar die K ö n i g i n d e r N a c h t. Ihre musikalische Sicherheit jedoch und ihre immer leicht ansprechenden Coloraturmittel, die sie verständig zu verwerthen weiß, endlich der korrekte Vortrag, machte ihre Leistung zu einer sehr anerkennenswerthen, welcher auch lebhafter Beifall zu Theil wurde. Auch Herrn Siders M o n o t a t o s verdient lobende Erwähnung. Vortrefflichste leisteten die d r e i D a m e n, Fräulein B i l e t, S c h m i d t und W i n t e r, und die d r e i G e n i e n, Fräulein B e h f e r t h, U m l a u f und Frau K o r s c h e n. Herr K o r s c h e n gab den S p r e c h e r, wie zu erwarten war, vorzüglich.

* [K o n z e r t.] Das Konzert, welches der verdienstvolle Opernsänger Herr J o s e f K r o l o p am 7. September vor seinem Scheiden aus Olmütz veranstaltete, fand von Seite des versammelten Publicums eine sehr befriedigende Aufnahme und gebührt demselben nebst seiner eigenen trefflichen Leistung noch specieller Dank, für die zu Stande gebrachte Mitwirkung des Herrn H o r w i t z, welcher seine Gesangsvorträge mit seiner alt bewährten Künstlerkraft zur Geltung brachte. Herr Horwitz ist noch im Vollbesitze seiner einschmeichelnden Baritonstimme, die ihm ehemals wie heute noch alle Herzen gewann; sein künstlerischer Vortrag hat sich, womöglich noch verbessert, veredelt. Dieß bekundete er in dem reizend nuancirten Laffen'schen Liede: „Es war ein Traum“ welches er auf härmlichen Beifall des Publicums wiederholen mußte. Sowol die Einlage des K ü h l e b o r n aus „U n d i n e“, wie die Baritonarie aus „Dinora“, wirkten, mit vollendetem Vortrage von H. Horwitz gesungen, begeistern auf das Publicum, und brachten ihm lauten und verdienten Beifall ein. Fr. Czerminsky aus Brünn, die gleichfalls aus Gefälligkeit für den Konzertgeber mitwirkte, ist im Besitze mäßiger Mittel und erzielte mit dem Vortrage einiger Lieder v. Mendelssohn und der Snadenarie einen Anstandserfolg. Herr S o r e r spielte die Ernst'sche Orgel, und behandelte sein Instrument mit vielem Verständnisse. Herr Oberkantor B a c h r a c h leistete mit dem Vortrage der selten gehörten ersten Baritonarie aus Tzar und Zimmermann recht Verdienstliches. Stimmittel und Vortrag verdienen Anerkennung. Herr K e d a c t e u r M ü l l e r brachte ein Gedicht „F ü n f T r e p e n h o c h“, eine Erzählung in Versen von Ada Christen, mit declamatorischem Geschick zum Vortrage. Die breite und eigentlich doch dürre Handlung des Gedichtes kam dem Vorleser nicht zu Statten, und wirkte stellenweise ermüdend, doch glückte es ihm durch die plastische Wiedergabe des effectvollen Schlusses, das Interesse wieder anzujagen. Das Schlusswort gebührt dem Konzertgeber, den wir sehr ungerne aus unserer Mitte scheiden sehen. Herr Krolop ist, wie wir mit besonderer Freude bemerken konnten, wieder in den Vollbesitz seiner in letzterer Zeit angegriffenen Stimme gelangt und an seinem Abschiedskonzertabend wirkte sein correcter Vortrag die völlige Ausgeglichenheit seiner sonoren Stimme höchst wohltuend auf den Zuhörer. Er sang die Becker'sche Ballade „D a s K r e u z i m W a l d e“ welche auch an zu großer Länge krankt, jedoch durch den wirklichen Vortrag diesen Fehler mißlich sichtbar machte. Im Duette aus „die P u r i t a n e r“, sangen Herr Krolop im Vereine mit Herrn D o m e l recht anerkennenswerth.

Um den Cyriach'schen Chor: „D e i m S c h e i d e n“, welche Nummer der Männergesangsverein übernommen, aber nicht zum Vortrag brachte, kamen wir aus nicht aufklärten Gründen. Jedenfalls war es ratlos vom Vereine ohne Angabe eines Grundes nicht zu singen. Es scheint, daß der Gesangsverein wieder einmal sehr krank ist. Das Konzert war in Folge verschiedener Factoren nicht besonders gut besucht. Herr Krolop nimmt jedenfalls den Beweis mit, daß er sich hier allseitiger Sympathien erfreut. Möge dieß in Nürnberg, wohin er in kurze Zeit geht, gleichfalls der Fall sein. —w. gr.

Deutsche Volksblatt für Mähren 14.09.1878

Deutsche Volksblatt für Mähren 02.02.1878

* [Konzerte.] Der Musikverein gab Sonntag den 10. November im k. k. Redoutensale sein 117. Konzert, dessen Programm wieder einmal nur von fremden Kräften bestritten wurde, eine originelle Thatsache, die wir später besprechen wollen. Zur Mitwirkung wurde die Pianistin Fel. Paula Dürnberger, eine Epstein'sche Schülerin, und das berühmte Grazer Damenquartett, gewonnen. Das schwedische Damenquartett hat in den Schwestern Fanny, Marie und Amalia Schampa, vereint mit Fräulein Marianne Gallowitsch ganz vortrefflich Nachamerinnen gefunden, welche ihre Vorgängerinnen nicht nur hinsichtlich des künstlerischen und einheitlichen Vortrags erreichen, sondern in Bezug auf die einzelnen Stimmen, diese sogar übertreffen. Der reizende sympathische I. Sopran, und die beiden Alt, von denen der eine klangvoll und kräftig, der andere sanfter und weich zusammenklingt, geben zusammen einen prächtigen und harmonischen Akkord, der in den verschiedenen Momenten der Viedervorträge künstlerisch geschult, vom kräftigsten Forte bis zum flüsternden Pianissimo wunderbar ausklingt. Dabei heimelet uns das deutsche Wort des Textes gar lieblich an, und erhöhte den Reiz der vorgetragenen Kompositionen. Von denselben sprachen zumißt ein Quartett von Mendelssohn: „Ruhethal,“ eines v. Potpourri, „Nun ist der Tag geschieden“ ein irisches Volkslied von Spavio, „Lang ist's her“ und eine Moturino v. Manda-nini an. Bei der Virtuosität der Künstlerinnen verstand es sich von selbst, daß nach jeder Pieze stürmischer Beifall erscholl, welcher die Damen veranlaßte immer wieder einzelne Stücke zuzugeben. In den Zwischenpausen spielte Fel. Dürnberger eine Reihe höchst interessanter Klavierkompositionen, und hatte sie neben den ausgezeichneten Quartettfängerinnen keine leichte Aufgabe, die sie jedoch als eine würdige Schülerin Epsteins auf die kunstvollste und ehrenhafteste Weise zu lösen verstand. Daß sie ihr Instrument mit starker Kraft und vollen Tönen zu bemätern versteht, bewies der Vortrag des „Tanahäuserarsches“ den sie mit großer Berve und Virtuosität interpretirte, so daß ihr allgemeiner Beifall in stürmischer Weise gespendet wurde. Ein Virtuosenstückchen der überraschendsten Art war die auf dem stürmischen Beifall zugegebene interessante Komposition des Grafen Zychi, ein Walzer „für die linke Hand“, welchen sie mit so außerordentlicher Bravour zum Vortrag gelangen ließ, daß ein Laie den Mangel der rechten Hand gewiß nicht herausfühlen konnte. Der Musikverein als solcher ist alles schuldig geblieben, was wir von ihm zu verlangen, berechtigt wären. Nach unseren Begriffen hat ein Verein, der sich den Namen eines Musikvereins beigelegt, in erster Reihe die Aufgabe, durch Orchesteraufführungen den wesentlichen Theil seines Konzertes zu bilden; wenn er zur Erhöhung des Programmwerthes fremde Künstler zuzieht, wird dieß stets dankbar anerkannt werden. Konzerte aber mit ausschließlicher Mitwirkung fremder Künstler zu arrangiren, das gehört für Privatunternehmungen, und nicht zu den Aufgaben eines Musikvereins, der den Zweck verfolgt die der Instrumentalmusik zu heben. —w. gr.

Deutsche Volksblatt für Mähren 16.11.1878

* [Konzerte.] Das erste diesjährige Männer-gesangvereinskonzert am 1. Dezember bot den Zuhörern eine höchst interessante Auswahl reizender Piezen, die ohne Unterschied beifällig aufgenommen wurden.

Ein Mag. Bruch'scher Chor „Vom Rhein“ eröffnete das Programm in wirksamster Weise, und brachte den correcten Sängern, welche von Konzert zu Konzert an Tüchtigkeit und vortrefflicher Schulung gewinnen, verdienten und stürmischen Applaus. Die darauf folgenden Novitäten von F. A. Löwenstamm a) „Schäzert mein“ b) „Im Eichenhain“ sind zwei duftige Blüten, welche schon in Wiener Konzertsälen feste Wurzel gefaßt haben. Daß diese beiden Nummern, von den Sängern in bester Weise zum Ausdruck gelangten, versteht sich von selbst, da doch Herr Chormeister Labler, mit seinem feinsinnigen musikalischen Geschmaack, das Einstudiren der Chöre anheimgegeben ist; ebenso von selbst versteht es sich, daß das Publikum die Ausführung der beiden Nummern mit rauschendem Beifall lohnte. Das Hausquartett des Vereines brachte alsdann das für Violine, Violoncello, Pianoforte und Harmonium arrangirte Quintett aus Wagners „Die Meisterfänger“ zum tadellosen Gehör. Weitere zwei Novitäten von Gyriß „Das macht das dunkelgrüne Laub“ und von Kjerulf „Brautfahrt in Har-daganner“, insbesondere Letzteres, entzückte das höchst befriedigte Publikum, durch die meisterhafte Wiedergabe der Sänger, und begeisterte es zu reichen Beifallsbezeigungen. Frau Eleonore Beyer, eine schätzenswerthe Dilettantin aus unserer Nachbarstadt Sternberg hat über freundl. Aufforderung des Gesangvereins den Vortrag mehrerer Lieder liebenswürdig übernommen, und sich durch die sympathischen ihr zu Gebote stehenden Stimmittel, wie den geschulten und geschmackvollen Vortrag den Dank des Vereines und den des Publikums in hohem Maße erworben. Lieder von Mendelssohn Franz und Reißiger, sang die Dame, vortrefflich, und unter stetem Beifall. Engelsberg'scher Chor „Im Dunkeln“ schloß unter rauschendem Beifall des Publicums das Konzert.

Deutsche Volksblatt für Mähren 07.12.1878

* [D p e r.] Vor ausverkauftem Hause gelangte die lang vorbereitete Verdi'sche Oper „Aida“ Mittwoch den 27. November zum erstenmale auf der Olmüzer Bühne zur Aufführung und zwar mit bedeutendem Erfolge. Wenn man die Richtung Verdi's von der ersten Aufführung seines „Oberto, Conte die San Bonifacio“ angefangen, und seine nachfolgenden Opern bis heute systematisch verfolgt hat, wird man beim Durchstudiren der jüngsten Verdi'schen Partitur der „Aida“ in gerechtes Erstaunen gerathen müssen, weil das Werk des auf seiner Ruhmeshöhe angelangten Greises seinen bisherigen Schöpfungen ganz entgegengesetzte Principien verfolgt, ja sozusagen sein Naturell vollständig verleugnet. Aida bedeutet unbedingte Entwaffnung aller jener Gegner des Komponisten, die seinen früheren Opern ungemäßigte Vehemenz des Ausdrucks, Mangel an Charakteristik und enge Begrenzung in den Formen der neitalienischen Schablone zum Vorwurf machen. Der Verfasser der „Aida“ ist vollständig musikalischer Kosmopolit, den man in dieser Oper mitunter den deklamatorischen Styl wie Richard Wagner versuchen, mit den Instrumentationseffecten an Gounod anklängen, den Aufbau des Massenensembles von Meyerbeer entlehnen hören kann. Dabei hat er aber wohl die äußeren Formen seiner ältern Musik, nicht aber den genialen Funken seiner Individualität zu verleugnen vermocht, der nicht selten zündend wirkt und namentlich dem dritten Akt, was melodische Erfindung sowohl, wie feurigen Zug des Temperaments betrifft, ein durchaus Verdi'sches Gepräge gibt. Auf die Einheitlichkeit des künstlerischen Styls, den das echte Kunstwerk bedingt, kann „Aida“ unter diesen Umständen freilich keinen Anspruch machen: sie ist ein Mosaikbild von reichster Abstufung der Farbe: aus der zarresten bis in die blendendste und von prachtvollem Aufbau der Wirkung, die äußerlich mit dem Einzuge des siegreichen ägyptischen Heeres und mit dem großartiger Ensemble Satz im zweiten Akt ihren Höhenpunkt erreichte.

Die Aufführung dieses höchst überraschenden Werkes betreffend, haben Direktion und sämtliche Mitwirkenden Alles gethan, um den Erfolg vollauf gerecht erscheinen zu lassen. Vor Allem verdient Frau Frigische lobend genannt zu werden, welche in der großen Oper bei weitem Vorzüglicheres zu leisten vermag, als in anderen Genres. Sie brachte ihre Partie zum vollsten und besten Ausdruck, und der reiche Beifall, der ihr an diesem Abende gezollt wurde, war ein wohlverdienter. Obwohl nun diesen Erfolg im mindesten schmälern zu wollen hätten wir doch auf zwei Fehler ihrer Leistung aufmerksam

antragen mochten. Wenn wir die ethnographische Genauigkeit, hinsichtlich der vorgeschriebenen braunen Gesichter sämtlicher Figuren in der Aida, als nachtheilig für den Erfolg der Oper im Allgemeinen bezeichnen müssen, so können wir eine Ausnahme doch nicht gelten lassen. Fr. Frigische-Wagner wird auch mit braunem Gesichte, immer interessant, vielleicht noch interessanter erscheinen, als sie es sonst immer ist. Dann wolle sie bei Behandlung der tieferen Chorden im Interesse der Schönheit ihrer Stimme nicht allzusehr forciren. Neben Frau Frigische trat Fr. Balling bedeutend aus dem Rahmen des Ganzen heraus, spielte und sang vorzüglich; leider war sie von Spiel und Gesang so in Anspruch genommen, daß sie auf die Bräutlichkeit der Textaussprache vergaß, und wenn Herr Geiger (Amonastro), der nebenbeigesagt, seine Partie recht trefflich zur Geltung brachte, uns nicht den Zweck des Stelldicheins mit seiner Tochter deutlich und vernnehmbar erklärt hätte, wir hätten ohne Hülfsname des Textbuchs niemals das Dunkel lösen können, in welches sich die Gestalt der Aida so räthselhaft gehüllt. Herr Beer hatte abgesehen von einzelnen Derbheiten, die er sich im Vortrage zu Schulden kommen ließ, seine schwierige Aufgabe sehr anständig gelöst und erhielt im Vereine mit den beiden vorgenannten Künstlerinnen verdienten Beifall, der sich namentlich nach dem Final: des zweiten Aktes, in welchem das Gesamtpersonale vorzüglich geschult eingriff, zu oftmaligem Hervorruf steigerte, und an dem auch Herr Kapellmeister Federmann, Dekorationsmaler Kilanyi und H. Director Frigische Antheil nehmen mußten. Die Herren Wilhelmi (Rampbis) und Schumeghy (König) trugen nicht minder zum Gelingen des Ganzen bei. Bei aller Anerkennung, die wir der gelungenen Inszenirung des Herrn Director Frigische zollen müssen, möchten wir doch bemerken, daß wir auf die Balletszenen, welche die Dauer der Vorstellung, unnötig verzögern, gerne Verzicht leisten. Die ägyptischen Heuschrecken, sammt der Ballerine, werden, so glauben wir bestimmt, wenn sie künftig wegbleiben, von Niemanden vermißt werden. Herr Capellmeister Federmann hat sich in dieser Oper, mehr als je, als tüchtiger Dirigent erwiesen, und wir zollen gerne seinem Talente vollstes, uneingeschränktes Lob. Director Frigische hat sich mit der Aufführung der kostspieligen Oper „Aida“ gewiß die Zufriedenheit des Publicums in hohem Maße errungen.

Ein letztes lobendes Wort gebührt noch dem talentvollen jugendlichen Maler Herrn Kilanyi, der sämtliche Dekorationen mit künstlerischem Geschick hergestellt hat.

—w. gr.

Deutsche Volksblatt für Mähren 30.11.1878

* [Musikvereinskonzert.] Das Florentiner Quartett, concertirte auf Engagement des hiesigen Musikvereins, Sonntag den 8. Dezember im Redoutensaal, und es hatte sich ein ansehnliches Publikum eingefunden, die alte bewährte Meisterschaft der berühmten Quartettkünstler zu bewundern. Dazu gab es auch voll auf Gelegenheit, denn das sehr interessante Programm bot Altes und Neues in vortrefflicher Auswahl. So gleich das C-durquartett op. 132 von Beineke, hier von den Florentinern zum ersten Male gespielt, und gleich mit dem entschiedensten Erfolge. Die Komposition in D-moll von Schubert, enthielt die Zuhörer und rißen sie zu förmlichen Beifallsstürmen hin. Auf die mit außerordentlicher Anmuth, und unübertroffener Virtuosität zur Geltung gebrachten „Cornamusa“ von Haydn, und dem Presto aus einem klassischen Quartette, folgte nicht erdenwelkender Applaus, so daß der immer lebenswürdige Meister Jean Becker, noch die unachahmlich interpretirte „Mendelssohn'sche Canzonetta“, spielte. Das Publikum rief die Künstler wieder von Neuem, und diese konnten sich gegenüber dieser leicht verzeihlichen PreSSION nicht unerbittlich zeigen, und es erfolgte nun außerprogrammlisch der Vortrag des C-dur Intermezzo's aus Riemann's B-durquartett op. 26 (neu.) ein Tonstück, voll edler musikalischer Motive, und künstlerisch bedeutendem Werthe. Jean Becker spielte dieses Adagio mit hinreißendem Zauber und der bekannten Allgewalt seines vollendeten Spiels. Den Schluß des Programmes machte das A-durquartett op. 41 No. 3 von Schumann, so daß das Concert ebenso glänzend endete, wie es brillant begonnen. Haben sich in den verschiedenen Programmnummern neben Meister Becker, die uns bekannten Künstler Hegeß und Masi durch recht künstlerisches Spiel hervorgethan, so müssen wir der neuen, für den Bratschisten Ghioftri, eingetretenen Kraft, Herrn Pfisterer volles Lob spenden. Das Florentiner Quartett, ist, was es bisher gewesen, unübertrefflich und einzig, und wird zu allen Zeiten und überall, also auch bei uns seine begeisterten Anhänger und Zuhörer finden. —w. gr.

Deutsche Volksblatt für Mähren 14.12.1878

* [Von der Oper.] Genes Operette „der Seecadet“, welcher Dienstag hier zum ersten Male gesehen wurde, hatte sich zwar eines bedeutenden Erfolges auf unserer Bühne zu erfreuen; allein derselbe dürfte kaum ein nachhaltiger sein, da die Musik weder durch anmuthende Melodien noch durch pikanten Rhythmus besticht, und das Libretto eine höchst schale Nachahmung der „Großherzogin“ ist. Hier und da macht sich wol ein heiteres Tanzmotiv geltend und die Chöre äußern sogar manchmal einige Wirksamkeit. Aber die zündende Berve eines Lecocq oder die graziose Frische eines Strauß wird nirgends erreicht. Der Erfolg, welchen die Operette auf unserer Bühne errang, ist also ausschließlich der gelungenen Darstellung zuzuschreiben.

Um diese machte sich in in erster Reihe Fr. Fritsche als Fanchette Michel verdient. Frau Fritsche darf den Seecadeten zu ihren besten Schöpfungen zählen. Sie sang vorzüglich, spielte mit Lebendigkeit und Temperament und brillirte dießmal auch durch geschmackvolle zwischen Beifall und öfteren Hervorrufer aus. Nicht minder lebhafter Auszeichnung hatte sich Fr. Pomier als Königin zu erfreuen. Fr. Pomier (welche jüngst auch das Meer mädchen im „Oberon“ sehr schön sang) bot gesanglich eine hervorragende Leistung. Auch die übrigen Mitwirkenden, die Herren Patet (Lambert) Meliba (Don Januario) Frank j. (Domingos) und Stauber (Mungo) fanden Beifall. Die Ausstattung war sehr hübsch, die Chöre frisch und lebhaft, das Orchester wie immer brav. Daß abermals die Damen unseres Schauspiels im Chore miterfchienen, ist, obgleich derselbe dadurch ein stattlicheres Aussehen gewinnt, nicht zu billigen, scheint aber zu den Liebhabereien der Direction zu gehören. Derartige Liebhabereien müssen unser Schauspiel immer mehr herabdrücken. Sie führen dazu, daß man über dem Operettenplunder die Geburtstage unserer großen Dichter (Lessing, Grillparzer) gänzlich vergißt, die man an kleineren Bühnen durch würdige Aufführungen klassischer Bühnenwerke feiert.

—2.

Deutsche Volksblatt für Mähren 15.01.1879

(Konzert.) Unser Männergesangsverein eröffnete Sonntag die Fastenconcertsaison mit einem Konzerte, dessen hervorragendste Nummern fast durchwegs von den Vereinsmitgliedern selbst mit volstem Gelingen zur Ausführung gebracht wurden. Dieser Vorgang selbst verdient die lebhafteste Anerkennung, er verdient sie umsomehr, da der Verein auch mehrere Novitäten brachte, deren Vortrag schön und schwungvoll zugleich war. Gleich der Eröffnungchor Mähriugs „Auf offener See“ eine kräftige Komposition mit starken Anklängen an Wagner, brachte den Sängern, die denselben trefflich und charakteristisch vortrugen, lauten Beifall. Auch Schuberts „Nachmittag“ ein lieblich-einfaches Tonstück wurde stimmungsvoll zum Vortrage gebracht und von den Zuhörern beifällig aufgenommen. Minderen Beifall fand die drollige Komposition des Quedlinburger Volkstheaters „das allerliebste Mäuschen“ von Engelsberg. Dieses Lied paßt mehr für eine Liedertafel als in den Rahmen eines großen Konzertes. Dagegen wurde die zweite Engelsberg'sche Komposition „Die Flucht der Liebe“ von Berger, welche ebenfalls mehr dem heiteren Genre angehört, sehr freundlich aufgenommen. Herr Dornel brachte dieses Lied mit seiner weichen, sympathischen Stimme vortrefflich zur Geltung und erntete reichen Beifall. Gleich reichen Beifalls erfreute sich auch Fel. Stella, welche Schuberts „Artekönig“ und mehrere Lieder aus Schumanns „Dichterliebe“, Irtyere gefühlvoll und richtig nuancirt sang. Den Schluß des Konzertes bildete der große, effectvolle Doppelchor Mendelssohns aus der Antigone, welcher von den Sängern wie vom Orchester mit glänzender Bewältigung der musikalischen Schwierigkeiten zu Gehör gebracht wurde und das Talent des Dirigenten, H. Fabler neuerdings bekundete. Wir können diesen Bericht nicht schließen, ohne die trefflichen Solisten des Vereins, die Herren Bachrach und Urban lobend zu erwähnen. Ersterer sang das Bariton solo im Mähriugs'schen Chor auf's Beste.

Deutsche Volksblatt für Mähren 22.04.1879

(Der musikalische Gorilla.) An allen Strassenenden von München wimmelte es dieser Tage von riesigen Placaten aller Farben. Ein neues Wunderthier sei im Colosseum täglich zu sehen: ein Gorilla, der auf der Violine ein italienisches Musikstück ausführe. Der Zudrang des Publikums war ein ungeheurer. Eines Abends hatte ein Zuschauer den glücklichen Einfall, mit seinem Federmesser den sonderbaren Künstler während der Vorstellung in die Haut zu ritzen. Das Thier schien nichts zu empfinden. Hierauf ergriff es der ungläubige Kunstfreund beim Schwänze und zerret so kräftig, daß der Affenpelz fiel und das musikalische Ungethüm in seiner wahren Gestalt vor den Augen des staunenden Publicums da stand; es war der Vater des Unternehmers. Große Entrüstung.

Mährisches Tagesblatt 26.06.1880

(Operndirector Jahn.) Die „Wiener Abendpost“ bringt heute folgendes classische Communiqué: Mehrere Wiener Blätter bestätigen, daß die Ernennung des Herrn Jahn zum Director des Hofoperntheatere bereits erfolgt sei. Bei dieser Gelegenheit tauchen natürlich wieder viele Namen auf, deren Träger bei der Gewinnung Jahns verdienstlich mitgewirkt haben sollen. Das ist immer so bei Ernennungen. Ferner streiten sich heute schon in den verschiedenen Blättern drei mährische Städte um die Ehre, die Geburtsorte Jahns zu sein: Olmütz, Hof und Mistel. Wurzbach scheint leider noch nicht autoritativ zu sprechen, und so wird sich diese Frage wohl bei Jahns Ankunft endgiltig lösen. Der Behauptung in Wiener Blättern, Jahn sei kinderlos, kann übrigens heute bereits widersprochen werden: da Jahns Tochter dieser Tage einen Arzt in Raaden heiratet. Der Sagenkreis, welchen die „Wiener Abendpost“, damit um das Haupt unseres Landmannes slicht, wird nicht verfehlen auch in weiteren Kreisen Heiterkeit zu erregen. Uns ist es wenigstens nicht bekannt, daß sich ein Streit a la Homer über den Geburtsort Jahn's irgendwo entsponnen hätte. Operndirector Jahn ist, wie wir dieß seinerzeit gemeldet in Hof in Mähren geboren und hat in Olmütz seine erste musikalische Ausbildung erhalten. — Der Zeitpunkt, wann Herr Jahn die Direction der Hofoper antreten wird, hängt lediglich von seiner Entlassung in Wiesbaden ab. Vor dem Antritte seiner neuen Stelle wird Herr Jahn auf einige Tage nach Wien kommen, um hier die Anordnungen für die Stagione zum Abschlusse zu bringen.

Mährisches Tagesblatt 22.10.1880

Theater.

„Martha“,

Romantische Oper in 4 Acten v. Flotow.

Eine Reihe neuer Kräfte lernten wir gestern bei der Aufführung von Flotows Martha auf unserer Bühne kennen. Unter denselben ragt durch vollständige Bühnensicherheit, Gewandtheit im Spiele und Ausbildung eines ziemlich schönen Stimmmaterials Fr. König hervor, welche die Ranci gab. Die Stimme klingt in der normalen Lage nicht unsympathisch, läßt aber in der Tiefe einen gewaltsam breit gedrückten Ton vernehmen. Auch die Technik der Stimme scheint nicht vernachlässigt zu sein. Die Sängerin verfügt über einen schönen Triller und darf trotz eines kleinen Tremolos, das hie und da sich geltend machte, als eine gute Aquisition für unsere Bühne gelten. Fr. Sipel (Martha) hatte anfänglich mit starker Befangenheit zu kämpfen. Auch sie entwickelte ein lebhaftes Spiel, wie es im Coloraturfache selten zu finden ist. Die Stimme klingt in der höheren Lage ungleich freier als in der Mittellage in welcher der Ton matt und gebrochen erscheint. Die Schule hat bei Fr. Sipel, wie es scheint, sehr gelünstet. Darauf deutet die ganze Art und Weise, wie Fr. Sipel den Ton ansetzt und bildet. Coloraturen und Triller sind jedoch gut ausgebildet. Den Lyonel sang Herr Erl. Der junge Sänger verfügt wohl nicht über allzu umfangreiche Stimmittel, singt aber mit Geschmack und Sicherheit. Die kleinen Unsicherheiten, die er sich gestern zu Schulden kommen ließ, kommen wohl auf Rechnung des ersten Aufretens. Die Stimme spricht in den höheren Lagen leicht an und scheint ziemlich ausgeglichen zu sein.

Die genannten Künstler fanden im Vereine mit Herrn Chlumetzky, durch welchen die Partie des Tristan zu ungewöhnlicher Geltung gelangte, sämtlich lebhaftesten Beifall. Im dritten Acte wurde überdies Herr Erl dreimal bei offener Scene gerufen. Den Plumkett sang Herr Doré ohne durchzudringen. Die Stimme dieses Sängers entbehrt des Klanges, und sein breiter, offener Ansatz sowie das Forciren, das besonders im Porterlied unshön sich geltend machte, lassen die Klanglosigkeit der Stimme noch schärfer hervortreten. Das Orchester unter Herrn Capellmeister Kaisers Leitung hielt sich brillant. Die Chöre waren nicht immer exact.

Mährisches Tagesblatt 14.10.1880

Theater.

„Die Hugenotten“,

Große Oper in 5 Acten von Meyerbeer

In Meyerbeers „Hugenotten“, die gestern auf unserer Bühne zur Aufführung gelangten, lernten wir Grenze und Umfang des künstlerischen Könnens unserer Oper kennen. Wir constatiren, gerne, daß diese Grenzen ziemlich weit gezogen sind, und daß der Umfang der Leistungsfähigkeit unserer diesjährigen Operkräfte weit das Maß jener Leistungen überragt, die uns in den letzten Jahren geboten wurden. Freilich fehlt: es auch gestern nicht an sichtbar hervortretenden Mängeln; allein man vergißt gerne dieselben zu erwähnen, wenn man einer so lobenswerthen Gesamtauführung gegenübersteht, wie es die gestrige war. Ein großer Theil dieses Lobes gebührt Herrn Capellmeister Kaiser, der die Oper vorzüglich einstudirte und das Orchester meisterhaft führte. Von den Einzelleistungen darf mit Zug und Recht gesagt werden, daß sie weit über das Mittelmaß einer Provinzbühne emporragten. Es gilt dies besonders von den Leistungen der Herren Weltlinger (Raoul) und Chlumetzky (St. Bris). Obgleich die Stimme des Ersteren nicht so frei und leicht ansprach wie in früheren Vorstellungen, brachte Herr Weltlinger die Partie des Raoul doch zur vollsten Geltung. Er entwickelte ein Temperamentvolles Spiel, wußte die heißen, hohen Stellen geschickt zu umgehen um in der Mittellage sein weiches sonores Organ desto kräftiger erklingen zu lassen. Insbesondere das schöne Schwurquartett, das Duellseptuor und das Duett im vierten Acte bildeten die Glanzpunkte seiner Leistung. Das Publikum zeichnete den rasch beliebt gewordenen Sänger gleich nach der Entréarie durch stürmischen Beifall und später durch wiederholte Hervorrufe aus. Herr Chlumetzky, der als tüchtiger Sänger stets seinen Mann stellt, war gestern außerordentlich gut bei Stimme und brachte hiedurch die Partie des St. Bris zu außerordentlicher Wirkung, so daß er nach der Verschwörungscene und der Schwertweihe wiederholt bei offener Scene gerufen wurde. Auch Fr. Sipel als Margarethe und Herr Hüller als Nevers wirkten verdienstlich unter Beifall zum Gelingen der Vorstellung mit und selbst die kleineren Episoden waren gut besetzt und wurden auch gut durchgeführt. Fr. Doré (Valentine) schien etwas indisponirt. Nichtsdestoweniger brachte sie die obersten Intervalle mit seltener Sicherheit im freien Anschlage und im Duette mit Margell sogar das dreigestrichene C, dem selbst große Sängerinnen vorsichtig ausweichen. Sie erntete dafür stürmischen Beifall. Es ist schade, daß Fr. Doré ihre gesungliche Leistung nicht durch ein lebendigeres Spiel zu unterstützen versteht. Herr Doré, der den Margell darstellte, gewann erst im zweiten Acte Ruhe und Sicherheit und ließ die Mängel seiner Sangweise weniger hervortreten. Er ließ gestern sogar ein schönes *mazza voos* hören; nur im ersten Acte tremolirte er wieder. Er wurde nach dem großen Duette mit Valentine ebenfalls durch Applaus ausgezeichnet. Besondere Erwähnung verdient auch der Page des Fr. König und Herr Erl als Bois Rose. Beide sangen ihre heißen Partien mit Geschmack und Sicherheit und ernteten hiesfür stürmischen Beifall. Frau Raul-Hoppé hatte mit künstlerischer Selbstverleugnung die Rolle einer Hofdame übernommen. Die Chöre waren frisch und lebendig, die Ausstattung sehr schön. Wenn etwas dem guten Eindrucke der Gesamtauführung abträglich war, so war es die schwache Besetzung des Orchesters, die wir wohl in Troubadour oder einer sonstigen italienischen Oper hinnehmen können, die aber in den „Hugenotten“ empfindlich stört.

Mährisches Tagesblatt 21.10.1880

„Die alte Jungfer“

Volkstück mit Gesang in 3 Acten
von D. F. Berg.

Ein gestern zur Aufführung gelangtes älteres Volkstück Bergs: „Die alte Jungfer“ fand freundliche Aufnahme bei dem zahlreich versammelten Publicum. Fr. Leeb spielte die Titelrolle; sie verstand es, echte Herzensteine anzuschlagen und die in ihren Liebeshoffnungen getäuschte und deshalb verbitterte „alte Jungfer“ lebenswahr zu gestalten. An Herrn Skriwanek hatte Fr. Leeb einen trefflichen Partner; die urdrollige, natürliche Komik dieses Schauspielers wirkte wieder herzerquickend. Ein mit lokalen Anspielungen reichlich gewürztes Couplet fand vielen Beifall. Herr Leuthold gab den Cooperator „Pater Florian“ mit localen Anklang, was der von ihm trefflich gespielten Rolle sehr zu statten kam. Sonst wären noch zu erwähnen: Fr. Galster und Fr. Hanau, Herr Patek und Herr Ewald. Kleine Episoden spielte Fr. Nowak und die H. Kohl recht nett.

—r.

Mährisches Tagesblatt 18.10.1880

(Theatralisches.) Der Theater-Agent Hr. C. A. Sachs ist in Geschäfts-Angelegenheiten hier angekommen. — Fr. Wral, welche an die Salzburger Bühne abging, gefällt dort sehr. Wie die „Salzburger Nachrichten“ melden, hat jüngst Fr. Wral die Partie der „Königin“ in der Operette „Der Seccadet“ mit vielem Beifall gesungen.

Mährisches Tagesblatt 18.01.1881

(Vom Brünner Theater.) Soeben erhalten wir die telegraphische Nachricht, daß die von Herrn Director Naul so prachtvoll ausgestattete Ferie: „Aschenbrödel“ bei der gestrigen Aufführung in Brünn einen glänzenden Erfolg hatte und rauschenden Applaus fand. Wir freuen uns, daß das heimische Product auch auswärts Anerkennung fand. — Wie man uns ferner mittheilt, zählt Herr Director Naul nicht unter die Competenten um die Brünner Bühne, wie dieß irrtümlich von den dortigen Blättern berichtet wurde. Seine Anwesenheit in Brünn galt nur der Inszenirung von „Aschenbrödel“

Mährisches Tagesblatt 18.01.1881

(Concert des Musikvereins.) Morgen Sonntag Nachmittags fünf Uhr findet im städt. Redoutensaale unter gefälliger Mitwirkung des Fr. Eidonit Sipek, des Fr. A. Schmidt und des Herrn Weltlinger unter der Direction des Hrn. Wladimir Labler das Concert des Musikvereins statt. Das Programm dieses Concertes ist folgendes: 1. Ouverture zu Göthes „Egmont“ von L. van Beethoven. 2. Variationen von Bruch mit Orchester. (Fr. Sipek.) 3. Variationen (B-dur) von Fr. Schubert für das Piano-Forte (Fr. A. Schmidt.) 4. Lieder von Schubert, gesungen von Herrn S. Weltlinger a) Erstarrung b) Die Nebensonnen, c) die böse Farbe. 5. Symphonie C-dur von F. Schubert.

Wir haben nur noch hinzuzufügen, daß eine ansehnliche Zahl hiesiger Musiker dießmal unser städtisches Orchester verstärken werden, so daß der orchestrale Theil des Concertes sicher eine vollkommen gelungene Ausführung erfahren wird.

Das zweite Concert des Vereins soll im Monate März stattfinden. Innerhalb dieser Zeit beabsichtigt die Vereinsleitung dafür zu sorgen, daß die Theilnahme der Bevölkerung an dem Vereine und seinen Bestrebungen eine regere werde als bisher.

Mährisches Tagesblatt 08.01.1881

Königl. städt. Theater in Olmütz.

Samstag 8 Jänner 1881 — Direction C. Naul.
26. Vorstellung im Abonnement. — Operer Tag.

Der Troubadour.

Oper in 4. Abtheilungen nach dem Italienischen des S. Cammerano von Heinrich Koch.

Der Graf von Lun	Fr. Miller.
Leonore	Fr. Doré.
Acuzena, eine Zigeunerin	Fr. König.
Maurico	Fr. Weltlinger.
Fernando, Luna's Vertrauter	Fr. Dohr.
Inez, Leonore's Begleiterin	Fr. Männich.
Karl, Mauricos Freund	Fr. Kohl.
Ein alter Zigeuner	Fr. Koll.
Ein Bote	Fr. Mauschke.

Morgen Sonntag 9. Jänner 1881

Unter Mitwirkung des gesammten Personales der Oper- und Operette zur Verstärkung der Chöre.

Preciosa.

Schauspiel mit Gesang in 4 Aufzügen von P. A. Wolf

Mährisches Tagesblatt 18.01.1881

(Die beiden Orchesterwerke des Musikvereins-Concertes.) Es dürfte für unsere Leser nicht ohne Interesse sein, wenn wir die beiden Orchesterwerke, welche der Musikverein am 9. d. Mts. zur Aufführung bringt, schon jetzt einer Besprechung unterziehen. Wir beginnen mit der Ouvertüre zu „Egmont“ von L. v. Beethoven. In gewaltigen Rügen führt uns der Meister in das erschütternde Drama ein. Alles, was uns Götze von Scene zu Scene schildert, wir fühlen es, ja wir erleben es im Anhören dieser erhabenen Charakterzeichnung. Eingeleitet im breiten, langsamen Tempo erklingen uns die wichtigen Schläge als die Vorböten des düstern Schicksals einer Nation, und weiter gesponnen, die Bewegung immer drängender, führt uns der Meister mitten hinein in das Chaos der Revolution. Wild wogen die Elemente durcheinander, da hören wir wieder die ernstesten Schläge, die einer Mahnung des Schicksals gleich, mächtig auf unsere Seele wirken. Zugleich ertönt im Kontrast zu diesem düstern Bild ein Motiv, welches uns den ruhigen, behäbigen Character der Niederländer so vortrefflich kennzeichnet, daß wir für den Moment beinahe den düstern Ernst vergessen. Wild sich erhebend mahnen uns jedoch die Wogen des Orchesters wieder an den Ernst der Revolution, bis sich die Stürme zu legen scheinen, schwächer und immer schwächer bäumen sich die Elemente, noch ein energischer Einsatz der Trompeten, ein klagender Seufzer der Violinen — und wir sehen die Revolution gebrochen, vernichtet, wir sehen den Helden der Freiheit auf dem Schaffot. — Da auf einmal erhebt es sich leise klingend und steigert sich, mächtig emporschleichend, bis in majestätischer Gewalt in hellaujubilenden Dur-Akkorden die Trompeten die Siegesymphonie einziehen. — die Freiheit hat sich, gleich einem Phönix aus der Asche erhoben, dem Helden der Freiheit winkt die ewige Siegespalme.

So hat der Meister der Töne eine Welt hineingelegt in dieses Werk, eine Welt, die deutlicher zu uns spricht, als oft ein Drama, ein Gemälde. Desswegen wir aber auch unser Ohr, lassen wir das Werk auch so zu uns sprechen, dann erst strahlt uns des Meisters Genius in seinem echten Glanze.

Das zweite Tonwerk, welches der Musikverein zur Aufführung bringt, ist die Symphonie (C dur) von Franz Schubert. In diesem großen Tonwerk bietet uns Schubert den reinsten Genuß seiner großen Muse. Von' all seinen Orchesterwerken erreicht dieses die größte Formvollendung, eine gesteigerte Leidenschaft und Dramatik und eine durchzeitige Benützung der Instrumentaleffekte. Auch hier, in der Symphonie, verleugnet sich der Meister des Gesanges nicht; hiezu die Eigenart seiner Instrumentierung, die seinen Werken stets einen Ehrenplatz in der Ruhmeshalle deutscher Musik sichert. Wenn wir auch nicht die ernste Wirklichkeit erblicken können,

die uns ein Beethoven geboten, so führt uns Schubert dafür in das Reich der Romantik; es sind Ideale einer geträumten Welt, uns schattenhaft umgaukelnde Figuren, die uns Schubert's Genius hervorzaubert, — aber wir lassen gern, wir träumen mit.

Die Symphonie C-Dur ist kurz vor seinem Tode geschrieben (1827) und ist die größte Schöpfung des Künstlers. Leider wurde derselbe der Kunst viel zu früh entrissen, und ein Talent, an welches sich noch stolze Hoffnungen geknüpft, schied mitten im Ruhmesglanze und überzeugend und wahr erscheinen Grillparzer's Worte, die Schubert's Denkstein zieren. „Der Tod begrub hier einen reichen Besitz, aber noch schönere Hoffnungen.“

Mährisches Tagesblatt 08.01.1881

(Von Redoutensaale.) Für eine Dame mag es keine unangenehmere Ueberraschung geben, als wenn sie während des Balles plötzlich merkt, daß ihre Toilette, wenn auch nicht großen Schaden, so doch ein Manco erlitten hat. Ballbesucher beklagen sich nämlich darüber, daß die Brüstung der Gallerie im Redoutensaale abfärbt. Dunkle Toiletten erhalten von dem schmutzigen Grau der gedachten Brüstung eine Farbveränderung, welche den Koben kaum zum Vortheile gereicht. Wir werden ersucht diesen Uebelstand zu rügen und schließen uns diesem berechtigten Wunsche der Ballbesucher umsomehr an, als es doch nur eines geringen Aufwandes bedürfte, die Galleriebrüstung neu herzustellen und auf diese Art mitunter kostbare Toilette vor größerem Schaden zu bewahren. Um Abhilfe wird gebeten!

Mährisches Tagesblatt 31.01.1881

(Musikalisches.) Wie man uns mittheilt veranstaltet der slavische Musik- und Gesangsverein „Zerotin“, der vor etwa drei Monaten hieort gegründet wurde, am 8. Februar in den Localitäten des katholischen Casinos eine musikalische Produktion, bei welcher Nummern von Fr. Michel, B. Krizkowsky, J. Kadavy, Ant. Dvoral, B. Smetana, J. Pauluer, J. Jpravc und J. Slavik zur Aufführung kommen werden.

Mährisches Tagesblatt 31.01.1881

(Benefiz - Vorstellungen.) Am Freitag findet die Benefiz-Vorstellung unserer in der Operette wie in der Posse gleich trefflichen Sänglerin Fräulein Leeb statt. Fräulein Leeb hat hierfür das Lebensbild „Therese Krone“ gewählt, in welchem sie die Titelrolle spielt. „Therese Krone“ wurde schon längere Zeit an unserer Bühne nicht gegeben. Fräulein Schmidt wird zu ihrem Benefiz eine Novität von Marie Ernest „Moderne Ideen“ zur Aufführung bringen. Eine andere Novität „Duelle“ von Emil Arter, die eben im Wiener Stadttheater mit großem Erfolge gegeben wurde, soll zum Benefiz des Herrn Leuthold in Scene gehen.

Mährisches Tagesblatt 31.01.1881

(Vom Theater.) * Noch über 32 Abende verfügt die laufende Theateraison. Innerhalb dieser Zeit sollen noch eine ganze Reihe von Benefizvorstellungen absolviert werden. Zunächst soll Kuglers „Goldprobe“ zum Vortheile der Fräulein Kraus in Scene gehen. Dann sollen die Benefizvorstellungen des Fräulein Hannau, welche Ferraris „Selbstmord“ gibt und des Fräulein Galster folgen, welche das im Wiener Stadttheater mit außerordentlichem Erfolge gegebene Lustspiel „Die kleine Mama“ vorführen will. Fräulein Doré bringt zu ihrem Benefiz Nicolais „Lustige Weiber“, vorausgesetzt, daß die zum Studium dieser so beliebten Oper nöthige Zeit noch vorhanden ist; Herr Hauck will zwei einactige Operetten geben, darunter eine der besten Offenbach'schen Operetten „Die Hochzeit bei Paternenschein“ mit den Damen König und Sipel in den Rollen der beiden Witwen. Herr Sipel beabsichtigt verschiedene Opernacte zu seinem Benefiz zur Aufführung zu bringen u. z. den 3. Act aus Tell u. den Schlußact der „Africanerin“ mit Fräulein König als „Selica“. Dazwischen soll das Genrebild „Ade-laide“ von Hugo Müller gegeben werden. Der lang erwartete „Kattenschäfer v. Hameln“ soll endlich nächste Woche zur Aufführung gelangen. Die Operette „Upajune“ wird, wie man uns mittheilt, auch noch einige Vorbereitungen erfordern und deshalb kaum am Sonnabend zur Aufführung gelangen.

Wie man uns ferner mittheilt, gelangt demnächst Shakespeares „König Lear“ mit Hr. Patel in der Titelrolle an unserer Bühne zur Aufführung. Es wird jedenfalls von Interesse sein, die Leistung des Herrn Patel in dieser Rolle, wie er sie schon einmal hier spielte, mit jener zu vergleichen, welche er uns bei der nächsten Aufführung des Shakespeare'schen Drama's bieten wird.

Mährisches Tagesblatt 09.03.1881

Theater.

„Lucia von Lammermoor.“

Oper von Donizetti.

Die Besetzung der gestern zur Aufführung gelangten Oper „Lucia von Lammermoor“ scheint ganz jenen topflosen Systeme entsprungen zu sein, welches so oft in der Zusammenstellung unseres Repertoires zu entdecken ist. Unsere Bühne besitzt in Herrn Welzinger eine vorzügliche Kraft, für welche die Partie des „Edgar“ vorzüglich gelegen wäre. Man theilt aber diese hochdramatische Partie Herrn Erl zu, der für dieselbe schon seiner äußeren Persönlichkeit nach nicht taugt. Die Partie des Arthur, für welche sich Herr Erl gut geeignet hätte, mußte in Folge dessen Herr Ebenbach übernehmen, der im spanischen Costume erschien, in welchem er nichts weniger als brillant ansah. Zum Ueberschuß sang auch noch Herr Dohrs den Vidwent, obgleich diese Partie zu den besten des Herrn Schlimmly gehört.

Für diese Besetzung war also durchaus keine Nothwendigkeit vorhanden, und es müssen für dieselbe Regisseur und Capellmeister in gleicher Weise verantwortlich gemacht werden. Wenn trotzdem das Haus nicht leer war, so liegt darin ein Zeichen für die außerordentliche Beliebtheit, deren sich der Gast Herr Sorwig vom Hofopertheater in Wien beim hiesigen Publikum erfreut. Der geschätzte Künstler sang den „Alston“ mit vollem dramatischen Ausdruck und dem ganzen Aufgebote seiner reichen künstlerischen Mittel vorzüglich. Er wurde mit stürmischem Applaus empfangen und wiederholt durch Beifall und Hervorrufe ausgezeichnet.

Trefflich zur Seite stand ihm Fräulein Sipel als „Lucia.“ Auch sie erntete für die rein ausgeführten Colaturen reichen Beifall. Die Wahrheit erfordert es zu erwähnen, daß nach der Schlussscene auch Herr Erl Beifall erhielt.

Mährisches Tagesblatt 01.02.1881

Theater.

„La Traviata“,

Oper in 4 Aufzügen von Giuseppe Verdi.

Unsere Oper raffte sich endlich zu einer That auf und brachte — Verdi's Traviata. Da man doch nicht abermals in lieblichem Wechsel dem „Faust“ den „Troubadour“ folgen lassen konnte, so brachte man die von Verdi selbst besorgte Abschrift des Troubadour, die Traviata. In keiner anderen Oper hat der Componist so sehr sich selbst und andere bestohlen als in dieser in Musik gesetzten Cameliendame. Insbesondere im zweiten Acte erwartet man, wenn man bloß hört, stets die Gestalten des Trovatore und des Grafen Luna auf die Bühne treten zu sehen. Unser Publikum nahm jedoch gestern daran keinen Anstoß. Es war offenbar froh, endlich doch einmal eine andere Oper zu hören. Dieß und der Umstand, daß die Oper zum Vortheile unserer vortrefflichen Coloratur-sängerin gegeben wurde, füllten das Haus und riefen nach jedem Acte wahre Beifallsstürme hervor. Für Fr. Sipek's Beliebtheit zeugten der lebhafteste Empfang und die zahlreichen Kranz- und Blumen Spenden bei ihrem Erscheinen auf der Bühne.

Sie sang die Violetta mit wohlthuender Correctheit, Einzelnes sogar mit edler Innigkeit des Ausdrucks und brachte die gehäufsten Florituren und Staccati zu vollkommener Geltung. Besonders wirkungsvoll war in dieser Hinsicht der erste Act und die Schlussscene desselben. Herr Weltlinger, der den Alfred Germont sang, bewies neuerdings, welche vorzügliche Kraft unsere Bühne an ihm besitzt. Er wetteiferte mit der Beneficiantin in gefanglicher Hinsicht, und der volltönende metallische Klang der Stimme trug dazu bei, seine Leistung als eine hervorragende erscheinen zu lassen. Beide Darsteller wurden im Verlaufe des Abends durch rauschenden Beifall, und die Beneficiantin überdieß auch noch durch vielfache Hervorrufe ausgezeichnet. Von den übrigen Mitwirkenden seien noch Fr. König als Flora und Herr Hiller als trefflicher Vater Germont lobend erwähnt. Das Orchester, in welchem man gestern sogar zwei Celli sah, sowie die Chöre waren sehr brav, und die Auf-führung der Oper, die trefflich einstudirt war, bewies, daß wir Recht hatten, wenn wir jüngst bedauerten, daß man mit den vorhandenen trefflichen Kräften nicht aus dem Geleise der Gewöhnlichkeit hervorstreten will.

Mährisches Tagesblatt 09.03.1881

(Vom Theater.)

Zu der diesjährigen Saison sind an der hiesigen Bühne 42 Novitäten zur Aufführung gelangt, darunter Werke ersten Ranges. Die Zahl der hervorragenden Gäste, welche uns die Theaterleitung brachte, beträgt eilf. Von den Gästen sind zu nennen, die Damen Ruca, Trebelli, Ghun, Geisinger, Fr. Walter, dann die Herren: Robert, Walter, Matras, Knaak, Musin und Bisaccio.

(Concert Trebelli.) Bei dem am 6. d. M. im städt. Theater stattfindenden Concerte der Mme. Zelia Trebelli, Primadonna von Her Majesty's Opera in London und von den kaisert. Opern in Petersburg und Wien, unter Mitwirkung des Herrn Ovide Musin, Solo-Violinist des Königs von Belgien und Signor Bisaccia, Hof-Pianist von Her Majesty's Opera in London wird folgendes Programm zur Aufführung kommen: 1. Fantasie über steirische Lieder von Gregoire und Leonard: Sig. Bisaccia und Hr. Musin. 2. Nobit Signor, aus den Hugenotten von Meyerbeer: Mme. Zelia Trebelli. 3. Variationen, über ein Thema von Haydn: Hr. Musin. 4. a) Lied ohne Worte — Mendelssohn b) Tourbillon Walzer — Mattei: Signor Bisaccia. 5. Brindisi aus Lucretia Borgia von Donizetti: Mme. Zelia Trebelli. 6. a) Berceuse — Faure b) Mazurka (Zelka) Musin: Hr. Musin.

Wir können unserem Publikum den Besuch dieses Concertes nur auf das Wärmste empfehlen, denn nicht sobald wird sich eine Gelegenheit wiederfinden, Künstler von solchem Range, wie sie sich uns in dem morgigen Concerte präsentieren werden, zu hören; insbesondere Madame Trebelli besitzt einen Welt Ruf, der jenem der Patti gleichkommt. Ihre wundervolle Altstimme bildet das Entzücken aller Musikfreunde.

Nächst Madame Trebelli concertiren morgen noch die Herren Musin und Bisaccia auf, Künstler, welche sich allerorts des stürmischsten Beifalles

Mährisches Tagesblatt 05.04.1881

(Concert Trebelli.) Der berühmte Musik-critiker Eduard Hanslik schreibt in der gestrigen Nummer der „N. fr. Pr.“ folgendes: „Im großen Musikvereinssaale fand ein Abendconcert mit Orchester statt. Als wir die Namen der einzigen drei Solisten auf dem Programme lasen: Trebelli, Neruda, Hallé, glaubten wir uns nach London versetzt. Nicht als ob sie englische Künstler wären — die Engländer machen sich ja ihre Musik nicht selber — aber Trebelli, Neruda und Hallé, das sind drei Namen, welche in London musikalisches Bürgerrecht genießen

Mährisches Tagesblatt 06.04.1881

(Zur Revision des Olmüher Theaters.)

Bekanntlich hat der städt. Bauverwalter, Herr Jlichmann einen Bericht über die im städt. Theater gegen Feuergefähr zu treffenden Vorkehrungen, abgefaßt und wurden diese Anträge dem Stadtverordneten-Collegium zur Begutachtung vorgelegt. Wir haben bereits einmal betont, daß nicht nur eine Untersuchung des Theaters, sowie der Gasleitungen in anderen öffentlichen Lokalen so rasch als möglich zu geschehen hätte. Es scheint jedoch, daß mau diese Untersuchung erst nach Schluß der Theater Saison veranlassen will. Damit können wir uns nicht einverstanden erklären, denn allerorts wurden nach dem Bekanntwerden der entsetzlichen Folgen des Theaterbrandes in Nizza, unverzüglich Untersuchungs-Commissionen zur Inspicirung des Systems der Theaterbeleuchtung und der Rettungsausgänge entsendet, wie z. B. in Brunn, während wir in den Wiener Blättern Tag für Tag Berichte jener Commissionen und Vorschläge zur Sicherheit des das Theater besuchenden Publikums finden. Warum zögert man also bei uns und verschiebt die Sache bis zum Schlusse der Saison? Vor nicht gar langer Zeit hat man, wie wir damals gemeldet, in einer ebenerdigen Wohnung auf der Pilsen einen starken Gasgeruch verspürt, das Gas soll unter dem Fußboden jener Wohnung ausgeströmt sein und hatten es die Bewohner jener Abitation nur einem glücklichen Zufalle zu danken, daß ihn nicht ein ähnliches Unglück widerfuhr, wie es leider bereits einmal in jenem Stadttheile vorkam und Menschenleben forderte. Die ägyptische Gasfisterniß, von welcher eines Abends unsere Stadt betroffen wurde, ist noch in Aller Erinnerung. Dieß beweist, daß man sich auf das richtige Funktioniren des Gaswerkes nicht immer zu verlassen braucht und darum geschieht unsere Anregung, daß der commissionelle Augenschein in unserem Theater baldigst vorgenommen werde, woran wir noch das Ersuchen knüpfen, daß der Befund zur Beruhigung des Publikums seinerzeit veröffentlicht werde.

Mährisches Tagesblatt 05.04.1881

(Benefice-Vorstellung.)

Unser Bühnen-Repertoir blieb noch in der letzten Woche dem Principe treu, dem es mit Consequenz den ganzen Winter hindurch gehuldigt, dem Wechsel. Vorgestern war zum Vortheile des Sängers, Herrn Dohrs Halevys Oper: „Die Jüdin“ angekündigt. Gestern Morgens hatte der „Don Juan“ die „Jüdin“ abgelöst und am Mittag verkündeten die bekannten rothen Zettel, daß es auch mit Mozart nichts sei und daß „La Traviata“ gegeben werde. „Die Jüdin“ soll nunmehr am Freitag zum Vortheile des Fr. Doré unserer stimmbegabten Primadonna in Scene gehen. Fr. Doré wollte bekanntlich „Die lustigen Weiber“ wählen. Allein nach mehreren Proben zeigte es sich, daß man diese Oper nicht mehr heraus bringe, wie der Coullissenausdruck lautet. Das Publikum wird gewiß auch „Die Jüdin“ gerne hören, umsomehr, da ihm in dieser Oper Gelegenheit geboten ist, die besten Kräfte unserer Oper, die Damen: Doré und Sipel und die Herren: Weltlinger und Ehlumekly nochmals zu hören. Herr Weltlinger wird den „Elezar“ und Herr Ehlumekly, welcher nach dreijähriger Thätigkeit von unserer Bühne scheidet, den Cardinal Brogni singen.

Mährisches Tagesblatt 06.04.1881

(Concert des Musikvereines.)

Das morgige Concert des Musikvereines beginnt um halb fünf Uhr Nachmittags, die Kartenausgabe zu demselben erfolgt in der Apotheke des Herrn Slabyhoudel am Oberringe. Das Concert dürfte außerordentlich zahlreich besucht sein, da unser Publikum morgen gerne noch die Gelegenheit ergreifen wird, um Herrn Weltlinger und Fr. König, welche Opernarien zum Vortrage bringen werden, nochmals zu hören. Das Concert bietet überdieß auch noch durch seine Instrumentalnummern — die Mendelssohnsche Fingals-höhle und die sehr schöne Serenade von Jaddas-john — und dadurch, daß Herr Petzrek zum erstenmale selbstständig auf dem Clavier sich hören lassen wird, besonders fesselndes Interesse.

Mährisches Tagesblatt 09.04.1881

(Theodor Scheide f.) Am 25. d. M. ist in Rasten bei Böheimkirchen der in den allermeisten Kreisen des Romane lesenden Publikums wohlbekannte Schriftsteller Theodor Scheide nach längerem Leiden gestorben. Scheide war 61 Jahre alt und am 20. August 1820 in Znaim geboren. Eine nähere Charakteristik dieses Schriftstellers behalten wir uns vor.

(Komiker Matras irrsinnig geworden) Der beliebte Komiker des Carltheaters, Herr Matras, der einzige, der hin und wieder an das goldene Zeitalter eines Scholz, Schuster u. s. w. erinnert, ist irrsinnig geworden. Schon seit Langem verlagte ihm das Gedächtniß den Dienst und das war der Grund, warum er seinen Platz räumen mußte, um durch — Herrn Gottsleben ersetzt zu werden. Hoffentlich wird das Leiden ein vorübergehendes sein.

(Ernennungen.) Der Minister und Leiter des Justizministeriums hat dem Bezirksrichter Emil Neumann in Plumenau die angesehene Uebersetzung nach Wischau bewilligt und den Gerichtsadjuncten bei dem Landesgerichte in Brünn Dr. Ernst Wörsang zum Bezirksrichter in Plumenau ernannt.

Das I. L. mähr. sch. Oberlandesgericht hat den Conzipienten der I. L. mähr. sch. schlesischen Finanz- u. Procurator, Arnold Bum, dann den Rechtspractikanten Alois Kolinsky zu unadjutierten Assistenten für Mähren ernannt.

(Petition) Die mährische Landes-Hypothekbank beschloß in Folge eines Urtheils des Obersten Gerichtshofes eine Petition an den Reichsrath um Abänderung der die Hypothekens-Institute schwer schädigenden Gesetzes-Bestimmung wonach mehr als dreißigjährige Finsen in der Rangordnung des Capitals nicht slagbar sind. — Die mährische Sparcassa wird sich der Petition anschließen.

(Verzeichniß) der zur Befreiung der Straßen in der Umgebung der Stadt eingegangenen Beträge: Herr Josef von Engel 22 fl., die Herren Moriz Primavesi, Verein mähr. Zuckersabrikanten, Robert Primavesi, Carl M. Klob Josef Jaborsky, Leopold Engelmann, Leopold Hamburger, Gustav Slawit, Eduard Hamburger, Eduard und Frau Josefine Hölzel je 5 fl., die Herren Josef Wallenda, Herren Marcus Zweig's Söhne je 4 fl., die Herren Strobl und Mader, Otto Hübl, Friedrich Grosse, Josef Böw, Frau Marie Schrötter je 3 fl., die Herren Dr. Friedrich Mandelbläh, Dr. Adolf Klim, Wilhelm Natser, Wilhelm Lauer, Dir. Adolf Thannabaur, Franz Stejskal, Franz Niermeß, Rudolf Bischoff, Georg Elias, Karl Richter, Eduard Gerbat, Ed. Thausig und Comp., Euphros Sokole, Walter und Macho Jonas Böw, Josef Groat, Adolf Scherwitz, Anton Salinger, J. Otáhal, Leopold und Moriz Wolf, Eduard R. Mathes, Jgnaz und Wilhelm Brich, Frau Elise Gams, Herr Nathan Grogg, die Frauen Josefine Tuschla, Marie Lamberer, Leopoldine Schwegl, Emilie Nietisch, Rosa Blumenzweig, N. Stadtmüller, Ungenannt, die Herren Dr. Georg Wasla, Musiksignore Dr. Weinlich je 2 Gulden. (Schluß folgt.)

(Speisezettel der Volksküche.) Morgen Dienstag: Ulmergerichtsuppe, Rindfleisch, Erdäpfel mit Sauce, Vriesauklauf.

Theater.

„Der Rattenfänger von Hameln.“
Oper in fünf Acten von Friedrich Hofmann.
Musik von Victor E. Neffler.

Eine neue, eine außerordentlich interessante Oper brachte unsere Bühne gestern und vorgestern — und die gestrige zweite Aufführung fand vor halbleerem Hause statt. Unsere Stadt rühmt sich so gerne als musikkundig. Wie stimmt dieß nun dazu, daß ein großes musikalisches Werk, dessen reiche Schönheiten bei seiner ersten Aufführung am Sonnabende zu voller Geltung gelangten, keine weitere Jugkraft auszuüben vermag? Dirigent und Sänger geben sich seit Monaten unenliche Mühe mit der Einföhrung des schwierigen Opernwerkes, die Direction thut ein Uebriges um für eine glanzvolle Inszenirung durch neue und schöne Decorationen zu sorgen, und das Publikum bleibt gleich der zweiten Aufführung ferne! Ist der Sinn für Besseres in

der That unserem Publikum abhanden gekommen? Fast wäre man versucht es zu glauben nach den Erfahrungen, die wir heuer zunächst mit den besseren Erscheinungen des recitirenden Dramas und nummehr auch mit einem bedeutenden musikalischen Werke machen. Gegenüber solcher Erfahrung dürften wol jene „Stimmen aus dem Publikum“ oder jene „langjährigen Abonnenten“ verstummen, die bei jeder Gelegenheit über Verkürzung von Ansprüchen klagen, die Ansprüche aber, welche die Bühne selbst zu stellen berechtigt ist, wenn sie sich auf der Höhe einer anständigen Provinzbühne erhalten will, nicht respectiren. Wir müßten vorerst von dieser beklagenswerthen Thatsache, die der Entwicklung unserer Bühne ein keineswegs günstiges Prognosticon stellt, sprechen, ehe wir zur Besprechung des Werkes selbst und seiner Aufführung schreiten: Den Inhalt der Dichtung, welche Neffler in Musik setzte, haben wir unseren Lesern bereits mitgetheilt. Der Textdichter F. Hofmann hält sich zumeist an Julius Wolff's reizende Aventure „Der Rattenfänger von Hameln.“ er behält sogar bei den Viedern Wolff's Versmaße bei. Selbständiger und freier ist der Componist vorgegangen. Er lehnt sich wol nie und da an den großen Vaireuther Meister, dem er insbesondere im fünften Acte getreulich nachwandelt, aber seine Schöpfung trägt trotzdem den Stempel vollständiger Originalität. Er bringt für seine Composition vor Allem eine weisevolle Auffassung der Sage mit, die sich in dem durchwegs elegischen Character der Musik, die fast ängstlich jede helle Färbung meidet, ausprägt. Der Componist hat sich offenbar in die Sage vertieft; seine musikalische Erfindung fließt voll und reich und ist besonders in den zahlreich eingeflochtenen Liedern von außerordentlicher Schönheit, die sich oft zu ergreifender Wirkung steigern. In dramatischer Hinsicht leidet die Oper an zwei nicht unbedeutenden Mängeln, daran nämlich, daß fast jede einzelne Aventure von Wolff's Sage als ein für sich bearbeitetes selbstständiges Ganze erscheint, wodurch sich die Oper in eine Reihe von Bildern auflöst, und daran, daß der Componist mit merkwürdiger Scheu der dar Tonart aus dem Wege geht. Man lehnt sich nach einem hellen, frischen Ton; der Componist geht aber aus der moll Tonart selbst dort nicht heraus, wo die Situation dies unbedingt wie in den Volksscenen und im 2. Acte erfordern würde.

Die Streichinstrumente bewegen sich dadurch zumeist in tiefer Lage, Viola, Cello und Oboe übernehmen die Führung des Orchesters, das eine durchaus dunkle, dumpfe Färbung zeigt. Das Sagenhafte, das ungelöste Räthsel des Rattenfängers erhält dadurch wol eine charakteristische Zeichnung, welcher jedoch zu voller Wirkung der Contrast fehlt. Wir möchten darin einen Hauptmangel des Werkes erblicken. Auch die Tacttheilung will uns nicht immer gefallen. Gertrud und Singsig fügen das große Schlußduett des zweiten Actes durchwegs im 3/4 Tacte und wo der Componist diese Tactart unterbricht, hält er deren Character durch die Anwendung von Triolen fest und behindert so eine wirkungsvolle, dramatische Steigerung.

Bei all diesen Mängeln ist das Werk außerordentlich reich an musikalischen Schönheiten. Eine tiefe Gedankenarbeit, ein überströmender Reichthum waltender Melodien und eine feine Empfindung sind Vorzüge des Werkes. Zu den effectvollsten Nummern der herrlichen Oper gehören das charakteristische Leitmotiv des Rattenfängers, der prächtig ausklingende Canon am Schluß des ersten Actes, das Terzett im zweiten Acte, das in seinem Schlusse an einen contus firmus erinnert, das Liebesduett desselben Actes, die herrlichen Volksscenen, die lieblichen Lieder und der prächtige Marsch im fünften Acte.

Die Aufführung war insbesondere am zweiten Abende eine vorzügliche. Die Präcision, mit welcher das unendlich schwierige Opernwerk von Herrn Kapellmeister Kaiser, einstudirt, die Sicherheit, mit welcher es von ihm geleitet wurde, verdient volles Lob. Von Seite der Sänger wie des Orchesters fand der Dirigent die eifrigste und liebevollste Unterstützung. Das Orchester war glänzend und der Oboist, Herr Bayer, dem der Componist die schwierigste Aufgabe im Orchester zutheil, leistete Vorzügliches.

Die Sänger verdienen gleichfalls volles Lob. Herr Hille r behauptete sich in der Leitpartie aufs Ehrenvollste und läßt namentlich, was kräftigen, reinen Ton und Verständniß des Vertrags betrifft wenig zu wünschen übrig. Nur das Dämonische im Wesen des Rattenfängers, das selbstamerweise auch vom Componisten nicht scharf genug charakterisirt ist, hätte ein schärferes Hervortreten erfordert. Herr Hiller erhielt den Abend über lebhaften Beifall und wurde wiederholt gerufen. Fr. Doré (Gertrud) hielt sich ausgezeichnet. Die Parthie stellt mit ihrem hohen Pathos und den unaussprechlich auf sie einfließenden, erschütternden Affecten große Anforderungen an die Kraft der Sängerin. Fr. Doré wurde diesen Anforderungen aufs glänzendste gerecht und sang und spielte mit überraschender Sicherheit auch in den schwierigsten Momenten. Neben diesen Trägern der Hauptpartien zeichneten sich noch Fr. König, Fr. Schipke, sowie Herr Glumeyk, der sich wieder als vortrefflicher Sänger bewährte, u. Hr. Welteringer hervorragend aus. Herr Welteringer brachte durch seinen schönen Ton insbesondere den Canon zur besten Wirkung. Herr Dörös war leider indisponirt und daher ungenügend. Den Prolog sprach Fr. Panau sehr wirkungsvoll. Die Chöre waren gut einstudirt und hielten sich wacker. Die Scenirung war vortrefflich. Die Sänger und der Maler Herr Schubert erhielten raushenden Beifall. Der Canon mußte sogar wiederholt werden.

Neueste Nachrichten.

Genf, 27. März. Aus Rom wird hierher gemeldet, daß die italienische Regierung sich bereit erklärt habe, im Vereine mit den anderen Großmächten Schritte beim Bundesrathe in Bern zu machen, damit die politischen Emigranten in der Schweiz unter eine strengere Controlle gestellt werden.

Rom, 27. März. In Folge des Ablebens des Grafen Pecci, Bruders Leo's XIII., wurde jeder Empfang und alle Feierlichkeiten im Vatican abbestellt.

Petersburg, 27. März. Nach der feierlichen Beisetzung der Leiche des verewigten Caren findet noch heute unter dem Vorfige Alexander III. ein Familienrath im Winterpalaste statt, an welchem sämtliche Großfürsten, darunter auch der präsumtive Thronfolger und die Herzogin von Einburg theilnehmen werden. Gegenstand dieses Familienrathes wird das Testament des verewigten Fürsten sein, mit dessen Ausführung Großfürst Michael betraut werden soll. Wie man vernimmt, hat Alexander II. in seinem letzten Willen große Fürsorge für seine einzige Tochter gezeigt und ihr einen beträchtlichen Theil seines Baarvermögens hinterlassen.

Königl. städt. Theater in Olmütz.

Montag 23. März: 1381 — Direction E. Nau l.
152. Vorstellung im Abonnement — Operer Tag.
Zum Besuche der Schauspieler:
Gusta Gasser.

Die kleine Mama.

Vorstellung in 3 Acten v. Reichac u. Halyev.

Morgen Dienstag den 29. März.

Moderne Ideen.

Fremdenliste.

Hotel Lauer. Em. Fischer, Kfm. Brünn, Carl Bischof, Franz Joller, J. Hoff, Kfente. Wien, J. Seneth, Kfm. Cassel, Franz Engl, Kfm. Budapest, Melchior Mattisch, Kfm. Bremen, Anton Preitler, Kfm. Graz, Leopold Simon, Kfm. Triest, J. R. Lehmann, Kfm. Berlin, Carl Marisch, Jng. Prag, Eduard Mesler, Kfm. Frankfurt a. M., Josef Gutler, Kfm. Linz.

Marktpreise.

Olmütz, den 26. März. Weizen pr. Hektoliter 8.13, 8.88, 9.75, Korn 7.90, 8.40, 9.29, Gerste 5.75, 6.45, 6.86, Hafer —, —, 3.45, —, Erbsen —, —, Linsen —, —, Wicken —, —, —, —, per Sektol. Moh'n —, 25.20, —, —, Heu 100 Rilo —, —, 4.60, —, —, Stro'h 100 Rilo —, —, 39. —, —.

Mährisches Tagesblatt 28.03.1881

Feuilleton.

Eine neue Oper.

„Der Rattenfänger von Hameln.“

(Große Oper in 5 Acten. Dichtung mit Zugrundelegung der gleichnamigen Sage von J. Hoffmann von Fallenberg, Musik von Victor Rehler.)

Den gewaltigen Umschwung, welchen Richard Wagner durch seine Musikdramen in die Opernliteratur gebracht hat, können wir am besten beurtheilen, wenn wir die nach Wagner erschienenen Opernwerke einer näheren Betrachtung unterziehen. Vor allem Anderen constatiren wir, daß es seit dem Erscheinen Wagner's keinem neuen Componisten mehr möglich war, sich dessen Einflüsse gänzlich zu entziehen, im Gegentheil war ein Jeder oft unfreiwillig gezwungen, um seinen Werken Lebensfähigkeit einzuhauhen, in Wagner's Fußstapfen zu treten.

Nie trat in irgend einem Zweige der Kunst eine Reformation so energisch, rapid und einschneidend auf, wie hier. Die krankhaft, sentimentale italienische Musik und jene Meyerbeer's in seinen letzten Werken, in welchen er, in der Sucht nach Raffinement, der Sinnlichkeit allzu große Concessionen machte, fiel mit einem Schlag und der deutsche Michel, welcher seit Weber's Tod auf der Bärenhaut schlummerte, erwachte zu neuem, kräftigem Leben. Die Musik deutscher

Tondichter hat sich gegenwärtig thatfächlich in majestätischer Größe über jene aller musiltreibenden Nationen erhoben. Nun ist es wohl richtig, daß die große Menge in ihrem Urtheile ungerichtet ist — nicht Jeder kann ein Riesengenie wie Meister Wagner sein und leicht drückt sich ein gigantischer Baum die sich an ihm emporklimmenden Ranken zusammen — daher ist es die Pflicht eines ehrlichen Kritikers, insbesondere aber auch der unbeflügelten, wahren Kritik, der Ansicht, es sei neben Wagner nicht möglich dauernd zu existiren, energisch entgegenzusetzen. Mit Wagner findet die Musik keinen Abschluß und wir sollen junge Talente deshalb mit Freuden begrüßen, ihnen die Wege ebnen und Muth einflößen freudig auf der oft so dornenvollen Bahn weiter zu streben.

Eines dieser Talente ist nun Victor Rehler, dessen Oper: „Der Rattenfänger von Hameln“ schon demnächst an unserer Bühne in Scene geht.

Ausgerüstet mit allen nöthigen Fonds, als da sind: gründliches Studium der theoretischen Musik, umsichtige Benützung des Ensembles, praktisches Verständniß des orchestraalen Theiles, glückliche Behandlung der Melodie und Harmonie, tritt uns Rehler in seinem ersten Werke, entgegen. Wohl fühlen wir es leicht, welches Vorbild Rehler hat, aber es trifft ihn deshalb kein Vorwurf, sondern es zeigt eben nur, daß derselbe gründliche Vorstudien gemacht hat, und

den Meister, den er sich als Vorbild wählte, nicht verleugnet. Der analoge Fall trifft ja stets ein — so ging Mozart aus Haydn hervor, Beethoven's erste Periode geht mit Mozart Hand in Hand, Wagner verleugnet im „Rienzi“ und „Holländer“ sein eingehendes Studium Weber's feinen Mement, und doch waren sie alle von Anfang schon Tenkünstler ersten Ranges, aber jeder Geist hat seinen Gährungsproceß, seine Sturm- und Drangperiode durchzumachen, bis er sich geläutert emporzwingen kann.

Die Fabel der Oper „Der Rattenfänger von Hameln“ ist bekannt genug, so daß sie wohl nur einer Andeutung bedarf. Die Stadt Hameln ist in großer Noth, unendliche Schwärme von Ratten und Mäusen haben sich eingenistet und sind eine wahre Stadtplage geworden. Kein Mittel hilft, sie zu vertreiben. Da meldet sich ein fremder Sängler, Hunold Singuf, der verpricht, gegen Bezahlung von hundert Mark Silber nebst einer Spende die Ratten zu vertreiben. Er gelingt ihm dies auch, doch weist ihm der wohlthätige Rath nach, es seien fünf Ratten, der sogenannte „Rattenkönig“ zurückgelassen und verweigert ihm den Lohn. Nun fordert Singuf den Lohn nochmals und als Spende einen Kuß von der schönen Bürgermeisterstochter. Dieselbe, welche bereits verlobt ist, stürzt bezaubert von dem fremden Sängler, mit dem Kuße: „Ich bin Dein“ in seine Arme. Singuf, des Verbrechens der Zauberei angeklagt, wird zum Tode verurtheilt. Eine Jung-

Mährisches Tagesblatt 24.03.1881

hat vor Beginn der Auktion ein Badium von fl. 500 in Baarem oder zum Tagescourse berechnete l. k. österr. Wente zu Händen der Auktions Commission zu erlegen. Offerte sind, mit obigem Badium versehen, bis 21. September l. J. vor Beginn der Auktion bei dem Obmann des Bräuhaus-Verwaltungsrathes Herrn Anton Ed. Schwarz in Müglitz, allwo die Pachtbedingungen einzusehen sind, einzubringen.

Müglitz im September. 1881.

Der Verwaltungsrath.

Nachdruck wird nicht honorirt.

Clavierschule Tjuka.

Die Gefertigte erlaubt sich dem P. T. Publicum anzuzeigen, daß der nächste Lehrkurs am 15. September l. J. beginnt. Lehrplan und Programme liegen zur gefälligen Einsicht in der Wohnung der Gefertigten auf, wo auch Anmeldungen täglich von 12 — 1 Uhr entgegen genommen werden.

Maria Tjuka,

Sporrergasse Nr. 19. I. Stock

J. Watz & Co.

Werschetz (Eßlingurgau).

offene große, süße, dunkelblaue und weiße

Weintrauben

5 Kilo franco zu fl. 1.50; bei Abnahme von 3 Kisten 4 fl. 1.42, schmackhafte Pflanzliche Weintrauben zu fl. 1.60 pr. Postnachnahme oder Einlieferung des Betrages.

Weintrauben-Berand bis Mitte November.

Herausgeber und verantwortlicher Redakteur Joseph Felbauer.

Harmonika-Fabrik

von

Johann Homole

Harmonikaverfertiger und Verfasser der gründlichsten Harmonika-Selbstunterrichts-Schule Wien, Wieden Hauptstrasse Nr. 69. Alle Bestellungen, sowohl für Schulen, als auch für Harmonika's, sowie Reparaturen jeder Art werden auf das Schnellste besorgt und billig berechnet.

Musik-Institut für Klavierspiel

Sporrergasse Nr. 29 I. Stock.

Unterricht nach der berühmten Prosch — Methode.

Die Gefertigte erlaubt sich anzuzeigen, daß in ihrer hochortlich concessionirten Anstalt der Kurs für das Schuljahr 1881—82 mit 15. September beginnt. Der Unterricht wird in 6 verschiedenen Klassen erteilt und erhält jede Klasse (wenn 6 Schüler die Klasse hat) eine Stunde täglich. Das Unterrichtshonorar beträgt 5 fl. per Monat. Specie für Anfänger beginnt mit 1. Oktober ein neuer Kurs für den außergewöhnlich billigen Preis von nur 3 fl. per Monat. Auf Verlangen werden auch extra Stunden erteilt.

Ausführliche Programme die Lehrmethode betreffend werden in der Anstalt gratis verabfolgt, woselbst auch die Aufnahme der Schüler und Schülerinnen täglich von 10 bis 5 Uhr stattfindet.

Thekla Rimont,

Inhaberin eines Musik-Institutes für Klavierspiel.

Ferdinand Mayer's

neu errichtetes Geschäft

zum „Vergissmeinnicht“

befindet sich am

Niederring Nr. 12,

wo stets das Neueste und Beste für Stadt und Land vorrätig ist.

Druck von Josef Groak in Dimuk

Mährisches Tagesblatt 14.09.1881

Proceffe) Aussage über die Theilnahme Ribaltſchitsch's an den früheren Attentaten. Das Dynamit wurde aus Odessa unter dem Titel „Weir“ bezogen. Auf Grund der Erhebungen wird Ribaltſchitsch der Theilnahme an geheimen revolutionären Geſellſchaften, der Theilnahme an dem Kaiſermord, ſowohl bei den früheren als bei dem letzten Attentate, angeklagt.

Lokales und Provinzielles.

Olmütz 9. April.

(**Allerhöchſte Spende.**) Sr. Majestät der Kaiſer hat der Feuerwehr in Groß-Raſel einen Betrag von 50 fl. und jener in Vorſtendorf einen Betrag von 80 fl. aus Allerhöchſten Privatmitteln zu ſpenden geruht.

(**Personalnachricht.**) Der Reichsraths-Abgeordnete, Herr Dr. August Weber iſt geſtern Nachmittags von Wien hier eingetroffen und wird einige Tage in Olmütz verweilen.

(**Vom Bezirksgerichte.**) In der Leitung unſeres ſt. d. Bezirksgerichtes hat ſich vor einigen Tagen ein Wechſel vollzogen. Herr L. G. N. Wanitſchke, welcher biſher dem ſt. d. Bezirksgerichte als Leiter vorſtand, mußte krankheitshalber ſich von der Leitung dieſes Gerichtes, welche eine anſtrengende Thätigkeit erfordert, zurückziehen. Die Leitung des ſt. d. Bezirksgerichtes wurde nunmehr Herrn L. G. N. Chytil übertragen. Herr L. G. N. Chytil iſt freundlich und zuvorkommend und eignet ſich ſomit aufs Beſte für die Stellung, die er jetzt einnimmt, da in derſelben der Verkehr mit den Parteien ein ſehr reger iſt.

Muſikaliſche Akademie zum Beſten der Nothleidenden im Römertädter Bezirke.

Unter dem Protectorate der Gemahlin Sr. Excellenz des Feſtungs-Commandanten F. W. v. L. Fröhlich, der Frau Gemahlin des Herrn Bürgermeiſters v. Engel und Frau Schrötter hat ſich hierorts, wie wir bereits meldeten, ein Comité gebildet, welches am 20. d. M. im ſtädt. Redoutenſaale eine Akademie veranſtalten wird, deren Reinertrag beſtimmt iſt, der bitteren Noth, welche unter den von derſelben ſchwer heimgeſuchten Leinwebern des Römertädter Bezirkes herrſcht, Milderung zu verſchaffen. Böſe Nachrichten über den Nothſtand kommen uns aus jener Gegend zu und wecken nicht nur in den Nachbarbezirken, ſondern auch weit über die Grenzen unſeres Kronlandes reges und thätiges Mitleid. Das Comité glaubt ſomit den Intentionen der allzeit mildthätigen Einwohnerſchaft unſerer Stadt entgegenzukommen, wenn es eine Wohlthätigkeitsakademie veranſtaltet und zweifelt nicht, daß dieſelbe ein zahlreiches Publikum verſammeln wird. Die Militärkapellen der Infanterie-Regimenter Nr. 3 und Nr. 20, der Männer-Gefangsverein, Fr. Hausner und Hr. Chlumetzky werden eine Anzahl gediegener Muſik- und Ge-

ſangsſtücke vortragen; nach dem Concert ſoll Terpsiſchoren gehuldigt werden. Wir wünſchen dem ſo ſchönen Unternehmen die zahlreichſte Be-theiligung und Unterſtützung.

(**Concert des Muſikvereines.**) Das morgige Concert des Muſikvereines beginnt um halb fünf Uhr Nachmittags, die Kartenausgabe zu demſelben erfolgt in der Apotheke des Herrn Slabyhoubel am Oberringe. Das Concert dürfte außerordentlich zahlreich beſucht ſein, da unſer Publikum morgen gerne noch die Gelegenheit ergreifen wird, um Herrn Weltlinger und Fr. König, welche Opernarien zum Vortrage bringen werden, nochmals zu hören. Das Concert bietet überdieß auch noch durch ſeine Inſtrumentalnummern — die Mendelsſohnſche Fingals-höhle und die ſehr ſchöne Serenade von Jaddas-john — und dadurch, daß Herr Petzrel zum erſtenmale ſelbſtſtändig auf dem Clavier ſich hören laſſen wird, beſonders ſeſſelndes Intereſſe.

(**Vom Theater.**) Wenn es unſerer Bühnenleitung darum zu thun war, noch in der letzten Opernvorſtellung den Beweis zu liefern, über welche treffliche Kräfte ſie heuer verfügte, ſo iſt ihr dieſer Beweis geſtern in glänzendſter Weiſe gelungen. „Die Jüdin“ von Halevy, welche geſtern zum Vortheile des Fr. Doré aufgeführt wurde, machte durch die glänzende Art ihrer Vorführung einen außerſt günſtigen Eindruck. Die Beneficiant, die vom Publikum durch ſtürmiſchen Beifall und eine Fülle von Kranz- und Bouquetpenden bei ihrem Erſcheinen ausgezeichnet wurde, hatte offenbar dem Studium der „Recha“ große Sorgfalt gewidmet, ſo daß ſie nicht nur ſtimmlich glänzte, ſondern auch ihrem Geſange Ausdruck und Empfindung zu geben wußte und ſo eine künſtleriſch gerundete Leiſtung bot, welche auf's Deutlichſte das ernſte Streben der Sängerin nach Fortſchritt bekundete. Ihre „Recha“ gehört zu den beſten Leiſtungen auf unſerer Bühne. Hervorragend ſchön ſang Fr. Doré namentlich ihre Arie im zweiten Acte und das Duett im 4. Acte mit der Prinzessin. Herr Weltlinger, den die Nieſenaufgabe des „Elezar“ im erſten Acte etwas beängſtigt hatte, gewann ſpäter die vollkommene Herrſchaft über ſich und ſeine Stimme wieder, und ſang inſbeſondere das Gebet im zweiten Acte vollendet ſchön und mit ſo richtiger Phraſirung, daß dieſe ſchwierige, auch von den übrigen Mitwirkenden vortrefflich geſungene Stelle, die ſonſt regelmäßig in die Brüche zu gehen pflegt, zu beſter Geltung gelangte.

Auch im Terzette des zweiten Actes kam der angenehme Wohlſound ſeiner Stimme vortheilhaft für das Ganze zum Gehör, und die große Arie des 4. Actes wußte er geſanglich wie dramatiſch zu intereſſantem Ausdrucke zu bringen. Unſere Bühne wird wol lange wieder eines Tenoriſten, wie Herr Weltlinger es iſt, entbehren. Herr Chlumetzky ſang den Cardinal trotz der tiefen Lage dieſer Partie ſehr auer-

Mähriſches Tagesblatt 09.04.1881

(Die Schätze einer Operetten-Sängerin.) Man schreibt aus Paris: Die ehemaligen Operetten-Königin, Madame Hortense Schneider zieht sich für immer vom Theater zurück, wenigstens ist es heute ihr fester Entschluß. Aber mehr als durch ihre Versicherungen wird die „Unwiderruflichkeit“ dieses Entschlusses durch die Thatsache bewiesen, daß der größte Theil ihres prächtigen Schmuckes und ihre Möbel vom 11. bis 16. d. M. im Versteigerungshause „Hotel Drouot“ verlaufen werden. Der Katalog enthält als Nummer 1 zwei Perlen in Birnenform, als Nummer 2 eine Schnur von 41 großen Perlen, welche in der Lebwelt eine gewisse Berühmtheit genießen und den blassen Neid aller Colleginnen der Madame Schneider erregt haben. Dann kommt das Diadem der „schönen Helena“, weiters erscheinen die drei Rivieren, welche auf den schönen Schultern der Sängerin glänzten, ferner die Zitternadeln, Gehänge, Brochen und Ringe, der ganze Schmuck aus der Operette „Parfums de Paris“. Jedes dieser Stücke kann eine Geschichte aus dem Leben der Schneider erzählen. Auch ihr von den Feuilletonisten so gerne aufgesuchtes und mit so großer Phantasie geschildertes Haus hat sie verkauft und eine Wohnung mitten in Paris genommen. Aber alle die Kästchen, Bonbonniere, Miniaturen, Etuis, Fächer, Porcelan-Gegenstände, ihr antikes Silberzeug, alle ihre schönen Möbel und Bronzen aus dem 18. Jahrhundert und die großen Tenturen und Tapissereien mit Gold- und Silberdruck (Louis XIV.) bringt die Schneider nicht mehr in die neue Wohnung mit. All diese Herrlichkeit kommt unter den Hammer. Nicht als ob Madame Schneider dies just nothwendig hätte, sondern weil sie all diesen Schmuck und Pomp für ihre Laufbahn nicht mehr nöthig hält. Die „schöne Helena“ will und ist nun gesonnen, ein stilles und geräuschloses Leben nach einer Carrière voll von rauschenden Vergnügungen zu führen.

Mährisches Tagesblatt 11.04.1881

(Zur Sicherheit des Publikums.) Unsere Anregung betreffend die Nothwendigkeit von Vorkehrungen zur Sicherheit des Publikums in unserem Theater ist nicht ohne Erfolg geblieben. Unsere Stadtvertretung wird sich demnächst mit dieser Angelegenheit befassen. Man beabsichtigt vor allem die Zahl der Ausgänge aus dem Theater u. z. aus dem Zuschauerraume zu vermehren und drei Ausgänge herzustellen. Außerdem soll eine Drahtcourtine zur Abschließung des Bühnenraumes vom Zuschauerraume angeschafft und eine zweckentsprechende Wasserleitung eingeführt werden. Damit sollen dann noch mehrere kleinere Renovirungen verbunden werden. Wir möchten bei dieser Gelegenheit noch auf zwei Uebelstände unseres Theaters aufmerksam machen, die sich gleichzeitig beseitigen ließen. Der erste Uebelstand betrifft den Mangel eines Zwischendaches oberhalb des Bühnenraums. Dieser Mangel bringt es mit sich, daß das Theater schwer heizbar ist und daß bei jedem Aufziehen des Vorhangs ein eisigkalter Luftstrom durch das Theater weht, der unmittelbar und ohne Hinderniß vom Dachraume hereinströmt. Der zweite Mangel betrifft die Enge der Treppe, die zu den Logengängen, beziehungsweise in den Redoutensaal führt. Diesem Mangel ließe sich am leichtesten abhelfen, wenn man die Tasse verlegen und dort wo diese jetzt steht, eine Treppe herstellen lassen wollte. Dadurch ließe sich vielleicht auch eine Erweiterung des allzuschmalen Parterre-Eingangs ermöglichen. Wir wissen wol, daß die Finanzlage unserer Stadt derzeit nicht die glänzendste ist. Allein die Nothwendigkeit der Beseitigung der erwähnten Uebelstände liegt offen zu Tage und das Nöthige verschieben halten wir nicht für rathsam. Die Untersuchung der Gasleitung im städt. Theater hat bereits durch das städt. Bauamt stattgefunden. Man wird wohl den Befund derselben baldigst veröffentlichen, wie dieß über die Resultate der Untersuchung der Wiener Theater eben jetzt in den Wiener Blättern von Seite der dortigen Commissionen geschieht.

Mährisches Tagesblatt 11.04.1881

Zum Schutze unserer Theater.

In dem Augenblicke, wo Jedermann noch unter dem Eindrucke des furchtbaren Brandunglückes in Nizza steht, dürfen folgende Betrachtungen, welche der Erbauer des Pariser Opernhouses, der Architect Charles Garnier, der Einrichtung eines Theaters widmet, nicht ohne Interesse sein. „Es kommt mitunter vor“, sagt Garnier, „daß ein Schauspielhaus der Last seiner Jahre erliegt, aber der Fall ist selten. Im Allgemeinen gehen Gebäude dieser Art durch irgend eine gewaltige Katastrophe zu Grunde, das heißt, sie werden früher oder später unfehlbar ein Raub der Flammen.“ Da sich unsere Hilfsmittel als unzulänglich erwiesen haben, um dem Feinde im Momente des Angriffes wirksam zu begegnen, so bleibt uns schließlich kein anderer Ausweg, als denselben im Vorhinein den Boden zu entziehen, dessen derselbe zur Entfaltung seiner verhängnisvollen Thätigkeit bedarf; das einzige Mittel, um einem Schauspielhause die nöthige Widerstandsfähigkeit zu geben, ist, bei dessen Herstellung feinerlei brennbares Material, sondern nur Kalk, Silicat oder auch Backsteine und Metall zu verwenden. Vollständig gesiegt gegen Feuergefahr ist allerdings auch ein aus diesen Stoffen aufgeführter Bau nicht. Bei längerer Einwirkung der Flammen verkohlt der Stein, das Eisen wird glühend, Kupfer, Zinn, Blei schmelzen. Man setze die Pyramiden Egyptens während einer gewissen Zeitdauer der entsprechenden Gluthitze aus, und diese stolzen Denkmäler, die dem zerstörenden Einflusse der Jahrtausende getrotzt haben, werden zu Kalkzerfallen. Diese andauernde Widerstandskraft gegen die Einwirkung des Feuers ist aber von unschätzbarem Werthe für die Erhaltung des Gebäudes; der Mangel oder die Gewährung einer oft nur nach Minuten zählenden Frist sind ausschlaggebend für die Zerstörung oder die Rettung des bedrohten Objectes. Ehe die Steinmauern bersten oder zerbröckeln, ehe die Eisenstützen nachlassen oder brechen, wird es bei entsprechenden Vorkehrungen möglich, des zerstörenden Elementes Herr zu werden.

Alle aus Stein herzustellenden Theile eines Theaters sollen daher ausnahmslos aus diesem Materiale erbaut und das Holz nur benützt werden, wo dessen Anwendung sich in keiner Weise umgehen läßt, wie bei gewissen unerlässlichen Holzverkleidungen, bei Thüren und Fensterläden, bei einigen leicht zu beseitigenden Zwischenwänden und dem Orchestertraume. Dieser Forderung ist bei den großen Ressourcen der heutigen Industrie mit etwas gutem Willen und einiger Umsicht leicht zu genügen. Einer der wichtigsten Theile des Theaters, wo die Verwendung von Holz unbedingt zu verwerfen ist, sind die den Verkehr des Publikums, vermittelnden, die verschiedenen Stockwerke mit einander verbindenden Treppen.

Werden diese von Feuer ergriffen, so ist die Communication unterbrochen und das in den Stockwerken oberhalb der gefährdeten Stelle befindliche Publikum ist rettungslos dem Feuertode verfallen. Bei einigen Nebentreppen ist indessen eine Holzverkleidung der Stufen unentbehrlich; es sind das jene Treppen, die für das Theaterpersonale bestimmt sind und oft und rasch erstiegen werden müssen. Auch da muß jedoch das Wünschlichste geschehen, um das Holzmaterial der Einwirkung des Feuers zu entziehen. Unter den Präservativmitteln sind nicht etwa gewisse chemische Präparate zu verstehen, mittelst deren das Holz feuerfester zu machen ist. Ein viel

einfacheres. Allen zugängliches Verfahren führt vielleicht sicherer zu demselben Resultate.

Man erzielt eine Art Feuersicherheit, indem man die Holzstufen nach oben und unten nicht isolirt, wie das bei den meisten Treppenanlagen zu geschehen pflegt, deren ansteigende, den darüber befindlichen Stufen zur Unterlage dienende Decke diese Ersteren nur an einigen Stellen berührt. Die Holzstufen sollen im Gegentheile vollständig auf einem massiven, gemauerten Untergrunde ruhen. Wenn der Luft jeder Spielraum zwischen dem Holzwerke und dem feuerfesten Mauerwerke entzogen ist, wird das Feuer höchstens einen Theil der Holzverkleidung der Treppe verzehren können; auch in diesem schlimmsten Falle ist das Emporlodern der Flamme unmöglich und folglich die Gefahr des weiteren Umsichgreifens des Feuers wesentlich eingeschränkt. Ferner aber wird selbst bei völliger Vernichtung der Holzverkleidung die darunter befindliche gemauerte Form nahezu intact bleiben und die Benutzung der Treppe nicht unmöglich geworden sein. Es versteht sich von selbst, daß dieser gemauerte Unterbau auch auf feuerfesten Stützen aufsteigen muß.

Der am meisten den Angriffen des Feuers exponirte Theil ist vor Allem die Bühne. Die Lampen des Proscentiums, die in den oberen Regionen der Bühne sich kreuzenden Lampenreihen, das zur Hervorbringung der verschiedenen Beleuchtungseffekte zur Verwendung gelangende Licht, Alles das concentrirt sich hier und macht seine gefährlichen Wirkungen gerade in den dem Feuer zugänglichsten Räumen des Hauses geltend. Die unteren Geschosse der Bühne, bei deren Ausstattung das Holzmaterial nicht ausgeschlossen werden kann, die Einrahmung der Decorationsstücke, die Courtinen, die Stangen und Leitern, die Leinwand fördern das Umsichgreifen des Feuers und gefährden das Leben des hier beschäftigten Personales. Diesem Punkte wird daher stets die höchste Aufmerksamkeit und Umsicht zu gewandt werden müssen. Die hölzernen Tragpfeiler der unteren Geschosse müssen durch Eisenstützen ersetzt, die Bogen nicht aus Holz, sondern aus solidem Mauerwerk, die Maschinen und Werkzeuge so viel als möglich aus Metall hergestellt werden. Zu dem Fußboden der Bühnen, den Decorationsrahmen, den Leinwänden u. s. w. bleibt des feuergefährlichen Materials immer noch mehr als genug zurück, um selbst bei der zweckmäßigen Organisation des Rettungsapparates als höchwichtig erscheinen zu lassen. Es ist Jedermann bekannt, worin dieser letztere zu bestehen pflegt. Dem Architekten müssen zwar die bei dessen Einrichtung maßgebenden Grundsätze bekannt sein, doch wird er hier vor Allem den Rath der Fachmänner einholen müssen, welche sich das schwierige Werk der Rettung bei eventuellen Katastrophen zur Lebensaufgabe gemacht haben.

Als weitere Vorsichtsmaßregeln empfehlen sich noch mehrere andere geeignete Einrichtungen, das Feuer zu umgrenzen und abzuheben, als: Eisenthüren, Metallscheidewände zwischen den Magazinen und der Bühne, der Bühne und dem Administrationsgebäude. Nöthiger aber noch als Alles dieß ist eine beständige, in allen Räumen des Gebäudes bei Tag und Nacht zu übende Aufsicht. Die Magazine müssen daher leicht zugänglich, die geschlossenen Räume mit hinreichenden Einblick gestattenden Gucklöchern versehen sein. Die Wasserleitungsrohre müssen ihrer ganzen Höhe nach genau untersucht werden können, einige der Verbindungsbrücken sind aus Metall anzufertigen, der Zugang zu den Wasserreservoirs ist bequem herzustellen. Uebrigens hat der Baumeister genau darauf zu achten, daß alle Communicationswege, besonders auf dem Dachstuhl, wo rasche Hilfe am meisten nöthig erscheint, breit und bequem angelegt werden. Alle Wege dorthin müssen breit genug sein, um nöthigenfalls zwei Männern neben einander Raum zu gewähren und alle Evolutions für Jedermann gefahrlos ausführbar zu machen; auch müssen diese Wege in hinreichender Anzahl vorhanden sein, um der Völkermanschaft trotz der nach aufwärts strebenden Flammen immer noch eine freie Bahn zu sichern. Sind alle diese Vorsichtsmaßregeln genau berücksichtigt worden, dann darf der Architect hoffen, die seinem Baue drohende Gefahr nach Möglichkeit abgewendet, im Falle einer Katastrophe aber die Mittel geliefert zu haben, die den wackeren Kämpfern in Feuergefahr, der Feuerwehr, das Gelingen ihres Wertes zu erleichtern geeignet sind.

Politische Nachrichten

Oesterreich.

(Neue Krisen-Gerüchte.) Der Mißerfolg des Handelsministers bei seinem ersten Debut im Abgeordnetenhaus und die Rede des Unterrichtsministers im Herrenhause haben übereinstimmenden Meldungen aus Prag und Lemberg zufolge die tschechischen und polnischen Abgeordneten auf's tiefste verstimmt. Die „Politik“ constatirt auch den „peinlichen Eindruck“, den die Abjuration des Grafen Taaffe von der Abstammung im Herrenhause hervorgerufen hat. Als ein Reflex dieser Stimmung in den Kreisen der Rechten tauchten wieder Krisen-Gerüchte auf. Nach denselben siehe der Rücktritt der Minister Pino und Conrad bevor, ja eine Person geht so weit, den Handelsminister als bereits demissionirt hinzustellen. Zu gut unterrichteten Kreisen mißt man diesen Gerüchten auch nicht die geringste Glaubwürdigkeit bei und betrachtet dieselben bloß als Ausfluß einer momentanen üblen Laune der Rechten. Was speciell Baron Pino anbelangt,

Mährisches Tagesblatt 11.04.1881

Feuilleton.

Glossen zur Theatersaison 1880—1881 der Olmüger Bühne.

Wenn ich nochmals zur Welt komme, werde ich Nachwächter statt Theaterdirector, sagte vor Jahren ein langjähriger Bühnenleiter, der auch die hiesige Bühne einige Jahre mit Geschick geleitet hatte, zu uns. Dann ging er hin und setzte sich zur Ruhe. Seinen Ausspruch begründete er damit, daß er zum Nachwächter bloß 3 Requisiten — Mantel, Spieß und Laterne — brauche und heilige Ruhe vor dem Recensenten und, was noch ärger sei, vor dem Publikum habe. Er wartete aber das nochmalige „zur Welt kommen“ nicht ab und nahm es auch mit der Nachwächterstelle nicht so ernst, sondern nach einjähriger Ruhe wurde er wieder Theaterdirector und ließ sich von Publikum und Kritik manche ruhige Stunde stören. Die Bühne übt eben auf die Menschen eine gewaltige Anziehung, und nicht mit Unrecht sagt man, wer nur erst ein Paar Sohlen auf den weltbedeutenden Brettern zertreten, der könne von denselben nicht fort, und wenn ihm Paradiese winkten. Von den Damen, die der Bühne angehörten, kann man das freilich nicht immer sagen. Manche von ihnen, die die Muse

huomo der Saison. Die Olmüger Bühne hat kaum jemals einen mit so glänzenden Stimmmitteln ausgerüsteten Tenoristen, der zu gleicher Zeit über eine gebiegene Gesangsbildung verfügte, unter ihre dauernd engagierten Mitglieder gezählt, und es werden Jahre vergehen, ehe des Zufalls Gunst uns wieder einen solchen Sänger bringt. In der Oper wirkte neben ihm auf's Verdienstvollste Herr Glumeksch, dessen bewährte Kraft nun schon Jahre hindurch eine Stütze unserer Oper bildet, und der strebsame Sohn Ferdinand Hillers, der Baritonist Herr Paul Hiller. —

Im Schauspielere interessirte Herrn Konrad Löw's denkender Geist und seine individualisirende Gestaltungskraft. Sein Avocat Defers, sein Weislingen und endlich sein Konei, werden lange in unserer Erinnerung haften. Wenn wir nun bedenken, daß außer ihm auch Herr Batek manche schöne Leistung bot, daß Herr Hegel einen mustergetreuen Meis v. Meislingen, einen gemüthlichen Dunkel Bräutigam, daß Herr Leuthold, Herr Bindau und Herr Freiburg sich ganz trefflich bewährten, wenn sie auch nicht immer das volle Interesse des Publikums fesselten, so bedarf unser Ausspruch, daß unsere Bühne über eine seltene Vereinigung vortrefflicher Kräfte verfügte, keiner weiteren Begründung.

Freilich, wenn man uns auf das Gebiet der Operette lockte, müßten wir unseren Anspruch ein wenig reduciren. Auf diesem Gebiete fehlte jede Anziehungskraft. Das fiel um so mehr auf,

gelüßt, fragen nicht nach Paradiesen. Eine Freiherrn- oder Grafenthrone ist eine gar mächtige Lockung, sie entziehen der kleinen Sch. inwelt um in der großen Welt ihre Rolle zu spielen. Die armen Bühnenleiter, die nach Talenten jagen, sind auf diese Weise um manche schöne Hoffnung betrogen worden. Doch davon wollten wir heute nicht erzählen; wir wollten heute einen Rückblick auf die abgelaufene Saison unserer Bühne werfen. Unser Bühnenleiter war die ganze Saison hindurch in der Stimmung seines Vorgängers, der lieber Nachwächter sein wollte. Es ist eine Stimmung, die mit jedem leeren Hause wiederkehrt, am Schlusse der Saison aber doch verschwindet um neuen Hoffnungen auf die künftige Saison Platz zu machen. Auch das Publikum legt stets große Hoffnungen auf die künftige Saison, und merkwürdiger Weise findet sich als dritter im Bunde auch die Kritik zu diesen Hoffenden. Künftig sollen begangene Fehler vermieden, bessere Kräfte gewonnen eine umfänglichere Regie eingesetzt, der Chor verstärkt, ein gutes Repertoire zusammengestellt, kurz es soll Alles aufs Beste eingerichtet werden. Wenn nur auch das Publikum eine andere Einrichtung erhalten könnte, eine Einrichtung die es drängte ins Theater zu geben, statt demselben fern zu bleiben. Vergeltens hat sich unsere Bühnenleitung heuer bemüht die Kunst, das Publikum ins Theater zu locken, zu erlernen. Sie brachte eine Fülle von Novitäten, sie rief Götze von Bedeutung, ja von europäischem

als die Olmüger Bühne gerade in diesem Kunstgenre hervorragende Kräfte zählte, die in fast ununterbrochener Reihe einander folgten. Die Frühling, Nittinger, Storch-Zoder, die zierliche Wittler, die anmuthige Stabel, deren Viroste eine Prachtleistung war, die rothen Bühnen genügt hätte, und endlich Fr. Frisliche, deren Leistungen zwar zuweilen der Annuth, niemals aber gesanglicher Frische und Tüchtigkeit entbehren, das waren Kräfte, die es wohl begreifen lassen, daß die Operette seit Jahren in bevorzugter Weise auf unserer Bühne gepflegt wurde und dieß macht es auch begreiflich, wenn das Publikum mit dem, was uns heuer in diesem Genre geboten wurde, sich nicht zufrieden geben konnte. Die Operette gehört zu jenen Kunstgattungen, die pikanter, gewinnender Darstellerinnen bedürfen, wenn sie Zugkraft üben sollen. Hier bilden nicht Musik und Gesang selbst, sondern die Art, wie gespielt und gesungen wird, die Hauptsache. Ein Schiller'sches Stück mit seiner langvollen, hinreißenden Sprache deckt leicht die Fehler eines Mortimer oder Carlos; in einem Meyerbeer'schen Duett mit seinen dynamischen Effecten, leidet selten eine Sängerin Schiffbruch. Die Direction klaut schelte daher, als sie der Operette denselben Platz in ihrem Repertoire einräumte, den diese in früheren Jahren beanspruchte hatte.

Wir für unseren Theil hätten gerne ganz verzichtet auf die neuerliche Wiedergabe der abgedroschenen Vecco'schen und Pfeiwach'scher Producte. Wir hätten es weit freundlicher begrüßt,

Muse herbei und sie besaß unter ihren Mitgliedern eine Vereinigung von jugendfrischen Talenten, wie wir sie nicht sobald wieder besitzen werden. Wir glauben auch, daß Publikum und Kritik im Großen und Ganzen an dem engagierten Personale wenig auszusetzen hätten. Wir sprechen hier selbstverständlich nur von den ersten Kräften. Diese waren in der That so gut, daß sie für eine Bühne vom Range der Olmüger Bühne vollkommen genügen konnten, und sagen wir es nur offen, sie waren weit besser als jene Kräfte, die wir in den letzten Jahren auf unserer Bühne sahen, wenn wir etwa Fr. Konrad, die unvergleichliche Naive, ausnehmen.

Die Galanterie erfordert es, daß wir den Damen den Vortritt lassen. Unter ihnen ragte durch Frische und Natürlichkeit sowie durch bewußtes Gestalten der darzustellenden Charaktere Fr. Schmidt hervor.

Sie erwies sich vom Anbeginne an als ein achtenswerthes Talent, dessen Entwicklungsgang das Publikum zu interessiren vermochte. Neben ihr machten sich im Schauspielere als tüchtige Kräfte die Damen Kraus und Galster bemerkbar. In der Oper waren es die schönen, langvollen Stimmen der Damen Doré und König, die tüchtige Schulung des Fr. Schipel, welche Zuthereffe erweckten, und in der Posse that sich Fr. Veck als stimmkräftige Sängerin hervor.

Unter dem männlichen Personale gebührt der erste Rang unsreilich dem Tenoristen Herrn Weltlinger. Er war in der That der primo

wenn die Direction die Oper mehr gepflegt hätte. Hier stand auch der Direction ein weites Feld der Thätigkeit offen. Die Oper hatte man in den letzten Jahren als Stiefkind behandelt; sie war den Directionen zu kostspielig und brachte nichts ein. Wie sich so ein Satz doch oft ohne jede Begründung von Direction auf Direction weiterpflanzt.

Im ersten Jahre der Bertalan'schen Direction war es gerade die Oper, die sich unter Capellmeister Ager als zukräftig erwies. In diesem Jahre wurde Rossini's „Barbier“ fünfmal vor vollem Hause gegeben. „Das Glöckchen des Eremiten“ und Vorkings „Wildschütz“ wurden ersteres 9 mal, letzterer 7 mal vor ausverkauftem Hause aufgeführt, und welche Erfolge erzielte Director Bertalan im zweiten Jahre seiner Direction mit Wagners „Tannhäuser“ und „Lohengrin“? Unsere Direction besaß heuer die Kräfte, um ähnliche Erfolge zu erzielen, sie besaß auch in Herrn Capellmeister Kaiser einen verständigen und eifrigen Operndirigenten; allein sie verstand es nicht diese Kräfte zu nützen und mit ihnen große Erfolge zu erlangen, sie zu einem harmonischen Gange zusammenzufassen, mit welchem sie eine glückliche Wintercampagne hätte durchführen können. Unfischer und schwankend überließ man das Repertoire der Eingebung des Augenblickes. Plan- und Systemlosigkeit wurde bald das Kennzeichen der ganzen Winterjahren. Man schwankte oft noch am Abende darüber, was am andern Moroen auf

den Zettel gesetzt werden sollte. Sänger und Sängerinnen ließ man wochenlang an einer Oper studiren, die man dann, einer momentanen Laune nachgebend, vom Repertoire absetzte, um einer unvorbereiteten Vorstellung, die über Hals und Kopf heraus mußte, Platz zu schaffen. Das war dann ein Hasten und Zagen, das man Arbeit nannte, das aber diesen Namen um so weniger verdiente, als es jede rationelle, planvolle Thätigkeit hinderte. So kam es, daß das Publikum wochenlang auf eine Opernvorstellung warten mußte und dann, wenn es in Erwartung Wolvoorbereitetes zu hören, ins Theater ging, eine oder mehrere Opernvorstellungen in rascher Folge über sich ergehen lassen mußte, von denen keine gerundet sein konnte. Die trefflichsten Leistungen des Dirigenten, des Orchesters und der Sänger konnten solche Mängel nicht vergeffen machen.

Das Publikum wurde auf diese Weise allmählig abgestumpft gegen die Oper. Eine kleine Provinzbühne erfordert in diesem Punkte größere Umsicht als ein großes Theater. Das Repertoire muß eine gewisse Regelmäßigkeit und doch auch wieder Abwechslung bieten. Wir wollen dieß nicht etwa so verstanden wissen, daß bestimmte Tage fürs Schauspiel, bestimmte Tage für classische Stücke, andere wieder für die Posse festgesetzt werden sollen. Das sind Dinge der Unmöglichkeit. Ebenso gut wissen wir auch, daß das Repertoire nicht immer halten kann, was es

verspricht. Solche Versprechungen bleiben oft selbst an großen Bühnen nichts als Versprechungen. Allein das darf nicht dahin ausarten, daß man das Repertoire dem Zufalle überläßt, und daß Sänger und Schauspieler heute noch nicht wissen, was sie morgen spielen sollen. Dieser Plan- und Systemlosigkeit ist es auch zuzuschreiben, daß man 14 Tage vor Saisonjluß mit einer neuen, großen Oper heranzrückte, die bei ihren reichen Schönheiten im Laufe der Saison vielleicht großen, nachhaltigen Erfolg hätte erzielen können. Diese Planlosigkeit, dieser Mangel eines geordneten Regimes machte sich in unserem Schauspiel noch viel empfindlicher geltend, als in der Oper. Hier fand sie Nahrung in einer ungeheuerlichen Jagd nach Novitäten, von denen in letzter Zeit oft zwei oder drei in einer Woche gegeben wurden.

Dadurch wurden nicht nur die Kräfte der Darsteller übermäßig angestrengt, so daß es denselben nicht immer möglich war mit dem vollen Einsatz ihres Talents zu wirken; es wurden auch die Novitäten nicht mit jener Sorgfalt vorbereitet, die nöthig ist um denselben den vollen Erfolg zu sichern. Eine einzige Novität, Wolters „Krieg im Frieden“ wurde entsprechend vorbereitet; hier hielt dann aber auch der Besuch gleichen Schritt mit der Vollkommenheit der Darstellung. Darin sollte ein Fingerzeig für die Bühnenleitung liegen. Sie bedarf keiner Novitätenjagd, wir fordern nicht ewig Neues, wohl

aber fordern wir, daß das Neue gut und daß es gut vorbereitet sei. Die „Modernen Ideen“, die „Neuen Männer“, den „Selbstmord“ und noch ein halbes Duzend andere Novitäten, darunter eine langweilige Operette, von der wir nicht einmal mehr den Namen behalten haben, hätten wir der Direction gerne erlassen, wenn diese uns dafür die besseren älteren Erzeugnisse unserer dramatischen Literatur vorgeführt hätte. Es ist in dieser Richtung verzeichnend, daß wir die ganze Saison hindurch kein einziges Bauernfeldsches Lustspiel zu hören bekamen. Durch die Vorführung solcher Lustspiele, sowie der besseren französischen Comédien von Scribe u. s. w. hätte sich Zeit gewinnen lassen zum besseren Studium und zur wirksameren Vorführung der guten Novitäten, von denen manche, wie z. B. Schönthan's „Mädchen aus der Fremde“ nur an der mangelhaften Vorführung scheiterten. Wir wissen nun wohl, daß die Directionen nicht viel auf das geben „was die Zeitungsschreiber sagen“ — es wäre denn irgend etwas Lobendes —, aber wir sprechen unsere Ansichten trotzdem an dieser Stelle aus und empfehlen sie der Beachtung der Direction. Sie wird vielleicht in dem, was hier niedergeschrieben ist, den Schlüssel für manchen ganz unerwarteten Mißerfolg der Saison finden. Woher aber die Mißerfolge bei den verschiedenen Gastspielen, wird man uns einwenden? Auch sie haben ihre natürlichen Gründe. Da ist vor Allem die AVer-

Gesangschule,

für der Schulpflicht erwachsenen Mädchen.

Der Gefertigte zeigt einem P. T. Publicum an, daß der nächste **Gefangscurs** am **1. October l. J.** eröffnet wird. —

Der Unterricht wird **Mittwoch** und **Samstag** Nachmittags in einem Locale der hiesigen **Mädchenbürgerschule** ertheilt.

Ferdinand Martinek,

Lehrer a. d. Mädchenbürgerschule,
Elisabethstrasse Nr. 5, I. Stock.

(**Vom Theater.**) Fr. Galter hat gestern im Carltheater Probe gesungen und so gefallen, daß Herr Director Temele sie sofort auf drei Jahre mit steigender Gage engagirte. Sie singt bereits morgen die Fiametta in Suppé's „Boccaccio?“ Herr Patel hat im Berliner Nationaltheater den „Prospero“ in Shakespeares „Sturm“ gespielt und ebenfalls gefallen.

Aus Daireuth empfängt die „Mus.-Welt“ folgende Mittheilung: „Entzückt hat Wagner sich über das Talent der Marianne Brandt ausgesprochen, welche die erste der Kundry-Darstellerinnen sein wird, obwohl die Künstlerin mit der Freudigkeit über den an sie ergangenen Ruf manches Bedenken bezüglich der Geeignetheit ihrer Erscheinung für diese Rolle verbunden hatte. „Mit Allem, was Sie für die Kundry verlangen, Meister, kann ich nun einmal nicht dienen“, wendete sie ein. Wagner aber schlug ihre Bedenken durch die Betonung ihres außerordentlichen Talentes nieder, und er hatte die Genugthuung, in einer quasi Leseprobe seine Voraussetzung erfüllt zu sehen. Die Brandt trug die große Erzählung des zweiten Actes schon aus dem Gedächtnisse vor und mit so scharfen mimischen Andeutungen, daß Wagner immer wieder ganz erregt ausrief: „Welch' geniale Person!“ — Marianne Brandt hat bekanntlich ihre Bühnen-Carriere in D l m ü z begonnen, und von hier aus ihren großen Ruf erlangt.

Feuilleton.

Olmüzer Plaudereien.

D i m ü g , 14. Mai.

Die Taaffe'sche Versöhnungs-Ära macht unleugbar Fortschritte.

Langsam aber stetig schreitet die Versöhnung unserer beiden „landesüblichen“ Nationalitäten vorwärts, mag dies auch noch so sehr von Seite der unverbesserlichen, verfassungstreuen Presse negirt werden.

Ein neutraler Boden ist endlich gefunden, auf dem wir zusammentreffen, und uns die Bruderhand reichen können. Nicht die Arena des Abgeordnetenhauses, wo die Völker aufeinander schlagen, ist damit gemeint, sondern der — Concertsaal.

Sicherer und verbürgter Nachricht zufolge — sie stand in einem officiösen Organe und da ist doch jeder Zweifel ausgeschloffen — wurde am letzten Samstag in den Localitäten der Olmüzer Schießstätte, ein „großartiges“ slavisches Concert veranstaltet, bei welchem — man lese und staune — auch Wagner'sche Musik verlort wurde.

Beim Wolan, es klingt wie eine Mär'. — Wer hätte das noch vor Jahresfrist geahnt, daß dereinst auf dem Programme einer slavischen

rißh Fräbisch abgegangen und — singt nicht mehr.

Der Abschied mochte ihm schwer genug geworden sein. Er zählte nächst der astronomischen Olmüzer Rathhausuhr zu den größten Merkwürdigkeiten der alten Marktfeste und war so innig mit dem Podium ihrer Bühne verwachsen, daß man eine Theatersaison ohne Ehlumekky gar nicht denken konnte. Jedes Kind und jede alte Choristin kannte ihn. Wie viele Coulißen hat er, während er in Olmütz weilte, nicht in den Grund gesungen, wie viele schwankende Terzette hat er nicht stimmungsvoll zusammengehalten!

Unermüdtlich fleißig, gab er sich auch während des Sommers keine Ruhe, entwarf Repertoire-Pläne für die ganze nächste Saison und war allezeit der getreue Eckart des jeweiligen Theaterdirectors, von dessen Genie und Unternehmungsgestalt, glänzender Garderobe und Novitätenüberfluß er nicht genug Rühmliches erzählen konnte. Er war der „Sommer-Direktor non plus ultra.“

In der letzten Zeit, als es zum Scheiden kam, war er tief sinnig geworden. Schon um 9 Uhr Abends verschwand er vom „Stiefeltische“, um auf die — Jagd zu gehen. Er hatte sich einen eigenen Jagd-Sport zurecht gelegt: Die Mattenjagd.

Dem „Mattenfänger von Hameln“ gab er ein Pendant in dem „Mattenfänger von Olmütz“. Helatomben dieser, wie Kessler's Oper beweist,

„Zabava“ verzeichnet stehen werde: Hudba od Richard-a Wagaer-a.

Und doch ist es geschehen.

Des Meisters unendliche Melodie hat sich mit der unendlichen Melodie der böhmischen Staatsrechtler vermählt, die Zukunftsmusik ist mit Pauken und Trompeten in die Coalitions-Gegegenwart eingezozen und die Götterbrücke, die nach Walshall führt, ist zur musikalischen Versöhnungsbrücke gemorden.

„Hudba od Wagner-a“ lauten die stolzen Worte, welche den Andbruch einer neuen „Götterdämmerung“ verkünden.

Wird man bei der Vertonung der Werke Wagners, des Einzigen stehen bleiben? Oder wird man auch den Text des Nibelungen-Ringes ins Tschechische übersetzen, jenen Text, von dem die Feinde des Giganten von Beyreuth behaupten: „er sei voll grimmiger Eiden und Härten“, „bombastisches Alliterationsgestotter“, „verwurzelter Worttram“, ein „Hundetrab von Stabreimen?“

Verfügt der unterschlagen gewesene und nun wieder zu Stande gebrachte tschechische Nibelungen-Wortschatz bereits über die nöthige Anzahl von Consonanten, um Wortbildungen wie: „Alberner Alp“, „Schwarzes schwielichtiges Schwefelgezweck“, „Zulendes Kind“, „Garstiger Zwickel“, „Kalter grätiger Fisch“ und vor Allem das herrliche „Wigalameia, eiapopeia“ in die lieblich klingende böhmische Sprache zu übersetzen?

so musikalischen Thiere, hat er mittelst einer eigens erfundenen nihilistischen Fallmaschine, aber jedenfalls geschickter als der kaiserlich russische Hentker Frolow, in ein besseres Jenseits befördert. Wenn laut statistischen Berechnungen die Olmüzer Matten sich in der letzteren Zeit auffallend verminderten, so war dies sein Hauptverdienst. Im nächsten Jahre werden wir wieder zu gemeinem Arsenit greifen müssen, wenn wir uns der Stadtplage werden erwehren wollen.

Wie uns Augenzeugen versichern, hat der Scheidende, als er im Waggon sitzend, noch einen Scheidelblick auf die Stadt warf, in der er so manchen lieben Freund zurückgelassen, eine Thräne im Auge zerdrückt, dann aber sich rasch fassend, den Refrain seines Lieblingsliedes mit kräftiger Bassstimme gesungen:

„Je nun man trägt,
Was man nicht ändern kann!“ —

Anfreiwillige Komik.

(Fortsetzung.)

Wir veröffentlichen nachstehend weitere Stplblüthen, wie sie zur Erheiterung der Leser fast in jedem Journale des deutschen Reiches zu finden sind:

Ueber den Gesundheitszustand Bismarcks finden wir da folgende drastische Bemerkung:
Der Gesundheitszustand des Reichskanzlers

Saulus Wagner ist unter die tschechischen Pfalmodisten gegangen. Der urgewaltige Bekämpfer des „Judenthums in der Musik“ hat sich mit den Gegnern des Judenthums in Handel und Wandel coalirt und Arm in Arm fordern sie das Jahrhundert in die Schranken.

Wagner und Smetana! Gibt es gewaltigere Gegenläge. Und doch haben sie sich auf Einem Programme gefunden und besorgen gemeinsam das musikalische Menu einer „Zabava“.

Darum:

Hoch Wagner und Smetana,
Hoch Schönheit und Kunst,
Sie werden, so möcht' ich meinen,
Zum holden Bund sich vereinen,
Eia popeia,
Wigalameia,
Tschum!

Auf das Portal der Olmüzer Schießstätte aber sollte man mit goldenen Lettern schreiben: Hier wo Ihr Drängen Frieden fand, Drangfried feist Du genannt.

Von Wagner zu „Bombardon“-Ehly — man verzeihe das harte Wort — ist kein so großer Sprung, wie von Wagner zu Smetana. Hat sich doch der wadere „van Beet“ in der letzten Frauen-Wohltätigkeitsvorstellung auch als ein gewaltiger Wagnerfänger vor dem Herrn erwiesen.

Und nun ist er nach einem besseren Unza-

ist schon seit Wochen ein durchaus befriedigender, trotz des längeren Verweilens des Geheimrathes Dr. Strauß in Barzin. (Weser Zeitung, Nr. 11840, 1879.)

Aus einer Anzeige: „Diebstahl an Bäumen“ betr. Dem Vernehmen nach ist man den Dieben bereits auf der Spur; hier in der Stadt sollen sogar einige davon als Brennmaterial verkauft worden sein. (Magdeb. Volkszeitung, 3. Dec. 1875.)

Aus der Sitzung des Württembergischen Abgeordnetenhauses vom 6. Dec. 1872. (Debatte, den Bau einer Eisenbahn betreffend.)

Abg. Paulus: „Wollte man Marbach hintanfegen und umgehen, so wäre das ein Schlag, wie die Stadt seit der Geburt Schiller's keinen mehr erlitten.“ (Schwäbische Chronik, Nr. 291, 1872.)

Zu bevorstehenden Weihnachtsen empfehle ich mein wohlfortirtes Lager von Särgen in allen Größen. A. Holl. (Rasseler Tagespost, 23. Dec. 1875.)

Zum Ausruppen grauer Haare sucht eine Dame ein verschwiegenes Mädchen oder Frau wöchentlich eine Stunde gegen gutes Honorar. (Vossische Zeitung, Januar 1876.)

Das Schwein des Schriftsetzers Bode, Stumpfschiel Nr. 7 wohnhaft, ist an der Klauenfeuche erkrankt. (Göttinger Zeitung, Nr. 3929, 1877.)

Schon wieder tritt an uns die traurige Pflicht heran, unserm verstorbenen Mitgliede,

Theater.

Der Troubadour.

Oper in 4 Akten von Verdi.

Ein gut besuchtes Haus, oder die regelmäßige Aufeinanderfolge von Opernaufführungen im Wochenrepertoire unserer Bühne, zählten zu anderen Zeiten zu jenen selbstverständlichen Ereignissen, welche der Theaterreferent nur nebenher berührte. Heutzutage, oder besser gesagt, in der heurigen Theater Saison sind diese Vorkommnisse leider zu solchen bedeutungsvollen Momenten gediehen, daß sie in der Recension als Seltenheit, also fett gedruckt, in erster Reihe registriert werden müssen.

Was alle Versuche unserer Direction, seit der Eröffnung der Saison, das Publikum durch Vorführung von allüberall ihre Anziehungskraft bewährenden Novitäten, wie „Cyprienne“, „Die Goldprobe“ u. ins Theater zu locken, nicht vermochten, das brachte der vielfach verlästerte alte „Troubadour“ mit seiner unwiderstehlichen Wirkung doch endlich zu Stande. Mit sichtlich Spannung lauschte das Publikum der ziemlich präcise gespielten Overture, das Orchester pointirte geschmackvoll und abgerundet. Die bekannten Krieger standen paarweise wie immer, schlafen und auf der Scene, als Fernando (Herr Schulz) sie durch seinen düstern Gesang erweckte. Herr Schulz, über dessen Mittel und sonstige schauspielerische Qualitäten wir uns ein decidirtes Urtheil vorbehalten, repräsentirt sich nicht unvortheilhaft, besitzt den Vorzug deutlicher Textaussprache und einer sympathischen Stimme, die nur um eine Schwere zu hoch klingt.

Frl. Kronauser debüirte als Leonore. Wie verlautet, betrat sie in dieser Partie zum ersten Male die Bühne. Die Sängerin, eine im Wachstume sehr entwickelte Erscheinung, ist in Bezug auf ihre gesanglichen wie darstellenden Leistungen vollkommene Anfängerin. Ihre Sopranstimme bedarf trotz ziemlicher Ausgiebigkeit noch bedeutender Schulung und ihr Vortrag muß noch geschmackvoller, ihre Intonation reiner werden. Das applauslustige Publikum ermunterte die Debutantin mit freundlichem Beifalle. Herr Henning, der den Luna gab, ist den Jahren nach zu urtheilen kein Neuling auf der Bühne, obwol sein marionettenhaftes Agieren ihn in die Kategorie der blutigen Anfänger stellt.

Wir hätten uns indeß zufrieden gegeben, wenn der Mangel des schauspielerischen Könnens durch den Glanz der Stimmmittel und deren künstlerische Verwerthung ersetzt würde. Allein Herr Henning, verfügt über einen Bariton, der weder in der Tiefe noch in der Höhe wolklingend anspricht. Sein Gesang, läßt selbst bei Effektsstellen, die gewöhnlich das Publikum erwärmen, völlig nuchtern, so daß der Direction ein gebührender Ersatz rashestens empfohlen werden muß. Herr Walinöfer, der sich früher hier als Concertsänger hören ließ, überraschte das Publikum durch die Metamorphose seiner Stimme; er präsentirte sich damals als tiefer Bariton, und steht heute als „Marrico“ auf dem Bettel. Wie schwer das Experiment dieses Ueberganges

Mährisches Tagesblatt 10.10.1881

124. CONCERT

des Musik-Vereines in Olmütz.

Sonntag den 16. October 1881

im königl. städt. Redoutensaale.

Maurice Dengremont (Violine.)

Herr George Leitart aus Brüssel (Clavier.)

Programm:

Erste Abtheilung:

1. Andante et Polonaise von Chopin. (Clavier.)
2. Variations-sur una Gavotte de Corelli für Violine, Dengremont gewidmet von Leonard.
3. a. Romance von J. Raff. } Clavier.
b. Tarantella da bravoura v. Fr. Liszt. }

Zweite Abtheilung:

4. Polonaise brillante von Wieniawsky. (Violine.)
5. a. Les couriers von Ritter, } Clavier.
b. Rhapsodie hongroise von Fr. Liszt. }
6. a. Nocturne de Chopin von Sarasate.
b. La folia von Corelli mit einer Cadenz v. Leonard.

Anfang um 5 Uhr.

Die Freikarten der P. T. Mitglieder sind diesmal aufgehoben; dagegen kann jedes Mitglied für sich und seine Angehörigen gegen Vorweisung der Jahreskarte, nach eigener Wahl entweder nummerirte Sitze à 60 Kr. oder Eintrittskarten à 50 Kr. in der Kron-Apothek neben Hotel Goliath in Empfang nehmen.

Nummerirte Sitze à 1 fl 20 Kr., Eintrittskarten à 60 Kr. Gar-nisonsbillets à 50 Kr., für Studierende und für Kinder à 40 Kr. sind in der Kron-Apothek und am Concert-Abende an der Kassa zu haben. Es wird aufmerksam gemacht, daß die Karten für die P. T. Mitglieder nur in der Kron-Apothek und nicht an der Kassa verabfolgt werden.

Der Ausschuss des Musik-Vereines.

Herausgeber und verantwortlicher Redacteur Wilhelm Seethaler.

Mährisches Tagesblatt 15.10.1881

Feuilleton.

Osmüher Pflandereien.

Osmüg, 31. October.

Wenn die wenig erfreuliche Theilnahmslosigkeit des großen Publikums dem Theater gegenüber, wie sie namentlich in der letzten Woche bemerkt werden konnte, noch einige Zeit andauert, die Logen und Sperrsitze gelichtet bleiben und im Parterre sich kaum so viele Besucher einfänden, wie sie sonst für die Gründung einer anständigen Regel-Preferance unumgänglich erforderlich sind, dürften wir in nicht allzuferner Zukunft die traurige Thatsache zu verzeichnen haben, daß Jemand im Theater das Opfer eines Raub-Attentates geworden ist, weil sein Hilferuf von dem nächsten Nachbar nicht gehört wurde. Schon jetzt geben sich Verliebte, wenn sie ungestört und unbemerkt ihre platonischen oder auch nicht platonischen Gefühle austauschen gesonnen sind, an Novitäten-Abenden Rendezvous im städt. Theater. Leider muß aber bei uns an verletzten Paaren ebenfalls ein Mißjahr eingetreten sein, denn die Direction wäre sonst nicht genötigt, ihre überflüssigen — Paraden undeschäftigten — Darsteller ins Parterre zu entenden, um die vorhandenen Lücken wenigstens eingee-

magen auszufüllen. Bei sothänen Verhältnissen dürfte es sich daher noch ereignen, daß sich ein zukünftiger Theater-Director in Osmüg außer dem Theaterpersonale auch noch ein eigenes Publikum engagirt, welches contractlich verpflichtet ist, bei jeder Premiere oder Reprije „mit-zuthun.“

Diese Neuerung wäre gar nicht so ohne, sie würde vor Allem den nicht zu unterschätzenden Vortheil haben, daß die Direction das Publikum stets in der Hand und dieses, ohne zu mücken, auch minder gute Vorstellungen bei Strafe sonstiger sofortiger Entlassung durch rauschenden Beifall und ungezählte Hervorrufe dankbar zu quittiren hätte. Die Sache hätte nur die eine Schattenseite, daß beliebt sein müßende Künstler bei ihrem Auftreten durch so lange währende Begrüßungszustände ausgezeichnet werden würden, daß es gar nicht zum Spielen käme und daher die eigentliche Vorstellung auf den nächsten Theaterabend verschoben werden müßte. Wenn man den Versicherungen eines unserer vielen Tenoristen Glauben schenken darf, ist demselben etwas Ähnliches bereits in einer nordischen Stadt passiert und soll der Beifall damals ein so intensiver und andauernder gewesen sein — der Applausorfan wahrte nahezu zwei Stunden, — daß nach Ablauf dieser Zeit der Regisseur hervortrat und folgende Worte an

die Anwesenden richtete: „Hochverehrtes Publikum! Nachdem die Zeit bereits so weit vorgeschritten ist, daß eine Darstellung des heutigen Stückes unmöglich wurde, so unterbleibt dieselbe bis morgen.“

Warum ist unser Theaterdirector nicht auch gleichzeitig Inhaber einer Seiltänzertruppe. Geht es nicht mit classischen Stücken, flugs wird am Niederring von dem Dache eines Hauses zum andern ein Seil gespannt und der erste Held übt oben seine schauerlichen Künste. Beschwerden im eigentlichen Sinne des Wortes würde diese Production auf dem Seil, das in diesem Falle die Welt bedeutete, den landsüblichen Liebhabern, Helden und Bondivans kaum verursachen, denn die meisten von ihnen scheinen schon jetzt auf Seilzügen zu gehen und von den Seilzügen bis zum Seil ist es nur ein kleiner Schritt.

In einer Schaubude bei der „hölzernen Glocke“ könnte sich die Heldenmutter, ähnlich wie die „Paola“ in der „Prinzessin von Trapezunt“ in dem Heben von vorchristlich geachteten Gewichten produciren, während die von der Direction engagirten Clowns — will sagen Komiker im Feuerfressen, Schwerterverschlucken und Gliederverrenkungen recht Erprobliches zu leisten vermöchten. An einer behördlichen Bewilligung hiezu würde es auch nicht fehlen, denn was man einem fahrenden Seiltänzer ge-

Mährisches Tagesblatt 31.10.1881

Feuilleton.

Maurice Dengremont.

Die „Wunderkinder“ sind einigermaßen in Mißcredit gerathen, da die Erfahrung gelehrt hat, daß diese Kinder mit ihren bis zur Abnormität frühzeitig entfalteten Talenten in den seltensten Fällen im reiferen Alter halten, was sie in ihrer zartesten Jugend versprochen.

An den Fingern einer Hand lassen sich jene Beispiele abzählen, welche bestätigen würden, daß ungewöhnlich früh entwickelte Kinder später auch Ungewöhnliches geleistet hätten auf jenem Gebiete, auf welchem sie als zarte Menschenpflanzen die Welt in Erstaunen versetzt haben.

Es läßt sich nicht leugnen — und das Wesen der Abnormität bringt es mit sich, — daß die „Wunderkinder“ und ihre Leistungen gewöhnlich krankhaft erscheinen, und einen reinen Kunstgenuß vermögen solche Kinder, wenn sie auf dem Gebiete der Kunst in die Erscheinung treten, fast nie zu bieten.

Eine merkwürdige Ausnahme unter diesen Kindern scheint der kleine Maur. Dengremont zu bilden.

Zunächst sind seine künstlerischen Leistungen jetzt schon deartig, daß sie fast mit Bestimmtheit vermuthen lassen, der junge Künstler werde auch später bleiben, was er jetzt schon ist, ein großer Künstler. Man darf das um so eher hoffen, als die Leistungen dieses Kindes nichts von der Charakteristik eines Wunderkindes an sich haben. Bei seinem Spiele vergißt man an das Kind

und ist entzückt von den ehrlichen genialen und durchaus gesunden Leistungen.

Vor zwei Jahren kam Maurice Dengremont nach Deutschland. Er kam von Paris, indes ist Frankreich nicht seine, sondern nur seiner Eltern Heimat. Der kleine Virtuose ist vielmehr ein Brasilianer von Geburt; er wurde am 19. März 1867 in Rio de Janeiro, woselbst sein Vater in der kaiserlichen Capelle als ein erster Geiger angestellt war, geboren. Frühzeitig offenbarte sich in dem Sohne eine eminente Anlage und Begabung für das väterliche Instrument, so daß er, vom sechsten Lebensjahr ab Gelegenheit erhaltend, sich auf demselben auszubilden, schon nach dritthalb Jahren des Studiums die große Medaille sich erwarb. Es wurde ihm gestattet, sie am Band des brasilianischen Rosenordens zu tragen. Auch empfängt er vom Kaiser Pedro II., seit er Rio de Janeiro verlassen, um in Paris den Unterricht Leonard's zu genießen, eine Jahrespension von 3600 Frs.

Bald erregte Maurice Sensation in Paris. Dort hörte ihn der Impresario Herrmann (Sohn des verstorbenen früheren Stadttheater-Directors in Hamburg) und einigte sich mit dem Vater, als stetem Begleiter seines Knaben, über eine Concertreise durch Scandinavien, deren Erfolg alle Erwartung überstieg. In der Zeit von vier Monaten wurden gegen 80 Concerte gegeben, wovon allein 30 auf Stockholm fielen.

Die darauf folgende Zeit brachte der junge Dengremont wieder in Paris zu, wo er weiter studierte und mit seinen Geschwistern (er hat deren elf), ein Kind unter Kindern, spielte; denn

es ist nicht wahr, daß man ihm die Belustigung und Kurzweil der Jugend vorenthält; es ist auch nicht wahr, daß ihm das Lernen die glückliche Heiterkeit der Jugend geraubt habe. Daß er die Bittalsausbrüche des Publikums mit einer gewöhnlich so ersten Miene hinnimmt, darf nicht als ein Zeichen dafür gelten.

Maurice ist im Leben ein kleiner übermüthiger und froher Patron. Man vernachlässigt auch seine Schulbildung nicht. Es umgibt ihn viel Liebe; dennoch ist er bescheiden und nicht launenhaft. Seine Concerte in Deutschland brachten ihm einen außerordentlichen Erfolg ein, und daß er auch in Wien, wo er dieser Tage einige Concerte gab, den Beifall fand, den er bisher überall, wo er sich hören ließ, in so reichem Maße gefunden, haben wir gestern gemeldet. Morgen wird unsere Stadt den jugendlichen Künstler wieder zu hören Gelegenheit haben. Den Bemühungen unseres Musikvereins haben wir den zu erwartenden Kunstgenuß zu danken. Wir sind gewiß, daß der Redoutensaal, in welchem Dengremont morgen spielen wird, bis auf's letzte Plätzchen gefüllt sein wird.

Neben Dengremont wird sich ein hervorragender Claviervirtuose hören lassen, Herr Georges Leitert, dem ein vortheilhafter Auf von Brüssel und Dresden aus vorangeht. Den Bemühungen der Direktion des Musikvereins und der Freundlichkeit eines hiesigen Musikfreundes ist es zu danken, daß dem Künstler ein vorzüglicher Bösendorfer Flügel zur Verfügung gestellt werden konnte.

Die heutige Nummer enthält zwei ganze Bogen und die illust. Sonntags-Beilage.

Mährisches Tagesblatt 15.10.1881

zur Verfügung gestellt. — Wir fordern alle jene Deutschen, welche Interesse für die hochbedeutende Mission des deutschen Schulvereins fühlen, auf, ungefäumt dem Vereine beizutreten, wobei wir bemerken, daß bei den vielfachen Arbeiten, welche der Geschäftsleitung bis jetzt oblagen, specielle Aufforderungen an einzelne Persönlichkeiten nicht gerichtet werden konnten. — Der Obmann Herr Robert Primavesi begibt sich morgen nach Wien, um mit Herrn Dr. Weitlof, dem Obmann des deutschen Schulvereins wegen der Erbauung einer deutschen Schule bei Pawlowitz zu conferiren. Wir begrüßen es freundlich, daß die hiesige Ortsgruppe und deren Obmann ihre Aufgabe so energisch erfassen.

(Zum Domcapitel.) In der gestrigen Sitzung des Metropolitan-Capitels wurde zum Forstmeister in Gr. Wisternitz, Herr Vaudis aus Buchlowitz, und zum Controllor der Capitel-Guts-Kanzlei Herr Pödl in Olmütz ernannt.

(Zum slavischen Gymnasium.) Mit dem Baue des slavischen Gymnasiums in Olmütz wird es nun doch endlich Ernst werden. Wie man uns mittheilt, sind die Pläne zu demselben nunmehr von Brünn an das Ministerium nach Wien zur Ratification abgegangen, welche in Wälde zu gewärtigen ist. Die Wahl eines anderen Bauplatzes als jenes vor dem ehemaligen Burgthore ist nicht in Aussicht genommen, weil dies die Sache nur verschleppen hiesse.

(Begnadigung.) Se. Majestät der Kaiser hat den vom k. l. Kreisgerichte Olmütz wegen Verbrechens des Mordes am 27. Juli l. J. zum Tode durch den Strang verurtheilten Wenzel Spacel die Todesstrafe nachgesehen und dem obersten Gerichtshofe das Ausmaß einer zeitlichen Kerkerstrafe aufgetragen. Letzterer hat nun über Wenzel Spacel die Strafe des schweren Kerkers in der Dauer von 15 Jahren verhängt.

(Schwurgerichtssession.) Heute begann vor dem k. l. Kreisgerichte Olmütz die vierte und letzte diesjährige Schwurgerichtssession. Das Repertoire derselben haben wir bereits mitgetheilt.

(Tour- und Retourkarten zwischen Wien — Brünn — Troppau — Olmütz.) Von der Olmüzer Handels- und Gewerbelammer erhalten wir folgende Mittheilung: Dem Ansuchen der Kammer um Verlängerung der Gültigkeitsdauer der im Laufe des heutigen Sommers eingeführten Tour- und Retourkarten zwischen Wien — Brünn — Troppau — Olmütz — Krakau von 2 bezw. 3 Tagen auf 5 Tage hat die Direction der a. priv. Kaiser-Ferd. Nordbahn insoferne Rechnung getragen, als vom 1. November l. J. ab sämtliche, vorbezeichnete Tour- und Retourbilletts nur 3tägige Gültigkeit dauern haben werden. Das Gleiche gilt übrigens auch für die Strecken Wien und Wien — Krakau.

(Sternberger Volksblatt.) Das Sternberger Volksblatt hat gegen die beiden Urtheile, mit welchen die gegen die Confiscationsurtheile erhobenen Einsprüche verworfen wurden, Beschwerden an das Oberlandesgericht eingebracht.

(Concert des Musikvereines.) Maurice Dengremont, der jugendliche, phänomale Violin-Virtuose, dessen Spiel die ganze Welt in Erstaunen setzt, ließ sich hier gestern im 124. Concerte des Olmüzer Musik-Vereines hören, und versammelte wie vor zwei Jahren

prufen. Die requisierten Anlagen haben die höchste Stufe erreicht und es ist vor der Hand die Hauptsache. Die Nocturne de Chopin von Sarasate spielte Dengremont unvergleichlich reizend und Bewunderung erregte die kolossale Fertigkeit, mit welcher er die schwierige La folia v. Corelli mit einer Cadenz von Leonard vortrug. Zeigte sich uns die E-Saite während des Chopin'schen Andantes etwas widerspenstig und spröde, der kleine Maurice zwang sie sich unter seinen zauberhaften Fingern und Strichen zu fügen, er entlockte der Geige die herrlichsten und einschmeichelndsten Töne und riß das Publikum zu stürmischen Beifall hin. In Begleitung des jungen Künstlers war diesmal Herr Leitert aus Brüssel, ein Pianist von großen Distinction. Brillante Technik, künstlerischer Geschmack und eine heute immer seltener werdende Klarheit sind die hervorragenden Eigenschaften desselben. Der Vortrag der Raff'schen Romance so wie der Liszt'schen Rhapsodie hongroise errangen ihm wohlverdienten, stürmischen Beifall.

(Zum Theater.) Vor gefülltem Hause ging gestern auf unserer Bühne Webers „Freischütz“ in Scene. Die herrlichen, volkstümlichen Weisen des unsterblichen Meisters in ihrer auch heute noch unverwelkten Frische übten ihre bewährte Wirkung. Schon nach der Ouverture, welche das Orchester unter Leitung des Hrn. Capellmeister Fischer brillant executirte, ertönte lauter Beifall. Doch nicht das trefflich geleitete Orchester allein, auch die Sänger wurden durch Webers Kraft und Wohlklang getragen und errangen verdienten Beifall. Dieß gilt besonders von den Trägern der weiblichen Hauptrollen. Frä. Nicolai sang die Agathe, Frä. Mathras Aennchen. Frä. Nicolais Stimme ist ein kräftiger Sopran von außerordentlich sympathischem, metallischem Klange. Ihre Schulung ist eine gediegene, und der Vortrag ein verständiger. Diese bedeutenden Vorzüge werden, wie wir glauben, bei weniger Befangenheit und freierer Stimmbehandlung — die Sängerin war gestern noch etwas vorsichtig, — wahrscheinlich noch eine Folge der überwundenen Krankheit — noch glänzender zu Tage treten und Frä. Nicolai die volle Gunst des Publikums sichern. Die junge Sängerin wurde insbesondere nach dem schönen Vortrage der großen Arie des zweiten Actes durch rauschenden Beifall und dreifachen Hervorruf ausgezeichnet. Sie darf schon jetzt zu den besten Acquisitions unserer Oper gezählt werden. Eine gleichfalls gute Acquisition darf Frä. Wahr genannt werden. Eine äußerst liebliche Bühnenerscheinung voll jugendlicher Frische, besitzt sie auch tüchtige künstlerische Qualitäten, ein degagirtes, aumuthiges Spiel und eine wenigleich nicht umfangreiche, so doch hellklingende, hübsche Stimme, die nur in der höheren Lage noch ein wenig schärf klingt. Sie sang gestern als Aennchen und vorgestern als Germaine in den „Glocken von Corneville“ rauschenden Beifall. Da gestern auch Herr Wallnöfer als Max weniger loslegte und künstlerisch Maß hielt, die Chöre exact gingen, so war die Vorstellung im Ganzen recht erquicklich. Weniger trefflich als in den ersten Vorstellungen zeigte sich Herr Schulz als Caspar.

Die vorgestrige Vorstellung: „Glocken von Corneville“ brachte nebst Frä. Wahr auch noch Herr Hauck, der den Henri übernommen hatte, vielfachen Beifall. Herr Netisch singt jedenfalls Couplets sicherer und besser als große Arien

jere Suite in Aug. So versprechen wir die
Verjöhnung und den Frieden der Völker.

(Vom Musikvereine.) Der hiesige Musik-
verein erhielt gestern nachfolgende Zuschrift des
Abgeordneten Heinrich Reschauer: *Guer*
Wohlaeboren! Gestatten Sie, daß ich mich an
Sie, geehrter Herr, in Ihrer Eigenschaft als
erster Functionär eines Vereines, welcher die
Pflege des deutschen Liedes zur Aufgabe hat,
mit einer ernstlichen Bitte wende. Die „Deutsche
Zeitung“ hat, wie sie aus beiliegendem Aufrufe
entnehmen, einen Preis von 100 Ducaten und
zwei Nebenpreise von je zehn Ducaten für die
beste sangbare Hymne der Deutschen Oesterreichs
ausgeschrieben. Es ist dies ein Unternehmen,
welches von ernstem nationalem Sinne ein-
gegeben ist, und ich zweifle daher nicht, daß der
Verein, an dessen Spitze Sie stehen, uns in
demselben unterstützen wird. Ich richte nun im
Interesse der Sache das Ansuchen an Sie, hoch-
verehrter Herr, den beiliegenden Aufruf in der
nächsten Versammlung Ihres geschätzten Vereines
zu verlesen. Zu dieser Bitte bin ich vor Allem
durch die Ueberzeugung veranlaßt, daß sich ge-
rade im Kreise liedertundiger, fangesliebender
Männer oft ein Talent verbirgt, welches mit-
unter nur einer Anregung bedarf, um Herzer-
freuendes zu schaffen. Unsere schönen Volks-
lieder sind nicht im Gewühle des Marktes ent-
standen; sie stammen meist nicht von den
Trägern berühmter Namen, sondern sind oft
das Ergebnis der glücklichen Stimmung eines
einfachen, edlen Gemüthes, einer Stimmung,
welche sich mit dem Gefühle der gesammten
Nation begegnete. Wenn nach den Worten
unseres größten Dichters das Talent sich wirklich
in der Stille bildet, so ist vielleicht auch meine
Hoffnung nicht ausgeschlossen, daß sich in Ihrer
Mitte ein glücklicher Bewerber um den von der
„Deutschen Zeitung“ ausgeschriebenen Preis
findet. Sollten Sie so freundlich sein, meinem
Ansuchen zu entsprechen, so bitte ich um einen
Bericht über die Versammlung, in welcher der
Aufruf mitgetheilt wurde, damit die „Deutsche
Zeitung“ in die Möglichkeit gesetzt wird, Mit-
theilung über die Aufnahme machen zu können,
welche die Preisausschreibung unter den beru-
fenen Interpreten des deutschen Liedes gefunden
hat. Zudem ich noch einmal die Bitte an Sie
richte, diesen Brief, sowie den Aufruf der
„Deutschen Zeitung“ Ihrem Verein zur Mit-
theilung bringen zu wollen, verbleibe ich hoch-
achtungsvoll Heinrich Reschauer, Herausgeber der
„Deutschen Zeitung.“

Ähnliche Zuschriften wurden an alle deut-
schen Vereine Oesterreichs gerichtet, die sich mit
der Pflege deutschen Liedes oder deutscher Musik
überhaupt befassen.

(Aus dem Stadtverordneten-Collegium.)
Die Tagesordnung der heutigen Sitzung des
Stadtverordneten-Collegiums ist folgende: Fi-
nalbericht der Revision über die für das Jahr
1880 gelegte Armeninstitutsrechnung. — Gemein-
derätliche Anzeige über die bei der Volkszählung
verwendeten Hilfskräfte. — Bauämlicher Plan und
Kostenanschlag für die im Concurrnzwege her-
zustellende Brücke bei Pöfz. Bericht der III.
Section über ein Gesuch um das Heimatrecht.
(2. Lesung.)

Gemeindeaufgabe von Bier und Brannt-

wein anzulegen werden kann, so geben wir
unsere Leser obigen Fehler wohl sofort selbst
berichtigt.

(Vom Theater.) Am Sonnabend brachte
unsere Bühne ein neues Lustspiel von Rosen.
Man ist gewöhnt an diesen Schriftsteller nicht
die hohen Anforderungen zu stellen, die man
sonst an ein modernes Lustspiel stellt. Man lacht
herzlich bei Rosens Stücken und nimmt dabei
seine unmöglichen Gestalten mit in den Kauf.
In dem Sonnabend aufgeführten Lustspiel, das
sich „Sport“ betitelt, müssen wir einen un-
möglichen Bedienten, eine ebenso unmögliche
Baronin und noch manche andere Unwahrschein-
lichkeiten uns gefallen lassen. Schlimmer ist es,
daß das Stück von einer höchst abstoßenden
Lüsterheit erfüllt ist. Das bliebe doch wol besser
den Franzosen überlassen, die solche Scenen
wenigstens mit Wit und Geist behandeln.

Um die Aufführung des Stückes, welches das
Publikum recht gut zu unterhalten schien, machten
sich in erster Reihe Hr. Julius verdient, welche
ein sehr natürliches Spiel und eine ebenso natürliche
Sprechweise entwickelte und von höchst komischer
Wirkung war. Das Publikum anerkannte die
Leistung durch vielfachen Beifall. An demselben
participirten verdienstermaßen auch Herr Ketsch
als Bedienter, Herr Hamerl als Baron Frankenstein,
Herr Frederigl (v. Giller) und die Damen
Kostan und Kraus.

(Theaternachrichten.) Unsere Bühne hat
Unglück. Die Oper, die bisher allein erfolgreich
gegen die Theilnahmslosigkeit des Publikums
angekämpft hat, ist fast völlig erkrankt. Nicht
weniger als drei Sängern liegen zu Bette.
Die Damen Nicolai, Pesci und v. Steinburg,
also die kräftigsten Stützen unserer Oper. Unter
solchen Umständen müssen freilich die guten
Absichten der Direction, die Oper zu pflegen
— gute Vorsätze bleiben.

(Im Wiener Ringtheater) wurde Frei-
tag zum ersten Male aufgeführt: „Der Com-
pagnon“, Lustspiel in vier Acten von Adolph
L'Arronge. Ein großer Theil des zahlreich
versammelten Publikums bereitete dem Stücke
durch laute Zustimmung Erfolg; mehrere Dar-
steller wurden bei offener Scene und nach den
Acten im Vereine mit Herrn L'Arronge wieder-
holt gerufen. Herr Director Kaul hat dieses
Werk bereits für unsere Bühne erworben, und
wird dasselbe schon in aller kürzester Frist in
Scene gehen. Die im Ringtheater von Herrn
Thomas gespielte Rolle des „Boß“ gibt bei uns
Herr Hammerl.

(Unsere lieben Kleinen.) Mehrere Pas-
santen des Oberrings beschwerten sich, daß aus
einem Stockwerke des Hauses, in welchem sich
die „Kron-Apotheke“ befindet, von Seite mehrerer
Kinder wiederholt Knallerbsen auf die Vorüber-
gehenden geworfen werden. Dieses kindliche
Vergnügen ist besonders für die Träger von
Gülindern sehr angenehm, weil dadurch die Jagon
ihrer „Angststöhren“ eine jedenfalls geschmack-
vollere wird.

(Vom Wetter.) Seit den letzten 36 Stun-
den fällt über Großbritannien neuerlich das
Barometer sehr rapid, und ist hiedurch für un-
sere Gegenden eine entschiedene Drehung der
Winde gegen Süden und dadurch bedeutende
Wärmezunahme für die nächsten Tage zu

(Vom Musikvereine.) Bei dem Ende d. W. stattfindenden zweiten Concerte dieses Vereines wird unsere vortreffliche Altistin Fräulein Marie v. Steinburg mitwirken. Unser Publikum wird dadurch Gelegenheit haben die beliebte Opernsängerin auch als Liedersängerin kennen zu lernen. Außerdem wird dieses Concert zwei große orchestrale Werke bringen. Der Verein wird auf diese Weise dem Vornehme begegnen, daß er selbstständig nichts zu schaffen vermöge.

(Theater.) Unsere Voraussage, daß Fräulein Hild sich als eine sehr gute Zugkraft bewähren werde, hat sich rasch erfüllt. Das sonst Montags stets nur schwach besuchte Haus war bei der gestrigen Reprise der „Glocken von Corneville“ sehr ausständig gefüllt. Fräulein Hild gab die „Haiderose“ in blässeren Farben als andere Darstellerinnen dieser Partie, dafür aber pikanter, weil sie nicht in den Fehler verfiel durch zu starkes Auftragen den Unterschied zwischen der Partie der „Haiderose“ und jener der Offenbach'schen „Boulotte“ zu verwischen. Die treffliche Gesangsweise und das sympathische Organ dieser Sängerin verhalfen ihr auch gestern zu einem eclatanten Siege. Neben Fräulein Hild ist in erster Linie Herr Maschel zu nennen, dessen Caspard eine hochinteressante, schauspielerische Leistung ersten Ranges ist. Fräulein Hild und Herr Maschel erhielten sehr viel Beifall, der sich von Akt zu Akt steigerte. Mit an dem Erfolge participirten noch Fräulein Mahr die Herren Hauck und Hammerl. Herr Mayerhofer bewegte sich ziemlich hölzern und ließ das Publikum völlig kalt. Nicht einmal nach dem dankbaren: „Die Nase in der Höh“ bewegte sich eine Hand. Für die Zukunft wird wohl eine Umbelegung dieser Rolle stattfinden müssen. Chor und Orchester hielten sich brav.

(Festabend des Männergesangvereines.) Nach Schluß des Concertes versammelten sich am letzten Sonntag die Mitglieder des Gesangvereines in ihrem Übungslocale und feierten im engsten Kreise das Fest des 20jährigen Bestehens dieses Vereines. Der Vorstand Herr Dr. Klim gedachte in seiner Ansprache der rühmlichen Vergangenheit des Vereines und schloß daran den Wunsch, daß der Verein weiter wachsen, blühen und gedeihen möge. Gleichzeitig wurden von dem Vorstande den beiden Sängerveteranen Heitl und Domek, welche dem Gesangvereine seit dessen Gründung angehören, zwei Ringe zum Zeichen der Erinnerung übergeben und ihre zahlreichen Verdienste um den Verein in einer Ansprache gewürdigt. Die Unterhaltung verlief in animirtester Stimmung und erreichte ihren Gipfelpunkt bei der Abfingung des deutschen Liedes. Daß es an zahlreichen Toasten nicht fehlte, bedarf wol keiner besonderen Erwähnung.

(Vom Gesangvereine.) Der Olmüzer Gesangverein hat beschlossen, jedem seiner Mitglieder, welches dem Vereine durch 20 Jahre ununterbrochen angehört, zum Zeichen der Erinnerung einen goldenen Ring mit Stein, in welchem letzterem eine Lyra eingravirt ist, zu widmen.

Mährisches Tagesblatt 15.11.1881

Theater.

„Die Hugenotten“

Große Oper in 4 Acten nach Scribe von J. Castelli. Musik von Meyerbeer.

Meyerbeers „Hugenotten“ erzielten gestern ein in allen Räumen voll besetztes Haus. Dieser Erfolg deutet unserer Bühnenleitung klar den Weg an, den sie zu wandeln hat um Erfolge zu erzielen. Eine sorgsame Pflege der Oper ist's, die ihr zu Erfolgen verhelfen kann. Das Interesse der Hörer nahm gestern in erster Linie Fräulein Nicolai als „Valentine“ in Anspruch, die sich gestern wieder als eine ebenso stimmbegabte wie geschulte Sängerin erwies und ihren Part in vorzüglicher Weise zur Geltung brachte. Anfangs etwas befangen, später aber mit der ganzen Kraft ihres woltönennden Organs wirkte sie besonders glanzvoll in den beiden großen Duetten des 3. und 4. Actes. In jenem des 3. Actes erreichte sie ohne Anstrengung die höchsten Tönen und schmetterte das hohe C am Schluß des Duetts mit einem Glanze heraus, der oft großen Sängerinnen versagt ist. Auch im Duette des 4. Actes, dessen hohe Schönheit selbst Wagner anzuerkennen gezwungen ist, wußte sie ohne zu forciren großen Effect zu erzielen, und Alles, was der Leistung zur Vollkommenheit noch fehlt, wäre ein energischeres Spiel, wobei, wie wir annehmen, auch der Ton zu voller gewaltigerer Wirkung käme. Das Publikum anerkannte die vorzügliche Leistung durch stürmischen Beifall und eine Reihe von Hervorrufen.

Neben Fräulein Nicolai glänzten gestern noch die Damen Pesci (Margarethe) und Schild (Bage). Erstere wirkte durch ihre nicht großen, aber sympathischen Stimmmittel, sowie durch die Correctheit des Recitativs und die Nuancirung des Vortrags. Das ornamentale Beiwerk bedarf noch feinerer Ausarbeitung. In Fräulein Schild lernten wir eine brillante Darstellerin des Bagen kennen, bei der nur die Worte „Ja gnädig sind ich sie“ u. im 2. Acte etwas an den Ton der Operette gemahnten. Beide Damen wurden vom Publikum lebhaft ausgezeichnet. Herr Wallnöfer zeigte sich als ein routinirter Sänger, der mit seltener Kunst die hohen Töne zu umgehen weiß. Wo diese ihm keine Schwierigkeiten bereiteten, war seine Leistung eine ansprechende. Seine sangliche Tüchtigkeit, seine klare Vocalisation verdienen alle Anerkennung. Freilich sang Herr Wallnöfer nicht ganz Meyerbeer's Raoul, weil er den auf die Spitze getriebenen Pointen des 4. Actes doch mit seinen Stimmmitteln nicht gewachsen ist. Daß derartige Punctionen gerade dem Glanze dieses auf dynamischen Effecten ruhenden Actes Eintraq thun müssen ist begreif-

und wurde mit den Damen Nicolai und Pesci wiederholt gerufen. Am wirksamsten war er im Duettseptuor. Auch die beiden Bassisten unserer Bühne die Herren Glesinger (St. Bris) und Schulz (Marcu) hielten sich wacker. Herr Schulz gewann erst im zweiten Acte eine feste Haltung und wirkte im Duette mit Valentine ziemlich verdienstlich. Das Hugenottenlied „das ihm die Brust durchglüht“ sang er nichts weniger als glühend, sondern vielfach distonirend. Lobend muß noch des Herren Walter (Bois Rose), der Mitwirkung des Fräulein Maehr im Damentertette des zweiten Actes und des Orchesters gedacht werden, das trotz schwacher Besetzung unter Herrn Capellmeister Fischers Leitung, den offenbar die Größe seiner Aufgabe gestern befeuerte, Vorzügliches leistete. Schwächer zeigten sich dagegen die Chöre, die namentlich im dritten Acte bedenklich schwankten, so daß der Mataplanchor ganz in die Brüche ging. Die Oper wurde gestern vollständiger als sonst gegeben, und besonders im ersten Acte waren einige zum Verständnis nothwendige Stellen, die sonst wegblicben, restituirt. Den Revers des Herrn Hennig hätten wir fast vergessen, ein Beweis, daß derselbe nicht eben günstig hervortrat. Herr Hennig war nichts weniger, als der lebenslustige Grand-seigneur, der von „neuen Eroberungen“ sprechen darf, sondern ein recht trister Gefelle.

Mährisches Tagesblatt 17.11.1881

(Von der Oper.) Er kommt, er kommt nicht u. s. w. Dieses edle Spiel führt unser sehnsüchtigst erwartete Barytonist, mit uns auf. Für heute ist er nun noch nicht da, und es muß inzwischen Herr Hennig noch den Revers singen. Die Direction versichert indeß, er kommt, der neue Baryton, und wir wollen hoffen, daß dießmal die Direction Recht behalte.

(Slavisches Concert.) Das Concert des hiesigen Slavischen Gesangs- und Musikvereines „Zerotin“ findet Sonntag den 20. d. um 1/2 5 Uhr Nachmittags im städt. Redoutensale unter Mitwirkung des Fräulein Marie Habinger, einer Schülerin des Wiener Conservatoriums, und der Musikkapelle des 3. Inf.-Rgts. statt. Das Programm enthält folgende Nummern: Ouverture zur Oper „Libusa“ von Smetana; „Opustény“, Männerchor von Rozložný; Große Concertarie von Beethoven; „Vesna“, Männerchor von Krížlowský; „Slavische Rhapsodie“ Nr. 3 von Dwořák; Eine Arie aus der Oper „Hubička“ von Smetana und „Zigeunermelodie“ Nr. 3 von Dwořák; den 3. und 4. Auftritt des ersten Actes der Oper „Lejla“ von Bendl.

Mährisches Tagesblatt 16.11.1881

gabe herausdrücken, und daran thun sie recht im Jahrhundert der höchsten Freutheiligung! Es bleiben lediglich noch die Lyriker als treue Tempelhüter der Poesie — und lassen auf eigene Kosten drucken. W-n.

Wer hat die Oper „Der Troubadour“ componirt?

Unter diesem Titel schreibt die „Zeitschrift für Notar- und freiw. Gerichtsb.“: Wenn man diese Frage hört, so denkt man wol, es müsse sie irgend Jemand stellen, der nie zu den Theaterbesuchern gehört hat, der nie eine Zeitung gelesen, der nie durch ein sentimentales flötendes schmetterndes Werkel gepöbeln, scheltend ausgerufen hat, daß er die Melodie, welche gerade jetzt wieder im Hofe erschalle, seit acht Monaten jeden Tag anhören müsse.

Wer hat den „Troubadour“ componirt? So fragt — das k. k. Landesgericht in Wien. Keiner der Vorstände und Räte, keiner der Secretäre und Adjuncten, keiner der Auskultanten und Practikanten, vielleicht nicht einmal ein Diurnist ist dort auch nur eine Secunde im Zweifel, was er auf dieselbe Frage antworten soll, wenn sie an ihn, als Mitglied des mehr oder minder gebildeten Menschengeeschlechtes, gerichtet würde: Der „Troubadour“ ist von Verdi! — würde Jeder sagen, und sich höch-

stens noch wundern, wie man denn in Wien um so etwas fragen kann. Nun fragt aber das Landesgericht in corpore, als k. k. Gerichtsbehörde, durch Minister und Gesandte, wer den „Troubadour“ componirt hat.

Es gibt eben sehr merkwürdige Dinge und Einrichtungen und Gesetze. Ein zu Grunde gegangener Wiener Operndirector soll die genannte nicht mehr ganz neue Oper ohne Zustimmung des Eigentümers derselben, eines Mailänder Musikverlegers ausgeführt haben. Dieser verliert keine Stunde und klagt auf Schadenersatz und weiß Gott auf was noch. Das Landesgericht beschleibt in geschäftsordnungsmäßiger Weise die Klage zur Einrede. Natürlich widerspricht nun der hiebere Beklagte schablonenmäßig Alles, was der Kläger behauptet, insbesondere auch, daß es überhaupt eine Oper, benamset „der Troubadour“ gibt, daß, wenn eine solche per incoonossum etwa auf der Welt existiren sollte, diese von Verdi sei daß es einen Componisten dieses oder ähnlichen Namens gebe, und so weiter und so weiter, ohne Grazie aber durch viele, viele Bogen. Nun replicirt der Kläger, tief entrüstet über den Muthwillen des Gegners, voll Bogen und Bogen und Bogen consumirender sittlicher Judignation über die gegnerische Persidie, Allbekanntes, Notorisches leugnen zu wollen; aber das hilft ihm nicht weiter — was will er machen, er muß nebst vielem Anderen beweisen, daß es eine Oper „Troubadour“ wirklich gibt und daß diese von Verdi ist. Wie eine herrliche Symphonie klingen die Weisartitel — wahr

und wahr und wahr hört man es schallen, und der Kämpfe und das eigene Recht „führt“ als Zeugen all' dieses Wahren den Commendeur, Senator u. c. Joseph Verdi und den Dichter des Textbuches Salvatore Cammerano. Der Zeugenbeweis wird zugelassen und im diplomatischen Wege die Vernehmung der Zeugen requirirt.

Salvatore Cammerano war so heimtückisch, sich der Zeugenvernehmung im Jahre 1881 durch seinen im Jahre 1852 erfolgten Tod zu entziehen; Verdi wurde aber gefunden und, in seiner Wohnung um seinen Namen, Stand, Gantirung und andere interessante Dinge befragt. Er gab bereitwilligst Antwort, auch erklärte er, daß er gegen keinen der Streittheile große Feindschaft hege, daß er aus dem Prozesse keinen Vortheil oder Schaden zu erwarten habe, sowie daß ihm seines Zeugnisses wegen nichts versprochen oder gegeben worden sei — der Mann hat es, Gott sei Dank, nicht nötig! — und nach Eides- und Meineidsberührung schwört er feierlichst, die Wahrheit, die volle Wahrheit und nichts als die Wahrheit sagen zu wollen. Und nun bezeugte er wirklich und ernstlich und deutlich und bestimmt, daß er vor mehr als 30 Jahren die Musik zur Oper „der Troubadour“ componirt hat.

Wird seine Aussage genügen, um die abstruse Frage zu lösen? Wird nicht der Kläger noch „erfüllungswillig“ beschwören müssen, der „Troubadour“ sei von Verdi? — Sind wir nicht um unsere Civilproceßordnung zu beneiden?

Mährisches Tagesblatt 21.11.1881

Feuilleton.

Koncert.

Der hiesige Gesangs- und Musikverein „Jerotin“ veranstaltete Sonntag den 20. November im städt. Redoutensaal sein zweites diesjähriges Konzert und zwar mit einem sehr gewählten Programm. Die ersten Meister der böhmischen Nation: Dwořák, Krizowkský, Smetana, Bendl, Rozkošný waren bei demselben vertreten. Unsere Stadt kann fürwahr dem jungen, aber sehr thätigen Vereine Dank wissen, daß er die Werke von vorzüglichen Meistern unserer Heimatländer producirt, deren Ruhm weit über die Grenzen, ja über den Ocean gebrungen ist, die jedoch in dem engeren Vaterlande beinahe ungelannt sind. Es sei nur z. B. erwähnt, daß Smetana's Orchesterwerke in London mit großem Erfolge aufgeführt werden und daß Dwořák bereits einen Weltruf sich erworben hat. Es schien, als wollte man die Zwistigkeiten unter den Parteien sogar auf den Boden der Musik verpflanzen — und man vermied sorgfältig Alles, was den Furen der Muse Böhmens entsprungen ist. Nun kann jedoch konstatiert werden, daß auch hier eine bessere Anschauung zum Durchbruche gelangt, doch leider bringt sie vom Auslande nach Oesterreich, also gerade auf dem umgekehrten Wege, durch. Die nationale Individualität dieser Tonichter, welche man bisher in unseren Staaten mit Unrecht verpönte, hat in Deutschland und England enthusiastisch — und die dem Charakter des Volkes entnommenen, mit allen Erangenheiten der Form und des Ausdruckes der Musik versehenen Concerte eilen raschen Schrittes allseitiger Anerkennung entgegen.

Um unsere Leser mit den obgenannten Tonichtern näher bekannt zu machen, so sei bemerkt, daß als Gründer böhmischer Musik Krizowkský zu bezeichnen ist, der seinen Nachfolgern den Weg angebahnt hat, auf dem sie zu schreiten haben, indem derselbe die vom Süssil mit großem Eifer gesammelten Schätze der Volkslieder sich derart eigen machte, daß seine, aus denselben hervor- gegangenen Männerchöre im ganzen Volke eine stürmische Aufnahme fanden. Smetana, der große Tonichter, war der erste, der den vom Krizowkský angabanten Weg betrat, und kühn und edel in der Form, Werke lieferte, die von der Genialität des Meisters ein ruhmvolles Zeugniß geben. Dergleichen begreift Dwořák das vorwärtsteilende Streben der böhmischen Muse und ausgerüstet mit allen modernen Fortschritten in der Musik, bietet er Meisterwerke ersten Ranges, wie ein solches Sonntag in der Kapljebie in As-dar vorgeführt wurde, das wirklich, um den Ausdruck eines hierorts sehr geschätzten Sachkenners zu gebrauchen, unübertrefflich ist. Bendl, der sehr erfindungsreiche, melodienvolle und in Form vollendete Meister gehört von jeher zu den Lieblingen des Volkes, obwohl seine Produkte nicht so sehr die nationale, wohl aber individuelle Originalität besitzen. Ebenso reihen sich die Opern und Werke Rozkošný's zu den ge- diegenen Produkten anderer Tonichter Böhmens.

Was nun die Aufführung der Programmnummern anbelangt, welche aus Solofängern, Männerchören ohne und mit Orchesterbegleitung, und Orchesterwerken bestanden, so war dieselbe sehr zufriedenstellend. Fräulein Marie Habinger, eine Schülerin des Wiener Conservatoriums, sang die Solopäden und zwar mit angezeigtem Erfolge. Die Sängerin welche beinahe schon eine ganze Künstlerin zu nennen wäre, ist im Besitze einer schönen, sehr sympathischen und klangvollen Stimme, die gut ge-

schult ist und den berechtigtesten Hoffnungen in die Zukunft Raum gibt. Schon nach dem Vortrage der Konzert-Arie von Beethoven, welche mit italienischem Texte gesungen wurde, war das Publikum des Lobes voll für die jugendliche Künstlerin und es steigerte sich der Applaus nach der der Oper von Smetana „Huděbka“ entnommenen Arie „Hlásej ptáčku“, welche auf stürmisches Verlangen wiederholt werden mußte. Ueberdies sang das Fräulein Dvořák's Zigeunermelodien Nr. 3 und Nr. 7 mit bedeutendem Erfolge. Die Wahl dieser Gesänge, welche aus den Dichtungen des Adolf Hejduk in das Deutsche und Englische übersetzt sind und rasche Verbreitung in Deutschland gefunden haben, zeigt von einem sehr ausgebildeten Kunstgeschmack derselben. Wir können dem Fräulein zu diesem Erfolge herzlich gratuliren. Der Männerchor sang zwei Pöden: „Opustěný“ von Rozkošný und als Novität Krizowkský's „Vesna“. Der erste Chor, eine etwas sentimentale Komposition, wurde sehr präcis gesungen, und es dürfte demselben kaum etwas anzusetzen sein; ebenso wurde das freudige, wahrlich frühlingmäßige und frische, herrliche Weisen enthaltende Frühlingssied von Krizowkský sicher und korrekt vorgetragen, wenn man von dem allzu raschen Tempo absieht. Ferner wollte wahr- scheinlich der Verein, nachdem in Olmütz Opern böhmischer Komponisten nicht zu hören sind, auch in dieser Richtung wirken, und brachte dem Publikum ein Bruch- stück aus Bendl's großer, fünfaktiger Oper „Lejla“, und zwar zwei Abtheilungen, von denen die erste ein kräftiges Motiv behandelt, das thematisch durchgeführt ist und mit großem Pomp endet. Die zweite Abtheilung besteht aus Soli und einem Doppelchor, der großartig angelegt ist und dem Sängerechor große Schwierigkeiten bietet; dieselbe folgt zum Schluß das Gebet der Mauren, welches mit einem Solofange in g-moll beginnt, im Uni-sono der

Olmützer Zeitung 23.11.1881

(Von der Oper.) Die neuen Decorationen zur Oper „Der Prophet“ sind bereits eingetroffen und sollen, wie man uns mittheilt, sehr gelungen sein. Besonders effectvoll wird sich der Saal-Einsturz gestalten, der in Anbetracht unserer bühnlichen Verhältnisse, mit größter Sorgfalt inscenirt werden soll.

(Vom Theater.) Fr. Friederike Voguar, die erst vor Kurzem hier gastirte und in den nächsten Wochen in Wien auftreten sollte, ist nicht unbedenklich erkrankt, so daß ihr Gastspiel am Wiener Stadttheater unterbleiben muß. — Heute tritt auf unserer Bühne in der Parthie des „Nevers“ ein neuer Barytonist, Herr Fr. Schmidt auf, der bestimmt ist Herrn Henning zu ersetzen. — Der Barytonist der Wiener Hofoper, Herr Horwitz hat einen schmerzlichen Verlust erlitten. Sein treuer Caro, das Muster einer treuen Hundeseule ist — dahin. Caro's Berühmtheit mag daraus entnommen werden, daß einzelne Wiener Blätter sogar seiner gedenken und von ihm erzählen, wie er stets am Auszuge der Hofoper seinen Herren erwartete.

(Slavisches Concert.) Das gestern im städt. Redoutensaale stattgefundenen Concert des slavischen Gesangsvereines „Zeroin“ war stark besucht und der Beifall, der den einzelnen Nummern gespendet wurde, ein intensiver. In Fr. Sadinger, welche eine Concertarie Beethovens und zwei Lieder sang, lernten wir eine reich begabte Schülerin des Conservatoriums kennen, die bereits über eine hübsche Technik und einen geschulten Vortrag verfügt. Insbesondere die Mittellage ist ansprechend. Die vom Gesangsvereine executirten Chöre gingen präcise, nur fehlte ihnen die feinere Nuancirung, auch wurden sie von der zu starken Begleitung des Orchesters sehr häufig übertönt. Die Capelle des 3. Lin.-Instr.-Regts. brachte die Ouverture zur Oper „Libuffa“ von Smetana und Dwořak's „Slavische Aphasodie“ befriedigend zum Vortrage. Das Fragment aus der Oper „Vejta“ wurde vom Chore in gelungener Weise vorgetragen; das Tenorsolo brachte Herr Welleba zur vollen Geltung. Herr Professor Nawrátil dirisirte das Concert in umsichtiger Weise.

Mährisches Tagesblatt 21.11.1881

(Vom Theater.) Fr. Galster, die gegenwärtig am Carltheater engagirt ist und hier noch vom Vorjahre her in bester Erinnerung steht, ist vorgestern zu kurzem Besuche hier eingetroffen. Die junge Künstlerin, deren stimmliche Begabung schon im Vorjahre hervortrat, hat sich vollständig dem Gesange zugewendet und dürfte nach den Fortschritten, die sie in ihrer sanglichen Ausbildung gemacht hat, rasch Carrière machen. Unser Publikum wird vielleicht im Laufe des Winters Gelegenheit finden Fr. Galster auf unserer Bühne als Sängerin kennen zu lernen. — Fr. Wilborn, die im Vorjahre als Gast auf unserer Bühne u. zw. als Maria Stuart auftrat, hat auf der Hofbühne in Karlsruhe, wie dortige Blätter berichten, sehr gefallen. — Wir werden um Aufnahme der folgenden Zuschrift ersucht: Geehrter Herr Redakteur! Gestatten Sie, nachdem in der Nummer vom 18. d. M. Ihres durch die Tendenz objektiver Beurtheilung sich auszeichnenden Blattes mehrere Abonnenten des geraden Tages die öffentliche Meinung angerufen haben, mehreren als Dolmetsch der letzteren sich fühlenden geraden und ungeraden also unparteiischen Theaterbesuchern ebenfalls ihre Meinung über das oberwähnte „Eingekendet“ abzugeben. Fr. Kroneiser hat das letztemal am 30. October in der Oper „Freischütz“ gesungen und ist seit dem 8. November nicht mehr Mitglied dieser Bühne. Es muthet daher wunderbar an, daß einige Theaterabonnenten, ohne sich durch 18 Tage darüber informirt zu haben, wie die Theaterverhältnisse beschaffen sind, über den Theaterdirector klagen, der doch ganz im Sinne der Herren Einsender handelt, indem er sich mehr an die ungeraden Abonnenten, als den stärkeren Theil hält, also dasselbe Princip befolgt, wie die einigen geraden Abonnenten, welche noch dazu ganz unberechtigt das Recht des Stärkeren gegenüber einer einzelnen Dame im Wege der Publicistik rücksichtslos walten ließen. Die Leistungen Fräuleins Kroneiser wurden sowohl in der Presse als auch im Publikum genügend anerkannt, so daß das Einschüpfen der einigen geraden Abonnenten vollkommen überflüssig war. Indem wir Ihnen, geehrter Herr Redakteur für Ihre Gefälligkeit im Vorhinein bestens danken, zeichnen wir in Hochachtung: Mehrere Theaterbesucher an allen Tagen.

Mährisches Tagesblatt 23.11.1881

inneren Räume sind auf das Elegante eingetrichtert und haben überdies den Vorzug, daß sie licht und luftig sind. Auch nach Außen präsentiert sich das Gebäude jetzt auf's Vortheilhafteste und bildet wenigstens einen schönen Eingang in die haultich so außerordentlich vernachlässigte Theaterengasse.

(Großes Zither-Concert.) Samstag, den 23. d. M. findet, wie bereits gemeldet, in den Sälen des Herrn Maya, Mauritzplatz, unter Mitwirkung der Zithervirtuosinen Fräul. Josefine und Hermine Jurik (letztere 7 Jahre alt) aus Wien und des Zithervirtuoson Herrn Franz Sturm aus Troppau ein großes Zitherconcert mit folgendem Programm statt: I. Abtheilung: 1. „Friedensmarsch“ von Dr. Jürg. Simani (Quartett) auf 10 Zithern vorgetragen. 2. „Ständchen“ von Franz Schubert. Zithersolo, vorgetragen von Franz Sturm. 3. „Schneidelhähchen“, Walzer-Duett von Dr. Jürg. Simani, vorgetragen von den Geschwistern Fräul. Jurik. 4. „Zither-Tonperlen“, melodische Studie in halbgetheilten Arpeggien von F. de Paula Ott, vorgetragen von Fräul. Josefine Jurik. 5. a. „Gondollera“ von F. Sturm; b. „Aber ja“ von A. Pusterhofer, Duette, vorgetragen von den Herren F. Sturm und F. H. 6. a. „Herzhaft und schneidig“, Mazurka; b. „Wellenwalzer“ von J. Ungar. Auf dem Holz- und Strohinstrumente vorgetragen vom Compositenr und Herrn E. M. II Abtheilung: 7. „Nach dem Lande der Freiheit.“ Idylle von Dr. Jürg. Simani, auf 6 Zithern vorgetragen. 8. a. „Zitherlänge“; b. „Du allein“. 2 Lieder mit Zitherbegleitung, Text und Musik von Dr. Jürg. Simani, geungen von Fräul. E. 9. „Concert-Reverie“ von Jos. Hellige. Solo, vorgetragen von F. K. 10. „Ich bitt' Euch liebe Vögelein“ von Gumbert. Streichzithersolo, vorgetragen von Herrn F. Sturm, mit Schlagzither-Begleitung. 11. „Kofengflüster“, Reverie von Feiz. Lohr. Duett, vorgetragen von Fräul. Josefine und Hermine Jurik. 12. „Stiftungsfestmarsch“ von Dr. Jürg. Simani, vorgetragen auf 10 Zithern. Der Anfang des Concertes ist präcise 7 Uhr. Die Preise der Plätze sind aus den Plakaten ersichtlich. Der Minertrag ist zu Gunsten des Renovirungsfonds der astronomischen Kunststhr bestimmt.

(Vom Theater) Das gestrige Debut des neuen Barptonisten, Herrn Schmidt als Nevers in Meyerbeer's Hugenotten gestattet kein endgiltiges Urtheil über den Debutanten. Die Partie des „Nevers“ ist sanglich zu unbedeutend, schauspielerisch dagegen viel zu schwierig, als daß sich daraus ein festes Urtheil über die Verwendbarkeit des Sängers gewinnen ließe. Der junge Sänger, der gestern unter großer Befangenheit litt, scheint eine sympathische, wenn auch schwache Stimme zu besitzen. Die übrige Aufführung bietet zu neuen Bemerkungen keinen Anlaß. Die Mitwirkenden, insbesondere die Damen Fräul.

Nikolsi, Pesci und Bild wurden abermals durch rauschenden Beifall ausgezeichnet.

Demnächst geht eine Dichtung des neuen Burgtheaterdirectors Wilbrandt „Die Wahrheit lügt“ auf unsere Bühne in Scene. Das Gastspiel des Barptonisten Hrn. Sommer mußte auf einige Tage verschoben werden.

(Kohlenoxydgas - Vergiftung.) Man schreibt uns aus Sternberg: Vergangene Woche wären die Färbersgehilfensgattin Klein und deren Mutter in Sternberg bald das Opfer einer Kohlenoxydgas Vergiftung geworden. Dieselben wurden von Klein im bewußtlosem Zustande aufgefunden. Beide wurden durch ärztliche Hilfe vom Erstickungstode gerettet. Ursache der Kohlenoxydgas-Vergiftung war, daß die Ofenklappe zugeschoben wurde. In der Feuerstelle fanden sich mehrere größere Stücke halbverbrannter, erstärter Steinkohlen.

(Der politische Verein in Mährisch-Grübau) hat dem Abgeordneten Dr. Sturm den innigsten Dank für seine patriotischen Bemühungen zur Einigung der deutschen Partei ausgesprochen.

(Confiscation.) Die letzte Nummer des „Znaimer Wochenblattes“ wurde wegen des Leitartikels „Der neue Statthalter“ mit Beschlag belegt.

(Wer hat die Armenärzte zu bezahlen?) Im Jahre 1875 starb ein auf Kosten des Kromauer Contributionsfonds bestellter Armenarzt, und wurde, weil der Contributionsfond Kromau die Wiederbesetzung dieser Stelle nicht vornahm, von der Bezirkshauptmannschaft diese Stelle als erledigt ausgeschieben. Auf Beschwerde des Contributionsfonds bestätigten die Statthaltereien in Brünn und das Ministerium des Innern diese Entscheidung. Der Vorschußverein Kromau führte daher Beschwerde vor dem Verwaltungsgerichtshofe und wurde in der Beschwerde ausgeführt, daß nach dem Gesetze vom Jahre 1873 alle Leistungen, welche den Contributionsfonds bisher oblagen, dann aufzuhören haben, wenn selbe nach bestimmten Zeitschnitten ablaufen. Es obliege ferner ganz präcise den Gemeinden die Pflicht zur Bestellung von Armenärzten und seien die Contributionsfonds urspünglich nicht zu Beiträgen für Aerzte und Hebammen verpflichtet gewesen. Der Verwaltungsgerichtshof hat nun in der vorgestern gepflogenen Verhandlung dieses Falles die Entscheidung des Ministeriums, als nicht im Gesetze begründet, aufgehoben.

(Die March- und Beczwa-Regulirung.) In Ausführung des Landtagsbeschlusses, betreffend die Marchregulirung, hat der mähr. Landes-Ausschuß den Herrn Landesbaurath Josef beauftragt bezüglich der meteorologischen und Pegel-Beobachtungsstationen Anträge zu stellen und den generellen Regulirungsplan zu verfassen.

(Statistisches) Behufs Verfassung einer dem mähr. Landtage vorzulegenden statistischen

(Concert.) Für das morgen im städt. Redoutensaal stattfindende Wohlthätigkeits-Concert des Zweigvereines des patriotischen Hilfsvereines gibt sich ein großes Interesse kund u. dürfte der Besuch dieses Concertes ein sehr zahlreicher werden. Morgen werden wir auch Compositionen zweier heimischen Componisten, der Herren Fischer und Wallnöfer, gesungen von Frl. Kroneiser, zu hören bekommen. Für das den Schluß der Unterhaltung bildende Tanzkränzchen trifft unsere junge Welt bereits alle Vorbereitungen.

(Concert des Musikvereines.) Bei dem am Sonntag stattfindenden Concerte des hiesigen Musikvereines gelangt folgendes Programm zur Ausführung: 1. Eine Faust-Duvertüre von Wagner. 2. Lieder gesungen von Frl. Marie v. Steinburg und zwar: a) „Berwält“ von Broch; b) „Dort unter'm Lindenbaum“ von Ad. Wallnöfer; c) „Frühlingsnacht“ von Schumann. 3. a) „Es blinkt der Thau“ von Rubinstein; b) Siegmunds Liebeslied aus der Walküre von Wagner, gesungen von Herrn Ad. Wallnöfer. 4. „Symphonie pastorale“ von Ludwig v. Beethoven. Die beiden Orchesterpièces werden von Herrn Capellmeister Labler dirigirt. Die Gesangsvorträge wird Herr Peyrel auf dem Claviere begleiten. Wir machen bei dieser Gelegenheit darauf aufmerksam, daß die Aufnahme neuer Mitglieder in den Verein sowohl in der Kanzlei des Vorstandes, Herrn Dr. Eben (Oberring, Caffé Hirsch, 1. Stock) als auch beim Cassierer Herrn Josef Mandelblüh (Niederring im Machanel'schen Hause) erfolgt. Die Eintrittsanmeldungen können auch schriftlich erfolgen.

Mährisches Tagesblatt 23.11.1881

welcher der Componist in wahrhaft zauberischer Weise ein ländliches Idyll in Tönen malt, dessen lebhaftes Einleitung und dessen leicht bewegtes „Andante“ besser als die reizendste Dichtung das ländliche Stillleben zum Ausdruck bringen. In der Schilderung des dieses Stillleben unterbrechenden Sturmes zeigt sich dann der große, gewaltige Genius, der das Wüthen der Elemente in Tönen kraftvoll gestaltet und dann in einfach lieblichem Hirtengesänge sein Werk harmonisch ausklingen läßt. Das Publikum, das während der gerundeten Vorführung dieses in allen seinen Theilen gehaltvollen und formreinen Werkes wiederholten Beifall spendet hatte, dankte am Schluß durch anhaltenden enthusiastischen Beifall dem Orchester und seinem wackeren Führer, Herrn Capellmeister Labler. Die Zwischenpausen zwischen diesen beiden großen orchestralen Werken wurden in glänzendster Weise durch Frl. v. Steinburg und Herrn Wallnöfer ausgefüllt. Letzterer zeigte sich als ein an Gustav Walter gemahnender vorzüglicher Liedersänger. Er sang das Rubinstein'sche Lied „Es blinkt der Thau“ und das schöne „Liedeslied Siegmunds“ aus Wagners „Walküre“ mit vollendeter Meisterschaft und mußte über enthusiastischen Beifall des Publikums noch das Rubinstein'sche Lied „Ach wenn es nur immer so bliebe“ hinzufügen. Den Beifall, den er damit erntete, darf der Künstler um so höher anschlagen, als dieses Lied hier wiederholt von Gustav Walter gesungen wurde, zu dessen reizendsten Liedervorträgen es gehört. Frl. v. Steinburg sang unter enthusiastischem Beifalle ein Broch'sches Lied „Berwält“, die „Frühlingsnacht“ von Schumann und eine Composition von Herrn Wallnöfer „Dort unter'm Lindenbaum“, die uns Herrn Wallnöfer, auch als Compositeur von der glänzendsten Seite kennen lehrte. Es liegt in dem einfachen Liede eine tiefe Innigkeit und eine seltene Kraft des Ausdrucks. Frl. v. Steinburg trug die drei Lieder mit seiner Nuancirung und seelenvoller Empfindung vor und mußte durch nicht endenwollenden Beifall veranlaßt, die Schumann'sche „Frühlingsnacht“ wiederholen. Wir haben unser Publikum selten noch so außerordentlich beifallslustig gesehen, ein kräftiger Beweis für die Güte dessen, was das Programm bot. In die Begleitung theilten sich der vielseitige Herr Wallnöfer, der sich gestern auch als trefflicher Pianist bewährte und Herr Peyrel, dessen Meisterschaft als Begleiter anerkannt ist und sich gestern namentlich bei Ausführung der schwierigen Begleitung des Wagner'schen Liebesliedes auf's Neue bewährte.

Mährisches Tagesblatt 28.11.1881

(Concert des Musikvereines) Das gestern vom hiesigen Musikvereine veranstaltete Concert darf zu den brilliantesten Leistungen dieses Vereines gezählt werden. Eröffnet wurde dasselbe mit der interessanten „Faust-Duvertüre“ von Richard Wagner, einer Composition von hoher musikalischer Schönheit und genialer Erfindung, aber eben so reich an gehäuften Schwierigkeiten für das Orchester. Dieses bewältigte unter Labler's befeuernder Leitung diese Schwierigkeiten auf's glänzendste und das dankbare Publikum spendete der vollendeten Durchführung rauschenden Beifall. Nicht minder glänzend und schwungvoll war die Ausführung der Beethoven'schen „Pastoral-Symphonie“, in

(Zitherconcert.) Das Samstag in der Schwedter Bierhalle abgehaltene Zitherconcert war stark besucht. Mit Ausnahme der trefflichen Leistungen der Geschwister Jurik und des Herrn Sturm, fielen die übrigen Productionen jedoch gänzlich ab und äußerte sich das Publikum hierüber in recht ungünstiger Weise. Wenn man vor das Publikum einer größeren Stadt hintritt, so muß man eben etwas Gediegenes leisten können, will man nicht ein Fiasco erleben. Auch der wohlthätige Zweck, der übrigens gar nicht erreicht wurde, da einer Einnahme von 76 fl., Ausgaben in der Höhe von 97 fl. entgegenstehen, entschuldigt nicht die Vorführung mittelmäßiger Dilettanten. Anerkennen müssen wir jedoch, daß die Compositionen des Herrn Dr. J. Simani sehr anmuthig sind und selbst durch die ungenügende Interpretation nicht umgebracht werden konnten.

(Vom Theater.) Unser Heldentenor Herr Wallnöfer hat einen glänzenden Engagementsantrag an das Hoftheater nach Carlruhe erhalten. — Hr. Maschel, die an unserer Bühne nicht hinreichende Beschäftigung fand, hat heute ein Gastspiel in M. Schönberg eröffnet. — Fräul. Kronaifer hat nun auch unsere Stadt verlassen und sich nach Wien begeben. — Die erste Aufführung des „Propheten“ soll Anfangs December erfolgen.

Vom Theater. Die samstägige Aufführung des „Waffenschmied von Worms“, komische Oper von Lortzing, übte mit Ausnahme der Leistungen einiger Mitwirkenden keinen guten Eindruck auf den Zuhörer aus. Namentlich war eine gewisse Unsicherheit beim Chor bemerkbar. Als beste Leistung ist die des Herrn Glesinger in der Rolle des Waffenschmied zu bezeichnen. Fr. Hild hatte viele Mühe die Rolle der „Marie“ zu bewältigen. Herr Hauck entledigte sich recht gut der Rolle des Georg. Auch Herr Schmied war ziemlich gut als Graf von Liebenau. Das Haus war sehr schwach besucht. — Sonntag folgte eine Reprise der Operette „Das verwunschene Schloß“, welche ein zahlreiches Publikum versammelte. — Montag gelangte Meyerbeer's große Oper „Der Prophet“ zur dritten Aufführung. Die Rolle des Johann von Leyden befand sich diesmal in Händen des Herrn Wallnöfer, wodurch die Aufführung ungemein gewann. Der genannte Herr war seiner Aufgabe sowohl in gesanglicher als schauspielerischer Hinsicht vollkommen gewachsen, und erntete vielen Beifall. Die übrige Besetzung war dieselbe und hatte gleichen Erfolg als bei der ersten Aufführung. Namentlich waren es wieder die Damen Nikolai und v. Steinburg, welchen neben Herrn Wallnöfer die zahlreichen Beifallsbezeugungen galten. Die Vorstellung war mit Ausnahme der Logen gut besucht.

Feuilleton.

Olmützer Plaudereien.

(Prophet und Kalsas. — Eine „compacte“ Stimme. — Die Sonne des Propheten — Unendliche Leistungen. — Die Flügelbahn. — Eine Entgegnung mit Rothausgängen.)

„Nemo propheta in patria“ sagt der Lateiner, zu deutsch: „Niemand ist Prophet in seinem Vaterlande.“ Sagt dieses Sprichwort auch die Wahrheit? Ich glaube nicht, denn Niemand von uns wird annehmen, daß unser „Johannes von Leyden“ an den reizenden Ufern der March geboren worden, er also der richtige „Prophet“, der wahre Jakob sei. Was nützt auch der Propheten-Mantel, „wenn er nicht gerollt ist.“

Unser „Prophet“ ist nicht der gottesfällige, von seiner Mission durchdrungene Fanatiker, sondern der aus dem Offenbach'schen in das Meyerbeer'sche überetzte „Kalsas“, der je eher, je lieber ein kleines Vorstadt-Deakel in Pacht nehmen würde.

Der freundliche Leser wird nach dieser knappen Einleitung sofort erkannt haben, daß ich von der letzten Aufführung des Meyerbeer'schen „Propheten“ an der Olmützer Bühne spreche. Einer Oper, deren Inszenierung eine so geraume Zeit in Anspruch nahm, daß man während der-

selben statt eine Niederlage zu erleiden, bequeme sechs Kriege hätte verlieren können.

Und sie war doch so reich an scenischen Effecten diese Aufführung. Wirbelte in der Scene am Eise nicht veritabler, papierner Schnee hernieder, daß man meinen konnte in den höhern Regionen würden die dem objectiven Verfahren geweihten Journale von dem himmlischen Staatsanwalt, in ganz kleine Fragmente zerplittert, der Vernichtung preisgegeben und hatte die Sonne, die Albeleberin, nicht eine Form, als würde sie der bereits langweilig gewordenen Rundgestalt müde, bestrebt sein, sich einmal von einer anderen, der viereckigen Seite zu zeigen. Und sie bewegt sich doch!“ sagte ein neuer Galilei, der Regisseur und ließ die Sonne des Propheten über Gerechte und Ungerechte — erstrahlen.

Außer der Quadratur der Sonne hat uns der neuinscenirte „Prophet“ auch sonst einige neue Entdeckungen, zu welchen wir wohl in erster Reihe die „compacte“ Stimme des Fr. Nicolai zählen müssen.

Was ist das eine „compacte“ Stimme? wird der Leser verwundert fragen. Hanslik II. läßt sich darüber folgendermaßen vernehmen: „Fr. Nicolais Stimme ist edel und compact, d. i. gedrängt, gefügig und klangvoll, sowie Modulationen sehr zugänglich, sowohl durch Anschwellung als auch durch Compression und Dämpfung.“ Fr. Nicolai besitzt die Hauptfordernisse einer guten Leistung, welche sojann ins Unendliche ge-

steigert werden kann.“ Ins Unendliche! Das heißt wohl, daß die gute Leistung des Fr. Nicolai gar kein Ende nimmt, daß sie dieselbe wie eine Gummi schnur zu verlängern oder auch in der Form eines compacten Kadiergummi dem Zuhörer zu bieten vermag.

Nach alledem ist Fr. Nicolai eine geborne Wagnerjängerin, die mit ihren unendlichen Leistungen auch die unendliche Melodie des „Meisters“ spielend bewältigen und somit auch die Mitwirkung anderer Sänger in Wagner'schen Opern überflüssig machen dürfte.

Wunder gut kommt bei unserem Kritiker Fr. v. Steinburg weg. „Ihre Stimme läßt sich wenig oder gar nicht anschwellen“ sagt er „aber auch nur wenig zusammendrängen“. Die Un-glückliche! Die „Abweichungen“ der Sing- und Vortragsweise der beiden in Rede stehenden Damen — von einer dritten ist ja nirgends die Rede — stachen, heißt es weiter, bei der Aufführung des „Propheten“ geradezu in die Augen und zwar was die Verschiedenheit der Stimmen anbelangt, in den beiden Duo's, welche die Damen mit einander gesungen haben.“ Letztere Erläuterung ist für den unmusikatischen Laien besonders schätzenswerth, wie leicht könnte derselbe zu der Meinung verleitet werden, Fr. Nicolai habe mit ihrer jedenfalls für zwei Sängern ausreichenden „compacten“ Stimme die beiden Duo's alle in gesungen und dabei eine „bald feste, ernste, bald eine „lagende“ Miene angenommen.“

Die heutige Nummer enthält 2½ Bogen und die illust. Sonntagsbeilage.

Vom Theater. Die am Sylvesterabend stattgehabte Aufführung des böhmischen Schwanks „Der verwunschene Prinz“, welche recht schwach besucht war, erfreute sich einer guten Aufnahme von Seite des Publikums. Besonders Lob verdienen Frau Julius für die treffliche Darstellung der Kosi, Herr Mettsch als Wilhelm, ferner Fr. Lehmann als Etschen und Herr Freiburg als Prinz Wolfgang. — Sonntag folgte eine Wiederholung der komischen Operette „Das verwunschene Schloß“ von Millöder. Die Aufführung ist als eine recht gelungene zu bezeichnen. Von den Mitwirkenden sind besonders zu erwähnen Frau Raul-Hoppe als Kegel, Herr Mettsch als Andrei, Fr. Mahr als Mirzel und Herr Meyerhoffer als Sepp. Das Haus war ziemlich gut besucht. — Montag gelangte zum Debut des Herrn Karl Köhler „Die Zauberflöte“, Oper von Mozart, zur Aufführung. Der genannte Herr präsentierte sich in der Rolle des Sarastro, leider mit einem nicht günstigen Erfolge. Die Stimme klingt ziemlich kräftig in der Mittellage; in den unteren Lagen ist jedoch dieselbe hohl und schwach und bereitet in den höheren Lagen dem Sänger große Schwierigkeiten. Ganz vortrefflich waren die Leistungen des Fr. Pesci als Königin der Nacht und Fr. Nikolai als Pamina. Herr Walter war diesmal als Tamino besser disponirt als in der letzten Aufführung des „Stradella“. Nur möchten wir dem genannten Herrn rathen, sich etwas genauer an den Tactstab halten zu wollen, sowie den Uebelstand beseitigen zu trachten, daß seine Stimme manchmal etwas tiefer, daher falsch klingt. Ferner wären lobend zu erwähnen die Leistungen der Damen Fr. Lori Hild, Frau Raul-Hoppe, und des Herrn Glesinger als Papageno. Auch die Herren Haut und Henning sowie die Damen Fr. Mahr, Hoffmann und Weigenböck entlebigten sich ihrer Aufgabe zur Zufriedenheit des recht zahlreich versammelten Publikums.

Todesfall. Sonntag Abends ist hier der Herr Ingenieur Siebert, Erbauer und Besitzer der beiden Häuser am Stadterweiterungsplatze, plötzlich gestorben.

Der Unfall im Olmüher Theater. Wie bekannt, hat sich am 3. November v. J. im hiesigen Theater ein Unfall ereignet, indem während der Aufführung der Oper „Faust“ im letzten Akte ein Strich der Verfenkung riß, wodurch die in der Apotheose beschäftigten Damen, Fanni Mahr, Kühn und Hannusch herabstürzten, erstere einen Armbruch, Fr. Kühn einen Beinbruch und Fr. Hannusch ziemlich bedeutende Kontusionen erlitten, welche eine mehr als 20tägige Gesundheitsstörung im Gefolge hatten. Die Untersuchung dieser Affaire führte zu dem Resultate, daß gegen den städt. Baumeister Herrn Jlichmann, den Theaterdirektor Herrn Raul und den Theatermeister Herrn Hanke die Anklage wegen Uebertretung gegen die Sicherheit des Lebens beim städt. deleg. Bezirksgerichte erhoben wurde. Bei der am 31. Dec. stattgefundenen Verhandlung in dieser Angelegenheit wurden die Herren Jlichmann und Raul der genannten Uebertretung schuldig erkannt und zu einer Geldstrafe von je 70 fl. zu Gunsten des städt. Armenfondes verurtheilt. Herr Hanke wurde freigesprochen.

Olmützer Zeitung 04.01.1882

Vom Theater. Die am Sonntag stattgehabte Aufführung von Lecocq's Operette „Graziella“, welche manche reizende Stelle enthält, im Ganzen aber den bisherigen Kompositionen Lecocq's nachsteht, fand eine recht gute Aufnahme von Seite des Publikums. Vorzüglich war es Fr. Hild, welche in der Titelrolle rauschenden Beifall erntete, und einige Stellen wiederholen müßte. Ferner waren auch sehr gut die Leistungen der Frau Raul als Lucretia, der Herren Glesinger, Haut, Mettsch, Maschel und Hammerl. — Montag folgte zum Benefice des Schauspielers Herrn E. Czagell „Die zärtlichen Verwandten“, Lustspiel von R. Benedig. Das Haus war mäßig besucht, und lobten die Anwesenden die Leistungen des Herrn Beneficianten und der übrigen Mitwirkenden mit zahlreichen Beifallsbezeugungen.

Olmützer Zeitung 08.02.1882

Wohlthätigkeits-Vorstellung. Der hiesige Frauen-Wohlthätigkeits-Verein veranstaltet Samstag den 15. April und Sonntag den 16. April, jedesmal um 1/2 8 Uhr, im königl. städt. Theater in Olmütz unter gefälliger Mitwirkung des Fräuleins Adele Benetti, Opernsängerin am deutschen Landes-Theater in Prag, der Fr. Rosa Eben-Bloch, des Herrn Willibald Horwik, k. k. Hofopernsänger in Wien, des Herrn Karl Streitmann, vom deutschen Landestheater in Prag, des Herrn S. Ehrenfest, des Damen-Singvereins, einer großen Anzahl Mitglieder des Mäunergesangsvereins, unter persönlicher Leitung des Herrn Kapellmeisters W. Labler, eine Wohlthätigkeits-Vorstellung, wobei „Das Stückchen des Eremiten“, komische Oper in 3 Akten, Musik von Aimé Maillart, zur Aufführung gelangt.

Olmützer Zeitung 15.04.1882

Musik-Unterricht in den Lehrer-Bildungs-Anstalten. Fortdauernde Klagen über den Verfall der Kirchenmusik auf dem Lande, welche auch im Budget-Ausschusse des Abgeordnetenhauses bei Berathung des Staatsvoranschlages für „Unterricht“ wiederholt Ausdruck fanden, bestimmten den Herrn Unterrichtsminister, mit Erlaß an die Landeschulbehörden vom 2. Februar d. J. Anordnungen zu einer umfassenden Pflege des Musik-Unterrichtes in diesen Anstalten zu treffen. Diese neuen Anordnungen sollen vom Schuljahre 1882/83 an in zweckdienlicher Anknüpfung an die bisherigen Einrichtungen und nach Maßgabe der hierfür zu Gebote stehenden Geldmittel allmählig zur Ausführung kommen. Dieselben regeln die Unterweisung in der „Musiklehre“, als der

Olmützer Zeitung 15.02.1882

Vom Theater. Den verfloffenen Samstag gelangte zum Benefice unseres beliebten Komikers Herrn Netsch Offenbachs „Daphne in der Unterwelt“ zur Aufführung. Der Herr Benefiziant, welcher den Jupiter recht gut spielte, wurde gleich bei seinem Erscheinen mit stürmischem Applaus begrüßt und durch Krauzpenden ausgezeichnet. Neben diesem trugen besonders zu guten Erfolge der Aufführung bei und wurden vielfach ausgezeichnet: Fr. Hild als Curydice, Herr Maschel als Stiz und Herr Huck als Pluto. Herr Hammer war stark indispouirt. Das Haus war recht gut besucht. — Sonntag folgte eine Reprise des „Epikentuch der Königin“. Das Haus war gut besucht. — Montag erschien zum Benefice der Sängerin Fr. Hild Nicolais komische Oper „Die lustigen Weiber von Windsor“ auf unserer Bühne. Die Aufführung dieser heiteren Leyer war mit geringeren Ausnahmen recht gut. Ganz vorzüglich sang und spielte Fr. Hild, welche bei ihrem Erscheinen mit einem Kranz und vielen Beifall begrüßt wurde, als Frau Fluth. Ebenso erfolgreich sang Fr. Nicolai die Jungfrau Reich. Fr. Mayer war als Frau Reich etwas matt im Gesange. Herr Glesinger sang den Fallstaff recht gut. Auch Herr Henning war diesmal in der Rolle des Herrn Fluth glücklich.

Olmützer Zeitung 15.03.1882

Zur Reform der Kirchenmusik.

Im Interesse der kathol. Kirchenmusik wird uns geschrieben: Jeden Freund kathol. Kirchenmusik wird mit innigster Freude erfüllt haben die kürzlich in ihrem geschätzten Blatte enthaltene Notiz, wornach die slav. Lehrer des Weißkirchner Bezirkes zur Reform der laicis gewordenen Kirchenmusik sich vereinigt haben. Möchten die werthen Herren sich nur an einen sachkundigen, im Choralgesange erfahrenen, mit den rituellen Vorschriften puncto Kirchenmusik vertrauten Geistlichen anschließen, damit nicht de- statt reformirt wird, wie es im Laufe der Zeit von eisen Chorrektoren geschehen ist, denen ein großer Theil der Schuld an dem erbärmlichen Stande der Kirchenmusik zur Last fällt. Um so löblicher ist es, wenn der Lehrerstand in seiner Eigenkraft als Chorleiter sich endlich aufraffen will, um in bessere Bahnen einzulenken. Hierbei sind zwei Haupttheile der christlichen Gerechtigkeit wohl zu betrachten. 1. Meide das Böse! Verbanne alle Theater-, Concert- und Wirthshaus-Musik aus den geweihten Räumen des Gotteshauses; meide das Brüllen, Heulen und Schreien beim Gesange; meide die spektakulösen Tische, Intraden u. dgl. Quod docet hoveni, non docet Jovem. Meide die melodienstellenden Läufe und Kadenzgen beim Orgelspiel zwischen den Liederversen; meide das Singen in der Muttersprache beim liturg. Hochamte. Der Priester und der das Volk vertretende Chor haben den festgesetzten liturg. Text unverkürzt und unverändert wiederzugeben. Meide das nuzungswungene Stimmen der Instrumente und alles frivole Betragen u den Zwischenpausen, während der Priester am Altare

das den Kadenzgen an unrechter Stelle huldigt und dem Choral eine Erklärung gibt, die allen Choral umflößt. Für Deutsche wären beim Privatgottesdienste besonders zu empfehlen: Mohr's Cantate, (4 Mark), Jubilate (5 Mark), Othmar Berger's Orgelbuch (1 fl. 20.), für Slaven (Polen): Kevitsch Kancynonal, für Beide: alle im Cäcilien-Bereinskataloge verzeichneten. Singe wenigstens beim Hochamte die Responsorien nach dem Missale; trage jedesmal deinen Part nach vorausgegangener Probe mit möglichster Andacht vor. Wer Andere zur Andacht stimmen soll, muß selbst andächtig sein. Laß dir von Seiting oder Pustet in Regensburg eine Auswahl von in den Katalog aufgenommenen Kirchenmusikalien zur Ansicht senden und laß das für deinen Kirchenchor Passende aus. Selbst für die schwächsten Chöre ist gesorgt, namentlich durch den eminent praktischen Amerikaner Singenberger. Du kannst dann mit 1 oder 2 Sängern und einer nur halbwegs brauchbaren Orgel eine Gott ehrende und die Gemeinde erbauende Kirchenmusik aufführen und brauchst störrigen Adjuvanten keine Komplimente zu machen. Suche nach und nach auch die schon lange außer Uebung gekommenen Wechselgesänge beim hl. Opfer, als: Introitus, Graduale, Tractus, Sequenz und Communio wieder einzuführen und singe jedesmal das Offertorium vom Tage. Jede Messe hat ihr Bestimmtes. Dazu braucht man ein Graduale rom., das im Auszuge und Schwarzdrucke bei Pustet billig zu haben ist. Dann wird der herrliche Fall nicht mehr vorzukommen, daß beim feierlichen Hochamte das „Libera me Domine“ als Offertorium aufgeführt wird. Sie! Scheere dich nicht um das Gerede der Leute: Der Mensch soll noch gehören werden, der es Allen recht macht. Sieh' nur zu, daß du selbst in gerechter Weise Niemanden aus der Kirche vertreibst und setze dich mit dem Kirchenvorsteher ins Einvernehmen, der dir, wenn er nicht ganz gleichgiltig ist, mit Freuden entgegenkommen, zur Aufschaffung würdiger Kirchenmusikalien aus der Kirchenkasse das Möglichste beitragen und mit etwaiger Venügung der populären Vorträge über kath. Kirchengesang von F. J. Selbst das Volk gelegentlich aufklären wird. Gut wäre es freilich, wenn an die Stelle der schleppenden Melodien zum Kub'n'schen Gesangbuche eine neue Sammlung nach dem Muster von Mohr's Cäcilia treten und die von S. R. C. über Kirchenmusik erlassenen Vorschriften in einer Kurrende oder im Direktorium abgedruckt würden. (Erwünschten Falles können diese Vorschriften auch der löbl. Redaktion zur Verfügung gestellt werden.*) Denn viele Kirchenvorstände scheinen dieselben entweder gar nicht zu kennen, oder halten sich deshalb nicht für gebunden, weil noch keine specielle Publikation davon erfolgt ist. Auf letztere braucht man nicht zu warten. Die rituellen, diesbezüglichen Vorschriften sind allgemein publicirt und haben allgemeine Geltung. Was zur Reform der Kirchenmusik bei uns geschehen konnte, ist bereits geschehen. Durch die väterliche Fürsorge Sr. Eminenz des hochw. Kardinals hat die Metropolitankirche einen Musterchor erhalten, wovon jeder kirchenmusikalisch Gebildete sich persönlich überzeugen kann und was selbst Generalpräses Witt in seinen Blättern wiederholt ausgesprochen hat. Hiemit ist für Alle das Muster aufgestellt, nach welchem sie sich nach Maßgabe der Kräfte und Verhältnisse zu richten haben. Möchten alle Priester- und Lehramtskandidaten für kirchenmusikalische Ausbildung die gehörige Sorge tragen. Ein total, theoretisch und praktisch unmusikalischer Priester beeinträchtigt die hebre liturgische Feier, und ein Lehrer der den Chordienst nicht genügend verstehen kann zählt nichts in einem Kirchspiele, wo oft simple Handwerker und Bauern ganz respektable musikalische Kräfte abgeben. Möchte auch das löbliche Bestreben der slav. Lehrerschaft im Bez. Weißkirchen glücklichen Fortgang nehmen und zahlreiche Nachahmung bei den deutschen Lehrern finden, indem die kathol. Kirchenmusik weder denck noch böhmisch, sondern katholisch, d. h. allgemein ist!

Ein Cäcilianer auf einsamer Bergezhöh'.

Olmützer Zeitung 15.04.1882

Feuilleton.

III. Konzert des Gesang- und Musikvereines „Zerotin“.

Der überaus thätige Gesang- und Musikverein „Zerotin“ gab Sonntag den 16. April sein erstes diesjähriges, und nach der Zahl seiner Gesamtleistungen das dritte Konzert. Das Programm, welches in diesem Blatte veröffentlicht wurde, war, wie auf den ersten Blick zu ersehen ist, sehr reichhaltig und enthielt nebst Solopiecen Männer- und gemischte Chöre, ein Duetto für weiblichen Chor mit Piano-Begleitung, ferner ein Instrumentalstück und als letzte Nummer einen großen Chor für Soli, gemischte Stimmen und Orchester, sämmtlich — mit Ausnahme einer Nummer — Kompositionen heimischer Tonidichter. Sowie das Programm sehr geschickt zusammengestellt war, so war auch die Aufführung sehr zufriedenstellend.

Der im zweiten Jahre seines Bestandes wirkende Verein hat sich in der verhältnismäßig kurzen Zeit so hoch emporgeschwungen, daß er zu den schönsten Hoffnungen für die Zukunft Berechtigung gibt. Ueber 40 Männer- und 40 Frauenstimmen, also ein Chor von 80 Stimmen, traten Sonntag auf, um ein glänzendes Resultat davon zu bieten, was der unermüdete Eifer für die Kunst zu leisten im Stande ist. Es wolle dies keine leere Phrase sein, denn obwohl unserem Publikum

die Leistungen des Männerchores bereits gut bekannt waren, so wurde man allgemein überrascht durch den Erfolg des erst seit einem halben Jahre ins Leben getretenen Damenchores dieses Vereines.

Vergleichen sei auch dem Fräulein Josephine Tusch er volle Anerkennung gewidmet, welches nicht nur durch die freundliche Uebnahme der Solopartie in der letzten Nummer „Jarni romance“ die Aufführung dieses größeren Werkes ermöglichte, sondern auch durch den Vortrag zweier Lieder und einer Arie sich um den Erfolg des Konzertes große Verdienste erwarb. Unsere brave Landsmännin ist eine einnehmende Erscheinung und besitzt eine kräftige, klare, umfangreiche, wohlklingende, in allen Lagen ausgeglichene Stimme mit reiner Intonation und elegantem Vortrag. Sie sang zwei Lieder von Em. Čwála: „Ó jak jsi krásná“ und „Vlastovická lidá“, welchen ein reichlicher Applaus folgte, so daß das Fräulein sich veranlaßt sah, die „Sicilienne“ aus Verdi's Oper: „Die sizilianische Vesper“ zuzugeben, in der sie besonders eine bedeutende Fertigkeit im Singen entwickelte und in Behandlung des kolorirten Gesanges sowie des Trillers eine überraschende Gewandtheit zeigte. Ihr Talent verspricht ihr eine glänzende Zukunft, wozu wir unserer Landsmännin herzlich Glück wünschen.

Was die einzelnen Nummern anbelangt, so war als Introduction die Ouverture zur Oper „Selma sedlák“ (Der Bauer ein Schäfer) von Dvořák am Programme. Es wurde schon einmal in diesem Blatte über die Bedeutung dieses Komponisten gesprochen, dessen Werke Ein-

gang finden auf den Bühnen und in Konzertsälen in Deutschland, England, Oesterreich und Ungarn. Wie alle Kompositionen von Dvořák gediegen sind, so auch diese ganze Oper, deren Bruchtheil wir in der Ouverture zu hören bekamen. Aus allen Theilen dieses kunst- und schwingvollen, in der Instrumentierung effektreichen Tonstückes, welches durchwegs der slavisch-nationale Geist durchweht, tritt die Individualität des Tonidichters deutlich hervor; daß sie an den Musiker strenge Anforderungen stellt, ist nicht zu leugnen, und deshalb gereicht es dem Herrn Kapellmeister Ritter v. Pišček zur besonderen Ehre, daß er zum Studium derselben einen großen Fleiß verwendete und die ziemlich schwierige Aufgabe mit Ehren löste, so daß die Aufführung der Ouverture als recht gut bezeichnet werden kann und dürfte der schärfste Kritiker höchstens an der Präcision der Violinstimmen an einer Stelle einen Mangel finden.

Die zweite Nummer bildete der Männerchor: „Vracovani se od mlá“ von Dr. Procházka. Der Chor ist 1872 komponirt worden und besteht aus drei Theilen, denen zwei Motive zu Grunde gelegt sind, wovon namentlich das zweite — im Mittelsatz — sehr wirksam ist. Die Ausführung dieses nicht leichten und zielichen Chores war ganz gelungen, und ist besonders die gleichförmige Aussprache und Deklamation lobend zu erwähnen.

Der hierauf folgende gemischte Chor „Křížáci namoki“, eigentlich eine Komposition Bazink, ist von Wend. für gemischten Chor bearbeitet, und enthält mehrere sehr

danfbare Momente, so z. B. bei Beginn das Gebet der Kreuzfahrer, anfänglich für dreistimmige weibliche Stimmen, dann vier gemischte Stimmen; später der stürmische Gesang der bösen Geister, welche im Fortschritt einen wirkungsvollen Gegenatz bilden zu dem frommen Gesange der Kreuzfahrer, und endlich die Begrüßung des gelobten Landes. Bei diesem Chor, der wie es schien, an einer Stelle in zu raschem Tempo, sonst aber ganz korrekt vorgetragen wurde, konnte man bemerken, welchen Fortschritt besonders der Damenchor seit seinem ersten Auftreten in dem Vereinsabend Anfangs des heurigen Jahres gemacht hat.

Ein interessantes Mittelstück bildete der Männerchor mit Soli und Klavierbegleitung: „Pastýř a pouťník“ von Křížák, dessen Kompositionen in unserem Blatte bereits mehrfache Würdigung fanden. Der Komponist hatte bei diesem Werke eine Wallfahrt auf den Hoftein vor Augen, wobei man einen Pilgergesang mit einem Vorfänger (Bariton) an der Spitze hört; in den Gesang der Wallfahrer mischt sich die Stimme eines Hirten (Tenor) am Berge, während durch die Klavierbegleitung das Geläute der Glocken nachgeahmt und den tiefen Ton im Nachschlage der Klang der Glocke verhallend wird, welche die Wallfahrer zu begrüßen und empfangen scheint. Das einfache, aber wirksame Thema des Chores ist in der Komposition nach allen Richtungen durchgeführt. Die Aufführung dieses äußerst erhabenen Werkes war lobenswerth und es hielten sich sowohl die Solisten, Herr Bouška und Herr Weleba, als auch der Chor sehr wacker, nur hätte die Begrüßung der Himmelskönigin seitens des Hirten mehr gewonnen, wenn die Stelle etwas stärker hervorgetreten wäre.

Eine höchst originelle Nummer waren die zwei Duette von Dvořák: „A já ti uplynu“ und „Slavikovsky polečko malý“ für weibliche Stimmen mit Klavierbegleitung, vorgetragen von dem Damenchor. Diefelben, aufgebaut auf Nationalmelodien des mährischen Volkes, sind gewissermaßen eine Transkription slavischer Volkslieder, welche der Komponist mit musterhaftem Geschick bearbeitet hat. Man sieht, welsch ein Schatz herrlicher Melodien in unserem Volke lebt, und welche reiche Ausbeute ein jeder Komponist, der aus dieser Quelle schöpft, für sein Schaffen sich erwerben kann. Hinsichtlich des Vortrages kann man nur Lobenswerthes nachrühmen und wiederholt auf die bedeutenden Fortschritte des Damenchores aufmerksam machen. Da an einer Stelle nicht gleichmäßig hervorgetretene ritardando der beiden Stimmen läßt sich leicht vergeben.

Als Finale gelangte zur Aufführung das großartig angelegte Werk des noch jugendlichen und sehr talentierten Komponisten Fibich (geb. 1850): „Jarni romance“ für Soli, gemischten Chor und Orchesterbegleitung. Dieses Werk, komponirt 1880, wurde unserem Wissen nach erst dormal aufgeführt, und wie überall, so erfreute es sich auch bei diesem Concerte einer enthusiastischen Aufnahme seitens des Publikums. Die prächtige Instrumentation, die drahtliche Charakterisierung des Ende vom Winter und Beginnes des Frühlings seitens des Orchesters, die korrekte Deklamation, die lieblichen Melodien, namentlich des letzten Sazes, die herrlichen Solosänge des Zauberees (Bach) und der Solistin, welche gleichsam als Herold des Herannahens des Frühlings ankündigt, und vieles Andere sind Vorzüge dieses Werkes, welches bis auf eine Stelle der Männerstimmen, die nicht ganz rein klang, zur voll-

sten Zufriedenheit durchgeführt wurde. Und wenn der Referent von der Analyse derselben für jetzt absteht, so geschieht es nur deshalb, um bei einer nächsten Wiederholung, die im Interesse des Publikums lebhaft zu wünschen wäre, das wegen Mangel an Raum Verfallene in größerem Maßstabe nachzuholen und die Komposition ihrer ganzen Bedeutung nach zu würdigen. — Es kann somit der Erfolg der gesammten Produktion — Dank dem unermüdbaren Eifer und der umsichtigen Leitung des Herrn Chorleiters Prof. Nawrátil, welcher auf das Studium der Chöre viel Fleiß verwendete und sämmtliche Nummern mit exakter Präcision dirigirte, — als sehr gediegen bezeichnet werden, wie solches auch unser Publikum gewiß erwartete, das so zahlreich erschienen war, daß der Konzertsaal bis jetzt noch niemals in allen Räumen so gefüllt und ganz ausverkauft war.

Unter anderen hochgestellten Persönlichkeiten bemerkte man den Herrn Festungskommandanten FML. Ritter v. Fröhlich, den hochw. Herrn Prälaten Dr. Hanel und die hochw. Herren Domkapitularen Graf v. Drlay, Dr. Knapp und Dr. Smerčík, Herrn Direktor Dr. Grob, den Komponisten P. Křížáček und andere Notabilitäten von Olmütz und den Nachbarkräften. Wir schließen diesen erfreulichen Bericht über das letzte Konzert mit dem Wunsche, daß der thätige Verein auf der betretenen Bahn eifrig vorwärtsschreite und uns mit den Produkten seiner heimischen Tonidichter, deren Ruhm sich mehr und mehr ausbreitet, auch fernerhin bekannnt mache, wofür ihm ohne Zweifel der wärmste Dank unseres Heimatlandes zu Theil wird.

Sängerfest. Am Pfingstsonntag Nachmittags traf hier der Brüner Männergesangsverein ein und veranstaltete im Verein mit dem hiesigen Männergesangsverein Abends auf der Schießstätte eine Liedertafel zu Gunsten des Baues eines deutschen Vereinshauses in Olmütz. Auf

Olmützer Zeitung 31.05.1882

Der hiesige Gesangs- und Musikverein „Zerotin“ veranstaltet Samstag den 10. Juni Abends um 8 Uhr in den Lokalitäten der bürgerl. Schießstätte eine Soirée, wobei gewählte Musik- und Gesangs-Piecen zum Vortrage gelangen. Eintrittskarten für Nichtmitglieder à 40 kr., Familienkarten à 1 fl., werden nach Abends an der Kassa ausgegeben.

Olmützer Zeitung 07.06.1882

Der Olmützer Männergesangs-Verein unternimmt morgen eine Sängerfahrt nach Brünn, um sich beim Brüner Männergesangs-Verein, der hier zu Pfingsten zu Besuche war, zu verabschieden.

Olmützer Zeitung 15.07.1882

Das Olmützer Inf.-Regim. Nr. 54 ist hier Mittwoch Abends aus Brünn eingemärscht, um hier in ständiger Garnison zu verbleiben. Der Empfang, der aus diesem Anlasse unserem Hausregimente zu Theil ward, war ebenso ein festlicher wie ein herzlicher. Auf dem Perron des Bahnhofs haben sich zur Begrüßung des Regiments der Herr Festungskommandant FML. Ritter v. Fröblich mit einer Offiziers-Deputation der Garnison, der Herr Bürgermeister v. Engel an der Spitze einer gemeinderäthlichen Deputation, der Herr Statthalterrath Khade, der Herr Landtagsabgeordnete Jestschabel an der Spitze einer Deputation der Landgemeinden usw. eingefunden. Herr v. Engel hielt eine deutsche, Herr Jestschabel eine böhmische Begrüßungsansprache, auf welche der Herr Oberst und Regimentskommandant v. Soukup in gleicher Weise erwiderte. Auf dem Wege vom Bahnhofs in die Stadt wurde das Regiment von der Feuerwehr mit Fackeln begleitet und von der angesammelten großen Menschenmenge lebhaft afflamirt. In den Straßen, durch welche das Regiment marschirte, waren viele Häuser beleuchtet und besflaggt, an mehreren Stellen brannten bengalische Feuer. Ein Theil des Regiments zog unterwegs in die neue Kaserne ein, während der Rest durch die Stadt in das Fort Galgenberg weiter marschirte.

Olmützer Zeitung 16.09.1882

Feuilleton.

Koncert Ondříček.

Ein äußerst seltener musikalischer Genuß wurde uns Sonntag den 1. Oktober von dem hiesigen Gesangs- und Musikvereine „Zerotin“ bereitet. Einen musikalischen Stern erster Größe, einen Vielin-Virtuosen ersten Ranges lernten wir Sonntag kennen. Herr Ondříček ist es, der jugendliche Künstler, dessen Name von den Ausländern wohl schwer anzusprechen ist, dessen Ruhm jedoch in Paris nicht minder als in London groß ist und der eben sich vorbereitet, eine Kunstreise nach Deutschland zu unternehmen. Ja, Ondříček hat sich zu einer künstlerischen Höhe emporgethan, die ihn in die Reihe der ersten Künstler aller Nationen zu stellen gestattet. Wie die Böhmen Ondříček mit Laub vergleichen, so sehen die Franzosen den böhmischen Meister an Seite des Vierztempé, Léonard u. A. m. Von der Wahrheit dieser Behauptung überzeugt uns der Meister selbst. In der That war die Leistung dieses jungen aber künstlerisch gereiften Künstlers groß, und ich finde nicht Worte, um die Eigenschaften seines Spieles zu detailliren, und glaube Alles gesagt zu haben, wenn ich sage: sein Spiel ist herrlich, meisterhaft, unvergleichlich. Er spielte das Mendelssohn'sche Konzert mit Klavierbegleitung, die Elegie von Laub und Mazurek von Wieniawski, ferner die

„Legende“, oder würde ich vielmehr dieselbe betiteln „Ballade“ von Wieniawski und die „Tarantelle“ von Wehle-Ondříček; sämtliche Piecen wurden mit stürmischem Beifall aufgenommen, so daß der Künstler mit der ihm so zu sagen angeborenen Persönlichkeit die Mazur von Wieniawski wieder öfte und nach der letzten Nummer die Volksymme: „Kde domov můj?“ spielte und zwar mit einer solchen Wärme, wie sie nur das Herz eines Patrioten empfinden kann.

Daß natürlich der Künstler bei seinem Fleiße und seiner Beiseidenheit noch größere Fortschritte machen wird, versteht sich von selbst, da ja doch nichts in der Welt so vollkommen genannt werden kann, daß eine noch größere Vollkommenheit ausgeschlossen wäre, und der Mensch in jeder Hinsicht stets lernen und stets mehr erlernen kann. Hiemit wollen abgethan werden die Brasen eines hiesigen Zeitungs-Referenten, dem es wohl selbst schwer fallen würde, einzelne Behauptungen zu beweisen. Ich möchte nur wissen, was sich der Herr Referent unter der Ueberschrift: „Die ruthmische Zersabrenheit, die sich von Takt zu Takt, von Satz zu Satz bei Ondříček geltend macht.“

Ich meinerseits begehrne wegen keinen anderen Wunsch, als recht bald wieder die Freude zu haben, den Künstler zu hören.

Den Meister begleitete am Klavier Herr Kowáček, ein äußerst talentirter Jüngling von 21 Jahren, der es nicht nur in der Virtuosität am Klavier und der Harze weit gebracht hat, sondern der als musikalischer

Komponist jetzt schon einen sehr klangvollen Namen besitzt. Und wenn sein Harzenconcert das Auditorium im vollsten Maße befriedigte, so will ich doch behaupten, daß sein Klavierspiel das kunstvolle Harzenspiel wo möglich noch überflügelte und ich mich nicht erinnere, je einen besseren Klavierbegleiter gehört zu haben.

Herr Strapnický, welcher im Uebrig eine hübschen sympatischen Charakterstimmung ist, erregte durch den Vortrag der Volkslieder einen reichlichen Beifall. Eine theilweise Indisposition schien einem noch durchgreifenderen Erfolge Abbruch thun zu haben. Der Verein „Zerotin“ trug zwei Chöre: „Utonulá“ von Krížkowský und „Vlasti“ von Lovácký, und zwar mit gewohnter Präcision vor und wurde namentlich die „Utonulá“ bis auf Eine Stelle (ach!) sehr korrekt gesungen. Ich schließe mit dem aufrichtigsten Dank für den Meister Ondříček und die anderen Künstler, so wie für den Verein, der uns einen herrlichen Tag bereitet hat.

Zur Vollständigkeit des Berichtes bleibt mir nur noch hinzuzufügen, daß sowohl das Olmützer wie das anwesende Publikum sich überaus zahlreich zu dem Concerte eingefunden hatte. Unter den Notabilitäten, die das Concert mit ihrer Anwesenheit beehrten, bemerkten wir den Herrn Festungskommandanten FML. Ritter v. Fröblich mit der Frau Gemalin, ferner den hochw. Herrn Propst Dr. Hanel und die hochw. Herren Domkapitulare Grafen v. Dejay und Dr. Knapp.

Olmützer Zeitung 04.09.1882

Koncert. Signorina Therese T u a, die jugendliche Violinvirtuosin aus Italien, concertirte Sonntag im hiesigen Redoutensaale. Der Beifall, mit welchem ihre Nummern vom Publikum aufgenommen wurden, war geradezu ein stürmischer. Und in der That, Therese T u a ist eine Virtuosa, welche in dem noch jugendlichen Alter über das Gewöhnliche bedeutend hervortritt und einer glänzenden Zukunft entgegengeht. Große technische Fertigkeit, sichere und feste Vogenführung, reines Spiel, (Doppelgriffe), zierliches Flageolett, sind Vorzüge des Mädchens, welches bei dem Spiele selbst einer unschuldigen Selbstzufriedenheit äußerlich Ausdruck gibt und sämtliche Zuhörer für sich gewinnt. Die Wahl der Piecen entsprach ihrem Fassungsvermögen, und man kann behaupten, daß sie ihre Aufgabe glänzend löste, weungleich sie nicht mit ihrem ganzen Wesen à la Ondine! — und wer wollte dies auch von einem Mädchen verlangen? — spielt, sondern so zu sagen offen zur Schau trägt, daß die Concertstücke, die sie vorträgt, eigentlich für ihre Künstlerin concertirte der Klaviervirtuose Herr F i s c h o f, der eine nicht unbedeutende Geschicklichkeit in dem Vortrage der Rhapsodie von Liszt an den Tag legte, obwohl das Spiel nicht ganz zu erwärmen vermochte. Er besorgte auch die Klavierbegleitung der Violinistin, die jedoch — wahrscheinlich wegen Abgang einer gründlichen Probe, was jedoch nicht entschuldigen kann, — nicht ganz gediegen war. Als Einlagen sang der hiesige Opernsänger Herr W a n n h e i t einige Piecen und zwar was Stimme und Vortrag anbelangt, zur Zufriedenheit des Publikums. Heute Dienstag gibt Sgra. T u a in Prag ihr zweites und letztes Concert.

Olmützer Zeitung 08.11.1882

Vom „Zerotin“. In der Sonntag den 14. Jänner in den Vereinslokalitäten des hiesigen Gesang- und Musikvereines „Zerotin“ stattgefundenen Generalversammlung dieses Vereines wurden beinahe sämtliche Mitglieder des vorjährigen Ausschusses wiedergewählt und verblieben dieselben Funktionäre wie in dem verfloffenen Jahre. Sonntag den 21. Jänner veranstaltet dieser Verein in den Lokalitäten der katbol. Ressource eine Abendunterhaltung, wobei Musik und Gesangstücke zum Vortrage gelangen. Hierauf findet eine Tanzunterhaltung statt.

Olmützer Zeitung 17.12.1882

Koncert. Das Concert des hiesigen Vereines „Zerotin“, welches Sonntag den 26. d. M. unter Mitwirkung der Opernsängerin Fräulein Zdenka Š p e l und der Militärmusik des 54. Inf.-Regimts. unter persönlicher Leitung des Herrn Kapellmeisters H i c k e l im städt. Redoutensaale stattfand, reißt sich ganz würdevoll an die früheren Concert-Produktionen des Vereines, deren Programme stets reichhaltig sind und an Mannigfaltigkeit nichts zu wünschen übrig lassen. So auch das letzte fünfte Concert. Zwei instrumentale Piecen, „Aus Böhmens Hain und Flur“ von Smetana und Nr. 3 und 4 der „Legenden“ von Dwořák, ein größerer gemischter Chor „Zlatá hodinka“ von Vendl, ein Chor für Männerstimmen „Prosba odvedeného“ von Křizkoveč, ein Chor für drei weibliche Stimmen von Drabloweč, „Divná voda“, Solo-Gesänge für Sopran und endlich ein größeres Werk von Fibich „Jarní romance“ für Soli, gemischten Chor und Orchester bildeten das Programm. Was die Ausführung betrifft, so kann sie im Ganzen als ganz gut angesehen werden. Namentlich gefiel der Männerchor „Prosba odvedeného“, welcher bis auf eine Stelle sehr präcis vortrat und wurde und die letzte Nummer „Jarní romance“, deren Erfolg diesmal noch bedeutender war, als bei deren ersten Aufführung. Sowohl die Solisten Fr. Š p e l und Herr B o u c h a l, als auch die Chöre und das Orchester thaten ihr Bestes. Besonders zu erwähnen wäre, daß das Orchester diesmal den Gesang nicht überhörte, und daß Hervortreten des Chorgesanges nicht hinderte. Fräulein Š p e l, deren Leistungen von früherher in Olmütz wohl bekannt sind, hat unsere Erwartungen nicht nur ganz gerechtfertigt, sondern sogar übertroffen. Mit sehr richtigem Vortrage sang sie die Laub'schen Volkslieder und besonders warm trug sie das von ihr zugegebene Volkslied „Uz mou milou do kostela vedou“ vor. Desgleichen glänzte sie in der Solopartie der „Jarní romance“. Die von der vortrefflichen Kapelle des 54. Inf.-Regiments exekutirten Instrumentalstücke erfreuten sich eines lebhaften Applauses und verdient der Herr Kapellmeister H i c k e l für diese Leistung die vollste Anerkennung. Dem Vereine aber gebührt das Verdienst, daß er uns mit Werken einheimischer Komponisten bekannt machte, die wohl in Deutschland und überhaupt im Auslande vielfache Verbreitung finden, denen jedoch bei uns aus anderen als musikalischen Rücksichten die verdiente Würdigung nicht gewidmet wird. Der Chor, sowohl der männliche als weibliche, ist gut geschult und zeugt von der trefflichen Leitung des Chormeisters Herrn Prof. N a w r á t i l.

Olmützer Zeitung 29.11.1882

Musikverein-Konzert. Das Sonntag den 10. December stattgefundene Konzert des hiesigen Musikvereines brachte uns die Aufführung des großartigen Meisterwerkes von Beethoven, der „neunten Symphonie“. Wenn man die Schwierigkeiten, welche sich bei der Ausführung dieses Werkes bieten, berücksichtigt, so muß man zugeben, daß die neunte Symphonie Sonntag mit ganz gutem Erfolge vorgetragen wurde. Besonders waren es der erste und zweite Satz, welche einen glänzenden Erfolg erzielten, während der dritte Satz nicht mehr so präcis einstudirt war, wie die beiden ersten. Was die vierte Abtheilung anbelangt, welche die meisten Schwierigkeiten zu bewältigen hat, so müssen wir offen gestehen, daß uns deren Ausführung nicht ganz befriedigen konnte. Namentlich war es der gesangliche Theil, welchen unsere Bemängelungen treffen und speciell das Soloquartett, welches seine Aufgabe ungenügend erfüllte, ja nebst Anderem an einer Stelle ganz außer Takt war. Der Einzelgesang des Herrn Bachrach ist jedoch lobend hervorzuheben. Jedenfalls verdient der Musikverein, welcher bei diesem Concerte die besten Musikkräfte zu vereintem Wirken versammelt hat, unbedingtes Lob für seine Bestrebungen, Werke klassischer Meister, Werke von großer Bedeutung, aber auch von nicht geringerer Schwierigkeit unserem Publikum vorzuführen. Das Concert war sehr gut besucht und wurden die einzelnen Sätze mit verdientem Applaus aufgenommen.

Olmützer Zeitung 13.12.1882

Kleine Chronik.

Olmütz, 16. Jänner.

Kirchenmusikconcert. Daß die echte Kirchenmusik im hiesigen fürstbisch. Clerikal-Seminar eine eifrige Pflege findet, ist den mit den Verhältnissen Vertrauten wohl bekannt. Einen neuen Beleg hierfür bietet das am Sonntag den 14. d. M. Abends in den Localitäten des Seminar-Refektoriums stattgefundene Kirchenmusikconcert der Zöglinge des Seminars, welches nicht nur die oben erwähnte Behauptung vollständig rechtfertigte, sondern sogar die gehegten Erwartungen übertraf. Ein Chor von nahe 50 Stimmen trug 10 Kirchengesänge für Männerstimmen vor, welche zumeist gut, ja etliche vortrefflich gesungen, aber auch sehr geschickt gewählt wurden, wie dies aus dem nachfolgenden Programme zu ersehen ist: „Veni S. Spiritus“ von D. Frey, „Choral introitus in Festo SS. N. J.“, „Salvos fac nos Domine“ von Witt, „Cruclis Herodes“ von Bain, „Justus ut palma florebit“ von Löbmann, „Tu es Petrus“ von Bella, „Terra tremuit“ „Laudate Dominum“, „O crux ave“ von Philipp, „Jubilate Deo“ von Aiblinger. Hievon war Nr. 2 einstimmiger Choral, Nr. 6 achttimmiger, die übrigen Nummern vierstimmige Männerchöre. Was Verständniß und Vortrag der einzelnen Piecen anbelangt, so muß man zugestehen, daß die Aufführung mit sehr geringen Ausnahmen ganz weisevoll und kunstsanig war. Die Chöre dirigitte mit großer Umsicht der Theologe des vierten Jahrganges Herr Bařinřa, den einzigen großen achttimmigen Doppchor „Tu es Petrus“ leitete der Gesangslehrer Herr Domvikar Heinrich Geißler. Zwischen den einzelnen Nummern spielte der Theologe Herr Bospřich Interludien am Harmonium. Es ist eine höchst erfreuliche Thatsache, daß durch die väterliche Fürsorge Sr. Eminenz und durch die wahrhaft opferwillige Förderung der musica sacra seitens der Seminarirection den Alumnus Gelegenheit geboten wird, sich im liturgischen und anderen Kirchengesänge nach Kräften auszubilden. In den Musikstunden üben die Theologen die priesterlichen Gesänge, hier lernen sie die wahre Kirchenmusik kennen, daselbst wird ihr Geschmack geläutert, hier begreifen erst die angehenden Priester den Unterschied zwischen der wahren, echten und der profanen sentimentalischen Kirchenmusik. „Dumum tuam decet sanctitudo“, bemerkte sehr treffend der hochw. Herr Superior Kanonikus Haas in seiner zum Schluß des Concertes an die Alumnus gerichteten Ansprache, auch in Hinsicht der Kirchenmusik, und man kann mit vollem Rechte annehmen, daß diese schönen Worte auf fruchtbarem Boden fallen und in der Zukunft reichliche Frucht bringen werden.

Olmützer Zeitung 29.11.1882

Koncert. Signorina Therese T u a, die jugendliche Violinvirtuosin aus Italien, concertirte Sonntag im hiesigen Redoutensaal. Der Beifall, mit welchem ihre Nummern vom Publikum aufgenommen wurden, war geradezu ein stürmischer. Und in der That, Therese T u a ist eine Virtuosa, welche in dem noch jugendlichen Alter über das Gewöhnliche bedeutend hervortritt und einer glänzenden Zukunft entgegengeht. Große technische Fertigkeit, sichere und feste Vogenführung, reines Spiel, (Doppelgriffe), zierliches Flageolett, sind Vorzüge des Mädchens, welches bei dem Spiele selbst einer unschuldigen Selbstzufriedenheit äußerlich Ausdruck gibt und sämtliche Zuhörer für sich gewinnt. Die Wahl der Piecen entsprach ihrem Fassungsvermögen, und man kann behaupten, daß sie ihre Aufgabe glänzend löste, wenngleich sie nicht mit ihrem ganzen Wesen à la Ondine! — und wer wollte dies auch von einem Mädchen verlangen? — spielt, sondern so zu sagen offen zur Schau trägt, daß die Concertstücke, die sie vorträgt, eigentlich für ihre Künstlerin concertirte der Klaviervirtuose Herr F i s c h o f, der eine nicht unbedeutende Geschicklichkeit in dem Vortrage der Kapriole von List an den Tag legte, obwohl das Spiel nicht ganz zu erwärmen vermochte. Er besorgte auch die Klavierbegleitung der Violinistin, die jedoch — wahrscheinlich wegen Abgang einer gründlichen Probe, was jedoch nicht entschuldigen kann, — nicht ganz gediegen war. Als Einlagen sang der hiesige Opernsänger Herr W a n n e r t einige Piecen und zwar was Stimme und Vortrag anbelangt, zur Zufriedenheit des Publikums. Heute Dienstag gibt Sgra. T u a in Prag ihr zweites und letztes Concert.

Olmützer Zeitung 08.11.1882

(Som Theater.) Bei der gestrigen Reprise der „Hugenotten“ lernten wir zum ersten Male unseren neuen Operndirigenten Herrn Mahler kennen. Da die Oper bereits einstudirt war, ehe Herr Capellmeister Mahler hieher kam so läßt sich ein bestimmtes Endurtheil über seine Fähigkeiten als Operndirigent nach dem gestrigen Abende nicht fällen. So viel jedoch ließ sich erkennen, daß wir es mit einer jugendlichen, von eben so viel Eifer als Fähigkeit erfüllten Kraft zu thun haben. Eine gewisse Hast, die gestern noch sichtbar war, ist wohl nur die Folge des ersten und plötzlichen Debuts und um so erklärlicher als dem Dirigenten keine Partitur, sondern nur ein Klavierauszug vorlag, aus dem er dirigitte. Kleinere Verstöße — wie das vorzeitige Einsetzen der Hornisten im Badchor des zweiten Actes — abgerechnet, ging die Oper übrigens sonst gut und excellirt in insbesondere Fr. T a n n e r, die gestern vorzüglich bei Stimme war, und Fr. M i l e s, sowie Herr F u c h s, welche denn auch im 2. und 3. Acte wiederholt Gegenstand lebhafter Auszeichnungen von Seite des Publikums waren. Den Revers sang Herr Manheit

Mährisches Tagesblatt 16.01.1883

Theater.

„Die Regimentstochter“.

Rom. Oper in 2 Acten. Musik v. Donizetti.

Donizettis „Regimentstochter“ wurde am Sonnabend auf unserer Bühne zum Vortheile unserer trefflichen Coloratursängerin, Fräulein M i l e s aufgeführt und erzielte einen überraschend schönen Erfolg. Dieser Erfolg ist hauptsächlich der Beneficantinn zu danken, die als Trägerin der Titeltrolle in der That eine glänzende Leistung bot und dafür auch vom Publikum in rauschender Weise die ängstliche Befangenheit des ersten Benefice-Abends und brachte sodann ihre Partie mit den gehäuften Trillern und schwierigen Staccatis zu brillanter Geltung. Ihr Spiel war frisch und munter und nach der ersten Scene auch von lebhaftem, dramatischem Colorit. Im zweiten Acte glänzte die Sängerin insbesondere durch den bravourösen Vortrag der Variationen von Adam, und die humoristischen Lieder, durch welche sie die Singlection beleuchtete und dem M fmuthe über die Langweile wegen des Singsangs, zu dem sie gezwungen wird, Ausdruck leiht. Den bekannten Parade-Satz „Heil Dir, mein Vaterland“ sang die junge Künstlerin mit Schwung und Glanz, obgleich sie sich im vollen, breiten Strom des Gesangs weniger heimisch fühlt, als im leichten Wellengekräusel und den launischen Sprüngen des Coloraturgesanges. Von den übrigen Mitwirkenden ist Herr R ü g e r als ein guter Tonio zu nennen. Er löste die äußerst heikle Aufgabe recht brav; die hohen Octaven-Einsätze im Schlußsätz der Arie mit Chor sang er freilich mit hörbarer Anstrengung, bei welcher die Stimme des Sängers immer jene bedenkliche Klanglosigkeit zeigt, die manchen Erfolg desselben beeinträchtigt. Den Sulpice spielte Herr N i e l, wie alle Partien in letzter Zeit, übertrieben und mit jener Pruffung der Stimme, die bei ihm die innere Erregung ausdrücken soll. Sehr verdienstlich wirkten in den Partien der Marchesa und des Haushofmeisters Fr. S c h l e i n i g und Herr M e t s c h. Vorzüglich war das Orchester, welches nach der Ouverture und dem einschmeichelnden Ländler rauschenden Beifall erntete und letzteren wiederholen mußte. Weniger entsprechend waren diesmal die Chöre. Freilich zählte das zweite Regiment weniger Mannschaft als der Zug einer Compagnie in Friedenszeiten. Das Haus war sehr gut besucht.

Mährisches Tagesblatt 02.01.1883

willigt das Collegium, daß der Betrag von 200 fl. an die städt. Musiker zu Gauden ihres Capellmeisters ausgefolgt und Herr Direktor Maul von der Leistung dieses Entschädigungsbetrages losgezählt werde.

(Vom Musikvereine.) In Ausführung eines Beschlusses der jüngsten Generalversammlung begab sich am Sonntag eine Deputation des Musikvereines zu Frau Marie Schrötter, um derselben als Vorsteherin des Damen-singvereines den Dank für die wirksame Unterstützung auszusprechen, welche dem Musikvereine durch den Damen-singverein zu Theil wurde, sowie für die Bemühungen, die Frau Schrötter selbst sich gab um überhaupt das Interesse für Musik und Gesang zu wecken und zu fördern. Frau Schrötter erwiderte, daß sie auch ferner gerne bereit sei den Musikverein in seinem so edlen Streben zu unterstützen und daß sie wünsche, es mögen die drei Vereine, die in Olmütz Musik und deutschen Gesang pflegen, auch fernerhin gedeihen und einträchtig zusammenwirken.

(Die Thätigkeit der Sicherheitswache im Jahre 1882) war nach dem uns vorliegenden Schlusssrapporte eine sehr ausgedehnte. Nicht weniger als 1482 Individuen wurden arretrirt. Der l. l. Staatsanwaltschaft wurden Anzeigen über folgende Fälle erstattet: 127 Fälle von Diebstahl, 2 Fälle von Majestätsbeleidigung, 5 Fälle von Wachebeleidigung, 3 Fälle von schwerer körperlicher Beschädigung, 2 Fälle von Betrug, 1 Fall von Mißhandlung und 258 Bagabondage-Fälle. Zum Durchschub sind im abgelaufenen Jahre 2956 Individuen gekommen, hiervon wurden von Olmütz abgeschoben 948 Individuen.

(Gladetzky-Feier.) Freitag, den 5. Jänner sind es 25 Jahre, daß in der Villa Reale zu Mailand Feldmarschall Graf Radetzky gestorben. Das gemeinsame Kriegsministerium hat an

(Vom Theater.) Unsere Oper bereitet gegenwärtig einen ganzen Meyerbeer-Cyklus vor. Zunächst sollen die „Hugenotten“ zum zweiten Male aufgeführt werden. Dann sollen desselben Componisten „Afrikanerin“ und „Robert der Teufel“ in Scene gehen. Im Februar soll Bizets Oper „Carmen“ zur Aufführung gelangen. Die Figurinen zu dieser Oper sind bereits aus Paris hier eingetroffen. Es fehlt somit unserer Oper nicht an Arbeit. Wir können jedoch die Frage nicht unterdrücken, warum die Opernleitung nicht an die Wiederaufnahme der im Vorjahre mit großem Aufwande gegebenen Opern „Aida“ und der „Prophet“ ins Repertoire denkt. Die Kräfte dafür sind vorhanden, und es würde doch wieder einmal unsere Altistin beschäftigt, deren schöne Stimme wir seit Monaten nicht mehr hörten. Frä. Tanner, unsere dramatische Sängerin hat ein Engagement an das Nationaltheater nach Pest angenommen, woselbst sie im Mai in den Partien der „Donna Anna“ und „Valentine“ debutiren wird. Die Sängerin wurde auf drei Jahre mit steigender Gage von 500, 6000 und 8000 fl. engagirt.

(Abgesagte Theater-Vorstellung.) Wegen Erkrankung der Schauspielerin Frä. Penz gelangt heute statt des Lustspiels: „Die relegirten Studenten“, die Oper: „Die Regimentstochter“ zur Aufführung.

(Theater-Repertoire.) In der Zeit vom 1. October bis 31. Dezember v. J. wurden an der hiesigen Bühne folgende Vorstellungen gegeben: October. 1. Troubadour. 2. Graf Esfer. 3. Drei Paar Schuhe. 4. Martha. 5. Reiss-Reislingen. 6. Donna Juanitta. 7. Die Tochter des Herrn Fabrizious. 8. Der lustige Krieg. 9. Um ein Nichts. 10. Tell (Oper). 11. Der kleine Herzog. 12. Der Schwabenstreich. 13. Der Freischütz. 14. Boccaccio. 15. Der Mann im Mante. 16. Schach dem König. 17. Das goldene Kreuz.

Schwabenstreich. 24. Faust (Oper). 25. Der Lieutenant und nicht der Oberst 26. Der Mann im Monde. 27. Der Waffenschmied von Worms. 28. Der lustige Krieg. 29. Die Fledermaus. 30. Die Hanzau. 31. Wilhelm Tell (Oper).
 November. 1. Die Näherin. 2. Der Müller und sein Kind. 3. Norma. 4. Julius Cäsar. 5. Das verwunschene Schloß. 6. Krieg im Frieden. 7. Reif-Reiflingen. 8. Die Jüdin (Oper). 9. Giroflé Girofla. 10. Die Räuber (Schiller-Feyer.) 11. Fidelio. 12. Die Reise nach China. 13. Odette. 14. Martha. 15. Jasnika. 16. Norma. 17. Die Reise nach China. 18. Der Trompeter von Säckingen. 19. Der lustige Krieg. 20. Das Haus der Wahrheit. 21. Der Trompeter von Säckingen. 22. Die Glocken von Corneville. 23. Sergius Panin. 24. Die Hugenotten. 25. Salon-Löwen, Galothea. 26. Das Spizentuch der Königin. 27. Faust (Oper). 28. Ihr Korppral. 29. Das verwunschene Schloß. 30. Freischütz.
 Dezember. 1. Das Spizentuch der Königin. 2. Der Postillon von Conjumeau. 3. Schönberg. Sternberg. 4. Der Trompeter von Säckingen. 5. Die Zauberin am Stein. 6. Der Troubadour. 7. Familie Schneef. 8. Der lustige Krieg. 9. Der Westindier. 10. Apajune, der Wassermann. 11. Der Postillon von Conjumeau. 12. Kaiser Josef im Volke. (Benefice des Hrn. D. Klang.) 13. Die Näherin. 14. Die Stumme von Portici. (Benefice des Herrn E. Kaiser.) 15. Das Haus der Wahrheit. 16. Der Chevalier von San Marco. 17. Kaiser Josef im Volke. 18. Der kleine Herzog. 19. Der Chevalier von San Marco. 20. Der Mentor (Benefice des Fräul. Benz.) 21. Boccaccio. 22. Romeo und Julie. (Benefice des Fräul. Maynau.) 23. Giroflé Girofla. 24. Geschlossen. 25. Der Chevalier von San Marco. 26. Oesterreichs-Quartett — Splitter und Balken, — Concert. 27. Fidelio. 28. Fledermaus. (Benefice des Herrn Max Martini.) 29. Der Mentor. 30. Die Regiments-Tochter. (Benefice des Fri. Miles. 31) Donna Juanita.

Mährisches Tagesblatt 03.01.1883

(Vom Theater.) Herr Weltlinger hat jüngst zum zweiten Male den „Elezar“ in Halevy's „Jüdin“ in der Wiener Hofoper gesungen und damit einen bedeutenden Erfolg erzielt. Nach der großen Arie des vierten Actes wurde er nicht weniger als fünf Mal gerufen. Wir dürfen wohl mit Stolz darauf hinweisen, daß dieser Sänger auf unserer Bühne seine Künstlerlaufbahn begann. — Herr Director Fritsche, der am Berliner Friedrich-Wilhelmstädtischen Theater glänzende pecuniäre Erfolge erzielte, beabsichtigt nach Ablauf seines Pachtvertrages daselbst, d. i. mit Ende September dieses Jahres sich ins Privatleben zurückzuziehen.

(Die Theaterfrage — acut) Herr Director Kaul hat, wie wir erfahren, heute bei der Stadtgemeinde um Lösung des Theaterpactes angefragt. Er will die hiesige Bühne nur noch bis Ende April d. J. leiten. Die Veranlassung zu diesem Schritte der Direction bildet der dem jüngsten Subventionsbeschlusse beigefügte Zusatz, den wir bereits gestern als zum mindesten überflüssig bezeichnet haben. Unsere Stadtväter werden sich bereuen müssen mit der Ausschreibung eines Concursets und mit der Weiterverleihung des Theaters, wenn sie den künftigen Director in Stand setzen wollen noch rechtzeitig Engagements für die kommende Saison zu treffen.

(Die Theatersubventionsfrage) liefert unserem Publikum noch immer einen anregenden Stoff zur mündlichen Discussion, aber auch im schriftlichen Wege spricht man sich über diese Angelegenheit aus und wir erhielten bereits in den letzten Tagen mehrfache Zuschriften, welche sich mit diesem Thema beschäftigen. Eine dieser Zuschriften geben wir nachstehend im Auszuge; sie lautet: „Ihr geschätztes Blatt hat sich schon wiederholt mit der Misere unserer Theaterzustände beschäftigt und auch neulich einen Auszug aus den Verhandlungen über die Subventionsfrage im Stadtverordneten-Collegium mit anerkennenswerther Raschheit gebracht. Mit Interesse verfolgten wir Ihren diesbezüglichen Bericht und entnahmen demselben zu unserer besonderen Genugthuung, daß die Theilnahme der löbl. Stadtvertretung am Bestande des hiesigen Theaters noch nicht gänzlich erloschen sei, indem der modificirte Antrag des Herrn Dr. Schöffl angenommen wurde — ein Theil des Schöffl'schen Antrages ist nemlich in jenem des Herrn Bürgermeisters enthalten — so daß von nun ab für gute Beleuchtung und Beheizung des Theaters gesorgt sein wird und überdieß ein fünfgliederiges Comité einberufen werden soll, welches Mittel und Wege vorzuschlagen hat, um die Zukunft des Theaters sicherzustellen. Dieses Comité wird sich nun unserer Ansicht nach, nicht begnügen dürfen, darauf hinzuweisen, daß das Theater sowohl im Zuschauerraume, als auch auf der Bühne sich in sehr tristem Zustande befinde und

Mährisches Tagesblatt 19.01.1883

Theater.

„Die Afrikanerin“

Große Oper in fünf Acten von Scribe, Musik von Meyerbeer.

Weit besser und glanzvoller schon, als dieß gestern geschah, wurde Meyerbeer's letzte Oper „Die Afrikanerin“ auf unserer Bühne in früheren Tagen zur Aufführung gebracht. Die gestrige Aufführung entbehrte nicht bloß des äußeren Glanzes und Pompes, der dieser Oper unentbehrlich ist, es mangelte den Sängern, und namentlich den Trägern der Hauptpartieen sichtlich an dem Sinne für den edlen Gesang und den feineren Effect. Meyerbeers Musik zur Afrikanerin ist ohnehin oft roh und bizarr, die Effecte sind vielfach gesucht und gewaltsame. Wenn dann noch die Sänger die Wirkung ihres Gesanges im Besonderen, in stimmlichen Krastproben suchen, so kann eine edle künstlerische Wirkung nicht erzielt werden. In erster Reihe gilt dieß von dem Beneficianten, Herrn Manheit, dem das Publikum durch rauschenden Beifall und mehrere Kranzspenden bei seinem Erscheinen seine Gunst zu erkennen gab. Herr Manheit warf das reine Gold seiner Stimme verschwenderisch umher, als wären Kehle und Brust ein unerschöpflicher Stimmquell. Wir müssen Herrn Manheit ernstlich vor einem Fortschreiten auf diesem Wege warnen, der nur zum Ruine seiner schönen Mittel führt und ihn weit von künstlerischer Entwicklung abdrängt. Dieß unaufhörliche Forciren der Stimme das Festhalten und Dehnen der Töne hat auch die Geneigtheit zum Distorniren zur Folge, die gestern wiederholt an Herrn Manheit zu bemerken war. Am schönsten und besten gelang ihm das Gebet im zweiten Acte, das er mit Ruhe und Wärme vortrug. Der tumultuose Beifallslärm des gestrigen Abends darf den Sänger nicht verleiten. Er galt dem Stimmfonde des Sängers, nicht der künstlerischen Leistung. Wir widmen dieser Leistung eine ausführlichere Besprechung, weil wir in Herrn Manheit ein bildungsfähiges Talent erblicken, dem bei künstlerischer Entwicklung — und Maßhalten ist das erste Erforderniß jeder Kunst — eine bedeutende Zukunft winkt, die wir durch eine Sucht nach Effect nicht gestört sehen möchten. Die Selica

des Fr. Tann er ist ebenfalls von dem Haischen nach Effect nicht vollkommen freizusprechen. Doch war ihre gesungliche Leistung eine respectable. In der Darstellung hätten wir mehr Festigkeit und ein stärkeres Hervortreten der leidenschaftlichen vor den zart empfundenen Momenten gewünscht. Selica ist das hingebende, leidenschaftliche Weib, nicht aber ein empfindsames Wesen, dem der Schmerz Thränen erpreßt. Fr. Tann er wurde nach dem Duette im 4 Acte gebührend durch wiederholten Hervorwurf ausgezeichnet. Herr Krüger sang den Vasco technisch vollkommen sicher. Im Duette des 4. Actes mit Selica suchte er durch seine in der That bedeutende Höhe zu glänzen. Er nahm das b und h wie die Sopranistin, und sang es mit voller Brust. Von den übrigen Trägern der größeren Partien sei lobend die Ines des Frs. Milles hervorgehoben, deren reine Intonation, ruhige und geschmackvolle Gesangsweise wohlthuend hervortraten. Herr Fuchs, der den Pedro und den Oberpriester sang, war in letzterer Rolle jedenfalls weit besser, als in der ersteren, in welcher ihm die Tiefe bedeutende Schwierigkeiten zu bereiten schien. Bessere Vocalisation kann diesem Sänger nicht dringend genug angerathen werden. Die Chöre waren, wenn ihre geringe Zahl und die Größe ihrer Aufgabe in Anschlag gebracht wird, recht brav. Das Orchester hielt sich gleichfalls gut und brachte besonders schön das Geigen-unisono im Vorspiele des letzten Actes zur Geltung. Ein gleiches Lob können wir der Regie nicht spenden. Wer das Weglassen des zum Verständnisse des 5. Actes so nothwendigen Schlusses des 4. Actes, in welchem Vasco dem Klange von Ines Stimme folgt, verschuldet hat, sei nicht weiter erörtert; allein die Aermlichkeit der Ausstattung des Zuges im 4. Acte und die Locksprünge der Choristen bei demselben verdienen ernstlich gerügt zu werden. Selbst bei den Wilden dürften am Hofe der Herrscherin derartige Lächerlichkeiten verpönt sein. Ist denn wirklich nur die Operette werth ausgestattet zu werden? Fast möchten wir die Anschauung theilen, daß die „Afrikanerin“ nur aufgeführt wurde, weil man das Schiff für „die Reise nach China“ bereits angeschafft hatte.

Mährisches Tagesblatt 11.01.1883

Feuilleton.

Ölmüher Plaudereien.

(Die verpöfchte „Afrikanerin“.)

Eine Neuerung, welche unserem das Theater so überaus zahlreich besuchenden Publicum recht unwillkommen sein dürfte, soll schon demnächst eingeführt werden und darin bestehen, daß der eiserne Vorhang, dessen Anblick unser ästhetisches Gefühl sonst nur vor Beginn der Vorstellung empfindlich beleidigt, nun auch im Zwischenacte herabgelassen werden wird. Es ist dieß jedoch weniger aus feuersicherheitspolizeilichen Gründen in Aussicht genommen, als deshalb, um Vorgänge, welche sich hinter dem leinenen Vorhange abspielen, nicht nur dem Auge, sondern auch dem Ohre zu entziehen, und zu verhüten, daß jemand plötzlich von der Bühne in den Orchesterraum hinabgeschleudert werde, gegen welche Gefahr, wie man zugeben wird, nur der eiserne Vorhang einzig und allein eine sichere Gewähr bieten kann.

Es ist heute noch ein Rathsel, weshalb sich bei der letzten Aufführung der „Afrikanerin“ in unseren Bühnenkreisen eine so hochgradige Aufregung kundgab, daß sogar die Polizei, welche sonst jedem Excesse meilenweit aus dem Wege geht, wider Willen in Mitleidenschaft gezogen wurde und ihr sanftes Mittelräm an treten mußte. War es die tropische Sonne, die in Meyerbeer's

„Afrikanerin“ eine so hervorragende Rolle spielt, welche das Blut heißer fließen machte oder der Umstand, weil sonderbarer Weise wieder einmal ein volles Haus zu verzeichnen war, auf welches sich die bekannten ältesten Leute seit Langem nicht mehr zu entsinnen vermochten, daß der Paragismus einen solchen Höhegrad erreichte?

Genug an dem, das Publikum, das in Meyerbeer's Oper schon durch die große Pause, welche der Erbauung des berühmten Schiffes aus — „Der Reise nach China“, vorangeht, zu einer großartigen Geduldsprobe verurtheilt ist, mußte diesmal noch einen im Programme nicht vorhergesehenen, länglichen Zwischenact mit in den Kauf nehmen, bis oben auf den Brettern, welche den „lustigen Krieg“ bedeuten, die Kämpfe ausgetobt waren und das Friedensschalmeien-unisono erklang.

Wäre letzteres nicht eingetreten, so hätte die Zuhörerschaft diesmal auch noch einen plötzlichen aus dem Bette gebolten, fast ganz warmen zweiten Capellmeister, der sich eben ansahnte, eine Schwichkur durchzumachen, zu sehen bekommen, so wie damals, als uns in einem ähnlichen Falle erst eines, zwei „Mephisto's“ bescheert wurden.

Die Aufregung, welche im ersten Zwischenacte hinter dem Coullissen herrschte, scheint sich später auch auf die bei offener Scene Beschäftigten übertragen zu haben, denn die „Wilden“, welche im vierten Acte auf der Bühne erschienen, wurden plötzlich von einem „Zeitstau“ befallen, der sich in den präzisesten Hochprägen Luft machte, ja sogar der Theatermeister mochte

von dem allgemeinen Trubel angesteckt worden sein, denn er vergriff sich einigemal in den Decorationen, indem er statt der tropischen Landschaften einige bis ans Herz fühle „nordliche Gegenden“ auf die Scene brachte und im letzten Acte an Stelle des „Mancanillen-Baums“ irgend einen „Marillenbaum“ erwählte, wie er in solcher Natürlichkeit nur in der Umgebung von Neretin gedeiht.

Nicht minder aufgeregt waren die einzelnen Darsteller der Hauptrollen, von welchen Herr Mauchheit, der den „Mourzul“, parson den „Melusco“ gab, einigemal den recht gewagten Versuch machte, in den Orchesterraum hinauszu-springen, während Fr. Tanager als „Selica“ mit den Armen so unheimlich in der Luft herum-focht, als hätte sie an den Folgen der letzten glücklich überstandenen Seckrankheit. Unter solchen Umständen ist es begreiflich, daß sich der Stadt-physikus mit dem städt. Arzte in Permanenz erk-lärten, einige Quantitäten Eisess von dem näch-sten Eislager requirirt und das Beobachtungs-zimmer der Landesstrankenanstalt für die eventuelle Aufnahme einiger künstlerischen Großen in Bereitschaft gehalten wurde.

Positiv wird sich bei der nächsten Re-präsentation der „Afrikanerin“ der Sturm schon gelegt haben und die Vorstellung so ruhig ablaufen, wie nur jene eine Operaufführung, bei welcher die Bühnenmitglieder gegen die Zu-hörerschaft sich in entschiedener Majorität befiel.

Die Titelrolle wird bei der zweiten Auffüh-rung eine Bühnennovize, ein Fr. M a p e r an-

Die heutige Nummer enthält 1/2 Bogen, und die illust.

Sonntagsbeilage.

Mährisches Tagesblatt 13.01.1883

Feuilleton.

Ölmüher Plaudereien.

Saison morte. — Man friert. — Ein zeitgemäßer Vortrag des Professors Amberg. — Coullisengeheimnisse. — Verhältnisse aus der Damengarderobe des Theaters. — Altmanier werden gesucht. — Eine angemessene Belohnung.)

Die Saison morte hat heuer eine kurze Vertagung erfahren, denn für die nächste Zeit ist unser Musientempel noch für eine Reihe pop-ularer Experimente, optischer Vorstellungen und zwei Aufführungen der Oper: „Stra-zella“ in Beschlag genommen. Die „tote Sai-son“ dürfte also erst nach dem 15. April be-sinnen, dann aber ihre unbeschränkte Herrschaft entfalten.

Vorläufig frieren wir noch und dieß so ent-schiedlich, daß sich Herr Professor Amberg, der nächsten Sonntag einen Vortrag „über Wärme“, ein, wie man zugeben wird, ungemün zeitge-mäßes Thema halten wird, genüthigt sah, auf seinen Kiffchen anzulundigen: „Das Theater ist ge-heiß“, eine Reclame, welche allein ge-eignet ist, ein zahlreiches Publikum anzulocken.

„Das Theater ist geheizt!“ Wie oft haben wir nicht zu Beginn dieser Saison diese wärm-stens gegebene Zusicherung auf den Theater-gestellen, und wie oft wurden wir nicht in unseren Erwartungen bitter getäuscht, und belien uns im Theater die schönsten blauen Kleider und die

reizendsten Frostbeulen, wenn wir kühl bis ans Herz hinan einer frostigen Novität beiwohnten und nur deshalb applaudirten, um unsere Hand-flächen einigermaßen zu erwärmen.

Mancher Schauspieler, manche Künstlerin kam da unerhofft zu einem Applaus, den sie in ihren kühnsten Träumen nicht erbefft hatten und den sie dann selbstverständlich als vollwichtige Münze in Empfang nahmen.

„Ich bin gestern fünfmal gerufen worden“ bemerkte einmal eine unserer Theaterdamen zu einer Collegin. „Nun ja“, entgegnete die Ange-sprochene boshaft, „es war ja gestern so kalt im Theater, daß das Publikum applaudiren mußte, wollte es nicht den Tod des „Esfrierens“ finden“.

Und boshaft sind sie, die Damen vom Theater! In der Damengarderobe unserer Bühne befindet sich noch heute eine Collection von Wandgemäl-den, welche oberhalb der diversen Sitzpläge an-gebracht sind und in leuchtenden Farben verkün-den, wer die Dame war, die dort allabendlich ihr Anlich rosig roth oder entsezensbleich schminkte. Da sehen wir u. A. ein Herz mit einem „Wu“, dann wieder eines, das irgend einer „gestragenen Jungfrau“ angegehört mochte und das in seiner Mitte ein großes ? trägt, ferner die geheimnißvolle Zeichnung „Ich kenn' war' mich nicht, aber ich seh' den Fall“, ein französisches Coust das einen kleinen Teuer und eine heimliche Mio betrifft u. s. w. Trotz aller Bemühungen, die wir aus-gaben, konnten wir nicht in Erfahrung bringen, was all die bunten Dinge zu bedeuten haben

und wir müssen es schon einem künftigen Schlie-mann überlassen, die richtige Deutung her-auszufinden.

Ob auch in der Herrengarderobe Aehnlich-keits anzutreffen ist, darüber konnte uns unser Gewährsmann keine Auskunft geben, nur soviel ist uns bekannt geworden, daß eines Tages oberhalb des Plages, an welchem einer unserer in der deutschen Literatur sehr bewanderten Künst-ler saß, ein Bild Lessings prangte, das den Wimen, es war kurze Zeit nach der Aufführung von „Minna von Barnhelm“ mit Entsetzen erfüllte und auf ihn die gleiche Wirkung hervor-brachte, wie etwa ein rothes Tuch auf einen gehörnten Wiederläufer. Auch den Namen dieses Künstlers konnten wir nicht eruitiren. Unser sonst gut informirter Gewährsmann, der obwohl er nicht in Sensations Affairen „macht“, doch voll-kommen verlässlich ist, vermochte uns keine be-stimmte Auskunft zu geben, wessen Platz mit dem Bilde des Schöpfers der „Hamburger Dramaturgie“ schmückt war. Wer es wohl gewesen sein mag?

Ein jungst hier vorgekommener Fall hat übrigens wieder „den Beweis gebracht“, daß Ge-währsmänner nicht immer eine Gewähr dafür bieten, daß Dasjenige, was sie zu berichten wissen auch die Wahrheitprobe zu bestehen vermag. Während man in Betz zu einem bereits glück-lich vollzogenen Mord den betreffenden Herrn-Mörder sucht, wird hier nach einer „ge-richteten“ Dame geforscht, welche das Opfer

Die heutige Nummer enthält 1/2 Bogen, und die illust.

Mährisches Tagesblatt 07.04.1883

(Vom Theater-Comité.) Das Theater-Comité hielt gestern Nachmittags 4 Uhr unter dem Vorsitze des Herrn Bürgermeisters v. Engel abermals eine Sitzung ab, in welcher sämtliche dem Comité vorgelegte Fragepunkte ihre Erledigung fanden. Die Frage: Unter welchen Bedingungen ist das Theater weiter zu verpachten? wurde in folgender Weise beantwortet: 1. Es wäre wünschenswerth, wenn das Theater von nun an nur auf 3 Jahre verpachtet werde. 2. Es wird angeregt, daß die Vereinigung der Olmützer Bühne mit einer Sommerbühne angestrebt werde. 3. Wird empfohlen, daß die Stadtgemeinde Olmütz sich mit der Stadtvertretung von Karlsbad in Verbindung setze wegen eventueller Wahl eines gemeinschaftlichen Directors. 4. Weiters wird angeregt, daß der Beginn der Theaterjaison stets mit 15. September zu erfolgen habe, den Fall ausgenommen, daß der Pächter der Olmützer Bühne zugleich Director eines Sommertheaters ist, in welchem Falle auch am 1. October mit der Theaterjaison begonnen werden könne. Eine Preisermäßigung wird von Seite des Comité's nicht empfohlen und sollen die jetzigen Preise beibehalten werden. Ueber Punkt 5.: „Wäre die Gestattung eines Logenabonnements auf jeden 4. Tag, sowie der Sperrsig-Abonnements auf kürzere Zeiträume nicht besonders zu empfehlen und unter welchen Bedingungen?“ — wird zur Tagesordnung übergegangen.

Zu Frage 6: „Durch welche Mittel und Maßnahmen könnte eine Steigerung d. i. Ausbreitung und Mehrung des Logen- und Sperrsigabonnements erzielt werden?“ — wird beantragt, daß die Stadtgemeinde Olmütz einen Appell an die Bevölkerung der Stadt Olmütz zur Theilnahme am Abonnement zu richten hätte. Dieser Antrag wird einstimmig angenommen. Ein weiterer Antrag, dahingehend, daß ein Consortium in Olmütz gebildet werde, welches einen Betrag von 9000 fl. aufbringen sollte um den Fundus des Herrn Directors Klauz zu erwerben und mit dem erübrigen Capitale von 6000 fl., welches eventuell als Fond perdu, zu betrachten sei, den Betrieb des Theaters zu ermöglichen, findet ebenfalls genügende Unterstützung. Nach zweistündiger Dauer wurde hierauf die Sitzung, nachdem das Beratungsmateriale erschöpft war, geschlossen und den Experten der Dank von Seite des Herrn Bürgermeisters von Engel ausgedrückt. — Das Theatercomité hat nun seinen Bericht an das Collegium zu erstatten, welches wieder die Vorschläge des Theatercomités in Erwägung ziehen wird. — Hoffen wir, daß das Collegium die ihm gegebenen Winke des Comité's nicht unberücksichtigt lassen, und die Vorschläge desselben eingehend prüfen werde.

(Auch ein Theater-Direktor.) Raum ist die Nachricht durch die öffentlichen Blätter gegangen, daß Herr Direktor Raul den Pacht des hiesigen Theaters gelündigt habe, so hat sich bereits ein Competent um die erledigte Stelle eines Theater-Directors in Olmütz beworben und zwar ein — Zahnarzt aus Salzburg, der zwar keinen Fundus besitzt, aber die Versicherung gibt, „daß er

gute Stücke spielen werde“. Die Eingabe des Salzburger Zahnarztes, welcher einen Zahn auf die Leitung des hiesigen Theaters bat, erregt in gemeinderäthlichen Kreisen viele Heiterkeit. Es scheint, daß wir mit den Bewerbern um die hiesige Bühne uns schon auf der abschüssigsten Ebene befinden. — Dereinst zählte man 31 Bewerber, zuletzt nur zwei Competenten und jetzt meldet sich gar ein Zahnarzt, der die hiesigen kranken Theaterzustände radical heilen will.

(Zur Theaterfrage.) Wie wir vernehmen, wird bereits in der nächsten Sitzung unseres Stadtverordneten-Collegiums die Ausschreibung des Concurfes wegen der Wiederverpachtung unserer Bühne beschlossen werden. Bei dem gegenwärtigen Stande der Dinge kann eigentlich von einem Pachte nicht gesprochen werden, da der Bühnenleiter keinen Pachtzins zahlt, vielmehr durch Gewährung der Beheizung u. s. w. eine Subvention von Seite der Gemeinde erhält. Die Ausschreibung des Concurfes in den nächsten Tagen ist dringend nothwendig, weil die Theaterjaison heuer bereits am 18. März zu Ende geht, und der von der Gemeinde erwählte Bewerber in die Lage gesetzt werden muß, um diese Zeit seine Engagements für die nächste Saison abschließen zu können. Die Sache darf daher keinen weiteren Aufschub erleiden.

Mährisches Tagesblatt 01.02.1883

(Vom Theater.) Unsere Altistin Fräulein Mathilde Mayer, die gestern bereits ihren Engagementsvertrag unterzeichnete, der sie mit steigender Gage — 9000, 10,000 und 12,000 Mark — für 3 Jahre ans Dresdner Hoftheater bindet, feiert heute ihren Ehrenabend. Es ist nicht ihr Verschulden, daß wir an diesem Abend kein ganzes großes Werk, sondern nur Opern-Bruchstücke hören werden. Das Publikum wird es deshalb heute Abend gewiß nicht an Beifall und sonstigen Beweisen seiner Gunst für die tüchtige Sängerin fehlen lassen, deren treffliche Leistungen den Freunden unserer Bühne noch lange in Erinnerung bleiben wird, wenn die Künstlerin selbst schon fern von uns an den Ufern der Elbe in ihrem neuen Wirkungskreise die Gunst des Dresdner Residenz-Publicums sich erringen wird. — Wie wir vernehmen, wurde außer dem V. Assisten, Herrn Fuchs auch unser Operntentenor Herr Ruff eingeladen in der Zeit vom 1. bis 15. April am Dresdner Hoftheater auf Engagement zu gastiren. Wenn dieses Gastspiel von einem günstigen Erfolge begleitet ist, soll Herr Ruff für zweite lyrische Operpartieen engagirt werden.

Mährisches Tagesblatt 15.02.1883

wird derselbe nun, wie wir erfahren, mit aller Energie durchgeführt werden.

(Olmüher Creditbank.) Welche Bedeutung für das wirtschaftliche Leben des nördlichen Mährens unsere hiesige Creditbank erlangt hat, geht aufs Klarste aus ihrem Mitgliederverzeichnisse hervor. In demselben finden wir nicht nur die gesammte hiesige Handels- und Gewerbewelt vertreten, sondern auch eine ganze Reihe deutscher und slavischer Vorkaufscassen, darunter die Vorkaufvereine von Hof, Bärn, Bautsch, den landwirtschaftlichen Vorkaufverein von Rebozein, die obžanná zložna von W. Meseritsch, jene von Olmütz, dann die rolnická zložna von Rameischt und von Tieschetih, die Spar- und Vorkaufvereine von Brerau, W. Meseritsch, Strahitz, den úvárat spolok zložna in Brerau, die Actienzuckerfabriken in Littau und Brodel, die Actienbrauereien in Brerau und Rojetein, sowie eine Reihe von Malzfabriken. Die Creditbank bildet auf diese Weise ein finanzielles Centralinstitut für das nördliche Mähren. Bei der trefflichen Verwaltung des Instituts darf man wol die Erwartung aussprechen, daß dasselbe auch in Zukunft wachsen und gedeihen werde.

(Concert des Musikvereines.) Das allgemeine Interesse, welches dem sonntägigen Concerte unseres Musikvereines entgegengebracht wird, zeigt sich in der großen Nachfrage nach Sitzplätzen zu diesem Concerte. Auch aus den Nachbarstädten liefen zahlreiche Bestellungen auf Sitze ein. Gestern wäre das Concert fast in Frage gestellt gewesen, da Frl. Tanner in Folge ihrer Krankheit leider ihre bereits zugesagte Mitwirkung wieder absagen mußte. Glücklicher Weise fand die Direction in unserer vortrefflichen Coloratursängerin, Frl. Miles bald eine geeignete Remplacantin für Frl. Tanner. Frl. Miles übernahm in lebenswürdigster Weise den Sopranpart und ermöglichte hiedurch die Abhaltung des Concertes. Heute Abends um 7 Uhr findet noch eine Gesammt-Chorprobe in dem Übungslocale unseres Männergesangsvereines statt.

(Flecktyphus.) Der aus Wien hiehergelommene Kellner, dessen Verscheiden an Typhus wir gestern meldeten, ist wie ärztlich constatirt wurde, einem Flecktyphus erlegen. Vorsicht ist daher dringend geboten, soll diese Krankheit hier nicht weiter Verbreitung finden. Wie wir übrigens erfahren, wurden von Seite des hiesigen Stadthygicars alle Maßregeln getroffen, um eine Ausbreitung dieser Krankheit im Reime zu ersäen.

(Firma-Protokollirung.) Bei dem k. k. Kreis- als Handelsgerichte zu Olmütz wurde in das Handelsregister eingetragen: Am 2. Februar 1883 die Einzel-Firma J. Löhnert, des Johann Löhnert, für den Betrieb des Gemischtwaarenhandels in Braunseifen.

(Concurs.) In dem Concurs des Johann Kojchanský, Färbers in Prohnik, wurde der provvis. Massverwalter Dr. Otiás Wittenberg,

Advocat in Prohnik vom k. k. Kreisgerichte Olmütz in seinem Amte bestätigt.

(Vom Theater.) Unsere Primadonna, Frl. Tanner ist an einer Halsentzündung erkrankt, die sie für mehrere Tage ihrer künstlerischen Thätigkeit entziehen dürfte. Das Repertoire unserer Bühne dürfte in Folge dessen auch manigfache Abänderungen erfahren.

(Theater-Subvention.) In der nächsten Montag stattfindenden Sitzung des Stadtverordneten Collegiums kommt die Frage der Subventionirung des Olmüher Theaters zur Beschlußfassung. Wir würden es im Interesse unseres Theaters wünschen, wenn das Collegium die bezüglich der Subventionirung des Theaters von Seite des Comités gemachten und von diesem gründlich motivirten Beschlüsse acceptiren würde. Zudem drängt noch die Zeit, nachdem schon am 18. März überall die Theaterfaison zu Ende geht und dann die Engagements abgeschlossen werden müssen. — Als charakteristisch wie munificenc sich in anderen Städten die Gemeindevvertretungen bei Subventionirung der Theater benehmen, sei noch erwähnt, daß soeben der Magistrat und die Stadtverordneten in Frankfurt am Main eine Theatersubvention in der Höhe von 80.000 Mark bewilligt haben. Das ist eine Ziffer, welche wirklich imponirt.

(Theater-Repertoire.) Samstag, 10. Febr. „Mißmadel“ (Voss), Sonntag, 11. Febr. „Angot“ (Operette), Montag, 12. Febr. „Die Perle“ (Lustspiel), Dienstag, 13. Febr. „Josef und seine Brüder“ (Oper, Benefice des Herrn Krüger), Mittwoch, 14. Febr. „Stern der Saison“ von Heinrich Penn (Novität), Donnerstag, 14. Febr. „Lucretia Borgia“ (Oper, Benefice Frl. Mayer), Freitag, 16. Febr. „Dr. Klaus“ (Lustspiel), Samstag, 17. Febr. „Das Pensionat“ und „Zehn Mädchen“ (Operetten, Benefice Frl. Bild.)

(Eine Kranzspende.) Unsere reizende, jugendliche Liebhaberin Frl. Wagnau, erhielt gestern nach dem ersten Acte der Ferie „Aschenbrödel“, deren Titelrolle von ihr bekanntlich in vortrefflicher Weise interpretirt wird, einen prächtigen mit Band-Schleifen gezierten Lorbeerkranz. Nachdem Frl. Wagnau bei ihrem Benefice sich einer Kranzspende nicht erfreute, so ist ihr die nun erfolgte Spende wohl zu gönnen.

(Herr Theater-Director Kauf) begibt sich heute Mittags nach Berlin und wird von dort erst in einigen Tagen hierher zurückkehren.

(Der Anfall auf unserer Bühne,) der sich vorgestern während der Aufführung des Lustspieles „Die Perle“ ereignete und wobei ein papierener Lampenschirm in Flammen aufging, hat wie wir gestern meldeten, das im Theater zahlreich anwesende Publikum nicht weiter alterirt, was als Beweis gelten mag, daß es in die Instandhaltung der Vorrichtungen im Theater sowie in deren rechtzeitiges Functioniren das vollste Vertrauen setzt. Um eine vollständige Beruhigung des Publikums in dieser

(Theater.) Herr Capellmeister Schent, dem unser Publikum schon so manche gelungene Operenaufführung verdankt, hatte gestern sein Benefice, leider kein gutes. Das Theater war nur in den Parterreräumlichkeiten etwas besser gefüllt, die Logen dagegen blieben leer. Einigermaßen hiesür entschädigt wurde der wackere Capellmeister bei seinem Erscheinen am festlich geschmückten Dirigentenpulte, durch die überaus freundliche Begrüßung des anwesenden Publikums und durch die ihm überreichten prächtigen Kranzspenden. Der Aufführung der zum Benefice des Herrn Schent neu inscenirten Operette „Cagliostro“, läßt sich wenig gutes nachsagen. Dieses ohnedieß auf schwachen Füßen stehende Werk, kann nur dann einige Wirkung ausüben, wenn die Darstellung eine gerundete ist. Dies war nun gestern nicht der Fall. Die Scenen auf dem Festplatz der Türkenschanze wurden nichts weniger als lebendig dargestellt; wiederholte kamen im Ensemble Stockungen vor, so daß sich das Publikum nach dem ersten Actschluß ganz kühl verhielt. Besser gefiel der zweite Act, während der dritte wieder abfiel. Frä. Bild, welche die „Porenza“ sang, war auch gestern stimmlich indisponirt. Sollte sich diese geschätzte Künstlerin nicht für einige Zeit Schonung auferlegen? Herr Nickel als Cagliostro entsprach billigen Anforderungen. Recht komisch war gestern Herr Netsch. Sonst sei noch Herr Kust erwähnt, der seine Partie mit umso größerer Lust spielte, als er sich in derselben so recht orientlich ungarisch ausfluchen konnte. Was eine geplante Reprise dieser Operette anbelangt so sei sie mit den Schlußworten Cagliostros abgelehnt: „In tausend Jahren wieder.“

Mährisches Tagesblatt 10.02.1883

(Concert des Musikvereines.) Die gestrige Chorprobe hat bereits gezeigt, wie außerordentlich gut die neunte Symphonie studirt ist. Heute Mittags 1 Uhr findet eine Orchesterprobe und morgen Vormittag um 11 Uhr eine Generalprobe statt, bei welcher hauptsächlich der letzte Satz der „Neunten Symphonie“ und der Chor aus den „Jahreszeiten“ nochmals probirt werden sollen. Das Concert, bei welchem in den Solopartien, wie bereits erwähnt, die beiden beliebten Sänginnen unserer Oper Fräulein Mayer und Fräulein Miles mitwirken, beginnt präcise um halb fünf Uhr Nachmittags.

Mährisches Tagesblatt 10.02.1883

(Theater.) Die beiden letzten Tage brachten uns Aufführungen der Posse „Ein Bliglmädel“ und der Operette „Angot“. In ersterer excellirten die Damen Pommie und Bild und die Herren Netsch, Jules und Reisch. Das Publicum sollte den Darstellern für ihre prächtigen Leistungen rauschenden Beifall. Ueber die gestrige Aufführung der Operette „Angot“ ist nichts besonderes zu bemerken. Obwohl sich dieselbe glatter abwickelte, als jüngst die „Cagliostro“-Reprise, war der Eindruck, den die Vorstellung machte, doch kein vollkommen günstiger. Die Herren Kust, Jules und Netsch und die Damen Pommie, Bild und Kaul wurden durch Beifall ausgezeichnet.

(Zur Verpachtung des Olmüher Theaters) In der heutigen Sitzung unseres Stadtverordneten-Collegiums gelangt endlich der Antrag wegen Verpachtung unserer Bühne zur Erledigung. Wir haben schon darauf hingewiesen, daß es höchste Zeit sei den Concurrs auszusprechen, wenn der künftige Director in die Lage gesetzt werden soll, rechtzeitig Engagements für unsere Bühne abzuschließen. Die Engagements für die Winteraison der Provinzbühnen werden wol meist erst zu Ostern abgeschlossen. Viele der besseren Provinzchauspieler schließen jedoch schon vorher ihre Contracte ab. Ueberdies trennen uns nur mehr fünf Wochen und wenige Tage von der Osterzeit. Da man nun mindestens eine Concurrenzfrist bis Ende Februar für die Competenten feststellen wird, die einlangenden Gesuche aber wieder geprüft und über die Competenten auch Erkundigungen eingezogen werden müssen, ehe eine Entscheidung getroffen wird, so

Mährisches Tagesblatt 12.02.1883

Der Verkehr dieses Institutes ist ein von Jahr zu Jahr sich steigender. In welchem Umfange sich die Geschäfte der städt. Pfandleihanstalt in den letzten 3 Jahren vermehrt haben, darüber gibt folgende Zusammenstellung Aufschluß: Im Jahre 1880 kamen in der Pfandleih-Anstalt 22.727 Pfänder zur Behandlung mit einem Cassaumsatz von 144.790 fl. 59 kr., im Jahre 1881 kamen 26.550 Pfänder zur Behandlung mit einem Cassaumsatz von 153.381 fl. 9 kr., im Jahre 1882 endlich kamen 26.882 Pfänder zur Behandlung mit einem Cassaumsatz von 164.273 fl. 59 kr. Nur der größten Aufopferung der städt. Pfandleihanstalts-Beamten ist es zu danken, wenn die Geschäfte dieser Anstalt bisher in raschster Weise erledigt wurden und der Verkehr keine Störung erlitt. Wie von uns jüngst erwähnt wurde, hat sich mit Rücksicht auf die Steigerung des Verkehrs die Nothwendigkeit ergeben, der Anstalt einen zweiten Diener zur Dienstleistung zuzuweisen und wurde wegen Anstellung eines Auszubildenden beim Stadtverordneten-Collegium bereits eingeschritten.

(Von der Knaben-Bürger-Schule.) Herr Oberlieutenant Neumann, vom Inf. Reg. Nr. 57, hat einem Lehrer dieser Anstalt einen Geldbetrag übergeben mit dem Wunsche, selben für arme Schüler seiner Classe zu verwenden. Für diese liebevolle Spende sind Postsparkarten gekauft und in entsprechender Weise vertheilt worden. — Dem wohlwollenden Freunde der Jugend sagen wir den wärmsten Dank.

(Concert des Gesangvereines.) Sonntag Nachmittags um 3 Uhr findet im Uebungslocale des Männergesangvereines unter Leitung des Herrn Capellmeisters Labler eine Gesammtchorprobe von Schumanns „Der Rose Pilgerfahrt“ statt. Es ist wünschenswert, daß alle Theilnehmenden sich präcise einfinden, damit die Probe ohne Hinderniß stattfinden könne. Das Concert findet bekanntlich schon am 5. kommenden Monats statt.

(Kammermusik-Soiree.) Unsere musikalischen Kreise sind hoch erfreut, endlich wieder einmal gute Kammermusik hören zu können, wie sie uns heute Abend von dem Wiener Quartett, an dessen Spitze Herr Hellmesberger jun. steht, geboten werden wird. Wir erwähnten bereits gestern, daß die Kammermusik bei uns nur wenig ge-

und als Symptom gelten, das unsere Ohren noch immer besser ist, als man sie von Seite des gegenwärtigen Regimes darstellen will.

(Vom Theater.) Im Hamburger Thalia-Theater sollte in der abgelaufenen Woche der berühmte englische Tragöde Edwin Booth, der bedeutendste Schauspieler der Gegenwart, ein Gastspiel als König Lear absolviren. Das Hamburger Fremdenblatt schreibt nun: „Für einen Augenblick drohte dem Zustandekommen der „Lear“-Aufführung ernstliche Gefahr, da Herr Nissen, der Held des Thaliatheaters, welchem in der Vorstellung die Rolle des Edgar zugetheilt war, erkrankte. Doch erklärte Herr Director Pollini, auf ein dießbezüglich an ihn gerichtetes Ersuchen, mit liebenswürdiger Zuverlässigkeit sein Einverständnis mit dem Eintreten des Stadttheater-Mitgliedes, Herrn Konrad Löw für den erkrankten Herrn Nissen.“ Ueber Herrn Löw's Leistung schreibt dasselbe Blatt: „Mit lebhafter Anerkennung ist Hr. Löw zu nennen, der die schwierige Rolle des Edgar nach wirklich künstlerischen Intentionen ausführte. Derselbe gab ihm Gelegenheit sein beachtenswerthes Talent auch auf dieser Bühne zu bekunden, und er errang mit seiner von tiefem Verständnis zeugenden Darstellung, besonders als armer Thoms allgemeinen Beifall.“

(Das Repertoire der Olmüher Bühne) für die nächsten Tage ist nachstehend zusammengestellt: Samstag und Sonntag: „Bettelstudent“, Operette. (Novität.) Montag: „Robert der Teufel.“ (Oper.) Dienstag: „Leichte Cavallerie“ und „Vorlesung bei der Hausmeisterin“. Mittwoch: „Joseph und seine Brüder.“ (Oper.) Donnerstag: „Margarethe und Faustling“. Freitag: „Der Liebesbrief.“ Samstag: „Car-men.“ (Oper. (Novität.)

(„Schwamm d'rüber“) so lautet die Devise, welche sich in den nächsten Tagen einer außerordentlichen Popularität erfreuen wird. In der Operette „Der Bettelstudent“, welche morgen an unserer Bühne in Scene geht, werden diese tief sinnigen Worte gesprochen und gesungen. Dort, wo sie laut wurden diese zwei Worte, da ergriffen sie sofort den Sinn der ganzen Bevölkerung. Man sieht in diesem Schwamme eben weit mehr als einen ordinären Zoophyten, der sich auf den niedrigsten Stufen

Mährisches Tagesblatt 23.02.1883

(Eine neue Orgel.) Der Organist der St. Mauritzkirche, Herr Petyrel, beabsichtigt vorgestern die in der Pfarrkirche zu Mähr. Neustadt aufgestellte, neue Orgel, ausgeführt von den Herren „Brüder Brauner“. Herr Petyrel erklärt, daß dieses Werk als vollkommen gelungen bezeichnet werden muß und allen Anforderungen entspricht, welche man an ein solches Instrument stellen kann.

Mährisches Tagesblatt 25.07.1883

(Parkmusik.) Bei der heute von der Musikkapelle des 54. Inf.-Reg. abzuhaltenden Parkmusik kommt folgendes Programm zur Ausführung: 1. „Blücher“ Marsch von Müller, 2. Ouverture zur Oper „Wilhelm Tell“ von Rossini, 3. „Hledermaus“ Quadrille von Strauß, 4. Fantasie aus der Oper „Aida“ von Verdi, 5. „Glücklich ist wer vergißt, was nicht mehr zum ändern ist“ Polka-Mazur von Strauß, 6. Introduction zur Oper „Carmen“ von Bizet, 7. Reminiscenzen aus dem Ballet „Flic und Flok“ von Hertl, 8. Marsch aus der Operette „Die Afrika Reise“ von Suppé.

Mährisches Tagesblatt 20.07.1883

(Concert des Männergesangvereines.)

In reicher Fülle schüttete gestern unser Gesangverein seine Gaben über das zahlreiche Publikum aus, das zu seinem Concerte herbeigeströmt war. Neben mehreren kleineren Chören brachte er Brahms herrliche Rhapsodie und Schumanns zarte und anmuthige Composition „Der Rose Pilgerjahrt“. Brahms Rhapsodie — für eine Altstimme, Männerchor und Orchester — ist eine Composition voll Farbe und Stimmung. Geheimnißvoll und düster beginnt das Orchester dann ertönt dazwischen wie aus gepreßtem Herzen der Klageruf des Menschen: „Wer heilet die Schmerzen!“ und aus tiefster Seele erklingen die Seufzer nach Erquickung des Herzens. Die orchestrale Einleitung hätten wir lieber ausgeführt gewünscht; sonst waren Orchester, Chor und Solo vortrefflich. Dieses Lob ist umso werthvoller, als die Rhapsodie von allen Mitwirkenden Außerordentliches fordert und die Einzelninsbesondere für die Sänger von höchster Schwierigkeit sind. Fräulein Mayer sang das Alto solo mit voller Wirkung und erntete reichen Beifall. In Schumanns „Der Rose Pilgerjahrt“ ließ sich erkennen, daß Herr Capellmeister Gabler nicht nur ein tüchtiger Dirigent ist, der die Chor- und Orchestermassen zu beherrschen versteht, es zeigte sich auch, daß sein Wirken von belebendem und schaffendem Einflusse auf unse musikalischen Zustände ist. Neben den vortrefflichen Sängerinnen unserer Bühne Fr. Watter und Miles und den bereits bewährten Distanten, den Herren Hein und Bachrach lernen wir gestern als Solisten eine Anzahl jüngerer Kräfte, wie die Damen Nowak und Kore und Herrn Zwirner kennen, deren musikalischer Tüchtigkeit und deren festem, sicherem Eingreifen das vollste Lob gebührt und die auch stimmlich ihrer Aufgabe aufs Beste gerecht wurden. Die Ausführung war eine in allen Theilen vollkommen und wenn trotzdem der Beifall nicht immer ein durchschlagender war, so liegt dieß — wir sagen es ohne Scheu — an dem Werke selbst, das nirgends einen nachhaltigen Total-Eindruck hervorbringt, schon weil das den Tönen des Meisters zu Grunde liegende Märchen uns nicht menschliches Empfinden abzurufen vermag. Das Schicksal der Rose, die in ein Mädchen verwandelt, das irdische Glück kostet, und, nachdem sie „gelebt und geliebt“ kalt die reinsten Bande löst, Gatten und Kind verläßt, erwärmt uns nicht. Dazu zieht die Reihe der bunten Bilder des Lebens dieser Mädchenrose zu rasch an uns vorüber. Schumanns Musik verleiht freilich dem Märchen Anmuth und Reiz, und mehr als eine Nummer ruft unser Entzücken wach. Hieher gehören die Esfenhöre, die stimmungreiche, tief concipirte Fiedelhofscene, getragen von dem schwermüthigen Klange der Bläser, ferner der von den Waldhörnern begleitete Chor „bist du im Wald gewandelt“ und der vom lustigen Trompetenregiment geführte Hochzeitschor. Der zweite Theil besonders mit seinen gleichmäßigen Stücken enthält wahre musikalische Perlen, die denn auch das Publikum zu rauschendem Beifalle harrten.

Mährisches Tagesblatt 24.02.1883

(Musikalisches.) Aus der Oper „Der Trompeter von Säckingen“ ist soeben ein Polpourri für Pianoforte erschienen. Des gleichen ist die fünfte Auflage des Liedes „Behüt dich Gott“ und zwar für Sopran, Tenor und Bariton erschienen. Das Stadttheater in Bremen ist die erste norddeutsche Bühne, welche den „Trompeter“ als Novität bringen wird.

(Parkmusik.) Heute concertirt die Kapelle des 1. I. Instr. Regts. Nr. 100 mit folgendem Programm im Stadtpark: „Wiesbadener Promenadenmarsch“, Overture z. d. Oper „Martha“ von Flotow. „Sidonie-Polka“ von Ambroz. „Frühlings-Erwachen“, Lied von Lech. „Oesterreich-Ungarn“, Walzer von Kéler-Bela. „Des Kaisers Geburtsfest“ von Kaulich. „Olmützer Erinnerungen“, Polka v. Kaiser. „Kriegsmarsch, Gebet und Hymne Santo Spirito cavaliere“ aus „Menzi, der Letzte der Tribunen v. Wagner.

Mährisches Tagesblatt 27.07.1883

Theater.

„Undine“

Romantische Oper in 4 Acten von A. Lortzing.

Unsere Bühnenleitung zeigt sich von dem gewiß nur zu billigenden Streben erfüllt, die ausgetretenen Geleise des üblichen Provinz-Opern-Repertoires zu verlassen und neue Bahnen zu wandeln. Diesem Streben dankt wohl auch Lortzing's „Undine“ ihre gestrige Aufführung auf unserer Bühne. Diese romantische Oper des liebenswürdigen Meisters verleugnet nirgends dessen hervorragend künstlerische Kraft. Ueberall bekundet sich in derselben sein gemüthreicher Humor, und der leichte Fluß der Melodien, die helle Heiterkeit seiner Weisen erinnern an seine besten Schöpfungen. Das romantische Zauberwesen der Undine findet gleichfalls seinen charakteristischen musikalischen Ausdruck. Dagegen zeigt sich der Componist schwach in der Ausmalung des Kampfes der Leidenschaften. Der Hörer, dem sonst Lortzing's Weisen so leicht und schmeichelnd aus jedem Ohre ins Herz dringen, bleibt hier meist kalt. Die Aufführung der Oper war eine ziemlich gute, und es zeigt von besonderer Tüchtigkeit des Dirigenten, Herrn Fischer, daß die Schwächen der Ehre nirgends störend hervortraten. Der Damenchor sang sogar stellenweise recht tapfer. Die Titelpartie ruhte in den Händen

Mährisches Tagesblatt 26.09.1883

Revue.

Konzert „Zorotin“.

„Der Verein „Zorotin“ hat alle U-fache, auf seinen geringen Erfolg stolz zu sein.“ In diese Worte, mit welchen ein hiesiges Blatt gestern seine Kritik über das Konzert schließt, stimmen wir vollkommen ein; in denselben liegt der Schwerpunkt der ganz-a Kritik. Ehre, dem Ehre gebührt! Der Erfolg war in jeder Beziehung sehr glänzend. Wenn überhaupt das edle Streben dieses Vereines in unserem Blatte wiederholt anerkannt wurde, so kann heute der Referent nicht anders, als seine Bewunderung ausdrücken, daß ein Verein, der erst bei der 13. Produktion angekommen ist, so Außerordentliches zu bieten im Stande ist. Wir betonen das Wort „Außerordentlich“, und ein Blick auf das Programm, die Wahl der Nummern, die Anwesenheit des Komponisten, dessen Leistung als Dirigent u. muß unserer Behauptung Recht geben; es war eben für den Verein keine leichte Arbeit, mit Ehren den Konzertsaal verlassen zu können.

Und nun zum Programm selbst. Es würde wohl das Gesagte genügen, jedoch um auch unser deutsches Publikum mit dem inneren Gehalte der einzelnen Piecen vertraut zu machen, so will ich eine kleine Analyse derselben vornehmen, so weit eben die Kräfte reichen. Desgleichen würde ich gerne Kritik über die Ausführung selbst. Die Art und Weise der Kritik fällt mir eben recht schwer; freilich ist es leicht, wie ein berühmter Kritiker eines hiesigen Journalen bekannterweise seine Rezensionen, so auch jene über das Konzert fabricirt, nämlich: die Ausführung dieser Nummer war gut, jedoch... Herr oder Fräulein X sang, spielte gut,

genug kräftig sich zeigte. Der erste Chor: „Dobrou noc“, ist unserer Ansicht nach gefaltvoller und hat einen elegischen Ton; der zweite: „Mósiséek“, bewegt sich in der Weise des Volksliedes und spricht beim großen Publikum besser an, obwohl die Dichtung nicht ganz im Einklange mit der Melodie steht. Die Instrumentierung ist wirklich sehr geschickt und reichhaltig, ja vielleicht zu reich, so daß wir beinahe die Vermuthung hinstellen könnten, es würde eine bloße Klavierbegleitung zum Vortrage dieser Tonstücke gereichen. Dem Damenchor wurde lebhafter, verdienter Beifall zu Theil.

Den Hauptpunkt des Concertes bildete die letzte Nummer: „Svanda dudák“ von Karl Vendl. Eine Volksdichtung über den berühmten Dudelsackpfeifer Svanda bildet das Sujet, welches der Dichter Brücklich in trefflicher Weise bearbeitete und das der berühmte Komponist Vendl in Musik setzte. Dieses Werk ist, wie wir öffentlichen Berichten entnehmen, neueren Ursprunges, und wurde im Jahre 1880 von dem damals in Riga bei dem berühmten Kunstmannen Baron Deroies als Dirigenten weilenden Komponisten geschrieben. Es gelangte bisher nur in Prag zur Aufführung. Den Inhalt und die Composition näher zu beleuchten, würde uns zu weit führen; im Allgemeinen sei bemerkt, daß Vendl in diesem Werke den richtigen Ton getroffen hat und die ganze Handlung in vorzüglicher Weise durch Musik und Gesang charakterisirt. Man weiß füglich nicht, welchem der einzelnen vier Kapitel, aus denen dieses Stück besteht, man den Vorzug geben sollte. Wenn im ersten Kapitel die Melodien der einladenden, später schon zürnenden Worte des Chores und zwischen die Weisen der ausweichenden Antworten des Svanda das Publikum sofort entkommen, ist im zweiten Kapitel die Arie des Svanda so lieblich und melodisch, daß sie die Spannung des

jedoch... Demoralisirt ist eine Kritik, welche ein anderes, in böhmischer Sprache erscheinendes Blatt übt und welcher zur Grundlage wahrscheinlich ein persönlicher Haß oder sonst etwas Anderes zu Grunde liegt; doch dies tangirt wenig, und man kann getrost die Kritik über diese Kritik des „P.“ dem Publikum überlassen.

Als erste Nummer stand am Programme die Ouvertüre „Mein Heim“ zu „Koj. Tyl“, von dem berühmten Komponisten Anton Dvořák. Ueber den inneren Gehalt dieses Tonwerkes zu urtheilen, überlasse ich dem berühmten Kritiker Ed. Hanáček, welcher in der „Neuen Freien Presse“ vom 26. November 1882 nachstehend schreibt: „Es seien die Konzert-Dirigenten aufmerksam gemacht auf Dvořák's eben erscheinende Ouvertüre „Mein Heim“ Op. 62, ein feines, anmuthiges und effektvolles Orchesterstück. Er benützt als Thema zwei böhmische Volkslieder; den Text des ersten, fast übermäßig heiteren, kenne ich nicht („Já nechtí záděho“), das zweite, sentimentalere, ist unter dem Titel: „Kde domov můj?“ (Wo ist mein Heim?) allgemein bekannt. Man braucht eben keineswegs Text und Bedeutung der beiden Melodien (die in der Partitur auch gar nicht benannt sind) zu kennen, braucht Slavisch weder zu verstehen noch zu empfinden, um seine Freude zu haben an diesem Musikstück usw.“ So Hanáček. Die Ausführung dieser Ouvertüre war ganz gelungen; ja, wenn man bedenkt, daß eine Militärmusik nicht über die besten Kräfte verfügt und daß namentlich die Instrumente der Kapelle nicht weniger als kunstmäßig sind, so muß man zu dem Erfolge dem Herrn Kapellmeister Vítek nur gratuliren.

Die zweite Nummer bildete der Männerchor von P. Krájčovič: „Dar za lásku“. Wir sind in die Muse dieses Komponisten bereits ziemlich eingeweiht; denn fast jedes Programm des Vereines hatte eine Pièce von

Publikum immer mehr hebt. Das dritte Kapitel bildet den Kulminationpunkt der Handlung und Musik. Die Musik ist von dem genialen Komponisten wahrhaftig genial erkunden, und der Dufelsack beim stürmischen Tanze der Tenor hat eine in jeder Beziehung durchschlagende Wirkung. Im letzten Kapitel begegnet uns eine herrliche Schilderung des Morgens durch die Musik, welche bei aufsteigender Sonne die Schälmeien der Hirten mit dem Gelange der Vögel erklingen läßt. Kurz, es ist ein Meisterwerk, und gerne sollen wir dem Komponisten unsern Dank für dieses große Tonstück, welches so reich an Melodien und vorzüglich in Betreff der effektvollen Instrumentierung ist. Das Einzige, was wir etwa anzustellen hätten, wäre, daß das Vorspiel des zweiten Kapitels etwas lang und daher ermüdend ist.

Doch zur Ausführung. Man lernte Vendl als einen großen Tondichter kennen; aber man lernte denselben auch als einen der tüchtigsten Dirigenten kennen; und offen kann man gestehen, daß die Olmützer einen solchen Dirigenten vielleicht noch nicht, vielleicht schon lange nicht gesehen haben. Der Referent, welcher absichtlich den Proben beiwohnte, sowie jeder unparteiische Fachmann, muß diese verdiente Anerkennung dem Komponisten zugestehen. Kein Wunder also, daß die Ausführung des „Svanda“ unter einer solchen ausgezeichneten Leitung so gelungen war, daß sie einen allgemeinen Enthusiasmus verursachte. An dem Erfolge participirte nebst dem Komponisten-Dirigenten der Künstler aus Prag, Herr Krájčovič, welcher die Partie des Dudelsackpfeifers mit seiner wohlklingenden Stimme in herrlicher Weise interpretirte. Frau Pospíšil, ein Mitglied des Vereines, sang die Partie der „Marinka“ und entledigte sich ihrer Aufgabe ganz zur Zufriedenheit, wenn man bedenkt, daß es das erste Auftreten der Dame war, welche eben in Folge

diesem Komponisten aufzuweisen; dieser Chor übertraf jedoch unsere Erwartung; er besteht aus drei Sängern, denen drei Motive zu Grunde liegen, von welchen der letztere eine thematische Arbeit bietet, die dem Komponisten alle Ehre macht. Dem Sänger bereitet der Chor große Schwierigkeiten, und demgemäß übertraf uns die fortreiche Durchführung dieses schwierigen, aber sehr dankbaren Tonstückes. Das etwas überführte Tempo des letzten Sanges und ein unbedeutender Fehler einer Stimme im ersten Tenor laun dem glänzenden Gesamterfolge nicht Abbruch thun. Die Ehre dieses originellen Komponisten werden stets gerne gesungen und angebetet.

In der dritten Nummer lernten wir einen Tenoristen kennen, wie wir, sagen wir es offen, einen solchen in Olmütz schon sehr lange nicht gehört haben. Eine wohlklingende Stimme, Sicherheit im Intoniren, korrekter Vortrag, ausgeglichene Register und reinste Vokalisation, selbst in den höheren Lagen; sind Vorzüge dieses Tenoristen, welcher dem Prager Gesangsvereine „Slahol“ zur Zierde dient. Nicht so glücklich war seine Stimme war die Wahl der Lieder, welche er vortrug. Von den zwei kritikalischen Liedern konnte uns das erste — mit Ausnahme des Mitteltheiles — wenig gefallen; das zweite litt unter der geschwundenen, schwülstigen Klavierbegleitung, welche das Verständniß und den Eindruck beeinträchtigte. Das amprechendste Lied war „Ptáček“ von Kowakovic, welches auch der Künstler in bester Weise zur Geltung brachte, so daß er sich genöthigt sah, ein Lied noch zuzugeben.

Der Damenchor hatte in der 4. Nummer zwei dreistimmige Gesänge von dem jugendlichen, wie es scheint, recht talentierten Komponisten J. Klíčka mit Orchesterbegleitung vorzutragen, und entledigte sich seiner Aufgabe in ganz gelungener Weise, namentlich verfehlten die pianissimi ihre Wirkung nicht, wogegen das forte nicht

besse, wie auch in Folge der im Saale herrschenden Hitze ihre recht hübschen Stimmmittel nicht vollkommen entfalten konnte. Bei reichem Studium wird die Dame gewiß einen bedeutenden Erfolg erzielen. Die epische Partie des Fremden befand sich in den Händen des berühmten Sängers und Vereinsmitgliedes Herrn Bouchal, welcher seine Aufgabe geschickt löste, obwohl die Partie ihm etwas zu tief lag. Der Sänger möge auch die tieferen Lagen seiner Stimme ausbilden. Beide Chöre, Männer- und Frauenchor, und die Musik-Kapelle leisteten ihr Bestes in diesem schwierigen und sehr anstrengenden Werke. Man konnte wahrnehmen die Aufmerksamkeit und die Begeisterung, mit welcher Alles mitwirkte und mußte anerkennen, daß beide Chöre gut geschult sind, welches Verdienst dem Chormeister Herrn Viktor Kowáček, der die übrigen Piecen dirigirte, mit Recht zuschreiben ist. Hervorzuheben sei noch, daß beide Gäste, und namentlich der gefeierte Komponist bei ihrem Erscheinen vom Publikum auf das lebhafteste begrüßt wurden und dem Tonmeister Vendl von den Damen-Mitgliedern des Vereines ein prachtvoller Vorbertraug verehrt wurde. Unter stürmischem Beifall verabschiedete sich das Publikum am Schluß des Concertes von beiden Künstlern.

Schließlich sei noch erwähnt, daß in den Textbücheln den Texten der einzelnen Chöre eine kurze Biographie der Komponisten beigelegt war und der autographische Theil des „Svanda dudák“ erkärt wurde, was allgemeines Interesse erweckte und zum Verstehen der Musik viel beitrug. Wir gratuliren dem Vereine zu dem schönen Erfolge, auf welchen der Verein wahrlich stolz sein kann. Das Haus war in allen Räumen dicht gefüllt, und eine Menge des auswärtigen Publikums erhielt keine Siege mehr.

Olmützer Zeitung 25.04.1882

haltlos die Phrasen sind, mit denen die Errichtung dieser Schule gefordert wird. Wir treten der Errichtung dieser Schule nicht principiell entgegen; wir glauben nur, es sei hier kein wirkliches Bedürfnis dafür vorhanden.

(Demonstration.) Als Sonntag Nachts die Mitglieder des slavischen Arbeitervereines, nachdem sie die Promenade nach Pawlowitz durchgeführt hatten, unter Vorantritt einer Musikkapelle in die Stadt zogen, wurde ihnen, wie uns erzählt wird, von mehreren Soldaten der Epitalkaserne eine Applausfalve zu Theil, die mit stürmischen „Slava's“ erwidert wurde. Wir halten dafür, daß Jene, welche applaudirten, sich durchaus nicht das Unpassende einer solchen Demonstration vor Augen gehalten haben. Die Nationalitätenhege darf in der Armee keine Stätte finden — sonst Ein weiterer Commentar ist wohl überflüssig. Außer dieser Episode wird uns noch die folgende mitgetheilt: Als die Teilnehmer des Zuges bei dem Neugebäude der Pawlowitzer Volksschule vorbeipassirten, rief ein heißblütiger Jüngling aus: „Das also ist die Schule des factiösen Schulvereines“. Kaum waren jedoch diese Worte dem Gehege seiner Zähne entflohen, als schon ein Gendarm an seiner Seite stand und ihm dieß verbot, ja die liebevolle Theilnahme des Mannes der öffentlichen Sicherheit für den Schreier ging soweit, daß er ihm die ganze Strecke bis zum Wirthshause, wohin der Zug sich bewegte, freundlichst das Geleite gab. Sehr schmerzlich so etwas, wenn man seine tschechischen Gefühle gegen die bösen Deutschen derart unterdrücken muß. Demnächst werden wir wohl in den tschechischen Blättern lesen, daß der betreffende „Gendarm“ ebenfalls ein „factioser“ war.

(Parkmusik.) Heute Nachmittags wird die Militärkapelle des I. L. 54. Inf.-Regts. im Stadtpark folgendes Musikprogramm zur Ausführung bringen: 1. „Pompeji-Marsch“ von G. Händl, 2. Overture zur Oper „Der König von Lahore“ von Massenet, 3. Walzer nach Motiven der Oper „Der Tribut von Zamora“ von Gounod, 4. Cavatina nell Opera „Abelaide di Franconia“ von Combi, 5. „Patrioten“ Polka-France von Händl, 6. Fantasie aus der Oper „Mephistopheles“ von Bolto, 7. Quintett aus der Oper „Der Maskenball“ von Verdi, 8. „Retraite autrichienne“ von Keiser-Bela.

(Vom Theater.) Der Operettentenor Herr Hauck ist derzeit im Tivoli-Theater in Bremen engagirt und gefällt dort sehr. — Der Komiker Herr Hammerl hat ein Engagement im Theater in der Josefstadt (Wien) angenommen. — Für das Breslauer Vöbeltheater wurde Fräulein Gusta Galtzer von New-York, für das Friedrich-Wilhelmstädt'sche Theater Fräulein Aloja Wikenböck engagirt. — In der nächsten Theatersaison werden

folgende Bühnenkräfte am Reichenberger Theater wirken: Fräulein Hild, Fräulein J. Hoffmann, Fräulein Blanche, Fräulein R. Herrmann, Fräulein Bertkowicz, Herr Capellmeister Schenk, Herr Rusch, Herr Reich, Herr Em. Jules, Herr Auspitz, Herr Butschak, Herr und Frau Knoller, Frau Adam, sämmtlich von Carlsbad. — Unsere ehemalige Coloratursängerin, Fräulein Miles wirkt mit Erfolg am Kroll'schen Theater in Berlin, woselbst sie jüngst als Marcelline in Beethovens „Fidelio“ reichen Beifall erntete.

(Engagements für die Olmüher Bühne.) Als Localsängerin für unsere Bühne wurde Fräulein Irene Baumgärtner, als Liebhaberin Fräulein Sena engagirt. Ferner wurden für die nächste Saison an unsere Bühne engagirt Hr. Bomm-Ballhof, die bereits unter der Direction Bertalan als Localsängerin wirkte, jetzt aber in das Fach der komischen Alten übergehen soll, und als Heldin Fräulein Woller, eine junge, talentirte Wienerin.

(Die Leiche des Dienstmann-Instituts-Inspectors Franz Urban.) der vergangenen Samstag bei Passirung des Marchflusses nächst Czernowir den Tod des Ertrinkens fand, wurde heute Früh 6 Uhr von dem städt. Waisenmeister Herrn Kratochwil und seinen Knechten in der Nähe der Fischhälter aufgefunden und aus dem Flusse gezogen. Die Leiche, welche sich im Zustande vorgeschrittener Verwesung befand, wurde in die städt. Todtentammer übertragen. Für die Witwe Urbans, welche am selben Tage, als ihr Gatte verunglückte einem Kinde das Leben schenkte, gibt sich eine lebhaftige Theilnahme kund. Außer der Spende des hiesigen Frauenvereines sind bei der Direction des Dienstmann-Institutes auch einige kleine Beträge eingegangen, welche der Witwe eingehändigt wurden. Weitere Spenden werden von der Redaction des „Mährischen Tagblattes“ oder im Dienstmann-Institute angenommen und ihrer Bestimmung zugeführt.

(Zu Gunsten der Feuerwehr) findet nächsten Sonntag im Garten der städt. Bierhalle eine gesellige Unterhaltung statt, bei welcher die Militärkapelle des Inf.-Regts. Nr. 54 unter persönlicher Leitung des Herrn Capellmeisters Händl mitwirken wird. Der Garten wird bengalisch beleuchtet und bei eintretender Dunkelheit ein Feuerwerk abgebrannt werden.

(Einbringung der Hausbeschrreibungen und Hauszins-Ertrags-Bekanntnisse für das Steuerjahr 1884.) Der Gemeinderath der königl. Hauptstadt Olmütz hat soeben folgende Kundmachung erlassen: Zum Behufe der Bemessung und Vorschreibung der Hauszinssteuer für das Steuerjahr 1884 sind die Hausbeschrreibungen und die Hauszins-Ertrags-Bekanntnisse von sämmtlichen Häusern und anderen der Hauszinssteuer unterliegenden Objecten, als: Verkauf-

Theater.

„Lohengrin.“

Romantische Oper in 3 Aufzügen von Rich.
Wagner.

Nach mehr als dreijähriger Pause gelangte gestern auf unserer Bühne wieder ein Werk des großen Baireuther Meisters zur Aufführung. Wie sehr das Publicum die Aufführung eines solchen Werkes herbeigesehnt hatte, das bewies das volle Haus und dafür zeugte auch der rauschende Beifall, welcher trotz der großen Mängel der gestrigen Vorstellung gesendet wurde. Diese Mängel waren leider derart, daß sie das geko-rierte Gute weit überwogen und daß man, ohne zu hart zu urtheilen, die Vorstellung als ein mißlungenes Wagniß bezeichnen muß. Es gehörte Muth dazu, daß der Director und Kapellmeister nach dem lauten Beifall, der im 2. Acte den Solisten gesendet wurde, vor dem Publicum erschienen. Ein minder nachsichtiges Publicum als das gestrige hätte den auf der Bühne erscheinenden Director ganz anders als beifällig begrüßt. Denn die Gesamtauführung des „Lohengrin“ verdiente keinen Beifall. Sie litt unter dem absoluten Mangel eines Herrenchors. Was die fünf oder sechs Herren, die diesen Chor repräsentiren sollten, an wüstem Schrei'n, an Distoniren leisteten, das läßt sich nicht ausdrücken. Mit solchem Chor läßt sich kaum noch der „Troubadour“, geschweige denn der „Lohengrin“ ertragen, eine Oper, in welcher dem Chor eine Riesenaufgabe zugetheilt ist. Daß unter solchen Umständen Wagners glänzendste musikalische Specialität, die Schilderung der Situation durch die feinste Tonmalerei nicht zum Ausdruck kommen konnte, ist begreiflich. Das Orchester, das sich bis auf einige zarte Stellen ganz brillant hielt, hatte immer nur Mühe durch seine Tonstärke den wüsten Lärm und das mißtönende Durcheinander des Chors zu decken. Es erscheint uns unbegreiflich, warum die Direction darauf bestand gerade eine Wagner'sche Oper so unvollkommen vorzuführen und dadurch ein böses Vorurtheil gegen sich wachzurufen. Es wäre schon an und für sich — selbst mit dem besten Chore — ein Wagniß gewesen den Lohengrin mit neuen noch nicht aneinander gewöhnten Kräften vorzuführen. Gestern aber war es mehr als ein Wagniß, es war ein Fehler und wir wünschen, daß es der Direction gelingen möge diesen Fehler noch rechtzeitig gutzumachen. Die Oper könnte sonst unheilbaren Schaden genommen haben. Die Solisten, die sich durch den Chor gehemmt anstatt unterstützt sahen, verdienen bei so bewandten Umständen volles Lob. Ihre Leistungen müssen mit milderem Maßstabe als sonst gemessen werden. Wir hörten unter

Mährisches Tagesblatt 18.09.1883

(Parkmusik.) Gestern Nachmittags veranstaltete die Musikkapelle des k. k. 57. Inf.-Regts. unter Leitung ihres Kapellmeisters Herrn Ambroz ein Concert im Stadtpark. Nachdem es nicht allgemein bekannt war, daß die Parkmusik diesmal schon um 5 Uhr beginne, so befanden sich die Musiker beim Concertanfange ziemlich „unter sich“, erst um 1/2 6 Uhr belebten sich die Wege des Stadtparkes mit einem eleganten Publicum, welches den vorzüglichen Leistungen der Kapelle, welche ein sehr gewähltes Programm executirte, allgemeine Anerkennung zollte. Zum Schlusse des Concertes wurde der „Borotini-Marsch“ executirt. Unsere Militärkapellen haben nun schon folgende Märsche am Repertoire: „Fröhlich-Marsch“, „Bauz-Marsch“ (Divisionsmarsch) „Zambaur-Marsch“ und „Borotini-Marsch“. Man muß gestehen, daß dieses Repertoire an Reichhaltigkeit nichts zu wünschen übrig läßt.

Mährisches Tagesblatt 11.08.1883

Feuilleton.

Marie Witt.*)

Es ist nicht schwer, sie zu zeichnen, denn sie steht vor mir in greifbarer Lebendigkeit, Marie Witt, die große Künstlerin. Auch kenne ich sie von innen und von außen, wie Freunde einander kennen und soweit man eine Künstlernatur, die im letzten Grunde doch unberechenbar bleibt, eben kennen kann. Nahe stehen aber muß man ihr, um sie zu lieben; aus der Ferne lernt sich das ihr gegenüber nicht. Nicht zu den Erscheinungen gehört sie, welche die Sympathien unwillkürlich gefangen nehmen; nicht die beneidete Mitgift der Schönheit legte ihr die Vorsehung in die Wiege. Stark ja überkräftig bildete die Natur, ihrer mehr groß als sein organisierten Individualität entsprechend, die Formen ihrer Gestalt, und aus den ausgeprägten realistischen Linien ihres Antlitzes spricht mehr Willenskraft als Anmuth. Energisch wölben sich die dunkeln Brauen über dem eigenartig schillernden, melancholisch blickenden Augenpaar, und ein Zug von Bitterkeit und Verachtung spielt sich um den leidenschaftlichen Mund, der von heimlichen Kämpfen erzählt wie das Auge von ungehobelten Thränen. Wer Marie Witt sieht und

*) Aus dem bei Breitkopf und Härtel in Leipzig erschienenen fünften Bande der „Musikalische n Studienköpfe“ von Ka. Mare.

sie singen hört, der fühlt es unschwer heraus, daß sie den Preis ihrer künstlerischen Größe durch ein einfaches, an trübem Erfahrungen reiches Leben zahlt, und nicht allzu nahe braucht man sich mit ihr zu berühren, um gelegentlich einen heftigen Ausbruch von Lebenshaß von denselben Lippen zu vernehmen, die zu anderer Stunde einen Tosenregen wonnigsten Wohlklanges über uns ausschütten. Aus seltsamen Gegensätzen mischt sich ihr Wesen zusammen. Bald harmlos fröhlich, ja heiter bis zur Ausgelassenheit, bald todestraurig bis zur Verzweiflung, bald unerbitterlich energisch und consequent, bald schwach und leutsam wie ein Kind, heute hausälterlich wie ein Geiziger, morgen mit vollen Händen gegend, jetzt egoistisch, dann aufopfernd, einmal unbegreiflich starren Sinnes, ein andermal das weichste Gemüth offenbarend — solch wunderliche Widersprüche bildeten Natur und Leben in ihr nur zu einbruchsähliges Herz hinein. Immer aber immer gibt sie sich ganz als die, die sie ist. Von der Kunst der gesellschaftlichen Püze und Heuchelei hat sie wenig erlernt, ungeschminkt zeigt sie ihre Neigungen und Abneigungen. Im Leben wie in ihrer Kunst trägt sie das Herz auf der Zunge. Am wenigsten ist sie gewillt, sich selber zu beschönigen, ihre Schwächen und Fehler in ein günstiges Licht zu rücken, und wer sie aus ihren eigenen Worten kennen lernen wollte, würde sich eine wenig zutreffende Vorstellung von ihr bilden. Den Schein zu meiden und zu fürchten hat nie sie gelernt. Offen und

rücksichtslos gibt sie, leidenschaftlich wie sie ist, ihr Empfinden auch da kund, wo die Weltseite lehrt, es zu verschleiern. Was fragt sie freilich nach Weltklugheit, sie, die nicht ansteht, die glänzendsten Vortheile um eines Wunsches, einer Idee willen in die Schanze zu schlagen — weil sie sich selbst ihre Welt ist?

Nicht so leicht und einfach gleichwohl als man meint, beurtheilt sich die Künstlerin, die sich so aufrichtig, so schlicht und unverstellt zeigt, daß selbst der oberflächlichste Blick ihr Wesen müheelos zu erfassen glaubt. Um ihr gerecht zu werden, um die Fülle von Gutherzigkeit, dankbarer Treue, anspruchsloser Liebendwürdigkeit und künstlerischer Gewissenhaftigkeit, die die geniale Frau schmückt, ganz zu erkunden, bedarf es genauere Bekanntschaft. Nichtsdestoweniger gehört es zu ihrem Mißgeschick häufig in falschem Licht betrachtet, ja selbst in ihren künstlerischen Leistungen oft nicht nach Verdienst gewürdigt zu werden. Ein Leipziger Kritiker, der es zweifellos redlich mit seinem Berufe meint, sagte mir einmal, er könne nicht an die Wahrheit ihrer Empfindung bei Darstellung Wagner'scher Gestalten, insbesondere der Brünnhilde glauben — und doch ging ihre ganze Seele auf in der Wiedergabe dieser Partie, die ihr wie keine andere an's Herz gewachsen ist. „Mein unglückseliges Geschick trägt Schuld daran,“ entgegnete sie mir, als ich gelegentlich der mir unbegreiflichen Aeußerung gedachte. „Wäre ich schön — sie würden

sicherlich Alle an die Echtheit meines Empfindens und meiner Begeisterung glauben!“

Solcher Ungerechtigkeiten hat sich die Kritik — auch die wohlmeinende — ihr gegenüber mannigfach schuldig gemacht, und dennoch durfte einer der angesehensten der Wiener Musik-Referenten in seinem Abschiedswort an die aus der kaiserlichen Hofoper Scheidende*) fragen: „Welche deutsche Bühne weist eine Sänglerin auf, die der Wiener Künstlerin auch nur an die Stirne reicht?“

Noch heute kann die Antwort auf diese Frage nicht anders, als negativ lauten. Wo wäre die Rivalin, die an Glanz und Größe des Organs, an Vielseitigkeit, an Virtuosität im kolorirten, wie dramatischen Gesang, an Athemfülle, an Kraft und Zartheit zugleich den Wettkampf mit ihr wagen möchte? Ist man nicht längst darüber einig, daß ihr Tonmaterial, phänomenal wie es ist, an Schönheit und Umfang nicht allein auf der deutschen, sondern auf der europäischen Bühne, ja in der ganzen singenden Welt der Gegenwart nicht seines Gleichen hat? Diese Stimme, deren unverminderte Jugendfrische den Regeln der Natur spottet, ist sie nicht fürwahr ein Wunder, wie die ganze Künstlerlaufbahn Marie Witt's und zumal ihr späterer Eintritt in dieselbe eine der wunderbarsten Erscheinungen bleibt, welche die Kunstgeschichte kennt?

*) Wiener „Fremdenblatt“ März 1878.

Als armer Leute Kind kam Marie Liebenthaler am 30. Jänner 1833 in Wien auf die Welt. Die Eltern wurden ihr schon in den ersten Lebensjahren entrisen. Bei einer in Wien grassirenden Epidemie fand der Arzt Baron Pratobevera das Kind am Sterbebett der Mutter, einer armen Hölzerin, und brachte die verlassene Waise zu seiner Schwester, Frau Tremier, die mit ihrem Gatten gemeinsam sie an Kindesstatt annahm und ihr eine sorgfältige Erziehung geben ließ. Die Pflegemutter entstammte sehr angesehenen Familie. Ihr Vater war als erster Jurist seinerzeit berühmt, einer ihrer Brüder widmete als Justizminister dem Staat seine Dienste. Ihr Gatte Tremier betrieb keinen eigentlichen Beruf; privatirend theilte er mit Frau und Pflegekind seinen Aufenthalt zwischen Stadt und Land.

Als Kind des Volkes, des musikalischen sanglustigen Wien, hatte Marie auch seinen lebendigen Musikkinn geerbt. Schubert's Lieder, die sie in frühesten Kindheit von der Mutter singen hörte, weckten zuerst ihre Liebe zu den Tönen. Mit zarter, wunderfüßer Stimme begann sie selbst zu singen, unbewußt, wie der Vogel singt. Man wußte nicht, wer ihr jene kleinen Lieder lehrte, mit denen sie die Hörer zu Thränen bewegte. Immer aber trüberte und zwitscherte sie, die schwierigsten Koloraturen erschienen nur wie ein Spielzeug ihrer kleinen Kehle, als müßte es so und nicht anders sein.

Auf das Klavierpiel warf sie sich mit Lei-

denhaft und machte bald große Fortschritte darin, wie sie denn bis auf diesen Tag eine treffliche Pianistin ist. Ihr ganzer Sinn aber war, obwohl ihre Stimme noch im sechzehnten Jahre äußerst schwach war, auf den Gesang gerichtet, und als sie nun gar Jenny Lind hörte, ging ihr ganzes Träumen und Sehnen dahin eine große Sängerin zu werden. Nur singen, singen wollte sie. Auf Bälle und andere Vergnügungen, wie sie der Zubegriff der Frauen anderer junger Mädchen sind, wollte sie gern verzichten; nur zu einem berühmten Gesangsmeister, so suchte sie, sollte die Mutter sie führen. Zwei Monate lernte sie bei einer Gesangslehrerin, da gab die Mutter ihrem Drängen nach und ließ sie von Professor Kunt, einer zu jener Zeit in Wien sehr gefeierten Kapazität, prüfen. Das Resultat lautete für sie vernichtend. Die Worte: „Was wollen Sie singen, mein Kind, Sie haben ja keine Stimme!“ knickten mit einem Male all' ihre Hoffnungen. Was half es, daß ihr die Mutter zum Trost keinen Geringeren als Ferdinand Kaut, den großen Geigenkünstler, engagierte, damit sie über Beethoven's Violinsonaten ihres vereitelten Wunsches vergesse? So gern sie Klavier spielte, die instrumentale Kunst that ihrem Herzen doch nicht rechte Genüge — die Witt, die in ihrer Seele lebte, verlangte kein anderes Medium als die Stimme.

Ein für allemal schien ihr die Künstlerkarriere verjagt, ihr Lieblingsgedanke unerreichbar —

Feuilleton.

Marie Wilt.

(Schluß.)

Den ihr natürlichsten und angemessensten Boden fand Marie Wilt endlich in ihrer Vaterstadt. Die es bisher nur als Konzertsängerin gelannt und geliebt, sah Wien nun als berühmte Bühnensängerin wieder. Staunend überzeugte man sich, daß sie die Staffel vom Konzertsaal zur Bühne im Fluge emporgestiegen, und säumte nicht, sich ihre Größe zum eigenen Nutzen zu sichern. Kaum debutierte sie am 8. März 1867 als Leonore im „Troubadour“ in der Hofoper, so war auch schon ihr Kontrakt als prima donna assoluta unterzeichnet. Konnte der Triumph des mutigen Wiener Kindes in der That vollständiger sein? Und immer mehr wuchs Marie Wilt in der Gunst der Wiener hinein, immer mehr durften sich dieselben zu ihrem heiligen Glück wünschen. Weicher, wärmer, kräftiger entsfaltete sich ihre Stimme von Jahr zu Jahr. Die Zeit nahm ihr nichts von ihrem Vermögen, sie mehrte es nur. Glänzender und vielseitiger bildete sich ihr Talent, ihre Gesangskunst aus. So sang sie bei Eröffnung des neuen Opernhauses im Mai 1869 an zwei

tereinander folgenden Abenden die Donna Elvira und die Donna Anna im „Don Juan“ — ein musikalisches Heldentück, das die Kapellmeister für unausführbar erklärt hatten und das sie gerade deshalb zu vollführen unternahm. Bald erging sie sich als Königin der Nacht in den höchsten Regionen ihres glöcklichen Soprans; bald stieg sie als Ortrud in die Tiefen der Altlage hinunter. Wechselnd säng sie in den „Hugenotten“ die Valentine und die Königin, im „Robert“ die Prinzessin und die Alice, in „Carpantze“ die Titelrolle und die Eglantine. Denn ihr eigentliches Feld, das dramatische, es wird ihr zu eng — auch das Gebiet des kolorierten Gesanges will sie sich erobern. Der Zufall verhilft ihr gefällig dazu. Als anfangs der sechziger Jahre die Koloratur-Sängerinnen Murska und Rabatinsky ihre Entlassung von der Wiener Oper nahmen, ohne daß sich ein geeigneter Ersatz für sie fand, erbietet sich Marie Wilt, der Direction aus der Verlegenheit zu helfen. So mißtrauisch Musiker und Rezensenten ihrem Unternehmen zusahen, so wenig selbst ihr für den großen heroischen Styl geschaffenes Material der Leichtigkeit der Koloratur Vorschub zu leisten scheint: sie studiert unter Leitung Gänsbacher's nun Koloratur-Partien und bewährt sich auch hier bald als Meisterin, durch Talent und Willen ihren Rollenkreis „fast ins Unbedingte“ erweiternd. Hat in Wahrheit der sonst nicht eben

lobbereite Wiener Speidel nicht recht, wenn er sagt: „Wenn sie singt, kann Frau Wilt Alles, was sie will?“ Ja, was könnte sie denn nicht? dürfen wir fragen. Als Mozart-Sängerin in „Don Juan“, „Figaro“, „Entführung“, „Zauberflöte“ unübertroffen, feiert sie in der italienischen, wie in der französischen, in Wagner's, wie in Weber's und Meyerbeer's Oper gleiche Triumphe. Bald nennt man die Donna Anna, bald die Norma, bald die Valentine in den „Hugenotten“ die Perle unter ihren Vollen, und mit den Wienern, die beispielsweise die Tietjens, Köster, Dufmann, Patti, Lucca, Nilsson als Repräsentantinnen letztgenannter Partie hörten, hat man ihr allerwärts unter allen Vertreterinnen dieser Rollen die Palme zuerkannt. Um ihrer ganzen Künstlerkraft inne zu werden, aber muß man ihr auch bei Lösung kleinerer Aufgaben folgen. Die Sulamith in Goldmark's „Königin von Saba“, die Bertha im „Propheten“ rückt sie in ein völlig neues Licht und verleiht ihnen eine ungeahnte Bedeutung, wie denn auch Rubinstein es aussprach, er habe bei Wiedergabe der Bertha erst Marie Wilt's Meisterschaft eigentlich kennen gelernt.

Durch Bedeutsamkeit und Vielseitigkeit der Leistungen die beste Herde und feste Stütze der Oper, erwarb sie sich kaum minder große Verdienste um das Konzertwesen ihrer Vaterstadt. Als Vierter wie als Oratoriensängerin hervor-

ragend, gab sie jeder großen Aufführung den rechten Glanz, gleichviel, ob Beethoven's neunte Symphonie und große Messe, ob Schumann's „Faust“ oder „Pari“, Haydn's Oratorien oder Goldschmied's „sieben Todsünden“, Verdi's oder Brahms's Requiem auf dem Programme standen. Wer, der sie gehört, könnte beispielsweise ihre wunderbare Ausführung des Solos im fünften Satz des letzterwähnten Werkes je vergessen, wo bei dem wie aus himmlischen Fernen herabklingenden „Wiedersehen“ ungezählte Augen thränenfeucht erglänzten? Niemals wird aus dem Gedächtnis der Wiener die Erinnerung an all' jene großartigen oratorischen Leistungen schwinden, welche in der „Gäciltenode“ von Hän el gipfelten. „Frau Wilt,“ schreibt Eduard Hanslick bei dieser Gelegenheit, „schlug mit ihrem Part nicht nur ihre Vorgänger sondern alle denkbaren Rivolinen. Wirklich erinnern wir uns keiner Leistung im Oratorienfach, welche an imposanter Wirkung mit jener der Frau Wilt in der „Gäciltenode“ zu vergleichen wäre. Nebst einer ungewöhnlichen Kraft und Ausdehnung der Stimme fordert diese Partie vollkommene Meisterschaft auf zwei selten vereinigten Gebieten: im breit auskaltenden getragenen Gesange und in virtuoser Koloratur. Beide Ansprüche erfüllt Frau Wilt in eminenter Weise. Geradezu hinerkand war der Glanz und die Kraft ihrer Stimme in dem letzten mit Chor und Orgel wetterstürm-

Solo. Alle sie die letzte Stelle sang: „Doch weiß' Stimme gleicht, o welche Kunst erreicht der Orgel Klang?“ da drängte sich Manchem die improvisirte Antwort auf die Lippen: „Die Ihre, Frau Wilt, die Ihre!“

Das Maß ihrer Anforderungen an ihr Vermögen war und ist allerdings kaum geringer, als dieses letztere selbst. Man hat die sparsame Frau, die mit dem Gold, das ihr der Silberklang ihrer Stimme reichlich eintrug, sehr hausälterisch umging, vielfach des Geizes geziehen. Eines jedoch ist gewiß: mit ihren künstlerischen Gaben übt sie die Freigebigkeit, ja die Verschwendung des Reichthums, der sich eines uner-schöpflichen Besitzes bewußt ist. Welche ihrer Kolleginnen wohl wagte es wie sie, ungestraft an einem und demselben Tage Vormittags im Konzert in den „Jahreszeiten“, Abends im Theater in den „Hugenotten“, ein andermal Früh in der Beethoven'schen D-dur-Messe, am Abend in der „Jüdin“ zu singen? Wie oft auch hat sie uns im Freundeskreise mit ein paar Duzend Schumann'scher, Liszt'scher, Franz'scher, Schubert'scher Lieder beschenkt, darunter mit Vorliebe Gesänge aus der „Winterreise“, die ihr für die höchsten Offenbarungen in Liedform gelten. Nur der im Schmerz Gereifte könne sie in ihrer ganzen Tiefe verstehen und nachdenken, pflegte sie zu sagen. Ob sie wohl Jemand er-läuternd zu interpretiren vermag als sie?

Freilich sie hatte dem Schmerz tief ins Auge geblickt, als dem vertrauten Freund einmal dunkler Tage und Nächten. Die Nacht die Herge zu rühren mit ihrer Kunst, ist ihr wie Wenigen gegeben. Und doch ist es nur die durch die wunderbare Weichheit und Macht der Stimme getragene seltliche Wahrheit der Empfindung, wodurch sie wirkt. Keine Spur von Sentimentalität mischt sich ihrem Gesange. Dazu ist ihr Empfindungsleben zu stark geartet, zu leidenschaftlich, auch zu gesund. Mit der ihr, wie vielen echten Künstler-naturen, eigenen Naivetät erfährt sie ihre Aufgabe, vertieft sich mit voller Hingebung in den künstlerischen Gegenstand und bringt ihn ohne jedes Grübeln mit ihren gewaltigen physischen Mitteln zum Ausdruck. Sie denkt nicht daran, je einen Effekt zu suchen, der ja von selbst ihren Leistungen folgt. Ist sie doch durchaus impulsiv, ein Kind des Augenblicks, das seinen Eingebungen und einigem-gelien Instinkte gläubig vertrauen darf. Verb nicht auch eine Fülle von Musik in ihr, ja ist sie nicht durch und durch musikalisch? Ein listiges Lied, das sie nie zuvor gehört, noch gesehen, nimmt sie zur Hand und gibt das komplizirte, die feinst-sinnigste Interpretation schickende Tongebilde, vom Blatt lesend, im Augenblick als fertig-ges Kunstgebilde wieder. Ist sie doch im Stande, eine ganze Wagner'sche Partie ohne Begleitung zu singen, so sicher und zuverlässig ist ihr es immer. Diese sprachwörtlich gewordenen musikalischen

(Concert zum Besten des Schulvereins)
 Das zur Feier der Einweihung der Paulowitzer Schule gestern Abends im Redoutensale veranstaltete Festconcert war sehr zahlreich besucht. Schon um 7 Uhr begann der Concertsaal sich zu füllen u. z. mit einem höchst distinguirten Publicum. Unter den Erschienenen bemerkten wir Seine Excellenz den Herrn Festungscommandanten, J. M. L. Ritter v. J. öblich, den J. J. M. L. Ritter v. Panz, den Präsidenten des Kreisgerichtes, H. Dr. Schweg, Herrn Bürgermeister v. Gagel, den Obmann des deutschen Schulvereins, H. Dr. Weitlof u. s. w. Das Concert wurde mit folgendem schwungvollen Prologo des Herrn Dr. Bräcker, welchen Herr Kub auch schwungvoll vortrug eröffnet:

Mährisches Tagesblatt 05.10.1883

(Parkmusik.) Bei der heute im Stadtpark stattfindenden Parkmusik, ausgeführt von der Militär-Capelle des 93. Inf.-Regts. folgendes Programm zum Vortrage: 1. Ouverture zur Oper „Figaros Hochzeit“ v. Mozart. 2. „Die Tanzlustige“ Polka Mazur v. Viehounek. 3. Scene und Terzett aus der Oper „I' due Foscari“ v. Verdi. 4. „Boccaccio“ Walzer v. Ed. Strauß. 5. Fragmente aus der Oper „Faust und Margarethe“ v. Gounod. 6. „Operetten-Quadrille“ v. Banhans. 7. Largo aus der Sonate Oper II v. L. v. Beethoven. 8. Marsch „Von der Weichsel zur March“ v. Fr. Schubert. Anfang 1/2 7 Uhr.

Mährisches Tagesblatt 02.08.1884

Feuilleton.

Olmüher Tlaudereien.

(Tschechische Nachklänge zum Paulowitzer Schulfeste)

Die feierliche Schuleinweihung in Paulowitz hat vorgestern, ohne daß sich ein besonderer Zwischenfall ereignete, stattgefunden; es wurde dabei weder die „Wacht am Rhein“ intonirt, noch die religiöse Cerimonie durch einen Rabbiner vorgenommen, obwohl unsere tschechischen Blätter die neue Schule consequent eine Judenthule nennen.

Unter solchen Umständen mußte man den Muth eines tschechischen Jünglings bewundern, der sich einem der Herren Arrangeure gegenüber als Mitarbeiter des „Bozor“ declarirte und durchaus Einlaß in die Schule erlangen wollte, trotzdem er, wäre seinem Wunsche wirklich entsprochen worden, in die Gefahr kommen konnte, meuchlings einer Circumcision zu verfallen und zum Aron Kawratil, Isaac Kratochwil oder Josua Bospischil umgewandelt zu werden.

Eine solche Verantwortung konnte der besagte Herr doch wohl nicht übernehmen und so erübrigte denn dem blonden Jüngling nichts Anderes, als seinen wahrheitsgetreuen Bericht über die Schuleinweihung ohne Obrenzeuge der „preußenfreundlichen“ Medien zu sein, extra marcos zu verfassen, was auf die Wahrhaftigkeit

desselben aber absolut keinen Einfluß hatte, denn er lag den Bericht sehr gewandt zusammen.

Nachdem man dem Manne also die Thüre vor der Nase zugeschlagen hatte, wobei seine Nasenspitze in Gefahr gerieth noch nationaler zu werden, brütete er Rache und notirte die Namen aller Jener, welche der Feier beiwohnten; seinem scharfen Auge entging weder der Bäckermeister L. noch der Restaurateur E.; sie Alle prangen „seitgedruckt“ in der letzten Nummer des „Bozor“, was wohl die Aufforderung an die tschechische Bevölkerung enthält nach dem Prinzipie des „svuj k svemu“ bei den gedachten projectirten Persönlichkeiten nichts zu kaufen. Sinentmalen aber die Tschechen auch „deutsches Brod“ essen — es gibt sogar welche, denen die deutsche Semmel besser mundet, als der beste nationale Kartoffel und die nur aus schließlich deutsches Brod genießen — so dürfte für die betreffenden Geschäftsleute aus der Proscription des „Bozor“ weiter kein Nachtheil erwachsen und die tschechischen Lehrjungen werden nach wie vor, deutsche Werkstätten aufsuchen, um sich für ihren zukünftigen Beruf als „pane hákemaile“ vorzubereiten.

Eine Persönlichkeit, die sonst bei keinem deutsch-nationalen Fest — in den Spalten des „Bozor“ fehlt und den Abonnenten dieses Blattes bei solchen Gelegenheiten stets freich servirt wird, Herr Josua B. entging dießmal dem behliehemitischen Kindermorde und scheint für eine andere Gelegenheit kalt gestellt worden zu sein.

Auch der zur Einleitung des letzten deutschen Festes abgehaltene Commers wird von

dem Organe des Herrn Professor Demel kritisch beleuchtet und u. A. die Behauptung aufgestellt, daß die Begeisterung in dem Maße wuchs, als der Alcohol in die Köpfe stieg. Diese Bemerkung scheint direct der Feder des großen Komiters und Chemikers Demel entfloßen zu sein, der in dieser Beziehung competent und auch vollkommen in der Lage ist, die Wirkungen des Alcoholismus an seinen eigenen Landsleuten, welche die diversen Branntwein-Tempel füllen, zu beobachten.

Bei tschechischen Festen wird natürlich nie getrunken, man consumirt da nur die „Milch der frommen Denkungskart“ und das „Gratiss-Bier“, welches bei den diversen „Tabors“ die nationalen Rehlen durchstufet, enthält keinen — Alkohol. Zur Illustration dieser nationalen Nüchternheit möge folgende knappe Erzählung dienen:

Als vor zwei Jahren im Garten der städt. Bierhalle das Jubiläum eines slavischen Arbeitervereines gefeiert wurde, da machten die „nächternen“ Herren Tschechen welche Tagsüber nur — puren Wasser getrunken hatten, Nachts am Heimwege dem Mauthner einen argen Scandal, weil er ihnen den Mauthschranken nicht öffnen wollte. Wir nahmen damals über die flehentliche Bitte der Herren „Comitelerer“ keine Notiz von diesem Excess, heute aber sind wir genöthigt darauf zurückzukommen, um zu constatiren, auf welcher Seite mehr Alcohol consumirt wird bei tschechischen oder deutschen Festlichkeiten. Was bemerken Sie hiezu Herr Professor Demel?

Die heutige Nummer enthält 1tes Bogen und die illustr. Sonntagsbeilage.

Mährisches Tagesblatt 06.10.1883

(**Vom Theater.**) In Verdi's „Trovatore“ lernten wir gestern zum erstenmale unsere Coloraturfängerin, Frä. Ferry kennen, welche die Leonore sang. Eine schöne, helle und kräftige Sopranstimme von seltenem Wohlklange, die das es noch völlig rein und klangvoll anschlägt, völlige Ausgeglichenheit der Register, treffliche Coloratur, ein schöner Triller und ein bei einer Coloraturfängerin seltener Stimmumfang. Das sind die Vorzüge, mit denen Frä. Ferry gestern wirkte und sich sofort die Gunst des Publikums ersang. Diesen reichen Vorzügen und deren Geltendmachung steht hindernd nur die Angewohnheit des Wirkens auf der Bühne entgegen. Kapellmeister und Orchester scheinen für die Sängerin nicht vorhanden zu sein. Sie eilt bald voraus, bald wieder bleibt sie hinter dem Orchester zurück, und so hin- und hergehend singt, wo sie allein durch den metallischen Klang ihrer Stimme wirken kann, so hemmend ist ihre Mitwirkung in den Ensemble-sätzen. Wir wollen hoffen, daß Frä. Ferry, je öfter sie die weltbedeutenden Bretter betritt, desto weniger und diesen für ihre Entwicklung als Opernfängerin empfindlichen Fehler fühlen lassen wird. Das Publicum spendete gestern der lehrhaften Sängerin, die sich als echte Tochter ihres sangesreichen Vaterlandes zeigte (Frä. Ferry ist Römerin) stürmischen Beifall. Die Nucuzna sang Frä. Francioni. Die junge Sängerin entwickelte ein lebhaftes, temperamentvolles Spiel und brillirte auch durch die Kraft und den Umfang ihrer schönen Stimme. Im Gesange erwies sie sich als recht tüchtig. Wir machen sie jedoch nochmals aufmerksam dem Tonansatz mehr Sorgfalt angedeihen zu lassen. In der mittleren und tiefen Lage macht sich bei ihr zuweilen ein Gaumenton bemerkbar, den zu bannen, ihre ernste Sorge sein muß. Auch ihr fehlte es nicht an stürmischen Beifallsbezeugungen. — Von den mitwirkenden Sängern ließ sich Herr Gottinger (Luna) vor Beginn der Vorstellung als indisponirt anmelden. Auch Herr Adolphi, der die Titelpartie sang, schien nicht mit voller Disposition zu singen und sang wol deshalb seine Arie im 4. Acte nach der Tiefe hintransponirt. Beide Sänger fanden jedoch, besonders in den ersten Acten, in denen sich die Indisposition weniger fühlbar machte, lebhaften Applaus. In der kleineren Partie des Fernando trat Herr Hasklowetz mit Erfolg ein. Das Orchester unter Herrn Fischers trefflicher Leitung verdient um so mehr Lob, je weniger die Sänger sich um dasselbe kümmerten.

(**Vom Brünner Theater.**) Der vordem am Olmüher Theater engagirt gewesene Komiker Herr Skriwanek ist in den Verband der Brünner Bühne getreten.

Mährisches Tagesblatt 09.10.1883

(**Fest-Liedertafel des Olmüher Männergesangsvereins.**) Einen Glanzpunkt des Festes, das wir soeben feiern, wird zweifellos die heute auf der Schießstätte stattfindende Liedertafel des Olmüher Männergesangsvereins bilden. Unser wackerer deutscher Männergesangsverein hat dem ehrenvollen Rufe des Festcomités, das Fest durch eine seiner rühmlichst bekannten Productionen zu veredeln, freundlichst entsprochen und wird heute Gelegenheit haben, unseren werthen Gästen zu zeigen, daß in Olmütz nicht nur schneidige deutsche Worte fallen, sondern auch das deutsche Lied emsig gepflegt wird. Der Schießstattgarten wird heute der Herzbebensplatz unserer Bevölkerung sein. Im Nachstehenden geben wir nochmals das Programm dieser Liedertafel:

1. Boach, Rossini, Overture zur Oper „Wilhelm Tell.“
2. Edw. Schulz, „Stürme des Frühlings brechen herein.“ Männerchor.
3. A. M. Storch, „Jagdlied.“ Männerchor mit Begleitung von Blechinstrumenten.
4. Charl. Gounod, Phantasie aus der Oper: „Tribut von Zamora.“
5. a) L. v. Beethoven, „Der treue Bohnie.“ Männerchor.
b) C. S. Engelsberg, „Vom Königssee.“ Männerchor.
6. Ed. Kremser, „Liebesglück.“ Polka franc. für Männerchor mit Orchesterbegleitung.
7. Rich. Wagner, „Matrosenchor“ aus der Oper: „Der fliegende Holländer.“
8. Nitzholz, „Jägers Lust.“ Männerchor.
9. Weimwurm, „Alpenstimmen aus Oesterreich.“ II. Serie. Männerchor mit Orchesterbegleitung.
10. Boito, Phantasie aus der Oper: „Mephistopheles.“
11. Thom. Koschat, „Gailthaler Jägermarsch“ für Männerchor mit Orchesterbegleitung.
12. Fel. Mendelssohn-Bartholdy, „Der Jäger Abschied.“ Männerchor.

Mährisches Tagesblatt 31.07.1884

(**Parkmusik.**) Bei der heute um 6¹/₂ Uhr Abends, von der Militär-Capelle des Inf.-Regts. Nr. 100 abzuhaltenden Parkmusik kommt folgendes Programm zum Vortrage: 1. Overture aus „Mozarts Künstlerlebensbild“ von Suppé. 2. „Erinnerung an Lanner“ Walzer von Mannsfeld. 3. „Frühlings Erwachen“ Lied von Bach. 4. „Die Tauben von St. Marco“ Polka frau. von Strauß. 5. Große Fantasia aus der Oper „Afrikanerin“ von Meyerbeer. 6. „Charlotte“ Walzer von Millöcker. 7. Fimale aus „Lohengrin“ von R. Wagner. 8. „Mein Leben“ Marsch.

Mährisches Tagesblatt 09.08.1884

(Militär-Concert.) Morgen Abend 1/8 Uhr findet im „Hotel Pietsch“ ein Militär-Concert, ausgeführt von der Musik-Capelle des 93. Inf.-Regts. mit folgendem Programm statt: 1. Marsch, 2. Thomas Overture zur Oper „Raymond“, 3. Millöder „Carlotta-Walzer“, 4. Alberti „Englischer Papfenstreich“ 5. Scherz „Da Capo“ Polka française, 6. Bizet „Fantasie“ aus der Oper „Carmen“, 7. Strauß „Hofen aus dem Süden“ Walzer, 8. Schögel „Operetten-Neue“, 9. Millöder „Es gibt ja keine Männer mehr“ Polka mazur, 10. „Bergsmeinnicht“ Lied, 11. Millöder „Reminiscenzen aus der Operette „Der Bettelstudent“, 12. Peters „Der treugetreue Kupferschmied“ Marsch.

(Promenade-Concert.) Bei dem Sonntag den 2. November l. J. im städt. Redoutensaale von der Regts.-Capelle des 54. Inf.-Regt. stattfindenden Promenade-Concerte gelangt folgendes Programm zum Vortrage: 1. A. Thomas, Overture zur Oper „Mignon“. 2. Schmidt „Königin Christine-Gavotte“ Novität. 3. Jungmann, „Was Großmütterchen erzählt“. 4. Jacob Thonet „Gabrielen-Quadrille“ Novität. 5. Nard „Echo des Alpes“ für die Violine. 6. Richard Wagner, Vorspiel zu „Parsifal“. 7. August Thonet, „Overture“ Novität. Wir machen nochmals unsere Leser auf dieses Concert aufmerksam. Da die Leistungen der genannten Capelle bestens bekannt sind, so dürfte der Besuch ein recht zahlreicher werden.

Mährisches Tagesblatt 31.10.1884

Theater und Kunst.

„Der Waffenschmied von Worms“
Komische Oper in 3 Aufzügen von Vorking.

Mit dem deutschen Meister, dessen „Waffenschmied“ eine Perle unserer Opernliteratur bildet, verfuhr man gestern etwas unmanierlich auf unserer Bühne. Die Mehrzahl der Darsteller konnte weder gefänglich, noch schauspielersmäßig befriedigen und der Humor, ein Hauptingredienz Vorking'scher Opern kam dabei arg ins Gedränge. Herr Serpentin, der die Titelpartie sang, war ein trockener Patron. Die Trockenheit war ihm sogar in die Kehle gefahren, so daß er das schöne Lied im 4. Acte ganz weglassen mußte. Frä. Blanche war mehr die trauernde Jungfrau als das heiter muthwillige Mädchen, als dessen Incarnation uns Marie erscheinem soll. Auch gefänglich blieb sie mehr schuldig, als sie leistete. Ebenjowentig vermochte Herr v. Pauly die edle Männlichkeit des Lübenauer Grafen zu verkörpern und dem Gesange fehlte Kraft und Ausdruck. Eine Prachtleistung voll natürlicher Komik bot dagegen Herr Siebert. Frisch und lebendig im Spiele, rein und sicher im Gesange war diese Leistung von solchem Effecte, daß das Publikum den Sänger wiederholt durch rauschenden Beifall auszeichnete. Gesänglich recht brav war auch Frä. Fleißig als Zementraut. Man sah auch das Streben im Spiele Besseres zu leisten. Allein die junge Sänglerin, die nach ihrem Strophensiede reichen Beifall erhielt, that manchemal an Knixen und Beweglichkeit zu viel und sprach ein anderes Mal wieder zu leise. Schauspielersmäßig bedarf die Leistung noch mehr der ruhigen Sicherheit, die ihren Eindruck auf das Publikum übt. Chöre und Orchester unter Herrn Capellmeister Reich waren, wenn wir von einzelnen Unsicberheiten im Weinbergchöre absehen, tüchtig.

Mährisches Tagesblatt 04.11.1884

Feuilleton.

Ösmüher Pflandereien.

(Frau Wilt und das letzte Erdbeben. — Aus einer Zukunftschonit der Stadt Olmütz. — Ein Sündenregister — Vereitelte Projekte. — Schwamm drüber.)

Zwei Ereignisse von ganz besonderer Art kennzeichnen die abgelaufene Woche. Das Erdbeben, welches die k. k. Kammerfängerin Frau Marie Wilt am letzten Sonntag im städtischen Redoutensaale verursachte und das Niesen-Concert, das die „unterirdischen Mächte“ einige Tage später ohne vorhergegangene Anzeige und rotze Placate arrangirten. Vielleicht war die festige Erdererschütterung, welche am Mittwoch in Olmütz und Umgebung wahrgenommen wurde, nur ein Wiederhall jenes Beifallstosens, das am Sonntag die Mauern des Redoutensaales erbeben machte und Frau Wilt die unschuldige Uebstige eines Naturereignisses, auf das sich die bekannten ältesten Leute nicht zu erinnern vermochten.

So wird's auch sein! Frau Wilt hatte mit mächtiger Stimme die schlummernden, in tau-senbjährigem Schlaf versunkenen Naturkräfte geweckt, so wie einst Orpheus mit dem Spiele auf der Lyra in „vormärzlicher“ Zeit, Bäume und Steine in Bewegung brachte, ein Kunststück, über dessen Ausführbarkeit sich noch heute unsere Leserinnen die Häupter zerbrechen.

Zukünftige Chroniken der Stadt Olmütz

aber werden nicht umhin können, von den erwähnten, fast gleichzeitig eingetretenen Ereignissen des Monats Ootobris im Jahre des Unheils 1883 gebührende Notiz zu nehmen; sie werden zu berichten wissen, „daß fast zu selbiger Zeit als die „weltberühmte“ Primadonna und „Niesefrau“ Marie Wilt in dem großen Saale am Oberring zu Olmütz zauberhafte Weisen mit wuchtiger Stimme ertönen ließ, ein mächtiges Säusen und Brausen von Jedermann gar deutlich gehört wurde, daß darauf die Erde bebte und die Menschen schrie meinten, es sei der letzte Tag gekommen und das Ende aller Dinge stehe bevor.“

Schäßen wir uns übrigens glücklich und freuen wir uns, daß die Geschichte — wir meinen diesmal das Erdbeben und nicht das Concert des Musikvereins — so glatt abgelaufen ist und den Bewohnern der alten Marcheste ein „Ischia“ oder ein noch verschärfteres „Batavia“ geschenkt blieb.

Das Sündenregister des letzten Erdbebens ist ogleich ein ziemlich reichhaltiges: Zerbrochene Gläser, von der Tarantel gestochene Möbelstücke, Säuglinge, welche jammernd ihre Mütter suchen, zuletzt noch eine wegen plötzlich eingetretenen Erdstoßes „verschlagnene“ Liebeserklärung, Herz, mein Herz, was willst du mehr!

Wie viele schöne Hoffnungen und Wünsche wurden nicht durch das letzte so urplötzlich eingetretene Naturereignis vereitelt!

Die Stadtgemeinde plante die sofortige Inangriffnahme des Wasserleitungs- und Canal-

sirungsprojectes, die Abschaffung des Hundefanges, und eine Vermehrung der Polizei, als das Erdbeben kam und all' diesen Projecten einen Stoß versetzte. Herr Professor Demel war bereits geneigt seine Stelle als Professor an der deutschen Staatsoberrealschule niederzulegen und dem deutschen Schulverein als Mitglied beizutreten, während die Genedirection schon den Plan gefaßt hatte, sämtliche Festungswerke sofort der Erde gleichzumachen und die Quadratklafter Grund am Stadterweiterungsplage um 3 fl. zu veräußern. Herr Zvierzina wollte sogar das Was an die Conjugenten unentgeltlich abgeben. Das Erdbeben hat diese schönen lobenswerthen Vorsätze vereitelt.

Herr Director Schönerstädt endlich wollte gerade eine Novität austheilen, und einen Contract mit der Kammerfängerin Frau Wilt abschließen, Herr Treptow an Herrn Czagell eine dankbare Rolle abtreten und nebenbei unsere „Naive“ ein wenig protegiren, Herr S. Schwarz sollte reengagirt, eine erste Operettenfängerin und ein erster Operettensänger mit Stimme und Spiel gewonnen, die „Glocken von Corneville“ definitiv nach Kom gerendet und das „Mährische Tagblatt“ in zehn Exemplaren für die Theater-Kanzlei pränumerirt werden, als der Erdstoß eintrat und die hübschen Projecte „pleite“ gingen.

Das Eine steht fest: Das Erdbeben kam sehr zur un rechten Zeit mit seinem „Schwamm drüber!“

Die heutige Nummer enthält 1/2 Bogen und die illust. Sonntagsbeilage.

Mährisches Tagesblatt 13.10.1883

gliedern unserer Bühne ist Herr Conrad Böw am Stadttheater in Ulm engagirt; Herr Böw, der dort eines der meistbeschäftigsten Mitglieder ist, hat sehr gefallen. — An demselben Theater ist auch unser Landsmann Herr Berbi engagirt und findet gleichfalls den Beifall des dortigen Publikums. — Der Komiker, Hr. Skriwanek, ist am Brüner Stadttheater in der Operette „Prinz Methusalem“ aufgetreten, fand jedoch nur mäßigen Beifall.

(Theater.) Samstag wurde die sich bereits eines ziemlich ehrwürdigen Alters erfreuende Posse: „Von Stufe zu Stufe“ gegeben. Herr Fr. Schwarz und Fräulein Baumgarten erhielten nach dem Duette im ersten Acte Beifall. Fr. Moller (Marie) spielte ihre Rolle, einige Ueberhastungen abgerechnet, recht anerkanntenswerth. Herr Trepow (Ernst Reichenbach) ließ uns die Schlichtheit in Ton und Geberde vermissen, welche der Mann aus dem Volke zur Schau tragen muß; Herr Trepow spielte die Parthie, viel zu wuchtig, ungefähr so, als hätte er den „Marquis Poser“ darzustellen. Wir können es nicht gut heißen, wenn der erste Held unserer Bühne solche Rollen interpretirt, dieß könnte er süglich den Herren Kub und Czagell überlassen. Einen peinlichen Eindruck machte die Wirthshauscene; die vielen „Gassenhauer“, die da eingestreut waren, widerten das Publikum an. Die Herren Groß und Braun waren sehr drastisch, des Ersteren derbe Spielweise war dießmal ganz am Platze. Die „Sperlszene“ fiel aus, obwohl sie dazu geschrieben wurde, den immer tiefer werden den Fall der „Maschinnäherin“ von der foutenirten Halbweildame zur „Sperlbesucherin“ zu zeigen.

Gestern ging die Strauß'sche Operette: „Der lustige Krieg“ bei aufgehobenem Abonnement in Scene. Die Abonnenten hatten alle Ursache dafür, daß dieses Werk nicht im Abonnement gegeben wurde, der Direction dankbar zu sein, denn die Aufführung des beliebten Werkes reichte an die früheren an unserer Bühne stattgefundenen Aufführungen dieser Operette nicht hinan. Wer die glänzende Darstellung des Strauß'schen Werkes unter der Direction Kaul gesehen, dem mußte der Contrast zwischen beiden Aufführungen, der früheren und der gestrigen, Sport in die Augen springen. Bei der gestrigen

Salon kaum Besonderes zu gewärtigen.

(Ein Brief von Johann Strauß an Director Frijsche.) Johann Strauß hat an Herrn Director Frijsche aus Wien folgendes Schreiben gerichtet: „Sehr geehrter Herr Director und Freund! Nachdem ich mich von Anstrengungen und Aufregungen, welche die Proben und ersten Aufführungen der „Nacht in Venedig“ am Wiedner Theater in Gefolge hatten, einigermaßen erholt habe, ist es mein Erstes, Ihnen zu schreiben und Ihnen für die mir während meiner Anwesenheit in Berlin gegebenen, vielfachen Beweise Ihrer Werthschätzung, sowie für die liebevolle Sorgfalt, welche Sie der Inszenirung meines jüngsten Werkes widmeten, für die würdige opulente Ausstattung, welche Sie demselben zu Theil werden lassen, meinen aufrichtigsten Dank auszusprechen. Ueber die Aufnahme, welche meine liebenswürdigen Wiener mir und meinen Werke bereiteten, werden Sie gewiß unterrichtet sein, und Sie können sich wohl denken, in welcher glücklicher Stimmung ich mich befinde, umso mehr als ja auch, wie ich zu meiner großen Freude lese, bei Ihnen die Nacht in Venedig allabendlich großen Beifall findet. Die kleinen Unannehmlichkeiten bei der Berliner Premiere sind von mir längst vergessen und haben mich um so weniger irritiren können, als ich zu wiederholten Malen hinreichend Gelegenheit hatte, mich von der Sympathie, welche die Berliner meiner Person und meiner Musik entgegenbringen, zu überzeugen. Genehmigen Sie also nochmals meinen aufrichtigsten Dank und übermitteln Sie denselben auch Ihrem geschätzten Solo-, Chor- und Orchesterpersonal, welches sich meines Werkes mit dem lobenswerthesten Eifer und mit der größten Hingebung angenommen hat, um dasselbe in würdiger Weise dem Berliner Publikum vorzuführen, dem ich mich durch die seit Jahren gewordenen Beweise seines Wohlwollens tief verpflichtet fühle. Mit herzlichem Gruß Ihr Johannes Strauß.“

(Warnungstafeln.) Vorgestern wurden auf dem Schwege nächst der neuen Littauer Brücke Warnungstafeln angebracht, welche das Fahren und Reiten auf diesem Wege bei Strafe verbietet.

(Eröffnung der deutschen Volksschule in Luschnitz.) Gestern soll in Luschnitz bei Sternberg die paterliche Eröffnung der dortigen durch Sub-

(Festliedertafel des Olmüher Männer-Gesangvereines.) Der Olmüher Männergesangverein, welcher gestern anlässlich der Abhaltung des 2. mähr. Landeschießens in Olmütz im Schießstattgarten seine Festliedertafel veranstaltete, hatte

(Großes Militär-Concert im „Hotel Pietich“.) Wie wir bereits gestern meldeten, findet morgen Donnerstag im „Hotel Pietich“ ein Concert des vollständigen Streichorchesters der Militärkapelle des Inf.-Regts. Nr. 93 unter persönlicher Leitung ihres Capellmeisters Herrn Franz Schubert statt. Herr Schubert hat für dieses Concert ein sehr reichhaltiges und hübsches Programm zusammengestellt, welches wir nachstehend veröffentlichen:

1. „Brigadier-Marsch“ von Fr. Schubert.
2. Overture zur Oper „Zampa“ von Herold.
3. „Scene de Ballet“ von A. Czibulka.
4. „Lagunen-Walzer“ von J. Strauß.
5. a) „Schifferlied“ Flügelhornsolo von R. Worel.
b) „Trost im Liede“ Flügelhornsolo von Giugliemo.
6. „Ländlich-sittlich“ Polka franc. von L. Schlägel.
7. „Kriegers Traum vor der Schlacht“ für Streichinstrumente von M. Eile.
8. Potpourri aus der Oper „Carmen“ v. Bizet.
9. „Lieb und Treu“ Polka mazur v. Jahrbach.
10. „Königin-Christine Gavotte“ von Schmied.
11. Sextett a. d. D. „Die verkaufte Braut“ von Smetana.
12. Marsch aus R. Wagner's „Nibelungen“ von Sonntag.

Wir können schließlich nur den Wunsch aussprechen, daß dieses Concert sich eines sehr zahlreichen Besuches erfreuen möge, was bei dem Umstande als sich die Leistungen der Capelle des 93. Inf.-Regts. jederzeit wohlverdienten Beifalles erfreuen, auch mit Sicherheit zu gewärtigen ist. Herr Capellmeister Schubert, der, was die Zusammenstellung der Capelle betrifft, anfänglich mit nicht unbedeutenden Schwierigkeiten zu kämpfen hatte, hat sich als tüchtiger Fachmann erwiesen, der eifrig bestrebt ist, seine Musiker tüchtig zu schulen.

Mährisches Tagesblatt 29.09.1884

mit dieser Production einen außerordentlichen, glänzenden Erfolg. Das Publicum, es mochten über 2000 Personen anwesend gewesen sein, zollte dem Vereine frenetischen Beifall und hätte sich am liebsten das ganze Programm wiederholen lassen, so enthusiastisch war die Aufnahme, welche die mit größter Exactheit gebrachten Vorträge fanden. Nachdem die Militärkapelle des 54. Inf.-Regts. von 6 Uhr Abends an die Concertmusik besorgt und stürmischen Beifall gefunden hatte, erschien nach halb 8 Uhr der Männergesangverein mit dem Banner, die Herren Vorstand Thannabaur und Chormeister Vabler an der Spitze im Schießstattgarten und wurde vom Publicum mit jubelnden Zurufen begrüßt, worauf die Production begann. Schon der erste Chor Ed. Schulz's „Stürme des Frühlings brechet herein“ fand stürmischen Beifall, der sich bei den nachfolgenden Nummern „Jagdlied“ von A. M. Storch, „Der treue Johnie“ von L. v. Beethoven, „Vom Königssee“ von E. S. Engelsberg noch steigerte. Die melodische Polka „Liebesglück“ von Ed. Fremser wurde mit rauschendem Applaus aufgenommen und mußte der Verein dieselbe zur Wiederholung bringen. Der frische Chor „Jägers Lust“ von Aistholz, in welchem Herr Domek das Bariton-solo mit sympathischer Stimme vorzüglich sang, hatte einen durchschlagenden Erfolg. Weinwurms „Alpenstimmen aus Oesterreich“, welche nun an die Reihe kamen, wurden mit Enthusiasmus aufgenommen, ebenso Kojkats „Gailthaler Jägermarsch“ und Felix Mendelssohn-Bartholdy's „Jägers Abschied“. Das Publicum hingerissen von den glänzenden Vorträgen überschüttete die Sänger und ihren wackeren Dirigenten, Herrn Vabler mit Applaus.

Die Begeisterung des Publikums manifestirte sich auch dadurch, daß dasselbe im Laufe des Abends die Absingung des deutschen Liedes zweimal stürmisch verlangte, welchem Wunsche der Verein auch jedesmal nachkam. Daß das deutsche Lied jubelnde Aufnahme fand, bedarf wol keiner besonderen Erwähnung. Dieselbe Aufnahme wurde den von der Militärkapelle vorgetrageneu Piecen: „Das ist mein Oesterreich“ und „Madesky-Marsch“ zu Theil. Die Militärkapelle des 54. Inf.-Regts. mit ihrem trefflichen Dirigenten Herrn Capellmeister Hiekl brachte ein exquisites Programm sehr exact zur Ausführung und wurde von der Kapelle unseres Hausregimentes stürmische Ovationen bereitet. Der Olmüher Männergesang-Verein kann auf seinen gestrigen Erfolg, um welchen sich Herr Vabler das größte Verdienst erwarb, mit Stolz zurückblicken. Das Festcomité des 2. m. Landeschießens wird es gewiß als eine Ehren-Pflicht betrachten, dem Vereine seinen Dank für die Verherrlichung des Festes in schmeichelhaftester Weise zum Ausdruck zu bringen.

Mährisches Tagesblatt 31.07.1884

öffentliche Ruhe und Ordnung zu erblicken geglaubt, indem sie annahm, daß derselbe geeignet sei durch Schmähungen und Verspottungen Andere zum Haß und zur Verachtung wider die böhmische Ständesversammlung aufzureizen. In den Gründen des landesgerichtlichen Erkenntnisses wird ausgeführt, daß die in dem Artikel ausgesprochenen Vorwürfe nicht dem Landtage, sondern der tschechischen Majorität und den Tischehenführern gemacht werden, und übrigens kann man von der tschechischen Majorität auch darum nicht sagen, daß sie den böhmischen Landtag vertritt, weil sich in der Majorität des Landtages nicht blos Tischehen, sondern auch Großgrundbesitzer, feudale und clericale Abgeordnete befinden.

(**Turnerisches.**) Frau Marie Spieß, die Witwe nach Adolf Spieß, dem Begründer des Mädchenturnens und Verfasser der „Lehre der Turnkunst“ ist in Basel im Alter von 65 Jahren am 6. September l. J. verstorben. — Den besten Beweis für die allgemeine Verbreitung der Turnerei liefert uns die Gründung eines Turnvereins in Manila auf den Philippinen, welche am Dienstag, den 18. März l. J. durch Herrn Julius Schulze aus Würzen bei Leipzig erfolgt ist. Der Verein zählt gegenwärtig 26 Mitglieder, welche aus den daselbst ansässigen Oesterreichern, Deutschen und Schweizern sich recrutiren. — In Böhmen hat sich ein neuer Turngau unter dem Namen: „Aupa-Elbe-Turngau“ gebildet, welcher aus den Turnvereinen: Trautenau, Hohenelbe, Freiheit, Marischendorf, Königinhof besteht. — In Aufsig a. d. Elbe wurde am 20. Juli l. J. ein Delegirtenstag der deutsch-böhmischen Turnvereine abgehalten und der Beschluß gefaßt, beim nächsten Kreisturntag, der 1885 in Teitschen abgehalten werden wird, zu beantragen, daß der 15. Turnkreis (Deutsch-Oesterreich) getheilt und die Turnvereine Böhmens einen eigenen Kreis bilden. Im Interesse der Einheit und des Fortschrittes ist es nur zu wünschen, daß dieser Antrag abgelehnt wird.

(**Aus dem „Figaro“.**) Der lustige „Figaro“, der diese Woche womöglich noch besser aufgelegt ist, als sonst, bringt unter Anderem auch folgende Notiz: „Ueberraschend! Das k. k. Handelsministerium hat z. B. 25. 149 die Bewilligung zur Vornahme technischer Vorarbeiten für eine normalspurige Eisenbahn von der Nordwestbahnstation Freiheit nach Dunkelthal erteilt. Wir waren der Meinung, daß diese Strecke schon seit einiger Zeit im Betriebe sei.“

(**Speisezettel der Volksküche.**) Morgen Sonntag: Nudelsuppe, Braten, Kraut, Strudel. Montag: Griesuppe, Rindfleisch, Erbsen, Zwetschkenknödel.

„Der Troubadour“.

Oper in 3. Acten von G. Verdi.

Mit drei neuen Kräften unserer Oper machte uns die gestrige Troubadour-Aufführung bekannt, mit den Damen: Weißl, welche die Leonore, Hermance, welche die Acuzena und Herrn v. Pauly, welcher den Luna sang. Hr. Weißl besitzt ein klangvolles und biegsames Organ, das besonders schön und kräftig in der Mittellage klingt. Die Töne der Höhe setzt die Sängerin zu breit und offen an, so daß sie des metallischen schönen Klanges entbehren und der Gesang an edler dramatischer Färbung verliert. Hr. Weißl, in der wir nichtsdestoweniger eine treffliche Kraft für unsere Oper gewonnen zu haben glauben, fand gleich nach ihrer ersten Arie stürmischen Beifall und wurde auch im Laufe des Abends wiederholt ausgezeichnet. Winder glücklich waren die beiden anderen Debutanten. Hr. Hermance suchte nach Effect. Das ist nicht wol gethan von einer jungen Sängerin, die dadurch gehindert ist dem Gesange volle Aufmerksamkeit zuzuwenden. Das Streben nach Effect verleitete die Sängerin gleich im 2. Acte zu einer ungewohnten Nuancirung ihrer Arie, die sie mit einem durchaus nicht gerechtfertigten Pianissimo beginnt. Die Stimme klingt nicht voll und die Sängerin erreicht das a mit Anstrengung. Gestern machte sich in ihrem Gesange eine starke Neigung zum Distorniren bemerkbar, welche uns Bedenken für die Zukunft einflößt. Am frischesten und besten gelang ihr die Scene im Zeltlager, nach welcher sie Beifall erlangte. Herr von Pauly zeigte ein dunkles Organ, das ebenfalls die Höhe schwer erreicht. Er hat jedoch tüchtige Schule und versteht es Effecte zu erzielen. Gestern hatte er eine schlechte Maske gewählt und ein leidiges Zucken mit den Augen störte bessere Wirkung. Auch ihm fehlte es nicht an Beifall. Von den übrigen Mitwirkenden machten sich Herr Böllhoff als Titelheld und Herr Fuhs als Fernando vorthelhaft bemerkbar. Letzterer erhielt sogar nach seinem Neco im ersten Acte lauten Applaus. Ersterer bestätigte in seiner gestrigen Leistung das bereits jüngst von ihm gesagte. Er muß vor dem Fortciren der hohen Töne gewarnt werden. Wo er maßvoll singt, ist ihm der Beifall sicher. Recht gut waren Chöre und Orchester. Die Chöre klangen voll, rein und kräftig, ein Vorzug, den wir um so bereitwilliger anerkennen, je mehr denselben die Chöre im Vorjahre vermissen ließen. Herr Capellmeister Reich sollte den Sängern auf der Bühne mehr Aufmerksamkeit schenken.

Theater.

„Tannhäuser“.

Große Oper in 3 Acten von Rich. Wagner.

Es ist unmöglich für eine Provinzbühne, den Zauber und die Poesie einer Wagner'schen Oper vollkommen zu verkörpern. Selbst bei sorgfältigster Vorbereitung kann sie uns nicht die Sinnegluth und gleichzeitig die überirdische Ekstase, die verzehrende Erregtheit versinnlichen, von welcher die Träger der einzelnen Gestalten durchdrungen sein sollen. War doch der Componist, der von sich selbst sagte, daß ihm bei der Composition solche Erregtheit Blut und Nerven in fiebernder Wallung erhielt, auch mit der Darstellung großer Bühnen nicht zufrieden und acceptirte dieselbe nur „soweit die vorhandenen Kräfte reichten.“ Vom Standpuncte der Berücksichtigung der vorhandenen Kräfte aus beurtheilt, war die gestrige Aufführung des „Tannhäuser“ auf unserer Bühne eine recht gute. Das Orchester, welchem in dieser Oper bekanntlich eine Hauptaufgabe zufällt, war unter Leitung des Herrn Capellmeisters Reich sogar sehr brav und, einige herbe Striche der Violinen abgerechnet, erfüllte es seine Aufgabe vorzüglich, so daß schon die Ouverture mit rauschendem Beifalle aufgenommen wurde. Die Sänger blieben diesmal hinter dem Orchester ein gutes Stück zurück. Doch verdienen auch sie, und unter ihnen insbesondere Fr. Meißl als Elisabeth und Herr Fuchs als Landgraf unsere Anerkennung. Fr. Meißl bewältigte die Partie der Elisabeth musikalisch mit überraschender Kraft und Sicherheit. Ihr Gesang hatte Frische und Klang. Eines nur fehlte ihr — Seele. Für die ideal schwärmerische Elisabeth, die so ganz hingebende Liebe ist, fand Fr. Meißl nicht den rechten, innig beseelten Ton, der nothwendig ist für sie, daß sie doch selbst von sich singt, daß Tannhäuser jubelnd ihr das Herz zerstach. Eine zweite Aufführung wird dieß wohl bessern. Das Publicum zeichnete Fr. Meißl und neben ihr Herrn Fuchs, der den Landgrafen mit ruhiger Würde darstellte und im Gesangsvortrage ebenfalls edel und ruhig sich zeigte, durch wiederholten Beifall aus. Dem Tannhäuser des Herrn Böllhoff fehlte in den ersten Acten die Kraft für den Ausdruck der Sinnegluth, die in ihm lodert. Dagegen brachte er die Erzählung von der Romfahrt mit trefflichem Ausdrucke zur Geltung und fand für das qualvolle Bekenntniß und den furchtbaren Fluch einen vollen, schönen Ton. Herr v. Pauly wird trachten müssen seinen Wolfram mit etwas mehr Männlichkeit auszustatten. Wolfram darf bei aller Entfagung nicht als schwächlicher Schwärmer aufgefaßt werden. Er ist der geistig überlegene feste Character, dessen geklärte Ueberzeugung in Tönen sich äußern muß. Im Gesange brachte Herr v. Pauly die erste Ansprache an Tannhäuser recht wirkungsvoll zu Gehör. Sonst bedarf die Leistung auch gesanglich noch mancher Verbesserung. Die Venus sang Fr. Blanche. Die hohe Lage dieser Partie bereitete der jungen

er vorhandenen Kräfte aus beurtheilt, war die gestrige Aufführung des „Tannhäuser“ auf unserer Bühne eine recht gute. Das Orchester, welchem in dieser Oper bekanntlich eine Hauptaufgabe zufällt, war unter Leitung des Herrn Capellmeisters Reich sogar sehr brav und, einige herbe Striche der Violinen abgerechnet, erfüllte es seine Aufgabe vorzüglich, so daß schon die Ouverture mit rauschendem Beifalle aufgenommen wurde. Die Sänger blieben diesmal hinter dem Orchester ein gutes Stück zurück. Doch verdienen auch sie, und unter ihnen insbesondere Fr. Meißl als Elisabeth und Herr Fuchs als Landgraf unsere Anerkennung. Fr. Meißl bewältigte die Partie der Elisabeth musikalisch mit überraschender Kraft und Sicherheit. Ihr Gesang hatte Frische und Klang. Eines nur fehlte ihr — Seele. Für die ideal schwärmerische Elisabeth, die so ganz hingebende Liebe ist, fand Fr. Meißl nicht den rechten, innig beseelten Ton, der nothwendig ist für sie, daß sie doch selbst von sich singt, daß Tannhäuser jubelnd ihr das Herz zerstach. Eine zweite Aufführung wird dieß wohl bessern. Das Publicum zeichnete Fr. Meißl und neben ihr Herrn Fuchs, der den Landgrafen mit ruhiger Würde darstellte und im Gesangsvortrage ebenfalls edel und ruhig sich zeigte, durch wiederholten Beifall aus. Dem Tannhäuser des Herrn Böllhoff fehlte in den ersten Acten die Kraft für den Ausdruck der Sinnegluth, die in ihm lodert. Dagegen brachte er die Erzählung von der Romfahrt mit trefflichem Ausdrucke zur Geltung und fand für das qualvolle Bekenntniß und den furchtbaren Fluch einen vollen, schönen Ton. Herr v. Pauly wird trachten müssen seinen Wolfram mit etwas mehr Männlichkeit auszustatten. Wolfram darf bei aller Entfagung nicht als schwächlicher Schwärmer aufgefaßt werden. Er ist der geistig überlegene feste Character, dessen geklärte Ueberzeugung in Tönen sich äußern muß. Im Gesange brachte Herr v. Pauly die erste Ansprache an Tannhäuser recht wirkungsvoll zu Gehör. Sonst bedarf die Leistung auch gesanglich noch mancher Verbesserung. Die Venus sang Fr. Blanche. Die hohe Lage dieser Partie bereitete der jungen

Mährisches Tagesblatt 28.09.1884

Theater.

„Margarethe“.

(Fauft.)

Oper in 5 Acten von Gounod.

Noch immer ist die Reihe der debutirenden Kräfte, die uns die Direction heuer vorführt, nicht erschöpft. Gestern lernten wir in Gounod's „Fauft“ eine neue Debutantin, Fräulein Blanche kennen, welche das „Gretchen“ sang. Dieselbe erhielt gleich nach den ersten Worten, die sie sang, aufmunternden Beifall. Die Stimme, die noch der Fülle entbehrt und auch keinen großen Umfang besitzt, klingt angenehm, und die junge Sängerin zeigte auch gute Schule. Das beifallslustige Publikum lobte diese Eigenschaften durch mehrfachen Hervorruuf. Im Spiele war bei Fräulein Blanche die vollständige Anfängerin nicht zu verkennen. Wir wollen hoffen, daß sie bald die Wegweiser- und Ipsilon-Stellungen, in denen wir sie gestern sahen, vermeiden werde. Von den übrigen Mitwirkenden erhielten die Herren Fuchs („Mephisto“), Böllhof, der als „Fauft“ einen besonders guten Abend hatte, Herr von Pauli als „Valentin“ und Fräulein Fleißig, die den „Siebel“ schmuck repräsentirte und sich auch im Gesange sehr brav hielt, lebhaften Beifall. Fräulein Fleißig wurde sogar nach ihrem Liede zweimal, Herr von Pauli nach der Sterbescene gerufen. Fräulein Hermance war eine stattliche „Marthe“. Die Oper war vom Herrn Capellmeister Reich vortrefflich einstudirt und die Chöre hielten sich aufs Beste. Weniger Lob können wir dem Orchester spenden, das gestern sogar in seinen besten Mitgliedern sich nicht immer präcis und rein zeigte. Noch weniger können wir uns mit der Regie einverstanden erklären. Abgesehen von dem störenven Zwischenfalle, den die Decoration des Studierzimmers verschuldete, die uns durchaus „Gretchen“ am Spinnrade nicht sehen lassen wollte, will uns die Kirchen Scene in ihrem gestrigen Arrangement nicht gefallen. Sie läßt „Gretchen“ in die Kirche treten; „Gretchen“ ist aber eine Gefallene, vor der sich die Kirchenthüren schließen sollen, wie dieß bei früheren Vorstellungen immer scenisch sichtbar gemacht wurde. Da wir schon Mängel rügen, so möchten wir auch jene rügen, die im Zuschauertraume zu Tage treten. Da ist eistens eine Claque installiert, die schon in die Hände patzt, wenn sie nur zwei Töne gehört hat, unbekümmert darum, ob dieselben gut oder schlecht klingen. Wir haben nichts dagegen, wenn man eine zaghafte Debutantin ermutigen will; allein das darf nicht alles Maß überschreiten, so daß es die Darsteller wie die Direction über die echte Wirkung einer Leistung täuscht, und am allerwenigsten sollten die Bühnemitglieder selbst darin mit bösem Beispiele vorgehen. Eine weitere Eigenthümlichkeit, deren Abstellung freilich das Publicum selbst besorgen muß, ist der Lärm während der Ouverture. Diese gehört zur Oper und sollte ebenso aufmerksam angehört werden, wenn auch der Vorhang noch nicht gehoben wurde. Bei uns herrscht aber eine Unruhe, die das Anhören der Ouverture fast zur Unmöglichkeit macht.

Mährisches Tagesblatt 30.09.1884

„Der Troubadour.“

Oper in 3 Acten von Verdi.

Die gestrige Wiederholung von Verdi's „Trovatore“ brachte uns einige vorzügliche Leistungen. Die Palme des Abends gebührte Fräulein Fleißig, welche die Leonora gesunglich wie dramatisch prächtig gestaltete. Wir hörten wieder einmal vollkommen rein und correct singen und sahen ein jugendliches Talent, dessen Bekanntschaft uns vermittelt zu haben, der Direction zu besonderem Verdienste gereicht. Fräulein Fleißig darf bei einiger Strebbarkeit eine erfolgreiche Bühnenlaufbahn prognosticirt werden. Ihr ausdrucksvoller, schöner Gesang, ihre durchaus sichere, reine Intonation, ihr lebhaftes Spiel und das sprechende Auge, das Alles vereint gab gestern eine künstlerische Leistung, die in der schön gespielten Kerker Scene einen brillanten Abschluß fand. Das Publikum zeigte auch nicht mit seinem Beifalle, es rief die junge Sängerin wiederholt stürmisch hervor, und auch an einer schönen Blumenpende fehlte es nicht. Fräulein Huld, die Sängerin der Leonore war stimmlich ebenfalls sehr brav. Ihre Stimme ist von gewaltigem Umfange und metallischem Klange. Der angemessenen Tiefe und der wunderbar senoren Mittellage schließt sich eine brillante Höhe an. Die Sängerin schlug gleich in der ersten Arie ein Des mit Leichtigkeit an. Die Register sind gut verbunden, und die Kehle besitzt eine für eine Anfängerin höchst achtbare Geläufigkeit. Den Erfolg ihrer gestrigen Leistung beeinträchtigte die begreifliche Befangenheit des ersten Debuts. Ihr wollen wir es zuschreiben, wenn die Debutantin mit der Athemökonomie nicht vertraut schien und an einzelnen Stellen sich überhastete. Auch unser Barytonist, Herr v. Pauli bot gestern eine nichtaus bessere Leistung als bei der ersten Aufführung. Er war trefflich disponirt und sang sogar die Arie „Ihres Auges“ — in der hohen Originallage. Er sowol als auch Fräulein Huld wurden durch stürmischen Beifall gelohnt. Lobend ist noch Herr Fuchs als Fernando zu nennen. Herr Böllhof dagegen hatte gestern nicht die beste Disposition. Nur die Stretta gelang ihm. Die übrige Aufführung bietet zu besonderen Bemerkungen keinen Anlaß.

Vom Tage.

(Eine Aenherung des deutschen Kaisers.)

Als bei den Ständesest in Münster dem Kaiser Wilhelm mitgetheilt wurde, daß Bismarck aus Schandheitsrückichten seine Theilnahme abge sagt habe, entgegnete der Monarch: „Ja, Bismarck, das ist auch ein alter Mann; aber wir“ — mit entsprechender Handbewegung auf sich weisend — „wir jungen Leute können so etwas immer noch mitmachen.“

Mährisches Tagesblatt 08.10.1884

Vom Tage.

(Jubiläum von Johann Strauß.) Johann Strauß feierte gestern das Jubiläum seiner vierzigjährigen künstlerischen Thätigkeit, und diese Gelegenheit benützten Verehrer, Freunde und Bekannte des gefeierten Walzerkönigs, um demselben ihre Sympathien zum Ausdruck zu bringen. In den behaglichen Wohnräumen des Jubilar's in der Igelgasse ging es schon in den ersten Vormittagsstunden recht lebhaft zu. Gratulanten kamen und gingen und eine große Zahl von Briefen und Telegrammen langten an. Der officiellen Gratulanten Erster war Bürgermeister Uhl, der vor 10 Uhr erschienen war, um dem Jubilar namens der Commune Wien zu beglückwünschen, und demselben zugleich mitzutheilen, daß der Gemeindevath in seiner letzten Sitzung einstimmig beschlossen habe, dem Jubilar das Bürgerrecht der Stadt Wien taxfrei zu verleihen. Strauß dankte in herzlicher Worten. Der Jubilar wird Freitag Vormittags im Beisein des Bürgermeisters den Bürgereid ablegen. Nach dem Bürgermeister kam die Deputation des Theaters an der Wien, bestehend aus den Herren Walzel, Girardi, Benedix und Capellmeister Müller. Herr Walzel beglückwünschte den Jubilar, der in wärmsten Worten dankte. Wie schon gemeldet, sandte Erzherzog Wilhelm dem Jubilar ein kostbares Schreibzeug und eine Mappe. Auf der ersten Seite derselben steht folgende Widmung vom Erzherzog niedergeschrieben: „In dankbarer Erinnerung der durch Ihre reizenden Melodien mir bereiteten vielen genußreichen Stunden.“ Eine herrliche Blumenpende kam von den Anverwandten des Jubilar's. Es ist ein colossales Füllhorn aus den verschiedensten Blumen gebildet, daran, ebenfalls aus Blümchen, die Noten zu den „Sinngedichten“ und aus weißen Camilien die Namen der Werke Strauß'. Einen Kranz sandte noch der Director des deutschen Theaters in Budapest, Herr Lesser. Telegraphische und briefliche Beglückwünschungen kamen von Wolfgang und Emmy Herbeck, Capellmeister Roth, Fräulein Braga, Ignaz Brüll, Capellmeister Hellmesberger, Director Schönfeld vom Lobe-Theater, vom Operetten-Peronale des Brünner Stadttheaters, dem Sängerbunde und

Mährisches Tagesblatt 17.10.1884

(Vom Männergesangvereine.) In dem am 16. November stattfindenden Concerte des Männergesangvereines, welchem auch der Componist von „Eliland“, Herr Debois aus Brünn bewohnen dürfte, werden in dem genannten Werke die Freunde des Componisten, Herr S. Beamt und Herr J. Janowsky aus Brünn mitwirken. Herr Ingenieur Hein aus M. Weißkirchen, der langjährige, bewährte Freund des Olmüzer Männergesangvereines, hat die Freundlichkeit gehabt, die Basspartie zu übernehmen. Das Concert dürfte nach den großen Vorbereitungen zu urtheilen, jedenfalls ein glänzendes werden und es bedarf wohl keines Appells an das kunstsinige Publicum von Olmütz, daß es das künstlerische Streben des Männergesangvereines und seines wackeren Chormeisters R a b l e r durch zahlreichen Besuch lobnen möge, um den Männergesangverein zu einem guten materiellen Erfolge zu verhelfen. Eingeleitet wird das Concert durch das „Glück von Edenhall“. Der Text dazu ist von R. Hasenclever nach der gleichnamigen Ballade von Ludwig Uhland, welche allgemein bekannt sein dürfte, sehr effectvoll bearbeitet. Die Composition von R. Schumann für Männerchor und Orchester, schließt sich dem düsteren Texte würdig an und wird ihres großartigen Eindruckes auf die Hörer nicht verfehlen. Dann folgt eine Clavierpiece des Frä. Emilie Goldberger und darauf 3 Männerchöre und zwar „Schnjucht“ von Engelsberg, eine reizende Composition des stimmungsvollen, gleichnamigen Gedichtes von Eichendorff, dann „Altniederländisches Lied“, für Männerchor bearbeitet von Ed. Kremser, ein neckisches zartes Lied, das angeblich auf einem Rembrandt'schen Kupferstich gefunden wurde, und „Fischen und Erwischen“ ein Chor heiteren Genres von Engelsberg. Daran schließen sich wieder Clavierpieten, welche vorläufig noch nicht bekannt sind. Den Schluß bildet: „Eliland“ Liedereclus von Karl Stieler, für Männerchor und Orchester comp. von Debois. Wir werden noch Gelegenheit finden, auf die schöne Dichtung, deren Wahl seitens des Componisten ein guter Wurf war, zurückzukommen, da es unerlässlich ist, sich mit dem Gedankengange derselben vertraut zu machen um die schöne Composition recht tief zu erfassen. Alles in allem können wir unseren Lesern einen sehr angenehmen Concertabend in Aussicht stellen.

Mährisches Tagesblatt 04.11.1884

an letztere, zu vertreiben, sowie mit der Einbringung der Incorporations Gebühr zu beginnen.

(Heiratsausstattungs-Stiftung.) Vom Gemeinderathe der k. Hauptstadt Olmütz wurde der Conkurs zur Verleihung einer Siegel'schen Mädchenausstattungs-Stiftung ausgeschrieben. Die Bewerberinnen, welche in der Stadt Olmütz das Heimatrecht besitzen oder wenigstens in Olmütz geboren sein müssen, haben ihre Competenzgesuche beim Olmützer Gemeinderathe bis längstens 1. Dezember 1884 zu überreichen.

(Gemeindeumlage) Im Monat September 1884 sind für verkaufte Biermarken 3280 fl. 88 kr. und an Abfindungs-Beträgen für gebrannte und versüßte geistige Flüssigkeiten 331 fl. 18 kr., im Ganzen daher 3612 fl. 6 kr. in die städtische Cassa eingeflossen.

(Richtigstellung.) Das Organ des Herrn Prof. Demel verzeichnet die Stimmenzahl, welche den Slaven bei der Wahl aus dem 1. Wahlkörper zu Theil wurden und mach sich hiebei einer Fälschung schuldig, indem es behauptet, Hr. Otahal hätte 45 Stimmen erhalten. Das ist unwahr, denn Herr Otahal erhielt nur 9 Stimmen. Herr Bohu, von welchem dasselbe Blatt behauptet, daß er 37 Stimmen erhielt, bekam nur 17 Stimmen. Ebenso ist es unwahr, daß der bekannte „deutsche“ (?) Candidat der Slaven und Clericalen 130 Stimmen erhielt, während er nur 125 Stimmen auf sich vereinigte. Von den slavischen Candidaten erhielten die Herren Dr. Hynek und Dr. Chytil 8 und Herr Dpletal 6, Hr. Kossival 4 Stimmen. Unsere Behauptung, daß die slavischen Candidaten nur 8 Stimmen erhielten, ist somit, wie aus dem Vorangeführten hervorgeht, vollkommen richtig.

(Concert des Musikvereins.) Das morgige Concert unseres Musikvereins wird überaus zahlreich besucht sein. Heute schon sind alle Sitzplätze vergriffen und es werden eine Anzahl weiterer Sitzplätze angebracht werden müssen. Das Concert bietet aber auch eine Fülle des Schönen und Interessanten. Neben den Namen Mozart, Wagner, Mendelssohn und Schumann finden wir die modernen Meister der Musik Rubinstein, Raffin, Franz und den Italiener Mattei im Programm vertreten, das wir nachstehend nochmals veröffentlichen:

1. Symphonie (G-moll) von W. A. Mozart,

gegangene Concert am Samstag im Werner's „Tannhäuser“ in Scene.

(Theater - Nachrichten.) Herr Theater-Director Julius Frißche in Berlin begehrt am 23. October d. J. sein fünfundsanzwanzigjähriges Bühnen Jubiläum, aus welchem Anlasse sich in Berlin ein Comité gebildet hat, um diesen Tag festlich zu begehen. Das Comité hat ein Circular erlassen, in welchem alle Freunde und Bekannte aufgefordert werden wegen allfälliger Betheiligung sich brieflich oder telegrafisch an die General-Adresse „Fest-Comité des Friedrich-Wilhelms-städtischen Theaters, Berlin Chausseestraße 26“ zu wenden.

(Militär-Concert im „Hotel Pietsch“.) Morgen Sonntag findet im „Hotel Pietsch“ ein Concert der Militär-Capelle des 93. Inf.-Regts. statt. Zur Aufführung gelangt folgendes Programm: 1. Marsch aus R. Wagners „Nibelungen“ von Sonntag. 2. Ouverture zur Oper „Die Zigeunerin“ von Balfe. 3. Schattentanz aus der Oper „Dinorah“ von Meyerbeer. 4. „Titania Walzer“ von F. v. Suppé. 5. Scenenade für die Flöte und Waldhorn von Tittl. 6. Elegie für das Cello von Czibulka. 7. Polka française „Die Tauben von San Marco“ von J. Strauß. 8. Werners Lied für das Flügelhorn aus der Oper „Der Trompeter von Säckingen“ von E. Kaiser. (Pause.) 9. Fantasie aus der Oper „Tannhäuser“ orchestriert von Hamm. 10. „Liebesglück“, Gavotte für die Zither mit Quartettbegleitung von Hummel. 11. „Operettenschau“, Potpourri von Ambros. 12. „Mathilden“-Gavotte von Buder. 13. „Schnellfeuer“ Polka schnell von J. Schubert.

(Ein frecher Diebstahl) wurde gestern Abend 6 Uhr in der Verlorenen Gasse bei einem dort etablirten Trödler versucht, indem ein dem Arbeiterstande angehöriger Mann im Vorbeigehen drei Röcke von der Thüre, wo dieselben ausgehängt waren, herabriß und mit der Beute das Weite suchte. Passanten hielten jedoch den Dieb an, nahmen ihm die Röcke ab und ließen ihn dann — laufen. Im Interesse der öffentlichen Sicherheit wäre es zweckdienlicher gewesen, den Mann der Polizei zu übergeben.

(Diebstahl.) Wir meldeten vorgestern, daß ein Herr, welcher Nachts von der Restauration „zum

Fortsetzung in der Beilage.

Závěr

Výsledky více než patnáctiletého výzkumu poskytují plastický obraz hudební žurnalistiky v německo-jazyčném periodickém tisku, a to na regionální úrovni. Jedná se o fenomén, který vzbuzoval řadu nezodpovězených otázek, jež se staly východiskem pro předkládanou rigorózní práci. Jaká tedy byla německo-jazyčná hudební žurnalistika v denním periodickém tisku? Nepřeberné množství cenných dokumentů německo-jazyčné hudební žurnalistiky dokládá, že tato oblast žurnalistiky našla v denním tisku svou pevnou pozici a denně poskytovala čtenářům poměrně vyčerpávající informační servis z hudební oblasti. Regionální periodický tisk poskytl dostatečný mediální prostor k tomu, aby se zde profilovala tato svébytná a kompaktní součást žurnalistiky. Díky metodě kvantitativní obsahové analýzy bylo možno zmapovat rozvoj a expanzi hudební žurnalistiky v čase i její aplikační formy, nástroje i projevy. Na základě získaných výsledků tedy bylo možno podrobně zodpovědět výzkumnou otázku stanovenou již v úvodu, a to jakých žurnalistických forem a žánrů hudební žurnalisté v denním tisku užívali. Samotný výzkum předpokládal existenci a progresi stěžejních forem hudební žurnalistiky, a to hudebních kritik a recenzí. Tento předpoklad byl nejenom potvrzen, ale rovněž překročil veškeré možné hypotézy, co se týká rozsahu a zpracování těchto žurnalistických žánrů. Hudební kritiky a recenze byly pravidelnou (takřka denní součástí) německo-jazyčných regionálních listů a dokladují jak stylistickou zdatnost tak odborné znalosti hudebních žurnalistů, kteří se na tomto místě stávají popularizátory hudby „par excellence“. Samozřejmě je nezbytné zohlednit veškeré historické i místní souvislosti, které přispívaly k tomu, že hudební žurnalistika měla na stránkách německo-jazyčného periodického tisku své výsostné postavení. A je to zejména renomé a atraktivita operních představení v Královském městském divadle v Olomouci, které bylo nedělitelnou součástí hudebního, kulturního a šířeji také společenského života. Dále se do mediálních výstupů promítal čilý koncertní život města i regionu, na němž čtenáři-posluchači aktivně participovali. Také z těchto důvodů byly kritiky a recenze pro lokální média jedním ze stěžejních žánrů a zpětně pro čtenáře vysoce relevantní. Jako komponentní součást hudebně-kritických žánrů byly dále vymezeny komentáře z hudební a kulturní oblasti. Těmto byl poskytován rozsáhlý, často prominentní tiskový prostor, což dokládá mediální a čtenářský zájem o tuto oblast. Nicméně výzkum samotný odkryl několik dalších zásadních aspektů, promítajících se do tehdejší hudební žurnalistiky. Vedle hudebně-kritických žánrů se profilovaly rovněž žánry hudebně-zpravodajské, které hrály nezastupitelnou úlohu v denním informování čtenářů o připravovaných či již konaných hudebních událostech. Tato oblast hudební žurnalistiky byla co do rozsahu srovnatelná

s hudebně-kritickou oblastí. Z obsahového a tematického hlediska se jednalo o kompaktní součást hudební žurnalistiky, na níž v mnohém navazovaly hudebně-kritické žánry. Hudební žurnalistika tedy měla k dispozici rozrůstající se spektrum aplikačních forem, díky nimž mohla oslovovat široké skupiny čtenářů a rovněž upevňovat své pozice v rámci jednotlivých médií. Výzkumem však byla zjištěna také témata, která v následujících staletích povlovně krystalizují v nové žánry, a to profil osobnosti a bulvární tematika promítající se výlučně do hudebně-zpravodajské agendy. Na základě získaných výsledků byly dále vymezeny dvě oblasti hudebně-zpravodajských žánrů, a to hudební pozvánky a avíza jako komponentní součást hudebně-zpravodajské agendy a oblast inzertních útvarů jako svébytná oblast hudebně-zpravodajské agendy.

Dále byla řešena otázka tematické diversity a proměn a vývoje hudebních témat ve sledované periodě 1875-1884. Tato část výzkumné otázky byla podrobně zodpovězena a popsána také prostřednictvím vývojových grafů, které zachycují jak tematickou diversitu hudebně-kritické agendy tak tematickou diversitu hudebně-zpravodajské agendy. Na základě výsledků podrobně provedené analýzy byl učiněn závěr, že hudebně-kritická agenda byla pokryta zejména tématy opery a koncertů. Přesto jsou témata oper dominující, což je rozdílné ve srovnání s komplexním obrazem hudební agendy, v němž s nepatrným rozdílem dominují témata koncertů. Vývojová dynamika tématu oper v kritikách a recenzích procházela ve sledovaných letech zřetelným nárůstem a dosahovala nejvyšších hodnot v roce 1881. Velmi výrazně probíhala také vývojová křivka v užití tématu koncertů, a to zejména v letech 1878, 1881 i 1882. Témata koncertů byla v hudebně-kritické agendě druhým nosným pilířem a stala se pro hudební žurnalistiku dalším nejčastěji užívaným tématem. Témata operety, popřípadě smíšená témata operní a operetní se vyskytují jako doplňující, přesto jejich existenci v německo-jazyčném periodickém tisku nelze opomenout. Na tomto místě je nutno zdůraznit nárůst tématu profilu osobnosti, a to v závěru sledované periody, v roce 1884. Oblast výzkumu hudebně-zpravodajské agendy byla v jednotlivých letech pokryta poměrně proporcionálně tématy koncertů, bulvárními zajímavostmi i operety. Výrazně jsou zastoupena také témata opery. Ve sledované časové periodě prochází vývojové křivky témat opery, bulvárních zajímavostí i operety zřetelným nárůstem v roce 1881, zatímco vývojová křivka tematické kategorie koncertů má poměrně konstantní průběh. Z uvedených údajů lze dovozovat, že témata opery i koncertů případně operety byla pro zprávy z hudební oblasti osvědčeným a relevantním tématem, které recipientům poskytovalo hodnotné informace o konaných koncertních událostech. Globálně lze konstatovat, že fenomén německo-jazyčné hudební žurnalistiky v mediálním prostoru Olomouce a okolí získal velice výrazné tematické kontury, jejichž proměny jsou v čase jasně patrné. Tato rigorózní práce zachytila náhled do vývoje

tematických preferencí hudebních žurnalistů v průběhu let 1875-1884. V průběhu sledovaných let byla v popředí zájmu německo-jazyčných médií témata opery, koncertů a kulturní politiky. K pozvolnému nárůstu těchto témat dochází v letech 1875-1880, velký vzestup následuje v roce 1881. V následujících letech se stav vrací zpět na úroveň přechozích let, ovšem s výjimkou témat z oblasti kulturní politiky, které nadále stoupají. Vývojové tendence jasně vypovídají o existenci a mírně rostoucích preferencích hudebních témat bulvárních i profilů osobností, které se daleko průrazněji prosazují až v následujícím století.

V souvislosti s analyzováním základních výzkumných otázek vykryštovaly charakteristické rysy německo-jazyčné hudební žurnalistiky, kterou (jakož i celý německo-jazyčný mediální prostor) ovlivňovaly rovněž české emancipační snahy. Trvalé soupeření jednotlivých národů habsburské monarchie zasahovalo rozmanité sféry kulturního a společenského života. Vzájemné vymezování jednotlivých národů i národnostní pnutí bylo všudypřítomné. Přesto lze konstatovat, že o rodícím se vzájemném národním respektu svědčí kritiky a recenze slovanských koncertních událostí. Byť se němečtí hudební žurnalisté často pouštějí do srovnávání národních odlišností v hudební kultuře, rozdílností v hudebním cítění i mentalitě obou národů, často přerůstající ve slovní přestřelky a půtky, přesto je doložitelná celá řada profesionálně a odborně provedených kritik a recenzí zabývajících se korektně slovanskými hudebními událostmi. O širší sounáležitosti s hudební kulturou evropskou dále svědčí publikované zprávy o aktuálním hudebním dění na evropských operních scénách, popř. o evropském či světovém hudebním děním.

K interdisciplinárnímu charakteru této rigorózní práce je nutno podotknout, že vzhledem k rozsahu publikovaného tématu nebylo možno provést komplexní kvalitativní analýzu, proto jako nástroj pro zmapování syntaktické a sémantické stránky textů byla aplikována pouze kvalitativní sonda, která umožnila alespoň rámcově charakterizovat jazykovou stránku hudebně-žurnalistických žánrů. Strukturou a způsobem stylistické práce lze kritiky a recenze charakterizovat jako hodnotící, komentující a vysvětlující texty. Recenzenti v těchto útvarech prokazují jak vlastní subjektivní evaluační vhléd tak také odborné hudební vědomosti a znalosti. Zatímco kritiky a recenze vynikají originalitou, žánry hudebně-zpravodajské agendy jsou stručné, informačně zhuštěné a názorově neutrální.

Pro kompletní obraz německo-jazyčné hudební žurnalistiky byla zpracována antologie zkoumaných hudebně-publicistických a hudebně-kritických reflexí, které vycházely v německo-jazyčném denním tisku na území Olomouce v 2. polovině 19. století, a to včetně antologie v originálním znění, která je zpracována rovněž digitálně.

LITERATURA:

- Abegg, W.:** Musikästhetik und Musikkritik bei Eduard Hanslick, Studien zur Musikgeschichte des 19. Jahrhunderts, 44, Regensburg 1974
- Adorno, T. W.:** Reflexe o hudební kritice, in: Hudební rozhledy XXIII/1, s. 29
- Adorno, T. W.:** Filozofia nowej muzyki, Warszawa 1974
- Adorno, T. W.:** Ästhetische Theorie, Gesammelte Schriften VII, Frankfurt a. M. 1970
- Adler, G.:** Der Stil in der Musik, Leipzig 1929
- Adler, G.:** Methode der Musikgeschichte, Leipzig 1919
- Ambros, A. W.:** Geschichte der Musik, reed. Hildesheim 1968
- Andres, H.:** Beiträge zur Geschichte der Musikkritik, Greifswald 1938
- Beck, H.:** Methoden der Werkanalyse in Musikgeschichte und Gegenwart, Wilhelmshaven 1974
- Bertrand, I. —Hugehes, P.:** Media Research Methods. Audiences, Institutions, Texts. Palgrave Macmillan, New York 2005
- Bessler, H.:** Aufsätze zur Musikästhetik Musikgeschichte, Leipzig 1978
- Bigenwald, M.:** Die Anfänge der Leipziger Allgemeinen Musikalischen Zeitung, Freiburg 1938
- Braun, W.:** Musikkritik, Köln 1972
- Calvocoressi, M.:** The Principles and Methods of Musical Criticism, London 1923
- Čermák, F.:** Lexikon a sémantika, Praha 2010
- Dahlhaus, C.:** Probleme der Kompositionskritik, In Über Musik und Kritik, vyd. R. Stephan, Mainz 1971
- Der Grosse Brockhaus Handbuch des Wissens in zwanzig Bänden,** Zehnter Band, Leipzig 1931
- Dolinski, K.:** Die Anfänge der musikalischen Fachpresse. Geschichtliche Grundlagen, Diss., Berlin 1940
- Dorazil, O.:** Světové dějiny v kostce, JEVA, Rudná u Prahy 1993.
- Eggebrecht, H. H.:** Musikalisches Denken, Wilhelmshaven 1977
- Eggebrecht, H. H.:** Uwagi o metodzie analizy muzycznej, in: Res facta 7, Kraków 1973
- Ellis, K.:** Music Criticism in Nineteenth-Century France, Cambridge 2007
- Fischer, R.:** České noviny a novináři v Olomouci 1848 – 1938; Olomouc 1938
- Friedland, M.:** Kritik als kulturphilosophisches Problem, Berlin 1925
- Fukač, J.:** Víme co je hudební kritika, in Opus mu sicum 1972/14, s. 97.
- Fukač, J.:** Funkce kritického soudu v procesu vzniku kritického díla, in: Hudební rozhledy 76 (XXIX), s. 83

Fukač, J.: kapitola Hudební kritika in: Hudební věda, SPN, Praha 1988, s.859 - 878

Fukač, J.: V. J. Tomášek a geneze kritického myšlení in: Opus musicum 79, 6, s. 166

Gadamer, Hans Georg: Pravda a metoda, Leipzig 1960.

Genina, L.: Muzyka i kritika: kontakty-kontrasty, Moskva 1978

Gilbertová - Kuhn: Dějiny estetiky, Praha 1965

Graf, M.: Composer and Critic, New York 1945

Hájek, J.: Hovory o kritice, Praha 1978

Hanslick, E.: O hudebním krásnu, Praha 1973

Hanslick, E.: Aus meinem Leben, Berlin 1894

Hellouin, F.: Essai de critique de la critique musical, Paris 1906

Hoffmann, E. T. A.: Schriften zur Musik, vyd. I Knapp. München 1963

Hoffmann, E. T. A.: Der Musikfreund, Leipzig 1977

Jirák, J. – Köpplová, B.: Masová média, Praha 2009

Kant. I.: Kritika soudnosti, Praha 1975

Kirchmeyer, H.: Situationsgeschichte der Musik kritik und musikalischen Pressewesens in Deutschland, Regensburg 1967

Kolektiv autorů: Československé dějiny v datech, Nakl. Svoboda 1986

Kolektiv autorů: Svár teorie s praxí?, editor Vičar, J., HAMU, Praha 2004

Končelík, J., Večeřa, P., Orság, P.: Dějiny českých médií 20. století, Portál, Praha 2010

Kroll, E.: Die Musikkritiken E. T. A. Hoffmanns, Köln 1958

Lachner, C.: Die Musikkritik, Versuch einer Grundlegung, München 1955

Lébl, V. - Poledňák, I. - kolektiv autorů: Hudební věda. Svazek III, SPN, Praha 1988.

Lissa, Z.: Nové studie z hudební estetiky, Praha 1982

Lissa, Z.: O tzv. rozumění hudbě, in: Nové studie, s. 84

Ludvová, J.: Dokonalý antiwagnerián, Supraphon, Praha 1992

Osvaldová, B. – Halada, J.: Encyklopedie praktické žurnalistiky, Libri, Praha 1999.

Machabey, A.: Traité de la critique musicale, Paris, 1946

Mahling, F.: Musikkritik, Münster 1929

Marečková, M.: Přehled vývoje písma, Brno, 2005

- Mattheson, J.:** Der vollkommene Capellmeister Hamburg 1739, Facs. vyd. M. Reimann
Documenta Musicologica 1, V. Kassel und Basel 1954
- McQuail, D.:** Úvod do teorie masové komunikace, Praha 2009
- Meunier, E. F.:** Die Entwicklung, des Feuilleton, der grossen Presse, Heidelberg 1914
- Motte, D. de la.:** Musikalische Analyse mit kritischen Anmerkungen von C. Dahlhaus, Kassel 1968
- Plantiga, L. B.:** Schumann as Critic, London 1967
- Poledňák, I.:** K problému hudebního vkusu, in: Hudební věda IX, 1972/2, s. 99
- Reifová, Irena:** Slovník mediální komunikace, Portál, Praha 2004.
- Rellstab, L.:** Musikalische Beurtheilungen, Gesammelte Schriften XX, Leipzig 1861
- Riemann — Musik — Lexikon,** Sachteil, 12. Aufl., Mainz 1959/61, heslo Musikkritik, s. 608
- Ruß-Mohl, S. — Bakičová, H.:** Žurnalistika, Praha 2005
- Sedláček, J.:** Filozofie, Opava 2009.
- Scheibe, J. A.:** Der critische Musicus, Hamburg 1732-1740. Leipzig 1745, reed. Stuttgart 1966, Hildesheim 1967
- Schwab, H. W.:** Konzert, Musikgeschichte in Bildern IV. Musik der Neuzeit, Leipzig 1971
- Springer, H.:** heslo Musikkritik, in: G. Adler, Handbuch der Musikgeschichte II. Berlín 1930, Tutzing 1961, 1241-5
- Stuckenschmidt, H. H.:** heslo Musikkritik, in: Die Musik in Geschichte und Gegenwart Kassel 1961, s. 1147
- Stuckenschmidt, H. H.:** Glanz und Elend der Musikkritik, Berlin 1957
- The New Grove Dictionary of Music and Musicians,** second edition, ed. by Stanley Sadie, Macmillan Publisher Limited, London 1984.
- Trampota, T., Vojtěchovská, M.:** Metody výzkumu médií, Praha 2010
- Vičar, J.:** Hudební kritika a popularizace hudby, KLP, Praha 1997.
- Wagner, R.:** O hudbě a o umění, Praha 1959
- Walther, J. G.:** Musicalisches Lexicon, Leipzig 1932

Soustava HP žánrů /útvary/	Kategorie HP témat	Délka HP textu	Rok:	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	Celkem
Inzerční útvary	Opera	Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Dlouhý		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opereta	Opereta	Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koncerty	Koncerty	Dlouhý		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jiné (klavírní, pěvecká škola)	Jiné	Krátký		0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
		Střední		0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
		Dlouhý		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	Celkem	Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Komentáře	Kulturní politika	Dlouhý		1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
		Krátký - Glosa		0	0	0	1	0	0	1	0	0	6	0
		Střední		0	0	0	0	0	1	0	1	1	2	0
Kritiky, recenze	Opera	Dlouhý		0	0	1	1	0	0	5	0	4	0	12
		Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opereta	Opereta, opereta	Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Dlouhý		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koncerty	Koncerty	Krátký		1	0	1	2	0	1	8	2	12	0	27
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Dlouhý		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profil osobnosti	Jiné	Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozvánky, avíza	Opera	Dlouhý		0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
		Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zprávy	Opera	Dlouhý		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opereta	Opereta	Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Dlouhý		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koncerty	Koncerty	Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Dlouhý		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulvární zajímavosti z hudební oblasti	Jiné (z divadla) (spolková činnost)	Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	Celkem	Jiné		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Krátký		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SOUČET	SOUČET	Jiné		5	6	1	15	2	6	63	23	37	17	175
		Krátký		1	1	0	3	0	1	19	6	6	0	37
		Střední		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Seznam analytických grafů

Graf č.1: Procentuální porovnání sledovaných hudebně tematických oblastí v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	33
Graf č.2: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1875.....	36
Graf č.3: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876.....	37
Graf č.4: Procentuální pokrytí hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1877.....	37
Graf č.5: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878.....	38
Graf č.6: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879.....	38
Graf č.7: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880.....	39
Graf č.8: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881.....	39
Graf č.9: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882.....	40
Graf č.10: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883.....	40
Graf č.11: Procentuální porovnání výskytu hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1884.....	41
Graf č.12: Výskyt a kvantifikace hudebních témat v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	42
Graf č.13: Preferované hudebně tematické oblasti ve sledovaných letech.....	42
Graf č.14: Analýza vývoje hudební tematiky v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	43
Graf č.1a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	44

Graf č.2a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1875	47
Graf č.3a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876	47
Graf č.4a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1877	48
Graf č.5a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878	48
Graf č.6a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879	49
Graf č.7a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880	49
Graf č.8a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881	50
Graf č.9a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882	50
Graf č.10a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883	51
Graf č.11a: Procentuální výskyt žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1884	51
Graf č.12a: Výskyt a počet žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	52
Graf č.13a: Preferované žurnalistické žánry s hudební tematikou v uvedených letech	52
Graf č.14a: Analýza vývoje žurnalistických žánrů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	53
Graf č.1b: Délka (rozsah) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	54
Graf č.2b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1875	56

Graf č.3b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876	56
Graf č.4b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1877	57
Graf č.5b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878	57
Graf č.6b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879	58
Graf č.7b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880	58
Graf č.8b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881	59
Graf č.9b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882	59
Graf č.10b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883	60
Graf č.11b: Procentuální srovnání délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1884	60
Graf č.12b: Procentuální porovnání výskytu krátkých textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v uvedených letech	61
Graf č.13b: Procentuální porovnání výskytu středních textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v uvedených letech	62
Graf č.14b: Procentuální porovnání výskytu dlouhých textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v uvedených letech	62
Graf č.15b: Sledování délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	63
Graf č.16b: Délka (rozsah) textů s hudební tematikou ve sledovaných letech 1875-1884	63
Graf č.17b: Vývoj délky (rozsahu) textů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	64

Graf č.1c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	65
Graf č.2c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1875.....	66
Graf č.3c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876.....	67
Graf č.4c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878.....	67
Graf č.5c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879.....	68
Graf č.6c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880.....	68
Graf č.7c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881.....	69
Graf č.8c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882.....	69
Graf č.9c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883.....	70
Graf č.10c: Tematické zaměření kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1884.....	70
Graf č.11c: Výskyt a délka kritik a recenzí s tématem "OPERA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	71
Graf č.12c: Výskyt a délka kritik a recenzí s tématem "OPERETA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	74
Graf č.13c: Výskyt a délka kritik a recenzí s tématem "OPERA, OPERETA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	74
Graf č.14c: Výskyt a délka kritik a recenzí s tématem "KONCERTY" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	75
Graf č.15c: Výskyt a délka kritik a recenzí s tématem "PROFIL OSOBNOSTI" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	77

Graf č.17c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "OPERA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	78
Graf č.18c: Procentuální pokrytí kritik a recenzí s tématem "OPERETA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	78
Graf č.19c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "OPERA, OPERETA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	79
Graf č.20c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "KONCERTY" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	79
Graf č.21c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "PROFIL OSOBNOSTI" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	80
Graf č.22c: Procentuální porovnání kritik a recenzí s tématem "JINÉ, SMÍŠENÉ, DIVADELNÍ SEZÓNA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	80
Graf č.23c: Preferované tematické oblasti v hudebních kritikách a recenzích v uvedených letech.....	81
Graf č.24c: Tematický vývoj kritik a recenzí v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	82
Graf č.25c: Procentuální porovnání komentářů s tématem "kulturní politika" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	83
Graf č.26c: Výskyt a délka komentářů s tématem "KULTURNÍ POLITIKA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	84
Graf č.27c: Křivka vývoje komentářů s tématem "KULTURNÍ POLITIKA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	85
Graf č.1d: Tematické zaměření zpráv z oblasti hudby v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	86

Graf č.2d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1875	87
Graf č.3d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1876	88
Graf č.4d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1878	88
Graf č.5d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1879	89
Graf č.6d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1880	89
Graf č.7d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1881	90
Graf č.8d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1882	90
Graf č.9d: Tematické zaměření zpráv z hudební oblasti v německo-jazyčném periodickém tisku v roce 1883	91
Graf č.10d: Výskyt a délka hudebních zpráv s tématem "OPERA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	92
Graf č.11d: Výskyt a délka hudebních zpráv s tématem "OPERETA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	93
Graf č.12d: Výskyt a délka hudebních zpráv s tématem "KONCERT" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	93
Graf č.13d: Výskyt a délka hudebních zpráv s tématem "BULVÁRNÍ ZAJÍMAVOSTI" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	94
Graf č.14d: Výskyt a délka hudebních zpráv s tématem "JINÉ, Z DIVADLA, SPOLKOVÁ ČINNOST" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	96
Graf č.15d: Procentuální porovnání hudebních zpráv s tématem "OPERA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	96
Graf č.16d: Procentuální pokrytí zpráv s tématem "OPERETA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884	97

Graf č.17d: Procentuální porovnání zpráv s tématem "KONCERT" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	97
Graf č.18d: Procentuální porovnání hudebních zpráv s tématem "BULVÁRNÍ ZAJÍMAVOSTI" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	98
Graf č.19d: Procentuální porovnání hudebních zpráv s tématem "JINÉ, Z DIVADLA, SPOLKOVÁ ČINNOST" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	98
Graf č.20d: Preferované tematické oblasti ve zprávách z hudební oblasti v uvedených letech.....	99
Graf č.21d: Tematický vývoj zpráv s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	100
Graf č.1e: Tematické zaměření avíz a pozvánek v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	101
Graf č.2e: Výskyt a délka pozvánek a avíz s tématem "KONCERTY" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	102
Graf č.3e: Výskyt a délka pozvánek a avíz s tématem "OPERA" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	102
Graf č.4e: Výskyt a délka pozvánek a avíz s tématem "JINÉ, PROGRAM-SMÍŠENÉ" v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	103
Graf č.5e: Procentuální porovnání pozvánek a avíz s tématem "KONCERTY" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	104
Graf č.6e: Procentuální pokrytí pozvánek a avíz s tématem "OPERA" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	104
Graf č.7e: Procentuální porovnání pozvánek a avíz s tématem "JINÉ, PROGRAM-SMÍŠENÉ" dle jejich délky (rozsahu) v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	105
Graf č.8e: Preferované tematické oblasti v hudebních pozvánkách a avízech v uvedených letech.....	106

Graf č.9e: Tematický vývoj pozvánek a avíz v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	106
Graf č.1f: Tematické zaměření inzertních útvarů s hudební tematikou v německo-jazyčném periodickém tisku v letech 1875-1884.....	108

Jmenný rejstřík

A

Adorno, Theodor Ludwig
Wiesengrund · 16
Amenth, Josef · 124
Anders, Helmut · 15

B

Bachmann · 132
Bachrach · 136, 202, 216
Banks · 124
Basevi, Abramo · 21
Baumgärtnerová, Irena 222
Becker · 136, 140
Bendl, Karel · 113, 220
Benetti, Adela · 195
Berlioz, Hector · 19
Bernhardi · 120, 121, 124
Bertalan · 82, 122, 130
Bílek, Rossa · 134
Biska · 133
Blanche · 240
Bloch · 123, 124
Bloch, Rosa Eben · 134, 195
Bognar, Friderike · 95, 182
Böllhof · 240
Bongart · 129, 130, 133
Brandt, Marianne · 92, 169
Braun, Werner · 16
Bruchscher, Max · 139
Bukuwsky, Melanie · 134

C

Cammerana Salvatore · 35,
181
Czerwinsky · 136

Č

Čajkovskij, Petr Iljič · 20

D

Dahlhaus, Carl · 15
Davison, James William · 19
Dengremont, Maurice · 171,
172
Deutschmann · 225
Dohrs · 144, 157
Domek · 121
Donizetti Gaetano · 34, 149,
203
Doré · 72, 144, 157, 164
Dors · 143
Dürnberger Paula · 137
Dvořák, Antonín · 184, 196,
219

E

Eben, Jakob · 22
Ellis, Katharine · 17
Engelsberg · 141
Erl · 143, 144, 149
Evenbach · 149
Eyer, Eleonore · 139
Eyrich · 139

F

Ferry · 232
Filippi, Filippo · 21
Fischer · 173, 225
Fleissig · 241, 245
Flotow · 142
Frank · 141
Freiburg · 164
Friesse, Carl · 122
Friesse, Dora · 122
Fritzche · 139, 164
Fukač, Jiří · 16

G

Gadamer, Hans Georg · 30
Gallowitsch, Marianne · 137
Galster · 150, 164, 169, 186
Genees · 141
Glessinger · 180, 191, 193
Goldmark · 121
Gonoud, Charles · 240
Gottinger · 225, 226
Graf, Max · 15

H

Hadinger, Marie · 178, 185
Halévy · 157-158, 209
Hammerl · 178
Hanslik, Eduard · 18
Haškovec · 225
Hauck · 150, 174, 178, 191
Hegesi · 140
Heidelberger · 226
Hein · 216
Hellers, Ferdinand · 73
Henning · 170, 178,
180, 182, 191
Hermance · 237
Hickl · 121
Hild · 178, 179, 183, 193
Hiller, Paul · 73, 144
Hofmann · 153
Horwitz, Willibald · 136,
149, 182, 195
Hrčková, Nad'a · 16, 19
Huld · 113

Ch

Chlumetzky · 73, 120, 123,
124, 143, 144, 154, 157,
164, 168
Chorley, H. Fothergill · 19
Chvála, Emanuel · 196

J

Junk · 129

K

Kainz-Prause · 130, 132
Kaisser · 165
Kirchmeyer, Helmut · 15
Kjui, César Antonovič · 20
König · 72, 150, 164
Korschen · 129, 133
Kotzbeck · 120, 123, 124
Kraus · 164
Krolop · 129, 133, 135, 136
Kroneisser · 170, 185
Křížkovský Pavel · 184, 196,
201

L

Labatt · 135
Labler · 139, 187, 215, 231
Lachner, Corbinian · 15
Lecocq, Alexandre Charles ·
192
Leeb · 73, 164
Lessing · 141
Leuthold · 143, 164
Lindau · 164
Lortzing · 191, 225, 245
Löwenstamm · 139
Ludvová, Jitka · 16

M

Mahler · 208
Mahling, Friedrich · 15
Mahr · 173, 174, 191
Majetti · 120, 132
Manheit · 206, 209
Mann · 82, 120, 122, 125
Maschek · 178, 193

Massi · 140
Mayer, Mathilda · 215
Mayerhofer · 178
Méhul, Étienne Nicolas ·
214
Meitzenböck · 191
Meitzl · 237, 238
Mendelssohn-Bartholdy,
Felix · 19,
137, 139, 140, 142, 199
Meyerbeer, Giacomo · 34,
138, 144, 179, 189, 205,
206
Miles · 204, 209, 212, 216
Möhring · 141, 142
Mozart, Wolfgang
Amadeus · 34, 190
Mrak · 147

N

Nawrátil · 182
Netzler, Victor E. · 151-152,
168
Newman Ernest · 18
Nicolai · 72, 173, 179, 183,
189
Nietzsche, Fridrich · 18

O

Offenbach, Jacques · 178,
193

P

Patek · 141, 164
Paulmann · 121
Pecsi · 183
Pekárek · 121
Pesci · 179
Petyrek · 158

Phistrer · 140
Pierdori · 120, 121, 125
Pomier · 141

R

Raul · 148, 174, 209
Raul – Hoppé · 144, 191
Reineke · 140
Reisinger · 226
Rickers · 133
Riedel · 120, 125
Riemann · 140
Rossini, Gioacchino Antonio
· 19, 165
Rotter · 120, 121
Rubinstein · 187

S

Seyferth · 133
Shaw Georg Bernard · 19,
21
Schenk · 174
Schering, Arnold · 15
Schipek · 72
Schmidt · 121
Schneider, Hortense · 35,
162
Schubert, Franz · 147
Schumann · 140, 142, 188,
215, 216
Slasky · 129, 132, 133, 135
Slavík, František · 22
Smetana, Bedřich · 20, 167,
184
Solwey · 120, 121
Sorer · 136
Stasov, Vladimir Vasiljevič ·
20
Stauber · 141
Steinburg · 174, 176, 190

Strauss, Johann · 34, 123
Stubel · 120, 122, 124, 131
Stuckenschmidt, Hans Heinz
· 15
Suppé, Franz von · 169
Swoboda, Albin · 131

Š

Šípek · 151, 157, 201

T

Tanner · 205, 207, 208, 212
Tewele · 169

Thal · 120, 123, 132
Thaller · 131
Trebelli, Zelia · 34, 155
Tschampa, Amalia · 137
Tua, Therese · 200
Tuscher, Josephina · 196

U

Urban · 129

V

Verdi Giuseppe · 34, 35,
135, 138, 150, 170, 180,
232, 237, 241

Vičar Jan · 17

W

Wagner, Richard · 18, 34,
165, 167, 224, 238
Wallnöfer · 170, 173, 185,
188, 191
Weber, Carl Maria von · 19,
122, 173
Welleba · 141, 182
Wetlinger · 73, 144, 149,
151, 154, 164
Wilt Marie · 226, 228, 233
Winton Dean · 16
Wolf Hugo · 19

Rejstřík německo-jazyčných periodik:

Časová osa: 2. polovina 19. století

Teritoriální lokalizace: Olomouc a přilehlé regiony

Aufklärung. Ol. 1872.

Organ der Vernunft. Mährische Presse. Kleine deutsche Prager Laterne.
1872-76, 6-7 (1877-1878), 8-9 (1880-1881), III 54.365

Amtsblatt der k.k. Bezirkshauptmannschaft in Troppau. Ol.1890.

1-30 (1890-1919), II 56.702

Beilage zur Thalia. Ol. 1879.

Organ für reisende Theater-Gesellschaften Österreichs und Deutschland. Belletristische Zeitschrift.
1879, 3-4, 1n (1879), II 56.590

Deutsche Burger-Zeitung. Ol. 1883.

1883, III 56.619

Deutsche Genossenschafts-Blatter für Mahren und Schlesien. Ol.1872.

Organ des Provinzialverbands der deutschen Genossenschaften Mährens und Schlesiens.
1872-75, II 54.304

Deutsche Keule. Ol. 1888.

1(1888), III 56.621

Deutsche Warte. Ol. 1900.

Deutschvolkisch Wochenschrift für Mahren und Schlesien.
1-3(1900-1902), III 58.064

Deutsche Nordmahren-Blatt. Ol.1899.

Alldeutsches Wochenblatt.
Unabhängiges deutschvolkischen Tagblatt für ganz Nordmahren.
1-18(1899-1916), III 58.065

Deutsches Volksblatt für Mahren. Ol.

Beilage: Illustriertes Sonntagsblatt.
1-9 (1872-1880), II 54.302
1876-1888, II 54.723

Gift! Ol. 1873.

Organ für soziale Kritiken.
1-6 (1873-1878), III 56.609

Hausherren-Zeitung. Ol.1903.

Organ zur Wahrung und Forderung der Interessen der Hausbesitzer in Ol.
1-3 (1903-5), II 59.184

Hölzels Monats Bericht

über Erscheinungen auf dem Gebiete der Literatur, Kunst und Musik.
Ol. 1890-91. 56.585

Kirchliches Verordnungs und Anzeigebblatt für den Klerus.

1852-53, II 39.221

Die Laterne des Diogenes. Ol. 1879.

Cosmopolitisches Salonblatt.
Organ der Parte der Wahrheit.
1879, 8/1880, II 56.607

Los von Rom. Ol. 1902.

Zeitschrift zur Verbreitung der Aufklärung und Forderung religiöser Freiheit.

Mährischer Volksfreund. Ol. 1896-97

III 57.019

Mährisches Tagblatt. Ol.

1-35 (1880-1914), III 43.776
+ illustriertes Sonntagsblatt
1881-1891, II 32.722

Mährisch-schlesischer Wanderer. Brunn-Ol. 1812.

3(1812), 75. 453

Monatsnachrichten der Fachgenossenschaften

der Manstermeister für den Sprengel der Handels und Gewerbe kümmern in Brunn und Ol.

Monatsschrift des Olmützer Gewerbevereins. Ol. 1890.

Mährisch-schlesische Gewerbezeitung. Organ für Olmützer Gewerbe-Vereins.
1-6 (1890-1895), II 56.415.

Moravia. Ol. 1877-78.

Eine Monatsschrift für Literatur und Heimatskunde.
1-4 (1877-78,1881-82)

Olmützer allgemeiner Anzeiger.

Tagesblatt für Unterhaltung und Belehrung, Kunst, geselliges Leben, Handel und Gewerbe.
1(1855), II 54.281, 1-3(1855 č. 142-1857), 4n(1858), II 54.282

Olmützer Eilpost. Ol. 1852.

Blätter für belletristische Belehrung und Unterhaltung.

Olmützer Tagessblatt.

26.951 (1852-1855), II 39.219 (1855 od č. 1.)

Olmützer Kirchenbote. Ol. 1902

Nachrichten aus dem Pfarzenspengel der deutsche evangelischen Gemeinde Ol.
II 44.341 (1848-1900)

Olmützer Wochenblatt f. Industrie und Landwirtschaft.

II 39.220, 1856

Olmützer Zeitung. Ol. 1875.

Zeitung f. konservative Interessen. 1884-1904.

1-30 (1875-1904), III, IV 43.767

Olmützer Zwischen - Akt. Ol.

Lokalblatt f. Theater, Musik, bildende Kunst, Literatur.

1-5 (1866-1869/70), 6n-7n (1870-1871), 8n (1871/72), 9-10 (1872/73-1873/74),

VI 56.544

Neue Zeitung. Ol. 1848.

Blätter f. nationale Interessen.

1-24(1848-1871), 25n (1872), 26-55 (1873-1902), III 43.757

+ příloha Blätter f. Erheiterung und Belehrung.

Neue mährische Volksfreun. Ol.

1898, III 57.443

Österreichischer Korrespondent. Ol. 1848.

1848-1849, III 43.735

Die Opposition. Ol. 1898.

Kosmopolitische Zeitung für gebildete Menschen. Ol. 1898-1900.

1898-1899-1899, 3n-4n (1900-1901), 5n (1902), 5 (1907), III 62.455

Parlamentär. Ol.

17 (1899), II 58.047

Rappelkopf. Ol. 1868.

Ol. Original-Wochenzeitung mit zeitweisen Illustrationen für Politik, Handel, Gewerbe, Verkehr, Wissenschaft, Kunst, Humor, Satire und geistige Unterhaltung.

1868, II 54.277

Zeitschrift für Volkswirtschaft, Rechtspflege und Verwaltung. Ol. 1899.

1-3 (1899-1901), II 57.755

Abstrakt

Cílem této rigorózní práce bylo zodpovědět základní výzkumnou otázku: Jaká byla německo-jazyčná hudební žurnalistika na stránkách lokálního periodického tisku? Vzhledem k širokému množství dochovaných hudebně-publicistických a hudebně-kritických textů a cíli zmapovat vývoj a proměny německo-jazyčné hudební žurnalistiky v letech 1875-1884, byla použita metoda kvantitativní obsahové analýzy. Tato metoda patří k tradičním mediálním analytickým přístupům a poskytuje relevantní výsledky zkoumaných mediálních obsahů historických periodik v delším časovém horizontu. Dalším cílem a výstupem výzkumu bylo posouzení diversity hudební agendy, a to, zda se zkoumaná periodika snažila reflektovat rozmanitá spektra hudebního života, anebo je zajímala pouze specifická tematická oblast. Výzkum diversity hudební agendy umožnil posoudit hudebně-kritickou a hudebně-publicistickou činnost žurnalistů, a to ve smyslu, zda reflektovali hudební život v plné šíři a předkládali recipientům rozmanitá témata či jen úzký tematický okruh. Dalším zkoumaným aspektem bylo, jakých žurnalistických žánrů doboví hudební kritici a publicisté nejčastěji pro svou práci využívali. Pro realizaci takto zaměřeného výzkumu bylo nezbytné předem provést transkripci a překlady archiválií. Autenticita překládaných textů a jejich výpovědní hodnota o hudební žurnalistice na stránkách denního tisku je natolik fascinující, že součástí této rigorózní práce je rovněž rozsáhlá antologie hudebně-kritických a hudebně-publicistických textů včetně exaktně stanovených údajů o jejich tematickém zaměření, žánrové formě a rozsahu tj. počtu tiskových řádků. Aby byl co nejpřesněji vystižen genius loci tehdejšího mediálního prostoru a obtížně napodobitelný esprit dobové hudební žurnalistiky, je přílohou této antologie také její originální znění. Také v tomto bodě lze spatřovat přínos pro další hudebně-vědní bádání. Data jsou zpracovaná rovněž digitálně a jsou součástí této práce. Fenomén německo-jazyčné hudební žurnalistiky v mediálním prostoru Předlitavska získal aplikací kvantitativní obsahové analýzy na 175 hudebně-kritických textů a reflexí hudebního dění velice výrazné tematické kontury, jejichž proměny jsou v čase jasně patrné. Analytické výsledky vytvořily pregnantní tematické vývojové křivky, které vykreslily v průběhu sledovaných let v popředí zájmu německo-jazyčných lokálních médií témata opery, koncertů a kulturní politiky. S nepatrným, dvouprocentním rozdílem, převažovala témata koncertů, která střídala velmi preferovaná témata opery a dále s vysokým podílem tvořila hudební agendu německo-jazyčného periodického tisku témata kulturní politiky. Již menší zastoupení v analyzovaných textových útvarech měla témata operety, které hudební žurnalisté často slučovali a kombinovali s tématem opery. Na tematickou analýzu hudební agendy navazovalo řešení výzkumné otázky v bodě zjištění a vyhodnocování relevantních údajů o tom,

jakých žurnalistických forem a žánrů užívala německá hudební žurnalistika v denním periodickém tisku v Olomouci v časovém rozpětí let 1875-1884. Ze získaných výsledků bylo pregnančně stanoveno, že v průběhu sledovaných let byly nejčastěji používány formy kritik, recenzí a také zpráv. Pracovními nástroji hudební žurnalistiky v německo-jazyčném mediálním prostoru byly hudebně-kritické a hudebně-zpravodajské žánry, jejichž agenda byla následně podrobena analýze. Rozčlenění hudební agendy německo-jazyčného periodického tisku dle žánrových mantinelů, a to na hudebně-kritickou agendu a hudebně zpravodajskou agendu a jejich následnou analýzu lze označit za jádro a hlavní přínos této rigorózní práce.

Klíčová slova: německo-jazyčná hudební žurnalistika, periodický tisk Olomouc a okolí 1875-1884, kvantitativní obsahová analýza, hudební agenda, hudební život, hudební kritika, recenze, hudebně-kritická agenda, hudebně-zpravodajská agenda.

Resumé

Tato rigorózní práce pod názvem *Kvantitativní obsahová analýza hudební žurnalistiky ve vztahu k hudební kritice a reflexím hudebního života v německo-jazyčném lokálním periodickém tisku let 1875-1884 v Olomouci* podává komplexní obraz německo-jazyčné hudební žurnalistiky v lokálním periodickém tisku. Prostřednictvím kvantitativní obsahové analýzy mapuje proměny a vývoj hudebně-tematické diversity v letech 1875-1884. Dále se zaměřuje na žánry, kterých německo-jazyčná hudební žurnalistika užívala a v souvislosti s tím dochází k analytickým závěrům, že se jednalo o žánry hudebně-kritické a hudebně-zpravodajské. Hudebně-kritická a hudebně-zpravodajská agenda je aplikací metody kvantitativní obsahové analýzy dále zkoumána v oblasti tematické diversity, rozsahu a vývojových tendencí. Výstupem předkládané analýzy jsou analytické grafy, z nichž vyplývají následující závěry: tematickou diversitu hudebně-kritické agendy tvoří: témata opery (50%), témata koncertů (31%), témata operety (7%), profily osobností (5%), smíšená témata opery i operety (4%) a jiná témata (3%). Tematická diversity hudebně-zpravodajské agendy je tvořena tématy opery (24%), koncertů (16%), bulvárními zajímavostmi (16%), operety (11%) a jinými (33%). V souvislosti s provedeným výzkumem jsou zachyceny charakteristické znaky německo-jazyčné hudební žurnalistiky, k nimž mimo jiné také patří zaměření na interpretační provedení, snahy formovat vkus čtenáře a ovlivňovat výkon umělce a koncepce hudebně-kritických útvarů z pozice posluchače. Tato rigorózní práce dále přináší nové poznatky o úloze hudebních kritik a recenzí v otázce uvolnění národnostního napětí v dualistickém Rakousku-Uhersku i o úloze hudebního zpravodajství v souvislosti s informováním a sounáležitostí s evropským hudebním děním a evropskou kulturou.

Klíčová slova: hudební žurnalistika, hudební kritika, recenze, hudebně-kritická agenda, hudebně-zpravodajská agenda, německo-jazyčný periodický tisk, region Olomouc, kvantitativní obsahová analýza, 1875-1884.

Summary

This advanced master's thesis entitled *A quantitative content analysis of music journalism with respect to music criticism and reflections on musical life in German-language local periodicals between 1875 and 1884 in Olomouc* gives a comprehensive picture of German-language music journalism in local periodicals. Using a quantitative content analysis, it maps changes and developments in the diversity of music topics between 1875 and 1884. It also looks at the genres which German-language music journalism looked at, and in relation to this arrives at analytical conclusions that these were music criticism and music news genres. The music criticism and music news agendas are further examined by applying the quantitative content analysis method in the fields of topical diversity, content and development trends. The submitted analyses produce analytical graphs which give rise to the following conclusions: the topical diversity of the music criticism agenda is made up of: the topic of operas (50%), the topic of concerts (31%), the topic of operettas (7%), personal profiles (5%), mixed opera and operetta topics (4%) and other topics (3%). The topical diversity of the music news agenda is made up of: the topic of operas (24%), concerts (16%), tabloid features (16%), operettas (11%) and others (33%). The research undertaken has also captured the characteristics of German-language music journalisms, which include focusing on interpretations, attempting to shape readers' tastes and influence artists' performances, and music criticism conceived from the listener's perspective. This thesis also brings new findings on the role of music critics and reviews in easing ethnic tensions in the dualist Austria-Hungary and on the role of music journalism in informing and giving a sense of belonging within European musical affairs and European culture.

Key words: music journalism, music criticism, reviews, music criticism agenda, music news agenda, German-language periodicals, Olomouc region, quantitative content analysis, 1875-1884.

Resümee

Diese Rigorosumsarbeit unter dem Titel *Quantitative Inhaltsanalyse des Musikjournalismus in Bezug auf das musikalische Leben in der deutschsprachigen lokalen periodischen Presse in den Jahren 1875-1884 in Olmütz* gibt ein umfassendes Bild des deutschsprachigen Musikjournalismus in der lokalen periodischen Presse. Mittels der quantitativen Inhaltsanalyse stellt sie die Wandlungen und die Entwicklung der musikthematischen Diversität in den Jahren 1875-1884 dar. Außerdem konzentriert sie sich auf die Genres, die der deutschsprachige Musikjournalismus verwendete, und gelangt in Zusammenhang damit zu dem analytischen Schluss, dass es sich um musikkritische und musikberichterstattende Genres handelte. Die musikkritische und musikberichterstattende Agenda wird durch die Applikation der Methode der quantitativen Inhaltsanalyse weiter in den Bereichen thematische Diversität, Umfang und Entwicklungstendenzen überprüft. Ergebnis der vorgelegten Analyse sind analytische Graphen, aus denen folgende Schlussfolgerungen hervorgehen: die thematische Diversität der musikkritischen Agenda wird gebildet durch: Opernthemen (50 %), Konzerthemen (31 %), Operettenthemen (7 %), Profile von Persönlichkeiten (5 %), gemischte Themen von Oper und Operette (4 %) und andere Themen (3 %). Die thematische Diversität der musikberichterstattenden Agenda wird von den Themen Oper (24 %), Konzerte (16 %), Boulevardnachrichten (16 %), Operette (11 %) und anderen (33 %) gebildet. In Zusammenhang mit der durchgeführten Untersuchung wurden die charakteristischen Kennzeichen des deutschsprachigen Musikjournalismus erfasst, zu denen unter anderem auch die Konzentration auf die interpretative Ausführung, die Bemühung, den Geschmack des Lesers zu formen und die Leistung des Künstlers zu beeinflussen, und die Konzeption der musikkritischen Formen aus der Position des Hörers gehören. Diese Rigorosumsarbeit legt außerdem neue Erkenntnisse über die Rolle der Musikkritiker und der Rezensionen in der Frage der Lockerung nationaler Spannungen im dualistischen Österreich-Ungarn sowie über die Rolle der Musikberichterstattung in Zusammenhang mit der Information und der Zugehörigkeit zum europäischen Musikgeschehen und der europäischen Kultur vor.

Schlüsselwörter: Musikjournalismus, Musikkritik, Rezension, musikkritische Agenda, musikberichterstattende Agenda, deutschsprachige periodische Presse, Region Olmütz, quantitative Inhaltsanalyse, 1875-1884.

Anotace

Práce pojednává o problematice hudební žurnalistiky v letech 1875-1884 na stránkách německo-jazyčného periodického tisku v Olomouci a okolí. Důležitou součástí této rigorózní práce je shrnutí dosavadních poznatků z oblasti hudební kritiky a hudební žurnalistiky. Dále je tato problematika vsazena do konceptu bilingvního mediálního prostoru a historických souvislostí dualistického Rakousko-Uherska charakteristického národnostním napětím a silnými českými emancipačními snahami, což se promítá také do závěrů této práce. Aplikací metody kvantitativní obsahové analýzy jsou řešeny otázky tematické diversity hudební agendy, preferencí a diversity hudebně-žurnalistických žánrů a rovněž vývojových tendencí německo-jazyčné hudební žurnalistiky v letech 1875-1884.

Klíčová slova: hudební žurnalistika, hudební kritika, Olomouc a okolí, 1875-1884, německo-jazyčný periodický tisk.

Annotation

This thesis deals with the issue of music journalism between 1875 and 1884 on the pages of German-language periodicals in and around Olomouc. An important part of this advanced thesis is a summary of current findings in the music criticism and music journalism field. The issue is also placed within the concept of a bilingual media space and the historic contexts of the dualist Austria-Hungary characterised by ethnic tensions and powerful Czech emancipation efforts, which are also reflected in the conclusions of this thesis. Application of quantitative content analysis methods are used to look at issues of the topical diversity of the music agenda, preferences and the diversity of music journalism genres, and also development trends in German-language music journalism between 1875 and 1884.

Key words: music journalism, music criticism, Olomouc and surroundings, 1875-1884, German-language periodicals.

Annotation

Die Arbeit behandelt die Problematik des Musikjournalismus in den Jahren 1875-1884 auf den Seiten der deutschsprachigen periodischen Presse in Olmütz und Umgebung. Ein wichtiger Teil dieser Rigorosumsarbeit ist die Zusammenfassung der bisherigen Erkenntnisse aus dem Bereich der Musikkritik und des Musikjournalismus. Außerdem wird diese Problematik in das Konzept des bilingualen Medienraums und der historischen Zusammenhänge des dualistischen Österreich-Ungarn eingebunden, das durch nationale Spannung und starke tschechische Emanzipationsbemühungen geprägt war, was sich auch in den Schlussfolgerungen dieser Arbeit widerspiegelt. Durch die Anwendung der Methoden der quantitativen Inhaltsanalyse werden die Fragen der thematischen Diversität der musikalischen Agenda, der Präferenzen und der Diversität der musikjournalistischen Genres und auch die Entwicklungstendenzen des deutschsprachigen Musikjournalismus in den Jahren 1875-1884 geklärt.

Schlüsselbegriffe: Musikjournalismus, Musikkritik, Olmütz und Umgebung, 1875-1884, deutschsprachige periodische Presse.